

נְנַחֵם נַחֵם נַחֵם מְאוּמָן

סֵפֶר
חַי מוֹהַר"ן
שְׁבַחֵי הַר"ן

מִזְרְנוּ וְרַפְנוּ אֶתְרַב רַבֵּי נַחֵם

הוצאת

משרד פרסום

נ נח נחמ נחמן מאמן

לעלוי נשמת

אהרון בן-יעקב פיץ זצ"ל

תלמידו של הרה"ח ישראל בער אודסר זצ"ל

תלמיד הרב ישראל קרדונר זצ"ל

תלמידו של הרב משה ברסלבר זצ"ל

תלמיד מוהרנ"ת זיע"א

תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב

נ נח נחמן נחמן מאומן זי"ע ועבי"א

נלב"ע כ"ז אדר התשע"ב

ולעלוי נשמת

מאיר עקביא בן יעקב ימיני זצ"ל

נלב"ע י"ג בחשון התשס"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הספר נתרם לעלוי נשמת

חברנו היקר, "אהרון בן-יעקב פיץ"

כואבים על הסתלקותו של איש יקר

ת.נ.צ.ב.ה.

צוות "גלוסקא שרותי רכב בע"מ"

יוצא לאור על-ידי

משרד פרסום נ נח נחמן נחמן מאומן

052-8887039 / 054-4900789

ובשיתוף : www.na-nach.net

חיי מוהר"ן

חלק ראשון

הוא רבנו הקדוש, האדם הגדול בענקים, בוצינא קדישא, אור האורות, רבן של כל ישראל, נחל נובע מקור חכמה, איש אלקים, מורנו הרב רבי נחמן מברסלב, נ נח נחמ נחמן מאומן זכר צדיק וקדוש לברכה, בעל המחבר ספרי לקוטי מוהר"ן וספר המדות וספרי מעשיות ועוד שארי חבורים והמה בפתיבים, נכד קדוש עליון וכו', רבי נחמן הארידיענקר זכר צדיק לברכה, נין ונכד להתנא האלקי קדוש ישראל מורנו הרב רבי ישראל בעל-שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן:

בזה הספר יספר מעט מחייו הקדושים מעצם יגיעתו וטרתו בעבודת השם יתברך במסירות נפש עצום ונשגב מימי ילדותו עד הסתלקותו, עד שזכה להיות חיים אמתיים, חיים הנקראים חיים באמת. ויספר מעט אשר עבר עליו בימי חייו הקדושים ומעט משיחותיו הקדושות אשר נשמעו מפיו הקדוש והעתים אשר עברו עליו, באשר עיניך תחזינה מישרים:

שִׁיר יְדִידוֹת

אֲשֶׁר חֵבֵר וְיֶסֶד כְּבוֹד אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הָרֵב רַבִּי נֶתָן זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה לְשֵׁם כְּבוֹד מוֹרְנוּ
וְרַבְּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת וְכו' כְּמוֹרְנוּ הָרֵב ר' נֶחֱמָן זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה

נֶפֶת תַּמְפֻּנָה שְׁפֹתוֹתֶיךָ. דְּבַשׁ וְחֶלֶב. תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ:

הַחֲכֵמָה חֲכֵמָה. אֵתָה אֵתָה מְלֵאת רִצּוֹן קוֹנֶיךָ:

מִי יִדְמָה לְךָ. בְּכָל פֶּהךָ עֲבַדְתְּ אֵת אֲדוֹנֶיךָ:

נֶחַל נִבֵּעַ מְקוֹר חֲכֵמָה. מִי יִסְפֵּר הַדְרֶיךָ וְגֵאוֹנֶיךָ:

נֶפֶשׁי נֶחְלִים תִּלְהַמְנֵנִי. בּוֹכְרֵי יְדִידוֹת עֲרֻבוֹת נָעַם אִמְרֶתְךָ:

חֵיל עֲשׂוּ רַבּוֹת. וְאֵת עֲלִית עַל בְּלִנְתָּה. עַדִּי שִׁנְיָה מֵעֲלֶתְךָ:

מִבְּנֵי אָדָם יִפְיִיתִי. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ:

נִפְלְאוֹת הִיא בְּעֵינָיו. בְּמָה זְכִינוּ לְשִׁקֵּךְ עַל דִּלְתוֹתֶיךָ:

נָשִׁים לְפִינוּ מַחְסוֹם. מִלְּסַפֵּר שְׁבַחֶיךָ וְתַהֲלֶתְךָ:

הַמְדָה גְּנוּזָה קִנִּיתִי. עַדִּי שִׁרְשִׁיו וְיִסוּדָיו. מֵאֵד עֲמָקוֹ מִהַשְּׁבַחֶיךָ:

מֵאֵסֶת וְנִעְלַת בְּכָל הַבְּלִי הַעוֹלָם לְגַמְרֵי. אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דִגְמָתְךָ:

נִקְוָה וְנוֹחִיל עַדִּי עָרֵב יִהְיֶה אוֹר. אִזּוֹ יִדְעוּ עַצְמָם נוֹרְאוֹת גְּדֻלַּתְךָ:

נֶפֶשׁ עֲמַל עֲמָלָה לוֹ: חַי הַחַיִּים יִסְבְּכֵהוּ יְבוֹנְנֵהוּ מִימֵינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ:

מִיָּהוּב וְנִגְוֵיג אִמְתִּי לְכָל. מֵרוֹם הַמַּעְלוֹת. עַד תַּכְלִית נִפְשוֹת הַעֲשׂוֹקוֹת כְּקִמְזֵן בְּגִדוֹל לְהוֹעִילוֹ:

נֶפֶשׁ וְאִיּוֹם נוֹדַע בְּשַׁעְרֵים דְּלִפְקֵי. כִּי אֵתָה יִדְעָתָ כִּי גְדוֹל הַשֵּׁם. עַל כֵּן נוֹחִיל לוֹ:

בֶּן יְדִיד. בֶּן יִקְרִי. בֶּן אֱהוֹב. בֶּן נַחְמֵד. בֶּן הַעֲבֵד אוֹתוֹ:

נֶפֶשׁ. רוּחַ. נְשֻׁמָה. חַיָּה. יְחִידָה. עַד תַּכְלִית רוּחַ הַמַּעְלָה. הַשֵּׁיג אִין כְּמוֹתוֹ: יִשְׁמְחוּ מֵאֵד אָבִיו וְאִמּוֹ יוֹלְדָיו. אֲשֶׁרִיכֶם שִׁינָא זֶה מִחֲלָצִיכֶם: מִמֵּנוּ יֵצֵא הַגּוֹאֵל צְדָקָה. לְכֵן כְּפוֹל שְׁכַרְכֶּם: חַיִּים וְחֶסֶד עֲשֵׂה עִמָּנוּ. כֵּן יִסְיֵף הַשֵּׁם לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ וְעִמְכֶם: הָעַם הַהֲלֹכִים בַּחֲשֵׁךְ. רְאוּ אוֹר גְּדוֹל עַל יְדוֹ. שִׁמְחוּ בַּהֵשֵׁם אֵתָם וְאִבּוֹתֵיכֶם: נֶפֶשְׁנוּ הִכְתָּה מֵאֵד נָעַם אִמְרוֹתָיו: הִשְׁקָה נֶפֶשְׁנוּ מֵאוֹרוֹת נוֹרְאוֹת תוֹרוֹתָיו: מֵהַ נִמְלָצוּ חַיִּיבֹת לְעִימוֹת פְּלֹאוֹתָיו: נִאֲמָנִים מֵאִמְרָיו. הַשׁוֹקִים לְחַמְדֵּים לְעַד. לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָיו: נַחְמֵד אוֹצְרוֹ הַטּוֹב. הַמְּלֵא יִרְאת שְׁמַיִם: חַפְזֵן בַּחַיִּים. יִשְׁמַע לְעֲצָתוֹ יְחִיהוּ מִיָּמִים: מֵהַ רַב טוֹבוֹ אֲשֶׁר עֲשֵׂה עִמָּנוּ. לְעַד וּלְנִצְחָה. עַד בְּלִתִּי שְׁמַיִם: נִקְשְׂרָה נִפְשׁוֹ בְּנִפְשָׁנוּ. עִם כָּל הַכְּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

גוראות בצדק תעננו. אלהי ישענו:
חסדך הפלאת עמנו. בן תגמור נא
בעדינו:
מה טוב חלקנו. ומה נעים גורלנו
אשרנו:
לכספה וגם כלתה נפשנו לחצרות
השם. לבנו ובשרנו אל אל חי ירננו:
גפלאות היא בעינינו. אשר עשה עמנו
אלהינו:
חדאי נפשנו חדאי נפשנו. כי השם
עמנו אל יעזבנו ואל יפושנו:
מה נשיב להשם כל תגמולוהי עלינו.
מי יאמין לשמועתינו:
נגילה ונשמחה בישועתו. כי הנה
אלהינו זה. קוינו לו וישוענו:
נבונים וחכמים. נערים ונקנים:
חורי עם. ראשים. פרחמים וסגנים:
מאד הוא אוניכם. לאמרי פי הנבונים:
נפשכם תגיל בהשם. ראו כי נתן לכם
השם. גגו מטמונים:
בית ישראל ברכו את השם. כי הפליא
לעשות עמכם:
תגבר ונתחזק ונתאמץ. בעבודת השם.
באמת. הנה זה יצא לפנינו להלחם:
שמע ישראל. אתם קרבים היום.
להלחם עם איביכם אל ירך לבבכם:
מאד מאד חזקו ואמצו בהשם. אל
תיראו ואל תערצו כי השם עמכם:
חוסו וחמלו על נפשכם. טרם יכבה
נרכם:
הבו ידכם להשם. בקשר אמין וחזק
בל ימוט. אז תעלה בנרדכם:
זכותו יגן עלינו. ומכל צרותינו יושענו:

כבוד אלהים הסתר דבר. לכן נשא
בשרנו בשננו:
רחמיך רבים השם. ראינו בעינינו. אשר
חמלת עלינו:
צדקות השם עשה. ומשפטיו עם
ישראל:
הרכיו ישרים. לכל החפץ חיים אמתים
ברצון האל:
יחיד בדורותיו. איש חיל. רב פעלים
מקבצאל:
קרוש וטהור. מעודו ועד חלדו. מפעל
לכוכבי אל:
לי נאה לספר מעט מזער מתהלתו.
פחות מטפה מן הים הגדול:
בית צדיק חסן רב. אשרי כל חוסי בו.
לעולם ירננו עד כי שלח יגדל:
רב מחולל כל. עליונים ותחתונים.
פקטן כגדול:
כמה לך בשרי. צמאה לך נפשי. כי אין
מספר לטובותיך עוד לספר כי גדל:
הולך ואור. עד נכון היום. ירום ונשא
וגדל:
לחיי עולם הפא. זכנו ויביאו לגצח:
עולם שפלו טוב ינחילנו. אור צח
ומצחצח:
הבא למהר מסייען לו. עד זכה נעמות
בימינו נצח:
נפש נענה תשביע טוב. פתח תפתח
את ירך לו נת"ן תתן:
הגן לי מה שהכמתני. כי עד שתחנני
דמי לך לא אתן:
נפש רעבה תמלא. טוב לחלק לעמך
ברצונך. תתן להם ילקטון:

פְּדִיּוֹן

שְׁנֵי מִצְוֹת בְּכֶתֶב יָד שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ

רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א

מֵעוֹת, וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם, צָדֵק יִקְרָאֵהוּ
לְרַגְלוֹ, צָדֵק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא
דִּינָא. שְׂרָשׁ הַדִּינִים בִּינָה, אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה,
אִין תְּדִין נְמוֹתָא אֶלָּא בְּשֶׁרֶשׁוֹ. שְׁלֹשָׁה יָדִים
בְּבִינָה: יָד הַגְּדוֹלָה, יָד הַחֲזָקָה, יָד הַרְמָה. שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים יָד גִּימַטְרִיא שֵׁם שֶׁל מ"ב. מ"ב. מ"ב
שְׁבִיעִירָה: שֵׁם שֶׁל אָנָּה בְּכַח. מ"ב שְׁבִיעִירָה:
שְׁנֵי פְּעָמִים אַקִּי"ק. מ"ב שְׁבִיעִירָה: הַיְוִ"ה
[פְּשׁוּט], בְּמִלּוּא, וּמְלוּי דְמְלוּי:

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂיִמְתְּקוּ הַדִּינִים וְהַגְּבוּרֹת
הַקָּשׁוֹת מֵעַל (פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי) עַל־יְדֵי פְּלֵא
עַל־יִזוֹן שֶׁהוּא חֲסָדִים גְּדוֹלִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים
וּפְשׁוּטִים שְׂאִינְבוֹ תַעֲרֹכֶת דִּין כָּלֵל, אָמֵן:

נ נח נחמ נחמן מאומן

מִפְתַּח הָעֲנִינִים

חיי מוהר"ן חלק ראשון

שיחות וספורים וענינים שהיה אצל כל תורה ומעשה יא	
שיחות השיכים לספורי מעשיות	קא
שיחות השיכים לשיחות הר"ן	קו
שיחות השיכים לספר המדות	קיג
ספורים חדשים	קכא
מקום לידתו וישיבתו וגסיעותיו ומלטוליו	קעג
גסיעתו לארץ ישראל	רטו
גסיעתו לנאווריטש, לזאסלאב, ולדובנא ולבראד רלה	רלה
גסיעתו ללעמברג	רנה
גסיעתו וישיבתו באומין	רסח

חיי מוהר"ן חלק שני ונקרא בשם שבחי מוהר"ן

יגיעתו ומרחתו בעבודת ה'	שכה
גדלות נזראות השגתו	שלד
מעלת המתקרבם אליו	שעג

מַעֲלֵת תּוֹרָתוֹ וּסְפָרָיו הַקְדוּשִׁים תא
עֲנִין הַמַּחֲלֶקֶת שְׁעָלָיו תלח
גִּדְל יִקְרַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלוֹ תמו
לְהַתְרַחֵק מִמְּקִירוֹת וּלְהִתְחַזֵּק בְּאִמוּנָה תנב
דְּבָרֵי צַחוֹת שְׁלוֹ תעד
שְׁלֹא לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דְּבָר וְאִין לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה תעו
מַעֲלֵת הַהִתְבּוֹדָדוֹת תפה
עֲבוֹדַת הַשֵּׁם תצב
תְּקוּן הַכְּלָלִי

הַקְדָּמָה

מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ (תהלים ק"ו). מִי יוֹכֵל לְסַפֵּר, מִי יוֹכֵל לְשַׁעַר, אֶת כָּל הַגְּדוּלוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ אֹר הָאוֹרוֹת, אֹר הַחֲצֻצּוֹת, אֹר הַגְּנוּז וְצִפּוֹן וְטָמוֹן. עִם כָּלֵל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּהֶם תְּלוּיִים כָּל הָעוֹלָמוֹת. וּבִיּוֹתֵר אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִם אֲנָשָׁיו הַמְּקַרְבִּים אֵלָיו אֲשֶׁר זָכוּ לְהִסְתַּוְּפֵף בְּצִלוֹ יַל הַקְּדוֹשׁ וְלִשְׁמַע מִפִּיו מָה שֶׁשָּׁמְעוּ דְבָרִים שֶׁכֶּסֶם עֲתִיק יוֹמֵן. וּבִפְרָטוֹת, אֲשֶׁר פָּעַל וְעָשָׂה עִמִּי הַעֲנִי וְהָאֲבִיּוֹן, אֲשֶׁר הִקְמִנִי מֵעֶפֶר וּמֵאֲשָׁפוֹת וְהוֹשִׁיבֵנִי אֶצְלוֹ, וְקָרְבָנִי בְּרַחֲמָיו בִּיּוֹתֵר, וְסִמְךָ יָדוֹ עָלַי לְקַבֵּל וְלִכְתּוֹב אֶת כָּל דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וְסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיוֹתָיו. הַכֹּל כֹּאֲשֶׁר לִכְל, זִיכְנִי שְׂיִהְיֶה נִכְתָּב עַל יָדִי, וְאָמַר בְּפִה מְלֵא שְׂאִין מִי שִׁיּוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ כִּי־אִם אֲנִכִּי מַעֲט וְעוֹד כִּמָּה לְשׁוֹנוֹת כְּאֵלֶּה.

וּבִאֲמַת נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד מָה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כָּלֵל, וּכְבֵר כְּתִבְתִּי הַרְבֵּה וְסִפְרֵתִי לְחֻבְרֵי וְתַלְמִידֵי בְּפִה הַרְבֵּה מְאֹד, וּכְרוּךְ הַשֵּׁם דְּבָרֵי עֲשׂוֹ רַשָּׁם כְּכֹחַ הַגְּדוֹל שֶׁנִּכְנָס בְּלִבָּם הָאֲמַת כְּאִשׁ בּוֹעֶרֶת. וְנִתְעוֹרְרוּ הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמָה כָּבֵר נִסְתַּלְקוּ בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה וּנְכַמְרוּ בְּשֵׁם טוֹב מְתוּךְ דְּבָרֵי תוֹרָה וְתַפְלָה וְאַמוּנָה שְׁלֵמָה חֻלְקָם בְּחַיִּים,

והנשארים לארך ימים ושנים הנם חזקים בעזרת השם
 יתברך בהאמת והאמונה כראי מוצק כל ימושו לעולם. ועם
 כל זה ידעתי בנפשי כי הם גם הם עדין צריכין למודעי
 רבא ועדין אינם יודעים אור אמתת האמת ואמתתו
 בשלמות פראוי כאשר תקוע בנפשי. וכעין מאמר רבותינו
 זכרונם לברכה (פנהדרין סח.): "הרבה למדתי מרבותי ולא
 חסרתי מהם כי אם ככלב המלקק מהים ותלמידי לא חסרו
 ממני" וכו'.

מה אדרב, כי כל דברי אלה נוגעים בידיעות נעימות
 התנוצצות אלקות בלב אשר הוא לכל חד כפום מה
 דמשער בלבה, והן הן גבורותיו הן הן גוראותיו, אשר יגע
 וטרח בעבודתו יתברך כל-כך עד שזכה למה שזכה ועלה
 למקום שעלה אשר המשיך שכליות עמקים פאלה, מים
 עמקים עצה בלב איש עמוק עמוק מי ימצאנו, עד אשר
 בחכמתו הנשגבה ובכחו העצום האיר בטובו בלב הפחות
 והנשחת התנוצצות השגת אלקות מה שאי אפשר לספר
 לחברו כלל. וראה זה חדש אשר לא היה לעולמים וכמרמז
 בהתורה "מישרא דספינא" (בסימן למ"ד) עין שם שצריכין
 רבי גדול ואמן נפלא ורופא נאמן שיוכל להכניס השגת
 אלקות בלב הקטנים פאלה חולים פאלה רחוקים פאלה.

וְהִנֵּה אִם אֵין כְּלֵי הַכְּתִיבָה וּכְלֵי הַדְּבֹר מִסְפִּיקִים לְסַפֵּר
חֶלֶק אֶחָד מֵאַלֶּף מֵאַשֶׁר בְּלִפְנֵי, עַל כֵּל זֶה לְהוֹצִיא
חֶלֶק אִי אֶפְשָׁר עַל כֵּן לְמִן הַיּוֹם שְׁזָכִיתִי לְהִתְקַרֵּב חֲזִיקָנִי
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוּא ז"ל לְעֶסוֹק בְּכְתִיבַת נֹרְאוֹת הַתְּגִלּוֹת
תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲזִיקָנִי לְכַתֵּב תָּמִיד הָעֲנִינִים
וְהַשִּׁיחוֹת שֶׁהָיוּ אֵצֶל כָּל תּוֹרָה, כִּי יִדְעֵתִי שְׁכָל דְּבֹר וְדְבֹר
הוּא תּוֹרָה שְׁלֵמָה. אֲבָל בְּתַחֲלָה לֹא נִזְהַרְתִּי עַדִּין לְכַתֵּב כָּל
הַשִּׁיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַדְּבֹרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
כִּי אִם מֵה שֶׁהָיָה בָּהֶם אֵיזָה הַמְּשָׁךְ הַתְּגִלּוֹת חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה,
אֲבָל שָׂאֵר הַשִּׁיחוֹת לֹא נִזְהַרְתִּי לְכַתֵּב. וּבִאֲמַת לְמִן הַיּוֹם
אֲשֶׁר הִתְחַלֵּתִי לְהַפִּיר הַיֵּטֵב אֲמַתֵּת נִשְׁגָּבוֹת מַעֲלָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ
הַנּוֹרָאָה, הָיִיתִי אוֹמֵר תָּמִיד שְׂרָאוֹי הָיָה שֶׁיַּעֲמֹד אֶחָד שֶׁיִּכְתֹּב
כָּל דְּבֹר וְדְבֹר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה וְכֵל
מִינֵי חֵן שֶׁל אֲמַת וּבִירָאָה נֹרָאָה בּוֹעֶרֶת כְּלִפִּיד אֵשׁ, אֲפֹלוּ
כָּל הַדְּבֹרִים בְּמִלֵּי דְעֵלְמָא וְצָרְכֵי אָדָם וְכֵל דְּבָרָיו כָּלֵם
רְאוּיִים לְהַכְּתֹב. כִּי כָּל דְּבֹר וְדְבֹר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי אֲפֹלוּ בְּמִלֵּי
דְעֵלְמָא כָּלֵם הָיוּ בּוֹעֲרִים כְּגַחְלֵי אֵשׁ. אִךְ רָאִיתִי שֶׁהוּא דָּבָר
שְׂאִי אֶפְשָׁר, וּמַחֲמַת זֶה נִתְרַשְׁלַתִּי וְלֹא נִשְׁתַּדְּלַתִּי לְכַתֵּב
אֲפֹלוּ כַּמָּה דְבָרֵי חֲכָמָה אֲמַתִּיּוֹת שֶׁנִּשְׁמַע מִדְּבֹרָיו הַקְּדוֹשִׁים,
וְלֹא כְּתִבְתִּי כִּי־אִם כְּשֶׁשְׁמַעְתִּי אֵיזָה הַמְּשָׁךְ דְּבָרֵי תּוֹרָה, אוֹ
שֶׁהָיָה שֶׁיֵּךְ לְאֵיזָה תּוֹרָה. עַד אַחַר כַּמָּה שָׁנִים לְהִתְקַרְבוֹתִי

אליו, העיר ה' לבי להתחיל לרשם גם כמה שיחות וענינים מאשר נשמעו מפיו הקדוש אז וקצת מה ששמע כבר. גם רשמתי כמה ספורים וענינים מאשר עבר עליו ועל אנשיו, ומעט מספורי יגיעתו ומרחתו אשר מרח ויגע בעבודת ה', אשר על ידי זכה למה שזכה, וסדר נסיעתו לארץ ישראל, וכמה ספורים ומעשיות שהיו אצל כל תורה ותורה ואצל כל ספור מעשה, ואיך ועל ידי מה נתגלגלו רחמיו עד שפתח פיו הקדוש וגלה מה שגלה.

ואם אמנם בכל אלה אי אפשר לבאר ולצייר בכתב מהות הענין היטב פאשר היה בשעת מעשה, עם כל זה לא מנעתי מלכתב ולרשם כל מה שאפשר לרשם, והמשפיל יבין מדעתו מעט מהות הענין, כלי האי ואולי יזכו הדורות הבאים לידע את כל הגדולות והנפלאות אשר עשה עמנו אדון כל הנוהג בחסדו כל דור, אשר מחשבות לבו לדור ודור, אשר עושה חדשות בכל עת למען ספר שמו בכל הארץ, למען יתעוררו בכל דור לשוב אליו יתברך, פי כבר פנה לפנינו דרך נכון על ידו ו"ל, אשר מעתה כל הרוצה לגשת אל הקדש בקל יוכל להתקרב אליו יתברך, על פי הדרכים המבוארים בספריו הקדושים. אשרי שייאחז בהם "הפוך בם והפוך בם וסיב וכלה בם ומהם לא תזוע שאין לך מדה טובה מהם" (אבות ה').

הַן כָּל אֵלֶּה רֵאֲתָה עֵינַי, כִּי הוּא רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ לְרֵשֶׁם הַכֹּל
עַל הַסֵּפֶר, עַל כֵּן זֶה יָמִים אֲשֶׁר שָׁמְתִי אֶל לְבִי בְּזֶה
לְכַתֵּב וְלִרְשֵׁם כָּל שִׁיחָה וְדַבּוּר וְעִנְיָן וְסִפּוּר שְׁיַעֲלֶה עַל
זְכוּרֹנִי, וְהֵן הֵן הַדְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה. וְקִרְאתִי שֵׁם
הַחֲבוּר הַזֶּה בְּשֵׁם חַי מוהר"ן מַחֲמַת שָׂרְבוּ מִסֵּפֶר מַחְיֵו
הַקְדוּשִׁים וְהַחַיִּים אֲשֶׁר חַי בְּעוֹלָם. כִּי הוּא הִיָּה אִישׁ חַי
בְּאֵמֶת אֲשֶׁר לֹא הִיָּה דְגֻמְתּוֹ, וְהוּא חַי תָּמִיד חַיִּים אֱמֵתִיִּים,
וּבְכָל פַּעַם חַי חַיִּים חֲדָשִׁים כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי הַקְדוּשׁ,
שְׁפַעַם אַחַת אָמַר: אֲנִי חַיִּיתִי הַיּוֹם חַיִּים שְׁלֹא חַיִּיתִי מֵעוֹלָם
חַיִּים כְּזֶה, וְאִזּוֹ הַתְּחִיל לְגַלוֹת מַעַט רְאִשֵׁי פְּרָקִים מֵהַתּוֹרָה
"קְרִטְלִיתָא" (סִימָן י"ח) כְּנִרְשֵׁם בְּזֶה הַסֵּפֶר לְקַמֵּן בְּמִקוּמוֹ. וְכֵן
כְּמָה פְּעָמִים שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ ז"ל הַתְּפָאֲרוֹת נִפְלְאָ מֵעִנְיָן הַחַיִּים
שָׁלוֹ, וּבְעִנְיָן גְּנוּת הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם שְׁאִינֶם חוֹשְׁבִים עַל
תִּכְלִיתָם, וְגַם בְּחַיּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ חִילּוּקִים לְאִין מִסֵּפֶר,
כְּמַבְאָר בְּזֶה לְקַמֵּן קֶצֶת.

וְהַכָּלָל שֶׁעֵקֶר הַחַיִּים הוּא חַיִּים אֱמֵתִיִּים שֶׁהוּא חֲכָמָה
אֱמֵתִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הַחֲכָמָה תַּחֲיֶה אֶת בְּעַלְיָה"
(קֹהֶלֶת ז'). וְעֵקֶר הַחֲכָמָה לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְהַתְיַגֵּעַ לִידַע וּלְהַבִּיר
אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ שֶׁהוּא חַי הַחַיִּים. וְכֹל אֶחָד כְּפִי קְרוּבוֹ לָזֶה כֵּן
חַיּוֹ חַיִּים וְלִהְפֹּךְ לְהִפְךָ. וְעַל־כֵּן רִשְׁעִים בְּחַיִּיהֶם קְרוּיִים
מֵתִים (בְּרֻכּוֹת יח), וּלְהִפְךָ צְדִיקִים בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים

מחמת שתמיד הם דבקים בחיים אמתיים כמו שכתוב
 (דברים ד'): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים בלכם היום".
 ועל אלו החיים אנו מתפללים הרבה בראשי השנה ויום-
 הכפורים "זכרנו לחיים" וכתב לחיים". פי חוץ מזה הפל
 הכל ואין שום חיים כלל ועל חיים אלו נאמר: "למען
 תחיה" וכו' (שם ה') "למען ירבו ימיכם" וכו' (שם ח') "למען
 תחיון". אבל חיים שזכה הוא ז"ל, עדין לא טעמן שום
 אדם מעולם. אשרי מי שזוכה להרגיש מעט התנוצצות
 מנעימות החיים שלו שהיה חי חיים ארוכים חיים טובים
 באמת, כמובן מהמעשה של השבעה בעמלקים (בספורי
 מעשיות מעשה י"ג) אשר על חיים אלו בקש דוד המלך עליו
 השלום (תהלים ט"ז): "תודיעני ארח חיים" וכו'.

בזה הספר נכתבו כל המעשיות ששמענו מפיו הקדוש גם
 כמה שיחות וספורים ששמענו מפיו הקדוש, פי
 שיחתו היא כלה תורה. גם כמה מעשיות שנעשו ועברו
 בינו ובין מקרביו. ומבלם יבין המשכיל עצם גדלתו ותקוה
 קדשתו המופלג מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב
 לחשב, והמשכיל פעת ידם וישתק וכל חד כפום מה
 דמשער בלבה יבין מעט מעט פחות מטפה מן הים הגדול.
 ואפלו מה ששמענו וראינו לא הצגנו כאן רק מעט קצת
 ברמז. ומפני עצם המחלקת שרבו עליו מאד, אנו מכרחים

לְשׁוּם לְפִינוּ מַחֲסוּם לְבָלִי לְסֵפֶר בְּשִׁבְחוֹ. וּמִגְדֵּל עֵצִים קִדְשָׁתוֹ
 וְרוּמָמָתוֹ הוּא מְרוֹמָם וְנִשְׁגָּב מְאֹד מִיַּדֵּיעֲתָנוּ. אֵךְ גַּם זֶה
 הַמַּעַט דְּמַעַט שְׁזַכֵּינוּ לִידַע וּלְהַבִּין קֶצֶת, אִי אִפְשָׁר לְסֵפֶר
 כִּלּוֹ מִפְּנֵי הַמַּחְלָקֶת הַגְּדוֹלָה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא טוֹבָה
 לְהַעוֹלָם, רַק רְשַׁמְתִּי זֹאת בְּשִׁבִיל דְּרוֹת הַבָּאִים וּבְשִׁבִיל
 הַיָּמִים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשִׁלּוּם, לְמַעַן לֹא תִשְׁכַּח מִפִּינוּ
 וּמִפִּי זְרַעֲנוּ. לְמַעַן יִדְעוּ דְּרוֹת הַבָּאִים גְּדֹל חֶבְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר זָכוּ בְּדְרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים לְאוֹר צַח וְנֹד
 כְּזֶה אוֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפוּן. אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה אוֹתוֹ, אֲשֶׁרֵי אֶזֶן
 שָׁשְׁמַע מִפִּיו דְּבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים. וְהַמַּעֲמִיק עֵיוֹנוֹ בְּסִפְרָיו
 הַקְּדוּשִׁים יִבִּין מַעַט מַעֲצָם קִדְשָׁתוֹ.

דברי הפותב

הַקָּטָן נָתַן בֶּן אֲדוֹנָי אָבִי מוֹרְנוּ הֶרֶב נִפְתָּלִי הִירֵץ
 יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וַיַּחֲיֵהוּ מִנַּעֲמִירוֹב

וּבִקְשָׁתִי מֵאֵת הַמַּעֲיֵן לְבַל יִפְלֹא בְּעֵינָיו אִם לְפַעֲמִים
 יִמְצֵא בְּדַבְּרֵינוּ כְּמָה שִׁיחֹת וְסִפּוּרִים מְרַבְּנוּ ז"ל
 שְׁנִכְתְּבוּ כָּאֵן שֶׁהֵם נִרְאִים דְּבָרִים פְּשׁוּטִים, וְלְפַעֲמִים נִרְאָה
 כְּאִלוֹ אֵין לָהֶם פְּרוּשׁ כָּלֵל, וַיִּקְשֶׁה בְּעֵינָיו עַל מָה נִכְתְּבוּ.
 אֵךְ כְּאֵמֶת בְּכָל הַדְּבָרִים וְהַשִּׁיחֹת וְהַסִּפּוּרִים שְׁנִכְתְּבוּ כָּאֵן,
 בְּכָלֶם יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוּ, וּמִי שְׁזָכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו וְלִשְׁמַע מִפִּיו
 הַדְּבָרִים וְהַשִּׁיחֹת הִיא מִתְנוּצֵץ לוֹ קֶצֶת וְהִיא רוֹאָה וּמִבִּין

קצת שיהם דברים עליונים וגבוהים מאד, והיה מתעורר להשם יתברך על ידי כל דבור ודבור שיצא מפיו בקדשה ובטהרה נפלאה. ומחמת זה לא יכלתי להתאפק מלכתוב ולרשם קצת ספורים ושיחות לזכרון, ואף שיש בהם קצת שיחות שלא יבינם המעיין כלל תכן הפונה שיש בהם, עם כל זה משנה לא זזה ממקומה (לשון חז"ל יבמות ל). ומי שחפץ באמת יכול למצוא ברוב השיחות דברים נפלאים, וכמה וכמה התעוררות נפלא לעבודת השם יתברך, וכמה עצות וכמה התחזקות שיתחזק האדם מאד לבל יתיאש עצמו בשום אופן וכיוצא בזה. פי "לא דבר ריק הוא מכם" (דברים ל"ב) ואם ריק הוא מכם (ירושלמי פאה פרק א' הלכה א'). כי אפלו דבורים פשוטים של רבנו ז"ל הגדול והקדוש הם פותחים אור גדול ויש להם כח גדול לעורר כל העולם לעבודתו יתברך אשר זה היה כל מגמת רבנו ז"ל כל ימי חייו הקדושים. גם נשמע מפיו הקדוש שאפלו שיחות פשוטות שלו צריכים לכתבם, פי בכל שיחה ושיחה שלו יש בהן פונות עמקות מאד, והם כלליות גדול, וכל אדם יכול להוציא מהם עצות נפלאות והנהגות ישרות לעבודתו יתברך שמו.

כת"ר ר"א מעפליקער

אָמַר הַמַּעֲתִיק לְעִנְיַן הַעֲלַמַת הָאוֹר הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלֵא שֶׁל
 אַדְמוֹר ז"ל אֲשֶׁר חִדּוּשׁ כְּמוֹהוּ עֲדִין לֹא הָיָה אֶפְלוּ
 בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאֵמַר בֵּן
 בְּפִרוּשׁ וְלִסּוֹף הוּא נֶעְלָם כֹּל כֶּךָ בְּתַכְלִית הַהֶעְלָמָה וְהַפְּסוּי
 עַד אֲשֶׁר רֹב הָעוֹלָם אֵינָם זוֹכִים לָבוֹא עַל קִבְרוֹ הַקְּדוֹשׁ
 אֲשֶׁר זֶה כֹּל תַּקּוּנָם לְנִצּוּחַ יֵשׁ לְמִצּוֹא רְמֹז עַל זֶה מִדְּבָרָיו
 הַקְּדוֹשִׁים שְׁאֵמַר כִּי כֹל עֶסְקוֹ הוּא רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה ("גַּאֵר מִיַּן
 יֶאֱדָר אִיז רֵאשׁ הַשָּׁנָה") וְעַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּתִיב "בַּפֶּסֶה לְיוֹם
 חֲגֹגוֹ" (תהלים פ"א) כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ חַז"ל (ראש השנה ח.). וְעַל כֵּן
 אוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלֵא נֶעְלָם וּמְכַסֶּה כֹּל כֶּךָ גַּם בֵּן מְאֹד עַד
 שְׁכָל בְּנֵי הָעוֹלָם אֵינָם זוֹכִים לָבוֹא עַל קִבְרוֹ לְהַתְּפַלֵּל שָׁם
 וּכְמוֹ שְׁאֵמְרוּ חַז"ל מִפְּנֵי מָה נִסְתַּתֵּר קִבְרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ
 מִן הָעוֹלָם וְכוּ' (בְּמַסֶּכֶת סוּטָה יג.) גַּמְצָא כִּי לֹא יָדַע אִישׁ
 קְבוּרַת מֹשֶׁה לְמַעַן לֹא יוּכְלוּ לָבוֹא עַל קִבְרוֹ לְהַתְּפַלֵּל שָׁם
 וְכֵן קִבֵּר הָאֲדַמּוֹר ז"ל נִסְתַּתֵּר גַּם בֵּן מִן הָעוֹלָם עַל יְדֵי
 גָּדֵל הַמַּחְלָקֶת אַף שִׁיּוּדַעִים מְקוּם קְבוּרָתוֹ לְמַעַן לֹא יוּכְלוּ
 גַּם בֵּן לָבוֹא לְשֵׁם לְהַתְּפַלֵּל שָׁם, יְהִי רְצוֹן שְׂשִׁיתְגָּלָה הָאֲמַת
 בְּעוֹלָם וַיִּתְּפָרְסֵם קְדוּשָׁתוֹ בְּעוֹלָם וְאִז תָּבוֹא הַגְּאוּלָּה
 בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן:

ספר

חיי מוהר"ן

הוא רבינו הקדוש האדם הגדול בעמקו בולגוא קדישא אור האורות רבן של כל ישראל נתל
טובע מקור חכמה אים אלהים וכו' מי' ר' נחמן זאקל' בעהמ"ח ספרי
לקוטי מוהר"ן וכו' המדות וסיפורי מעשיות ועוד שארי חיבורים והמה
בכתובים נכד קדוש עליון וכו' מי' ר' נחמן הארירענקער ז"ל נין ונכד להנחל האלקי
קדוש ישראל וכו' וכו' מי' ר' ישראל בעש"ט זאקל' זכאס ינן עליו ועל כל ישראל אמנ :

בוה הספר יסופר מעט מחיי הקדושים מעולם יגיעו וטרחו בעבודת הש"י במסירת
נפש עלום והסב מימי ילדותו עד הסתלקותו עד שזכה לחיות חיים אמתיים חיים
הקדושים חיים באלהים. ויסופר מעט מאשר עבר עליו בימי חייו הקדושים ומעט משמותיו הק'
אשר נשמע מפיו הקדוש והעמים אשר עברו עליו כאשר עריך תחזיקה משרים .

לפיט זה ינחמונו מובעש"ט מעמבן דיטו לפ"ק

דפנא לבית הרוס קיי הווינק וכו' סטויי אברהם יהושע העשיל דראקר י"י.

Chaje Muran.

Verläger Abracham Drucker.

Geduckt bei Carl Budweiser in Lemberg.

1874.

שער דפוס ראשון שהדפים הרב נחמן ממשערין

שיחות וספורים וענינים שהיה אצל כל תורה ומעשה

א

א התורה "בְּחֻצְרוֹת" (סימן ה') אָמַר בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, פה
בְּרַסְלָב שְׁנַת תַּקַּס"ג, וְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה חָל אֵז בְּיוֹם
שְׁנֵי וּשְׁלִישֵׁי, וְהוּא הָיָה רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הָרֵאשׁוֹן לִישִׁיבְתוֹ פֶּה
וְלֵהֲתַקְרְבוֹתֵי אֱלֹוֵי. וְאֵז נִשְׁמַע בְּעוֹלָם הַגְּזוּרוֹת שְׁרָצוּ לְגוֹד
בְּעוֹלָם, אֲשֶׁר יֵצְאוּ בְּיַמֵּינוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, הֵינּוּ לִקַּח אֶת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַחֲלוֹל, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן מַעֲתָה. כִּי אֱלֹוֵ הַגְּזוּרוֹת
הַתְּחִילוּ לְצַמַּח בְּיַמֵּי מַלְכוּת פּוֹלִין קִדְּם שְׁכַבְשׁ הַקִּיּוֹר"ה
[הַקִּיּוֹר יְרוּם הוֹדוֹ] מְרוּסִיָּא אֶת מְדִינַתְנוּ, וְאַחֲר־כֵּן בְּתַחֲלַת
כְּבִישָׁתוֹ אֶת מְדִינַתְנוּ נִשְׁקַט הַדְּבַר קֶצֶת, וְאַחֲר־כֵּן חִזַּר
וְנִתְעוֹרַר שְׁנִשְׁמַע בְּעוֹלָם שְׁרוּצִין לְגוֹד כַּמָּה גְּזוּרוֹת שְׁקוֹרִין
"פּוֹנְקֵמִין", וְאֵז אָמַר רַבְּנּוּ ז"ל הַתּוֹרָה "בְּחֻצְרוֹת", וְהִיא
מִתְּחַלֶּת: כִּי צְרִיךְ כָּל אָדָם לֹאמֹר: כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא
בְּשִׁבְלֵי וְכוּ' וְלִמְלֵאת חֶסֶד הָעוֹלָם וְלֵהֲתַפְּלֵל עַבּוּרִם לְהַשֵּׁם
יְתַבָּרַךְ וְכוּ' הֵינּוּ קִדְּם גְּזַר־דִּין וְכוּ', עֵינֵי שָׁם, וְזֶה מְרַמֵּז עַל
הַגְּזוּרוֹת הַזֵּל.

דפוס שני

(וְעֵין בַּסֵּפֶר פְּרָפְרָאוֹת לְחַכְמָה (סימן ה') כְּתַב שָׁם:
"וְשִׁמְעֵתִי מֵאֲבִי זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה שְׁרַמְזוֹ אֵז רַבְּנּוּ

זכרונו לְבִרְכָה שְׁפָכָר הוּא לְאַחַר גְּזֵר דִּין. אִךְ אֶף-עַל-פִּיכֵן
 עֶסֶק אִזּוּ רַבְּנוּ זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה, הִרְבֵּה בְּכָל הַשָּׁנָה לְהַמְתִּיק
 הַדִּין עַד שְׁעַל-יְדֵיזָה פֶּעַל בַּתְּפִלָּתוֹ שְׁנַתְעַכֵּב הַדָּבָר וְלֹא
 יֵצֵא הַגְּזֵרָה אֶל הַפֶּעַל עַד שִׁשְׁעֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחַר
 הַסְּתַלְקוֹתוֹ. וַיֵּשׁ בְּזֶה הִרְבֵּה לְסַפֵּר וַיִּבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר, עֵינַי
 שָׁם (וְעַיִן לְקַמֵּן ו').

וְאֲנִישֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַזְּקֵנִים סִפְרוּ שִׁשְׁמֵעוּ אִזּוּ מִרַבְּנוּ זָכְרוֹנוּ
 לְבִרְכָה שֶׁאָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("אִיךְ הָאֵב
 דָּאֵם אֶפּ גִּישְׁמוּפֶט אִוִּיף עֶטְלִיכֶע אִון צוואַנצִיג יאהר") [אֲנִי דְּחִיתִי זֹאת
 לְעֶשְׂרִים וְכַמָּה שָׁנִים]. וְכֵן הָיָה מְכוּן מִמֶּשׁ פִּי מִשְׁנַת אֲמִירַת
 הַתּוֹרָה הַנִּלְעַד שְׁנַת יֵצִיאַת הַגְּזֵרָה לְפֶעַל בְּשְׁנַת תַּקפ"ז
 בְּסוֹפָה יֵשׁ עֶרְךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שָׁנִים):

ב

ב הַתּוֹרָה "קִרְא אֶת יְהוֹשֻׁעַ" (בְּסִימָן ו'א') אָמַר בְּשֵׁבֶת
 תְּשׁוּבָה שֶׁאַחַר רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה הַנּוֹזֵפֶר לְעִיל. וְאִזּוּ
 הַזְּכִיר בְּהַתְחַלַּת הַתּוֹרָה בְּסִמּוּךְ אֶת הַפָּסוּק (יְחֻזְקָא א') "וְעַל
 הַכֶּפֶס דְּמֹת כְּמֹרְאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה". (וְאַחֲרֵיכֵן בְּכַתְּבֵי
 יְדוּ הַקְּדוּשׁ לֹא נִזְכַּר פָּסוּק זֶה עַד סִמּוּךְ בְּסוֹף כְּמִבְאֵר בְּסִפְרֵי עֵינַי שָׁם). וְאִזּוּ
 אַחַז בְּשֵׁתֵי יְדָיו בְּשֵׁתֵי יְדוֹת הַכֶּפֶס שֶׁיֵּשֵׁב עָלֶיהָ, וְהָיָה
 מִתְנוּעֵעַ עִם הַכֶּפֶס וְאָמַר בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְמִסִּירַת נַפְשׁ
 עֲצוּם מְאֹד בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: כְּשִׁיוֹשְׁבֵין עַל הַכֶּפֶס אִזּוּ הוּא אָדָם.

(ואמר בלשון אשכנזי בזה הלשון: "אז מען ויצט אויף דער שטיל דעמאלט
 איז מען אמענטש") והדברים סתומים מאד (אמר הפעתיק עין זהר
 תזריע דף מה.). ואחר-כך גמר כל התורה הנזרה הזאת
 הנדפס בספר. ובשעת אמירת התורה לא דבר כלל מענין
 פונת אלול, רק אחר-כך בשגמר אמירת התורה הזאת אחר
 שהתפלל ערבית והבדיל, אחר-כך חזר ודבר מהתורה הזאת
 בדרבו תמיד, ואז ענה ואמר לאנשים חשובים וקנים שישובו
 אצלו אז שהיו מתפללים מתוך סדור האר"י ז"ל: "תאמרו
 לי איך מרמזו בהתורה הנ"ל כל הפונות של אלול",
 והחרישו ולא ענו, כי באמת אי אפשר בשום אופן להבין
 מעצמן סוד הפונות של אלול איך מרמזים בהתורה הנ"ל.
 וצוה להביא לפניו סדור האר"י ז"ל ופתח אותו והראה
 לפניהם הפונות של אלול. ואחר-כך פתח פיו הקדוש
 והנזיר והתחיל לגלות פלאות איך כל הפונות של אלול
 מרמזים שם בדרך גפלא ונזירא מאד כמבאר מזה בספר,
 אבל אי אפשר לציר בכתב את השעור שפלב את כל
 הנעימות והנפלאות תמים דעים שהרגשתי אז בעת שזכיתי
 לשמע כל זה.

גם דבר אחר שבת מהתורה הנ"ל שמדברת שם ממש
 ויהושע ואהל מועד שהם בחינת נקדה העליונה ונקדה
 התחתונה וואו. ואז אמר לי בזה הלשון: "שפכל מקום

שמתועדין יחד רבי ותלמיד נעשה בחינה זאת, בחינת משה ויהושע ואהל מועד". והנה כל זה היה בהתחלת התקרבותי אליו ואז לא זכיתי עדין לכתב לפניו התורות הגדולות רק המאמרים קצרים כתבתי בעצמי שלא בפניו והייתי מתגעגע זמן הרבה לקבל זאת התורה אצלו בכתיבת ידו הקדושה ולא זכיתי לזה עד אחר פורים שהייתי אז אצלו במעדועדיוקע. ואז ישבתי לפניו והעתקתי התורה הזאת לפניו, ומפיו יקרא אלי מתוך ספרו בכתיב־ידו הקדושה, ואני פותב על הניר. ואחר־כך באיזה עת בסמוך בלילה עמדתי לפניו בשכבר ישב על מפתו ורצה לישן, ודברתי עמו אז הרבה, ואז גלה לי השלשה מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ ששיד לזה כנדפס במקומו שם עין שם. וסיים אז ואמר כי כל שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה כנדפס שם. ואז שאלתי אותו איך שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה, ענה ואמר זה תאמר אתה ("דאם זאג דוא שוין") ובוה הלכתי אז מלפניו וזכרונו לברכה, ותכף התחלתי לחשב בזה, ותכף בדרך הליכתי מביתו לאכסניא שלי הזמין לי השם יתברך בזה חדושים נאים וכבואי לאכסניא שלי מצאתי בעזרת השם יתברך כלי כתיבה וכתבתי מיד מה שחנני ה' בזה, וזה היה בתחלת חנוכי לחדש בתורתו הקדושה, שחנך אותי ברחמי ודרכיו

הנפלאים. וביזים שלאחריו הבאתי לפניו מה שכתבתי והומב בעיניו ושחק מחמת שמחה וענה ואמר: תוכל ללמד אם תהיה מתמיד ("דו וועסט קענען לערנען אז דוא וועסט פגעריין"). אך אף-על-פי-כן אחר-כך הכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמד פוסק הרבה ואחר-כך ספרי קבלה וכו' עד שאחר-כך צוה לי לחדש ואחר-כך צוה לי לכתב כאשר מבאר מזה במקום אחר (לקמן תל"ה):

ג

ג קדם שאמר התורה "משפטים אמונה" (בסימן ז'), שמעתי ממנו זכרונו לברכה, התורה "צהר תעשה לתבה" (בסימן קי"ב), וכתבתי מה ששמעתי כפי מה שגדפס בסימן הנ"ל. אך אחר-כך אמר התורה "תהמות יכסימו" (בסימן ט'), ושם נכלל התורה "צהר" הנ"ל. והתורה "תהמות יכסימו" נאמרה בשפת שירה תקס"ג בדרך, ואחר-כך התחיל לומר התורה "משפטים" הנ"ל, ואמרה פסקא פסקא. ובאותו העת ספר שהיה אצלו הבעל-שם טוב זכרונו לברכה ואמר לו כשפוגמין בארץ-ישראל נופלין בגלות, וסימן, "משם רעה אבן ישראל" (בראשית מ"ט). ושאל אותנו לומר לו פרוש על אותו המראה ולא ידענו להשיבו דבר. אחר-כך הראיתי לו התורה "צהר תעשה לתבה" שכתבתי כנ"ל, וראה והסתפל

בה, אחר־כֵּן עָנָה וְאָמַר וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מִכָּלֶם, (כְּלוֹמַר שֶׁעָתָה הֵבִין עַל יְדֵי פְרוּשׁ עַל הַמְּרָאָה הַנַּ"ל שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וְכִרְוֹנו לְבִרְכָה) כִּי עֲכָשׁוּ אֲנִי יוֹדֵעַ הַיָּטִב הָעֲנִין. וְאַחֲרֵי־כֵן גָּמַר הַתּוֹרָה "מִשְׁפָּטִים". וְשֵׁם מְדַבֵּר מְאֻמְנָה וְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּשֶׁפּוֹגְמִין בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֻמְנָה, יוֹרְדִין לְגַלוֹת מִצָּרִים. וְשֶׁאֲלַתִּי אוֹתוֹ אִם זֶה שֵׁיךְ לְמְרָאָה הַנַּ"ל, הַשֵּׁיב שֶׁעֲנִין הַמְּרָאָה כִּבֵּר גָּמַר מִקֵּדָם לְהַשִּׁיג הָעֲנִין בְּשִׁלְמוֹת. וְאַחֲרֵי־כֵן קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה "תְּהִמֹת יְכַסִּימוּ", וְגַם שֵׁם נִכְלָל הַתּוֹרָה "צִהַר" הַנַּ"ל, וְשֵׁם בְּסוּפּוֹ מְבֹאָר גַּם־כֵּן כְּשֶׁפּוֹגְמִין בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל יוֹרְדִין לְגַלוֹת וְשֵׁם מְבֹאָר בְּסוּפּוֹ הַפְּסוּק מִשֵּׁם רָעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל עַל בְּאוּר הַפְּסוּק יֵרְדוּ בְּמִצּוֹלַת כְּמוֹ אֲבָן. וְעָתָה יְכוּלִים לְהֵבִין מֵעַט פְּרוּשׁ הַמְּרָאָה הַנּוֹפֵר לְעִיל:

ד

ד כְּשֶׁאָמַר הַתּוֹרָה "רְאִיתִי מְנוֹרַת זָהָב" (בְּסִימָן ה') בְּשִׁבְת חֲנֻכָּה תְּקַס"ג, וְשֵׁם מְדַבֵּר אֵיךְ לְהַפִּיל וְלְהַשְׁפִּיל הַרְשָׁעִים בְּחִינַת "מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עַדֵי אֶרֶץ" (תְּהִלִּים קמ"ז) עֵינֵי שָׁם, וְאִזּוּ בְּאוֹתָהּ הָעֵת הִפִּיל וְהַשְׁפִּיל רְשָׁע אֶחָד מִפְּרָסָם שֶׁהָיָה בְּנַעַמְרוֹב, שֶׁהָיָה לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנו יְסוּרִים מִמֶּנּוּ, וְסִפְרוּ לְפָנָיו וְכִרְוֹנו לְבִרְכָה. וְאַחַר חֲנֻכָּה אַחַר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנַּ"ל בְּשִׁבְת חֲנֻכָּה הָיָה לְהַרְשָׁע הַנַּ"ל מִפְּלָה גְדוֹלָה.

גם אז אמר הלצה: בַּשְּׂתָסְעוּ וַיִּשְׁאָלוּ אֶתְכֶם מַה פְּעַלְתֶּם תֹּאמְרוּ רוּחַ. וְהֵאֵמַת בֵּן הוּא שְׁפַעַלְנוּ רוּחַ חַיִּים, שְׁקַבְּלָנוּ מִמֶּנּוּ לְהַשְׁלִים כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת כַּמְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְלָה. גַּם אַחַר אֲמִירַת הַתּוֹרָה רָקַד הַרְבֵּה כִּי בְּאוֹתָהּ הִשְׁנָה רָקַד הַרְבֵּה כַּמָּה פְּעָמִים:

ה

ה הַתּוֹרוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה (בְּלִקוּטֵי מוהר"ן א', ט"ו) אָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂאֵמָרֵם בְּשֵׁם אוֹמְרוּ הֵינּוּ בְּשֵׁם רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה פְּעֻצְמוּ. גַּם בַּעַת שֶׁהִתְחִיל לְגַלוֹת תּוֹרוֹת עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָז סִפֵּר שֶׁרַבָּה בַּר בַּר חֲנָה בָּא אֵלָיו וְשִׁחַר פָּנָיו וְאָמַר מִדּוּעַ אֵינּוּ מַשִּׁים לֵב לְהַמְּאֲמָרִים שְׁלוֹ, וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה שֵׁשִׁים לְבוֹ עֲלֵיהֶם, וְהוּא יַגִּילָה לוֹ בְּהֵם חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנִזְרָאִים:

ו

ו סִימָן ט"ז "רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתַּעִי". זֹאת הַתּוֹרָה אָמַר בְּשֵׁבֶת בְּשַׁחְרִית בְּאֲמֻצַּע הַקַּיִץ תַּקֵּם"ג. וְאִזּוֹ נִתְקַבְּצוּ אֵלָיו פְּתָאִים עַל אוֹתָהּ הַשֵּׁבֶת, כִּי לֹא הָיָה אָז זְמַן קְבוּיָן כָּלָל (כַּמְבֹאֵר בְּמָקוֹם אַחַר (לְקַמּוֹן קכ"ז) שֶׁעַקֵּר זְמַן הַקְּהֵלָה וְהַקְּבוּיָן בְּקִבְעוֹת עַל-פִּי דַעְתּוֹ הָיָה שֵׁשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה), וּבִתְחִלָּה הַקְּפִיד קִצַּת וְאָמַר שְׂאֵנּוּ עוֹשִׂים לְעֻצְמוֹ שְׁבָתִים. הֵינּוּ כִּי

הוא בעצמו עשה וקבע לנו שבתים לבוא או אצלו ועכשיו עשינו לעצמנו שבת על קבוץ. ואחר כך אמר אני הייתי רוצה לעשות איזה ענין אודות הגזרות שקורין "פונקטין" שנשמע בעולם שרוצים לגזר על ישראל חס ושלום, הינו שהיה רוצה לעסק להמתיקם ולבטלם. אך כשאני בעצמי מה אני, פי אני בעצמי איש פשוט, על-פן נתקבצו העולם פתאום כדי שאוכל לעשות מה שאני צריך לעשות בזה. ואמר אז ענין הנדפס בסימן קס"ו שאצל אלישע בתיב פעם אחת אלישע סתם, ופעם אחת איש האלקים. ואיתא (זהר שמות מד.) שפשהיה בעצמו נקרא אלישע סתם, וכשהיו בני הנביאים אצלו נקרא איש האלקים. ואמר אז תורה שתי פעמים. בליל שבת אמר התורה (סימן כ"ד חלק א) "אמצעותא דעלמא היכא", שמדברת שם מתשעה היכלין דלא אתדבקין ולא אתידעין ולית מאן דקומא בהו וכו', ובבקר בסעדת שחרית אמר התורה הנ"ל שהיא "רבי יוחנן משתעי" וכו'. ודמא עינה בתרי סהרא. ואמר אז שיש שבעים אמות, והם כלולים בעשו וישמעאל. שזה כלול משלשים וחמש אמות, וזה כלול משלשים וחמש אמות. ולעתיד יכבשו אותן שני משיחין משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ויש צדיק אחד שהוא כלול מתרין משיחין יחדיו. עוד אמר אז כמה דברים יותר ממה שנדפסו, ואז נשפר השלחן

מרב העולם שדחקו עצמן עליו. והקפיד ואמר: וכי גויים יושבים אצלי על השלחן, וכי עכשו ימות המשיח שיתקרבו גויים לצדיקים כמו שפכתוב (ישעיה ב'): "ונהרו אליו כל הגוים". וזה הפסוק שיך להתורה "רבי יוחנן משתעי" הנ"ל עין שם פי כך היה דרכו שכל שיחתו היה שיך להתורה שעסק בה אז כמבאר במקום אחר (לקמן קכ"ו, רמ"ג).

ובאותה השנה עסק הרבה מאד בענין הפונקטיון, והצטער עליהם הרבה מאד, ואמר פי לא דבר רק הוא, והקפיד מאד על האומרים שבודאי לא יתקומו הפונקטיון, פי איך אפשר שהשם יתברך יעשה חס ושלום זאת לישראל. והוא זכרונו לברכה אמר כמה פעמים שהוא שטות, פי הלא מצינו שכבר היו כמה גזרות קשות על ישראל רחמנא לצלן מעתה. ועוד דבר מזה הרבה שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים רחמנא לצלן, ושלא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיך ולהתפלל ולצעק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם יתברך, אולי יעתר ה' שנופה לבטלם, פי בודאי תפלה וצעקה מועיל תמיד. ועין בהשיחה (לקמן קט"ז) השיכה להתורה "לשמש שם אהל בהם" (בלקוטי מוהר"ן סימן מ"ט ח"א), שם מבאר עוד כמה וכמה היה מתנגע אז בעתים הללו על אודות הפונקטיון שנשמעו אז, והן הן הגזרות שיצאו בימינו

בעוונותינו הרבים ששעשרה שנה אחר הסתלקותו,
ובזכות תפלתו נתעכבו עד הנה. והלואי היו מציתים אותו
להרעיש ארץ ומלואה מקדם לעסק הרבה בתפלות וצעקות
להשם יתברך פרצונו בודאי היו מתפטלין לגמרי:

ז

ו כִּשְׂאֵמֶר הַתּוֹרָה "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקִיהֶם" (בְּסִימֵן י"ז)
בְּשֵׁבֶת חֲנֻכָּה תַקֵּם"ו. בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה נִתְגַּדְּרוּ
גֵרִים רַבִּיּוֹת מִחֶמֶת שְׂמֻצָּאוֹ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ אֲמוֹנָתָם, וְזֶה
הָעֵנָן מְבֹאֵר הַיָּטֵב שֶׁשֵׁם בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה הַנִּלְמָד מֵהֵיכָן בָּא
זֶאת שְׂמֻצָּאוֹ עִבּוּ"ם בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ אֲמוֹנָתָם וְכו' עֵינֵי שֵׁם.
וּבְאֹרֶךְ הָעֵנָן כִּפְשׁוֹטוֹ כִּי כָּבֵד נִשְׁמְעוּ דְבָרִים כְּאֵלוֹ מִפִּי
כְּמֵה גֵרִים, וּבְכֹרֵט בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה שְׂאֵמֶר רַבֵּנוּ
זְכוּנוֹ לְבִרְכָה הַמְּאֵמֶר הַזֶּה אִזְּ הָיוּ בְּעוֹלָם מַעֲשֵׂיֹת הַרְבֵּה
כְּאֵלוֹ שִׁפְתָאֵם אַחַר שֵׁבֶת חֲנֻכָּה שְׂאֵמֶר רַבֵּנוּ זְכוּנוֹ לְבִרְכָה
אִזְּ הַמְּאֵמֶר הַנִּלְמָד, אִזְּ נִתְגַּדְּרָה פְּתָאֵם כְּמֹר אֶחָד מִכִּפְר. וְהוּא
הָיָה אַחֲר־כֵּן אֶצְלוֹ זְכוּנוֹ לְבִרְכָה וְסִפְר לִפְנֵי שְׂמֻצָּא
בְּדְבָרֵיהֶם הַפֶּךָ אֲמוֹנָתָם. וְכֵן אִשָּׁה אַחַת עִם בְּנֵיהָ נִתְגַּדְּרוּ
אִזְּ, וְסִפְרָה שְׁבָנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ נִתְגַּדְּרוּ גַם־כֵּן מִחֶמֶת שְׂמֻצָּאוֹ
מְבֹאֵר בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ אֲמוֹנָתָם וְכֵן הָיָה כְּמֵה פְּעָמִים. גַּם
מֵהֵגֶר צָדֵק [פְּאֵטְאֲצִקִּי] שְׁהָיָה בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים הַסְּמוּכִים

שהוא מפרסם מאד, מספרים ממנו גם כן שנתגיר מחמת שמצא בספריהם הפך אמונתם. גם אנכי דברתי עם גר אחד וספר לי מעין הנ"ל שמצא בספריהם הפך אמונתם. ועל פי המאמר הנ"ל מבאר סוד הענין היטב והבן מאד. ובימים ההם שאמר רבנו זכרוננו לברכה התורה הנ"ל אז נתגירו גרים הרבה מאד בעולם:

ח

ח "רבי יונתן משתעי קרטליתא", (בסימן י"ח). איזה זמן קדם שאמר התורה הזאת נכנסנו פעם אחד אליו אני וחברי ובאנו לחדרו, והיה שוכב על משתו והתחיל לדבר עמנו. ענה ואמר: אני חייתי היום חיים שלא חייתי עדין מעולם, כי יש כמה מיני חיים, והכל נקרא חיים, אבל היום חייתי חיים טובים שלא חייתי מעולם חיים כאלה. ואחר כך התחיל לדבר ולזרק מפיו הקדוש דבורים וגלה קצת ראשי פרקים מהתורה "קרטליתא" ולא גלה לנו כל התורה אז בפרוש, רק ראשי פרקים בשמחה גדולה, גם אחר כך דבר עמנו עוד בזמנים אחרים כמה פעמים מענין החיים הנ"ל שהכל נקרא חיים. וגם בענין חיי צער יש חלוקים הרבה ומוכן פונתו שעקר החיים כשזוכין לידע ממנו יתברך ולהשיג השגת התורה השגה אמיתית כי הם

עקר החיים באמת כמו שכתוב (דברים ל'): "כי הוא חייד". אבל אין כל החיים שוין וגם אצלו בעצמו זכרנו לברכה היה חלוק בין החיים של הזמן הקדם לחיים של עכשו, עד שהתפאר שחי היום חיים שמעולם לא חי חיים כאלה. ראה והבט והבן עמקות הלשון הקדוש הזה, אשרינו שזכינו לראות איש חי פזה:

ט

ט "תשעה תקונין יקירין" (סימן כ), זאת התורה נאמרה בראשי השנה תקס"ה שחל ביום חמישי וישוי. ובקיץ הקודם בין פסח לעצרת היינו אצלו בעת שהיה פה מחתנו הרב מחמעלניק, ואז ספר לנו המראה הנוראה המתחלת אחד היה שוכב על הארץ. ואמר שזאת התורה "תשעה תקונין" הוא פרוש על המראה הנ"ל. ואמר שבכל התורות שאומר יש בהם רמזים מהמראה הזאת, אך התורה הזאת "תשעה תקונין" הוא בלה פרוש על המראה הנ"ל וקצת מזה מבאר במקומו (ענין לקמן פ"ג) עין שם:

י

י אחר-כך בשבעות שחל אז ביום רביעי וחמישי אמר התורה "תפלה לחבקוק" (סימן י"ט). ואחר-כך באותו הקיץ התחיל לומר התורה "עתיקא טמיר וסתים"

(סימן כ"א), ובתחלה שמעתי ממנו זכרונו לברכה איזה ענינים מהתורה הנ"ל פסקא פסקא ואחר-כך אמרה בשלמות בדרך בשבת נחמו. ומקדם לזה עמדתי לפני בערב ראש-הודש מנחם אב ביום ראשון בשבת לעת ערב בעת שפוסקין לאכל בשר, והיה אז מאים מאד ושכב על מטתו ושתק הרבה וחשב מה שחשב, ואני עמדתי לפני מרעיד ומשתומם, ועמדתי אז לפני כמה שעות. ואז ספר לי ענין זה, ענה ואמר, בזה השבת בכיתי מאד לפני השם יתברך מדוע כל דבר שאני רוצה לעשות אני מכרח לעשותו במסירת נפש (הינו שכל דבר שצריך לעשות בעבודת השם קשה וכבד עליו מאד, ואינו יכול לעשות בראם במסירת נפש ממש). וספר שפכל יום כשעומד בבקר ורוצה להתפלל אינו יכול לפתח פיו כלל, ואין לו במה להחיות את עצמו, ואזי הוא רוצה לזכר לעצמו על-כל-פנים איזו נגון כדי להחיות את עצמו באיזו נגון, וגם זה נמנע ממנו כי אינו יכול להזכיר את עצמו שום נגון, עד שאינו יודע כלל איך לעמוד ולהתפלל. ואף-על-פי-כן הוא עומד להתפלל, אחר-כך כשבא בתוך התפלה אז מזכיר את עצמו איזו נגון שבא על דעתו ממילא. הפכל שכל דבר שרוצה לעשות קשה עליו מאד ומכרח לעשות במסירת נפש. ומזה נתעורר לבי והבנתי מוסר גדול לעצמנו ללמד קל-וחמר ממנו כמה אנחנו צריכין להתחזק ולהכריח

עצמנו בכל הפחות בכל הדברים הנוגעים לה' בפרט על התפלה. הלא אם צדיק קדוש וגורא פמותו היה צריך למסר נפשו כל כך על התפלה ועל כל דבר שבקדשה והיה לו מניעות וכבודות כל כך קדם שעשה איזה דבר כנ"ל, קל-וחמר ובנו של קל-וחמר כמה וכמה אנו צריכים למרח ולהתיגע ולמסר נפשנו בכל יום, בפרט בשעת התפלה שהיא בתחלה כבדה מאד על האדם, וצריכים יגיעות הרבה ולהכריח עצמו בכמה אופנים ועצות אולי יזכה לדבר איזה דבור בתפלה. כי בשביל דבור אחד של התפלה פדאי למסר נפשו כי "תפלה היא דברים העומדים ברומו של עולם" (ברכות ו:):

יא

יא ואז ספר לפני ואמר בזה השבת הקשו קשיא למעלה ואני אמרתי עליה תרוץ. והקשיא היא כי יש מקיפים אצל השכל, ויש מקיפים להתורה, ומה לעשות שיכנסו המקיפים לפנים וכו' כנדרסם כל זה בהתורה "עתיקא" הנ"ל. אחר-כך עמדתי עוד לפניו עד אחר שקיעת החמה, בתוך כך נכנס אליו המשרת שלו ואמר בזה הלשון: ("רבי גיש געלט אויף לעכט") ובלשון-הקדש: רבי תנו מעות על גרות, ענה ואמר אלי השמעת מה שהוא

אומר, גם את זה תזכר כי גם הוא תרוץ על הקשיא, הינו על הקשיא הנ"ל בענין המקיפין שהקשו למעלה, אם תהיה איש כשר תזכה להבין זאת. ותהלה לאל יתברך כבר הכנתי מעט קט בזה:

יב

יב אחר-כך נסע לדרך ואמר התורה "עתיקא" הנ"ל שם בדרך בשבת נחמו כנ"ל. בהיותו בדרך נפטרה בתו הקטנה מרת פינא זכרונה לברכה, ובבואו לביתו העלימו ממנו ולא הודיעו לו כלל, כי לא נתגדלה בביתו רק בעיר הסמוכה בלאדיון שהיתה שם אצל מינקת, ועל-כן היו יכולין להעלים ממנו. והוא זכרונו לברכה, תקף כשיירד מהעגלה ונכנס לביתו מצא אנשים מאנשי-שלומו שבאו אצלו מנעמרוכ, אז תקף אמר לפניהם דברי תורה הרבה מהתורה "עתיקא" הנ"ל, והכנים בתוך דברי תורתו ענין שבעת ימי אבלות כמבאר שם עין שם. וגם בדרך קדם בניסתו לעיר הבינו מדבריו שהוא יודע ברוח הקדש שנסתלקה, ואחר-כך כשנכנס לביתו שאל וחקר את בני ביתו, והעלימו ממנו ולא נהג אבלות כלל ולא נודע לו מפי אדם עד אחר ראשי-השנה, ואז נהג שעה אחת אבלות כדינא כי כבר היה אחר שלשים יום. ואמר אז שכל זמן

שׁאִין יוֹדְעִים מִפִּי אָדָם אִין צְרִיכִין לְנַהֵג אֲבָלוֹת אַף־עַל־פִּי
שׁיִוְדָעִין עַל פִּי הַשָּׁגוֹת.

וְאַחֲר־כֵּן בִּימֵי אֵלּוּל הָיִיתִי אֹצֵלוֹ בְּעֶצְמוֹ (כִּי אִזּוֹ בְּבוֹאוֹ לֹא
הָיִיתִי בְּעֶצְמוֹ רַק כָּל הַנֶּ"ל שֶׁהָיָה בְּעַת בְּנִיסְתּוֹ לְבִיתוֹ
שָׁמַעְתִּי מִחֲבָרֵי שְׁהָיוּ אֹצֵלוֹ אִזּוֹ), וְתַכְּף כִּשְׁנֹכְנַסְתִּי אֹצֵלוֹ וְהוּא
זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה הָיָה יוֹשֵׁב בְּכַבֵּד רֹאשׁ בְּצַעַר, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר
תַּכְּף מַעֲנִין חַיִּים וּמִיתָה, עָנָה וְאָמַר לִי: הֲלֹא בֵּין חַיִּים
לְמִיתָה אִין חֲלוּק כִּי־אִם בְּאַמָּה אַחַת, שְׁעַכְשׁוֹ הָאָדָם כָּאִן
וְאַחֲר־כֵּן הוּא שׁוֹכֵן שָׁם. וְהָטָה בִּידוֹ עַל הַבַּיִת עֲלָמִין
כְּלוֹמַר מִי שֶׁהוּא צָדִיק וְאָף בְּמִיתָתוֹ הוּא חַי, מַה חֲלוּק
אֹצֵלוֹ בֵּין חַיִּים לְמִיתָה, רַק מִקֵּדָם הָיָה דָר בְּכָאֵן וְעַכְשָׁו
קָבַע דִּירָתוֹ שָׁם בְּקִבְרָה, וְהוּא חַי שָׁם. וְאִזּוֹ הִתְחִיל לֹמַר חַיִּים
נְצַחִיִּים הֵם רַק אֹצֵל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד וּמִי שֶׁהוּא נִכְלָל בּוֹ
יִתְפָּרֵד הוּא חַי גַּם כֵּן חַיִּים נְצַחִיִּים וְכוּ' כַּמְבָאָר כָּל זֶה אֹצֵל
הַתּוֹרָה "עֲתִיקָא" הַנֶּ"ל. וּבְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה שְׁבִאֲחֲרָיו תַּקַּס"ה אִזּוֹ
אָמַר הַתּוֹרָה "תִּשְׁעָה תְּקוּנֵין יְקִירִין" הַנֶּ"ל. וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה חָל
אִזּוֹ בְּיוֹם חַמִּישִׁי וְשֵׁשִׁי, וּבְשִׁבְתַּת תְּשׁוּבָה שְׁבִאֲחֲרָיו הָיִינוּ
מְסַפְקִים אִם נִזְכָּה שְׁיִכְנַס אֵלֵינוּ מִחֲדָרוֹ לִישֵׁב עִמָּנוּ בְּסַעֲדָה
שְׁלִישִׁית לְגָלוּת לָנוּ תּוֹרָה. כִּי לֹא הָיָה דְרָכּוֹ לִישֵׁב עִמָּנוּ
בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית כִּי־אִם בְּעֵתִים יְדוּעִים כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם
אַחֵר (לְקַמּוֹן קכ"ו). וְהָיִינוּ עוֹמְדִים וּמְצַפִּים סְמוּךְ לְחֲדָרוֹ,

ובתוך כך פתח פתאם הדלת מחדרו בבהלה גדולה, וכל האנשים אשר עמדו שם בסמוך נפל עליהם פחד גדול ונבהלו ונשתוממו מאד. וקרא בתחלה שתבוא אצלו בתו הגדולה, ונכנסה תכף לחדרו. והתחיל לדבר עמה מענין פטירת בתו הקטנה זכרונה לברכה, והתחילה שוב להכחיש ולהעלים, ואמר הלא כבר אני יודע האמת והכרחה להגיד לו בפרוש, ולא נכנס מחמת זה לסעדה שלישית ונהג שעה אחת אבלות במוצאי שבת:

יג

יג אחר-כך נכנס אצלנו לביתו הגדול ודבר עמנו בדרבו. ואז שאל לאחד אם בכה בראש-השנה ואמר אז שעקר הבכיה פשהיא מחמת שמחה וגלה אז ענין הנפלא ב'שמך יגילון כל היום שהוא ראשית-בות בכיה כמבאר בסימן קע"ה (בלקוטי מוהר"ן). ואמר אז שהיה לו אז מה שנקרא בלשון חסידות הארה גדולה לומר תורה אך על-ידי-זה נתבלבל הדבר וספר שבתו הקטנה שנפטרה באה אליו בקובלנא רבא, כי בני ביתו היו עוסקים ברפואתה עם נכרי אחד שהיה עוסק בלחשים וסגלות. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שאף-על-פי שעכשו אינם שכיחים מכשפים, אבל זה העכו"ם היה מכשף גמור וזה היה פגם

גדול לנשמה קדושה ויקרה כזאת. על־כן באה אלו
 בקובלנא רבא על זה ואז הכרח לשאל עד שהודיעו לו
 כנ"ל, ועל־ידי־זה תקן אותה ומחמת זה נתבלבל הדבר ולא
 אמר אז התורה הגדולה שהיה מוכן לומר כנ"ל.

ובחמלת השם חסדו גבר עלינו וספב השם ותפרך
 שאף־על־פירכן לא אבדנו התורה הזאת, כי
 זכינו אחר־כך ביום שני שגלה לנו אז תורה גבוה ארבה
 ורחבה ועמקה מאד והיא התורה "חותם בתוך חותם"
 (שפסימן כ"ב). והתורה הזאת נאמרה פתאם, כי בתחלה
 ישב ודבר עמנו כדרך ומקדם צוה לאיש אחד להביא לו
 שמן ופתילה לתקן לו נר של שמן זית, ואחר־כך הדליק
 הנר בעצמו. כי כן היה דרכו כמה פעמים שהיה פתאם
 מדליק נר של שמן זית והדבר היה מוכן שהיה ממתיק
 דינים בזה. ואז סמוך להדלקה והנר היה דולק סמוך
 לשלחנו, והוא דבר עמנו באימה גדולה, ובתוך כך צוה
 להביא לפניו סליחה והביאו לפניו ופתחה ואמר קצת
 מאיזה סליחה של יום פפורים. והפל היה בפני כלנו
 שהיינו עומדים סביבו והוא ישב על כסאו סמוך לשלחנו
 בחדרו. בתוך כך התחיל לדבר מהגזעין והגיהנם שהגז
 עזן והגיהנם הם בזה העולם וכו' ונכנס מענין לענין עד
 שגמר כל התורה "חותם בתוך חותם" הנ"ל וגשתהתה

האמירה בערך ארבע שעות. ומה שעבר אז אי אפשר לספר בכתב. אשרי השעה אשרי הרגעים שזכינו לעמוד לפניו. ואחר־כך בשבת אחר סבות אמר שבשביל התורה הזאת נתן אלף אדמים לשומר הפתח למעלה במקום שהיה שם וכו' כמבאר במקומו (לקמן ק"ו):

יד

יד בעת שנתן לנו התורה "תשעה תקונין" הנ"ל בכתובת ידו, היינו עומדים לפניו, והוא חתך הדפין של התורה הנ"ל מתוך ספרו פרי לתגם לנו להעתיקם. ותחלת התורה היתה מתחלת באמצע הדף שהיה כתוב עליו תורה אחרת שלא רצה לתן אותה לנו להעתיקה. והכרח לומר לי אלו הדברים בעל־פה מלה במלה, ואני ישבתי אצלו והייתי כותב מפיו הקדוש. ובתוך כך נתלהב מאד ופניו היו מאדימות ומאירות, והפסיק באמצע קצת והיה אצלנו פליאה גדולה. ואחר־כך ספר לנו שזאת הלילה הוא היארצייט של אמו, פי היה אז י"ט אדר והוא שכח לגמרי שעכשו הוא היארצייט שלה ולא הדליק נר ולא אמר קדיש, ואז היתה שנה מעברת שהיארצייט הוא בשני חדשי אדר פידוע ובתוך פתיבת זאת התורה באה אמו אצלו והזכירה אותו היארצייט. ותכף קרא מגן ולמד משניות ואמר קדיש

והדליק נר בשבילה. ובבקר קרא גם־כן מנין לחדרו שיֵישב
שם ופרס על שמע בעצמו ואמר ברכו וקדושה ואחר־כך
כל הקדושים של ובא לציון ותפלה לדוד ופטום הקמרת
ועלינו. ואמר פלם בעצמו לא נעדר אחד, ואחר־כך למד
משניות ואמר עוד קדיש דרבנן ואמר אחר־כך שמימיו לא
פרס על שמע וזה היה פעם ראשון אצלו שאמר ברכו
וקדושה לפני התבה ועוד יש בזה דברים בגו.

ונראה לי לפי מעוט תפיסתנו אז, כי הקמנה הנ"ל היה
שמה פיגא על שם אמו זכרונה לברכה שהיה
שמה פיגא, והתורה הנ"ל שיכה לענן הסתלקות הנשמה
שממנה נמשך באורי התורה, כי יש נשמה שסובלת
מרירות כמו שמבאר שם עין שם. ומחמת זה נראה לפי
עניות דעתי שהיתה שיכות שדיקא בעת שעסקנו בהתורה
הנ"ל באה נשמת אמו הקדושה זכרונה לברכה כי אמו
היתה צדקת גדולה, ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש
בפירוש שאמו היתה בעלת רוח־הקדש, והדברים עתיקים.
כי כל דברי רבנו זכרוננו לברכה, ומעשיות שאנו מספרים
ממנו, אין בהם דבר שלא יהיה בהם סודות גבוהות
ונוראות ועצומות מאד מאד. עמק עמק מי ימצאנו. בפרט
המעשיות שעברו על זרעו הקדושים כי בניו הם פחינת
למעלה מששים רבוא נשמות ישראל כמובן בלקוטי מוהר"ן

(חלק ראשון סימן רע"ג) על־פסוק: "וּבְנֵי רַחֲבֵיהּ רַבּוּ לְמַעַלְהּ" (דברי הימים א' כ"ג) עֵינַן שָׁם. וּבְשִׁבִיל זֶה עָבַר עֲלֵיהֶם מֵה שָׁעֵבֶר הַמְּקוֹם יָרַחַם עֲלֵיהֶם לְהַבִּיא שְׂיִמְשֻׁד עַל פְּלִטָה הַנְּשֹׂאֶרֶת חַיִּים וְאֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרַעַם עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת אָמֵן וְאָמֵן:

טז

טו אַחַר שְׁאֵמַר הַתּוֹרָה "תִּשְׁעָה תִּקְוִינִין" הַנֶּ"ל וְשָׁם מְדַבֵּר הַרְבֵּה מִמַּעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁזָה עֵקֶר נִצְחוֹן הַמְּלַחְמָה בְּשִׁזְזוּכִין לְבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וּבִפְרָט בְּעַת שְׁאֵמַר הַתּוֹרָה בְּאֵר הַדְּבָר יוֹתֵר, כִּי אִזּו הַתְּחִיל בְּהַתְּחַלַּת הַתּוֹרָה תִּכְּף לְדַבֵּר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר בְּזֵה הַלְשׁוֹן: מִי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת יְהוּדִי, דְּהֵינּוּ לִילְךָ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא אִי אִפְשָׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁמְנֻצְחִין הַמְּלַחְמָה אִזּו נִקְרָאִין אִישׁ מְלַחְמָה. כִּי קִדְּם שְׁמֻנְצְחִין הַמְּלַחְמָה אִזּו "אֵל יִתְהַלֵּל חוּגֵר בְּמַפְתַּח" (מְלָכִים א' כ') רַק בְּשִׁמְנֻצְחִין הַמְּלַחְמָה אִזּו הוּא אִישׁ מְלַחְמָה. וְאַחֲרֵי־כֵן הַתְּחִיל לְדַבֵּר מֵהַנְּשִׁמָּה, וְנִתְּלַהֵב מְאֹד וְהָרִים קוֹלוֹ וְאָמַר: יֵשׁ נִשְׁמָה וְכוּ' כַּנֶּדְפָס בְּסִפְר בְּסִימֵן הַנֶּ"ל רַק שְׁבַכְתִּיבְתוּ הַתְּחִיל תִּכְּף מֵהַנְּשִׁמָּה אֲבָל בְּאַמִּירְתוֹ הַתְּחִיל מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנֶּ"ל. וְאַחַר שֶׁגִּמַּר הַתּוֹרָה אַחֲרֵי־כֵן בְּעַת הַשִּׁיחָה שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מֵה כְּוִנַּתְכֶם בְּמָה שְׁאַמְרְתֶם שְׁאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא גְדוֹלָה כָּל כָּךְ וְשָׁזָה עֵקֶר נִצְחוֹן

המלחמה. וְגַעַר בִּי וְעָנָה וְאָמַר: כּוֹנְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת
 בְּכַשְׂיֻמוֹת עִם אֵלוֹ הַבְּתִים וְהַדִּירוֹת (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֶנּוּ בְּזֶה
 הַלִּשׁוֹן: "אִיךָ מִיּוֹן מֵאֲקַע דָּאָם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מִיטָּ דִּיא שְׁטִיבְעֵר מִיטָּ דִּיא
 הַיִּזְעֵר"). כְּלוֹמַר שְׂכַל כּוֹנְנֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת שְׂכַל אֶרֶץ־
 יִשְׂרָאֵל כּוֹנְנֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת שְׂכַל יִשְׂרָאֵל
 נוֹסְעִים לְשָׁם, שְׂרֻצוֹנוֹ שְׂכַל אִישׁ יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שְׂרֻצָּה
 לְהִיּוֹת אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּאֵמַת יִסַּע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְאֶף־עַל־פִּי
 שֵׁישׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת עַל־זֶה, יִשְׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְיִלְךְ לְשָׁם
 כִּי זֶה עֶקֶר נִצְחוֹן הַמְּלַחְמָה כְּשֶׁזּוֹכִין לְבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל
 וְכוּ'. וְזֶה אֲשֶׁר הָעִיר לְבָבִי בְּיוֹתֵר וְחֻזַּק אוֹתִי בְּיוֹתֵר, לַעֲבֹד
 עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת הַרְבּוֹת שֶׁהִיָּה לִּי בְּלִי שְׂעוֹר לְשִׁבֵּר כָּל־
 וְלְבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הָיָה בְּעֻזִּי
 לְשִׁבֵּר מְנִיעוֹת וּבְלְבוֹלִים וְעַכּוּבִים כְּאֵלֶּה, וְלְבוֹא לְשָׁם
 בְּשָׁלוֹם וּלְחֹזֵר בְּשָׁלוֹם.

כְּשֶׁהִתְחִיל הַתּוֹרָה "תִּשְׁעָה תְּקוּנֵינִי" הַנִּלְ בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה
 בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת כְּדַרְכּוֹ תְּמִיד, דִּהְיֵנוּ סְמוּךְ
 לַתְּחִלַּת הַלֵּילָה הַשֵּׁיבִיכָה לְיוֹם שְׁנֵי דְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, וְכִבְרַת חֲשׂוֹךְ
 הַיּוֹם, וְאֲנִי יִשְׁבְּתִי סְמוּךְ מְאֹד אֵלָיו וְהִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ וְרֵאִיתִי
 שְׂאֵמֶר הַתְּבוֹת תִּשְׁעָה תְּקוּנֵינִי יִקְרִין אֶתְּמַסְרִין לְדַקְנָא
 בְּכּוֹחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד עַד מִצּוֹי הַנֶּפֶשׁ, וּבְאֵימָה וְיִרְאָה
 וְרַתֵּת וְזִיעַ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר, וְתַפֵּס אֶת זַקְנוֹ כְּמָה

פְּעָמִים בְּכַחוֹת גְּדוּלוֹת. וְאִי אֶפְשָׁר לְצִיר זֹאת בְּכַתֵּב וּבְכַבֵּר
מִבְּאֵר בְּמָקוֹם אֲחֵר (לְקַמֵּן שֵׁם"א) שְׂאֵמֵר שְׁקִדְמִי שֶׁהוּא מוֹצִיא
מִפִּי הַתְּבָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַתּוֹרָה נְדָמָה לוֹ שֶׁתִּצָּא נִפְשׁוֹ,
וְכֵן בְּתֵבָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. וְאַצֵּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת רְאִיתִי
זֹאת בְּעֵינַי עֶצֶם מְסִירַת נִפְשׁוֹ שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר.

(שֵׁנִיד לְעִיל לְעֵנֵן הַמְּבֹאֵר שֵׁם שְׁקִדְמִי שֶׁבְּאֵין לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל
אֲזִי אֵל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר בְּמִפְתָּח וְכו' רְצוֹנוֹ לֹמַר כִּי
הִרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת וְכו' צְרִיכִין לְעֵבֵר קִדְמִי שֶׁבְּאֵין לְשֵׁם.
פַּעַם אַחַת כְּשֶׁסִּפֵּר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מֵעֶצֶם הַמְּנִיעוֹת
וְהַסְּפָנוֹת שֶׁהָיָה עָלָיו בְּסִטְמָמְבוּל וְאִיךְ שֶׁהָיָה בְּסִכְנָה
גְּדוּלָה קִדְמִי שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכו' אֲזִי עָנָה וְאָמַר לָנוּ
שְׂאֵנְחָנוּ יְכוּלִים לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנִקְלָה. כְּאוֹמֵר שֶׁעָלִינוּ
לֹא יִתְנַבְּרוּ מְנִיעוֹת כְּאֵלֶּה וְסִכְנוֹת כְּאֵלֶּה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עָלָיו,
וְאִם נִרְצָה נוֹכַח לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנִקְלָה. אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן
בּוֹדָאִי גַם אֲנִיחָנוּ צְרִיכִים לְהִיוֹת מְרֻצִים לְסִבְלֵי יִסּוּרִים וּלְשִׁבְרֵי
מְנִיעוֹת קִדְמִי שֶׁבְּאֵין לְשֵׁם, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא אַחַת
מִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים שֶׁנִּתְּנָנוּ עַל-יְדֵי יִסּוּרִים (בְּרִכוֹת ה.) וְכַמוֹכָא גַם
שֵׁם בְּמֵאמֵר הַזֶּה. (וּפַעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה:
יֵשׁ שְׂנֵדָמָה לָהֶם שְׂרוּצִין וְנִכְסְפִין מְאֹד לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל
אִם הָיוּ יְכוּלִים לַסַּע לְשֵׁם בְּהִרְחָבָה אֲבָל לֹא בְּצַעֵר וְדַחַק
וּבְאֻמַּת אֵין זֶה רְצוֹן שְׁלָם. כִּי מִי שְׂרוּצָה לָבוֹא בְּאֻמַּת לְאֶרֶץ

ישראל צדיק לילך גם רגלי וכמו שנאמר לאברהם לך לך וכו' לך דיקא. ועין ימי נתן [מוהרנ"ת] בנסיעתו לארץ ישראל. אחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה מאמר "תשעה תקונין" הנ"ל אמר בדרך צחות: ("איך האב היינט גיזאנט פאר פייער און פאר וואסער"). [אני היום אמרתי על איש ועל מים], כי שם מדבר מענין דבורים חמים פגחלי איש ומענין פתח צור ויזובו מים. מובא שם בימי נתן הנ"ל):

טז

טז לענין המקיפים המבארים בהתורה "עתיקא" (סימן כ"א) שכל אחד ישיג לעתיד כפי טרחו ויגיעתו וכו' בעבודת ה', אמר שיש עבודות פאלו בזה העולם שזוכין על ידם שגם בעולם הבא יזכה בכל פעם לעלות מדרגא לדרגא ולהשיג בכל פעם מקיפין חדשים.

(דפוס שני) (ומה שכתב שם בענין מרים שפגמה בכבוד משה, ואהרן בקש (במדבר י"ב): "אל נא וכו' בצאתו מרחם אמו" שזה בחינת ענש היבום עין שם, יש בזה גפלאות גדולות, כי רמז בזה על בתו מרים זכרונה לברכה שהיתה בלתו של הרב הגאון הצדיק וכו' הרב ליבוש מוואלמשיסק זכר צדיק לברכה, שנסע לארץ ישראל עם כל בניו ועל ידיה נסעה גם בתו לארץ ישראל. וכמה שנים אחר פטירת אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה נתיבמה שם):

יז

י כִּשְׁאֵמַר הָעֲנִין: עַל הַתּוֹקֵעַ בְּבוֹר אוֹתָם הָעוֹמְדִים
 בַּחוּץ (ראש השנה כו:): עֵין שָׁם בְּסִימָן כ"ב
 מֵעֲנִין הַתְּגִלוֹת סוּד קוֹל הַבְּרָה עֵין שָׁם. וְאִז אָמַר בְּעֲצֻמוֹ
 שֵׁשׁ בָּזָה קִשְׂיָא לְכַאוֹרָה כִּי שָׁם מְבַאֵר שְׁמֵי שְׂאִינֵי
 בְּבַחֲיִת בְּשֵׁר אִינֵי יָכוֹל לְשִׁמְעַת הַקּוֹל בְּעֲצֻמוֹ כִּי־אִם קוֹל
 הַבְּרָה עֵין שָׁם, וּמְבַאֵר זֶה בְּתוֹךְ הַמְּשָׁנָה הַנ"ל שְׂאֵמַרָה אִם
 קוֹל שׁוֹפֵר שְׁמַע וְכו', וְאִם קוֹל הַבְּרָה שְׁמַע וְכו', וְקִשְׂיָה
 לְכַאוֹרָה הֲלֵא הַזְּכִירָה הַמְּשָׁנָה בְּתַחֲלָה אוֹתָן הָעוֹמְדִים
 בַּחוּץ אִם קוֹל שׁוֹפֵר שְׁמַע וְכו' וַיִּפְרֹשׁ רַבְּנֵינוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה
 שָׁם בְּעֲצֻמוֹ אוֹתָם הָעוֹמְדִים בַּחוּץ שְׂאִינֵם בְּבַחֲיִת בְּשֵׁר
 וְכו' וְאִם־כֵּן קִשְׂיָה אִיךָ אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בַּחוּץ שְׂאִינֵם
 בְּבַחֲיִת בְּשֵׁר יָכוֹלִים לְשִׁמְעַת הַקּוֹל בְּעֲצֻמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת
 קוֹל שׁוֹפֵר, וְאִיךָ אָמַר הַתְּנָא עַל אוֹתָם הָעוֹמְדִים בַּחוּץ
 שְׂאִינֵם בְּבַחֲיִת בְּשֵׁר אִם קוֹל שׁוֹפֵר שְׁמַע וְכו', הֲלֵא אוֹתָם
 שְׂאִינֵם בְּבַחֲיִת בְּשֵׁר אִינֵם יָכוֹלִים לְשִׁמְעַת הַקּוֹל בְּעֲצֻמוֹ
 וְכו'. אָבֵל לֹא בֵּאֵר הָעֲנִין לְתַרְיָן זֹאת בְּפִירוּשׁ רַק אָמַר
 בְּשִׁיחְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה הֲלֵא גַם־כֵּן אֵין מְבִינִים עֲנִין הַנ"ל. אִיךָ
 מְדַבְּרִיו מוֹבֵן שֵׁשׁ בָּזָה עֲנִין בְּגו'. וְהַנִּרְאָה מְדַבְּרִיו הוּא שְׁגָם
 מִי שְׂאִינֵי זוֹכָה עֲדִין לְהִיּוֹת קְרוֹב לְהַנְשָׁמָה וּלְהַצְדִּיק הַאֲמַת

בבחינת בשר הנ"ל, אף-על-פי-כן אם יכריח עצמו הרבה ויטה אזנו היטב היטב בכח גדול לשמע קול הנשמה וקול הצדיקים אמתיים, יש לו גם-כן תקוה לשמע קול דקדושה בעצמו, רק שצריך להטות אזנו היטב. והוא ממש כמו בענין דין המשנה הנ"ל לענין קול שופר בפשיטות, שמי שאינו תוקע בבור בודאי אינו צריך הבחנה אם קול שופר שמע ואם קול הברה פי בודאי שמע קול שופר וכמבאר בשלחן-ערוך (ארח חיים סימן תקפ"ז): שרק מי שתוקע בבור וכיוצא צריך הבחנה אם קול שופר שמע אם קול הברה שמע. כמו כן הוא ממש בענין זה שאמר רבנו זכרוננו לברכה בהמשנה הנ"ל, שמי שהוא תוקע בבור, שמנח בבור תחתיות ושם תוקע ומתאנח וצועק על עוונותיו, שאז צריכים הבחנה אותם שעומדים בחוץ שאינם בבחינת בשר, אם קול שופר שמעו יצאו וכו' פי אף-על-פי שאינם בבחינת בשר אם יכריחו עצמם ויטו אזנם היטב יוכלו לשמע הקול בעצמו כנ"ל, אבל מי שזוכה שהוא בבחינת בשר אינו צריך הבחנה כלל פי בודאי ישמע בחינת הקול שופר שהוא הקול דקדושה בעצמו והבן כן נראה לעניות דעתי. (לענין המבאר במאמר הנ"ל שכל הקולות הם בחינות עזות וכו' אמר אז שאפלו קול קשקוש המטבעות של נתינת הצדקה הם גם-כן בחינת עזות דקדושה וכו').

דפוס שני

יח

יח **מֵאִמֵר** "אֲמַצְעוּתָא דְעֵלְמָא" (סימן כ"ד) נֵאמַר בְּקוּיָן
תקס"ג בְּסַעֲדַת לַיִל שֶׁבַת. וְאָמַר אוֹתוֹ בִּירְאָה
גְדוּלָה וּבְהַתְלַהּבוֹת עֲצוּם וְנִשְׁגָב כָּל־כָּף עַד שֶׁלֹא יִכְלוּ
הַשׁוֹמְעִים לְהִבִּין כֵּלל מַה הוּא אוֹמֵר, רַק נִכְתַּב אַחֲר־כָּף
בְּכַתִּיבַת יָדוֹ וּבְלִשׁוֹנוֹ הִקְדוּשָׁה:

יט

יט **שֵׁיךְ** לְהַמְאָמַר "אַחֲוֵי לָן מְנָא" (סימן כ"ה). נִשְׁמַע מִפּוֹ
הִקְדוּשׁ בִּפְרוּשׁ אֵצֶל הַמְאָמַר הַנִּלְ שֶׁמְדַבֵּר שֵׁם
מַעֲלִיָּה מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא שְׁמַתְגַּבְרִים הַמְגִיעוֹת דְסִטְרָא־אַחֲרָא
בְּכָל פַּעַם וְכוּ', וְאָמַר אִז בִּפְרוּשׁ שְׁגַם מִי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הָאָרֶץ
מִמּוֹשׁ כְּשֶׁנִּתְעוֹרַר לְעֹלוֹת מִשָּׁם, הִתְכַּרַח שֵׁיכְךָ מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא
וְאִזִּי מִשְׁתַּחֲוִין כְּנִגְדוֹ בְּכָל פַּעַם וְכוּ'. כַּמְבָאָר שֵׁם בַּמְאָמַר
הַנִּלְ. (מוֹבָא בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת מַעֲקָה וְשְׁמִירַת נַפְשׁ הַלְכָה ד):

כ

כ **הַתּוֹרָה** "הָאִי מָאן דְאִזֵּל לְמִנְסַב אֶתְתָּא" (בְּסִימָן כ"ט)
אָמַר בְּשָׁבוּעוֹת תַּקְס"ו לְפָרְט־קָמֵן. וּבְאוֹתוֹ הֶעֱת
לְבַשׁ פַּעַם רֵאשׁוֹן בְּגָדִים לְבָנִים וְאִז נִכְלָל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה
בְּחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים עֵינֵי שָׁם. וְגַם אִישׁ אֶחָד הִבִּיא בְּתוֹ

הַבְּתוּלָה שֶׁהִיָּה לָהּ חֲלֵי נוֹפֵל רַחֲמָנָא לְצַלָּהּ, וְגַם הִבְיֵא יוֹן
 וְכוּ' וְכֵל זֶה נִכְלָל שָׁם עֵינַי שָׁם וְכוּ' וְכוּ'. וְעוֹד כַּמָּה דְבָרִים
 נִפְלְאִים שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שְׁנִכְלָלוּ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַזֹּאת מְלַבֵּד
 הַנִּסְתָּרוֹת, כִּי עֵצֶם כּוֹנְנָתוֹ בְּכֻלּוֹ וּבְכַרְטֵי אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג.
 גַּם אָמַר שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת עוֹמֶדֶת עַל הַצְּרֵפֶת, כִּי מְדַבֵּר שָׁם
 מִכֶּסֶף וּמִמּוֹן הֵינּוּ מַעֲנִין תְּקוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַמִּשְׁאֵל-וּמִתְנֶן. וְכֵן
 מְדַבֵּר שָׁם מִתְקוּן הַדְּבִיר עַל-יַדֵּי שְׂבַח הַצְּדִיקִים וּמִבְּנֵי
 לְבָנִים זֶה (מִשְׁלֵי י'): "כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צְדִיק" סוֹפֵי-תְבוּת
 פְּרִינֶק:

כא

כא **בַּעַת** שְׂאֵמַר הַתּוֹרָה "מִיִּשְׂרָא דְסַבִּינָא" בְּסִימָן לְמ"ד
 בְּשֵׁבֶת הַנֶּכֶה תַּקְס"ז בְּסַעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל
 שֵׁבֶת. וְהַתְּחִיל הַתּוֹרָה עַל פְּסוּק וַיְהִי מִקֵּץ וְלֹא גָמַר לְגַלוֹת
 פְּרוּשׁ הַפְּסוּק אֵיךְ שִׁיכָה תּוֹרָה הַזֹּאת לְפִסּוּק הַנ"ל. וּבְמוֹצָאֵי
 שֵׁבֶת אַחַר הַבְּדִלָה דִּבֵּר עִמָּנוּ וְאָמַר שְׂאֵם הִיָּה רוּצָה לְסִים
 הַתּוֹרָה עַל פְּסוּק הַנ"ל הִיָּה צְרִיךְ לוֹמַר עוֹד הַפְּעַם תּוֹרָה
 כְּמוֹ זֶה שְׂאֵמַר. וְאַחֲרֵיכֵן אָמַר: אֲנִי דוֹמָה עִכְשָׁו כְּמוֹ מִי
 שְׂפּוֹסְקִין עָלָיו לְהַבּוֹתוֹ בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעִיר וְלֹא הִבִּינוּ
 דְּבָרָיו כְּלָל. כַּעַת נּוֹכַרְתִּי שְׂמֵרְמוֹ קֶצֶת בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל. כִּי
 מְבֹאָר שָׁם שְׂצְרִיכִין לְחַתֵּךְ הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא בְּחֵינֵת דְּל"ת
 מִד' מַלְכוּת דְּסַטְרָא-אַחֲרָא, בְּחֵינֵת חֲתָכוּ לְד'. וְאֶפְשָׁר רְמוֹ

קצת בדבריו זכרונו לברכה לענין שצריך לסבל יסורים ד'
פעמים בשביל לחתוך הדל"ת הנ"ל מביין הד' מלכיות וכו':

כב

כב פעם אחת דברתי עמו מהתורה "ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים" (בסימן ל"ד) המדבר מהנקדה
שהיא בחינת צדיק וכו', ואמר לי שבזאת התורה יכולין
לראות כל הצדיקים שפדור מהות ומדרגת ומעלת כל אחד
ואחד:

כג

מהרב נחמן ממשערין

כג מאמר "הנעור בלילה" סימן נ"ב. נאמר בשנת תקס"ג
בבחינת (תהלים ק"ג) עושי דברו לשמע בקול דברו.
פי מורנו הרב ר' נתן זכר צדיק לברכה קים ענין זה מתחלה
מדעתא דנפשיה. ובאותו היום בא אל אדוננו מורנו ורבנו זכר
צדיק לברכה והוא בון ברוח קדשו הנורא והנפלא מאד וגלה
לפניו הענין הזה. ומורנו הרב רבי נתן זכר צדיק לברכה
בשמעו איך שמגלה לפניו ענין הזה שעשה מדעתה דנפשיה,
ומה שזוכין על ידיה, וגם מעצם הרגשתו בנעימות הדברים
הקדושים האלה, נתבטל מגשמיותו ויצעק בקול ואמר:
("גיוואלד") ארוצה נא בשוקים וברחובות ואצעק אהה מה הם
חושבים לנפשם. ומגדל תבערת לכבו עד שממש יצא מגדר

אנושי, רצה באמת לרוץ ולצעק בנ"ל. ומיד חטף אותו אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה בבגדו, ואמר לו: עמד כי לא תפעל כלל. ("שמיא דוא וועקט ניט פועלין"):

כד

כד פעם אחת באנו אליו אני וחברי רבי נפתלי סמוך לשבועות תקס"ה, ואמר לנו: שעתה אינו יודע כלל, רק זאת נודע לי בעתים הללו שעל ידי לשון הרע שבעולם אין הצדיקים יכולין להיות עניים וכו' כמבאר בסימן קצ"ז ויתר מזה אינו יודע ואמר בפרוש: כמו שאתה אינך יודע, כך ממש אני איני יודע עכשו כלום. ואמר שעכשו הוא מתנהג בפשיטות שעומד בבקר ומתפלל תפלתו, ואחר-כך הוא לומד קצת, ואחר-כך הוא אומר תהלים, ואחר-כך אוכל אכילתו ומניח עצמו לישן קצת, ואחר-כך הוא עומד ומפרש שיחתו קצת לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים. ויש לי רחמנות עלי ("און איך האב אויף מיר רחמנות"). ואלו הדבורים שיש לו רחמנות על עצמו אמר בתמימות ובלב נשבר עד שכל מי ששמע אלו הדבורים ראה והבין גודל הרחמנות העצום שיש לו על עצמו, באלו היה רחוק בתכלית הרחוק מהשם יתברך חס ושלום וכו'. וספר לנו אז שחלם לו שהיה שבועות והיינו כלנו כדרבנו

בכל שנה להתקבץ אליו על חג השבועות. ולא היה יכול
 לומר תורה כלל והיה מבזה ומיסר אותנו מאד ואמר כי
 הכל בשבילנו שמחמת עוביותנו וכו' אינו יכול לומר תורה
 (כמבאר אצלנו (לקוטי מוהר"ן סימן כ') שהתורה של הצדיק נעשית
 מהאנשים הבאים ומתקבצים אליו). והוכיח אותנו מאד ועל ידי זה
 נתעוררנו כלנו בתשובה גדולה ואחר כך אמר תורה נפלאה
 ונורא מאד. והמובן מדבריו היה שנתגלה לו בחלום גם
 התורה שאמר אז. אחר כך היינו אצלו בחג השבועות ואמר
 אז תורה נפלאה על פסוק "וביום הַסְפּוּרִים" (בסימן נ"ו)
 המתחלת כי יש בכל אחד מישראל בחינת מלכות. אחר
 שאמר התורה הנ"ל ושם מדבר מענין בחינת מלכות שיש
 בכל אחד מישראל וכו' ויש מלכות באתגליא ובאתפסאי
 וכו' ויש אחד שאף-על-פי שבאתגליא אין לו שום ממשלה
 אף-על-פירכּוּן באתפסאי וכו'. אחר כך אמר בפרוש על
 עצמו לכם נדמה שאין לי ממשלה כיראם עליכם, באמת
 אני מושל אפלו על כל צדיקי הדור רק שהוא באתפסאי.
 אחר שאמר הענין המבאר בסוף התורה הנ"ל המדבר
 מדרכי ה' שאי אפשר להבינם שהם בחינת אלו ואלו
 דברי אלקים חיים, שאף-על-פי שזה הצדיק הלכה כמותו
 וזה אין הלכה כמותו, אף-על-פירכּוּן אלו ואלו דברי אלקים
 חיים. וזה הדבר אי אפשר להבין כלל כי הם בחינת רעמים

וכו'. אחר-כך בלילה דבר מזה קצת בשיחתו הקדושה עם
 העולם ואמר שאף-על-פי שנמצא בספרי מקבלים תרוץ על
 קשיא הזאת וכינצא בזה כי הם רוצים לתרץ מה שזה מקל
 וזה מחמיר שזה מחסד וזה מגבורה וכו', על-כן באמת אלו
 ואלו דברי אלקים חיים, עין בדבריהם, ואמר רבנו זכרוננו
 לברכה אף-על-פי-כן באמת אלו התרוצים אינם כלום
 למבין קצת. ואמר בזה הלשון ("מיר לאז עמיצער זאגן אתרויץ").
 יחגור אחד מתניו לומר תרוץ על קשיא זאת בפני. כי
 באמת אינו תרוץ כלל כי זה אומר שהדבר כשר ומתיר
 לאכל, וזה אומר להפך שאסור לאכלו ואיך אפשר להבין
 בשכל שדברי שניהם אמת מאחר שכל אחד אומר הדין
 בהפך מחברו וכו'. וכונתו היתה שהתרוצים על קשיות
 כאלו אין בהם ממש. לא מבעיא התרוצים שבספרי
 המחקרים שבודאי אין בהם כלום, וכמבאר בדברינו במקום
 אחר שבשביל זה אסר רבנו זכרוננו לברכה לעין אפלו
 בספרים של המחקרים הכשרים מחמת שמביאין קשיות
 חזקות גדולות על דרכי השם ומאריכין בקשיותם, ואחר-כך
 רוצין לתרצה והתרוץ חלוש מאד ובנקל לסתרו. ועל-כן מי
 שמעין בהם ורוצה לתרץ הקשיות על-ידי שכל יוכל לבוא
 לאפיקורסות גדול, כי מבין אחר-כך שהתרוץ אינו כלום
 ונשאר בקשיא, על-כן אסור לעין בהם כלל רק לסמוך על

אמונה לְבַד. וּכְשָׁבָא חַס וְשְׁלוֹם בְּדַעְתּוֹ אֵיזָה קִשְׁיָא בְּעִנְיָנִים
 אִלּוּ צָרִיד לִידַע שְׂאֵי אִפְשֵׁר לְתַרְצָה כִּי אִי אִפְשֵׁר לָנוּ לְדַעַת
 וּלְהַשִּׁיג בְּשִׁכְלָנוּ הָאֲנוּשֵׁי דְרַכֵּי ה' וְכוּ', רַק לְסַמְךָ עַל
 אֲמוּנָה לְבַד, לְהֶאֱמִין שְׁבוּדָאֵי בְּאַמֶּת הַכֹּל נִכּוֹן וַיִּשֶׁר, רַק
 שְׁבִשְׁכַלְנוּ אִי אִפְשֵׁר לְהִבִּין דְרַכֵּי הַשָּׁם, וְכַמְבָּאָר זֶה בְּדַבְרֵי
 רַבְנּוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכַּה הַרְבֵּה. אֶלָּא אִפְלוּ קִצַּת הַתְּרוּצִים
 הַמּוּבָאִים בְּסִפְרֵי הַמְּקַבְּלִים אֲמַתִּיִּים, שֶׁהֵיוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים
 בְּעֵלֵי הַשָּׁגָה וְרוּח־הַקֹּדֶשׁ, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אִי אִפְשֵׁר לְתַרְיָן
 הַקִּשְׁיָא עַל־יְדֵי תְרוּצִים, בְּנִרְאָה בְּחוּשׁ שֶׁהַתְּשׁוּבָה נִשְׁאָר
 מֵעַל, וְצָרִיכִין רַק לְסַמְךָ עַל אֲמוּנָה. וְכֵן עַל שְׂאָר קִשְׁיֹת
 כִּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ כְּגוֹן הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה שְׁמוּבָא גַם־כֵּן שְׂרוּצִים
 לְתַרְצָה, וּמִי שֵׁיִשׁ לוֹ עֵינַיִם יִרְאֶה שְׂאִין יְכוּלִין לְהִבִּין הַתְּרוּיָן
 כִּלְל בְּשִׁכְלָנוּ. עַל־כֵּן אֵין לָנוּ לְכַנֵּם בְּזֶה כִּלְל לְתַרְיָן קִשְׁיֹת
 כִּי־אֵלּוּ.

וְכֵן הַקִּשְׁיָא הַמּוּבָאָה בְּעֵץ הַחַיִּים בְּתַחֲלָתוֹ שְׂרוּצָה בְּעַל
 הַ"שְׁעָרֵי גֵן עֵדֶן" לְתַרְצָה, וּמִי שֵׁיִשׁ לוֹ שִׁכְל כָּל שֶׁהוּא
 יִרְאֶה שֶׁהַתְּרוּיָן הוּא וְלֹא כְלוּם, כִּי סוּף כָּל סוּף מְסִים שָׁם
 שְׁלֹמֵעֵלָה מִשָּׁם אָסוּר לְהִרְהֵר. אִם־כֵּן טוֹב אֲשֶׁר יָפֵה לְתַרְיָן
 הַקִּשְׁיָא בְּתַחֲלָה עִם זֶה הַתְּרוּיָן, שְׂאָסוּר לָנוּ לְהִרְהֵר כִּלְל
 מֵה לְפָנִים וּמֵה לְאַחֹר, וְלִמָּה לָנוּ לְכַנֵּם בְּחִקִּירוֹת שֶׁל
 עוֹלָם הַתְּהוֹ כִּי־אֵלּוּ, וּלְכַסּוּף לֹא יִתְרַצוּ כְלוּם, וּמִי יוֹדַע אִם

ישוב בשלום טוב לשאר תקף באמונה לבד. כי חקירות
 פאלו כמו הידיעה והבחירה וכיוצא בהן, ובפרט הקשיות
 שבתחלת עין החיים אי אפשר לתרצם בשכל אנושי כלל
 ואסור לכנס בהם כלל, רק צריכין לידע שאי אפשר
 לתרצם בשכל אנושי בשום אופן, רק לסמך על אמונה
 לבד כי גבהו שמים מארץ בן גבהו דרכיו מדרכינו
 ומחשבותיו ממחשבותינו.

ועין נפלאות בדברי רבנו זכרוננו לברכה בסימן כ"א על
 מאמר רבותינו זכרונם לברכה "לעתיד לבוא צדיקים
 יושבים" (ברכות ז.) וכו' שבאר שם איך אלו המבוכות
 הנ"ל נמשכין משכל המקור שאי אפשר להשיגו עכשו
 בשום אופן. וכן בהתורה "בא אל פרעה" (בסימן ס"ד),
 שמבאר שם שיש קשיות שנמשכין מסוד חלל הפנוי שאי
 אפשר למצא בהם שכל לישבן בשום אופן. וכן בהתורה
 "ויהי מקץ כי מרחמם ינהגם" (בלקוטי תנינא סימן ז') שמבאר
 שם שיש קשיות שהם למעלה מהזמן שאי אפשר
 לתרצם, כי אם ירצה לתרץ אותם יקשה אחר-כך עוד
 קשיא שיהיה חזקה יותר מבתחלה עד שיכול לכנס
 בקשיות ותרוצים שלמעלה מהזמן שאין הזמן מספיק
 לכאר הקשיות והתרוצים שיש שם וכו' עין שם היטב.
 וכן בכמה מקומות בספרים שלו הקדושים. וכן מה

שכתוב שם בלוקמי תנינא סימן ג"ב דבר נאה ומתקבל
שאמר רבנו זכרוננו לברכה שמה שקשה קשיא על השם
יתברך זה מכרח להיות כך, כי על השם יתברך בהכרח
שיהיה קשה קשיות שאי אפשר להבינם. כי אם לאו, רק
יתנהג כפי חיוב דעתנו בלי קשיות עליו, אם-כן יהיה
דעתו פדעתנו חס ושלום. על-כן בהכרח שיהיה עליו
יתברך קשיות גדולות שאי אפשר לנו להבינם בשום אופן
כי דעתו בהנהגותיו מרומם ונתעלה ונשגב מאד מדעתנו
וכו' עין שם, וכן בכמה מקומות. הפלל שבכל מקום
שפדבר רבנו זכרוננו לברכה מחקירות וקשיות פאלו אינו
רוצה לתרצם בשום מקום, רק כל דבריו הם שהוא זכרוננו
לברכה בחכמתו הנפלאה מגלה תורה נפלאה בדרך נפלא
ונורא מאד, ומראה לעינים ומבאר לדעת להראות מהיכן
אלו הקשיות נמשכין, שמחמת זה אי אפשר לתרצם
ולישבם בשום אופן. וכוונתו להראות לדורות שאסור לכנס
בחקירות אלו, כי אי אפשר לישבם בשום אופן ועל-כן כל
באיה לא ישבון ולא ישיגו ארחות חיים. ראה דרכיו וחכם
ותבין נפלאות ה', איך מי שרוצה להסתכל על האמת יבין
מדעתו שאי אפשר לישב קשיות פאלו בשום שכל, ואפלו
בדרכי המקבלים האמתיים רק לסמוך על האמונה, אשרי
הזוכה לזה. (ועין מה שכתבתי מזה בהלכות פרכות השחר הלכה ג):

כה

כה **שַׁיךְ לַמַּאמֵר** "פֶּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן" (סימן ס') אַחַר שֶׁאָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מֵאֵמֶר זֶה הַנֶּ"ל אָמַר בְּדַרְךְ צַחוּת. הַיּוֹם אָמַרְתִּי שְׁלֹשָׁה דְבָרִים שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הָעוֹלָם.

(א) **הָעוֹלָם** אוֹמְרִים שְׁסֹפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת מְסַגֵּל לְשָׁנָה. וְאֲנִי אָמַרְתִּי שְׁעַל־יְדֵי סֹפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת מְעוֹרְרִין בְּנֵי אָדָם מִשְׁנָתָם.

(ב) **הָעוֹלָם** אוֹמְרִים שְׁמִסְפּוּרֵי דְבָרִים אֵינֶם בָּאִים לִידֵי הַרְיוֹן ("פּוֹן זֶאֱגִין וְעֵרַט מְעַן נִיט מְרֵאֲגִין") וְאֲנִי אָמַרְתִּי שְׁמִסְפּוּרֵי דְבָרִים שֶׁל הַצַּדִּיק שְׁמֵעוֹרֵר עַל־יְדֵי־זוֹה בְּנֵי אָדָם מִשְׁנָתָם עַל־יְדֵי־זוֹה בָּא פְּקִידַת עֲקָרוֹת.

(ג) **הָעוֹלָם** אוֹמְרִים כִּי הַצַּדִּיק הָאֵמֶת הַמְּפֹלֵג בְּמַעֲלָה אֵין צָרִיךְ לְמַעוֹת הַרְבֵּה כִּי לְמַה לוֹ מַעוֹת, וְאֲנִי אָמַרְתִּי שֶׁיֵּשׁ הַתְּבוֹנָנוֹת בְּזוֹה שְׁצָרִיךְ לְזוֹה כָּל הוֹן דְּעֵלְמָא.

(אָמַר) הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו הַקְּדוּשׁ לְעִנְיֵן מַה שְׂרָצוּנוּ הָיָה שֶׁיִּדְפְּסוּ הַסֹּפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת גַּם בְּלִשׁוֹן טַיִימִשׁ שְׁאֵנוּ מְדַבְּרִים בּוֹ וְאָמַר אִזְ שֶׁיִּכּוֹל לְהִיּוֹת בְּנִקְלָה שְׁאֵשָׁה שְׁהִיא עֲקָרָה תִּקְרָא בָּהֶם אִיזוֹה מַעֲשָׂה וְעַל־יְדֵי־זוֹה תִּפְקַד לְמוֹכָה וְתוֹכָה לְבָנִים, עַד־כֵּאן שְׁמַעְתִּי. וַיֵּשׁ סְמִיכוֹת לְזוֹה

ממה שִׁמְבָאָר בַּמַּאמָר הַנ"ל שְׁעַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשֵׂי־אֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה פְקִידַת עֲקָרוֹת):

כו

כִּי בַחֲרָף בְּשַׁנַּת תַּקס"ה נִסַּע רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה
לְמַעַדְוֵעֲדוּוּקַע עַל שֵׁבֶת שִׁירָה לֹמַר שֵׁם
תּוֹרָה כְּמִנְהַגּוֹ. בְּאוֹתָהּ הָעֵת הָיְתָה בְּתוֹ חֵיהָ שְׁהִיְתָה אֶז
בְּקַהֲלָה קְדוֹשָׁה הַנ"ל, וְהָיְתָה חוֹלָה עַל הָעֵינַיִם שֶׁגָּדַל לָהּ
עַל הָעֵינַיִם מֵה שְׁקוֹרִין "בִּילְמָא" [יְבֻלַּת], וְכַמְעַט שְׁנַסְמִית
בְּעֵינֶיהָ. וְכִשְׁבָּא רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה לְמַעַדְוֵעֲדוּוּקַע נוֹדַע לוֹ,
וְאָמַר אֵז הַתּוֹרָה "וַיִּסַּב אֱלֹקִים" (הַנְּדַפְסֶת בְּלִקוּטֵי א' בְּסִימָן ס"ב),
שְׁמוּבָא שֵׁם מַאֲמַר הַזֶּהר הַקְדוֹשׁ "עֲלֻמְתָא שְׁפִירְתָא דְלִית
לָהּ עֵינַיִן", וְנִתְרַפְּאָה עַל יְדֵי זֶה.

וְכִשְׁבָּא לְבֵיתוֹ סִפֵּר לְפָנָי זֹאת הַמַּעֲשֶׂה בְּעֵצְמוֹ, וְהַבְנֵתִי
מִתְנוּעוֹתָיו הַקְדוֹשׁוֹת שְׁהִיָּה אֶצְלוֹ דְבַר גָּדוֹל
וְנִפְלָא עֲנִין זֶה שְׁהַמְשִׁיד לָהּ רְפוּאָה עַל־יְדֵי דְבוּר מִתּוֹרָתוֹ
הַקְדוֹשָׁה, כִּי כָּל מֵה שְׁעֹבֵר עַל זִרְעוֹ הַקְדוֹשִׁים נוֹגַע עַד
לְמַרְחוֹק. כִּי כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם יֵשׁ בּוֹ נִסְתָּרוֹת
הַרְבֵּה כִּי אֵין דְבַר לְרִיק חֵם וְשְׁלוֹם וְכָל הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה יוֹתֵר
כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו נוֹגַע לְמַרְחוֹק יוֹתֵר, אֲבָל זִרְעוֹ הַקְדוֹשִׁים
עֲצָמָה וְגִדְלָה מַעֲלָתָם בְּרוּם גְּבַהֵי מְרוֹמִים כְּמִבְּאָר בְּמִקּוּם

אחר (לקמן תקפ"ג), וְכֹל מִה שְׁעֵבֶר עֲלֵיהֶם הָיָה בְּכָל דְבַר
מִלְחָמוֹת גְּדוּלוֹת כִּי נוֹגַע לְמַרְחוֹק מְאֹד:

כז

כו הַתּוֹרָה שְׁבַסִּימָן ס"ג הַמִּתְחַלֵּת "סוּד בְּנֵי הַמִּילָה".
נֶאמְרָה בַּבְּקָר קֹדֶם סְעֵדַת שְׁחֵרִית בְּשַׁבַּת
שְׁקֹדֶם הַבְּרִית מִיֵּלָה שֶׁל בְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם וְזִכְרוֹנוֹ
לְבָרְכָה שְׁנַת תַּקס"ה סְמוּךְ לְרֵאשִׁי-חֹדֶשׁ נִסָּן. וְאַחַר שֵׁי צֵאוֹ
רַב הָעוֹלָם שְׁבָאוֹ לְקַבֵּל פָּנִים בְּנֵהוּג שְׁנִקְרָא שְׁלוֹם זָכָר.
וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כֶּךָ הָיָה. אַחַר שֵׁי צֵאוֹ הַהֵמוֹן עִם נְשֵׂאֵרֵינוּ
אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו בְּתוֹךְ כֶּךָ הַסֶּתֶפֶל עַל הַמִּנְעֵל שְׁלִי
שְׁנַתְעִקֶם מְאֹד הֵינּוּ שְׁהַעֲקֵב (שְׁקוֹרִין "פִּידְעִשׁוּוִי") נִתְעַקְמָה
הַרְבֵּה לְפָנָיו עַל פְּנֵי הַמִּנְעֵל. עָנָה וְאָמַר: הַמִּנְעֵל שְׁלֶךְ הוּא
דוֹמָה כְּמִי שְׁטוֹפְחִין בְּפָנָיִם (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: "דִּין
שִׁיךְ הָאֵט אֶפְנִים וְיֵא אֶפְאֲטֵשׁ אִין פְּנִים"). וְאַחֲרֵי-כֵן שָׁתַק מְעַט
וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בּוֹדָאֵי הֵינּוּ מֵאֲמִינִים שְׁכָל דְּבָרָיו אֵינִים פְּשׁוּטִים
וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ בְּהֶם רְזִין גְּדוּלִים וְכַמְבֹאֵר בְּסִימָן מ"ב עֵין שָׁם.
אַחֲרֵי-כֵן עָנָה וְאָמַר: שִׁיחוֹת חֲלִין שְׁלָנוּ וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ
בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ("אוֹנְעֵר שִׁיחוֹת חֲלִין") וְדַחַק תִּבַּת "אוֹנְעֵר"
[שְׁלָנוּ] יֵאמַר לִי אֵיזָה מְקַבֵּל אֵיךְ בְּהוֹעֲרִטִיל הִזָּה כְּלוּלִים
כָּל הַבְּנֹנֹת שֶׁל מִילָה וְמָה שֶׁהוּא גְבוּהָ מִבְּנֹנֹת. וְהִתְחִיל

לזרק מפיו הקדוש בְּחַן קְדוּשׁ וְנִזְרָא, וְאָמַר: יֵשׁ וְטַפַּח לוֹ עַל פְּנָיו, וַיֵּשׁ וְטַפַּח לוֹ בְּסַנְדְּלוֹ, וְהַזְכִּיר מֵאִמֵּר רַבּוּתֵנוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (יְכֻמוֹת מ.ב.): לְעֵנָן סַנְדֵּל שְׁאָמְרוּ שֵׁם לְעֵנָן מְעַבְרַת חֲבָרוּ "גִּזְרָה שְׁמָא יַעֲשֶׂה סַנְדֵּל לְמִשָּׁל וְכוּ' כְּמִי שֶׁבָא וְטַפַּח לוֹ עַל פְּנָיו" וְכוּ' וְגַם הַזְכִּיר מָה שְׁאָמְרוּ רַבּוּתֵנוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (נְדָה כה:): "דְּרוּסַת אִישׁ" וְכוּ' "מָה שֶׁעֲשִׂתָּה עֲנוּה עֶקֶב לְסִלוֹתָא". וּבְכָל אֵלּוּ הָעֵנָיִים מְרַמֵּז שֵׁשׁ סוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּעֵנָן הָעֶקֶב וְהַסַּנְדֵּל וּבְעֵנָן טַפַּחוּ בְּפָנָיו שֶׁהַזְכִּיר, וְכֵן זֶה נֹגַע לְעֵנָן פְּגַם הַבְּרִית וְתַקּוּנוֹ שְׁכָל זֶה עֵנָן מִיֵּלָה שֶׁהוּא תַקּוּן הַבְּרִית כְּמוֹכֵן מִכָּל הַנֵּ"ל לְמִשְׁכִּיל. וְאַחֲר־כֵּן עָנָה וְאָמַר כֹּל הַתּוֹרָה הַמְבֹאֲרֶת בְּפִימֵן הַנֵּ"ל וְעֵדִין אֵין אֲתֵנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה. וְגַם הַתּוֹרָה הַנֵּ"ל לֹא אָמַר בְּבֹאוֹר קֶשֶׁר הָעֵנָיִים רַק הַכֹּל בְּדֶרֶךְ רָמֵז וְהַתְּנוּצָצוֹת, וּבְכָל זֶה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ גְבוּרוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ אִידֵךְ בְּדַבְרֵי שִׁיחָה שֶׁל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים מְלַבְּשִׁים סוּדוֹת כְּאֵלֶּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת שְׁנוּפָה לְהַבִּין כֹּל זֶה בְּשִׁלְמוֹת.

(אָמַר הַמַּעֲתִיק שֶׁמַּעֲתִי שְׁאַחַר שְׁאָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה, מֵאִמֵּר "סוּד פְּנֵת הַמִּיֵּלָה" הַנֵּ"ל, שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ אַחֲר־כֵּן קֶצֶת מֵאֲנִשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אִיזָה שְׁאֵלוֹת בְּמֵאִמֵּר זֶה, כִּי קֶצֶת דְּבָרִים אֵינָם מוֹכְנִים שֵׁם כָּל־כֵּךְ וְגַם קֶשֶׁר הַמֵּאִמֵּר אֵינוּ מוֹכֵן כָּל־כֵּךְ. הַשֵּׁב לָהֶם רַבְּנוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה: מִי חַיֵּב לָכֶם שְׁאֵין

לכם השגה וידיעה בענינים דקים ורוחניים. (ובלשון אשכנז:
 "ווער איז אייך שולדיג אז איהר האט ניט קיין ידיעה אין איידלקייט"):

כח

דפוס שני

כח [מאמר "ויאמר בעז אל רות" (סימן ס"ה) נאמר בקיין
 תקס"ו סמוך לפטירת בנו הילד הקדוש
 והנזרא מורנו הרב רבי שלמה אפרים זכרנו לברכה. ואז
 עמד לפניו מורנו הרב רבי נתן זכר צדיק לברכה עם עוד
 אחד על העליה שהיה לאדוננו מורנו ורבנו זכרנו לברכה
 על ביתו. ואדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה ספר עמם
 מגדל צערו ויסורים שלו הגדולים שיש לו מכל צד ומצדי
 צדדים והארץ בזה קצת פי היה מלא יסורים רבים
 ועצומים מאד מבית ומחוץ בכל עת תמיד, ובתוך דבריו
 ענה ואמר: מה אתם יודעים מה גדול ועצום השבר הזה
 שהיה בעולם ענין הסתלקות הילד הנ"ל, כל לבכי נשבר
 ונתק ממקומו. והתחילו הדמעות הקדושות לירד על לחייו
 ותכף ומיד נשטמו מלפניו מעצם הבושה שנפל עליהם על
 שראו בכיתו בפניהם עד שנדמה להם כאלו נהפך כל
 העולם ונחרב. וכבר מבאר במקום אחר ברמז קצת מענין
 התקוה הגדולה שהיה ראוי לבוא לכלל ישראל אם לא
 היה נפטר הילד הקדוש הנ"ל. ואחר כך ביום שאחר זה
 שהיה ביום ששי ערב שבת קדש אמר להם אם לא היו

יורדים תכף היה מספר להם דבר יפה מאד. וביום זה אמר להם המאמר "ויאמר בעז אל רות" הנ"ל המדבר מענין תקון הנשמות ומה שצריכין מאד לבעל השדה שישגיח עליהם ויתקנם, וזה שחוגר מתניו להיות בעל השדה עוברין עליו יסורים הרבה בלי שעור רחמנא לצלן. והוא בגדל כחו עובר על פלם ועושה פעולות השדה כמו שצריך, עין שם במאמר הזה וזה היה שיד לענין הספור מהיסורים העוברים עליו שספר לפניהם ביום שלפניו כנ"ל]:

כט

כט זה שיד למאמר "חמר אסור גדולה" (סימן ס"ט). בשעה שאמר רבנו זכרוננו לברכה המאמר הנ"ל, עמד אז לפניו איש עשיר אחד שלא היו לו בנים, ואחר איזה ימים הפציר העשיר הנ"ל את רבנו זכרוננו לברכה להתפלל עליו שיהיו לו בנים, השיב לו רבנו זכרוננו לברכה: הלא אמרתי לך תורה על ראש השנה ולא הבין בונתו. ואחר כך נודע לו שבונתו היא כי בפרסלב היה איש אחד שירד מנכסיו, והיה להאיש הנ"ל קנאה גדולה על העשיר הנ"ל שעלה למעלה ונתעשר כל-כך, וזה זמן לא פביר אשר היו בשתפות עמו והיו לו מעות הרבה יותר מהעשיר הנ"ל ולבסוף ירד ממדרגתו כל-כך ועל-כן היתה לו עליו קנאה

גדולה. גם לקח אצלו מעות מזמן ולא החזיר לו. ורמז לו רבנו זכרוננו לברכה שבשביל זה אין לו להעשיר הנ"ל בנים במבאר היטב במאמר הנ"ל. אך במאמר הנ"ל מבאר שלפעמים מתגבר את עצמו בקנאה וחמדה גדולה כל-כך על מעות חברו, עד שעל-ידיהם לקח ממנו אף את אשתו. וכן היה, שאחר-כך סמוך לפטירת רבנו זכרוננו לברכה צוה לאנשיו שיאמרו להעשיר הנ"ל שיגרש את אשתו ויקח אשה אחרת ויוליד בנים. וכן עשה וגרש את אשתו אחר פטירת רבנו זכרוננו לברכה כמה שנים. ובתוך זה הזמן נפטרה אשתו של האיש הנ"ל שהיה לו קנאה על העשיר הנ"ל, ואז לקח האיש הזה את אשת העשיר הנ"ל ונתקמו כל דברי רבנו זכרוננו לברכה המרמזים במאמר הנ"ל. והעשיר הנ"ל לקח לו אשה אחרת והיו לו ממנה בנים ובענין העשיר הנ"ל יש הרבה לספר ואין כאן מקומו:

ל

ל בעת שנסע לארץ-ישראל בתחלת נסיעתו מביתו שבת בקהלה סאקילע ושם ראה את הצדיק המפרסם מורנו הרב מנחם מענדיל זכרוננו לברכה מויטעפסק שנפטר בארץ-ישראל כמפרסם. וגלה לו ששם "אתה" מסגל על הים (פמוכא בלקוטי א' בסימן רנ"ו) כמו שכתוב (תהלים פ"ט):

"בשוא גליו אתה תשבחם":

לא

לא כְּשֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנִּדְפָּסֶת בְּסִימָן רס"ב בְּלְקוּמֵי א' עַל פְּסוּק (שם ק"ב): "וְשִׁקְוֵי בְּכַבֵּי מִסְכְּתֵי" שְׁקָדִם חֲדוּשֵׁי תוֹרָה צְרִיכִין לְבַכּוֹת. אָמַר אִז עַל עֲצֻמוֹ שְׁבָכַל עַת שֶׁהוּא מְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁי-תוֹרָה הוּא בּוֹכָה מִקֵּדָם. גַּם אִז בַּעַת הַהִיא רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ עֲנִיָּן זֶה, כִּי בְּאוֹתָהּ הָעַת אָמַר הַתּוֹרָה "וַיֹּאמֶר בְּעִז אֶל רוּת", בְּיוֹם וָא"ו עָרַב שַׁבַּת-קִדְשׁ, קִיָּץ תַּקְס"ו. גַּם קִדְם לָזֶה אָמַר הַתּוֹרָה "דַּע שֵׁישׁ אַרְיָד אֲנִפִּין דְּקִלְפָּה וְכו'" (בְּסִימָן רמ"ב), וּבְיוֹם חֲמִישֵׁי שְׁלֹפְנָיו בָּכָה לְפָנֵינוּ, וְאַחֲרֵי-כֵן בְּיוֹם שַׁבַּת שְׁלֹא-אֲחֵרָיו אָמַר הָעֲנִיָּן הַנֶּ"ל עַל פְּסוּק: וְשִׁקְוֵי בְּכַבֵּי מִסְכְּתֵי. וַיֵּשׁ בְּעֵנֵינוּ זֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר כִּי כָל זֶה הָיָה בְּסִמּוּד אַחַר פְּטִירַת בְּנוֹ שְׁלֵמָה אֶפְרַיִם זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וּמַעֲט יִתְפָּאֵר בְּמָקוֹם אַחַר (עֲנֵן יְמֵי מוֹהֲרֵי-ת"א י"א) בְּעִזְרַתוֹ יִתְבָּרַךְ:

לב

לב בְּעֵנֵינוּ הַנִּדְפָּס בְּסִפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים בְּסִימָן נ"ז וּבְסִימָן רע"ז לְעֵנֵנוּ מַעֲלַת אֲכִילַת שַׁבַּת שֶׁהִיא כְּלָה קִדְשׁ וְעוֹלָה לְמָקוֹם אַחַר לְגַמְרֵי, דִּבְרַ עֲמָנוּ מִזֶּה הַרְבֵּה וְהַזְהִיר אוֹתָנוּ לְאֹכַל בְּשַׁבַּת וּלְשִׁמּוֹחַ וְכו' כְּמוֹ שֶׁהַזְהִירָה תוֹרָה (שְׁמוֹת ט"ז): "אֲכַלְוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם", אֲכַלּוּ בָּנִים ("אִז מֵעַן זֹאנְט

שוין עָסַט קִינְדֵרֵר". [כְּשֶׁכָּבַר אוֹמְרִים אֲכָלוּ בָּנִים] אַחֲר־כֵּן
אָמַר גַּם אֶת זֶה אֵין יְכוּלִין לְקַיֵּם:

לג

לג **בַּעַת** שְׁנַסַּע רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְלִבּוֹב אַחַר סְבוֹת
תַּקַּס"ח נִסַּע דְּרֹךְ קְרֵאֲסָנַע וְלֵן שָׁם, וְאַחֲר־כֵּן
בְּבִקְרָה נִסַּע פְּתֵאוֹם. וְרַדְפְּנוּ אַחֲרָיו עַד שְׁזָכִינוּ לְהַשְׁיִגוֹ אֶצֶל
הַגִּזְשָׁר, וְאַחַד קִדְמוֹ שָׁם וְעָכְבוּ וּבֵאתִי אֲנִי וְחֲבָרֵי רַבִּי נִפְתְּלִי
וְנִהְיָה קֶצֶת וְאָמַר: מָה אַתֶּם רוֹצִים אִם לְבִרְךְ אֶתְכֶם אוֹ
שְׂאֵמֵר לָכֶם תּוֹרָה. וְנָתַן לָנוּ בְּרָרָה לְבָרֵךְ. עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי:
הַבְּרָכָה תְּבָרְכוּ אוֹתֵנוּ כְּשֶׁתְּבוֹאוּ לְשָׁלוֹם מִלְּמַבְעַרְךָ וְעַתָּה
אִמְרוּ לָנוּ תּוֹרָה. עָנָה וְאָמַר: אִמְר לָכֶם הַתְּחִלָּה מִן הַנְּסִיעָה
שְׁלִי וְאָמַר אִזְ לָנוּ מֵעַנְיַן הַמִּשְׁכָּן שְׁכָל אַחַד מִן הַצְּדִיקִים
בוֹנִים וְכו' כִּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּסִימָן רַפ"ב בְּהַתּוֹרָה "אֲזַמְרָה
לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי". כִּי הַתּוֹרָה "אֲזַמְרָה" אָמַר בְּשִׁמְיֵי עֲצַרְת
שְׁקֹדֵם לָזֶה. וְאִזִּי עַל הַעֲגָלָה הַתְּחִיל מֵעַנְיַן הַמְּחַבֵּר לְהַתּוֹרָה
"אֲזַמְרָה" הַג' לַ הַמְּתַחִיל: וְדַע שְׁמֵי שֵׁיכוֹל לַעֲשׂוֹת אֵלוֹ
הַנְּגוּנִים וְכו' עַד בְּאֵמַת אָמְרוּ הַחֲזֵן רוֹאֵה הֵיכַן הַתִּינּוֹקוֹת
קוֹרִין. וְאַחֲר־כֵּן נִשְׁקָנוּ אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְתִכְף צִוָּה לְהַבְעֵל עֲגָלָה
לְפַע וְנִסַּע מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם וְעַדִּין אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִיךְ מִרְפוֹ
בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת עֲנִין הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ לְלְמַבְעַרְךָ שְׁנַסַּע אוֹ. וְאִזִּי

באותה השנה נדפס הספר לקומי מוהר"ן ועוד יש בזה הרבה לספר נפלאות תמים דעים וחסדי ה' אשר הפליא אז עמי, וסבב סבות ברחמי לחזור מפולמשיין בין יום כפור לסבות, אשר על ידי זה זכיתי לגמר פתיבת הספר שנשרף ולמסור לו ספר לקומי מוהר"ן הנכתב שעל ידי זה נדפס באותה השנה, ולדבר עמו הרבה ולשמע תורות נפלאות ממנו, אשר הם זכות הרבים לדורות. מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, ויתבאר במקום אחר אם ירצה ה' (ימי מוהרנ"ת א' כ"ו):

לד

לד אחד שאל אותו בערב ראש השנה האחרון באומין סמוך להסתלקותו עצה להתמדה השיב לו שלא ידבר על שום אחד מישראל. כי כל אחד מישראל יש לו אות בהתורה וכו' וכשמדבר על אחד מושך את עצמו מהתורה מחמת שמוצא פגם חס ושלוש באות מהתורה שהוא שרש נפשו של זה המדבר עליו כמבאר במקום אחר (שיחות הר"ן צ"א). ושאל אותו: ואם רואין שהוא רשע גמור גער בו רבנו זכרוננו לברכה: איך אתה אומר על אחד מישראל שהוא רשע גמור הלא נמצא בו בודאי עוד מעט טוב או איזה נקדה טובה ששם אינו רשע. והזכיר אז ענין

ועוד מעט ואין רשע המבאר בהתורה "אזמרה" לאלקי
בעודי עין שם:

לה

לה איש אחד היה אצלו בימי נעוריו של אותו האיש פה
ברסלב, ואז נתקשר מאד לרבנו זכרנו לברכה
בתשוקה גדולה, ושמע אז מרבנו זכרנו לברכה דברי תורה
נפלאים הינו התורה "תהלה לדוד" וכו' (לקוטי מוהר"ן י"ב)
ועוד דבורים נפלאים. ואמר לו רבנו זכרנו לברכה: אני
יודע שבפנים הבאים לא תסע אצלי ולא תהיה מקרב שלי
(וכן היה שאחר-כך לא היה עוד אצל רבנו זכרנו לברכה) אך אף-על-
פי-כן יועיל לך מה שפטעמת עתה מעט מדברי. ואמר לו אז
הפסוק (משלי ל"א): "טעמה פי טוב סחרה" תכף פשטועמין
התורה של הצדיק, שוב "לא יכבה בלילה נרה". הנדפס
בלקוטי א' סימן רפ"ה:

לו

לו ספר לי איש אחד מאנשי-שלומנו בפאמר רבנו זכרנו
לברכה התורה "בטח בה" (בסימן ע"ט) באותו
העת היה הולך בביתו אנה ואנה כדרכו ואחז מטה בידו,
ואמר: ומטה האלקים בידי. ודחק ומשך תבת בידי, כלומר

שבידו המטה אלקים להטות כרצונו. כי מרמו שם בהתורה הנ"ל שמטה אלקים מרמו על הבחירה שהוא בחינת מט"ט מסמרה חיים ומסמרה מות וכו' כמבאר במאמר התקונים המבאר שם בהתורה הנ"ל וקצת מרמו ומוכן מדבריו הקדושים הנ"ל שהתפאר שזכה לכבש הבחירה בידו והמטה בידו להטותו כרצונו אשרי הזוכה לזה אשרי לו. עין בהתורה הנ"ל מה שמבאר שם על פסוק זה ומטה האלקים בידי, שזה בחינת שכבר זכה לכבש הבחירה, ויש לו ניהא בחינת שפת, ובידו להפך מרע לטוב כי כבר יש לו ניהא ושביתה מן הרע שנתפטר לגמרי אצל הצדיק הזה הזוכה למדרגה הזאת:

לז

פתב"ד רפנו ז"ל בעצמו:

אז מי שרוצה לשוב להשם יתברך בודאי צריך לעשות עצמו בריה חדשה. ותדע שבאנחה שנאנח עושה את עצמו בריה חדשה. כי האדם אינו נח מהנשימה כי בכל עת הוא מנשים הינו שמוציא הכל ומכניס הכל וזה עקר חיותו, והכל הזה יש לו שרש למעלה. יש הכל טוב של הצדיק ויש הכל רע של הרשע, והצדיק ממשיך בכל עת הכל מהקדשה והרשע ממשיך הכל מהטמאה. נמצא

בְּשֵׂאדָם רוּצָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה צָרִיךְ לְרֹאוֹת שְׂיַפְסִיק הֶבֶל
הָרַע מִלְּבֹא בּוֹ. בְּכֵן יַעֲשֶׂה כָּךְ: יֵאָנַח, וְאֵנְחָה הוּא שְׂמֵאֲרִיךְ
הֶבֶל בְּבִיאתוֹ וּבִצִּיאָתוֹ וּמִמְשִׁיךְ הֶהָבֶל בְּהוֹסְפָה. וְהָיוּ
הַהוֹסְפָה כְּמוֹ: תִּסְף רוּחַם יִגְעוּן (תְּהִלִּים ק"ד), הֵינּוּ כְּמוֹ
מִיתָה. כְּמוֹ שְׂקָדָם מִיתָה נִתּוּסָף בְּאָדָם הָרוּחַ, וְאַחֲרֵי כֵן מֵת
וְהוֹלֵךְ מִמֶּנּוּ הָרוּחַ, כֵּן כְּשֶׁנֵּאֵנַח נִתּוּסָף בּוֹ הֶהָבֶל וְאַחֲרֵי כֵן
נִפְסַק מִן הֶהָבֶל, הֵינּוּ שְׂמֵתִיר אֶת עֲצָמוֹ מִקּוֹ הֶהָבֶל הַטְּמֵאָה
וּמִקְשֵׁר אֶת עֲצָמוֹ לְקוֹ הֶהָבֶל הַטְּהוֹר. וּמִקְבֵּל הֶבֶל וְחַיּוֹת
מִהֶבֶל הַטְּהוֹר. נִמְצָא שְׂעֵל־יְדֵי אֵנְחָה שְׂנֵאֵנַח עַל עוֹנוֹתָיו
מֵתִיר אֶת עֲצָמוֹ מִשְׂרֵשׁ הַטְּמֵאָה וּמִקְשֵׁר אֶת עֲצָמוֹ לְשֵׂרֵשׁ
הַקִּדְשָׁה. וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה שְׂיֵשֵׁב מִהַטְּמֵאָה לְהַקְדִּישָׁה.
נִמְצָא שְׂמִקְבֵּל חַיּוֹת חֲדָשׁ וְגַם הַגּוֹף נַעֲשֶׂה חֲדָשׁ, כִּי אָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת נח:): "אֵנְחָה שׁוֹבֶרֶת כָּל גּוֹפּוֹ
שֶׁל אָדָם" נִמְצָא שְׂנַעֲשֶׂה גּוֹף חֲדָשׁ. וְזֶה פְּרוּשׁ: "יֵשׁ הֶבֶל
אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ" (קִהְלֵת ח') וְכוּ'. הֵינּוּ יֵשׁ צְדִיקִים
שְׂעוֹשִׂים עֲבֵרוֹת גְּדוֹלוֹת וְזֶה מִחֲמַת הֶהָבֶל, הֵינּוּ שְׂתוּהִים
עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָאשׁוֹנִים וְנֵאֵנְחוּ עַל מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים וְעַל־
יְדֵי אֵנְחוֹתֵיהֶם נִפְסְקוּ מִשְׂרֵשׁ הֶבֶל הַטְּהוֹר וְנִתְקַשְּׁרוּ לְהֶבֶל
הַטְּמֵא וְהֶבֶל הַזֶּה הַחֲטִיָּאִים. וְהוּא הַדִּין לְהַפְדּוֹ מִה שְׂרֵשְׁעִים
עוֹשִׂים מְצוֹת גְּדוֹלוֹת כְּמַעֲשֶׂה הַצְּדִיקִים גַּם זֶה הֶבֶל הֵינּוּ
גַּם זֶה מִחֲמַת הֶהָבֶל. הֵינּוּ מִחֲמַת אֵנְחָה שְׂנֵאֵנְחוּ עַל

מעשיהם הרעים, ועל ידי אנהה קשרו עצמן להבל הפזוב
כמו שפכתנו לעיל.

עד כאן לשון רבנו אות פאות ממה שכתב בעת ילדותו:

לח

לח אָמַר שְׂאִין הַדְּבָר כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים קֶצֶת בְּנֵי אָדָם,
שֶׁהַצְּדִיק שְׂמִכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ בְּפָנָיו חִבְרוּ מִן הַסֵּתֶם
חִבְרוּ גְדוֹל מִמְּנוֹ, כִּי מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ בְּהַפּוּד אֶלָּא חִבְרוּ בְּוֵדָאֵי
גְדוֹל מִמְּנוֹ, כִּדְּ אוּמְרִים קֶצֶת. אֲבָל בְּאַמֶּת אֵינוֹ כֵּן כִּי יָכוֹל
לְהִיּוֹת שֶׁהוּא עֲנֵי יוֹתֵר עַל־כֵּן יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂזָה שְׂנֹכְנֵעַ לְפָנָיו
חִבְרוּ גְדוֹל הַרְבֵּה יוֹתֵר מְזָה שֶׁהוּא נִכְנָע בְּנִגְדּוֹ. וְאָמַר
שְׂבֻאַמֶּת אִם הִיָּה הָעוֹלָם מִתְּנַהֵג בְּאַמֶּת כַּסֵּדֵר פְּרָאוֹי, בְּוֵדָאֵי
הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת כִּדְּ שֶׁהַקָּטָן יִתְבַּטֵּל תְּמִיד לְפָנָיו הַגְּדוֹל מִמְּנוֹ,
כִּי כִדְּ רְאוּי לְהִיּוֹת כִּי הַקָּטָנוֹת מִתְבַּטְּלִים לְפָנָיו הַגְּדוֹלוֹת. אֲבָל
אֵין הָעוֹלָם מִתְּנַהֵג בְּאַמֶּת כִּי הָאֶמֶת נִעְדָּרֵת בְּעוֹנוֹתֵינוּ
הַרְבִּים, וּמִחֲמַת שְׂאִין אֶמֶת בְּעוֹלָם מִחֲמַת זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת
אֶפְלוּ בֵּין הַצְּדִיקִים הַשְּׁלֵמִים שֶׁאֶחָד יִתְבַּטֵּל לְפָנָיו הַשְּׂנִי
וּבְאַמֶּת זֶה שְׂמִתְבַּטֵּל וְנִכְנָע גְּדוֹל יוֹתֵר מִן הַשְּׂנִי. וְאֵז שְׂמִעְתִּי
מִפִּי הַקְּדוֹשׁ הַתּוֹרָה עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים ע"ה) "כִּי אָקַח מוֹעֵד
אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפְטֵם" (בְּסִימָן קל"ה) שֶׁשֵּׁם מְדַבֵּר מֵעֵינֵן הַקָּטָנוֹת
שְׂנִתְבַּטְּלִים לְפָנָיו הַגְּדוֹלוֹת:

לט

למה שגדפם בספר הראשון בסימן קמ"א "א'ת ל'כבד ואת ל'בב" ראשי-תבות "אלול" זה שמעתי מפיו הקדוש בראש הדש אלול.

ומעשה שהיה כך היה. שהיה רבנו זכרוננו לברכה הולך עמי בחוץ אצל בית-הכנסת אנה ואנה כדרבו, ודבר עמי ושאל אותי אם נפל עלי פחד בזה הראש-הדש אלול. וספר לי שעליו נפל פחד גדול ונורא מאד כששמע קול השופר בזה היום שהתחילו לתקוע פי אחזתו פחד ורעדה גדולה. ואחר-כך אמר לי ענין הנ"ל הנדפס את לבבך ואת לבב ראשי-תבות אלול.

והענין שכשאדם זוכה להרגיש בלבו באמת פאב עוונותיו, אזי מחיבים הלכות של כל הטפות שנמשכו ממנו להרגיש פאבם ומכאובם וכו', ולכל מקום שנמשכו הטפות או שנעשו מהם בנים ממש או חס ושלום וכו' כמבאר שם, בכל מקום שהם מחיבים הלכות של הטפות להרגיש פאבם ומכאובם הגדול כשנתעורר לב אביהם והרגיש היטב פאב עוונותיו וכו' כמבאר שם עין שם. ואמר אז: אני הרגשתי זאת היום הזה. פי היום הזה אחזני סמר ורעדה גדולה כשמעתי

קול השופר וכו' ואחר-כך באה אלי בתי אדל ואמרה:
 אבי בשרי סמר ופחד לפי עלי מקול השופר ששמעתי
 עתה. וראיתי זאת שעל-ידי שלב האב נתעורר, נתעורר גם
 לבב הטפות שנמשכו ממנו ילדיו ממש או חס ושלום וכו'
 רחמנא לצלן. בכל מקום שהם מחיבים הלכבות להרגיש
 ולהתעורר וכו' על-ידי שנתעורר לב אביהם והרגיש היטב
 כאבו באמת:

מ

מ אחד שאל אותו אם אפשר שיהיה הצדיק גדול
 במעלה, אף-על-פי שאין רואין ממנו יגיעות
 ועבדות באתגליא כמו שרואין מצדיק אחר שעושה
 באתגליא עבדות קדושות, שמתפלל ביגיעות גדולות וכו'.
 השיב לו: בודאי אפשר ויכול להיות שזה הצדיק שמסתיר
 עצמו ואין רואין ממנו באתגליא עבדות גדולות, הוא גדול
 במעלה יותר מזה הצדיק שהוא באתגליא. כי יש שני
 שמות שם הוי"ה ושם אדנ", ושם הוי"ה בהעלם ובהסתיר
 פי אסור לקרות בו, אבל שם אדנ"י באתגליא ובודאי שם
 הוי"ה גדול יותר הרבה משם אדנ". ואז אמר ענין "כל
 השירים קדש" הנדפס בלקוטי א' בסימן רמ"ג:

מא

מא קדם שְׁאָמַר הַתּוֹרָה הַגְּדוּלָּה "תִּקְעוּ אַמוּנָה" (בלקוּמֵי תַנּוּנָא בְּסִימֵן ה') בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה תַק"ע, דְּבִר עֲמָנוּ קִדְּם אוֹתוֹ רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, וְסִפֵּר שֶׁהִרְבֵּה אֲנָשִׁים קָבְלוּ לִפְנֵינוּ בְּקוֹבְלָנָא רַבָּא עַל חֶסְרוֹן אַמוּנָה וְכַמָּה סוּבְלֵי חֲלָאִים הָיוּ מֵהֶם שֶׁקָּבְלוּ גַם־כֵּן לִפְנֵינוּ עַל חֶסְרוֹן אַמוּנָה, אַחֲר־כֵּן אָמַר הַתּוֹרָה הַגְּ"ל שֶׁמְדַבֵּר מְכֹל זֶה. גַּם קִדְּם רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הַגְּ"ל בְּעַת הַחֲזוּרָה מֵהַטְּיוּל הָיָה מוֹשִׁיחַ עֲמָנוּ מֵעַנְיַן הַמּוֹנִי אֶרֶץ שֶׁקָּרָא אוֹתָנוּ הַזֶּקֶן הַיְדוּעַ וְכו' (יְמֵי מוֹהֲרַנְ"תִּיא' ל"ז) וְגַם זֶה נִזְכָּר בְּהַתּוֹרָה הַהִיא עֵינִן שָׁם בְּאוֹת ז'. וְאָז רָאִיתִי מֵרְחוֹק נִפְלְאוֹת ה' אֲשֶׁר עֲדִין אֲנִי רְחוֹק מִלֵּהֲשִׁיגֵם אָפֶס קֶצֶתָם. גַּם בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה קִדְּם שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַגְּ"ל הַלֵּךְ לֹאמַר תִּשְׁלִיךְ וְנִפְּלַע עַל הַרְפֵּשׁ וְאַחֲר־כֵּן נִכְלַל זֹאת בְּהַתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ נִפְלְאָא שְׁלֵא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם, עֵינִן שָׁם בְּאוֹת ט"ו, מַה שְׁמוּבָא שֶׁם שֶׁצָּרִיךְ לְגַלְגַּל עֲצָמוֹ בְּכֹל מִינֵי רִפְשׁ וְטִיט פְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְאֲבִיו שְׁבַשְׁמִים, וְכֵן שְׁזוֹכִין עַל־יְדִיזָה עֵינִן שָׁם. וְאַחֲרֵי רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה סִפֵּר מֵאִישׁ שֶׁנִּפְטָר וְכָא אֱלִיוֹ וְהַגְּבִיָּה עֲצָמוֹ עַד הַחֲמָה. בְּמִכְאָר בְּמִקּוֹם אַחֵר (לִקְמוֹן ק"א):

מב

מב הַדְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים אַחֲרֵי הַתּוֹרָה "וַיְהִי מִקֵּץ כִּי מֵרְחָמָם יִנְהָגֵם" (בלקוּמֵי תַנּוּנָא בְּסִימֵן ז')

המתחילין: וזה בחינת קבורת משה וכו', אלו הדברים הם מהדברים שאמר רבנו זכרנו לברכה לפני אנשי שלש סעדות אחרים, הינו לפני עליונים כי יש אנשי שלש סעדות אחרים שאומר לפניהם גם כן תורה. ומוכן מדבריו שבשעה שאומר לפנינו תורה עומדים שם מי שעומדים, ואומר לפניהם גם כן מענין התורה שאמר לפנינו. אבל בודאי אותה התורה שאומר לפניהם הוא גבוה יותר הרבה, ומעט דמעט מאותן הדברים אמר לפנינו ברמז בעלמא ולא באר אותם כלל, והן הדברים הנכתבים שם אחר התורה הנ"ל:

מג

מג בַּהַתּוֹרָה "תקעו תוכחה", (בלקוטי תנינא בסיון ח'), מובא לענין גדל עצם המעלה פשוטין שנתוסף נפש אחד להקבוצת הקדוש של ישראל שעל ידי זה נתרבין הפתים של התפלה אלפי אלפים ורבי רבבות מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב כי איתא בספר יצירה (פרק ד'): שתי אבנים בונות שני פתים שלש אבנים בונות ששה פתים ארבע עשרים וארבעה פתים, חמש מאה ועשרים, שש שבע מאות ועשרים וכו' עין שם. והנני מבאר לך הכלל בזה פרי שתדע חשבון עצם רבוי הפתים בבור, ותבין גדלות הבורא יתברך ומעלת הקבוצת של

ישראל, כִּמָּה וְכִמָּה בָּתִּים בְּלִי שְׁעוֹר וְעֶרְדָּה נִתְּוֹסְפִין
 וְנִתְּרַבִּין כְּשֶׁנִּתְּוֹסֵף נֶפֶשׁ אֶחָד לְהַקְבִּיץ הַקְדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
 וְהוּא שָׁפֵל מֵהַ שְׁנֵי תְּוֹסֵף אֶבֶן אַחַת, אִזּוֹ נִתְּרַבִּין הַבָּתִּים
 כְּמִסְפַּר כְּפוּלוֹת שֶׁל כָּל מִסְפַּר הָאֲבָנִים הָאֵלוֹ בְּכָל הַמִּסְפָּר
 שֶׁל כָּל הַצְּרוּפִים שֶׁהֵם הַבָּתִּים הַקְּדוּמִים.

לְמִשָּׁל בְּתַחֲלָה הָיוּ שְׁתֵּי אֲבָנִים וְהָיוּ בּוֹנִים שְׁנֵי בָתִּים.
 הֵינּוּ כִּי מִן תְּבָה שֶׁל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵין גַּעֲשִׂין
 מִמָּנָה כִּי־אִם שְׁתֵּי צְרוּפִים, לְמִשָּׁל א"ב אֵין יְכוּלִין לְצַרְפֵּן
 כִּי־אִם בְּשְׁנֵי צְרוּפִים הֵינּוּ א"ב ב"א. וְכִשְׁנֵי תְּוֹסֵף עוֹד אֶבֶן
 הֵינּוּ אוֹת שְׁלִישִׁית, וְנַעֲשֶׂה תְּבָה שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, כְּגוֹן
 אב"ג אִזּוֹ נִתְּרַבִּין הַבָּתִּים כְּפִי כְּפוּלוֹת מִסְפַּר אֵלוֹ הָאֲבָנִים
 שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ בְּכָל הַמִּסְפָּר שֶׁל הַבָּתִּים הָרֵאשׁוֹנִים, דְּהֵינּוּ
 כְּפִי כְּפוּלוֹת מִסְפַּר שְׁלֹשׁ שֶׁהוּא מִסְפַּר הָאֲבָנִים שֶׁל עֲכָשׁוּ
 בְּמִסְפַּר הַבָּתִּים הַקְּדוּמִים שֶׁהֵם שְׁנַיִם, הֵינּוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
 שְׁנַיִם שֶׁהִיא שִׁשָּׁה. וְעַל־כֵּן שְׁלֹשׁ אֲבָנִים בּוֹנוֹת שִׁשָּׁה
 בָּתִּים. וְכֵן אַחַר־כֵּךְ כְּשֶׁנִּתְּוֹסֵף עוֹד אוֹת אַחַת וְנַעֲשֶׂה תְּבָה
 שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת כְּגוֹן אבג"ד אִזּוֹ נִתְּרַבִּין הַבָּתִּים כְּמִסְפַּר
 אַרְבַּע פְּעָמִים שִׁשָּׁה שֶׁהוּא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. וְכִשְׁנֵי תְּוֹסֵף
 עוֹד אוֹת אַחַת וְנַעֲשֶׂה תְּבָה שֶׁל חֲמִשׁ אוֹתִיּוֹת, אִזּוֹ
 נִתְּרַבֶּה הַבָּתִּים כְּמִסְפַּר חֲמִשׁ פְּעָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה
 שֶׁהוּא מֵאָה וְעֶשְׂרִים. וְכֵן כְּשֶׁנִּתְּוֹסֵף עוֹד אוֹת אַחַת וְנַעֲשֶׂה

תבה של שש אותיות אוי נתרפין הפתים כמספר שש פעמים מאה ועשרים שהוא שבע מאות ועשרים.

וכן לעולם שפל מה שנתרפה אות אחד נתרפו הפתים כפי כפולות כל מספר האבנים האלו הנמצאים עתה במספר כל הפתים שנבנו מהאבנים שהיו מקדם, והבן היטב. ועין בפרדס (שער ל' שער הצירוף) שם מבאר ענין זה. ודעת לנכון נקל להבין הטעם מי שיבין היטב מהות הצירופים, ואין להאריך בזה. ומזה תבין לענין הנפשות הנ"ל והא לך החשבון ממספר כמה אותיות שנקראים אבנים וכן לענין הנפשות הנ"ל וכו'. (ולא העתק).

נמצא שמשלש-עשרה אבנים נעשים ששה אלפים ושני מאות ושבעה ועשרים מיליאן ועשרים אלף ושמונה מאות (6.227.020.800). ועל פי דרך זה תחשב לעולם. והבן היטב עד היכן הרבוי מגיע בשנתוסף אבן אחד על האבנים הינו נפש אחד על הקבוצין הקדוש של הנפשות שהיו כבר. השם יתברך יזכנו לשמח באלו הפתים אשר עליהם נאמר (ישעיה ג'): "ושמחתים בבית תפלתתי" כמובן בהתורה הנ"ל אשרי הזוכה לזה. ועין בספר לקוטי הלכות (באבן העזר הלכות פריה ורביה הלכה ה' אות יב ובהלכות ציצית הלכה ז' אות ד') מה שכתבתי בענין זה על מאמר בסוטה דף לו. אין לך כל מצוה ומצוה שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות

שֶׁל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
 וְכוּ' עַד עַרְבָּא וְעַרְבָּא דְעַרְבָּא וְעֵין שָׁם בְּפִרוּשׁ רַש"י
 וְתוֹסְפוֹת שָׁם וְהִגְהוֹת מֵהַרְש"ל. וְהָא לָךְ הַחֲשֻׁבּוֹן בְּקִצּוֹר
 בְּמִסְפֵּר הַבְּרִיתוֹת הַנ"ל:

אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה פְּעָמִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
 וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים עוֹלָה (28.970.400)
 עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה מִילְיָאן וְתִשְׁעַ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֲלָפִים
 אַרְבַּע מֵאוֹת, שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּעָמִים כָּל הַנ"ל. כִּי
 עַל כָּל מִצְוָה מֵהַרְי"ג [שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה] מִצְוֹת נִכְרְתוּ
 כָּל הַבְּרִיתוֹת הַנ"ל עוֹלָה (17.758.855.200). וְלִמְאֵן דְּאָמַר
 עַרְבָּא וְעַרְבָּא דְעַרְבָּא צְרִיכִין לְכַפֵּל עוֹד שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
 וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים כְּכֹל הַנ"ל כְּמוֹכֵן שָׁם
 בְּפִרוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת עֵין שָׁם הֵיטֵב עוֹלָה
 (10.718.357.055.360.000) וְזָכַר הֵיטֵב שֶׁהֵם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה
 אוֹתוֹת צִיפְעַר (סְפֹרוֹת) שֶׁהוּא מִסְפֵּר גָּדוֹל וּמְפֹלֵג מְאֹד אֲשֶׁר
 אֵין לְשַׁעַר כִּי הֵם יוֹתֵר מֵעֶשְׂרֵת אֲלָפִים פְּעָמִים מִלִּי מִילְיָאן
 וְאֵם יִדְעַת מִסְפֵּר הַמִּילִי מִילְיֹון שֶׁהוּא מִילְיָאן פְּעָמִים מִילְיָאן
 אֲשֶׁר נֹדַע לְבַעֲלֵי חֲשֻׁבּוֹן אֲשֶׁר אֵם יַחֲיֶה הָאָדָם חֲמִשָּׁה
 עֶשֶׂר אֶלֶף שָׁנִים וְיוֹתֵר אֵינוֹ מִסְפִּיק לְסַפֵּר מִסְפֵּר הַזֶּה אַחַד
 לְאַחַד אֶפְלוֹ לְחֲשֻׁבּוֹן שֶׁיִּכְוֹלִים לְסַפֵּר מִסְפֵּר מֵאָה בְּמִינוּט
 [בְּדִקְוָה] אַחַת. וְדַבֵּר זֶה מְבַאֵר לְכֹל הַרוֹצֶה לָבוֹא לְחֲשֻׁבּוֹן

הזה. וזה ידוע שעל מילי מיליאן אחד אין צריכין לסדר ולצדף רק מספר שלש־עשרה אותיות ציפער [ספרות] וכאן במספר כפולות הבריות הנ"ל עולה החשבון עד במספר שבע עשרה אותיות שזה המספר גדול ועצום ורב מאד. פי הוא עשרת אלפים פעמים מילי מיליאן ועוד שבע מאות ושמונה עשרה פעמים מילי מיליאן מלבד כמה וכמה אלפים פעמים מיליאן שבשאר החשבון.

ועתה בוא וראה והבן שאחר כל עצם רבוי הבריות שהתחייב כל אחד מישראל על כל מצוה ומצוה אפלו למאן דאמר ערבא דערבא אף־על־פי־כן כשמקרבין נפש אחת לקבוצ הקדוש של עשרים מישראל עולים הפתים בכפלי כפלים כמה פעמים יותר מכל עצם מספר רבוי הבריות הנ"ל דק עין ותשפח על־פי מה שכתבנו לעיל במספר העולה מהצדופים הנעשים משלש־עשרה נפשות. ואחר־כך תחשב ארבע עשרה פעמים ואחר־כך חמש־עשרה פעמים וכו' עד שבאין לחשבון שממספר עשרים נפש מישראל נצטרפין צדופים של תשע־עשרה אותיות ציפער כי עולה לסך (2.432.902.005.471.040.000) הראית אחי כמה וכמה עולה מספר הצדופים מעשרים נפשות שהם כפלי כפלים ממספר הבריות הנ"ל. וכשמוסיפין עליהם עוד נפש אחד, שאז נכפל עשרים

ואחת פעמים בכל הנ"ל מכל־שפן וכל־שפן עוד אחד ועוד אחד עמד מרעיד ומשתומם כמה וכמה אלפי אלפים ורפי רבבות פתים נעשים מהיצרופים מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב כמובן בספר יצירה לענין צרופי אותיות.

ועל־ידי־זה יכול לצאת ידי הערכות וכל עצם מספר רבוי הפריתות הנ"ל. והכל בכח הצדיקים

האמתיים המפלגים במעלה העוסקים בענין הפתים הקדושים של נפשות ישראל שהם בחינת שכנים שנתוספין על הקבוץ, כמו שמבאר על פסוק: "ובל יאמר שכן חליתי" (ישעיה ל"ג) בלקומי תנינא סימן ח' עין שם היטב. שים לבך היטב ותשוב ותתפלא תסמר שערת ראשך וארפבותיך דא לדא יהיו נקשן מאימת גדלתו של יוצר בראשית, ומאימת גדלת הצדיקים הקדושים האמתיים וכמה גדל הזכות של הזוכה לחסות בצל פנפיהם ולהיות נמנה עם נדיבי עם ה' של הקבוץ שלהם. מכל שפן וכל שפן מי שזוכה לדבר עם חברו ביראת שמים עד שמביאו לידי מעשה שיעסק בתורה ובתפלה באמת ובתמימות עד שיתוסף גם־כן על הקבוץ הקדוש, אשריהם אשרי חלקם. "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחפה לו" (ישעיהו ס"ד). ובזה תוכל להבין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במשנה (עקצין פרק ג'): "עתיד הקדוש־ברוך־הוא

להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י [ש'לש מאות ועשרה] עולמות" והדבר נפלא ונשגב מדעת האדם איך יתרבו אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות כל-כך עד שייגיע לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות. פי מימות עולם עד הסוף בודאי נמצאים צדיקים רבים מאד וכמו שפכתוב (תהלים קל"ט): "אספרם מחול ירבון" וגם פתיב (ישעיה ס'): "ועמד כלם צדיקים" פי בודאי כל ישראל יודרכו ויהיו בכלל צדיקים. אך על-פי חשבון הנ"ל של עצם מספר הפתים שנעשים על-ידי הקבוצין של ישראל בכל פעם שנתוסף עליהם שכן אחד, על-ידי-זה יעלו לעולמות רבים עד אין מספר. אף על-פי שבודאי בכל עולם ועולם בודאי יש בו אלפי אלפים ורבי רבבות פתים, אף-על-פי-כן עצם מספר הפתים הנ"ל על ידי הצרופים הנ"ל ממאה נפשות ומאלף ומיותר וכו' וכו' עולה עד אין חקר ואין מספר מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב. עד שיהיה נעשה מהם ש"י עולמות לכל אחד ואחד, ובכל עולם ועולם יהיו אלפי אלפים ורבי רבי רבבות פתים. שים לבך היטב לכל זה והבן היטב פי דעת לנבון נקל, והעקר שתהיה באמת ובתמימות.

(התורה הנ"ל אמר רבנו זכרוננו לברכה בראש-השנה האחרון שהיה סמוך להסתלקותו פי נסתלק בחל-המועד של סבות שאחריו. וזאת התורה היא התורה

האחרונה של ימי חיי הקדושים. ושם מדבר מענין תוכחה, כי עקר התוכחה של גדולי הצדיקים היא סמוך למיתתן כמו שפרש רש"י על פסוק (דברים א'): "אלה הדברים" וכו'. גם שם מדבר מענין מלחמת עוג וכו' שזה בחינת אלה הדברים אשר דבר משה וכו' אחרי הכתו את סיחון ואת עוג וכו'):

דפוס שני

ודע אחי המעין שבענין השיר חדש שיתער לעתיד המבאר במאמר זה שהוא בחינת הקול המשקה את הגן ששם גדלים כל הריחות והיראות שזה בחינת קול המוכיח הראוי שמוסיף ונותן ריח טוב בנשמות ישראל השומעין תוכחתו, שזה בחינת משיח בחינת "ויהי למם עבד" (בראשית מ"ט) עין שם, יש בכל אלה סודות עמקים וגבוהים מאד, סתרי נסתרות רזין דרזין נוראים מאד כמובן מרמזיו הקדושים בשעה שהזכיר הפסוק: "ברוך ה' אשר לא השבית לך גואל" וכו' (רות ד). ושמעתי שמתנועותיו הקדושות זכרונו לברכה אז ומנעימות הקול והנגון שאמר פסוק זה היה נראה כנותן בעצמו גם כן שבח והודאה להשם יתברך שנתן להם גואל כזה לעסק בתקון וגאלת נפשותם ובהמשכת רוחו של משיח עלידי המשכת תקונים נפלאים ונוראים כאלה. ואז בראש השנה הזה ספר מענין הנגון והשיר שיהיה העולם הפא של כל הצדיקים

והחסידים, כמבאר במקום אחר (לקמן רס"ז). והמוכן היה שזה שיקד לבחינת השיר החדש המבאר במאמר זה. ועין עוד מזה בספר פרפראות לחכמה על מאמר זה:

מד

מד לענין מה שמבאר בלקוטי תנינא סימן נ' שהמחשבה ביד האדם לתפסה בידו, ולהטותה פרצונו. ואפלו כשנוטה מחשבתו לדברים אחרים, או להרהורים חס ושלום, יכול לתפסה להחזירה למחשבה אחרת טובה פרצונו, כמו סוס שיוצא מן הדרך שיכולין לתפסו באפסר להטותו פרצונו לדרך הטוב. ספר לי איש אחד מאנשי שלומנו שפעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה עמו מענין זה ואז באר קצת יותר. ואמר שהמחשבה נבראת שלא תהיה נחה לעולם, והוא כמו האינינו נח שבאבן השעות (שקורין "אום רוא") [שעון] שאינו נח לעולם. ואפלו בשעת שנה המחשבה חושבת לעולם, רק שכשהשנה חזקה על האדם אז הוא שוכח מה שחשב, אבל באמת אין המחשבה שובתת לעולם. ועליבן עלידי שמטין המחשבה למחשבה אחרת פרצונו, עלידי זה יכולין לבטל ולהתגבר על כל המחשבות זרות והרהורים ובלבולים. והפלל שזה שנדמה להאדם שקשה לשבר מחשבות והרהורים ובלבולים הוא שקר גדול, כי באמת

המחשבה ביד האדם להטותה פרוצונו כנ"ל. רק מחמת שהמחשבה מתנוענעת וחושבת תמיד ואינה נחה לעולם, נדמה לו שאין בידו לביטל המחשבות רעות, אבל באמת בידו להטות המחשבה ממחשבה למחשבה אחרת, פרוצונו לתפסה ולהוציאה ממחשבות רעות למחשבות טובות כנ"ל:

מה

מה **מענין** מאמר "בראשית לעיני כל ישראל" (לקוטי מוהר"ן ח"ב ס"ז). כבר מבאר קצת במקום אחר (שיחות הר"ן קצ"ו) באור ענין זה איך שנראה בחוש שהתורה הזאת נאמרה בלה ברוח הקדוש. פי אמרה בליל שבת קדש בראשית, ואז לא נודע עדן שום דבר מפטירת הרב מבארדיטשוב עד איזה ימים אחר שבת באה הידיעה לכאן. ואז ראו והבינו למפרע איך שכל ענין זה הוא מרמוז בבאור היטב בתוך דברי המאמר הנ"ל. והנה במאמר זה מבאר שששנסתלק הצדיק הראש בית. עלידייזה נתגדלן ונתפרסמן בעלי שמות הטמאה וקדריים וכו', וכן על ידייזה באים שרפות רחמנא לצלן. וכל זה ראינו בעינינו שפסמוך אחר פטירת הרב הקדוש הנ"ל נתפרסם סמוך למקומותינו קדרי אחד בכפר הואסטיועץ בפרסום גדול, והיו נוסעים אליו מפל הסביבות, ועשה פעולות רבות

בשמות הטמאה. וכן נתפרסמו כמה וכמה קדריים במקומות אחרים. גם באותה השנה היו שרפות גדולות בעולם עד שפמעט שלא היתה עיר אחת שלא נשרפה כמה פעמים, וגם בברסלב היו שרפות גדולות כמה פעמים בשנה זו, וכן בעירות הסמוכות והרחוקות. ובוה ראינו בעינינו איך שכל תורתו היא פלה רוח הקדש, ויכולין לידע ממנה עתידות, כאשר אמר הוא זכרנו לברכה בעצמו על מאמר הנ"ל. גם מה שאמר קדם ספות שהוא במוח בכחו של הרב הקדוש הזה שיהיו אתרוגים במדינתנו וכו' מבאר גם-כן בזה המאמר בסופו. מענין הדור האתרוגים שנמשך גם-כן מהראש בית בבחינת קרא הדרות מראש" (ישעיהו מ"א) וכו' עין שם:

מו

מו קדם שגלה ענין הנדפס בלקומי תנינא סימן ס"ח. מענין הצדיק שצריך שישאיר בנים ותלמידים והוא שיד להתורה "כי מרחמם ינהגם" (בסימן ז) אז דבר שהיו כמה גדולים שכל אחד עשה ותקן מה שתקן ואחר-כך נפסק. וכונתו לענין ההארה שהאירו דעתם בתלמידיהם וקרבו כמה אנשים להשם ותברך אבל אחר-כך נפסק הארתם, אבל אנו צריכים לעשות דבר שלא יפסק לעולם, שאילו אנשים יעשו אנשים אחרים, והם יעשו עוד אנשים וכן

לְעוֹלָם. וְכֵן שָׁמַעְתִּי כָּבֵד שֶׁהַמְּקַרְבִּים שֶׁלָּנוּ בְּהַכְרַח שְׂאִירוֹ
 בְּחִבְרֵיהֶם וּתְלַמְדֵיהֶם. וְכֹל אֶחָד מִכְּרַח שְׂעִיעֶשֶׂה אִיזָה פְּעֻלָּה
 וַיֵּאִיר בְּחִבְרוֹ, וַחֲבֵרוֹ בְּחִבְרוֹ. כִּי יֵשׁ עֲנָפִים לְהֵאִילָן וּמֵאֵלוֹ
 הָעֲנָפִים יוֹצְאִין עוֹד עֲנָפִים וְכֵן לְהֵלֵן יוֹתֵר וְכוּ' וְכוּ'. וְכָבֵד
 נִרְשָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקַמֵּן רכ"ט, ש"ו) מֵה שֶׁאָמַר שֶׁהָאִשׁ שְׁלִי
 תּוֹקֵד לְעוֹלָם לֹא תִכְבֶּה. וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ בְּזֶה הַלִּשׁוֹן:
 ("מִיּוֹן פִּיעֵרֵל וְעֵט שׁוֹיִן טְלוּעֵן בִּיז מְשִׁיחַ וְעֵט קוּמְעוֹן") [הָאִשׁ שְׁלִי
 תּוֹקֵד עַד בֵּיאת הַמְּשִׁיחַ].

וְהִתְחַלַּת הַשִּׁיחָה הַגּוֹל מֵעַנְיָן בֶּן וְתַלְמִיד, הַתְּחִיל עַל־יַדִּי
 שְׁנַכְנַם מִחֲדָרוֹ לְחֲדָר הַשְּׁנִי שֶׁסְּמוּךְ לְבֵיתוֹ
 הַגָּדוֹל, וְעָמַד אֶצֶל הַפֶּתַח שְׂיִצָּא מִשָּׁם מִחֲדָרוֹ, וּמָצָא אוֹתָנוּ
 עוֹמְדִים לְפָנָיו הֵינּוּ אוֹתִי וְחֲבָרִי וְחֲתָנוּ רַבִּי יוֹסֵקָא עָלָיו
 הַשְּׁלוֹם, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם חֲתָנוּ וְאָמַר לוֹ: שְׁמַעְתִּי שֶׁלְּמַדְתָּ
 הַיּוֹם וְהִתְחִיל לְהוֹכִיחוֹ בְּאֵהָבָה שְׂיַחְזִיק בְּלַמּוּדוֹ, וְאָמַר לוֹ:
 הֲלֹא טוֹב וַיִּפֶּה כְּשֶׁלּוֹמְדִים תַּחֲלָה וְאַחֲר־כֵּן הוֹלְכִים לְשׁוֹק
 לְסַחֵר וְכוּ'. וְאַחֲר־כֵּן עָנָה וְאָמַר: הֲלֹא גַם אֲנִכִי לּוֹמֵד גַּם־
 כֵּן, וְהַלְּמוּד שְׁלִי הוּא חֲדוּשׁ וְהִתְחִיל לְהַתְּפַאֵר אֶת עַצְמוֹ
 וְעָנָה וְאָמַר: אֲנִי יָכוֹל לְלַמֵּד אֲנִי יָכוֹל לְהִרְאוֹת לְלַמְדָּן
 הַגָּדוֹל שֶׁבְּגִדּוּלִים שְׁעֵדָן אֵינּוּ יָכוֹל לְלַמֵּד כָּלָל וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ
 כָּלָל. וְכֵן לְהַפְּךְ אֲנִי יָכוֹל לְהִרְאוֹת לְהַקְטַנִּים שֶׁקְרוּכִים
 לְהֵשֶׁם יִתְפָּרֵךְ וְלְהַתּוֹרָה וְכוּ' וְנִכְנַם מְשִׁיחָה זֶה לְתוֹךְ שִׁיחָה

הנ"ל וגלה כל הענין הנאמר שם מענין בן ותלמיד מה שדרי מעלה שואלים דיקא איה מקום כבודו, ולהפך דרי מטה אומרים מלא כל הארץ כבודו, עין שם והבן היטב. אשרי השעה והרגע שזכינו לשמע זאת מפיו הקדוש בעצמו. אלמלא לא אתינא לעלמא אלא לשמע דא דינו. וכן על כל דבור ודבור ששמעתי מפיו הקדוש, במה אקדם ה', בעל כל אשר גמלנו, מה אשיב לה' - כל תגמולוהי עלי:

מז

מז התורה הנדפסת בלקוטי תנינא בסימן ע"א המתחלת "דע שיש מחין של ארץ ישראל", נאמרה בליל שבת שירה לענין השיחה שהיתה בשעת הסעודה, לענין המחלקת הגדולה שהיה אז בין המפרסמים אודות המעות של ארץ ישראל שזה אמר להתנהג כך בהצדקה של ארץ ישראל, וזה אמר כך. וקצתם היו בהם פניות של כבוד, שזה רצה שיהיה המשלח אצלו, וזה רצה שיהיה אצלו. וגם בארץ ישראל יש מחלקת גדול בענין זה, פידוע לבקיאים בזה, ובפרט הוא זכרוננו לברכה שהיה שם בעצמו. ובענין זה היו משוחים ומדברים עמו הרבה כמעט בכל הסעודה של ליל שבת קדש הנ"ל. אחר כך פתח פיו ואמר כל התורה הנוראה הנ"ל, שיש מחין של ארץ ישראל, ויש מחין

שֶׁל חוּץ־לָאָרֶץ, וְשַׁעֲקַר הַמַּחֲלָקֶת אִין שֵׁיךְ רַק בְּחוּץ־לָאָרֶץ
 וְכוּ'. פּוֹק עֵינַי וְתִשְׁפַּח שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְכָּל כָּל עֵינַי הַשְּׂיָחָה
 הַנִּלְכָּל שְׁמַדְבַּר שָׁם מֵעֵינַי כְּבוֹד הַנִּלְכָּל לְהַעֲלוֹת כָּל הַכְּבוֹד
 לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמֵעֵינַי צְדָקָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמֵעֵינַי מַחֲלָקֶת
 שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֵינַי שָׁם וְתִרְאֶה נִפְלְאוֹת:

מח

מח הַתּוֹרָה "חיים נצחיים" (שְׁבַסִּימֵן ע"ב בְּלִקוּטֵי תַנְיָנָא)
 נִאֲמָרָה בְּעַת שְׁבָא אֶצְלוּ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ
 פְּרִשְׁתַּי יִתְרוּ צְדִיק אֶחָד מִפְּרָסָם גָּדוֹל, וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה
 לֹא אָמַר שׁוֹם תּוֹרָה בְּלִיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְלֹא בְיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ.
 וּבְשִׁגְמָרְנוּ סְעֻדַת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבַּת וּכְבָר בִּרְכָנוּ בְּרַפְת
 הַמְּזוֹן, וְהֵינּוּ סְבוּרִים לְהַסְתַּלֵּק מִהַשְּׁלֵחַן פְּנֵהוּג אַחַר בְּרַפְת
 הַמְּזוֹן, אָבָל הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה נִשְׂאָר אִזּוּ יוֹשֵׁב עַל מְקוֹמוֹ
 וְגַם אֲנַחְנוּ בָּלְנוּ נִשְׂאָרְנוּ אִזּוּ יוֹשְׁבִים לְפָנָיו, וְגַם הַצְּדִיק הַנִּלְכָּל
 נִשְׂאָר עֲדֵין יוֹשֵׁב לְפָנָיו. בְּתוֹךְ כֵּךְ עָנָה וְאָמַר: בְּשִׁרְאוּיֵן אֵת
 עֲצָמוֹ עִם הַצְּדִיק אֶפְלוּ בְּשִׁאִין שׁוֹמְעֵין תּוֹרָה גַּם זֶה טוֹב
 מְאֹד כִּי עַל־יְדִיזָה מְקַבְּלֵין גְּדֻלָּה. וְהַתְּחִיל לֹאמַר תּוֹרָה
 הַנִּלְכָּל, בְּתוֹךְ דִּבְרָיו בְּשִׁנְכָנָם בְּאִמִּירַת הַתּוֹרָה בְּנִלְכָּל עָנָה
 וְאָמַר: הֲלֹא בְּתוֹךְ כֵּךְ אֲנִי אוֹמֵר תּוֹרָה וְאֶף־עַל־פִּיכֵן גָּמַר
 כָּל הַתּוֹרָה הַנִּלְכָּל. הַכֹּלֵל, שְׁכַמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת כְּמַעַט כְּלָם

נאמרו בַּגֵּם גָּדוֹל שְׁכַמְעַט כְּמַעַט הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר מֵהַטּוֹב
הַגָּנוּז הַזֶּה, וְקִדְּם כָּל תּוֹרָה הָיָה הָעוֹלָם מִתְמוּטָט אִם יִזְכּוּ
לְהַטּוֹב הַגָּנוּז הַזֶּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַרְכּוֹ הַנִּפְלְאִים וְחִסְדּוֹ
הָעֲצוּמִים סָבַב בְּכָל פַּעַם סְבוֹת לְטוֹבָה עַד שְׁזַכֵּינוּ בְּכָל פַּעַם
לְשֵׁאֵב מִהַנְּחַל הַנּוֹבֵעַ וְכו' כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הָעֵלֵינוּ
עַל הַסְּפָרִים. וְכִבֵּר מְבֹאֵר (לְקַמֵּן שַׁע"ד) שְׁאֵמַר שְׁבִכָּל דְּבוּר
וְדְבוּר שְׁאוּמַר בְּפָנָי הָעוֹלָם תְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת עֲלוּזִים
וְתַחְתּוּנִים:

מט

מט **בַּעַת** שְׁאֵמַר הַתּוֹרָה "וְאֶתְחַנַּן" הַנִּדְפָּס בְּלְקוּטֵי תַנְיִנָּא
סִימֵן ע"ח. וְשֵׁם מְדַבֵּר מֵעַנְיָן שְׁאֵסוּר לִיֵּאֵשׁ עֲצָמוֹ
לְעוֹלָם אֵיךְ שְׁיִהְיֶה חֵם וְשְׁלוֹם וְאֵמַר אִזּוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("מַעַן
טָאֵר זִיד גִּישְׁט מִיֵּאֵשׁ זִיין. גִּיוֹאֵלְד זִיט אֵיךְ גִּישְׁט מִיֵּאֵשׁ") [אֵסוּר
לְהַתִּיֵּאֵשׁ, אֵהֵה אֵל תַּתִּיֵּאֵשׁוּ] וּמִשְׁנֵךְ מְאֹד תִּבְּת גִּיוֹוֹאֵלְד
[אֵהֵה] בְּדַרְכּוֹ הַמְּזוּהָר וְצוּעַק מֵעַמֵּק הַלֵּב:

ג

ג **כְּשִׁשְׁמַעְנוּ** מִפּוֹי הַקְּרוֹשׁ מֵאֵמַר הַמֵּתַחִיל "מֵה שְׁהָעוֹלָם
רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא מַחֲמַת שְׁאֵינִם
מִיֵּשְׁבִים עֲצָמָם", עֵינֵי שָׁם (בְּלְקוּטֵי תַנְיִנָּא סִימֵן י'), וְשֵׁם מְדַבֵּר

משמחה, והיה הוא זכרוננו לברכה יושב אז בחוץ אצל פתל
 בית־הכנסת בדרום אצל חתיכת עץ מן העץ העב המנח
 ליסוד. כי שם היה רגיל לישב כמה פעמים לפעמים בצד
 דרום ולפעמים בצד צפון ולפעמים במזרח ולפעמים
 במערב, ולפעמים בתוך העזרה של בית־הכנסת, ולפעמים
 הלך עמנו לטייל על ההר שסביב העיר, ולפעמים הלך
 עמנו אנה ואנה לפני בית־הכנסת. ובכל אלו המקומות
 שמענו תמיד חדושים נפלאים ונוראים ושיחות קדושות
 אשר לא נשמעו כזאת מימים רבים. גם אחר שהיתה לו
 החולאת של ההוסט [שעול] היה נוסע לטייל על־פי הרב,
 והיינו נוסעים עמו והיינו שומעים ממנו בדרך תורה הרבה.
 ונחזור למעלה בעת שאמר ענין הנ"ל אז דבר הרבה
 משמחה, וחזק אותנו וזרז אותנו מאד להיות בשמחה
 תמיד. כי באותן העתים שהיה בעת שבא מלמברג אז דבר
 עמנו הרבה מאד מענין התחזקות להיות בשמחה תמיד.
 ואמר אז לנו שראוי לנו לשמח מאד מה שנצלנו ברחמי
 מלהיות מתנגדים עליו. ואמר: אז בזה הלשון ברוך אלקינו
 שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים משני תועים הינו
 מהתועים לגמרי מהתורה שהם העבוי"ם והאפיקורסים וגם
 נצלנו מהתועים המתנגדים החולקים עליו שאבדו מה
 שאבדו בלי שעור וערך ומספר. ואמר: הלא אתם בודאי

הייתם מתנגדים גדולים לולא חסדיו ורחמיו המרבים אשר נצלנו מפח יוקשים מפת המתנגדים אשר אם היינו שומעין להם חס ושלום היה נאכד תקותנו חלילה וכו'. ענה ואמר במתמיה ואמר: עלי הייתם חולקים, (ואמר בלשון אשכנז בזה

הלשון: "אוף מיר וואלט איהר גיקרינט"):

נא

נא התורה "איה מקום כבודו" (בלקוטי תנינא סימן י"ב) המתחלת "כשאדם הולך אחר שכלו וחקמתו יוכל לפול בטעותים ומכשולים רבים". זאת התורה נאמרה לענן שיחה שהיה מדבר עמי מענן טעותים ומבוכות הרבה וקלקולים גדולים שבאים עלי ידי שהולכים אחר שכלו וחקמתו. והזכיר אז את בעל המחבר עשרה מאמרות שפטעה וענת מאד עלי ידי חקמתו שאמר שהזקן גבוה כל כך עד שחויז לארץ אינה יכולה לסבל אור קדשת הזקן. (והגם כי פנתו גם כן להתיר בחויז לארץ עלי ידי סם או במספרים פעין תער אבל מכל מקום בזה חזק את ידי עוברי עברה המגנלחים וקנם במדינות אשכנז). ואחר כך התחיל לומר את התורה הנ"ל עד שנמר אותה. ואז היה זה אצלי לדבר פלא כי אז לא שמעתי עדין מעולם שהמחבר הנ"ל אמר טעות בזה, ה' יסלח לו. אך אחר כך דברתי עם אנשים הבקיאים בספרים ובספורים כאלה ואמרו לי שהוא דבר מפרסם שאמר כך בעל המחבר

הנ"ל. גם שמעתי שבספר שאלות ותשובות ב"ע (באר עסק) מביא שטות סברא רעה וכוזבת הנ"ל, וכבר מחו לו במאה עובלי (מאה מכות שכראשה ברזל) כל צדיקי וחכמי אמת.

ובזה יכולים לראות איך דעת האדם פוזבת ואיך שאסור לסמוך על שכלו פנגד תורת משה שבכתב ובעל-פה אפלו פחוט השערה. מכל-שכן בדבר כזה שמפרש בתורה אסור גלוח הזקן. ורבותינו זכרונם לברכה אמרו (מבות כ'): שעוברין על חמשה לאוין וכבר הלכה פסוקה שכל דבר שהוא חובת הגוף אין חלוק בין ארץ-ישראל לחוץ לארץ כלל (שו"ע י"ד ס' קפ"א). ויוכל למצא אחד שעל-ידי חכמתו ודעתו יאמר סברא שאינה אמתית, שיתגלגל על-ידי-זה שיבואו להתיר חס ושלום אסור כזה חמשה לאוין בתורה, ולחוק על-ידי-זה עוברי עברה. אשר ראוי לכל מחבר ספר לצעק על-זה בכל מיני קולות, וצעקת שכר יעורר על פרצה הזאת שנעשה בישראל זה קרוב במדינות אשכנז לעבר בכל יום חמשה לאוין. פי גם במדינות אשכנז אין המנהג הרע הזה מימות עולם חס ושלום, רק הרבה יותר מאלף שנים אחר חרבן בית שני התחילה הרעה הגדולה הזאת לצמח בהם.

פי שמעתי מרבנו זכרוננו לברכה שגם אמות העולם לא היו מגלחים זקנם בימי קדם וזה סמוך איזה מאות

שנים שהתחילו אמות העולם לגלח זקנם, ואחר-כך בזמן רב בתקף מרירות הגלות התפשטה הסמרא-אחרא והתגרה היצר הרע גם בבני ישראל ונתערכו בגוים ולמדו ממעשיהם והתחילו איזה רשעים גדולים מפרסמים לגלח זקנם, וכן למדו אחד מחברו עד שנתרבה הפרצה בעוונותינו הרבים ונעשה להם פהת, כאשר רואים גם עכשו שהכשרים באמת אינם מגלחים זקנם גם באשכנז. וגם במדינות הסמוכים לאשכנז עדין לא נתפשטה הרעה הזאת כמו באשכנז, רק פי הרשעים הגדולים מתחילים בזה, ואחר-כך טועים בזה גם הכשרים קצת. וגם עתה כשמזכירים אותם שעוברים על חמשה לאוין בתורה, הם עונין שמגלחין על-ידי סם שמתר באמת, ומי שנוהג כן יש לו הטר על-פי הדין ולא על-פי כתבי האר"י זכרונו לברכה וזהר הקדוש. אבל בוחן לבות יודע שרבים עוברים במזיד ומגלחים בשאט נפש בידים בתער, ומאחר שהם בעצמם מודים שבתער אסור, פי אינם יכולים להכחיש המפרש בתורה ובגמרא והם בעצמם בנפשם יודעים האמת אם מגלחים בתער או בסם, כמה יש לבבות ולצעק במר נפש ולבבות כנחל שוטף מאין הפוגות על הפרצה הזאת אשר נעשה בישראל. עד שהתחילה לצמח הרעה הזאת סמוך למדינתנו שנמצאים גם שם רשעים כאלו הפורקים על

ומגלחים זקנם. השם יתברך ירחם על פלמת עמו ויציל
הפלטה הנשארת בכחו הגדול והנורא ויביא לנו משיח
צדקנו ויגלה האמת בעולם במהרה בימינו אמן:

נב

נב קדם שאמר רבנו זכרנו לברכה התורה הנדפסת
בלקוטי תנינא בסימן ל"ב המתחלת "יש צדיקים
גנוזים", ונאמרה בשבת פרשת יתרו תקס"ט לפ"ק [לפרט
קמן]. וספר מעשה מקדם שהבעל-שם-טוב זכרנו לברכה
היה בקהלת-קדש בראד ונתאכסן אצל גביר אחד והיו
מסבין שם על השלחן אנשים רבים מכבדים לכבודו
כנהוג, והיה יושב שם למטה אצל השלחן בעל דרשור
אחד הינו דרשן. והיה אוכל הרבה, והסתכלו עליו שאוכל
הרבה מאד, והתחילו לתן לו ולהושיט לו אכילה הרבה
בשביל ליצנות. והדרשן עשה את שלו, ואכל הרבה כל
מה שהושיטו לו כגון דגים שהיו אוכלים שני אנשים
חתיכה אחת והדרשן אכל בעצמו שתי חתיכות דגים, וכן
רטב שהיה אוכל בעצמו קערה מלאה וכן בשאר
המאכלים והם הושיטו לו בכל פעם בשביל ליצנות
מחמת שראו שאוכל הרבה. אחר-כך התחילו להפציר
אותו שיאמר לפניהם תורה. וכונתם היתה גם כן בשביל
ליצנות שיאמר תורה על השלחן שהבעל-שם-טוב זכרנו

לְבָרְכָה מִסֵּב שֶׁם בְּרֵאשׁ. וְהוּא נִהַג בְּתַמִּימוֹתוֹ וְהִתְחִיל לומר לְפָנֵיהֶם תּוֹרָה, וְהִתְחִילוּ לְשַׁחַק מִמֶּנּוּ בְּתוֹךְ פֶּסֶת יְדֵיהֶם וְהָיָה בְּעֵינֵיהֶם לְאַחוּכָא וְאַמְלוּלָא [לְשַׁחֵק וְלִיֻּצְנוֹת]. וְהָבִין הַדְרָשָׁן שֶׁהֵם מְתַלְוֹצְצִים מִמֶּנּוּ בְּשִׁבִיל שְׂאוּכַל הַרְפָּה עֲנָה הַדְרָשָׁן וְאָמַר וְכִי אִם אֵין יְכוּלִים לומר תּוֹרָה אֲסוּר לֶאֱכֹל חֲתִיכָה דָּג. אַחֲר־כֵּן הִסְתַּכַּל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וְרָאָה כֹּל הָעֲנִין וְהִקְפִּיד וְכַעַס עֲלֵיהֶם, וְשָׁמַע תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַדְרָשָׁן וְהוּמַב בְּעֵינָיו מְאֹד. וְאָמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב שְׁוָה הַדְרָשָׁן אומר תּוֹרָה מִפִּי אֵלֶיהוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה.

כֹּל זֶה סֵפֶר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה וְאַחֲר־כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה שְׂדֵבֵר זֶה הוּמַב בְּעֵינָיו מְאֹד מֵה שְׂאָמַר הַדְרָשָׁן וְכִי אִם אֵינָם יְכוּלִים לומר תּוֹרָה אֲסוּר לֶאֱכֹל חֲתִיכָה דָּג. אַחֲר־כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה הַתּוֹרָה הַנִּלְ, לְעֲנִין הַצְּדִיקִים הַגְּנוּזִים שְׂיִוְדָעִים תּוֹרָה נִפְלְאָה וְהֵם גְּנוּזִים מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ הַדְרָשָׁן שֶׁהִיא יוֹדַע תּוֹרָה נִפְלְאָה אֵךְ הָיָה צְדִיק גְּנוּז וְהָעוֹלָם הִתְלוֹצְצוּ מִמֶּנּוּ:

נג

נג תקס"ח סמוך לראש־השנה נסענו עמו מחוץ לעיר אני וחברי רבי נפתלי, וספר שחלם לו באשר שהיו משיחים שהרפואה היא מהשם יתברך לבר פי אני

ה' רופאך. ורק השם יתברך יכול לרפאות ואמרו מי יודע שהשם יתברך רוצה וענה אחד משנינו ולא רצה להגיד מי האחד כי אני ה' רופאך מורה על־זה כי הוא ראשי־תבות אמן פן יהי רצון בנדרם בלקוטי תנינא סימן מ"ב:

נד

יד דבר עמנו מענין התורה הנדרסת בלקוטי תנינא סימן מ' המתחלת "מי שידע מארץ־ישראל, שטעם באמת טעם ארץ־ישראל", ואמר שהוא היה יודע זאת מכבר כי הלא נסעתי לארץ ישראל ומסתמא היה לי מקדם תאוה והשתוקקות לנסע לארץ־ישראל, וגם חלם לי ארץ־ישראל. ופעם אחת היה אצלי איש אחד ודברתי עמו והתחיל להתעורר אצלי תשוקה וחמדה גדולה לארץ־ישראל. ואחר־כך שאלתי אותו אם היה אצל צדיקים על ראש־השנה וספר לי שהיה אצל כמה צדיקים גדולים אמתיים על ראש־השנה ומחמת זה היה לי השתוקקות גדול בשדברתי עמו כמבאר בהתורה הנ"ל. ואמר לי שאף־על־פי שידע ענין זה מקדם, אבל לא היה יודעו כלל כמו עכשו. כי אז לא היה יודע רק זה לבד שמחמת שמדברים עם אחד שהיה אצל הצדיק על ראש־השנה ראוי שירגיש ארץ־ישראל מי שמשתוקק לארץ־

ישראל, אבל ענין הדבר מהיכן נמשך זאת לא היה יודע
כלל כמו עכשו. כי עכשו זכה שנתגלה לו הענין בשלמות:

נה

נה וכן ענין העשרים וארבעה מיני פדיונות שצריך להמתיק
העשרים וארבעה בתי דינין הנדפס בלקומי א'
בסימן רט"ו, כבר ידע מזה מקדם שהיה בארץ-ישראל. כמו
ששמעתי מאנשי-שלומו ובפרט מאיש אחד חשוב מאנשי-
שלומו שספר שפעם אחת חלתה אשתו והיתה סמוך
למיתה ממש כמעט שיצאה נפשה. ובא אליו זכרונו לברכה,
ואמר לו רוץ מהר והבא עשרים וארבעה פדיונות טרם
שיגזר ויחתם הגזר דין, ורוץ והביא לו שק מלא מעות.
ואחר-כך נעשה גם וחזרה לאיתנה ואחר-כך צוה רבנו
זכרונו לברכה להחזיר לו כל המעות רק לקבל עשרים
וארבעה גדולים [סוג ממבע] ולחלק לעניים. ואז דבר גם-כן
שאי אפשר לעשות פדיון כי אם בשיודעין כל העשרים
וארבעה מיני פדיונות להמתיק כל העשרים וארבעה בתי
דינים. ואמר משל כמו כשתובעין אחד בגופערני [ממשל]
של קועב והוא מעמיד טוען שקורין "פיליפמענט" בקאמיניץ.
כך איך אפשר לעשות פדיון אם אינו יודע באיזה בתי דינין
דינין אותו.

וְאָמַר אִז גַּם-כֵּן שֵׁשׁ פְּדִיּוֹן גְּבוּהָ כֹּל כֶּף שִׁיכּוֹל לְהַמְתִּיק
 כֹּל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינֵינוּ, וְעוֹד יֵשׁ בְּזֶה כַּמָּה
 שִׁיחוֹת מְכַבֵּר, אֲבָל לֹא יָדַע אִז כֹּל הָעֲנִיָּן בְּשִׁלְמוֹת כְּאֲשֶׁר
 יָדַע אַחֲר־כֶּף, כְּאֲשֶׁר גָּלָה קֶצֶת מְזֶה לָנוּ שְׁלֹפְעָמִים גַּם בְּזֶה
 הַפְּדִיּוֹן שְׁכּוֹלָל כֹּל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינֵינוּ, אֶף-עַל-פִּי-
 כֵּן אֵינוֹ מוֹעִיל כִּי נַעֲשֶׂה מְזֶה עֲנִיָּן אַחַר הֵינוּ גָּרִים, וְזֶה
 בְּחִינַת מִשָּׁה שְׁעוֹמֵד בֵּין שְׂמֹד לְרִצּוֹן כֹּל זֶה לֹא יָדַע אִז, רַק
 אַחֲר־כֶּף עַל-יַדֵּי עֲבוֹדָתוֹ שִׁינֵּעַ וְעֹבֵד בְּכָל עֵת עַד שֶׁהִגִּיעַ
 בְּכָל פַּעַם לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת עֲלִיוֹנוֹת יוֹתֵר, וְאִז הִשִּׁיג וְהִבִּין
 בְּהַתְגַּלוֹת נִפְלְאָה מֶה שִׁיִּדַּע מִתְחִלָּה בְּסֹתָם, בְּבְחִינַת הָעֵלָם
 רַק בְּרָמוֹז.

וּמְזֶה תּוֹכֵל לְהִבִּין מַעַט מִקְצַת גְּדֻלָּתוֹ כִּי גַם מִקֶּדֶם הָיָה
 חֲדוּשׁ נִפְלְאָה חָד בְּדָרָא, כִּי אָמַר שְׂמַאֲלוּ הָעֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה פְּדִיּוֹנוֹת אֵינוֹ יוֹדֵעַ כִּי-אֵם חָד בְּדָרָא. וְכֹל זֶה הָיָה
 קֶדֶם אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְאַחֲר־כֶּף בְּשָׂבָא מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל אָמַר
 שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ בְּכָל הַתּוֹרוֹת וְהַהֲשָׁגוֹת שֶׁהִשִּׁיג קֶדֶם שֶׁהָיָה
 בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָיוּ נִחְשָׁבִים בְּעֵינָיו לְכֻלּוֹם. רָאָה וְהִבִּין
 עַד הֵיכֵן עָלָה אַחֲר־כֶּף, וַיֵּשׁ בְּעֲנִיָּן זֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה אִיךָ גַּם
 קֶדֶם אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הָיָה חֲדוּשׁ נִפְלְאָה כְּשִׁיִּדַּע מֵהָעֲשָׂרִים
 וְאַרְבָּעָה מִיַּי פְּדִיּוֹנוֹת, אִז מַעֲנִין אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הַנִּלְכָּמוֹ
 שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ אִז, אֶף אֶף-עַל-פִּי-כֵן נִגַּד הַיְדִיעָה שִׁיִּדַּע אַחֲר־

כך ענינים אלו בעצמם כמו שידעם אחר-כך אין הידיעה הראשונה נחשבת לכלום, כפי אשר הבנתי מדעתו הקדושה אך בכל ענין זה אין פלי הפתיכה מספיקים להסביר הענין היטב, והמשפילים יבינו מעט מאליהם:

נד

ני ראה זה מצאתי מכתב יד רבנו זכרוננו לברכה בעצמו מענין התורה "ויכן לו בית" (בסימן רס"ו) דע בשהעולם פוגמין במצות ספה כשאין מקימין אותה כראוי גורמין מיתה או חולאת לבהמות ולשאר בעלי חיים הכל לפי הפגם. כי זה ההפרש שבין בני האדם ובין בעלי חיים כי שפעם של בני אדם יונקים ממקום בינה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י): "שעשה לה דדים במקום בינה", מה שאין כן בעלי-חיים, ששפעם יונקים ממקום הערוה. ובחינת ספה היא בחינת אמא בינה דמסככא על בנהא (תקוני דהר דף ב:) ואנו יונקים ממנה, ובזאת המצוה אנו מבדלים משפע של בעלי חיים. וכשפוגמין במצות ספה אזי יורדין על-ידי-זה ממדרגת בני אדם, ואין להם שפע ממקום בינה, ויורדין למדרגות שאר בעלי חיים. ונדחין שאר בעלי חיים מהשפע שלהם, כיון שבני אדם לוקחין השפע שלהם, ואזי הבעלי החיים מתים או נופלים בחולאים הכל לפי לקיחת השפע שלהם אם רב אם מעט, וזהו (בראשית ל"ג)

"ולמקנהו עשה סבת". הינו פי סבות הוא חיים וקיום לבעלי חיים שישארו על מדרגתם פנ"ל. וכשפני אדם יושבים בפסות פראוי, על ידי זה הם במדרגתן, ובכחינת תורה. פי התורה היא בכינת (משלי א'): "אל תפוש תורת אמוך", "אם לבינה תקרא". (שם ב') בשביל זה סמוך לסבות אנו עושים שמחת תורה. וזה סוון ראשיתבות ויעקב נ'סע ס'בותה ו'בן פי בסיון נתנה תורה ואנו במדרגת התורה על ידי מצות ספה פנזכר לעיל:

נז

נ דע שעל ידי מצות ספה פראוי מתר לו לעסק בפנן ואינו מזיק לו לממונו פי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (במות צ"ג): "העוסק בפנן מתמסכן". ומעם הדבר פי מה ענין העניות להבונה, אך מעם הדבר פי מי שבונה פנן צריך לבנות בחכמה, כמו שכתוב (משלי כ"ד): "בחכמה יבנה בית" ובודאי הבונה בחכמה לא יתמסכן ואדרבא יתעשר ויתקים בו בחכמה יבנה בית וכו' וידעת חדרים ומלאו. אבל מי שבונה בלא חכמה מענישין אותו בעניות, ועל ידי זה יתבזה חכמתו בכחינת (קהלת ט'): "חכמת המסכן בזויה", מדה פנגד מדה. ועל ידי מצות ספה הוא במדרגות תורה פנ"ל והתורה היא מקור פל החכמות בשביל זה מתר לו לבנות, פי בודאי יש לו חכמה, וסימן

לדבר ויעקב נסע סבתה ויבן על־ידי מצות סבה התר לו
 לבנות. לב ראשית־תבות לו ב'ית. לב זו התורה, ב'ית
 מבראשית וכו':

נח

נח קדם שאמר התורה "אנכי" (בלקוטי א' סימן ד') ספר
 מעשה זו:

מעשה באיש אחד מאנשי הבעל־שם־טוב זכרונו לברכה
 שהיה חולה ונחלש מאד ושלח איש אחד
 להבעל־שם־טוב זכרונו לברכה שיבקש את הבעל־שם־טוב
 זכרונו לברכה שיסע אליו, הינו שהבעל־שם־טוב זכרונו
 לברכה יסע להחולה. וכן הוה. ובא האיש השליח הנ"ל
 להבעל־שם־טוב זכרונו לברכה וספר לו כל הנ"ל שזה
 האיש הוא חולה, ושבקש ממנו שיסע אליו ונסע אליו
 הבעל־שם־טוב זכרונו לברכה. בדרך־שאל האיש השליח
 להבעל־שם־טוב זכרונו לברכה, איך ששמעתי מכם
 שכשאדם עושה תשובה שלמה בודאי לא ימות קדם
 זמנו. וזה האיש החולה כמדומה שעשה תשובה שלמה
 באמת והוא איש כשר באמת, ועדין לא בא בימים כל־כך,
 ומפני מה לא יתרפא מחליו. השיב הבעל־שם־טוב זכרונו
 לברכה להשליח אמת כך אמרתי ובודאי בן הוא וזה האיש
 החולה הנ"ל גם־כן עשה תשובה שלמה באמת על כל

החטאיו. וזה שלא נתרפא עדין הוא מחמת שלא התודה
 חטאיו לפני צדיק אמתו וזה שאני נוסע אליו בכדי
 שיתודה, ובאם שיתודה לפני תקף יתרפא, ובאם שלא
 ירצה להתודות לפני תקף יכבד עליו חליו ויתחיל לצעק
 אוי ואבוי על כל איבריו וידיו ורגליו וימות. כי באמת
 בעולמות עליונים הינו בבית-דין של מעלה אין עליו שום
 חטא ועברה כלל, כי עשה תשובה שלמה על כל החטאים
 כמו שצריכין לעשות. ואחר הסתלקותו לא יהיה להקלפות
 והחיצונים שום אחיזה בו כי כבר תקן כל מה שפגם. ובאם
 שיתודה לפני אזי תקף יתרפא, ובאם שלא יתודה אזי יש
 עוד פח להחיצונים שינקמו בו בעולם הזה בכל גופו
 ואבריו עד שימות. וכן הוה שבא אליו הפעל-שם-טוב
 זכרונו לברכה ואמר להחולה בזה הלשון אמר מה שאתה
 יודע, והקדוש-ברוך-הוא יודע ואני יודע גם-כן, הינו
 שיתודה לפניו כל החטאים. ואמר לו כך שלשה פעמים
 ולא רצה לומר. ותקף התחיל לצעק אוי ואבוי על גדל פאב
 כל איבריו וצעק בתמרורים בפרוטרוט על פאב כל איבר
 ואבר מאבריו, כי התחילו להשבר שקורין "פרעכין" כל
 עצמותיו של כל איבר ואיבר, וצעק כך מתוך חליו איזה זמן
 עד שמת כמו שאמר הפעל-שם-טוב זכרונו לברכה. והמעין
 במאמר "אנכי" הנ"ל יבין היטב ענין זה הספור:

נט

סדר הזמנים של אמירת המאמרים הנודעים לנו

מאמר "אקרקתא" [סימן ג], שמעתי שנאמר בשבת הראשון שנכנס רבנו זכרנו לברכה לפרסלב, סוף שנת תקס"ב.

מאמר "אנכי", [סימן ד], נאמר בולאמיפליע בשבועות.

מאמר "בחצוצרות", [סימן ה], נאמר בראשה השנה תקס"ג.

מאמר "קרא את יהושע", [סימן ו], נאמר בשבת תשובה שאחר זה.

מאמר "משפטים", [סימן ז], נאמר בחרף תקס"ג.

מאמר "ראיתי מגורת זהב", [סימן ח], נאמר בשבת חנפה תקס"ג.

מאמר "תהמת יכסימו", [סימן ט], נאמר בשבת שירה תקס"ג.

מאמר "משפטים", [סימן י], נאמר גם כן בחרף זה במרהאויצע קדם פורים.

מאמר "אני ה' הוא שמי", [סימן יא], נאמר בשבועות תקס"ג.

מֵאֵמֶר "תְּהִלָּה לְדָוִד", [סימן י"ב], נֹאמֵר בְּשֵׁבֶת נַחְמוּ
תקס"ג, וְהִמְתִּיק בְּתוֹכוֹ פְּרוּשׁ הַפֶּסוּק: נַחְמוּ נַחְמוּ
וְכוּ'.

מֵאֵמֶר "אֲשֶׁרִי הִשְׁגַּחָה" [סימן י"ג], נֹאמֵר בְּרֵאשֵׁי הַשָּׁנָה
תקס"ד.

מֵאֵמֶר "תִּקְעוּ לְהַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם" וְכוּ' [סימן י"ד], נֹאמֵר
בְּשֵׁבֶת חֲנֻכָּה תקס"ד.

מֵאֵמֶר "רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתַּעִי" [סימן ט"ז], נֹאמֵר בְּשֵׁבֶת
בְּסֻעֵדַת שְׁחֵרִית בְּקִיץ תקס"ג.

מֵאֵמֶר "מְרִיקִים שְׁקִיהֶם" [סימן י"ו], נֹאמֵר בְּשֵׁבֶת חֲנֻכָּה
תקס"ו.

מֵאֵמֶר "קְרִטְלִיתָא" [סימן י"ח], בְּמַדְמָה שֶׁנֹּאמֵר בְּחֻרְף
תקס"ד בְּמִירָהאֵוִיצֵע.

מֵאֵמֶר "תְּפִלָּה לְחֶבְקוֹק" [סימן י"ט], נֹאמֵר בְּשִׁבְעוֹת
תקס"ד.

מֵאֵמֶר "תִּשְׁעָה תְּקוּנֵינִי" [סימן כ'], נֹאמֵר בְּרֵאשֵׁי הַשָּׁנָה
תקס"ה.

מֵאֵמֶר "עֵתִיקָא" [סימן כ"א], נֹאמֵר בְּשֵׁבֶת נַחְמוּ תקס"ד.

מֵאֵמֶר "חֹתֶם בְּתוֹךְ חֹתֶם" [סימן כ"ב], נֹאמֵר בְּשִׁבְעוֹת
שְׁאֲחַר רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה תקס"ה.

- מֵאֲמַר** "צוֹיֵת צֶדֶק" [סימן כ"ג], נֶאֱמַר בְּחֶרֶף תִּקַּם"ג.
- מֵאֲמַר** "אֲמַצְעִיתָא דְעֵלְמָא" [סימן כ"ד], נֶאֱמַר בְּסַעֲדַת לַיִל שֶׁבַת בְּקוּץ תִּקַּם"ג.
- מֵאֲמַר** "הָאֵי גְבָרָא" וְכוּ' [סימן כ"ט], בְּשִׁבּוּעוֹת תִּקַּם"ו.
- מֵאֲמַר** "מִישָׂרָא דְסַפִּינָא" [סימן ל'], נֶאֱמַר בְּשֶׁבַת חֲנֻכָּה תִקַּם"ז.
- מֵאֲמַר** "מִרְכַּבַּת פְּרָעָה" [סימן ל"ח], נֶאֱמַר בְּשֶׁבַת שִׁירָה תִקַּם"ב.
- מֵאֲמַר** "אַתֶּם נְצֻבִים" [סימן מ"ד], נֶאֱמַר בְּסוּף תִּקַּם"ב, בְּשֶׁבַת שְׁקֶדֶם רֵאשִׁיָּה שְׁנָה.
- מֵאֲמַר** "עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם" [סימן מ"ח], נֶאֱמַר בְּאֶסְרוּ חַג סְבוֹת תִּקַּם"ג.
- מֵאֲמַר** "לְשִׁמּוֹשׁ" [סימן מ"ט], נֶאֱמַר בְּשֶׁבַת ג' נִסָּן תִּקַּם"ג, אַחֲרֵי נִשׁוּאֵי בֵּתוֹ שָׂרָה זְכוּרֹנָה לְבִרְכָה שֶׁהָיוּ בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ נִסָּן בְּמַעֲדוֹעֲדוֹקָע.
- מֵאֲמַר** "אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא" [סימן נ"א], נֶאֱמַר אַחֲרֵי שְׁבֻעוֹת תִּקַּם"ג.
- מֵאֲמַר** "הַנְּעוֹר בְּלִילָה" [סימן נ"ב], נֶאֱמַר בְּתַחֲלַת שְׁנַת תִּקַּם"ג.

מֵאֲמַר "וַיְהִי מִקֵּץ זְכוּרֹן" [סימן ג"ד], נֹאמַר בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה
שָׁנַת תַּקס"ה.

מֵאֲמַר "וּבְיוֹם הַבְּכוּרִים" [סימן ג"ו], נֹאמַר בְּשַׁבְּעוֹת
תַּקס"ה.

מֵאֲמַר "תִּלְתֵּי נִפְקִין" וְ"הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ" [סימנים ג"ח, ג"ט],
נֹאמְרוּ בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה תַּקס"ו.

מֵאֲמַר "פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן" [סימן ס'], נֹאמַר בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה
תַּקס"ז.

מֵאֲמַר "חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן" [סימן ס"א], נֹאמַר בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה
תַּקס"ח.

מֵאֲמַר "וַיִּסַּב" [סימן ס"ב], נֹאמַר בְּשַׁבַּת שִׁירָה תַּקס"ה.

מֵאֲמַר "סוּד בְּוֵנַת הַמִּילָה" [סימן ס"ג], נֹאמַר בְּשַׁבַּת שְׁקָדָם
הַבְּרִית מִילָה שֶׁל בְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם זְכוּרֹנוּ
לְבָרְכָהּ שְׁנוּלָד סְמוּךְ לְרֵאשֵׁי-חֹדֶשׁ נִסָּן תַּקס"ה.

מֵאֲמַר "וַיֹּאמֶר בַּעֲז" [סימן ס"ה], נֹאמַר בְּקִיץ תַּקס"ו
בְּסְמוּךְ אַחַר פְּטִירַת בְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם
הַנֵּל שֶׁהָיָה בְּחֹדֶשׁ סִיוֵן תַּקס"ו, וְאָז נֹאמַר הַמֵּאמֵר הַנֵּל
בְּיוֹם עָרַב שַׁבַּת-קֹדֶשׁ. וְקָדָם לָזֶה אָמַר מֵאמֵר "דַּע כִּי יֵשׁ
אֲרִיךְ אֲנִפִּין" וְכו' [סימן רמ"ב], וּבְיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁלְּפָנָיו בָּכָה
לְפָנָיו. וּבְשַׁבַּת שְׁאֲחַר זֶה אָמַר מֵאמֵר "וְשִׁקְוִי בְּכַי מִסְכְּתִי"
[סימן רס"ב].

מאמר "ויהי נא פי שנים" [סימן ס"ו], נאמר אחר חנפה תקס"ז. ובשבת נאמר מענין שכירת מניעות המבאר שם. ובמוצאי שבת נאמר מענין המשכת רוחו של משיח המבאר שם. ובאותו העת הינו פאותו הלילה שהתחיל לומר המאמר הנ"ל בסעדת הערב, אז ספר קדם הסעודה המעשה של הצפרים ומזל טוב המבאר במקום אחר (לקמן סימן פ"ב).

מאמר "ויבן את הצלע" [סימן ס"ז], נאמר בזאסלאב בשבועות תקס"ז.

מאמר "להתחזק בכל פעם נגד היצר הרע" [סימן ע"ב], נאמר פאותו העת שנולד בנו הקדוש שלמה אפרים הנ"ל.

מאמר "ויתן עז למלכו" [סימן ע"ח], נאמר בזלאטיפאליע בראש השנה תקס"א.

מאמר "זומם רשע לצדיק", [סימן צ"ו], נאמר זמן רב קדם נסיעתו לארץ ישראל.

מאמר "צהר תעשה לתבה" [סימן קי"ב] נאמר בתחלת חרף תקס"ג.

מאמר "מעין דנפק מאתר חד" ומאמר "וארח צדיקים" [סימנים קל"ב, קל"ג], נאמרו אחר פסח תקס"ג בחזירתו מנסיעת החתונה של בתו שרה זכרונה לברכה.

מאמר "ב'שמך יגילון" וכו' סימן קע"ה נאמר במוצאי שבת תשובה תקס"ה.

מאמר "ויאמר ה' סלחתי כדברך" [סימן קע"ז], נאמר בשבת ראש-החדש חשון תקס"ה שהיה אז הפאר-שפיל של בתו מרים זכרונה לברכה.

מאמר "לשון הרע פוגם ענוה" [סימן קצ"ו], נאמר קדם שבועות תקס"ה.

"תקון למקרה" וכו' [סימן ר"ה], נאמר אחר שבועות תקס"ה. והתגלות העשרה קפיטל תהלים היתה בשנת תקס"ט.

מאמר "תעיתי כשה אבד" [סימן ר"ו], שמעתי מהרב רבי נתן זכרוננו לברכה שבשעה שגלה רבנו זכרוננו לברכה לפניו את המאמר הנ"ל, אמר לו שזה המאמר הוא עכשו בעתים הללו ההתבודדות שלו.

מאמר "מה שהעולם נוסעין על ראש-השנה" [סימן רי"א], נאמר סמוך לראש-השנה תקס"ח. ובראש-השנה נאמר "מאמר חדי רבי שמעון" [סימן ס"א], ושם מבאר ביותר ענין זה שנוסעין על ראש-השנה לצדיקים, וענין בלהו במחשבה אתברירו רק שבכאן [בסימן רי"א] מרמז גם מענין נסיעה על קברי צדיקים בבחינת ויקח משה את עצמות יוסף וכו'.

מאמר "בקמים עלי" [סימן רע"ו], ומאמר "דע שעל חלף טוב" וכו', "בקנאו את קנאתי" וכו' [סימן רע"ח], ומאמר "אזמרה" [סימן רפ"ב], נאמרו בשמיני עצרת תקס"ח, ואחר סבות בנסיעתו ללבוב בשעה שלוו אותו מקראסנע גלה אז ענין המשפן והתינוקות וכו' שהוא גמר מאמר "אזמרה" הנ"ל.

מאמר "תקעו ממשלה" בלקויטי תנינא [סימן א'], נאמר בראש השנה תקס"ט, וקדם לזה ספר מראה נזראה במבאר במקום אחר.

מאמר "ימי חנכה" [סימן ב'] נאמר בשבת חנכה תקס"ט.
מאמר "וביום הפורים" [סימן ד'], נאמר בשבועות תקס"ט.

מאמר "תקעו אמונה" [סימן ה'], נאמר בראש השנה תק"ע.

מאמר "כי מרחמם" [סימן ז'], נאמר בשבת חנכה תק"ע.
מאמר "תקעו תוכחה" [סימן ח'], נאמר בראש השנה תקע"א.

סימנים י', י"א, י"ב, י"ג, י"ד, ט"ו, ט"ז, י"ז. נאמרו בסוף שנת תקס"ח בחזירתו מלבוב.

סימן ל"ב, "יש צדיקים גנוזים" נאמר בשבת פרשת יתרו תקס"ט.

סימן ס"ו, "הצדיק מכרח לעשות תשובה" נאמר בין יום-כפור לסבות תק"ע. ובעת הזאת נאמר גם-כן מאמר "לפי הימים נוראים" וכו' (שיחות הר"ן פ"ז).

מאמר "בראשית לעיני כל ישראל" [סימן ס"ז], נאמר בשבת בראשית תק"ע. ומרמז שם מענין הסתלקות הרב הקדוש מבארדיטשוב ומהסתלקות רבנו זכרנו לברכה בעצמו כמובן ממה שחזר ונשנה מאמר זה סמוך לכניסתו לאומין.

סימן ס"ח קדם חנפה תק"ע.

סימן ע"א "חבלים נפלו לי בנעימים שבת שירה".

סימן ע"ב "חיים נצחיים" שבת פרשת יתרו תק"ע.

סימן ע"ח שבת נחמו באומין.

ספורי מעשיות

מעשה ראשונה תקס"ו בקיץ.

מעשה ז' "מזבוב ועכביש" ומעשה של "הרב עם בנו" קיץ תקס"ז.

מעשה ח' "מחכם ותם" חרף תקס"ט קדם פורים.

מַעֲשֵׂה י' "מִבְּעֶרְגִּיר וְעֵנִי" תַּקֵּם"ט אַחַר פּוּרִים.
 מַעֲשֵׂה י"א "מִהַבְּנִים שְׁנַחֲלָפוּ" מוֹצְאֵי שַׁבַּת פְּרִשַׁת נַחַ
 תַּק"ע.
 מַעֲשֵׂה י"ב "מִבְּעַל תְּפִלָּה" מוֹצְאֵי-שַׁבַּת וְאָרָא וּמוֹצְאֵי
 רֵאשִׁי-חֹדֶשׁ שְׁבַט תַּק"ע.
 מַעֲשֵׂה י"ג מִה"שְׁבַעַה בְּעַמְלִיּוֹת", הַתְּחַלְתָּה בְּלֵיל שַׁבַּת-
 קֹדֶשׁ פְּרִשַׁת שְׁמִינֵי כ"ה אֶדְר שְׁנֵי תַּק"ע.

שיחות הר"ן

הַשְּׂיחָה מֵעֲנֵן לְשַׁפָּךְ שִׂיחוֹ כְּבֵן הַמֶּתְחַטָּא לִפְנֵי אָבִיו
 וּמַעֲשֵׂה מוֹקְנֵי רַבִּי נַחֲמָן [סִימָן ז'], הִיָּה אַחַר
 שְׁבוּעוֹת תַּקס"ט.

סִימָן כ"ד מַעֲלַת הַזֹּכֶה לְתֵן מַעוֹת לְצַדִּיקֵי אִמַּת קוֹיִן
 תַּקס"ט, וְאַחַר-כֵּךְ פְּרֵאשִׁי-הַשְּׁנָה תַּק"ע נֶאֱמַר מֵאִמֶּר
 "תִּקְעוּ אַמוּנָה" (לְקוּטֵי מוהר"ן תַּנְיָנָא ה'). וְשֵׁם נִכְלָל עֲנֵן צַדִּיק
 אוֹכֵל לְשִׁבְעַת נַפְשׁוֹ, וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצַחוֹת נַפְשָׁךְ.

סִימָן ל"ב צַרִּיךְ לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּאַמוּנָה וְכוּ' וְשַׁעֲלֵי-יָדֶי
 אַמוּנָה זֹכִינן לְבוֹא לְכַחֲנֵית רְצוֹן וְכוּ' חֲרַף תַּק"ע אַחַר
 מֵאִמֶּר "כִּי מֵרַחֲמֵם" (סִימָן ז' לְקוּטֵי מוהר"ן תַּנְיָנָא) שְׁאִמֶּר בְּשַׁבַּת
 חַגְבָּה.

סִימָן מ' בְּעֵינַי סְפָרֵי הַמְּחַקְרִים וְכוּ' וְעֵינַי דְּרִיידִיל הָיָה
גַּם־כֵּן בַּחֲנֻכָּה זֶה.

סִימָן נ"א הָעוֹלָם הָיָה אֵינֹו פְּלוֹם וְכוּ' עַד כִּי פָּכַר הֵם
יודעים מֵה לַעֲשׂוֹת עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, לִיל א' שֶׁל
שְׁבוּעוֹת מוֹצָאֵי־שַׁבָּת תַּקֵּם"ט, וְאִז אָמַר בְּתוֹךְ הַשִּׁיחָה הַנִּל
עֵינַי תִּנּוּ לְבַבְכֶם לִי וְכוּ' הַמְּבַאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר.

שָׁם עָנָה וְאָמַר וְכוּ' שִׁיעַמְדוּ וְיִשְׁקֹטוּ שְׁמַרֵי הַמּוֹחַ וְכוּ' קו"ן
תַּקֵּם"ט.

סִימָן ס' מַעֲנִי בְּנִינִים, הֲרַף תַּק"ע.

הַמַּעֲשֵׂה מֵהַסּוֹם עִם הַפְּלוֹמֶפֶ שְׁבוּעוֹת תַּקֵּם"ז בְּזֹאסֶלֶב.

סִימָן פ"ו מַעֲנִי חֲתָנָה שְׁמִינִי עֲצַרְתַּ תַּקֵּם"ג.

סִימָן פ"ז לְפִי בְּחִינַת הַיָּמִים נוֹרָאִים בֵּין יוֹם־הַכַּפּוּרִים
לְסֻכוֹת תַּק"ע.

סִימָן צ"א סְגָלָה לְהַתְמַדָּה עַרְב־רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה שֶׁל תַּקַּע"א.

סִימָן צ"ג דַּע שֵׁישׁ אֹר שֶׁהוּא מְאִיר בְּאֵלֶּף עוֹלָמוֹת, הֲרַף

תַּקֵּם"ו, קִדְּם חֲנֻכָּה בְּשָׁבוּעַ שֶׁל הַבְּרִית מִיֵּלָה שֶׁל

בְּנו יַעֲקֹב וְזָרוּנוּ לְבִרְכָה:

שיחות השי"בים לספורי מעשיות

ס

א המעשה של הבערגריר ספר אחרי שספרו לפניו מקדם מענין פתב עם אותיות של זהב וזה היה אחר פורים תקס"ט. קדם פורים ספר המעשה מחכם ותם:

סא

ב במוצאי שבת פרשת נח שנת תק"ע אחרי שאמר בליל שבת התורה המתחלת: "וזה בחינת הספד על סלוק הצדיק" (סימן ס"ז תנינא), ובמוצאי שבת נכנסנו אליו בדרבנו והטה בידו שנגלד מאתו ותכף הלכנו מאתו. והיה לנו לפלא כי דרבנו היה תמיד לדבר עמו הרבה במוצאי שבת, והיה לנו צער קצת מזה ונכנסנו לבית הרב דפה. אחר איזה שעות שלח המשרת שלו וקרא אותנו שנכנס אליו, ונכנסנו אליו אני וחברי רבי נפתלי. וצוה לספר לו חדשות, בדרבו תמיד שהיה שואל לספר לו חדשות דיקא, וספר לו רבי נפתלי מה ששמע אז מענין מלחמת הצרפת שהיה באותן העתים. ואז באותה השיחה היינו מתפללים ומתמידים על גדל התנשאות שנתנשא כל-כך פתאום, כי היה בתחלה עבד פשוט ונעשה קיסר. ודרבנו עמו אז מענין זה. ענה ואמר, מי

יודע איזה נשמה יש לו, כי יכול להיות שנתחלף, כי בן
 בהיכלי התמורות נתחלפין לפעמים הנשמות וכו'. ואחר-כך
 התחיל לספר שכבר היה מעשה כזאת שפעם אחת ילדה
 המלכה ובאותו העת וכו' וספר כל המעשה של הבן מלך
 שנחלף. אחר שספר המעשה של הבן מלך וכן השפחה אז,
 היה לי ופוח עם חברי רבי נפתלי בענין מה שכתוב שם
 כשהלך על היריד שלקח כל אשר לו, והניח על האכסניא.
 ונדמה לאחד מאתנו שהניחם בשביל מה שהיה חיב על
 האכסניא, והשני אמר לא בן הוא רק שהניחם סתם שם,
 ונתערבנו על זה, והלכנו ושאלנו את פיו הקדוש. והוא היה
 עוסק אז בעבודתו, והלך אנה ואנה בביתו כדרך הקדוש,
 והשיב לנו בדברי השני שהניח סתם לא בשביל חוב. אחר-
 כך היה אצלו איש אחד מחשובי אנשי-שלומנו, וספר רבנו
 זכרנו לברכה עמו ואמר לו שבאלו המעשיות שנקשמ'שנין
 דבור אחד מכפי מה שאמרו בעצמו חסר הרבה מהמעשה.
 וספר לו הלא יאלו השנים שנתערבו על ענין הנ"ל נדמה
 לכאורה שזה דבר קטן ואין בזה קפידיא כל כך אם הוא
 בדברי זה או בדברי זה. ובאמת תלוי בזה הרבה ויש בזה
 קפידיא ודקדוק גדול. ומזה תוכל להבין קצת עד היכן עד
 היכן יאלו המעשיות מגיעים כי מאד עמקו מחשבותיו אשרי
 מי שיוזכה להשיג בהם קצת כפי מדרגתו:

סב

ג המעשה של הבעל תפלה התחילה אחר שספר עם החזן רבי יוסף דפה ואנחנו עמדנו לפניו והחזן הנ"ל היה מלבושו קרוע. ענה ואמר להחזן הלא אתם בעל תפלה שעל ידה נמשך הכל (הינו כל ההשפעות) ומדוע לא יהיה לכם מלבוש (שקורין "קאפאטין"). ובתוך כך התחיל לספר בזה הלשון, כבר היה מעשה כזאת שהיה בעל תפלה, וספר כל המעשה. ובתחלת ספורו לא ידענו שמספר מעשה ממעשיות שלו, רק סברנו שמספר מעשה סתם שארע כך. רק אחר-כך בשנכנסם בדברים הבננו נוראות הענין שמספר, שהוא מעשה נוראה ממעשיות שלו. שהם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות:

סג

ד עיך להתחלת המעשה של השבעה בעטלירם הנדפס בהשיחות סימן קמ"ט עין שם. אחר תבות "אני אספר לכם איך פעם אחת היו שמחים", צריך להיות ושמעתי שאמר אז בזה הלשון: מה אתם יודעים איך לשמח מתוך מרה שחורה, אני אספר לכם איך פעם אחד היו שמחים וכו'. נשמע מפיו הקדוש בפרוש שהמעשיות שספר הם חדושים נפלאים ונוראים מאד, וראויים לדרשם ברבים,

לְעַמּוּד בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וְלִסְפָּר מַעֲשֵׂה מַאֲלוֹ הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁסָּפַר,
כִּי הֵם חֲדוּשִׁים גְּבוּהִים וְנוֹרָאִים מְאֹד.

(אָמַר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי מִפִּי הָרַב נִפְתְּלִי זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָּה
שֶׁאַחַר שֶׁסָּפַר רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָּה הַמַּעֲשֵׂה
מִהַשְּׁבָעָה בַּעֲטָלִירִם, הִפְלִיג בְּמַעֲלָתָהּ מְאֹד וְאָמַר שֶׁרְשָׁאִין
לִסַּע לְבָרְאֵד וּלְפָנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלוֹמַר לְהַשְׁמִישׁ שְׂיִקְבִּץ
הָעוֹלָם לְדַרְשָׁה וּלְהַכּוֹת עַל הַשְּׁלַחַן (כַּפְּהוּג קִדְּם הַדְּרָשָׁה לְהַשְׁקִיט
הַמִּית הָעַם) וְלִסְפָּר לָהֶם זֹאת הַמַּעֲשֵׂה):

סד

הַשֵּׁנִי לְהַשִּׁיחוֹת (שיחות הר"ן) סִימָן קנ"א אַחַר תִּבּוֹת
נִשְׁגָּבוֹת מַעֲלָתָם: אַחֲר־כֵּךְ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אַחַר חֲצוֹת
עֹמְדֵנוּ לְפָנָיו וְדַבֵּר עִמָּנוּ וּבְתוֹךְ הַשִּׁיחָה דַּבֵּר אִזְוָה דַּבּוּר
(שְׁקוּרִין "וְעַרְמִיל") [בְּדִיחוּתָא] עַל הַכֶּת וְכו'. אַחֲר־כֵּךְ דַּבֵּר
מַעֲנִן כַּתְּפִים רַחֲבִים, אַחֲר־כֵּךְ מֵאוֹתָהּ הַשִּׁיחָה נִתְּנָלְגַל
שֶׁשָּׂאֵל הֵיכַן אָנוּ עוֹמְדִים בְּהַמַּעֲשֵׂה, וְהַשְּׁבָנוּ לוֹ בְּיוֹם
הַחֲמִישִׁי וְאִזּוֹ סֵפֶר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹם הַחֲמִישִׁי וְסִפְּרָהּ
בְּשִׂמְחָה:

סה

וְשְׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּי
רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָּה הַמַּעֲשֵׂה מַעֲנִן הַצַּדִּיק

שנפל פעם אחד לעצבות גדול, שהחיה את עצמו עם מה שזכר עצמו גדל החסד של השם ותפרך שלא עשני גוי, שנדפס כבר בספורי מעשיות עין שם, שנכתבה כפי מה ששמעתי בעצמי מפיו הקדוש זכרונו לברכה בעצמו, ואמר האיש הנ"ל שהוא שמע מעשה זאת מפי רבנו זכרונו לברכה בסגנון אחר קצת. ואמר שספר רבנו זכרונו לברכה שהיה צדיק אחד גדול במעלה שהיה ממארי דחשבנא, שהיה מחשב עצמו בכל יום אם עשה עבודת ה' בשלמות באותו היום כפי דרכו תמיד, וחשב הדברים שהוא צריך לעשות באותו היום, ומצא שלא יצא ידי חובתו בשלמות באותו היום. כגון שהיה צריך לילך אנה ואנה בתוך הבית כד וכד פעמים כפי מה שהיה צריך כפי השגתו הגבוהה ובאותו היום לא הלך כל-כך בבית פראוי לו, ועל-ידי-זה נפל בדעתו מאד עד שלא היה אפשר לו להחיות את עצמו עד שהחיה עצמו במה שזכה שלא עשני גוי. וגם בספור המעשה היה קצת שנוי ואיני זוכר יותר, ומזה הענין תבין מעלת הפלגת אותו הצדיק במה היה גדול במעלתו שהיה לו עבודה גבוהה במה שהלך אנה ואנה בתוך הבית עד שעל-ידי שמעט לפי דעתו בעבודה זאת, הצטער כל-כך עד שכמעט לא היה יכול להחיות את עצמו לולא שהזכיר את עצמו שלא עשני גוי, ראה והבין והבט עבודת הצדיקים

וְצַעֲרֵם עַל מְעוֹטֵם בְּעִבּוּדְתֶם עַד הֵיכֵן עַד הֵיכֵן מִגֵּיעַ, אֲשֶׁרִי
לָהֶם:

סו

ז **עֵינְךָ** לְעִנְיָן הַנִּדְפָס בְּסוֹף סְפוּרֵי־מַעֲשֵׂי־הַמִּתְחִיל דַּע
שֵׁישׁ שְׁנֵי מִיָּנִי פְּלִטוֹן בְּאַחַד דָּר מְלֶךְ וּבְאַחַד דָּר
עָבַד וְכו' כְּשֶׁעוֹבְדֵינִי הַשֵּׁם וְעַדֵּינִי הוּא בְּכַחֲנִית עָבַד עַדֵּינִי
הוּא בְּכַחֲנִית אֲרוּר חֵם וְשְׁלוֹם וַיֵּשׁ בְּכַחֲנִית עָבַד בְּקִרְשָׁה
בְּכַחֲנִית מִשָּׁה עָבַד ה', וְדַע שֵׁישׁ מִצְוָה שֶׁעַל יָדָהּ יוֹצְאִים
מִבְּכַחֲנִית עָבַד וְהוּא מִצְוֹת פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים:

שיחות השיכים לשיחות הר"ן

סז

ח **עֵינְךָ** לְהַשִּׁיחָה הַנִּדְפָסָת בְּסוֹף סְפוּרֵי־מַעֲשֵׂי־הַמִּתְחִיל (שיחות
הר"ן ג') הַמִּתְחִיל הַפְּלִיג מְאֹד בְּגִדְלַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
וְשֵׁם חֶסֶד קֶצֶת וְלֹא נִכְתָּב כְּרֹאוֹי וְכֵן צְרִיךְ לְהִיּוֹת:
בְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב עַל הַעֲגָלָה בְּעַת שְׁנַסְעֵתִי עִמּוֹ מִפֶּה בְּרַסְלָב
לְאוֹמִיּוֹן לְהַסְתִּילֵק שָׁם, עָנָה וְאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
גְּדוֹל מְאֹד וְאִין יוֹדְעִים כָּלֵל וְכו'. וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ בְּזֶה
הַלִּשׁוֹן: ("גָּאט אַין גְּרוֹיִם") (וּמִשָּׁךְ תִּבֵּת "גְּרוֹיִם" [גְּדוֹל]
בְּנִעִימוֹת נִפְלָא לְמַעְלָה וְאִי אִפְשָׁר לְצִיר זֹאת בְּכַתָּב כָּלֵל)

"מען ווייסט גאר נישט סע טואַן זיך אויף דער וועלט אַזאַלעך זאָכן מען ווייזט גאר נישט" [השם יתברך גדול אין יודעים כלל נעשים דברים כאלו בעולם אין יודעים כלל] ושאַלתי אותו הלא כבר אמרתם שעתה נודע לכם ענין תכלית הידיעה אשר לא ידע וכו' השיב ("וינט איד בין ארויס פון ברסלב ביז אהער ווייז איד שוין אויך נישט") [מאז שייצאתי מברסלב עד כאן כבר גם איני יודע]. [כל זה אמר בשעת השיחה הנ"ל ואז לא היה כ"אם שעה קלה מעת שייצא מברסלב ואם אתה בקי קצת בעמקות שיחותיו הקדושות תבין מזה מעט עצם גדלתו כי כבר אמר שהאינו יודע שלו גדול ביותר וכו' ועתה התפאר שבשעה קלה כזו שוב אינו יודע כלל]:

סח

ט שיך להשיחה לענין דאקטורים שצריכים להתרחק מהם מאד בתכלית הרחוק עין שם (בסימן נ' בשיחות הר"ן).
ואמר שמי שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום, אם היה אחד בא אצלו והיה אומר לו שיתן להחולה הפאה גדולה עם עץ עב שקורין "דרוק", בודאי היה נבהל מזה, והרי כשמוסר את החולה ביד הדאקטור הרי הוא כמוסר אותו לרוצח ממש. כי רפואותיו בודאי יזיקו לו יותר מהפאת הרוצח, ואיך יתרצה להמית החולה בידים. וכי בשביל שהוא מכרח לעשות איזה דבר להחולה להשתדל בהצלתו

עלין הוא מוסרו להדאקטור, אם-כן יקרא אחד שיכה את החולה תקף מפת רציחה, והבן היטב.

(ומה שרפנו וזכרנו לברכה נסע בעצמו ללעמבערג ועסק שם ברפואות יש בזה סודות ודברים נסתרים מאד, כי לא היתה פונתו כלל במה שנסע לשם בשביל הרפואות, רק בשביל דברים אחרים הידועים לו. וכמו שכל הנסיעות שלו היו פליאות נעלמות ונשגבות כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאווריטש ולשאריגראד וכיצא בהם המזכרים קצת בדברינו, כי היה לו בזה סודות נוראות מאד הנעלמות מעין כל חי. וכמו שפעם אחת בשבא מהדרכים הנ"ל לספר איזה מעשה נוראה (מזכוכ ועפכיש) המבאר בספורי-מעשיות, ואמר שזאת המעשה מבארת ענין הנסיעה שלו, ובאמת הדבר סתום וחתום מאד, כי מי יוכל לעמד בסוד המעשיות שספר, או בסוד הנסיעות ודהנהגות הנפלאות הנעלמות שלו. וכמו כן היתה הנסיעה שלו ללעמבערג, ומאחר שיצא ובא לשם היה מכרח מן השמים לעסק שם ברפואות מטעמים וסודות הידועים לו. אבל בשבא משם אז דיקא הרבה לספר ביותר מהרחקת הרפואות, ואמר אז במה תורות, וגם מקדם שנסע ללעמבערג היה מדבר מענין זה אבל אחר-כך היה מדבר הרבה מאד מזה להתרחק מהם בתכלית הרחוק):

סט

י השיחה הנדפסת בסוף ספורי מעשיות (שיחות הר"ן נ"ח)
 המתחלת יש דבר שפורח במחשבה, זאת
 השיחה שמעתי ממנו על העגלה קדם שאמר התורה של
 "דיו לעבד להיות פרבו, בחינת דיו על הספר" עין שם
 (בלקוטי א' בסימן קצ"ב).

ומעשה שהיה כך היה, שנמעתי עמו על העגלה ללוותו
 כשנסע למשעהרין על שבת שירה, ואז בדרך
 אמר שפרח לפניו באותו הרגע איזה דבר, ואמר אז ענין
 הנ"ל. ואז דבר עמי הרבה וחזק אותי ונחם אותי אז הרבה
 בדברים ערבים ונעימים, והשיב את נפשי מאד, ואמר לי
 הלא הכל יתפסלו לפני הנחת רוח שיהיה לך, וכי זה
 מלאכה לעשות טובה להאדם בעולם הבא לבד, אלא שגם
 בעולם הזה יהיה טוב לו, עד שמרבו להתקרבות שקרב
 אותי אז והתגלות האהבה בדברים מתוקים שדבר עמי
 נתעוררו אצלי דמעות לבבות מחמת שמחה.

סט-ב

כת"י ר"א מעפליקער

אחר שאמר השיחה המתחלת: היתכן שאנו מניחין את
 השם יתברך לגזר גזרות (בשיחות הר"ן סימן ע')

אחר כך דברי צחות: "אלקים אל דמי לך" לבלי להניח את השם יתברך דאמען, שהתבה הזאת היא בלשונם מראכטין (לחשב):

ע

יא שינד לשיחות שאחר ספורי מעשיות (שיחות הר"ן ע"ד), מה שכתוב שם שצריכין בתפלה לעשות לעצמו רגו וכו', ואמר שזה בחינת (קדושין ל:): "לעולם ירגו אדם יצר טוב על יצר הרע", ירגו דיקא לשון רגו, שצריכין לעשות לעצמו רגו בקדשה כנ"ל לענין תפלה:

עא

יב שינד ללקוטי מוהר"ן שאצל המעשיות (שיחות הר"ן פ"ט) למאמר המתחיל "דע שיש חבילות וכו' וחסר שם משורה ט' עד שורה ה' שפרך י"ד הסמוך וכן צריך להיות: מעביר ראשון ראשון הינו עוון ראשון שבכל חבילה (ובזה מדיק מאד לשון ראשון ראשון. כי עלפי פשוטו תמוה אידך שדך שתי פעמים ראשון כי אין ראשון אלא אחר, אך עלפי הנ"ל מדיק היטב כי הינו עוון ראשון ראשון שבכל חבילה וחבילה כנ"ל) ואזי כשהקדוש ברוך הוא מעביר עוון ראשון ראשון שבכל חבילה וחבילה, שכל שארי העונות שבכל חבילה וחבילה היו תלויים

ונגדרים אחר העוון הראשון שפכל חבילה וחבילה כנ"ל. ועכשו שהשם יתברך ברחמיו העביר ובטל העוון ראשון ראשון שפכל חבילה וחבילה, ועתה מהיכן יקבלו שאר העוונות של כל חבילה וחבילה חיות, מאחר שנתבטל ונפסק שרשם שהוא העוון הראשון שפכל חבילה וחבילה כנ"ל. ואזי שארי העוונות שפכל חבילה וחבילה שבים אל השם יתברך ובאים אל השם יתברך שיתן להם חיות, ואזי השם יתברך בעצמו נותן להם חיות, ונפטר האדם מהם כי אין צריך לתן להם עוד חיות עכשו אחר שזכה לעורר רחמיו יתברך להעביר ראשון ראשון וכנ"ל. כי עכשו שבו שארי העוונות להשם יתברך ומקבלים ממנו יתברך בעצמו חיות. וזהו בחינת (תהלים נ"א): "אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו". דרכיך, זהו בחינת השלש עשרה מדות כמו שכתוב (שמות ל"ג): "הודיעני נא את דרכיך". והראה לו הקדוש ברוך הוא השלש עשרה מדות של רחמים, הינו פשלוּמדים לעשות ולקיים השלש עשרה מדות הנ"ל. אז הקדוש ברוך הוא מעביר ראשון ראשון שפכל חבילה וחבילה כנ"ל, אז וחטאים אליך ישובו הינו שהחטאים הנשארים שפכל חבילה וחבילה אליך ישובו, כי חוזרים ושבים להשם יתברך לקבל חיות מהשם יתברך בעצמו מאחר שנפסק שרשם שהוא העוון הראשון ראשון

שפכל חבילה וחבילה, שהקדוש־ברוך־הוא העבירו עלידי השלש עשרה מדות של רחמים, אך מאין הקדוש־ברוך־הוא נותן להם חיות וכו':

עב

יג עֵינְךָ לְמַה שְׁמֻכְבָּר בְּהַשִּׁיחוֹת (סימן צ"ח) שֶׁהַחֶרֶף הַיָּא בְּחִינַת עֵבוֹר וְקוֹץ הוּא בְּחִינַת לְדָה. וְאִז דְּבַר עֵמְנוּ שִׁיחָה גַּפְלָאָה וְנִשְׁפַּח הָרֵב, וּמַה שְּׂאֲנִי זוֹכֵר עֲדוּן הוּא, מַה שְּׂדַבֵּר אִז מַעֲנֵן הַקּוֹץ שֶׁהָיָה מְמֻשָּׁמֵשׁ וּבָא, כִּי שִׁיחָה זֹה הִיָּתָה בִּימֵי גִיסָן קֶדֶם פֶּסַח בְּעַת שֶׁהָיָה הַפְּרִיִת שֶׁל בְּנֵי שְׁלֹמֹה אֲפָרִים זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי לַמִּילָה, וְדַבֵּר אִז שֶׁפְּחָרֶף כָּל עֲשׂוּבִים וְכָל הַצְּמָחִים כֻּלָּם מֵתִים כִּי כִּמְלֵ כַּחַם בַּחֶרֶף וְהֵם אִז בְּבְחִינַת מִיתָה, וּכְשֶׁבֵּא הַקּוֹץ כֻּלָּם נִתְעוֹרְרִים וְנַחִיִּים. וְאִז מֵאֵב וּפֶה כְּשִׁינְצָאִים לְשׁוֹחַ בְּשׂוּדָה שִׁיחָה זֹה תְּפִלָּה וְתַחֲנֻנָּה וְכִסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְאִז כָּל שִׁיחַ הַשְּׂדָה הַמַּתְחִילִים לַחֲיוֹת אִז וְלַצְּמַח כֻּלָּם נִכְסָפִים וְנִבְלָלִים בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ וְשִׁיחָתוֹ, וְהָאֵרִיךְ אִז בְּשִׁיחָה גַּפְלָאָה בְּעֵנִין זֶה וְעוֹד בְּשָׂאֵר עֲנִינִים:

עג

יד עֵינְךָ לְהַשִּׁיחָה הַנִּדְפָּסֶת בְּסִימָן ל' מַה שְּׂכַתְבַּ שֵׁם שְׂצָרִיכוֹן לְהַבּוֹת הָרֵאשׁ בְּקִיר, הִינּוּ לְהַבּוֹת הָרֵאשׁ שֶׁהוּא הַמּוֹחַ בְּקִירוֹת הַלֵּב, עֵינֵי שֵׁם. אַחֲרֵיכֶּךָ שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ

שָׁאֵמַר שְׁוֵה בְּחִינַת (יְשַׁעִיָּה ל"ח): "וַיִּסַּב חֲזָקָהּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר", שְׁהִסַּב וְהִמְשִׁיךְ הַפָּנִים שֶׁהִיא הַמַּח וְהִדְעַת אֶל קִירוֹת הַלֵּב, תִּינּוּ בְּנַ"ל כִּי עֵקֶר הַפָּנִים הִיא הַחֲכָמָה וְהִדְעַת שֶׁהוּא אֹר הַפָּנִים בְּמִבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקוּמֵי מוהר"ן חֶלֶק א' סִימֵן ג"ז):

שיחות השיבים לְסֵפֶר הַמִּדּוֹת

עד

טו שִׁינְךָ לְהֶאֱלֶף־בֵּית [סֵפֶר הַמִּדּוֹת] לְעֵנֵן הַרְפּוּאוֹת הַנֶּרְשָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר, אָמַר שֶׁהִיָּה לוֹ בְּהֶאֱלֶף־בֵּית אוֹת ר' עַל רְפוּאָה שֶׁהִיָּה כְּתוּב שָׁם כָּל הַרְפּוּאוֹת, וְלֹא הָיָה חוֹלְאֵת בְּעוֹלָם שְׁלֹא הָיָה כְּתוּב שָׁם רְפוּאָתוֹ, אֲךָ לֹא רָצָה לְהַעֲתִיקוֹ וַיִּשְׂרְפוּ:

עה

טז שִׁינְךָ לְהֶאֱלֶף־בֵּית הַחֲדָשׁ אוֹת ד' דַּעַת סִימֵן א' הַמִּתְחִיל דַּע כִּי לְכָל הָעוֹלָמוֹת וּלְכָל נִבְרָא יֵשׁ קוּמָה מִיַּחְדָּת לְמַשָּׁל מִיַּן הָאָרֶיָה וְכוּ' וְהַהֲבִדְלִים כָּלֵם הֵם רְמוּזִים בְּתַמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת בְּצִרּוּפֵיהֶם וְהַזּוֹכֶה לְהִבִּין אֶת הַתּוֹרָה וְכוּ'. נִרְאָה לִי שְׁוֵה עֵנֵן הַשִּׁיחָה שִׁשְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ קֹדֶם שֶׁבַת חֲנֻכָּה תַקַּס"ה מֵעֵנֵן הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁכָּל הַתַּמוּנוֹת

והצורות של כל בני אדם כלם נכללים בתבת אדם הנאמר בתורה נעשה אדם, כי בזה התבה אדם שאמר השם יתברך נעשה אדם, בתבה זו נכללים כל מיני התמונות של כל בני אדם שפעולם. וכן בתבת בהמה וחייה הנאמר במעשה בראשית, בזה התבה גם כן נכלל כל התמונות של כל בהמה וחייה, וכן שאר הנבראים והאריץ בשיחה זו ואמר אז שיש חכמות אפלו בזה העולם שיכולין לחיות בהם לבד בלי שום אכילה ושתיה. והאריץ בשיחה זו הרבה ולא זכינו לכתבה:

עו

י" שניך לאלף בית הקדש אות דעת סימן א' בסופו, וגם יודע התאחדותם הינו ראשיתם ותכליתם כי בראשית ובתכלית הם באחדות בלי הבדל. אפשר שזה היה קצת פונת רבנו זכרוננו לברכה בהתורה המתחלת "לכו חזו מפעלות ה'" (בלקוטי תנינא סימן ל"ט), כי לכל דבר יש התחלה ותכלית וכו', עין שם היטב. ואפשר היתה פונתו ענין הנ"ל שצריכין לזכות לידע ולהשיג ענין הנ"ל שבהתחלה והתכלית הם באחדות בלי הבדל, כי זאת התורה לכו חזו הנ"ל לא זכיתי להבינה היטב בשעה ששמעתי מפיו הקדוש, וגם כשראה התורה בכתב אמר

שבזאת התורה לא פונתי לדעתו ואמר בזה הלשון לא כד
אמרתי, וגם אפלו לא כד היתה פונתי, ואפשר היתה פונתי
ענין הנ"ל וזה לא בארתי שם בכתב, על-כן אמר שלא
פונתי לדעתו וה' יודע נסתרות:

עז

יה שיך לאלף-בית החדש שחבר בימי ילדותו, על-ידי
זריות בנקל להיות פרנס הדור בגשמיית או
ברוחניות וסימן לדבר (משלי ו) לך אל נמלה עצל, על-זה
פתיב מש"ם רועה אבן ישראל דהינו פרנס, הינו לזכות
להתמנות להיות פרנס זה עומד על זריות הנלמד מהנמלה
כי משם רועה אבן ישראל. וענין זה כבר נדפס באלף-בית
החדש בלשון אחר אך בסגנון זה שמעתי זה הענין מפיו
הקדוש:

שיך להשיחות שהיה אצל כל תורה

עח

י"ה התורה "אתם נצבים" בלקוטי א' בסימן מ"ד אמר
בשבת שקדם ראש-השנה של שנת תקס"ג
בשבת הראשון שנתקרבתי אליו, ושם מדבר מענין מחיאת
כפים בשעת התפלה. ודע שבאותו העת שאמר התורה

הזאת, אז היה סמוך לכניסתו לפה ברסלב, ואז דבר הרבה מענין מחיאת פנים בתפלה. וספר לי שבתחלת כניסתו לפה עמד פעם אחת על פתח בית המדרש שבביתו והזכיר את העולם על אודות התפלה שאינם מתפללים כראוי. וענה ואמר שאין שומעין משום אחד מהמתפללין שום המחאת פה. ומזה הבננו מיד שהוא רוצה להחזיר העטרה לישנה שיחזרו להתעורר להתפלל בכונה והתלהבות ובכח גדול כמו החסידים הראשונים שהיו בימי הבעל-שם-טוב וזכרנו לברכה ותלמידיו הקדושים שהיו בדורות שלפנינו. כי בתחלת ימי רבנו זכרנו לברכה כבר התחילו החסידים להתקרר וכו' והוא זכרנו לברכה יגע וטרח הרבה לתקן כל זה להחזיר העטרה לישנה. גם בעת ההיא קדם השבת שלפני ראש-השנה ה"ל היו אצלו שני חסידים מהחשובים קצת וסעדו אצלו זכרנו לברכה, ובתוך שיחתן עמו היו מתלוצצים מאחד בנעמריב שדרכו להרבות במחיאת פנים בשעת התפלה, והקפיד רבנו זכרנו לברכה על זה ודבר אתם קשות ואמר להם וכי אתם יודעים מהו מחיאת פנים בתפלה וכל הענינים שיש בזה עד שאתם מתלוצצים מזה האיש ה"ל שלא נתקבל אצלכם מחיאת פנים שלו. ואחר-כך בשבת שאחר זה שהוא שבת שלפני ראש-השנה באתי אנכי על שבת. ואז

אמר התורה "אתם נצבים" על ענין מחיאת פנים, והיא היתה התורה הראשונה שזכיתי לשמע מפיו הקדוש ותכף כתבתי אותה בעזרתו הגדולה תהלה לאל חיי. גם אחר-כך בסמוך אחר ספות בא איש אחד מנעמריב אליו והוא היה האיש שהיה אצלו קדם ראש-השנה שהיה מתלוצץ ממחיאת פנים של אחד כנ"ל. והאיש הזה בא על אודות בנו שנחלה אצלו רחמנא לצלן, והראה לו רפנו זכרונו לברכה מאמר אחד בפרי עין החיים (שער חזרת העמידה פ"ז בסופו) בענין וישם לך שלום שהוא ראשי-תבות ש"ל, שהוא בחינת ש"ל הייתי ויפרפרני וכו'. וצוה לו שיאמר לפניו זה הענין והכרח לומר לפניו. ואחר-כך אמר לו רפנו זכרונו לברכה התורה על מחיאת כף שבסמן מ"ו. מענין השלש ידים וכו' עין שם אבל זה האיש מיאן להטות שכמו לסבל על תורה ולהתקרב אליו זכרונו לברכה. וחזר לביתו והילד נחלש יותר. וספר לי האיש כל הענין הנ"ל שעסק עמו רפנו זכרונו לברכה וכל התורה הזאת שאמר לו אז, גם ספר לי שרפנו זכרונו לברכה ספר לו איזה מעשה מאדון אחד שהיה עז פנים וקשה ביותר שקורין "באניט", ואינו זוכר היטב המעשה. ובקש ממני האיש שבשואפע אליו שאזכיר לפניו את הילד ולבקש אותו שיושיע לו. ואני נסעתי בסמוך אליו זכרונו לברכה ודברתי עמו מזה. ענה ואמר עוד הילד

חי בלשון תמיהה ועמדתו מרעיד ומשתומם כי הבנתו מדבריו שפבר נחתם הגור דין על הילד למיתה. ענה רבנו זכרנו לברכה ואמר אם היה האיש הנ"ל מקבל דברי פבר היה הילד שב לבריאותו. (פאומר אבל עכשו שלא קבל דברי אי אפשר שיחיה הילד) וכן הוה שבסמוך נפטר הילד.

וכשדבר רבנו זכרנו לברכה עמי מאיש הנ"ל שלא קבל דבריו התחלתי להמליץ עבורו ואמרתי איך אפשר לו להתקרב והלא הוא פבר מקרב (הינו לאחד מהחולקים). השיב הוא זכרנו לברכה אם-כן יש לו נסיון גדול, פלומר וכי מה בכך וכי מפני זה אי אפשר לו להתקרב, רק שהנסיון שלו גדול. ובדאי הוא צריך לעמוד בנסיון ולשפר כל המגיעות ולהתקרב:

עט

כ התורה "ימי חנכה" הם ימי הודאה בחינת תודה וכו' (בלקוטי תנינא בסימן ב'). זאת התורה אמר בשפת חנכה ובאותה שנה פא מלעמבערג, ולפי עניות דעתי המשיך בזה בחינת תקון קרפן תודה שהיה צריך להביא על שחזר משם בשלום לביתו. פי זה ישועה גדולה ונפלאה מאד לנו ולכל ישראל, פי אם היה נשאר שם בלעמבערג אפשר האור היה מסתלק לגמרי חס ושלום ולא היינו

שומעין כל הנזראות שהיה מגלה לנו אחר-כך בתורתו ושיחותיו שאמר אחר-כך. בפרט המעשיות, שעקר המעשיות הגדולות גלה לנו אחר-כך, בפרט המעשה של השבעה בעטלירם. וכודאי ראוי להביא קרבן תודה על ישועה כזאת. גם כמה פעמים אחר שבא מלעמבערג שמענו ממנו זכרונו לברכה שנתן שבח והודיה גדולה להשם יתברך על שחזר משם. ובעת הטויל בכל עת שבא על איזה מקום שהיה שם מכבר קדם שנסע לשם היה אומר שראוי לשבח להשם יתברך על שחזר והביאני לכאן לחזר ולהיות ביאלו המקומות, כי הייתי סבור שחס ושלום לא אשוב לראותם עוד:

ב

כא מזה שנאמר שם בסוף על פסוק ויהי מקץ על-פי מאמר רבותינו זכרונו לברכה (חגיגה ה:) על "בר בי רב דחד יומא". זה נתגלגל על-ידי איש אחד מבני הנעורים שנסע אליו על שבת חנכה מפרסלב ונתעכב בנעמרוב ולא בא על אותו שבת, ואחר שבת בא לכאן ורפנו זכרונו לברכה בעת שאמר התורה "ימי חנכה" הנ"ל לא סיים לפרש המקרא ויהי מקץ על-פי התורה הנ"ל עד שבא האיש הנ"ל אחר שבת, אז התחיל לפרש המקרא הנ"ל על-

פי מאמר רבותינו זכרונם לברכה מענין "בר פי רב דחד יומא". והיה מענינו, פי זה האיש היה ממש בר פי רב דחד יומא, כי בשבת לא היה אצלו רק אחר-כך בחל יום אחד לבר. וראינו נפלאות ה' שעל ידו דיקא נאמרו דברים אלו, שיש להם שיכות אליו. והם מרמזים במקרא הנ"ל ואי אפשר לבאר מה שיש בלבי על-זה. כי כל דבריו היו במשקל גדול ונפלא כמבאר במקום אחר. וגם אז ראיתי זאת כי מקדם בשבת לא גלה כלל על המקרא "ויהי מקיץ", כי התגלות התורה היא כפי הנפשות שנמצא אז לפניו (כמבאר בהתורה "אשרי" (בלקוטי א' בסיון י"ג). וכן בהתורה "תשעה תקונים" (סיון כ' בלקוטי א')). ואחר כך בשבא האיש הנ"ל אז גלה פרוש התחלת המקרא על-פי התורה הנ"ל, הינו "ויהי מקיץ" וכו' כמבאר במקומו עין שם. אבל שאר המקרא לא סיים לפרש. ואנכי הפצתי מאד אותו שיפרש לנו השאר ולא רצה בשום אופן. ואז ראיתי איך כל דבור ודבור יוצא במשקל כפי הנפשות וכסופין וכו'.

גם מה שמבאר שם על הארבעה דברים שהראה רבי אליעזר שהם חרוב יוכיח וכו', גם התגלות אלו הדברים לא גלה בשעת אמירת התורה רק בדרך כלל, אבל לא בארם בפרוש כמו שמפרש עתה, עד שבא אחיו רבי יחיאל זכרנו לברכה עם עוד אנשים שנסעו גם-כן על

אוֹתוֹ שֶׁבֶת וְנִתְעַכְּבוּ גַם-כֵּן, וְאַחֲר־כֵּךְ בְּשַׁבָּאוֹ, אִזְ דִּיקָא גְלָה עֲנִין הַנ"ל. וּבְאֵר הָאֲרַבְעָה דְבָרִים הַנ"ל עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַנ"ל בְּפִרוּשׁ כַּנ"ל:

ספּוּרִים חֲדָשִׁים

כא

א שְׁנַת תַּקס"ה הֵייתִי עוֹמֵד סְמוּךְ עַל הַשְּׁלַחַן וְשׁוֹחָה בֵּינִים וְכָל הָאָמוֹת וְכָל הַמְּלָכִים עֹמְדוֹ וְהַסֵּתְכָלוֹ וְתַמְהוֹ הֵינּוּ שְׁלַחַן מְלָכִים, יָם הַחֲכָמָה, שְׁאֵגְלָה חֲכָמָה שְׁאֵפְלוֹ וְכו':

כב

ב שְׁנַת תַּקס"ז בְּרַסְלָב פָּרַשְׁת וַיְחִי אַחַר שְׁהֵייתִי מְקַדֵּשׁ הַלְבֵנָה בְּעֵצְמִי, וְאָמַר לִי אִם הֵייתֶם שְׂמַחִים הִיָּה טוֹבָה גְדוֹלָה לְהַעוֹלָם.

אַחֲר־כֵּךְ סֵפֶר זֹאת שָׂרָאָה בַּחֲלוֹם הָיוּ הוֹלְכִים חִילוֹת רַבּוֹת מְאֹד וְהָיוּ פּוֹרְחִים אַחֲרֵיהֶם צַפְרִים רַבִּים מְאֹד גּוֹמָא גְדוֹלָה, וְשִׂאֲלֵתִי לְאוֹתוֹ שְׁאֵצְלִי עַל מָה הֵם פּוֹרְחִים הַצַּפְרִים שְׁאֲחֲרֵיהֶם וְאָמַר לִי שְׁהוֹלְכִים לְעוֹד לְאוֹתָן הַחִילוֹת. וְשִׂאֲלֵתִי אֵיךְ יַעֲזְרוּ לָהֶם וְהַשִּׁיב לִי שְׁהַצַּפְרִים הָאֵלוּ מִנִּיחִין מֵעֵצְמָם לַחָה שְׁעַל-יְדֵי אוֹתָהּ הַלַּחָה גִּסְתַּלְקִים שְׁכַנְגָדֶם וּבִזָּה הֵם עוֹזְרִים לְאוֹתָן הַחִילוֹת. וְהִיָּה קֶשֶׁה לִי זֹאת

הלא במקום ההוא שמיניחין הלחה נמצאים אותן החילות גם כן שם וזיק להם גם כן. בתוך כך ראיתי והתחילו הצפרים להוריד עצמן למטה עד שעמדו כלם על הארץ, והלכו אחרי החילות והיו מלקטים מן הארץ בפייהם. והדבר שלקטו היה דבר עגל ולא היה דבר מאכל. והיה קשה לי איך יבואו וילכו אלו הצפרים אחרי החילות, כי בהליכה האדם הולך מהרה יותר מן הצפרים, ומהו זה שמלקטים. ואמרו לי שזה שמלקטים מזה נעשה לחה הנ"ל שממית אותן שכנגדם פנ"ל, ובכל מקום שמיניחין הלחה על ידי זה נסתלקים ומתים שכנגדם במקום שהם (והיה קשה לי בזה כמה דברים ואיני זוכרם). ונכנסתי למקום מצנע וראיתי שהיה פתח נמדד מאד, ונכנסתי לשם ושכבתי עצמי שם ולא היו שום חלונות באותו החדר, והיה שם חשך. ונכנסתי לשם שהייתי רוצה להתחבא ונחבאתי שם. בתוך כך התחילו לכנס לשם כל הצפרים, והייתי רוצה לגרשם והייתי מפריחם בידי, ועמדה שונגרא [חתול] בפניהם ודרך הצפרים לברח מפני השונגרא ומחמת זה נכנסו כלם לתוך החדר. וכל מה שהייתי מפריחם בידי לא הועיל מחמת השונגרא. ושאלתי על מה הם באין לכאן, ואמרו לי שהם באין לכאן להיות להם פאקין [אבעבועות]. ושאלתי למה זה ואמרו לי שהלחה של הפאקין, היא הלחה הנ"ל

שְׁמִמִיתָה אוֹתָם שְׁכַנְגְדָם. וְשִׂאֲלֹתַי הֲלֹא מִפְּאִקוֹן יְכוּלִים
 לְמוֹת מֵהֶם גַּם־כֵּן וְאָמְרוּ לִי שֶׁכֵּן הוּא בְּאֵמֶת, וּמֵאוֹתוֹן
 הַנְּבִלּוֹת שְׁמִמִּין מֵהֶם זֶה מְזִיק לְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהֵם מֵתִים
 שָׁם. וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל, כִּי יֵרְאֵתִי שְׁלֹא אֶגְוֶע חֵם וְשִׁלּוּם
 מִסְּרַחוֹן הַנְּבִלּוֹת, כִּי הָיוּ שָׁם צַפְרִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהָיִיתִי
 מִתְפַּלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ עַל זֶה. בְּתוֹךְ כֵּךְ עָבְרוּ עֲלֵיהֶם
 הַפְּאִקוֹן וְחִזְרוּ לְבְרִיתוֹן וּפְרַח מִשָּׁם צִפּוֹר בְּשִׂמְחָה וְכֵן פָּרְחוּ
 בְּלֵם אַחֲרָיו, וְנִעְשָׂה צַעֲקָה בְּעוֹלָם מְזֹל מְזֹל טוֹב, וְגַם
 אֲנִי שִׂאֲגִתִּי מְזֹל טוֹב:

פג

ג. מַה שֶׁסִּפֵּר תְּחִלַּת קִיּוֹן תַּקִּים"ד עָנָה וְאָמַר אֶסְפֵּר לָכֶם
 מַה שֶׁרְאִיתִי וְתִסְפְּרוּ לְבָנֵיכֶם:

אַחַד הָיָה שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וּסְבִיבוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים עֵגוּל וּסְבִיב
 הָעֵגוּל עוֹד עֵגוּל וּסְבִיב הָעֵגוּל עוֹד עֵגוּל, וְכֵן עוֹד
 כְּמַה עֵגוּלִים, וּסְבִיבֶם הָיוּ יוֹשְׁבִים עוֹד כְּמַה אֲנָשִׁים בְּלִי
 סֵדֶר. וְאוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּאֶמְצַע (כְּלוֹמֵר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב מִטָּה עַל צִדוֹ)
 הָיָה עוֹשֶׂה בְּשִׁפְתָיו וְכֻלָּם סְבִיבוֹ הָיוּ עוֹשִׂים בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם
 אַחֲרָיו. וְאַחֲרֵי־כֵךְ רְאִיתִי וְהִנֵּה אֵינְנוּ (אוֹתוֹ הָאֶמְצָעִי) וְכֻלָּם
 הָיוּ־שׁוֹבִים סְבִיבוֹ הַפְּסִיקוּ לַעֲשׂוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, וְשִׂאֲלֹתַי מַה
 זֶה. הִשִּׁיבוּ לִי שֶׁנִּתְקַרַּר וְנִגְוֶע וּפְסַק מִלְדַּבֵּר וְהַפְּסִיקוּ מִלְדַּבֵּר.

ואַחֲר־כֵּן הִתְחִילוּ כָּל־ם לְרוּץ וּרְצָתִי אֲחֲרֵיהֶם. וְרֵאִיתִי שְׁנֵי
 פְּאֵל־אֲצִין [אַרְמוֹנוֹת] הֵינּוּ בְּנִינִים נְאִים יָפִים מְאֹד, וְשֵׁם הָיוּ
 יוֹשְׁבִים שְׁנֵי שְׁרָרוֹת וְהֵם רָצוּ לְשֵׁם לְהַשְׁרָרוֹת וְהִתְחִילוּ
 לְמַעַן עִמָּהֶם לְמָה הִתְעִיתֶם אוֹתֵנוּ, וְרָצוּ לְהִרְגֵם, וּבְרָחוּ
 הַשְׁרָרוֹת לַחוּץ. וְרֵאִיתִים וְהוּמָב בְּעֵינַי מְאֹד מֵהוֹת שְׁלָהֶם.
 וּרְצָתִי אֲחֲרֵיהֶם. וְרֵאִיתִי מֵרְחוֹק אֶהֱל יָפָה. וְצַעְקוֹ מִשֵּׁם
 לְהַשְׁרָרוֹת חֲזָרוּ לְאַחֲרֵיהֶם, וּבְקִשְׁתָּם כָּל הַזְּכוּיֹת שֵׁישׁ לָכֶם
 וְנִמְלַתֶם בְּיַדְכֶם. וְתִלְכוּ לְהִנָּר הַתְּלוּי שֵׁם, וְשֵׁם תִּפְעֵלוּ כָּל
 מָה שֶׁתִּרְצוּ. וְחֲזָרוּ לְאַחֲרֵיהֶם וְקָבְלוּ הַזְּכוּיֹת שְׁלָהֶם וְהָיוּ
 שֵׁם חֲבִילוֹת זְכוּיֹת, וְרָצוּ לְהִנָּר וּרְצָתִי אֲחֲרֵיהֶם וְרֵאִיתִי נִר
 (דְּלוֹק) תְּלוּי בְּאוּר, וּבָאוּ הַשְׁרָרוֹת וְהַשְׁלִיכוּ הַזְּכוּיֹת אֶל הַנִּר
 וְנִפְּלוּ מֵהִנָּר נִיצוּצוֹת לְתוֹךְ פִּיהֶם. וְהַחֲזִיר עֲצָמוֹ הִנָּר וְנַעֲשֶׂה
 מֵהִנָּר נִהַר וְשָׁתוּ כָּל־ם מֵהַנִּהַר. וְנַעֲשׂוּ בְּרִיּוֹת בְּקִרְבָּם,
 וּכְשֶׁפָּתְחוּ לְדַבֵּר יֵצְאוּ מֵהֶם הַבְּרִיּוֹת. וְרֵאִיתִים רָצִים וְשֹׁבִים
 וְאִינָם מִיֵּן אָדָם וְלֹא מִיֵּן חַיָּה רַק בְּרִיּוֹת.

וְאַחֲר־כֵּן הִתְעִיעֲצוּ לְחֲזוֹר לְמְקוֹמָם. וְאָמְרוּ אִיךְ נוֹכַל לְחֲזוֹר
 לְמְקוֹמֵנוּ. עָנָה אֶחָד נִשְׁלַח לְהֶאָחֵד הָעוֹמֵד שֵׁם
 וְאוֹחֲזוּ חֶרֶב מִשְׁמַיִם לְאַרְצָן. וְאָמְרוּ אֶת מִי נִשְׁלַח. וְהִתְעִיעֲצוּ
 לְשַׁלַּח לְהַבְּרִיּוֹת וְהִלְכוּ הַבְּרִיּוֹת לְשֵׁם וּרְצָתִי אֲחֲרֵיהֶם.
 וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ מְאִים עוֹמֵד מִשְׁמַיִם לְאַרְצָן וְחִרְבוּ בְּיָדוֹ
 מִשְׁמַיִם לְאַרְצָן, וְלָהּ כַּמָּה פִּיּוֹת. הֵינּוּ פֶה אֶחָד הֵינּוּ חוֹד

(שקורין "שארף") למיתתה, ופה אחד על עניות ופה אחד על חלשות. וכן כפה פיות על שאר ענשים. והתחילו לבקש שזה זמן רב היו לנו יסורים ממך. עתה יהיה לנו לעזר והבא אותנו אל מקומנו (ואמר איני יכול לעזר אתכם) ובקשו, תן לנו הפה של מיתתה ונהרג אותם ולא רצה. ובקשו פה אחר ולא רצה לתן להם שום פה (הינו שארף) וחזרו. בתוך כך בא פקדה להרג את השררות והסירו את ראשם.

בתוך כך חזר המעשה כשהיה, שהיה אחד שוכב על הארץ כנ"ל וסביבו עגולים וכו' ורצו להשררות וכו' הכל כנזכר לעיל. רק עתה ראיתי שהשררות לא השליכו הזכיות אל הנר. רק לקחו הזכיות והלכו להנר ושברו את לבם והתחילו לבקש בתחנונים לפני הנר. ונפלו ניצוצות מהנר לתוך פיהם, ובקשו בתחנונים עוד, ונעשה מהנר נהר וכו' ונעשו הבריות כנ"ל ואמרו לי שאלו יחיו, פי הראשונים נתחייבו הריגה על שהשליכו הזכיות להנר ולא בקשו בתחנונים כמו אלו.

ולא ידעתי מה זה, ואמרו לי לך אל החדר הזה ויאמרו לך פרוש על זה. והלכתי לשם והיה יושב שם זקן אחד ושאלתיו על זה. ותפס זקנו בידו ואמר לי הרי זקני היא פרוש על המעשה. ושאלתיו איני יודע עדן. ואמר לי לך אל החדר הזה ושם תמצא פרוש. והלכתי לשם וראיתי

החדר ארץ ורחב עד אין קץ וכלו מלא פתכים, ובכל מקום
שפתחתו ראיתי פרוש על המעשה.

כל זה שמעתי מפיו הקדוש פה אל פה. ואמר שכל
התורות שהוא אומר יש בהם רמזים מהמעשה הזאת.
והתורה המתחלת "תשעה תקונין" (בלקוטי א' סימן כ') הוא
כלו פרוש על זאת המעשה. והמשביל יבין שם כמה רמזים
נפלאים מזאת המעשה עין שם מה שמבאר שם שנפתח
הלב, בכחינת (תהלים ק"ה) "פתח צור ויזובו מים" עין שם,
בחינות נהרות ה"ל. והבין שם כל התורה היטב ותזכה
להבין איזה רמזים בעלמא בזאת המראה הנוראה ה"ל.

זה שהיה שוכב על הארץ ואחר-כך ראה והנה איננו
והשיבו לו שנתקרה ונגוע. זה בחינת הנשמה המבאר
בהתורה ה"ל שהיא מסבלת ביוסורין פת במלח תאכל עין
שם, ואפשר מרמו על מה שנאמר שם במשנה (אבות ו')
אחר פת במלח תאכל וכו' ועל הארץ תישן. ואפשר לזה
מרמו מה שכתוב לעיל שהיה שוכב על הארץ וסביבות
ה"ל כמה עגולים וכמה בלי סדר. פי בלם מקבלים
מהנשמה ה"ל, פי כל באורי התורה נמשך על ידה.
ואפשר זהו שמרמו שהיו עושים בשפתותיהם הינו שהיו
מגלים באורי התורה ה"ל, ועל-כן כשנתקרה ונגוע
האמצעי ה"ל שהוא מרמו להנשמה ה"ל, על-כן הפסוקו

כֵּלָם לַעֲשׂוֹת בְּשִׁפְתוֹתיהֶם וּלְדַבֵּר, כִּי בְשֵׁהנְשָׁמָה הַזֹּאת
נִצְמַנְנָת שֶׁהוּא בְּחִינַת הַסִּתְּלָקוֹת שְׁלֵה, אֲזִי אֵין כַּח לְהַמְשִׁיךְ
בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה כַּמְבֹאֵר בַּמֶּאמֶר הַנִּלְעִין שֶׁם הֵיטֵב. וְדוּק
מְאֹד בְּעִיּוֹן גְּדוֹל בַּמַּעֲשֵׂה הַנִּלְעִין וּבְהַתּוֹרָה הַנִּלְעִין, וְתוֹפָה
לְהִבִּין עוֹד כַּמָּה רַמְזִים נוֹרְאִים.

וְזֶה שֶׁרָצוּ לְהַשְׁרִירוֹת וְהַתְּחִילוּ לְטַעַן עִמָּהֶם הֵינּוּ עִנְיָן
מְרִיבָה וְקַטְמָה זֶה בְּחִינַת מַחְלָקַת שֶׁנַּעֲשֵׂה עַל
הַצְּדִיקִים עַל־יְדֵי הַסִּתְּלָקוֹת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה וְאֶפְשֶׁר
שֶׁהַשְׁרִירוֹת מְרַמְזִים עַל מִשָּׁה וְאֶהְרֵן שֶׁנִּסְתְּלָקוּ בְּשִׁבְלֵי מִי
מְרִיבָה עַל שֶׁטַעוּ הַטַּעוֹת הַמְבֹאֵר שֶׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְעִין שְׁלֵה
בְּקִשּׁוֹ בְּתַחֲנוּגִים וְהִבֵּן הֵיטֵב.

וְעִנְיָן הַנֵּר שֶׁנִּפְלֹ נִיצוּצוֹת בְּתוֹךְ פִּיהֶם וְחֹזֵר הַנֵּר וְנַעֲשֵׂה
נֶהָר וְכוּ', זֶה בְּחִינַת דְּבוּרִים חַמִּים שֶׁמְמַשְׁכִּים מְלֵב
הָעֵלְיוֹן עַל־יְדֵי שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו וְנִפְתַּח לֵב
הָעֵלְיוֹן וְנִשְׁפַּע מְלֵב הָעֵלְיוֹן דְּבוּרִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְמַשְׁיךְ
בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה גַּם־כֵּן מִשָּׁם, בְּבְחִינַת פֶּתַח צוּר וְיִזְכּוּ מִיָּם
וְכוּ'.

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁחֹזֵר הַנֵּר וְנַעֲשֵׂה נֶהָר, כִּי הַנֵּר מְרַמֵּז עַל
הַלֵּב שֶׁהֵיא נֵר דְּלוּק כִּידוּעַ. וּבְתַחֲלָה נִפְלֹ נִיצוּצוֹת
מִשָּׁם לְתוֹךְ פִּיהֶם זֶה בְּחִינַת דְּבוּרִים חַמִּים שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵהַלֵּב

שְׁנֵקְרָא בְּהַמְעֵשָׂה הַנ"ל גַּר כַּנ"ל. וְאַחֲרֵיכֵן זֶה הַגֵּר בְּעֵצְמוֹ
נִחְזָר וְנַעֲשֶׂה נֶהָר, זֶה בְּחִינַת בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה שְׁנִמְשָׁךְ גַּם־כֵּן
מֵהֵלֶב שֶׁהוּא בְּחִינַת גַּר. בְּבְחִינַת פֶּתַח צוּר וַיִּזְבְּכוּ מִיּוֹם כַּנ"ל.

וּמָה שֶׁהַשְּׁלִיכוֹ הַזְּכִיּוֹת הֵינּוּ שֶׁהַזְּכִיּוֹת הַזְּכִיּוֹת וְהַמְעֵשִׂים
טוֹבִים שְׁלָהֶם. וְהַשְּׁתַּמְשׁוּ בְּמִטָּה עוֹ בְּשִׁבְלֵי הַמְּשַׁכֵּת
הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ הַטְּעוֹת שֶׁטְּעוּ כַּמְבַאֵר שֵׁם עֵין שָׁם.

וְהַבְּרִיּוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּקֶרֶבֶם וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁפָּתְחוּ פִיהֶם יֵצְאוּ.
זֶה בְּחִינַת פְּחוֹת הַרוּחָנִיּוֹת שֶׁהֵן הַמְּלֵאכִים
שֶׁנִּבְרָאִים מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁמִּחֲדָשִׁין. וְהֵם מְקַבְּלִים כַּח
מֵאֲדוּם. שֶׁהוּא בְּחִינַת זֶה שְׁאוּחֻז הַחֶרֶב בְּיָדוֹ הַמְּבַאֵר
מֵהַמְעֵשָׂה. כִּי הוּא מְמַנֶּה עַל הַחֶרֶב, וְהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל
הַעֲנָשִׁים לַעֲנֹשׁ הַרְשָׁעִים. וְזֶה בְּחִינַת כַּמָּה מֵיַי פִּיּוֹת וְחֲדוּדֵין
שֵׁישׁ לְחֶרֶב, לַפְּעָמִים צְרִיכִין לַעֲנֹשׁ הַרְשָׁעִים בְּחֶרֶב
וּבְקַטְלָא, וְלַפְּעָמִים בְּעֲנָשִׁים אֲחֵרִים. כַּמְבַאֵר שֵׁם בְּהַתּוֹרָה
הַנ"ל. וּמַחֲמַת הַפָּנִים וְהַטְּעוֹת לֹא רָצָה לִתֵּן לָהֶם שׁוּם פֶּה
וְחֹד (הֵינּוּ שְׂאֵרָף) מֵהַחֶרֶב, כִּי לֹא רָצָה לִתֵּן לָהֶם שׁוּם כַּח
בְּחִינַת "וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר בִּי" (כַּמְדַּבֵּר כ"ו) וְכו' עֵין שָׁם הַיֵּטֵב.
כִּי צְרִיכִין לְשַׁבֵּר הַלֵּב דּוֹקָא וּלְבַקֵּשׁ בְּתַחֲנוּגִים. וְאַף־עַל־פִּי
שְׁלוֹקְחִין בְּיָדֵם הַזְּכִיּוֹת הֵינּוּ הַמְּטִיחַ עוֹ, הוּא בְּשִׁבְלֵי עֵינָן
אַחַר לְהַכְנִיעַ הָרַע שֶׁפְּעֻדָּה, אֲבָל הַמְּשַׁכֵּת הַתּוֹרָה צְרִיכִין
לְהַמְשִׁיךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים.

וְרוּק הַיַּמִּב מְאֹד בְּהַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר, וּבְהַמְעֵשָׂה וְתַבִּין עוֹד
 רְמוּזִים נִפְלְאוֹת וְתִרְאָה נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם לְפִי הַשְּׁנֵתָד,
 מֵה מְאֹד עִמְקוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו, אִם אִמָּנָם אַחַר כָּל זֶה אִף אִם
 מוֹצְאִים אֵיזָה רְמוּזִים בְּעֵלְמָא, עֲדִין הַדְּבָרִים סְתוּמִים
 וְחִתּוּמִים עַד עֵת קָץ. עִם כָּל זֶה מֵה שְׁאֵפְשֵׁר לָנוּ לְהַשְׁיֵג
 אֵיזָה רְמוּז בְּעֵלְמָא בְּמִרְאָה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה כּוֹז, מֵה טוֹב
 לְהַנְשֵׁמָה. כִּי הוּא זְכוּת גְּדוֹל לְהֶאֱדָם בְּשִׁזּוּכָה שְׂיִהְיוּ
 מַחְשְׁבוֹתָיו מְשׁוּמְטוֹת בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הַקְּדוֹשׁ
 וְהַנוֹרָא מְאֹד אֲשֶׁר אֵין עֲרֵךְ אֵלָיו. וְאֵי אִפְשֵׁר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ
 הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹא לִפְנֵם בְּכְבוֹדוֹ חֵם וְשְׁלוֹם כִּי כָל הַמוֹסִיף גּוֹרֵעַ.
 מְשַׁל לְמַלְךְ שְׁמֻקְלָסִין אוֹתוֹ וְכוּ' (עַן בְּרִכּוֹת לֵג:) וְכָל מֵה
 שְׁנִמְצָא בְּדְבָרֵינוּ אֵיזָה שְׁבַח עַל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הַקְּדוֹשׁ
 וְהַנוֹרָא מְאֹד, צְרִיכִין לִידַע שֶׁהַכֹּל נַחֲשָׁב כְּלֹא, וְאֵינוּ אִפְלוּ
 כְּטַפָּה מִן הַיָּם הַגְּדוֹל, כִּי אֵי אִפְשֵׁר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ כָּלֵל, כִּי
 הִיָּה נֶעְלָם בְּתַכְלִית הַהֶעְלָם מִשְׁכָּל אֲנוּשֵׁי. וְאִפְלוּ צְדִיקִים
 גְּדוֹלִים אֵי אִפְשֵׁר לָהֶם לְהַשְׁיֵג מְקַצַּת מַעֲלָתוֹ. וְאֵין לָנוּ שׁוּם
 הַשְּׁנָה וְתִפְסָה בּוֹ כָּלֵל כִּי־אִם עַל־יְדֵי קַצַּת הַתּוֹרוֹת
 הַנִּפְלְאוֹת שְׁגָלָה בְּסַפְרֵיו הַקְּדוֹשִׁים, וְהַמְעֵשִׂוֹת הַנוֹרָאוֹת
 הַמּוֹבְאִים פֹּה. וּמִזֶּה יָכוֹל כָּל חַד כְּפּוּם מֵה דְמִשְׁעַר בְּלִפְּהַ
 לְהַבִּין קַצַּת מַעֵט מְזַעַר עַד הֵיכֵן מַגִּיעַ רוּם תּוֹקְפוֹ וְקִדְשָׁתוֹ
 עַד אֵין תַּכְלִית. אֲשֶׁר־יִלּוֹד אִשָּׁה שְׁזוּכָה לְמַעֲלָה כּוֹז הַעוֹלָה

לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ, מַה שְּׂאִין הַפֶּה יְכוּל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לְחַשֵּׁב.
וְאִם אָמַנְם אַף-עַל-פִּי־כֵן הָיָה אֲכַשְׁר לְסַפֵּר קִצַּת בְּשִׁבְחֵי
הַקְדוּשִׁים מַה שְּׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ קִצַּת. אֲךְ הַמְשֻׁכִּיל כָּעֵת יָדַם
מַחֲמַת הַמַּחֲלַקֶּת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עֲלָיו בְּחַיָּו.

(שִׁדְך לְעִיל)

וְזֶה שֶׁבִקְשׁוּ פֶה הֵינּוּ שְׂאֲרָף שֶׁל מִיתָה, וְלֹא רָצָה לְתַן,
וּבִקְשׁוּ פֶה אַחֵר וְלֹא רָצָה גַם-כֵּן. כִּי רָצוּ לְעַנֵּשׁ אוֹתָם
בְּחַרְפָּא וּקְטָלָא, וְלֹא רָצָה לְתַן לָהֶם זֶה הַכַּח, וּבִקְשׁוּ עַל-
כָּל-פָּנִים עֲנֵשׁ אַחֵר לְעַנֵּשׁ אֶת הָרָשָׁעִים וְלֹא רָצָה כָּלֵל, הַכַּל
מַחֲמַת הַפְּעוּת הַנִּל. וְזֶה שֶׁבִקְשׁוּ שְׂיַתֵּן לָהֶם כַּח כְּדִי
שְׂיֻכְלוּ לְחֹזֵר, זֶה מְרָמוֹ שְׂיֻכּוֹאוּ לְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵם צְרִיכִין
לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אִיזָה כַּח לְעַנֵּשׁ הָרָשָׁעִים כְּדִי לָבוֹא לְאַרְצֵי-
יִשְׂרָאֵל וְהֵבֵן הַיֵּטֵב. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ לָזֶה שֶׁהַחֶרֶב בְּיָדוֹ שְׂזָה זְמַן
רַב הָיָה לָהֶם יְסוּרִים מִמֶּנּוּ, זֶה בְּחִינַת מַה שֶׁאָמְרוּ לְאָדוֹם
(בַּמִּדְבָּר כ'): "אַתָּה יִדְעָתָ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ",
אַתָּה דִּיקָא כִּי כָּל הָעֲנָשִׁים עַל יְדוֹ עֵין שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּל.
וְזֶה שֶׁאָמַר הַזְּקֵן שְׂזֻקְנוּ הוּא פְּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשֵׂה כִּי כָּל
הַתּוֹרָה הַנִּל מְרָמוֹ בְּבְחִינַת זְקֵן כְּמוֹ שֶׁבְּאֵר רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ
לְבִרְכָה שֶׁהַכַּל מְרָמוֹ בְּתַשְׁעָה תְּקוּנֵין יְקִירִין אֶתְמַסְרִין
לְדַקְנָא, כְּמַבְאָר שָׁם הַיֵּטֵב. וְעַל-כֵּן אַחֲרֵי-כֵן בְּשִׁחֻזֵר וְנַעֲשֵׂה
מַעֲשֵׂה הַנִּל שֶׁהָיָה אַחֵר שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְכוּ' אִז נִשְׁמְרוּ

השְׁרָרוֹת וְלֹא הִשְׁלִיכוּ הַזְּכוּיֹת אֶל הַנֶּגֶד, רַק לָקְחוּ הַזְּכוּיֹת
וְהִלְכוּ לְהַנִּיר וְשָׁבְרוּ אֶת לֶבֶם, וְהִתְחִילוּ לְבַקֵּשׁ בְּתַחֲנוּגִים.
וְאָמְרוּ שְׂאֵלוֹ יְחִיו, כִּי הָרֵאשׁוֹנִים נִתְחַיְבוּ הַרְיָגָה עַל
שֶׁהִשְׁלִיכוּ הַזְּכוּיֹת לְהַנִּיר וְלֹא בָקְשׁוּ בְּתַחֲנוּגִים כְּמוֹ אֵלֹה, הֵינּוּ
כְּנֹ"ל. שְׁעַקֵּר הַטְּעוֹת שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה שְׁלֹא הַמְּשִׁיךְ מִימֵי
הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים, רַק עַל־יְדֵי מִטָּה עוֹ, שְׁזָה
בְּחִינַת הַפְּאֵת הַצּוֹר וְכוּ' כְּמוֹ שְׁמִבְּאֵר שֵׁם. וְעַל־כֵּן עֲתָה
נִשְׁמְרִים לְדַבֵּר וּלְבַקֵּשׁ רַק בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים וְעַל־יְדֵי־זָה
יְחִיו. יְהִי רְצוֹן שְׂבִיבֹא מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וַיְבִיאֵנוּ
לְשִׁלּוֹם לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה וְאֵן יִתְקַן הַכֹּל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
אָמֵן:

פד

י מֵה שְׁפָר קָדָם רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה תַּקֵּם ט סוֹף קִיץ תַּקֵּם ח
וּבְאוֹתוֹ הָעֵת הֵבִיא לוֹ הַשּׁוֹחַט מִטְּעֵפֶלִיק כֶּסֶף
נִפְלָאָה.

וּסְמוּךְ לְזֶה סֵפֶר זֹאת שְׂרָאָה בְּמַרְאָה אוּ בְּחִלּוֹם שֶׁהֵבִיאוּ
לוֹ כֶּסֶף, וְהָיָה אִישׁ סְבִיבָה. וְהִלְכוּ כָּל הָעוֹלָם
אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף לְרֵאוֹתָהּ. וּכְשֶׁחֲזְרוּ מִשָּׁם, אָזִי תִכַּף
נִתְקַשְּׁרוּ זֶה עִם זֶה וְנַעֲשֶׂה שְׂדוּכִים בֵּינֵיהֶם. וְגַם כָּל מְנַהֲיָי
הַדּוֹר כָּלָם הִלְכוּ לְרֵאוֹתָהּ. וְשִׂאֲלָתִי כְּמָה הִיא רְחוּקָה, וּמִפְּנֵי

מִה תִּכְרַף גַּעֲשׂוּ שְׂדוּכִים. וְהִלַּכְתִּי וְהִקַּפְתִּי סְבִיבָם לִילָךְ שָׁם.
 וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהוֹלֵךְ וּבָא רֹאש־הַשָּׁנָה. וְהֵייתִי מִסֶּפֶק אִם לַחֲזוֹר
 אִם לְהִתְעַכֵּב שָׁם, וְהֵייתִי נִבְוֶה בְּדַעְתִּי וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי אֵיךְ
 אֲשָׂאֵר בְּכֹאן עַל רֹאש־הַשָּׁנָה, וְאָמַרְתִּי בְּדַעְתִּי לְפִי הַגּוֹף
 חָלוּשׁ שְׂיֵשׁ לִי לָמָּה לִי לַחֲזוֹר וְהֵייתִי שָׁם. וּבֹאתִי לְהַכְפִּיאַ
 וְרֵאִיתִי שָׁם רֹאש־הַשָּׁנָה, רֹאש־הַשָּׁנָה מִמָּשׁ. וְכֵן יוֹם־כַּפּוֹר,
 יוֹם־כַּפּוֹר מִמָּשׁ. וְכֵן סְבוֹת, סְבוֹת מִמָּשׁ. גַּם שָׁמַעְתִּי שֶׁהָיוּ
 צוֹעְקִים (יִשְׁעִיה א'): "חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׁנְאָה נַפְשִׁי", מִה
 לָכֶם לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, רֹאש־הַשָּׁנָה בְּעֶצְמוֹ יִשְׁפֹּט. וּבִרְחוֹ
 כְּלָם עִם כָּל מְנַהֲיֵי הַדּוֹר כְּלָם בִּרְחוֹ. וְרֵאִיתִי שָׁם שֶׁהָיָה
 חֲקוּק עַל הַכְּפֵא כָּל צוּרוֹת שֶׁל כָּל בְּרוּאֵי עוֹלָם, וְכָל אֶחָד
 הָיָה חֲקוּק עִם בֵּת זוּגוֹ אֲצִלוֹ וּבִשְׂבִיל זֶה גַּעֲשִׂין תִּכְרַף
 שְׂדוּכִים. כִּי כָּל אֶחָד מֵצֵא שָׁם וְרָאָה בֵּת זוּגוֹ. וּמֵאַחַר
 שְׂבִימִים הַקּוֹדְמִים לְמִדְתִּי, נִפְל בְּדַעְתִּי שֶׁפְּסוּק (דְּנִיאל ז):
 "כְּרִסְיָה שְׂבִיבִין דִּי נִוְר" רֹאש־יְתִבּוֹת שְׂדָכָן כִּי עַל־יַדִּי
 הַכְּפֵא גַעֲשִׂין שְׂדוּכִין כְּנִל, גַּם כְּרִסְיָה רֹאש־יְתִבּוֹת רֹאש־
 הַשָּׁנָה יוֹם־כַּפּוֹר סְבוֹת. וְעַל־כֵּן בְּשָׂמִינִי עֲצַרְת זוּגָא
 דְּמַטְרוֹנִיתָא. (וְהָר וּקְרָא צו): וְשִׂאֲלַתִּי מִה יְהִיָּה פְּרִנְסְתִּי
 וְאָמְרוּ לִי שֶׁאֵהִיָּה שְׂדָכָן וְהָאִשׁ הַקּוֹף סְבִיבוֹ.

כִּי בְּאֵמַת רֹאש־הַשָּׁנָה הִיא טוֹכָה גְּדוּלָּה כִּי הוּא מוֹעֵד
 שֶׁהִלְבְּנָה מִתְּכַפָּה בּוֹ, שֶׁעַל זֶה נֵאֱמָר (חֵלֵן ס): הִבִּיאוּ

עלי כפרה. והוא מוכה גדולה להעולם, כי על-ידי-זה אנו יכולין לבקש כפרה בראש-השנה. עין כל זה בהתורה "תקעו בחודש שופר, ויבן ה' את הצלע". המדבר משרשי נשמות הפלולים בפסא עין שם היטב כל התורה (בלקוטי תננא סימן א) כי הוא פרוש על המעשה הנ"ל. כי זאת התורה נאמרה בראש-השנה שאחר זה הספור, והדברים שתומים ונעלמים מאד. גם חסר קצת כי לא נכתב בשלמות.

ופעם אחת דבר מהמעשיות והזכיר אז ענין זה מקשר המעשה הזאת עם התורה הנ"ל. כמה נורא ונפלא ונשגב מאד הענין הזה למו שיש לו לב להבין. ואז אמר אם אין אתם שמחים איני יודע מה לכם פלומר שראוי לנו לשמח על-כל-פנים מאד תמיד כשזכינו למעם אורות נוראות פאלו וכו'. ואחר שספר המעשה הזאת אמר שאתם יכולין לומר עליה תורה כל ימי חייכם, ונער בנו על שאין אנו שמחים, ואמר שראוי לנו לשמח מאד מאד.

פד-ב

כת"י ר"א מעפליקער ור"מ קארמאן

וארא בחלום, שהיה יום כפור, וזה היה פשוט אצלי שפכל יום כפור מקריבין אחד לקרבן, שהכהן הגדול מקריב אותו, ובקשו אחד לקרבן, ונתרציתי אני

להיות לקרבן. ואמרו לי שאכתב עצמי על זה, והיבתי
עצמי על זה בכתב. אחר־כך פשרצו להקריב, חזרתי בי
והייתי רוצה להתחבא, אך ראיתי שכל ההמון סביבי ואיך
אפשר להתחבא. ורציתי לצאת מן העיר והייתי יוצא והולך
מן העיר, ובתוך יציאתי חזרתי ובאתי לתוך העיר, והנה
אני מסתכל שחזרתי לתוך העיר, והייתי רוצה להתחבא בין
פאלק מאסקוויטיר [אנשי מוסקבה] אמות העולם, וחשבת
שבאם יבואו כל העולם ויבקשו מהם שיתנו אותי, בודאי
ימסרו אותי לידם. ונמצא אחד שנתרצה להיות לקרבן
במקומי, אך אף על פי כן מ"מ מתירא על להבא, ולא
נכתב בסדר, גם חסר הסיום. וכפי ששמענו היה זה
שנתרצה להיות קרבן במקומו הרב מברדיטשוב ז"ל, (כי
נסתלק אז. וזה שאמר "אני מתירא על להבא", פי גם הוא
נסתלק בשנה האחרת אחר פטירת הרב מברדיטשוב
זצ"ל). (אמר המעתיק: עני תוס' סוף מנחות ד"ה ומיכאל, ובכתבי האר"י
ז"ל, שלא לומר מהרה אחר ואשי ישראל ותפלתם וכו' עני שם):

פה

ה תקס"ט א' דחנכה אחר הדלקת נר חנכה בלילה
אורח נכנס לבעל הבית. ושאל לבעל הבית
מאין פרנסתך. והשיב לו אין לי פרנסה קבוע בביתי רק

מחיתי מן העולם. ושאל לו מה אתה לומד והשיב לו. והיו משיחים יחד. עד שנכנסו בתוך שיחת דברים היוצאים מן הלב, והתחיל הבעל הבית להשתוקק ולהתגעגע מאד איך משיגים ומגיעים לאיזה דבר מעלה שבקדשה. אמר לו האורח אני אלמד עמך ותמה הבעל הבית והתחיל לחשב אולי אינו פן אדם כלל. אך חזר וראה שהוא מדבר עמו בדרך בני אדם. אך תקף נתחזק האמונה אצלו להאמין בו. והתחיל תקף לקראו רבי, ואמר לו קדם כל אני מבקש ללמוד מכם איך להתנהג בכבודכם ואין צריך לומר שאפגם ממש בכבודכם חס ושלום רק אף על פייכן בן אדם קשה לו להזהר לגמרי פראוי, על פן אני רוצה שתלמדוני איך לנהג בכבודכם. והשיב לו פעת אין לי פנאי, פעת אחר אבוא אצלך ואלמדך זאת, וכעת אני צריך לילך מפאן. ואמר לו גם על זה אני צריך ללמוד מכם פמה אני צריך ללוות אתכם, ואמר לו עד אחר הפתח והתחיל לחשב איך יצא עמו פי פעת אני עמו בין הפריות ואם יצא עמו לבדו מי יודע מי הוא ושאל לו ואמר לו יש לי פחד ליצאת עמכם השיב לו אם אני יכול פזאת ללמד עמך. גם עתה אם ארצה לעשות לך איזה דבר מי ימחה בידי. ויצא עמו מן הפתח. ואזי תקף חטף אותו והתחיל לפרח עמו, והיה קר לו ולקח מלבוש ונתן לו, ואמר לו קח זה המלבוש וייטב לך

ויהיה לך אכילה ושתיה וכל טוב ותשב בביתך ופרח עמו.
 בתוך כך הסתפל והנה הוא בביתו. ולא היה מאמין בעצמו
 שהוא בביתו, אך הסתפל והנה הוא מדבר עם בני אדם
 ואוכל ושותה בדרך העולם, בתוך כך חזר והסתפל והנה
 הוא פורח כבתחלה, חזר והסתפל והנה הוא בביתו, חזר
 והסתפל והנה הוא פורח, וכן היה מתנהג זמן רב.

אחר כך הוריד אותו בין שני הרים בגיא ומצא שם ספר
 והיו בו צרופי אותיות אז"ח הוא ד' וכו' והיה
 מציר בהספר פלים ובתוך הפלים היו אותיות. גם היה
 בתוך הפלים אותיות של הפלים שיכולין לעשות על ידם
 אלו הפלים והיה לו חשק מאד ללמד את הספר. בתוך כך
 הסתפל והנה הוא בביתו, חזר והסתפל והנה הוא שם,
 והתישב עצמו לעלות אל ההר אולי ימצא שם איזה ישוב.
 וכשבא אל ההר ראה עומד שם אילן של זהב עם ענפים
 של זהב ועל הענפים תלויים פלים כמו אלו הפלים
 המצירין בספר, ובתוך הפלים היו פלים שעל ידם עושים
 אלו הפלים. והיה חפץ לקח משם הפלים ולא היה יכול,
 מחמת שהיו נסבכים שם על הענפים שהיו בעקמימיות.
 בתוך כך הסתפל והנה הוא בביתו.

והיה לו פליאה גדולה מה זאת שהוא פעם בכאן ופעם
 שם. והיה חפץ לספר זאת לבני אדם אך איך

מספרין פליאה כזו לבני אדם מה שאין ראוי להאמין. בתוך
 כך הסתפל מן החלון וראה את האורח הנ"ל והתחיל
 לבקש אותו מאד שיבוא אצלו, ואמר לו אין לי פנאי כי אני
 הולך אצלך. אמר לו זה בעצמו נפלאות בעיני הרי, אני כאן
 ומה זה שאתם הולכים אצלי. השיב לו בשעה שנתרצית
 לילך עמי ללוות אותי מן הפתח או לקחתי ממך הנשמה
 ונתתי לה לבוש מן הגן עדן התחתון והנפש רוח נשאר
 אצלך. ועל־כן כשאתה מדבק מחשבתך לשם אתה שם
 ואתה ממשיך הארה ממני אליך, וכשאתה חוזר לכאן אתה
 כאן. ואיני יודע מאיזה עולם הוא, מעולם טוב הוא בודאי
 ועדין לא נגמר ולא נסתיים:

פו

י תקס"ט חלם לו שהיה קבוצת אחד של יהודים עם
 מנהיג אחד שהיה גדול מאד בעולם. וגזרו
 גזרה להרג את כל היהודים, והמנהיג נפל על עצה שצריכין
 לשנות עצמו לערל. והלך וקרא אמן וגלח לו הזקן עם
 הפאות. ואחר־כך נתברר שהוא שקר שלא נגזר כלל הגזרה
 הנ"ל. כמה בושה הגיע לאותו מנהיג, בודאי לא היה אפשר
 לו להתראות לפני העולם והצריך לעקר ולברח. ואיך יוצאין
 מן הפתח ואיך שוכרין עגלה וכיוצא בזה בודאי היה לו

בוֹשָׁה וּכְלָמָה גְדוּלָה מְאֹד אֲשֶׁר אֵי אֶפְשֶׁר לְבַאֵר. וּבּוֹדֵאי
הַצָּרֵף לִישֵׁב אִיזוּה זְמַן אֶצֶל עָרַל עַד שִׁיִּצְמַח זְקֵנוֹ. זֶה הָרָאוּ
לוֹ נֶגְדַת הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל עַכְשָׁיו:

פז

וְתַקַּס"ד לֵיל שַׁבַּת קִדְשׁ אַחֵר הַקִּדּוּשׁ וְאֵרָא בְּחֵלוֹם
וְהֵייתִי בְּתוֹךְ עִיר, וְנִדְמָה לִי בְּחֵלוֹם שֶׁהָעִיר
הָיְתָה גְדוּלָה מְאֹד, וּבָא לְשֵׁם צַדִּיק גְּדוֹל מִצַּדִּיקִים הַיְשָׁנִים
שֶׁהָיָה מַחְזֵק לְצַדִּיק גְּדוֹל, וְהִלְכּוּ הַכֹּל אֵלָיו. וְגַם אֲנִי הִלְכְתִּי
אֵלָיו וְרֵאִיתִי וְהָיוּ כָּלֵם עוֹבְרִים אֶצְלוֹ בְּצַדוֹ וְלֹא נִתְּנּוּ לוֹ
שָׁלוֹם וְהָיָה נִרְאָה שֶׁעוֹשִׂין זֶה בְּכּוֹנֵה. וְתַמְהַתִּי מְאֹד שֶׁהָיָה
לָהֶם עֲזוּת כְּזֶה, כִּי יִדְעָתִי שֶׁהוּא צַדִּיק גְּדוֹל. וְשִׁאלְתִּי עַל
זֶה אֵיךְ יֵשׁ לָהֶם עֲזוּת כְּזֶה לְבָלִי לְתַנּוּ לוֹ שָׁלוֹם בְּכּוֹנֵה כַּנִּל.
וְהָיָה הַתִּירוּץ כִּי בְּאֵמַת הוּא צַדִּיק גְּדוֹל, אֵךְ יֵשׁ לוֹ גּוּף
מְלַקֵּט מִכַּפָּה מְקוֹמוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְנִים,
אֲבָל הוּא בְּעֲצֻמוֹ אָדָם גְּדוֹל, וְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא יִתְקַן זֶה
הַגּוּף וְאֵין שׂוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם חִבְרוֹ בְּמְקוֹמוֹת הַמְּטַנְנִים (שַׁבַּת י').
עַל־כֵּן לֹא נִתְּנּוּ לוֹ שָׁלוֹם:

פח

ח בַּחֹל וְאֵרָא בְּחֵלוֹם וְהָיְתָה חֲתָנָה וְהָיוּ שָׁם כָּלוֹת הַרְבֵּה
וְכָלָה אַחַת הָיְתָה בֵּינֵיהֶם חֲשׁוּבָה מִכָּלֵם וְהָיְתָה

נראה בעיני העולם חשובה מהם, והיו שם קפליעם
 [מקהלות] הינו כלי שיר שהיו מנגנים. וראיתי שנפתח פתח
 ונכנסו אל הישיבה והיו מתאספים המון רב אל הישיבה.
 וכשראיתי שהם מתרבים והולכים הייתי מחשב איך אוכל
 לכנס בין המון רב כזה. וחטפתי עצמי לשם והייתי עומד
 על גבם והיה שם ראש ישיבה שהיה לומד עמהם והיה שם
 כבוד התורה גדול מאד מאד והפלות היו מרקדים. ועקר
 היה הפלה החשובה הנ"ל שהיא היתה מרקדת שם. וכל
 מה שהיתה הקאפעליע מנגנת איזה נגון היתה היא מזמרת
 הנגון בעצמה אחר-כך. והיה שם כבוד התורה גדול מאד
 ונפלאותי הרבה מאד על גדל כבוד התורה שהיה שם.
 ודברתי עם אנשים שהייתי מכיר עמהם הראיתם כבוד
 התורה כזה. וכפי הנראה היו עוסקים בלמוד הפשוט בנגלה
 כי הנראה שהיו שם רבנים וגם הספרים היו מראים על זה
 שהיו ספרים גדולים מאד בדרך הלמוד הנ"ל:

פט

ט שירתו הקדושה של רבנו זכרוננו לברכה מוצאי שבת
 פרשת תולדת תק"ע פה ברסלב. כל סדר
 הזמנים של כל השנה דהינו ראש-השנה יום ספורים סבות
 הושענא רבא שמיני עצרת חנכה ופורים. ומקדם לו חמשה

עֲשֹׂר פֶּסַח שְׁבֻעוֹת וְכוּ' בְּכֹל זְמַן וְזְמַן מֵאֵלֹו הַזְּמַנִּים אֵין אָנִי
 כְּמוֹ מִקְדָּם (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: אוּ סַע קוֹמַט דִּיא צִיט בֵּין אִיד גִּיט דֹאס
 וואס פֿריער). (הַמּוֹבֵן מְדַבְּרִיו הָיָה שֶׁבְּכָל אֵלֹו הַזְּמַנִּים הוּא
 בָּא עַל הַשְּׁגָה וְדַעַת חֲדָשׁ לְגַמְרִי, וְאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵד בְּאֵלֹו הַזְּמַנִּים עִם הָעֲבוּדָה שֶׁעֲבָד כְּבָר בְּאֵלֹו הַזְּמַנִּים
 בַּשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ, רַק בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה הוּא בָּא עַל הַשְּׁגָה
 חֲדָשָׁה לְגַמְרִי, וַיֵּשׁ לוֹ עֲבוּדָה חֲדָשָׁה בְּאֵלֹו הַזְּמַנִּים). בַּחֲנֻכָּה
 שֶׁל אֲשֶׁתִּקֵּד הַיִּיתִי מְדַלֵּיק הַנְּרוֹת וְשֹׂאֵר הַנְּהַגוֹת חֲנֻכָּה
 בַּכּוֹנֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר אוּ וְכֵן בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה וַיּוֹם-כַּפּוֹר
 וְכוּ' הֵיטָה עֲבוּדָתוֹ בָּהֶם עַל-פִּי הַכּוֹנֹת שֶׁל הַתּוֹרָה
 שֶׁנֶּאֱמַרָה בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה זֶה רַק שֶׁהֵיטָה בְּדַקּוֹת יוֹתֵר (הֵינּוּ
 שֶׁעֲבוּדָתוֹ הֵיטָה בְּדַקּוֹת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל):

ע

י בַּפּוֹרִים נֹדַע לִי נִפְלְאוֹת. עֵנָה רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה
 וְאָמַר אוֹרֵיטָא שְׂמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיד הוּא סְתוּם
 וְגַלְיָא. בְּתַחֲלָה הַתּוֹרָה מְגִלִית פָּנִים אֶל הָאָדָם, וְאַחֲרֵי-כֵן
 נִסְתָּרָת. וְמִי שֶׁהוּא בַּעַל נֶפֶשׁ הוּא מְסַבֵּב וּמְחַזֵּר אַחֲרֶיהָ
 וּמוֹסֵר נֶפֶשׁוֹ עָלֶיהָ וַיֵּשׁ לוֹ גַּעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וְהַשְׁתַּוְקָקוֹת
 נִמְרָץ בְּמִסִּירַת נֶפֶשׁ עַד שְׂזוּכָה שֶׁתִּתְגַּלֶּה הַתּוֹרָה אֵלָיו. כִּי
 בְּתַחֲלָה נִתְגַּלֶּה לִי עֲנִיָּן שֶׁל פּוֹרִים בְּקַטְנוֹת וּבְהַעֲלֵם (הֵינּוּ

שלא נגלה לו הענין בהתגלות גמור רק ברמז והתנוצצות בעלמא) ואחר-כך עזרני השם יתברך כי הוא יתברך עוזר לי תמיד ונתגלה לי הענין. והענין של פורים שנתגלה אז היה סתום ונעלם מפל העולמות רק בעולמות עליונים שהם רחוקים מאד מאד רק שם יודעים זאת. כי עבודה שלי בפורים הנ"ל היה לתקן פגם קרח, וכשנתגלה לי זאת היה רחוק בעיני מאד מה סמיכות יש לפורים עם קרח עד שעזר לי השם יתברך וכו' כי יש דברים סתומים מאד בהתורה הקדושה ונתגלה לי שאותיות פורים הם ראשי-תבות (ויקרא י"ג): "ואם מפאת פניו ימרט ראשו קרח הוא" בחינת קרח (והשאר לא באר).

ואחר-כך אמר רבנו זכרוננו לברכה שלא היה יכול לישן כל אותה הלילה שספר זאת מחמת שהיה מצטער על שגלה זאת, ואמר שנתמתו היתה בי עדין לא גלה כלל. גם באמת אין פתוב כך בתורה רק כך פתיב "ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא" רק מקדם פתוב "ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא" והדברים סתומים ונעלמים מאד. אשרי המחפה לביאת הגואל אז ישיגו שיחתו הקדושה:

צא

יא בס"ל תק"ע פה ברסלב חלום הייתי יושב בביתי (הינו בבית הקטן שהוא יושב בו) ולא היה שום אדם נכנס

אֶצְלִי, וְהָיָה תְמוּנָה בְּעֵינַי. וַיֵּצְאֵנִי לְחֹדֶר הַשְּׁנִי, וְגַם שָׁם לֹא
 הָיָה שׁוּם אָדָם. וַיֵּצְאֵנִי לְבֵית הַגְּדוֹל וּלְבֵית־הַמְּדַרְשׁ וְלֹא
 הָיָה שָׁם גַּם־כֵּן שׁוּם אָדָם. וַיִּשְׁבְּתִי בְּדַעְתִּי לְצֵאת אֶל הַחוּץ.
 וַיֵּצְאֵנִי לַחוּץ וְרֵאִיתִי שְׁעוּמָדִים בְּנֵי־אָדָם עֲגוּלִים עֲגוּלִים
 וּמִתְלַחֲשִׁים זֶה עִם זֶה, וְזֶה מִתְלוֹצֵץ מִמֶּנִּי וְזֶה מְשַׁחֵק בִּי וְזֶה
 מַעֲזֵ פָנִים נִגְדִי וְכִיּוֹצֵא. וַאֲפֹלוּ הָאֲנָשִׁים שְׁלִי הָיוּ גַם־כֵּן
 בְּנִגְדִי, קֶצֶת הָעֵזוּ נִגְדִי וְקֶצֶת הַתְּלַחֲשׁוּ בְסוּד מִמֶּנִּי וְכִיּוֹצֵא
 בְּנ"ל. וְקֵרָאתִי לְאֶחָד מֵאֲנָשִׁי וְשָׁאַלְתִּי אוֹתָן מָה זֹאת. וְהִשִּׁיב
 אֵיךְ עָשִׂיתֶם כֹּזֵאת הַיְתָכֵן שֶׁתַּעֲשׂוּ חֲמָא גְדוֹל כֹּזֵה. וְאֲנִי לֹא
 יָדַעְתִּי כָּלֵל עַל מָה הֵם מִתְלוֹצְצִים עָלַי, וּבִקְשָׁתִי אֵת הָאִישׁ
 הַנ"ל שִׁילֵךְ וְיִקְבֵץ אִיזָה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְהִלְךְ מֵאֵתִי
 וְלֹא רֵאִיתִיו עוֹד.

וַיִּשְׁבְּתִי בְּעֵצְמִי מַה לַּעֲשׂוֹת וַיִּשְׁבְּתִי עֵצְמִי לְהַפְלִיג עֵצְמִי
 לְאִיזָה מְדִינָה אַחֲרֵת, וּבֵאתִי לְשָׁם וְהָיָה שָׁם גַּם־
 כֵּן כֵּן שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם גַּם־כֵּן בְּנֵי־אָדָם וּדְבָרוּ מִזֶּה כִּי גַם
 שָׁם יוֹדְעִים הַנ"ל. וַיִּשְׁבְּתִי עֵצְמִי לֵישֵׁב בְּאִיזָה יַעַר וְנִקְבְּצוּ
 אֵלַי חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ וְהִלְכְתִי עִמָּהֶם לַיעַר
 וַיִּשְׁבְּנוּ שָׁם וּכְשֶׁהֵיינוּ צְרִיכִים לְאִיזָה דְבַר מֵאֲכָל וְכִיּוֹצֵא,
 הָיִינוּ שׁוֹלְחִים אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים הַנ"ל וְקָנָה לָנוּ מַה שֶׁהָיִינוּ
 צְרִיכִים, וְהָיִיתִי שׁוֹאֵל אוֹתוֹ אִם נִשְׁקַט הָרַעַשׁ וְהִשִּׁיב לָאו
 כִּי עַדִּין הָרַעַשׁ חֲזָק מְאֹד. בְּתוֹךְ שֶׁהָיִינוּ יוֹשְׁבִים שָׁם בָּא זְקֹן

אחד וקרא אותי, ואמר שיש לו איזה דבר לדבר עמי. והלכתי עמו והתחיל לדבר עמי. ענה ואמר האתה תעשה כזאת ואיך אין אתה מתבייש בפני אבותיך נגד זקנך רבי נחמן ונגד זקנך הבעל-שם-טוב וזרונו לברכה, ואיך אין אתה מתבייש מתורת משה ומאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וכו' מה אתה סבור שתושב פאן, האם אתה יכול לישב פאן תמיד הלא המעות שלך יכלה ואתה איש חלש ומה תעשה. וכי אתה סובר שתפליג לאיזה מדינה, ממה נפשך אם לא ידעו שם מי אתה, לא תוכל להיות שם כי לא יתנו לך מעות. ואם ידעו מי אתה גם-כן לא תוכל להיות שם כי גם שם ידעו מזה. השבתי לו מאחר שהוא פן שאני מגרש בזה, יהיה לי עולם הבא. השיב לי עולם הבא אתה סבור שיהיה לך, אפלו בגיהנם לא יהיה לך מקום להטמן שם, כי עשית חטא בזה. השבתי לו: לך-לך, הייתי סובר שתנחמו אותי ותדברו על לבי, עכשו אתם עושים לי יסורים לכו לכם, והלך מאתי הזקן הנ"ל.

ובהיותי יושב שם ישבתי עצמי מאחר שאני יושב פאן זמן רב בזה יכולים לשפח לגמרי את הלמוד וצויתי לאיש הנ"ל ששלחנו לעיר בשביל צרכינו שיבקש שם איזה ספר ויביא לנו, והלך אל העיר ולא הביא ספר. והשיב שאי אפשר להביא, כי בודאי אסור לגלות בשביל מי צריכין

הספר, ובהצנע אי אפֿשר למצא ספר. והיה לי יסורים גדולים על שאני נע ונד וגם אין לי שום ספר, כי יכולין לשבח את הלמוד לגמרי.

אחר־כך חזר ובא הזקן הנ"ל ונשא ספר תחת זרעותיו, ושאלתי אותו מה אתם נושאים והשיב ספר. אמרתי לו תנו לי הספר ונתן לי, ולקחתי אותו ולא ידעתי כלל איך להניח את הספר ופתחתי את הספר ולא ידעתי בו כלל, והיה דומה בפני כלשון אחר וככתב אחר, כי לא ידעתי בו כלל כלל לא, והיו לי יסורים גדולים מזה. והייתי מתירא גם מהאנשים האלו הנ"ל שהיו עמי שפשיטודע להם זאת אולי גם הם יפרדו ממני. ושוב קרא אותי הזקן הנ"ל לדבר עמי והלכתי עמו והתחיל שוב לדבר בנ"ל, איך עשית פזאת איך אין לך בושח וכו' בנ"ל. אמרתי לו אם היה אומר לי פזאת אדם מפני עולם העליון הייתי מאמין לו. השיב אני משם, והראה לי דבר שהוא משם.

ובא על דעתי המעשה של הבעל־שם־טוב וזכרוננו לברכה הידוע, ואז היה סבור הבעל־שם־טוב וזכרוננו לברכה גם פן שאין לו עולם הבא, ואמר אני אוהב את השם יתברך בלי עולם הבא. והשלכתי את ראשי לאחורי במרירות גדול מאד. וכאשר השלכתי את ראשי כך, באו אלי ונתקבצו אלי כל הנוכרים למעלה שאמר לי הזקן

לְהַתְּבִישׁ מֵהֶם, הֵינּוּ זְקֵנֵי וְהָאֲבוֹת וְכוּ' וְכוּ' וְאָמְרוּ לִי הַפְּסוּק
 (ישעיה ד'): "וּפְרֵי הָאָרֶץ לְגֹאֲזֵן וּלְתַפְאֶרֶת". וְאָמְרוּ לִי:
 אֲדַרְבָּא, נְהִיָּה מִתַּפְאֲרִין בְּכֶם. וְהִבִּיאוּ לִי כָּל הָאֲנָשִׁים שְׁלִי
 וּבְנֵי (כִּי גַם בְּנֵי נִפְרְדוּ מִמֶּנִּי בַתְּחִלָּה בְּעַת הַנִּל) וְדַבְּרוּ עַל לְפִי
 דְּבָרִים כִּיֵּאלוּ הַהַפְּדָה מֵהַנִּל.

מֵה שְׁהַשְׁלֵכְתִּי אֶת רֵאשֵׁי אִם הָיָה אָדָם שְׁעֵבֵר שְׁמוֹנָה
 מֵאוֹת פְּעָמִים עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה אִם הָיָה מִשְׁלִיךְ אֶת
 רֵאשׁוֹ בְּמִרְרוֹת כְּזֶה בְּנֹדָאֵי הָיוּ מוֹחֲלִין לוֹ וְשָׂאֵר הַטּוֹב אֵינִי
 רוֹצֵה לְסַפֵּר לָכֶם כִּי בְּנֹדָאֵי הָיָה טוֹב.

כת"ר ר"א טעפליקער ורי"מ קארמאן

אוֹר לְיוֹם י"ד שְׁבַט תק"ע בְּרִסְלָב סֵפֶר שְׁחָלַם לוֹ בְּלִילָה
 שֶׁל אֶתְמוֹל חֲלוֹם מְשֻׁנָּה, שְׁלֹא חָלַם לוֹ מִיָּמָיו חֲלוֹם
 כְּזֶה. כִּי חָלַם לוֹ שִׁמ"ש אוֹתוֹ וְכוּ', וְהָיָה כְּזֶה מַעֲשֵׂה שְׁלֵמָה
 וְלֹא סֵפֶר, וְהָיָה שֵׁם שִׁמ"מ וְגַם הָאָדָם שִׁמ"ש אוֹתוֹ הָיָה
 אָדָם גָּדוֹל מְאֹד וְהָיָה יוֹדֵעַ מִי הוּא אֵךְ שְׂכַח. גַּם נִתְּנוּ לוֹ
 מִלְּבוּשׁ וְהִזְהִירוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא יִסּוּר הַמִּלְּבוּשׁ בְּשׁוּם פְּעַם גַּם
 הִזְהִירוּ אוֹתוֹ שְׁיִסִּיר הַבֵּיתִי שׁוֹקִים (שְׁקוֹרִין "זֶאֱקוּין") שְׁהָיָה לְבִשׁ
 בָּהֶם. אֵךְ אֵינִי מִשְׁגִּיחַ עַל חֲלוּמוֹת כְּאֵלֶּה. גַּם הָיָה קוֹבֵל
 לְפָנֵיהֶם עַל עֲגִין חֲלִישׁוֹתָיו, וְסֵפֶר לָהֶם כָּל הָעֲגִין הַחוּלָאֵת
 שְׁלוֹ שֶׁל הַהוֹסֵט וְשִׁפּוֹאֵב לוֹ צַד הַגּוֹף וְהֵייתִי שְׂמַח מְאֹד

אז:

עב

יב ספר שהיה רגיל לאכל הרבה מאד בימי נעוריו הייתי
 רגיל לאכל הרבה, והייתי אוכל בעד ג' גדולים
 (שם מטבע) בבקר, דהינו ט' בייגעל (כעכים), שהיו גדולים
 ממש, כמו עכשו בעד ט' גדולים, וכן בצעירים, וכן לעת
 ערב שקורין "מיטאג" (ארוחה הערבית), וחוגן מזה אכילת
 שחרית וערבית והיה לו יסורים מזה. והשליך זאת. וראה
 אחר כך שיש לו תאוה גם לאותו המעט שאוכל ונתישב
 והתחיל שוב לאכל כי מה לו כשאוכל מעט עם תאוה או
 הרבה. ולמה לו להפסיד גופו בחנם והיה מניח כל התאוות
 בתוך תאוה זו של אכילה.

פעם אחר היה יושב על השלחן אצל חמיו בשעת
 הסעודה שלישית של שבת, וישב בזויות והיה חשך
 בבית. והוא היה דרבו תמיד לעשות את שלו כדרך
 והתחיל לבקש שיראה לו השם יתברך את האבות אברהם
 יצחק ויעקב. והבטיח להשם יתברך כשתראה לי זאת.
 אשליך גם זאת התאוה (הינו של אכילה) ועשה בזה מה
 שעשה, ונכנס בזה מאד ויישן. ובא זקנו הפעל-שם טוב
 זכרונו לברכה אליו בחלום ואמר לו הפסוק (דברים י"א):
 "ונתתי עשב בשדך לבהמתך". והקיץ ונפלא בעיניו מה

שִׁיבוֹת יֵשׁ לְזֶה הַפְּסוּק לְמָה שֶׁבִקֵּשׁ וּבֵא בְדַעְתּוֹ שְׂאִיתָא
 בְּתַקוּנָיִם (דף סב:) עֹשֵׁב הוּא אוֹתִיּוֹת עֵינַי בֵּית שֵׁינַי, עֵינַי בֵּית
 הִיא בֵּית עֵינַי, שֵׁינַי תִּלְתָּ אֲבָהֶן. וְזֶהוּ אִם תִּרְצֶה לְרֵאוֹת אֲבָהֶן
 אִי אֶפְשָׁר לָךְ כִּי אִם בְּשִׁדְךָ לְכַהֲמֶתְךָ צְרִיךְ אֶתְּךָ לְשִׁדְךָ
 הַבְּהִמְיּוֹת תֵּאוֹת אֲכִילָה. וְהַשְׁלִיךְ גַּם זֹאת הַתֵּאוֹה. וְצִוָּה
 לְחֹזֵר גַּם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה.

וּכְמָה שֶׁאָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְאֲדַמוֹר זֵכֶר צְדִיק וְקְדוֹשׁ
 לְבָרְכָה כִּי בִלְתִי אֶפְשָׁר לְרֵאוֹת אֶת הָאֲבוֹת עַד
 שִׁישְׁדֶּךָ וַיִּשְׁבֵּר תֵּאוֹת אֲכִילָה, עֵינַי בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרֵי"ן בְּמֵאֲמָר
 "שְׂאֵלוּ אֶת ר' יוֹסֵי בֶן קִיסְמָא" (סִימָן נ"ז) מְבַאֵר שֶׁשְׂעֵל־יָדַי
 אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה מִתְנוּצְצִים בְּהָאָדָם אוֹר הָאֲבוֹת:

עג

ג' יוֹם שְׁנֵי כ"ד אֵיר תַּק"ע בְּאוּמִין, סֶפֶר לִי חֲלוֹם שֶׁחֲלַם
 לוֹ בְּאוֹתוֹ הַלְיָלָה. וְרָאָה בְּחֲלוֹם שֶׁהִיְתָה חֲתָנָה
 וְהָלַךְ גַּם-בֶּן אֶל הַחֲתָנָה וְהָיָה יוֹדֵעַ שֵׁם הַחֲתָן. וְהִסְתַּפֵּל
 וְרָאָה שֶׁשֶׁם אָדָם מֵעוֹלָם הֵבֵא הֵינּוּ אָדָם מֵת. וַיִּתְפַּלֵּא מְאֹד
 וְאָמַר בְּדַעְתּוֹ, הֲלֹא אִם יֵרְאוּ אוֹתוֹ הָעוֹלָם יִהְיֶה רַעַשׁ גָּדוֹל
 מְאֹד. וְהָיָה יוֹדֵעַ שֵׁם זֶה הַמֵּת גַּם-בֶּן, וְאָמַר שֶׁהַשְּׂמוֹת אֵלוֹ
 שָׁל הַחֲתָן וְשָׁל הַמֵּת אֵינָם שְׂמוֹת הָעֵצָם רַק הֵם שְׂמוֹת
 מִמֶּשׁ שְׂמֵרְמוּזִים לְמָה שְׂמֵרְמוּזִים כְּמוֹ כָּל שְׂמוֹת הַקְּדוּשִׁים.

אחר־כֵּן רָאוּ גַם הָעוֹלָם אֶת הַמֵּת הַזֶּה לְדַבְּרֵתִי עִמָּהֶם
הֲלֹא זֶהוּ מֵת וְאָמְרוּ אַף־עַל־פִּי־כֵן וְלֹא הָיָה אֲצִלָּם שׁוֹם
חַדוּשׁ כָּלֵל. אַחֲר־כֵּן הוּמָב בְּעֵינַי לִילֵךְ שָׁם לְאַיִזָּה בֵּית־
הַכִּנְסֵת בְּאֲשֶׁר שָׁמַשְׁם יְהִיָּה טוֹב יוֹתֵר לְהַסְתַּפֵּל עַל
הַחֲתָנָה וְסַבְּבֵתִי שָׁם (כּוֹה) וְהָיָה מוֹרָה בְּאֲצַבַּע אֶיךָ הָיָה
מְסַבֵּב וּבָאתִי אֶל הַבֵּית־הַכִּנְסֵת וְהָיוּ מְזַמְּרִים שָׁם (הֵינּוּ
בְּמִקוֹם הַחֲפָה) לְהַחֲתֵן בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("אֵינְךָ בָּחֹר אֵיזוֹ דְּעַר. אֵינְךָ חֲתָן
אֵיזוֹ דְּעַר") [בָּחֹר אֶחָד הוּא זֶה, חֲתָן אֶחָד הוּא זֶה]. וְגַם
יִדְעֵתִי אֶת הַנְּגוֹן וְהָיָה נְגוֹן יָפֵה נְגוֹן שֶׁל שְׂמֹחָה. וְהֵייתִי
מִסְתַּפֵּל שָׁם מִן הַבֵּית־הַכִּנְסֵת הַזֶּה, אַחֲר־כֵּן גַּם שָׁם לֹא
הוּמָב בְּעֵינַי וְהִלַּכְתִּי לְבֵיתִי. וּבָאתִי לְבֵיתִי וּמִצָּאתִי שֶׁהַחֲתָן
הוּא שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְנִעְרַתִּי אוֹתוֹ וְעוֹרְרַתִּי אוֹתוֹ הֲלֹא
מְזַמְּרִים לְךָ כָּל־כֵּן וְכוּ' כַּנֶּ"ל וְאַתָּה שׁוֹכֵב כָּאֵן. (וְהַדְּבָרִים
סְתוּמִים מְאֹד וְאַחֲר־כֵּן אָמַר רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה בְּעֵצְמוֹ שֶׁהוּא פְּלֵא שְׂשֵׁם
הָיוּ מְזַמְּרִים לוֹ כָּל־כֵּן וְכָאֵן הוּא שׁוֹכֵב. וְהַדְּבָר סְתוּם וְנִגְעָלָם מְאֹד)
וְאָמַר שֶׁבְּחִלּוֹם נִרְאָה לוֹ שֶׁהַמְּקוֹם שְׂשֵׁם בֵּית־הַכִּנְסֵת יֵשׁ
לוֹ שֵׁם אַחֵר וְהַמְּקוֹם שֶׁהֵלֵךְ שָׁם לְבֵיתוֹ יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר
(וְאָמַר שְׂיַדַּע וְשָׂכַח וְאֵי מְסַפֵּק אִם עַל הַנְּגוֹן אָמַר שְׂיַדַּע וְשָׂכַח אִם עַל
אֵלּוּ הַשְּׂמוֹת שֶׁל הַמְּקוֹמוֹת אָמַר שְׂיַדַּע וְשָׂכַח אֲבָל שְׂמוֹת הַנֶּ"ל שֶׁל הַחֲתָן
וְהַמֵּת אָמַר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם עֲדִין) וְאָמַר שְׂיֵשׁ עוֹד בְּזֶה דְּבָרִים
שֶׁרְאָה בְּחִלּוֹם הַנֶּ"ל:

צד

יד פעם אחת אמר כל תורה יש לה מעשה והתחיל לספר
המעשה של התורה "ויאמר בעז אל רות" (בלקוטי
א' סימן ס"ה) שהגיד בעת ההיא. וספר עזות היה לו בת
ושלחה אל המים לשאב אל הכד וכו' ולא רצה לספר יותר
מחמת שפבר הגיד התורה.

ובפרטיות המעשה של אחד שהיה שוכב על הארץ
(לעיל פ"ג) יש ממנה בתוך כל תורה ותורה.
ובפרט התורה "תשעה תקונין" (בלקוטי א' סימן כ'), הוא פרוש
על אותו המעשה.

מעשה של בת מלך המסימת בהר של זהב ומגדל של
מרגלית הנדפסה בספורי מעשיות ספור א'
לדעתנו שיכת על התורה המתחלת "פתח רבי שמעון"
(בלקוטי א' סימן ס').

מעשה מהבסא (לעיל פ"ד) שיכת להתורה "תקעו בחדש
שובר" (בלקוטי תנינא סימן א') שהיא באור אותה
המעשה:

צה

טו שמעתי מאיש אחד מאנשי שלומנו שספר לו רבנו
זכרנו לברכה בערב יום כפור אחר הכפרות

מַעֲשֵׂה, שְׂרָאָה שֶׁהִלֵּךְ בַּיַּעַר אַחַד, וְהַיַּעַר הָיָה גָדוֹל בְּלִי קֵץ
וְסוּף וְרִצָּה לָשׁוּב אֶל עַקְבוֹ, וּבָא אֵלָיו אַחַד וְאָמַר לוֹ שְׁבוּזָה
הַיַּעַר אֵי אַפְשָׁר לָבוֹא לְסוּפוֹ וְקִצּוֹ, כִּי הַיַּעַר הַזֶּה הוּא בְּלִי קֵץ
וְסוּף וְכָל הַפְּלִים שֶׁבְּעוֹלָם כֻּלָּם נַעֲשׂוּ מִזֶּה הַיַּעַר וְהִרְאָה לוֹ
דֶּרֶךְ אֵיךְ שֶׁיֵּצֵא מִזֶּה הַיַּעַר. אַחֲר־כֵּן בָּא לְהִנָּחַר אַחַד וְרִצָּה
לְהִגִּיעַ לְסוּף הַנְּהָר, וּבָא אֵלָיו שׁוֹב אַחַד וְאָמַר לוֹ גַּם־כֵּן שְׁבוּזָה
הַנְּהָר אֵי אַפְשָׁר לָבוֹא לְסוּפוֹ, כִּי זֶה הַנְּהָר אֵין לוֹ קִצָּה וְסוּף,
וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם שׁוֹתִין מֵאֵלּוֹ הַיָּמִים שֶׁל זֶה הַנְּהָר. וְהִרְאָה לוֹ
גַּם־כֵּן דֶּרֶךְ וְכוּ'. אַחֲר־כֵּן בָּא אֶל רַחִים אַחַת שֶׁהִיְתָה עוֹמֶדֶת
עַל אוֹתוֹ הַנְּהָר. וּבָא אֵלָיו גַּם־כֵּן אַחַד וְאָמַר לוֹ שְׁזֹאת הַרַחִים
מוֹחֲנֶת מְחִינָה עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְאַחֲר־כֵּן חֹזֵר וּבָא אֶל
הַיַּעַר הַזֶּה וְרָאָה שֶׁשָּׁם נִפְחָ אַחַד שְׁקוֹרִין "קֵאוּוִיל", שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם
בַּיַּעַר וְעֹשֶׂה מְלֹאכְתּוֹ וְאָמְרוּ לוֹ שְׁזֵה הַנִּפְחָ עוֹשֶׂה כָּלִים
בְּשִׁבִיל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים מְאֹד. (גַּם לֹא נִרְשָׁם
בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי כִּי הִרְבֵּה נִשְׁכַּח כִּי לֹא נִכְתַּב בְּזִמְנוֹ) וְאָמַר אֵז שֶׁהָעוֹלָם
מִסְפָּרִין מַעֲשֵׂה, וְאֵנִי רָאִיתִי מַעֲשֵׂה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְהַבִּין
דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרָאִים:

עו

מז סֵפֶר בְּיָמֵי אֱלִיל שֶׁחָלַם לוֹ שֶׁהָיָה רוֹצֵה לְכַנֵּס בְּבֵית
לְשִׁמְעַ קוֹל שׁוֹפֵר, וְעָבַר לְפָנָי בֵּית אַחַד וְשָׁמַע

שָׁשׁ מִזְמָרִין וּמִכִּין כַּף אֶל כַּף וּמִרְקָדִין מְאֹד וְשִׁמְחִין
בְּקִיּוּצוֹת וְרִקוּדִין גְּדוֹלִים כְּדָרְךְ הַשְּׂמֵחִים וְהַשׁוֹחֲקִים מְאֹד.
עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי הֲלֹא לְכָאן בְּיָדָי טוֹב לְכַנֵּס לְשִׁמְעַ קוֹל
שׁוֹפָר (וְהַשָּׂאֵר אֵינִי זוֹכֵר). וְעֵנָה אֶחָד שְׁגַם מִרְמֹז בְּסִפְרוֹ
שְׂמִצּוֹת שׁוֹפָר הִיא בְּחִינַת הַמַּחְאֵת כַּף וְרִקוּדִין כַּמּוּבָא
בַּהַתּוֹרָה "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים" (בְּלִקוּטֵי א' סִימָן י') הַמְדַבֵּר
מִהַמְּחָאֵת כַּף וְרִקוּדִין, שְׂמִבְּאָר שֵׁם מֵאִמֵר הַזֶּהר הַקְדוּשׁ
(תִּיקוּנֵי זֶהר מ.ח.) "בְּתַרְוַעָה דְאִיהוּ רוּחָא אֲתַעְבֵּר אֵל אַחַר
כְּפִירוֹת" וְכו' שְׁעַל־יְדִיזָה זוֹכִין לְהַמְּחָאֵת כַּף וְרִקוּדִין.
שְׁהִיא בְּחִינַת וְהִיא רוּחָא נָשִׁב בְּשֵׁת פְּרָקוּן דְּדַרוּעִין וּבְשֵׁת
פְּרָקוּן דְּרַגְלָין עֲנֵן שֵׁם כָּל הַתּוֹרָה. נִמְצָא מְבֹאָר שֵׁם
שְׁתַּרְוַעָה שְׁהוּא קוֹל שׁוֹפָר הִיא בְּחִינַת הַמַּחְאֵת כַּף
וְרִקוּדִין. וְנִעֲנַע לֹו רַבְּנֵי זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה רֵאשׁוּ. אַחַר־כֵּן שְׁלַח
ה' בְּלִבֵּי שְׂמִרְמֹז בְּפָסוּק שְׁשׁוֹפָר הִיא בְּחִינַת רִנָּה וְשִׂמְחָה
כִּי (תְּהִלִּים קכ"ו): "אֲזוּ יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וְלִשְׁוִנְנוּ רִנָּה
רֵאשִׁי־תְבוֹת שׁוֹפָר. וְעַל־כֵּן אַחַר פָּסוּק (שֵׁם פ"ט): "אֲשֶׁרִי
הָעַם יוֹדְעֵי תַרְוַעָה" וְכו' כְּתִיב: "בְּשִׂמְךָ יִגִּילוּן כָּל הַיּוֹם"
וְעֵינִי בְּמִקּוֹם אַחַר (לְקוּטֵי מוהר"ן קע"ה) שְׁעַקֵּר הַבְּכִיָּה צְרִיכָה
לְהִיּוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִחָה כִּי בְּכִיָּה הִיא רֵאשִׁי־תְבוֹת "בְּשִׂמְךָ
יִגִּילוּן כָּל הַיּוֹם, עֵינֵי שֵׁם:

עז

י פעם אחד היה איש אחד שהיה עשיר גדול והיה יושב
 בחנות עם כמה סחורות כדרך החנונים ובאו
 אליו גנבים וגנבו ממנו הונז ורכושו ונתדלדל הרבה. והלך
 וקבץ את יתר הפלטה ועשה לו מעמד וחזר וקנה סחורות
 ושוב געשה חנוני. וחזרו ובאו אליו גנבים וגנבו את יתר
 הפלטה והונז הנשאר גם כן ממנו. וחזר שוב וקבץ ממעט
 פלטה הנשארת לו ומהתכשיטין של אשתו וחזר ועשה לו
 איזה מעמד בחנות לפרנס את ביתו, וחזרו ובאו אליו
 גנבים וגנבו את יתר הפלטה הנשארת עד שנתדלדל מאד
 ונשאר ביתו ריקן מכל. והלך וקבץ לאיזה סך מועט מאד
 וקנה לו סחורות קטנים והלך על הכפרים כדרך העניים
 שנושאים חבילות עם מחטין וצנורות וכיוצא בזה דברים
 קטנים. והיה הולך על הכפרים כדי לתת לחם לביתו. והיה
 מחליף עם הערלים מחטין על עופות וביצים וכיוצא כדרך
 העניים כאלו.

פעם אחד היה הולך מן הכפרים ונשא עמו מעט
 סחורתו ואיזה מיני מאכל ופגע בו שודד אחד רוכב
 על הסוס ונשא אצלו שתי חבילות גדולות ורצה לגולו
 והתחיל לבכות ולהתחנן אליו והוא לא השגיח על זה וגול

מִמֶּנּוּ גַם זֶה הַמַּעַט שֶׁהָיָה לוֹ וְנִשְׁאַר רִיקוֹן מִכָּל וְכֹל. וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבוֹכָה מְאֹד וְנִפְשׁוּ מֵרָחֵק לוֹ מְאֹד, כִּי לֹא הָיָה דִי בַצָּרוֹת הָרְאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּתְדַלְּדַל כָּל כֶּף מֵעֲשִׂירוֹת כְּזֹה, גַם מַעַט חַיּוֹתוֹ בְּצַמְצוּם טָרְפוֹ מִמֶּנּוּ. בְּתוֹךְ כֶּף הַפִּיט וְרָאָה וְהֵנָּה נֶפֶל הַשׁוֹדֵד הַנ"ל מִן הַסּוּם וְהָיָה רוֹצֵה לָקוּם וְעֹמֵד עָלָיו הַסּוּם וְדַרְסוֹ בְּרַגְלָיו עַל רֵאשׁוֹ וְנֶפֶל שֵׁם הַשׁוֹדֵד וְנִהְרַג. וְהֵלֵךְ הָאִישׁ הַנִּגְזָל לְשֵׁם וְרָאָה שֶׁהַגְּזֹלָן שָׁלוֹ נֹפֵל מֵת אֲרֻצָּה וּפְתַח אֵת הַחֲבִילוֹת שֶׁל הַגְּזֹלָן וּמֵצֵא שֵׁם כָּל סְחוּרוֹתָיו וְהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ מִמֶּנּוּ מִתְחַלֵּה וְעַד סוּף. וְחֹזֵר בְּשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ וְנַעֲשֶׂה עֲשִׂיר כְּבַתְחֻלָּה.

זֶה הָעֵנָן לֹא שִׁמְעָתִי בְּעֲצָמִי מִפְּנֵי הַקְדוּשׁ רַק מִפִּי אַחֲרִים בְּשֵׁמוֹ וְאִם אֲמַנֵּם בְּיַדָּי אֵינִי זוֹכֵה לְהִבִּין רְמִיזוֹתָיו מֵה שִׁכּוֹן בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה. עִם כָּל זֶה מֵה שֶׁנִּרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעְתִּי בְּזֶה הוּא שֶׁמֶרְמוֹז בְּזֶה הַתְּחֻמֹּת גְּדוֹל לְכָל אָדָם בְּפֶרֶט וּבְכֻלָּל שֶׁאֵף-עַל-פִּי שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בִּימֵי חַיָּיו שֶׁגּוֹזְלִין אוֹתוֹ וְטוֹרְפִין מִמֶּנּוּ, וְכֹל מֵה שֶׁמִּתְחַזֵּק לְהַחַיּוֹת נַפְשׁוֹ בְּיִתֵּר הַפְּלִטָּה חוֹזְרִין וְאוֹרְבִין עָלָיו עַד שֶׁגּוֹנְבִין מִמֶּנּוּ גַם זֶה הַמַּעַט. וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים בְּלִי מִסְפֵּר, אֵף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יִתְיַאֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַרְחָמִים כִּי אִם יִתְּלֶה עֵינָיו לְמָרוֹם וְיִבְכֶּה וְיִצְעַק בְּכָל פֶּעַם אֵלָיו יִתְבַּרַךְ שִׁירָאָה בְּעֵינָיו וְעַמְלוֹ, אֲזִי סוּף כָּל סוּף יִפֹּל הַשׁוֹדֵד מִפְּלֵה שְׂאִין לָהּ תְּקוּמָה, וְיִשׁוּב וְיִקְבֹּל

ויוציא ממנו כל הקדשות וכל העבודות וכל הטוב שגנבו
וגזל ממנו, וישוב לעשירותו וטובו הנצחי:

עח

יה מעשה במלך אחד שבנה לעצמו פלטין וקרא לשני
אנשים וצוה אותם שיצירו את הפלטין שלו
וחלק להם את הפלטין לשני חלקים. הינו שמחצה הפלטין
יהיה מפל על האחד לצירו, ומחצה השני יהיה מפל על
השני לצירו. וקבע להם זמן שעד אותו הזמן מחיבים הם
לצירו, והלכו להם אלו השני אנשים. והלך אחד מהם ויגע
וטרח מאד ולמד עצמו זאת האמנות של ציור וכיור היטב
היטב עד שציר את חלקו שהיה מפל עליו בציור יפה
ונפלא מאד. וציר שם חיות ועופות וכיוצא בזה בציורים
נפלאים ונאים מאד. והשני לא שם אל לבו גזרת המלך
ולא עסק בזה כלל. וכאשר הגיע סמוך לזמן המגבל שהיו
צריכין לגמר מלאכתם, הנה הראשון כבר גמר מלאכתו
ואמנותו בחלקו בציור נאה ונפלא מאד. וזה השני התחיל
להסתפל על עצמו מה זאת עשה שפלה הזמן בהבל וריק
ולא חש לגזרה דמלכא. והתחיל לחשב מחשבות מה
לעשות, כי בודאי באלו הימים המועטים הסמוכים לזמן
המגבל אי אפשר לתקן עוד ללמד לעצמו ולעשות אמנות
הציור, לציר חלקו בזה הזמן המועט, כי היה סמוך מאד

למועד הקבוע להם. ונתישב בדעתו והלך והטיח כל חלקו במשיחת סמנין (שקורין "פאקיסט") [סוג צבע] ועשה פאקיסט שחור על כל חלקו. והפאקיסט היה כמו אספקלריא ממש, שהיו יכולין להתראות בו כמו באספקלריא ממש, והלך ותלה וילון לפני חלקו להפסיק בין חלקו ובין חלק חברו.

ויהי כי הגיע מועד הקבוע שקבע להם המלך הלך המלך לראות תבנית מלאכתם אשר עשו באלו הימים.

וראה חלק הראשון שהוא מציר בציורים נאים ונפלאים מאוד ומצירים שם בחלקו צפרים וכו' בדרכים נפלאים מאוד.

וחלק השני היה תלוי בוילון וחשך תחתיו ואין רואין שם מאומה. עמד השני ופרש את הוילון והזריח השמש ובאו

והאירו כל הציורים הנפלאים כלם בחלקו מחמת שהיה שם הפאקיסט שהיה מאיר כמו אספקלריא. על־כן כל הצפרים

המצויין בחלק הראשון ושאר כל הציורים הנפלאים כלם נראו בתוך חלקו וכל מה שראה המלך בחלק הראשון ראה

גם־כן בחלקו של זה. ונוסף לזה שגם כל הכלים הנפלאים וכל הקרידענצין [רהיטים] וכיוצא שהכנים המלך לתוך

הפלטין כלם נראו גם־כן בחלק השני. וכן כל מה שירצה המלך להכנים עוד כלים נפלאים לתוך הפלטין יהיו כלם

נראים בחלקו של השני, והוטב הדבר לפני המלך וכו'. (ויתר מזה איני זוכר) כל זה שמעתי מפיו הקדוש בעצמו:

צט

יט **מעשה** במלך אחד שהיה קטן וכבש אותו מלך גדול
 ונעשה נכנע אליו. והמלך הגדול כבש עוד
 מלכים ומדינות לאחר זמן נתחזק המלך הקטן ונתעורר עם
 שאר מלכים נגד המלך הגדול שכבש אותם וחזרו וכבשו
 את ארצם מידו וגם אצלו כבשו מדינות. ונתישב המלך
 הקטן הנ"ל מאחר שרואה שהגלגל חוזר. לפעמים זה
 כובש. ולפעמים חוזר חזרו וכובש אצלו ומי יודע מה יולד
 יום אולי יחזר ויתהפך הדבר. והלך ועשה חומה אצל הים
 וגנו שם בתוך אותו המבצר כל ההון והממון שקבץ מפל
 מדינתו. ועשה שם חדרים חדרים ובכל חדר וחדר גנו שם
 מטבע מיוחדת. ותלה דף (שקורין "טאבליצע") [שלט] על
 הפתח והיה פתוב שם המטבע המנחת בתוך אותו החדר.
 ובפתח של כלל המבצר היה נעשה שם באמנות, שקורין
 "מאשין" [מכונה], שלא היה אפשר לכנס לשם, מחמת
 שמי שלא היה יודע הדרך והנתיב והנטייה לכל צד בשעת
 הכניסה, היה המאשין חותך את ראשו. והיה תלוי שם
 טאבליצע [שלט] שהיה פתוב עליה בכמה לשונות הדרך
 והחכמה איך לכנס לשם ואיך לנטות לכל צד באפן שיוכל
 לכנס ולא יזיק לו המאשין הנ"ל. לאחר זמן שמף הים את
 האי עם המבצר הנ"ל ונשתפח הדבר.

לְאַחַר כִּמָּה מְאוֹת שָׁנִים חָזַר מִלְּךָ אֶחָד וְכִבֵּשׂ אוֹתוֹ
הָאֱקָלִים וְנִתְגַלָּה הָאִי הַנִּלְוֵל. וְהַמְלִיךְ הַזֶּה הָיָה קָטָן
וְרָצָה לַעֲשׂוֹת שָׁם יָשׁוּב. וְהִלְךְ וְהוֹשִׁיב שָׁם מִן הַיְהוּדִים וּמִן
שָׂאֵר אַמּוֹת. וּמִן הַפְּתָם נִתְיָשְׁבוּ שָׁם עֲנִיִּים וְאֲבִיוֹנִים בְּדֶרֶךְ
הַמְּקוֹמוֹת הַחֲדָשִׁים. וְהָיָה שָׁם עָנִי אֶחָד שֶׁעָשָׂה לַעֲצֻמוֹ בֵּית
קָטָן אֵצֶל הַיָּם. וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁשָּׂי הִלְךְ לַחֲפָר טֵיט וּמִצָּא
הַטַּאבְּלִיצֶע הַנִּלְוֵל וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה פְּתוּב בָּהּ וְהִלְךְ וְשָׂאֵל
וְחָקַר אֵצֶל הָעֶרְלִים הַזִּקְנִים אִם יוֹדְעִים אִם הָיָה שָׁם אִיזָה
פְּעַם יָשׁוּב וְלֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶם שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וְזוֹכֵר אִם הָיָה
שָׁם יָשׁוּב. וּבָא עָנִי אֶחָד שֶׁהָיָה צָרִיד לְבַקֵּשׁ לוֹ מְקוֹם לֶאֱכֹל
בְּשֶׁבֶת וְהִלְךְ אֵצֶל הָעָנִי הַנִּלְוֵל וְסִפֵּר לוֹ אֵת אֲשֶׁר מִצָּא
הַטַּאבְּלִיצֶע וְאִין יוֹדֵעַ מַה פְּתוּב בָּהּ. הִשִּׁיב לוֹ אֶקְרָא אֶת מַה
שֶׁפְּתוּב בָּהּ, וְנִתֵּן לוֹ וְקָרָא כָּל הַפְּתוּב בָּהּ. וְהִלְךְ הָעָנִי
הַיְהוּדִי הַזֶּה וְלָקַח כָּל הָאוֹצְרוֹת וְהֵהוֹן שֶׁהָיָה שָׁם:

ק

כ שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ לַעֲנִין הַמְּפָרְסָמִים בְּעֲלֵי מוֹפֵת, סִפֵּר
מַעֲשֵׂה שֶׁמֶלֶךְ אֶחָד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָנִים אֶחָד הָיָה
חָכֵם וְאֶחָד הָיָה שׁוֹמֵה. וְעָשָׂה אֶת הַשׁוֹמֵה מְמַנֶּה עַל
הָאוֹצְרוֹת, וְהַחֲכָם לֹא הָיָה לוֹ שׁוֹם הַתְּמַנּוֹת רַק יָשַׁב אֵצֶל
הַמֶּלֶךְ תָּמִיד. וְהָיָה קָשָׁה לְהַעֲוֹלָם מְאֹד שָׁזָה שְׂאִינוֹ חָכֵם יֵשׁ

לו כֹּל הַתְּמִנּוֹת וְהַכֹּל בָּאִים וְנִכְנָסִים אֶצְלוֹ לְהִכְנִים אוֹ
 לְהוֹצִיא מִן הָאוֹצְרוֹת. וְזֶה הַחֶכֶם אֵין לוֹ שׁוֹם הַתְּמִנּוֹת כִּלְלֵ.
 וְהַשִּׁיב לָהֶם הַמְּלֶךְ וְכִי זֶה הוּא מַעֲלָה מֵה שֶׁהוּא לוֹקַח
 אוֹצְרוֹת מוֹכְנִים וְחוֹלְקֵם לְהַעוֹלָם כִּי זֶה הַחֶכֶם יוֹשֵׁב אֶצְלֵי
 וְחוֹשֵׁב מִחֻשְׁבוֹת וּבֹא עַל עֲצוֹת חֲדָשׁוֹת שְׂאִינוּ יָכוֹל לָבוֹא
 עֲלֵיהֶם. וְעַל־יָדֵי אֵלוֹ הָעֲצוֹת אֲנִי כּוֹבֵשׁ מְדִינּוֹת שֶׁלֹּא הָיִיתִי
 יוֹדֵעַ מֵהֶם כִּלְלֵ, אֲשֶׁר מֵאלוֹ הַמְּדִינּוֹת נִמְשָׁכִים וּבְאֵין כֹּל
 הָאוֹצְרוֹת שְׁלֵי. אֲבָל זֶה הַמְּמַנֶּה לוֹקַח אוֹצְרוֹת מוֹכְנִים
 וּמְחַלְקֵם לְהַעוֹלָם. עַל־כֵּן בּוֹדֵאי גְדֻלָּה וְשִׁגְבָה מְאֹד מַעֲלֵת
 הַחֶכֶם עַל הַמְּמַנֶּה אֶף עַל פִּי שְׁנַרְאָה שְׂאִין לוֹ שׁוֹם
 הַתְּמִנּוֹת. כִּי מִמֶּנּוּ נִמְשָׁכִים כֹּל הָאוֹצְרוֹת הַזֵּה"ל:

קא

כא יום חמישי וילך בין פסה לעשור תק"ע לפ"ק פה
 ברסלב. ספר לנו שחלם לו ואינו יודע הפרוש.
 שאיש אחד שהיה מאנשינו נפטר לעולמו והוא מת באמת,
 אך הוא לא ידע עד אותו היום ונדמה לו בחלומו שכל
 העולם עומדים סביבו ונוטלין רשות ממנו לנסע לדרךם
 כנהוג אחר ראש־השנה. ואותו האיש הנפטר היה גם־כן
 עומד שם ושאל אותו מדוע לא היית על ראש־השנה,
 השיב לו הלא כבר נפטרתי לעולמי. אמרתי לו בשביל כך,

ואם האדם נפטר אינו רשאי לבוא על ראש השנה, ושתק.
 ומחמת שפמה בני אדם דברו עמי מאמונה דברתי עמו גם
 בן מזה. (ונראין הדברים שרבנו זכרנו לברכה הבין שנפל מן האמונה).
 ואמרתי לו וכי אין בעולם רק אני, אם אין אתה מאמין
 בי התקרב לצדיקים אחרים, מאחר שנשאר לך
 אמונה עדין באחרים התקרב להם. ואמר למי אתקרב,
 ונדמה לי שהראיתי לו לזה התקרב כמורה על איזה
 מפרסם. השיב לי אני רחוק ממנו. אמרתי לו קרב עצמך
 לאחר, והייתי חושב לפניו כל המפרסמים ועל כלם אמר
 שהוא רחוק מהם. אמרתי לו מאחר שאתה רחוק מכלם
 ואין לך למי להתקרב טוב לך לשאר כהן כבתחלה ותחזור
 ותתקרב אצלי. השיב לי, מכם? (בלשון תמיה) אני רחוק מאד.
 ונדמה לי שהוא באמצע היום, והחמה עומדת כנגד הראש.
 והגביה עצמו למעלה באויר עד שעלה אל החמה. והיה
 הולך עם החמה וירד מטה מטה על הארץ כהלוך החמה
 עד שירד למטה לארץ ממש בשקיעת החמה. וכן הלך יותר
 עם החמה, עד שבחצות לילה בא עם החמה כנגדי ממש
 מלמטה. כי בחצות הלילה אז החמה כנגד רגלי האדם
 ממש ואז כשירד למטה מאד עד שהיה כנגדי ממש מלמטה
 שמעתי קול צעקה שצעק אלי השמעתיים כמה אני רחוק
 מכם ואיני יודע הפרוש.

וְאָמַר רַבְּנּוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּזֶה הַלְשׁוֹן וְהָיָה לִי רַחֲמֵנוּת
 גְּדוֹל, הֲלֹא עֵקֶר יִגִיעַת וְעִבּוּדַת הָאָדָם בְּשִׁבִיל
 הַתְּכָלִית, כִּי עִכְשָׁו אֵין יוֹדְעִין וּמְרַגְּשִׁין טַעַם כָּל-כַּף
 בְּהַתְּקַרְבוֹת מַחֲמַת עִבְרַת הַחֹמֶר וּמַחֲמַת הַמְּנִיעוֹת. נִמְצָא
 שֶׁהַעֵקֶר הוּא רַק בְּשִׁבִיל הַתְּכָלִית, שְׂאֵז אַחַר הַהֶסְתַּלְקוֹת
 לְאַרְבֵּי יָמִים וְשָׁנִים, אִזּוּ יִדְעוּ מַה שִּׁשְׁמָעוּ כְּבָר, וְגַם מַה
 שִּׁשְׁמָעוּ אִזּוּ, וְיִתֵּר מִזֶּה מַה שִּׁיְהִיָּה מִצַּד הַנְּשִׁמָּה כִּמוֹ שִׁזְכֹּה
 כָּל אֶחָד. וְאִם גַּם-כֵּן אַחַר כַּף אֵין זֹכֵין לְהַתְּקַרֵּב וְכוּ'.
 וְהַכֵּלל אֲשֶׁרִי מִי שִׁיִּתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבַצַּדִּיק
 הָאֵמֶת וְיִקְיָם דְּבָרָיו בְּיָדָיו לֹא יִבוֹשׁ וְלֹא יִכְלֵם לֹא בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וּפְעַם אֶחָד אָמַר שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ
 לְהַתְּחַזֵּק בְּהָאֵמוּנָה בְּהַצַּדִּיק הָאֵמֶת בְּהַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל עַד
 שִׁיְהִיָּה חֹזֵק כָּל כַּף שֶׁאֵפְלוּ אַחַר מִיתָתוֹ יִהְיֶה חֹזֵק בְּאַמוּנָה
 וְלֹא יוֹכְלוּ לְהַטְעוֹתוֹ שֵׁם בְּשׁוּם אִפְּן, כִּי גַם שֵׁם צָרִיכִין
 הַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל לְהָאֵמִין בְּהַצַּדִּיק. וְאָמַר כִּי יֵשׁ נִשְׁמוֹת
 הַרְשָׁעִים הַמְּתַנַּגְּדִים שְׂרוּצִים לְהַטְעוֹתוֹ מִהַצַּדִּיק הָאֵמֶת כְּדִי
 לְמַנְעוֹ שְׂלֵא יִתְחַזֵּק לְבֵא אֱלֹו בְּשִׁבִיל תְּקוּן. וְאָמַר שְׂפָמִי
 שִׁיְהִיָּה חֹזֵק בְּאַמוּנָה בְּיָדָיו לֹא יוֹכְלוּ שֵׁם הַמוֹנְעִים לְמַנְעוֹ
 מִלִּילֵךְ לְהַצַּדִּיק לְקַבֵּל תְּקוּן לְנִשְׁמָתוֹ. כִּי עֵקֶר הַמְּנִיעוֹת גַּם
 שֵׁם הֵם רַק מַה שֶׁהַמְּקַטְרָגִים וְהַמְּחַבְּלִים וְכוּ' שִׁישׁ שֵׁם הֵם
 מְכַלְבְּלִין וּמַחֲלִישִׁין דַּעְתוֹ וּמְטַעִין אוֹתוֹ וְדוֹכְרִין עַל הַצַּדִּיק

מה שדוברין כְּדֵי שְׁלֵא יתחזק לבוא אליו (כי בודאי אפלו אחר פטירת האדם כל זמן שאינו זוכה עדין לבוא למקום מנוחתו בשלמות עדין אינו בעלמא דקשומי. אדרבה עקר ענישו ויסורים עלידי המתבלים שמוליכין אותו בעולם הטהור ונרמה לו כאלו עדין הוא בזה העולם, ומטעים אותו בכמה הטעאות במפרסם בספרים) אבל אם האדם חזק בדעתו ואינו שומע לדברייהם ומתעקש עצמו ואומר איני שומע לכם ואני רוצה דיקא לילך ולבוא אל הצדיק הם מקרחים להניח אותו ואינם יכולים למונעו מזה בשום אופן כי עקר המניעות שהן מונעין הוא רק מה שפוטעין אותו בנוכר לעיל.

וספר מעשה לענין זה שצריכים להתחזק להתקרב להצדיק גם לאחר מיתה כי גם שם צריכין התחזקות אמונה. וספר שהיה בארץ ישראל איש אחד מאנשי רייסין שנסע יחד לארץ ישראל עם הצדיק הקדוש המפרסם מורנו הרב מנחם מנדל זכר צדיק לברכה מויטפסק (וכבר ידוע מנדל המחלקת שהיה על הצדיקים והחסידים בימים הקודמים, בפרט במדינות ליטא ורייסין, וכל מי שהיה רוצה להתקרב להם היו להם מניעות עצומות בלי שעור) והסכימו שם בארץ ישראל לשלח אותו לחוץ לארץ בשביל להביא מעות ארץ ישראל בנהוג. ובדרך הלוכו על היים נפטר לעולמו זה האיש השליח הנ"ל שהיה מקרב להצדיק מורנו הרב מנחם מנדל

הנ"ל. ובארץ ישראל לא ידעו עדן כלל, ואחר פמירתו
 נדמה לו כאלו הולך ונוסע ללייפסק עם אנשים שלו כאשר
 היה נוהג בחייו, כי היה סוחר גדול והיה נוסע ללייפסק
 בחייו. ונדמה לו גם עתה כאלו הוא נוסע לשם עם הנאמן
 שלו והבעל-עגלה בדרך תמיד. בדרך נסיעתו התחיל
 להתגעגע ולהשתוקק מאד לפע לרבו מורנו הרב מנחם
 מגדל הנ"ל לקבל פניו הקדושים. ומרב תשוקתו היה חפץ
 להפקיר הכל ולשוב מאמצע הדרך למקום רבו הנ"ל
 והתחיל לדבר זאת לאנשיו שנסעו עמו שהוא משתוקק
 לזה. והתחילו לשחוק ממנו ולדחותו מזה, כי איך יעלה על
 הדעת לסתור משא-ומתן כזה וכו' ועל-ידי-זה מנעוהו מזה.
 אחר-כך חזר ונתלהב בהשתוקקות נמרץ לפע לרבו וחזר
 ואמר לאנשיו שהוא חפץ בזה וחזרו למנעו ולדחותו
 בדבריהם שאי אפשר לבטל משא-ומתן כזה, לשוב מדרך
 כזה ללייפסק לבטל עסק כזה, ולנסע עתה לבית רבו.
 ושמע לדבריהם גם בפעם הזאת ונמנע מזה. אחר-כך חזר
 ונתעורר בהתעוררות רב וגדול מאד ואמר שאינו שומע
 כלל שום דבר כי הוא רוצה דיקא מאד לנסע לרבו
 ולהפקיר הכל בשביל זה, וכל מה שאנשיו מנעו אותו
 בדברים ומענות ואמתלאות איך אפשר לעשות דבר כזה
 באמצע עסק כזה. לא שמע לדבריהם כלל והיה חזק

בדעתו לנסע דיקא תקף ומיד לרבו. וצוה עליהם שיחזירו פניהם מדרכיהם כדי לפע עמו למקום רבו. וכשראו שאין יכולים למנעו בדברים ומענות עמדו ומרדו בו ואמרו שאינם רוצים לצית אותו בדבר זר פוה, ונער עליהם שיעשו כרצונו דיקא. והם לא רצו לשומעו. והתחיל לכעס עליהם מאד על שאינם רוצים לצית אותו כי הוא הפעל הבית שלהם ומחייבים לשמע לו ככל אשר יאמר.

בתוך כך הודיעו לו האמת שהוא כבר מת ושכל אלו שנוסעין עמו הם מלאכי חבלה שהם מוליכין אותו ומטעין אותו בדרך הזה. ענה ואמר עתה בודאי אני חפץ דיקא שתוליכו אותי מיד לרבי הצדיק הנ"ל. ענו הם ואמרו עתה בודאי אין אנו מרצים לזה להוליך אותך אליו, והיו מתעצמים בדין זה, הוא רצה שיוליכו אותו לרבו והם לא רצו עד שהביאו את המשפט לפני הבית דין שלמעלה. ופסקו שהדין עמו שצריכין לעשות רצונו להוליכו מיד לרבו. וכן היה שתקף ומיד הוליכו אותו לרבו הצדיק מורנו הרב מנחם מנדל הנ"ל, שהיה עדין בחיים אז בארץ ישראל, והביאוהו לביתו. וכשנכנס לבית הצדיק מורנו הרב מנחם מנדל הנ"ל, נכנס עמו אחד מהמחבלים ונפחד הצדיק ונשאר חלשות ועוררו אותו. ואחר כך ישב הצדיק ועסק בתקונו בערך שמונת ימים עד שתקנו. והודיע אז הצדיק

הנ"ל לבני ארץ ישראל שנפטר השליח הנ"ל כי לא ידעו
 עדין מזה כלל, וספר להם כל המעשה הזאת. (וזה היה מכרח
 להם מאד לידע מפטירתו כדי לידע איך להתנהג בעסקי ארץ ישראל בענין
 השליחות לחוץ לארץ).

וספר רבנו זכרוננו לברכה המעשה למען דעת עד כמה
 צריכין להתחזק עצמו בהתקבחות להצדיק גם שם
 אחר פטירתו, והעקר תלוי בזה העולם שמי שהוא חזק בזה
 העולם באמונה בהתחזקות האמת יזכה גם שם לזה. כי
 כפום מה דאתדבק בר נש בהאי עלמא פן הוא בעלמא
 דאתי, ואז בודאי לא יוכל למנע אותו שום מונע מלילך
 להצדיק גם משם.

גם שמעתי בשמו שאמר עצה לזה שיוכל לבוא אחר
 פטירתו להצדיק לשבע על זה בנקיטת הפין, ולא
 שמעתי זאת מפיו הקדוש בעצמו רק מפי אנשי-שלומו
 ששמעו מפיו הקדוש:

כת"ר"א טעפליקער

שמעתי מידידנו הנכבד הר' דוד הירש מדמיטרווקע,
 שהוא שמע מר' שלמה מאגאריניצער, נכד הרב
 הצדיק הרב ר' שלמה לוצקער, תלמיד המגיד הקדוש
 ממעזריטש זצ"ל, שהיה משמש את אדמו"ר זצ"ל מחמת
 שאמו השאירה אותו יצל רבנו ז"ל לשמשו, ושרבנו ז"ל

יִשְׂיֵא אוֹתוֹ לְאִשָּׁה. וְר' שְׁלֹמֹה הַנַּ"ל שָׁמַע הָעֲנָנִים הַנַּ"ל מִפִּי
רַבְּנֵנוּ ז"ל.

וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כְּדִּהִיָּה: בְּמַעֲדוֹעֲדוּיּוֹקֵא הִיָּה אִישׁ אֶחָד
נִכְבָּד מְאֹד מֵאַנְשֵׁי אֲדַמּוֹר ז"ל, שָׁמוּ ר' הִירֶשׁ,
וְהָיָה לוֹ בֶּן יָחִיד וּבַת אַחַת, וְהִגִּיעַ עַל בְּנֵי יָחִידוֹ חֲלִי
הַהוֹסֵט, אֲדָר' הִירֶשׁ לֹא הָיָה מִבֵּין כָּל כֶּדֶם עַל מַחֲלָתוֹ, וְהָיָה
מַחֲלָתוֹ קָל בְּעֵינָיו. וּבְאוֹתוֹ הָעֵת בָּא רַבְּנֵנוּ ז"ל
לְמַעֲדוֹעֲדוּיּוֹקֵא, וְר' הִירֶשׁ הַנַּ"ל, מַחֲמַת שְׁהִיָּה מַחֲלַת בְּנֵי
קָל בְּעֵינָיו, לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ כִּלְלַל לְסַפֵּר לְפָנָיו רַבְּנֵנוּ אֵת
מַחֲלַת בְּנֵנוּ, אֲדָר' חֲתָנּוֹ שֶׁל ר' הִירֶשׁ הוּא הָיָה מִבֵּין עַל
מַחֲלָתוֹ. וְנִכְנַס לְרַבְּנֵנוּ ז"ל, וּבִקֵּשׁ אֵת רַבְּנֵנוּ ז"ל לְהַתְּפִיל
עָבֹרוֹ שְׂתִירְפָּא, וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל כְּזֶה הַלְשׁוֹן, כְּזֶה הָעוֹלָם
אֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם טוֹבָה, אֲדָר' בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אוֹכֵל
לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה. וְאָמַר לוֹ שְׂיֹאמַר לְגִיסוֹ שְׂיִבּוֹא אֵלָיו וַיְדַבֵּר
עִמּוֹ מַה שְּׁצָרִיד. אֲדָר' בְּשִׁמְעוֹ זֹאת נִתְּבַהֵל מְאֹד. וַיַּעֲזֹר
רַחֲמִים אֶצֶל רַבְּנֵנוּ ז"ל שְׂיִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְהַמְתִּיק הַדִּין שְׂיִחִיָּה
עוֹד, כִּי הִרְחַמְנוֹת עַל חַמּוּי גְּדוֹל מְאֹד כִּפְּאֶשֶׁר יִפְטַר חֵם
וְשְׁלוֹם בְּנֵי יָחִידוֹ לְעַת זְקֵנָתוֹ. וְרַבְּנֵנוּ ז"ל הָיָה כְּמַחֲרִישׁ. וְהוּא
הִרְבֵּה דְבָרִים עַל רַבְּנֵנוּ ז"ל שְׂיַעֲתִיר עָבֹרוֹ שְׂתִירְפָּא. וְאַחַר
כָּל דְבָרָיו אָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל, לְמָה אַתָּה דוֹחֵק עָלַי, אֵינְךָ
יֹדֵעַ אִם אֲשַׁתַּדֵּל עָבֹרוֹ לְטוֹבָתוֹ שְׂתִירְפָּא, מִכֶּרַח הַשֵּׁם

יתברך לקח מזה העולם במקומו שלשה עשר אנשים
 אחרים (אמר המעתיק עני זהר בלך דף רה. בהמעשה דהינוקא, אשר
 פעל שאביו ר' יוסי דפקיעין יחזר לו נשמתו ויחיה עוד, מובא שם שהקדוש
 ברוך הוא נתן למלאך המות עבורו תליסר בני נשא). ואצל אבינו
 שבשמים כל בניו שוים אצלו, וכמו שאומרים העולם על
 זה, אם נוקף האדם עצמו באצבע אחת גם פן הכאיב גדול
 מאד, ואפשר אתה הוא אחד מהשלשה עשר הנ"ל.
 ובשמעו זאת פסק מלדבר עם רבנו ז"ל, והלך תקף אל
 גיסו ויעצהו שילך לרבנו ז"ל בעצמו, וכן עשה החולה
 הנ"ל, ובא אל רבנו ז"ל ודבר עמו מה שצריך. ואחר-כך
 נסע רבנו ז"ל לביתו, ואחר כ' חדשים מת החולה הנ"ל,
 ואביו ר' הירש התאבל מאד על בנו יחידו. ובימי שבעת
 ימי אבלו, אז ספר חתן ר' הירש לחמיו כל מה ששמע
 מרבנו ז"ל בעת היותו במדודעווקא. ויתמרמר ר' הירש על
 זה מאד ובכה הרבה מאד. ותקף אחר שבעת ימי אבלות,
 נסע ר' הירש לברסלב לרבנו ז"ל, ובא לשם בלילה והלך
 תקף לרבנו ז"ל, וכבר היה איזה שעות בלילה, ורבנו ז"ל
 כבר התחיל לפשט מלבושיו לילך לישן על המטה. והוא
 כבואו דפק על הדלת לפתח לו, ואמר להשמש של רבנו
 ז"ל הוא ר' שלמה מגארניצער הנ"ל, לפתח הדלת, ואמר
 לרבנו ז"ל אשר ר' הירש מפעודעווקא בא אליו, וצוה

רַבְּנוּ ז"ל שְׂיִכְנַם לְבֵיתוֹ, וְתִכְף כְּשֶׁרָאָה אֶת רַבְּנוּ ז"ל, הִתְחִיל לְכַפּוֹת מְאֹד בְּפָנָיו בְּכִכְיָה רַבָּה וְעִצּוּמָה, עַד אֲשֶׁר לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר עִמּוֹ. וְרַבְּנוּ ז"ל נָחַם אוֹתוֹ בְּתַנְחוּמֵינָם וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא עָקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים מְעֵשִׂים טוֹבִים וְכִיּוֹצֵא בְּדַבְּרוֹתֵיהֶם כְּאֵלֶּה, אֵיךְ הוּא מֵאֵן לְהִתְנַחֵם, וְאָמַר לְרַבְּנוּ ז"ל, מָה עוֹשִׂים עִם קִדְיֵשׁ לְאַחַר מוֹתוֹ, הֲלֹא רַק הוּא הָיָה הַקִּדְיֵשׁ שְׁלִי. אָמַר לוֹ רַבְּנוּ, אֲנִי אֶהְיֶה הַקִּדְיֵשׁ שְׁלֶךְ, וְאֲנִי אֶלְמֹד אוֹתָךְ אֵיךְ לָמוֹת. וְרַמְזוֹ לְהַמְשִׁימֵשׁ הַנֶּ"ל שֶׁיִּלְךְ מִבֵּיתוֹ, וְהַמְשִׁימֵשׁ הַנֶּ"ל אֵף שְׂכּוֹסְפוֹ הָיָה חֹזֵק מְאֹד לְשִׁמְעַ מַה שֶׁיִּדְבֹּר עִמּוֹ רַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ הִכְרַח לִיצֵאת מֵהַבֵּית וְסַגֵּר הַדְּלָתוֹת, אֵיךְ לֹא הֵיטֵב רַק הֵנִיחַ שְׂפָאֲרִינֵעַ [סְדֵק] לְמַעַן יוֹכַל לְשִׁמְעַ מִן הַחֲרָפִים אִיזָה דְבוּר. וְאִזּוֹ מְכַל הַדְּבוּרִים שֶׁדִּבֶּר עִמּוֹ, לֹא שָׁמַע רַק זֹאת שֶׁרַבְּנוּ אָמַר לְר' הִירֵשׁ הַנֶּ"ל שֶׁיִּשְׁבַּע בְּנִקְיֻטַת חֶפֶץ שְׂיָבֵא אֵלָיו אַחַר פְּטִירָתוֹ, תִּכְף אַחַר סְתִימַת הַגּוֹלָל.

וְהֵנָּה הַמְעֵשָׂה הַזֹּאת הָיְתָה בַּחֲרָף, וְר' הִירֵשׁ הַנֶּ"ל נָסַע לְבֵיתוֹ, וְאַחֲרֵי־כֵן נָסַע הַמְשִׁימֵשׁ הַנֶּ"ל לְמַעְדְּוֵעֲדֵעוּקָא, וּבְאוֹתוֹ הַעֵת הָיָה שָׁם דְּבַר שֶׁל יְלָדִים שְׂמַתוֹ אִזּוֹ רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְרִצּוֹ אֲנָשֵׁי הָעִיר לְשַׁלַּח אִישׁ אֶחָד עִם פְּדִיּוֹן לְרַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ לֹא יָכְלוּ לְקַבֵּץ מַעוֹת שֶׁיְהִיוּ עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה מִמַּעְדְּוֵעֲדֵעוּקָא לְבְּרַסְלָב, שֶׁרְחוּק הַדְּרָךְ

ביניהם, וגם על הוצאות הפדיון. בתוך כך מת ר' הירש הנ"ל שם, ואז אחר פטירת ר' הירש הנ"ל, ספר המשמש שהיה אז במעדוועדווקא ששמע מאחורי הדלת בעת שהיה ר' הירש אצל רבנו ז"ל, איך שרבנו ז"ל אמר לו העצה מהשבועה בנקיטת חפץ, אך אנשי אדמו"ר ז"ל לא ידעו אם עשה ר' הירש הנ"ל העצה הזאת. ונסכם בין אנשי אדמו"ר זצ"ל ובתוכם היה הרב ר' יודיל זצ"ל, אשר בעת שיעשו ההקפות עמו בנהוג, יקחו ספר תורה וישביעו את הנפטר שילך תכף לרבנו ז"ל, ויספר לו גם כן מהדבר שיש בעיר על הילדים. ומחמת השבועה יהיה מכרח הנפטר להיות אצל רבנו ז"ל תכף, אף אם אולי לא עשה בעצמו העצה שאמר לו רבנו ז"ל, וכן עשו. ואחר-כך במשך ששה חדשים חזר המשמש הנ"ל לפרסלב לרבנו ז"ל, ובבואו שאל אותו תכף רבנו ז"ל אם הוא זוכר אימתי מת ר' הירש, והשיב לרבנו ז"ל את החדש שמת בו, אך איזה יום בחדש לא זכר. ואמר לו רבנו ז"ל, האם לא היה מיתתו ביום פלוני, בכך וכך ימים לחדש? ונזכר תכף המשמש הנ"ל שבאמת מת ר' הירש הנ"ל באותו היום שאמר לו רבנו ז"ל, והשיב לרבנו ז"ל, הן הן. אמר לו רבנו ז"ל הראית, הלא תכף אחר מיתתו לאחר סתימת הגולל בא אלי (כאמר דמיתי ששהה איזה זמן,

אך הוא בא תכף). וְכַל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּאת שָׁמַע ר' דָּוִד הִירֵשׁ
הַנ"ל מִפִּי הַמְּשִׁימֵשׁ הַנ"ל בְּעֶצְמוֹ:

קב

כּוּ עֲשֵׂה לִי כְּשֵׁם הַשְּׁמַיִם, בִּירוּשָׁלַיִם יֵשׁ בֵּית־הַכְּנֶסֶת
שְׁמִיבִיאִין לְשֵׁם כָּל הַמַּתִּים שְׁפַעוּלָם, וְתַכְּף
שְׁמַת אֶחָד בְּעוֹלָם מִבִּיאִין לְשֵׁם תַּכְּף אוֹתוֹ הַמַּת, וְשֵׁם דְּנִין
אוֹתוֹ הֵיכֵן יִהְיֶה מְקוֹמוֹ, כִּי יֵשׁ מַתִּים בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹשְׂאִין
אוֹתָן לְחוּץ לְאַרְץ וְכֵן לְהַפְּךָ כַּמּוּבָא. (וְהָרַחֵם קַמָּא.). וְשֵׁם
בְּאוֹתוֹ בֵּית־הַכְּנֶסֶת יוֹשְׁבֵינֵי הַבֵּית־דִּין שְׁדַנִּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד
וְנוֹתְנִין לוֹ מְקוֹמוֹ הֶרְאוּי לוֹ. וְיֵשׁ אֶחָד שְׁדַנִּין אוֹתוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה
לוֹ שׁוּם מְקוֹם, וְיִהְיֶה נֶאֱבָד וְנִשְׁלָךְ בְּכַף הַקַּלְעֵ, וְכִשְׁמִבִּיאִין
אֶת הַמַּת לְשֵׁם אֲזִי מִבִּיאִין אוֹתוֹ בְּמַלְבוּשִׁים. וְיֵשׁ אֶחָד
שְׁחָסֵר לוֹ מִהַמְּלַבּוּשׁ שְׁלוֹ אִיזָה חֶסְרוֹן. כְּגוֹן לְאֶחָד נַחְסָר
בֵּית יָד אֶחָד מִהַמְּלַבּוּשׁ שְׁלוֹ (שְׁקוֹרִין "אַרְבִּיל") וְיֵשׁ אֶחָד שְׁחָסֵר
לוֹ חֵלֶק אֶחָד מִכַּנָּף בְּגָדוֹ (שְׁקוֹרִין "פֶּאֱלַע") וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַכֹּל
לְפִי מַעֲשֵׂה הָאָדָם (שְׁכֵן זוֹכֵה לְלַבּוּשֵׁין אַחַר מוֹתוֹ) כִּידוּעַ, וְכַפִּי
הַלְּבוּשֵׁין שְׁלוֹ שְׁמִבִּיאִין אוֹתוֹ לְשֵׁם כֵּן דְּנִין אוֹתוֹ וְנוֹתְנִין לוֹ
מְקוֹמוֹ כַּנ"ל.

כְּעַם אַחַת הִבִּיאוּ לְשֵׁם מֵת אֶחָד עָרוּם לְגַמְרֵי בְּלֵי שׁוּם
לְבוּשׁ רַחֲמָנָא לְצַלָן. וְדָנוּ אוֹתוֹ שִׁיְהִיָּה נִשְׁלָךְ וְנֶאֱבָד

בכף הקלע רחמנא לצלן כי היה ערום לגמרי. ובא צדיק אחד ולקח מלבוש אחד ממלבושין שלו והשליך עליו. ושאלו אותו הבית-דין דשם למה אתה נותן לו מלבוש שלך והקפידו על זה, כי מדוע יתלבש זה המת וינצל על-ידי לבוש שאינו שלו. השיב הצדיק הנ"ל אני צריך לשלח זה האיש למחוז חפצו ובשביל זה יש לי רשות להלבישו במלבוש שלי. וכי לא ראיתם שלפעמים שר גדול שולח את עבדו לאיזה שר אחר, ונתעבב העבד קצת מלילך בשליחותו. ושאל אותו השר מדוע לא הלכת עדין בשליחותי השיב העבד כי אין לי מלבוש הראוי לילך בו לאותו השר. כי הוא שר גדול ואי אפשר לילך לשם במלבוש בזוי. ענה השר ואמר. קח מהרה מלבוש אחד ממלבושי ולבוש אותו ורוץ מהרה להשר בשליחותי. כך מחמת שאני צריך לשלח זה המת בשליחותי, על-כן אני נותן לו אחד ממלבושין שלי והציל הצדיק את המת מענש המור של כף הקלע. וספר זאת לענין עצם כח הצדיק האמת להציל אנשיו בעלמא דקשומט (עין לקמן ש"ט):

קג

כג פעם אחת היה מלך אחד ונסע המלך למדינה אחת וראה שם בנינים נאים מאד שקורין "פאלאצין"

[אַרמונות]. והוטבו בעיניו הבנינים מאד ונסע לביתו ושכר תקף בעלי מלאכות שיבנו לו פאלאצין כמו שראה במדינה הנ"ל. ובנו לו אותם הפאלאצין וצירו אותם בצעירים נפלאים מאד. ואחר כך כשפנו אותם וצירו אותם עשה משתה גדול מאד, ושלח גזעטין [הזמנות] בכל מדינתו שכל מי שרוצה לראות אותן הפאלאצין ילך ויראה. ונסעו מכל המדינות לראות.

ומעיר אחת נתחברו יחד שני אנשים אחד היה יהודי ואחד היה ערל שקורין "שלאחמציין" [שר] ונסעו יחדו לראות אותן הפאלאצין שבנה המלך. וכשבאו להשער של הפאלאצין ראו שמציר שם דרך על השער של הפאלאצין, דרך נפלא מאד. ומשני הצדדים של הדרך עומדים מעינות עם מים, ועל כל מעין ימים ממנה מלאך אחד. ומצד הדרך הולך פעטליר [קבצן] אחד, והפעטליר היה צמא למים מאד מאד. והממנים הנ"ל לא רצו לתן לו מעט מים לשתות ובאמצע הדרך נסע אדון אחד עם עגלת צב, ואמר להממנה שיתן לו מעט מים על ידיו והלך ממנה אחד ונתן לו, והלך הממנה השני ונתן להפעטליר הנ"ל מים לשתות והלך הממנה שנתן מים להאדון הנ"ל ונתן רמין [אפר] על הממנה שנתן מים להפעטליר הנ"ל.

כל זה ראו השנים הנ"ל הינו היהודי והשלאחמציין ואמר השלאחמציין על זה קעפסטווע [עולה אינו ישר] ונתן לו היהודי הכאה על הלחי (שקורין "פאמיש") ונעשה שם גישלעג [קמטה]. עד ששמע המלך מזה ושלה המלך אחריהם. ושאל בתחלה את היהודי מפני מה הכית אותו על הלחי, השיב באשר שיאמר על מעשה המלך קעפסטווע. אמר המלך להערל השלאחמציין מפני מה אמרת כך, והשיב וכי זה הוא לא קעפסטווע שזה רוצה לשנות ואינם רוצים לתן לו לשנות, וזה רצה שיתנו על ידו ונתן לו, ויתר שאת כשהלך השני ונתן לו לשנות, נתן עליו רמץ זה שנתן להאדון מים על ידיו.

אחר-כך אמר שוב המלך להיהודי ולמה הכית אותו. ואמר היהודי שכל למה היו נותנין מים להאדון ולהבעטליר לא נתנו. פי לזה צריך לתן הינו להאדון, ולהבעטליר לא צריך לתן. ותו לא אמר הינו השכל שאמר היהודי שלזה צריך לתן ולזה לא צריך לתן. ואחר-כך ענה ואמר שאיש צריך לילך בכל ערב שבת כל הארבעה עולמות הינו עשיה יצירה בריאה אצילות ועולם העשיה לכד קשה מאד לילך ובכפרט וכו' כל זה ספר פעם אחת בליל שבת אחר ברפת המוציא:

מָקוֹם לֵידָתוֹ וַיְשִׁיבָתוֹ וְנִסְיֵעוֹתָיו וְטִלְטוּלָיו

קד

א לֵידָתוֹ הָיְתָה בְּקַהֲלֵת-קֹדֶשׁ מְעוֹן/עֲבוֹז, וְנִכְנַס לְבְרִית מִילָה בְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל. וְכָל שְׁנוֹתָיו הָיוּ כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ בְּעֶרְדִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה פְּחוֹת מְעַט. כִּי בַשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים נִפְטַר וְנִסְתַּלַּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּיַרְחַ הָאֶתְנַיִם בַּחֹג בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי יוֹם רְבִיעֵי שָׁל סְבוֹת ח' תִּשְׁרֵי תַקע"א בְּאוּמִין הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַר בָּהּ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ לְשֹׁכֵב שָׁם כְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקַמּוֹן קצ"א, קצ"ז, רי"ז). וְאַחֲרֵיכֵן שָׁמַעְתִּי שֶׁשְׁנוֹתָיו לֹא הָיוּ כִּי אִם שְׁלֹשִׁים וְשָׁמוֹנֶה שָׁנָה וַחֲצִי וְכִפִּי הַנִּרְאָה כִּן הָאֲמַת. (וַיְדוּעַ כִּי בַשָּׁנָה תַקל"ב הָיָה רֹאש־חֹדֶשׁ נִסָּן בְּשַׁבַּת זָוָה הַיּוֹם שֶׁנּוֹלַד בּוֹ רַבְּנּוֹ זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה לְשָׁנֵי הַדְּעוֹת הַזֵּה"ל):

קה

ב מִן יוֹם לֵידָתוֹ עַד שְׁנַת־גְּדֻל וְנַעֲשָׂה בַר מַצּוּהָ עַד כְּנִיסָתוֹ לַחֲפָה הַבַּל הָיָה בְּקַהֲלֵת-קֹדֶשׁ מְעוֹן/בּוֹז. וְכִבֵּר מִבְּאֵר קֶצֶת (בְּשִׁבְחֵי הַר"ן) פְּחוֹת מִטַּפָּה מִן הַיָּם מַעֲנִין עֲבוֹדָתוֹ שָׁגַם בְּאֵלוֹ הַיָּמִים בְּיָמֵי קִטְנוֹתוֹ מִמַּשׁ הַתְּעוֹרָר לְעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכו' וְהַנְּשׂוֹאִין שָׁלוֹ הָיוּ בְּמַעֲדוֹעֲדוֹוֹקַע כִּי מִשָּׁם נִשְׁתַּדֵּךְ עִם

בת הרבני הנגיד המפרסם בתורה וביראה מורנו רבי אפרים זכרוננו לברכה. וחותנו היה איש נכבד מאד ומיחס מקור חצבו היה בזאסלאב. אך אחר-כך נתגלגל הדבר עד שקבע ישיבתו בכפר אוסאטין ובשאר כפרים שהם מהישוב של מעדוועדווקע, והיה מחזיק כפרים הנ"ל והיה מפרסם בשם טוב בין כל הצדיקים המפרסמים שכלם נתאכסנו אצלו כי היה איש חשוב מאד. גם אשתו היא חמותו של רבנו זכרוננו לברכה היתה אשה פשרה מאד, וזכה להתחתן עם רבנו זכרוננו לברכה.

ותכף ביום החפה אחר יציאתו מהחפה היה משתוקק ומתגעגע להשם יתברך וכו' ונתחבר תכף עם רבי שמעון ברבי פער, ומאז היה עוסק בעבודת השם בכפרים הנ"ל ויגע וטרח בעבודת ה' ביגיעה גדולה ובמסירת נפש וכו'. והיה נוסע משם לפרקים למעוז'בוז, וחזר ונסע למעוז'בוז לשם וגם היה דרכו לדבר לפרקים עם אנשים בעבודת השם והיה מעוררם מאד והמשיך את לבם להשם יתברך בהשתוקקות נמרץ מאד. וברבות הימים ושנים שהיה מתענה ומתגעגע מאד בעבודת השם ובהתבודדות בלי שעור ונסיונות אין מספר והוא עדין היה יושב בכפר הנ"ל על שלחן חותנו, בתוך כך התחילו קצת אנשים להתקרב אליו קצת גם בהיותו יושב על שלחן חותנו בכפר

הנ"ל, והכל היה בימי נעוריו ממש קדם היותו בן עשרים שנה כי היה זריז גדול בעבודתו וגם התחיל בקטנותו ממש כנזכר לעיל:

קו

ג וספר לי רבי שמעון הנ"ל שתקף אחר שכפה רבנו זכרוננו לברכה פני הפלה ביום חתנתו הלך מיד וקרא פמה בני הנעורים, ודבר עם כל אחד ואחד ביחידות, ונסה אותם בחכמתו היכן הם עומדים. ואחר־כך קרא את רבי שמעון והתחיל לדבר עמו גם־כן בחכמה כאלו הוא רוצה חס ושלום הבלי עולם הזה. ורבי שמעון עמד משתומם ולא השיב לו כי הוא לא חפץ באלה. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר אליו וכי אין אתה בן אדם מדוע אינך חפץ באלו הדברים של עולם הזה. השיב לו אני איש תם וחפץ בתמימות. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר לו כפי הנראה שיהיה הפרות גדול בינינו ואמר לו בלשון אשכנז: ("סע האט אפנים אז מיר וועלן זיך קעננין"). אחר־כך ספר לו רבנו זכרוננו לברכה שדבר עם אלו בני הנעורים ונסה ובחן אותם והנה הם רחוקים מהשם יתברך מאד, אף גם הם פגומים ובעלי עברה רחמנא לצלן. ותקף הלך רבנו זכרוננו לברכה עם רבי שמעון על השדה ודברו יחד הרבה בעבודת השם

בְּהַשְׁתַּוְּקוּת גְּדוֹל, וְדַבֵּר רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן
 דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְבֵּה שְׂאִין שׁוּם תְּכִלִּית בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּי
 אִם לְפָרֵשׁ מִתְּאַוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 וּבִפְרָט אֲנֹכִי שְׁהִיִּים יוֹם חֲפְתִּי וּמוֹחֲלִין לִי כָּל הָעוֹנוֹת,
 בּוֹדָאִי אֲנִי צָרִיד לְפִשְׁפֹּשׁ בְּמַעֲשֵׂי הַרְבֵּה וּכְיוּצֵא בְּאֵלֶּה
 הַדְּבָרִים דְּבַר עֲמוֹ הַרְבֵּה, וְהִלְכוּ יַחַד וּדְבָרוּ מִזֶּה עַד הַחֲפָה.
 אֲשֶׁרִי הַזִּזְכָּה בְּיוֹם חֲפָתוֹ לְחָשֵׁב עַל הַתְּכִלִּית בְּאַמְתָּ.

וּמֵאִזּוֹ וְהִלָּאָה נִתְקַשֵּׁר רַבִּי שְׁמַעוֹן עִם רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה
 וְהוּא זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה דְּבַר עֲמוֹ הַרְבֵּה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת
 גְּדוֹל, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לְבוֹ שִׁיעֵשָׂה כְּמוֹתוֹ לְפָרֵשׁ עֲצֻמוֹ מִן
 הָעוֹלָם לְגַמְרֵי וְלַהֲתַנַּגֵּעַ וְלַטְרַח וְלַעֲסֹק רַק בְּעַבְדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.
 אֲבָל רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לוֹ אַתֶּם בּוֹדָאִי תִזְכְּרוּ לְהִיּוֹת צָדִיק
 מִפְּרָסֵם וְאֲנִי חָפֵץ לְהִיּוֹת מִשְׁמֹשׂ אֲצִלְכֶם תָּמִיד וְכֵן הָיָה.
 אֲבָל גַּם רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה אִישׁ פֶּשֶׁר מְפֹלֵג בְּמַעֲלָה, כִּי
 שְׁמַעְתִּי מִפִּי רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה בְּעֲצֻמוֹ לִפְנֵי כְּמָה שָׁנִים,
 שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן כָּבֵר שָׁבַר כָּל מַדּוֹת רְעוּת לְגַמְרֵי:

קז

וּבְסֵפֶר רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁפָּעַם אַחַת אַחַר שֶׁנִּשְׁעֵשָׂה מִפְּרָסֵם
 נָסַע עִם רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה דְּרָךְ כְּפָר אוֹסְאִמִּין,
 שְׁשֵׁם יָגַע רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה בְּעַבְדוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּבֵית

חֹתְנֵנוּ, שְׁהִיָּה דֶר שָׁם, וְנִסְעַ עִמּוֹ דְרָךְ הַשְּׂדוֹת וְכִיּוּצָא, וְהִיָּה רַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מִתְּגַעְגַע מְאֹד וְאָמַר כַּמָּה הִיָּה טוֹב לְפָנַי בְּכֹאֵן כִּי בְּכֹל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הִרְגַּשְׁתִּי מַעַם גְּדֻעְדָן. כִּי שָׁם בְּאֵלוֹ הַדְרָכִים הָיָה רְגִיל לֵילָךְ וּלְהִתְבּוֹדֵד וְהִיָּה מִצַּר וּמִתְּגַעְגַע מְאֹד וְאָמַר הֲלֹא כֹּאֵן הִיָּה טוֹב לְפָנַי מְאֹד, וְלָמָּה לִי הַפְּרוֹסוּם שֶׁל עֲכָשׁוּ. גַּם עוֹד פַּעַם אַחַת סִפֵּר בְּפָנַי שְׂבִהוּתוֹ בִּימֵי נְעוּרָיו בְּשֶׁהָיָה מִתְּבּוֹדֵד בְּאִיזָה מְקוֹם בְּיַעַר אֹרֶז בְּשָׂדֵה בְּשַׁחְזוֹר מִשָּׁם הָיָה כָּל הָעוֹלָם חָדָשׁ בְּעֵינָיו וְנִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרִי, וְלֹא הָיָה הָעוֹלָם נִרְאֶה בְּעֵינָיו כְּלָל בְּאִשֶּׁר מְקֻדָּם:

קח

ה אַחֲר־כֶּךָ נִתְגַּלְגַּל הַדְּבָר וְהָיָה מְכָרָח לְהִסְתַּלַּק מִשְׁלַחַן חֹתְנֵנוּ כִּי חֲמוּתוֹ נִפְטָרָה וְלָקַח חֹתְנֵנוּ אִשָּׁה אַחֶרֶת מְקַהֲלֵת קֹדֶשׁ מְאֹהֲלִיב וְרַבְּנֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעֵצְמוֹ הִשְׁיֵאָה לוֹ כִּי הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה נָסַע עִמּוֹ לְעִיר מְאֹהֲלִיב וְעַל יָדוֹ נִגְמַר הַשְּׂדוּךְ וְנִשְׁאֵת לוֹ. כִּי אַף־עַל־פִּי שְׁהִיָּה עַדִּין בִּימֵי נְעוּרָיו מִמּוֹשׁ וּכְמִדְמָה שֶׁשָּׁמַעְתִּי שְׁהִיָּה אֹרֶז בְּעַרְדָּה שְׂמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַף־עַל־פִּי־כֵן נִשְׂאוֹ לוֹ פָּנִים קָצֵת וְנִשְׂאִים מִחֲמַת שְׁהִיָּה נֶכֶד הַבְּעַל־שֵׁם טוֹב זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְגַם רָאוּ וְהִכִּינוּ בּוֹ בְּעֵצְמוֹ שֶׁהוּא כְּלִי יָקָר מִפּוֹ וּמִפְּנִינִים.

והמשפילים הבינו גם אז שפאשר יתגדל יהיה חדוש בעולם.

ומעשה שהיה במאהליב כך היה, פי נתאכסן שם בבית איש נכבד אחד מהמקרים להרב הקדוש דודו רבי פרוף זכרונו לברכה. והאיש היה עשיר נכבד. וקבלו בכבוד גדול ועשה סעדה עבורו. והיו שם עוד אנשים חשובים מהמקרים להרב הנ"ל, ונתנו לו יין לשותות והוא זכרונו לברכה היה עדין סגור ולא היה רגיל לומר תורה ברבים, אך אז בשעת משתה היין נתלהב לבו ופתח פיו וגלה לפניהם דברים נפלאים ונוראים. והאנשים אשר היו שם ראו את המראה הזאת, המה ראו בן תמהו, ונבהלו מאד, ואז היה הנשואין של חותנו ושבו לביתם. ובאותו הזמן בא לשם הרב הצדיק המפרסם מורנו הרב דב מואסלאב הנקרא בפני כל רבי בער פרפי בונים שזכה לנסע לארץ ישראל ונסתלק שם. וספרו לפניו כל הנ"ל כל מה ששמעו מפיו אז, ונבהל ונשתומם מאד ואמר שיהיה חדוש גדול בעולם.

ובהיותו יושב בכפר עדין על שלחן חותנו התחילו אנשים ממקומות הסמוכים להתקרב אליו. ולפעמים נסעו אליו והיה מלהיב לבם מאד להשם יתברך, ונתקרכו על ידו להשם יתברך, ונעשו אנשים כשרים מאד עד היום הזה אשרי להם.

אחר־כך עדין היה יושב קצת על שלחן חזתנו, אך
 במשך הזמן קצת לא יצאה חמותו ידי חובתה
 נגדו, כי בבית חזתנו הנ"ל היה לרבנו זכרוננו לברכה חדר
 מיוחד בתוך הבית דירה שקורין "אלקיר" [חדר צדדי קטן].
 ושם היה יושב ומתבודד ועוסק בעבודתו, ולפרקים היה
 יוצא לחוץ להתבודד בשדה או ליער וכיוצא. והיה היום
 ונסע רבנו זכרוננו לברכה אל העיר והלכה חמותו והעמידה
 מפתה שם. כי רצתה לקח את החדר בשבילה. ותכף
 כשבא רבנו זכרוננו לברכה לשם ומצא שלקחה ממנו מקום
 קדשתו, לא היה יכול עוד להיות סמוך על שלחן חזתנו.
 ואז יצא מן הכפר, ונכנס לתוך העיר וקבע דירתו
 במעדוועדווקע:

קט

ו והנה בכל הענינים האלה יש הרבה מאד לספר כמה
 וכמה אלפים ורכבות מעשיות שעברו עליו באלו
 הימים והשנים שישב במקומות הנ"ל, שאז היה עקר יגיעתו
 וטרחתו בעבודתו יתברך ביגיעה גדולה מאד, והיו לו
 מלחמות גדולות בכל יום ובכל שעה קדם שהכניע ושבר
 כל מדה ומדה, וכל תאוה ותאוה. ומחמת שלא זכיתי
 להתקרב אליו אז רק בבואו לפה ברסלב, וכל אלו הדברים

שָׁמַעְתִּי בְּסֻרוּגֵי רַבִּים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְהַשָּׂאֵר מִשָּׂאֵר אַנְשִׁים
 שֶׁהִפִּירוּ אוֹתוֹ אֹן, עַל־כֵּן אֵינִי יָכוֹל לְסַפֵּר הַכֹּל כַּפֶּסֶד הָרְאוּי,
 וְאֵנִי מִכְרַח לְדַלֵּג הַרְבֵּה מֵעֵנִין לְעֵנִין. וְכֹל מֵה שִׁיעָלָה עַל
 זְכוּרֵי לֹא אֶמְנַע מִלְסַפֵּר כִּי גַם מִמֶּה שִׁשְׁמַעְתִּי כִּכֹּר נִשְׁפַּח
 הָרֵב:

קי

וְאֶרְשֶׁם אֵיזָה מַעֲשִׂיֹת קַמְנוֹת שִׁשְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
 זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שֶׁסֵּפֶר שְׁבִימֵי נַעֲרָיו בָּעֵת עֶסְקוֹ
 בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה, הָיָה חַפֵּץ מְאֹד שֶׁהַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵד יִהְיֶה מְרֹאָה לוֹ מוֹפֵת לְמַעַן תִּתְחַזַּק אַמוּנָתוֹ יוֹתֵר
 וְהָיָה מַעֲתִיר וּמַפְצִיר וּמְרַבֵּה בַתְּפִלוֹת לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד עַל זֶה.
 וְסֵפֶר שְׁלֹשָׁה מוֹפְתִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ אֹן:

אֶחָד כִּי בְּמִקּוֹם שֶׁהָיָה רְגִיל לִילָךְ בַּחוּץ אָנָּה וְאָנָּה, וְעַסְק
 בַּהֲתַבּוֹדְדוֹת וּדְבָקוֹת לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד, הָיָה עוֹמֵד
 בְּאוֹתוֹ הַדְרֹךְ צָלֵם גְּדוֹל שְׁלֵהֶם, הֵינּוּ שְׁתֵּי וְעַרְב בְּדַרְכֶּם,
 בְּפָרֵט בְּכַפְרִים. וְהָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד כִּי הָיוּ לוֹ יִסּוּרִים
 עַל שֶׁהִשְׁתִּי וְעַרְב עוֹמֵד לְנַגְדוֹ בָּעֵת הַלּוּכּוֹ בְּדְבָקוֹת
 וְהַתְּבוֹדְדוֹת. וְהַתְּפִלָּל לְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד שִׁיעֵשָׂה לוֹ מוֹפֵת זֶה
 שִׁיְהִיָּה נַעֲקָר הַצֶּלֶם. וַיִּגְזֹר אֹמֵר וַיִּקָּם, וּפְתֹאֹם נַעֲקָר הַצֶּלֶם
 וְנִפְלַל לְאַרְצָן.

השני. מענין הדגים שהיה הולך לפני הנחר ורצה שיבואו לו דגים לידו בלי מצודה ונתקנים כד.

והשלישי שכחתי, כמדמה שהיה מה שחפץ שיראה מת והפציר להשם יתברך על זה, ונתקנים כד שפא אליו פתאום מת אחד, והוא היה שוכב בחדרו הינו בהאלקיר שלו בבית חותנו. ונפחד רבנו זכרנו לברכה אז מאד מאד, כי אז היה אצלו פעם הראשון שראה בעיניו את המת, כי זה היה בתחלת ימי נעוריו. וגם אמר אחר-כך שאותו המת היה רשע, על-כן נפל עליו פחד גדול עצום מאד בלי שעור. והתחיל לצעק מאד בצעקה משנה מאד ובאו במרוצה אנשי הבית ורצו לכנס לחדרו. ולא יכלו לכנס מחמת שרבנו זכרנו לברכה סגר מתחלה את החדר מבפנים. והכרחו לעשות תחבולות לכנס, ואיני זוכר אם ספר שפותרו הפתל, או שנכנסו מלמעלה מן פתל האלקיר ובאו אליו, ואחר-כך נח מפתחו. ואמר שאותו המת היה רשע ובשביל זה נפחד כל כד. ואחר-כך ראה כמה וכמה מתים ולא נפחד עוד, מפל-שכן בסוף ימיו שאז נעשה בעל השדה שאז באו אליו לאלפים ולרכבות בלי שעור בשביל תקון. כי בזה היה עוסק ביותר לתקן נשמת המתים ונשמות ערטילאין שעדין לא נכנסו בגוף כלל וכו' כמבאר במקום אחר.

וְסִפֵּר שֶׁהָיָה עָנִי שָׁבוּעַ אֶחָד, וּפְעַם אַחַת לֹא הָיָה לוֹ מָה
 לֵאכֹל בְּעָרֵב, וְהִלְךְ בַּשָּׂדֶה בְּדַרְכּוֹ וּמָצָא פֶּאֱמִישִׁילָע
 אַחַת עִם גְּרוּיָפִין [כְּעֵין מְטַפַּחַת עִם גְּרִיסִים] וְהֵבִיא לְבֵיתוֹ
 לְבָשֵׁל. וּכְפִי הַנְּשַׁמֵּעַ מִפִּיו שֶׁזֶה הַדְּבָר הָיָה יָקָר בְּעֵינָיו
 כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב, עַל שֶׁהָיָה לוֹ בְּטַחוּן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ הוֹמִין לוֹ פְּרִנְסָה בַּשָּׂדֶה. כִּי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ
 שְׁאֵמֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מִכְּטַחוּן שְׁאֵפְלוֹ אִם הָיָה יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה
 מִמֶּשֶׁה הָיָה לוֹ בְּטַחוּן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁזְמִין לוֹ פְּרִנְסָתוֹ. אִךְ
 זֶה הַדְּבָר קָשָׁה וְכִבֵּד יוֹתֵר, הֵינּוּ שֶׁהַצְּדִיק הָאֱמֵתִי יַחֲזִיק
 הַמַּעוֹת אֲצִלוֹ, וְלֹא יִפְזֹר מִיַּד זֶה קָשָׁה וְכִבֵּד יוֹתֵר וְכוּ' וְסִפֵּר
 לְפָנָי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁלֹשׁ מְאוֹת אֲדָמִים נֶדֶן שְׁלוֹ וְהָיָה אוֹכֵל
 מֵאוֹתוֹ הַמַּעוֹת עַד שְׁכָלוֹ, וְאַחֲרֵכֶּךָ עָבַר עָלָיו הַנַּ"ל שֶׁהָיָה
 עָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל אֲבָל בְּתַחֲלָה לֹא חָשַׁב כָּלֵל רַק עָסַק
 בְּעִבּוּדָתוֹ וְאֲכַל מֵהַסֵּף הַנַּ"ל וְכוּ' כַּנַּ"ל:

קיא

ה וְהָיָה רָגִיל לְסִפֵּר הַרְבֵּה מֵעֲנִין מַחֲשׁוֹבוֹתָיו שֶׁהָיוּ לוֹ אִז
 בִּימֵי נְעוּרָיו בַּעַת שְׁעָסַק בְּעִבּוּדָתוֹ. שְׁצִיר בְּדַעְתּוֹ
 שְׂאִינּוֹ רוֹצֵה לְהֵיוֹת מְפָרְסֵם בְּשׁוּם אִפֵּן, וְלֹא הָיָה רוֹצֵה
 לְהֵיוֹת מְקַבֵּל כָּלֵל, וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה מַחֲשׁוֹבוֹת בְּעֲנִין זֶה
 אִךְ שִׁיעָלִים עֲצָמוֹ מִן הָעוֹלָם וּמֵהִיכָן תִּהְיֶה פְּרִנְסָתוֹ.

וּלְפַעֲמִים הָיוּ לוֹ מַחְשָׁבוֹת שְׂיַחֲזֹר עַל הַפְּתָחִים וְאִישׁ לֹא יָדַע
מִמֶּנּוּ:

קיב

ט אַחֲר־כֵּךְ נִכְנַס לְמַעֲדוֹעֲדוּקָע. וְשָׁם נִתְקַבְּצוּ כַּמָּה אַנְשֵׁי
כְּפָרִים, וְעָשׂוּ לוֹ מַעֲמַד קְבוּעַ לְתַן לוֹ אֶחָד
רַעֲנָדָל [סוג מַמְבֵּעַ] בְּכָל שָׁבֻעַ. וַיֵּשֶׁב שָׁם בְּמַעֲדוֹעֲדוּקָע
בְּהַשְׁקָט וְשִׁלּוּהַ קֶצֶת, וְשָׁם הִתְחִילוּ כַּמָּה אַנְשִׁים לְהִתְקַרֵּב
אֵלָיו, וְנָלוּ אֵלָיו אַנְשִׁים רַבִּים מִיּוֹם אֶל יוֹם. וְהִתְחִילוּ לְנַסֵּעַ
אֵלָיו מִהַסְּבִיבוֹת, עַד שֶׁהִתְחִילוּ לְנַסֵּעַ אֵלָיו מִמְּקוֹמוֹת
רְחוֹקִים בְּעֶרְךָ עֶשְׂרִים פָּרָסָאוֹת. כִּי אַנְשֵׁי דְאִשְׁבִּי נִתְקַרְבוּ
אֵלָיו בְּעַת יְשִׁיבְתוֹ שָׁם, וְכָל מִי שֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו נִתְמַלֵּא
יְרֵאת הַשָּׁם. וְהָיָה מְשִׁיב רַבִּים מַעֲוֹן וְקִרְבָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּהִתְקַרְבוֹת גְּדוֹל וְכו', וְכו', וְגַם בְּמַעֲדוֹעֲדוּקָע הָיָה לוֹ קֶצֶת
מִחֻלְקַת אֲבָל כֹּל שׁוֹנְאָיו נָפְלוּ לְפָנָיו. וְהָיוּ שָׁם אִיזָה מַעֲשִׂיּוֹת
עִם הַרְבָּנִים דְּשָׁם אֲדָ אֵינִי יוֹדֵעַ אוֹתָם עַל בְּרִין:

קיג

י אַחֲר־כֵּךְ נָסַע מִמַּעֲדוֹעֲדוּקָע לְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל. כְּבוֹאוֹ
מֵאַרְצ־יִשְׂרָאֵל נִשְׁתַּדֵּךְ עִם בְּתוֹ אָדִיל עִם
כְּבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ הָרַב
אֲבָרְהָם דִּב זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הָרַב אֲבִי־בֵית־דִּין דְּקַהֲלַת־קִדְשׁ

חֲמַעַלְנִיק. וְאַחַר בִּיאָתוֹ מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל יָשַׁב עוֹד בְּעֶרְךָ שָׁנָה
וְיֹתֵר קֶצֶת בְּמַעְדוֹ וְעַד וְדוֹקָע.

גַּם תִּכְרַךְ בְּבֹאוֹ מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל נִסַּע לְקַהֲלַת קִדְשׁ לְאֲדִי
לְהֵרֵב הַחֲסִיד הַנְּאֻזֵן הַמְּפָרֶסֶם מוֹרְנוּ הֶרֶב שְׁנִיאֹר וְלִמֵּן
זָכַר צִדִּיק וְקֹדֵשׁ לְבָרָכָה. וְדַבֵּר עִמּוֹ הִרְבָּה מֵעַנְיֵן אֲנִשֵּׁי
אַרְץ־יִשְׂרָאֵל כִּי בַעַת הַיּוֹת רִבְּנוּ זָכְרוֹנוֹ לְבָרָכָה בְּאַרְץ־
יִשְׂרָאֵל, שִׁחְרוּ פָּנָיו שֵׁם שְׁיֵהִיָּה הוּא זָכְרוֹנוֹ לְבָרָכָה שֵׁם.
וּבְעַנְיֵן זֶה יֵשׁ כְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת לְסַפֵּר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בַּעַת
נִסְיַעְתּוֹ לְשֵׁם וּבַהֲיוֹתוֹ שֵׁם וּבַחֲזִירְתּוֹ מִשֵּׁם.

גַּם הָיָה יֹאצֵּל הֶרֶב הַקֹּדֵשׁ מִנְעַסְכִּיז חֲמֻשָּׁה יָמִים קִדָּם
פְּטִירַת הֶרֶב הַנַּ"ל. וְנִסַּע אֵלָיו בְּחַפְזוֹן גָּדוֹל כִּי הָיָה
לְהוֹט וְנַחְפֹּז בְּנִסְיַעְתּוֹ כִּדְרֵי לְמִצְאֹו בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ. וְכֵן הָיָה
שָׂבָא אֵלָיו סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ. וְגִדְּל הָאֵהָבָה וְהַשְׂמִיחָה
שְׁהִיָּה לְהֵרֵב הַקֹּדֵשׁ הַנַּ"ל מִבִּיאַת רִבְּנוּ זָכְרוֹנוֹ לְבָרָכָה אִי
אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְשַׁעַר כָּלָל. כִּי הֶרֶב הַנַּ"ל הָיָה מְפֹל עַל עֲרֵשׁ
דְּרֵי בְּחֵלֵי כְּבֹד מְאֹד, כִּי אֲשֶׁר הָיָה מְפָרֶסֶם בְּפִי כָל וַחֲצֵי שָׁנָה
רְצוּפִים הָיָה מְפֹל מִסְגָּר בְּחֹדֶר שְׁלֵא הָיָה נִכְנָם לְתוֹכּוֹ שׁוֹם
אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְסַבֵּל אֶפְלוֹ הַתְּנוּצָצוֹת
הַשֶּׁמֶשׁ. וְלֹא זֶה מִמְקוֹמוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְאָכַל שׁוֹם תְּבִשִׁיל.
כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל הַרִיחַ שֶׁל תְּבִשִׁיל. וְהָיוּ מִכְרָחִים
לְסַנֵּן לוֹ הֶרֶטֶב כְּמָה פְּעָמִים קִדָּם שְׁאִיכָלָה. וּבְכָל בֵּיתוֹ לֹא

היו רשאים להכניס שום תבשיל, כי לא היה יכול לסבל הריח וכיזא בזה, כי היה חולה גדול בנסורין גדולים וחולאת כבד מאד. וכשפא רבנו זכרנו לברכה אצלו החיה אותו ממש. ותכף כשבא האיש של רבנו זכרנו לברכה ובשר אותו שרבנו זכרנו לברכה יבוא אצלו, נתמלא שמחה הרב הנ"ל ואמר שהוא החיה אותו ממש. ואחר כך בא רבנו זכרנו לברכה אצלו וקבלו בכבוד גדול מאד, ובאהבה וחסד גדולה בלי שעור וערך ודברו ביחד הרבה מאד.

וכפי הנשמע מהאיש שהיה שם עמו שדברו שם מענין מראות וחזיונות של צדיקים אמתיים מה שחזוים ומשיגים וכו' ודברו מהמלאך מט"מ וכו' וכיזא בזה. ואחר כך צוה הרב הקדוש שיעשו סעדה עבורו בביתו דיקא, אף על פי שלא היו רשאים להכניס שם תבשיל כנ"ל. אף על פי כן אהבה מקלקלת השורה ועשה שם סעדה גדולה עבורו ורבנו זכרנו לברכה ישב בראש והרב הקדוש הנ"ל הרים עצמו ונכנס לתוך הבית לבוש במלבוש עליון שקורין "חלאט של גילדין גישטיק" [מעיל רקום בחוטי זהב], ונכנס וישב אצלם אצל השלחן לכבוד רבנו זכרנו לברכה. אשר זה חצי שנה אשר לא קם ממפתו ולא נכנס להסב אצל השלחן, ובשביל כבוד הרב רבנו זכרנו לברכה נכנס בתוך תקף חלאתו כי אז היו הימים קדם פטירתו. ורבנו זכרנו

לְבָרְכָהּ הָיָה שֵׁם מְשׁוֹבְתֵי שַׁבַּת קִדְּשׁ. וְהַפְצִיר הָרַב הַגַּ"ל שְׂיֵאכֵל אֲצֵלוֹ בְּשַׁבַּת קִדְּשׁ, וְלֹא רָצָה רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ, וְאַחֲר־כֵּן הַפְצִיר בּוֹ מְאֹד וְכַמְדָּמָה שְׂאֵכֵל שָׁם. וְהָרַב הַגַּ"ל שָׁלַח לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ עַל פְּדִיּוֹן עֶשְׂרֵה אֲדָמִים. וְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ הָיָה רוֹאֶה שֶׁהוּא מְכַרְח לְחֵלֶק כָּל מְמוֹנֹו, אֲבָל זֶה אֵי אֶפְשֶׁר וְכוּ' וְכוּ' וְהֵבִין שֶׁהוּא מְכַרְח לְהַסְתַּלֵּק. וְחִזַּר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ לְבֵיתוֹ קִדְּם הַסְתַּלְקוּתוֹ.

בְּקִרְיַיִם וְנִטְשָׁאק שָׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד שְׂאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּי אָבִיו שֶׁהוּא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ לְהָרַב מְנַעֵסְכִיז הַגַּ"ל בְּעַת שֶׁהָיָה רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ שָׁם, וְסִפֵּר גַּם־כֵּן שֶׁהָרַב מְנַעֵסְכִיז נִהַג בּוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וּבְעֵצֶם חִלְשׁוֹתוֹ הַגַּ"ל לָוָה אֶת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ בְּעַת שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ לְנִסְעַ לְדָרְכוֹ. אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁחָזַר הָרַב הַגַּ"ל מִהַלְוִיָּה שָׁלְוָה אֶת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ, עָנָה וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן אֲלֵמָּלָא לֹא אֶתִינָא לְעֵלְמָא אֲלֵא שְׂרַבִּי נַחְמֵן יַפְסִיעַ עַל מַפְתָּן שְׁלֵי דֵיִי ("אויך זאל מעהר ניט באשאפֿין ווערין נאר אז ר' נחמן זאל פֿא מיר איבער טרעטן דיא שוועל איז אויך גינג").

בְּשׁוּבוֹ מִהָרַב הַגַּ"ל הָיָה אִז גַּם אֲצֵל הָרַב הַחֲסִיד הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ צְבִי אַרְיָה מֵאֵלִיק. וְכִפִּי הַנְּשָׁמַע מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁכָּל עֶסְקוֹ עִמָּהֶם הָיָה בְּעֵנֵן מֵרְאוֹת וְחִזְיוֹנוֹת, כִּי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוֹ לְבָרְכָהּ לֹא הָיָה דַּעְתוֹ מִסְפִּים

לְעֵנֵן הַמְּרֹאוֹת וְהַחַיּוֹנוֹת שְׁלָהֶם, וְהָיוּ לוֹ וּכְחוּסִים גְּדוֹלִים עִם
הָרֵב הַקְּדוֹשׁ מְנַסְכֵּיז שֶׁהָיָה מְפָרְסֵם גְּדוֹל בְּעֵנֵן זֶה, וְרַבְּנֵי
זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָה נְתוּפַח עִמּוֹ הָרַבָּה בְּעֵנֵן זֶה. וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵיטֵב
עֵנֵן הַיּוֹפּוּחִים אֲדָּה הַפְּלִל, שֶׁרַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָה הָיָה אוֹמֵר,
שְׁלֹא כִּדְ צְרִיכִין לְרֹאוֹת חַיּוֹנוֹת כַּאֲשֶׁר הֵם רוֹאִים. וְהָרֵב
מְנַסְכֵּיז שְׁלַח אֵלָיו פַּעַם אַחַת. תֹּאמְרוּ לוֹ שְׁקֵדֶם שְׂפֵא לְתוֹךְ
הָעִיר רְאִיתִי אֶת הַמְּלֶאךָ מַט"ט וְכֵן וְכֵן רְאִיתִיו. וְכַמְדַּמָּה
שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁאִמֵּר הָרֵב הַקְּדוֹשׁ הַנִּלְ שָׂרָאָה אֶת מַט"ט
בְּרֹאִיָּה מִמֶּשׁ וְרַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָה אָמַר שְׁלֹא כִּדְ רוֹאִין אוֹתוֹ.
וְכַמְדַּמָּה שְׁעוֹד פַּעַם אַחַד מְעַן הָרֵב הַקְּדוֹשׁ הַנִּלְ עִם רַבְּנֵי
זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָה בְּעֵצְמוֹ, כִּדְ רְאִיתִי וְכֵן רְאִיתִי, וְרַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ
לְבָרְכָה לֹא רָצָה לְהַסְכִּים עַל זֶה, וְאָמַר לָהֶם רַבְּנֵי לֹא כִּדְ
רוֹאִין אֶת מַט"ט, אֲנִי רְאִיתִיו כִּדְ וְכֵן, וְזֶה הוּא בְּאֵמַת רְאִיתִי
מַט"ט. וְהָיָה בְּעֵנֵן זֶה כַּמָּה דְבָרִים, אֲדָּה לֹא הָיִיתִי בְּכָל זֶה
אֲצִלוֹ וְלֹא זְכוּתִי לְשָׁמַע מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ דְּבַר בְּעֵנֵן זֶה, רַק
שָׁמַעְתִּי סֵתֶם מִמֶּנּוּ שֶׁהָיָה אֲצִל הָרֵב מְנַעֲסֵכֵיז. וְסִפֵּר לִי
מַעֲשֵׂיזֹת אַחֲרָיִם שֶׁשָּׁמַע אֲזִי מְעַנֵּן הַתְּקַרְבוֹת הָרֵב הַנִּלְ לְרַבּוֹ
מִבְּהַק הָרֵב הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנֵי הָרֵב מִיכָל יֶזֶר צְדִיק וְקְדוֹשׁ
לְבָרְכָה. וְאַחַר־כֵּן בְּשׁוּבוֹ כְּשֶׁהָיָה אֲצִל הָרֵב מֵאֵלִיק הַנִּלְ
וְכַבֵּר שָׁמַע הָרֵב מֵאֵלִיק אֶת כָּל טַעֲנוֹתָיו וּכְחוּסֵי עִם הָרֵב
מְנַעֲסֵכֵיז מְעַנֵּן מְרֹאוֹת, כִּי הָיָה הַדְּבַר מְפָרְסֵם וְנִשְׁמַע

בסביבותם, וכשפא רבנו זכרוננו לברכה אצל הרב מאליק על שבת קדש היה גם הרב מאליק מדבר הרבה בכל סעדה מענן מראות ואמר בכל סעדה וסעדה בשבת תורה, וכל התורה וכל הספורים כלם היו מענן מראות להודיע שהוא רואה באמת. ורבנו זכרוננו לברכה לא הספיק על זה כלל ושתק לו לגמרי, כי קדם שנכנס להרב הקדוש מאליק התפלל להשם יתברך והתישב איך להתנהג עמו וכו' על־כן שתק לו רבנו זכרוננו לברכה לגמרי בכל השבת. ואחר־כך במוצאי־שבת נכנס רבנו זכרוננו לברכה לחדרו בתוך בית הרב הנ"ל ובא אליו הרב מורנו צבי אריה זכרוננו לברכה בעצמו ואמר לו עדין אין אתם מאמינים לי שאני רואה, אתן לכם מופת חותך שאני רואה והתחיל עוד הפעם לומר תורה ולהוכיח לו שהוא רואה, ואז השיב לו רבנו זכרוננו לברכה הרבה צפו לדרש במעשה מרפכה ולא ראו אותה מימיהם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגלה כ"ד):

קיד

יא ויהי היום בשנת תק"ם ראה רבנו זכרוננו לברכה במקום שראה והשיג במקום שהשיג שהוא צריך לקבע דירתו בקהלת זלאטיפאליע. ובאותו השנה בסופו

בראש חדש אלול עשה נשואין לבתו אדיל הנ"ל, והחתנה היתה בחמעלניק, והיה שם על החתנה עם כל בני ביתו כנהוג. ועל החתנה היתה אמו הצדקת מרת פיגא זכרונה לברכה. וראתה בעת החפה את הפעל-שם טוב זכרוננו לברכה, כי היא היתה צדקת בעלת רוח-הקדש, וכל הצדיקים היו מחזיקים אותה לבעלת רוח-הקדש ולבעלת השגה גדולה, ובפרט אחיה הצדיקים המפרסמים הינו הרב הקדוש מסדלקיב והרב הקדוש מורנו רבי ברוך זכרוננו לברכה בלם החזיקו אותה פאחת מן הנביאות. ואז פאותה העת תכף אחר החתנה הנ"ל נשתדך רבנו זכרוננו לברכה עם בתו מרת מרים זכרונה לברכה, עם הרב החסיד המפרסם מורנו הרב ליבוש זכרוננו לברכה אב-בית-דין דקהלת-קדש וואלמזשיסק.

ובחזירתו מהחתנה הנ"ל עם כל בני ביתו הלך ונסע עמהם תכף לזלאטיפאליע, ונכנס להעיר בלי שום ידיעה מאנשי הקהלה, כי לא שאל את פיהם מקדם כלל, רק שכר לו דירה שם וקבע דירתו שם פתאום. אבל אף-על-פי-כן קבלו אותו אנשי הקהלה בכבוד גדול. ובראש השנה נתקבצו שם אצלו אנשים רבים בערך מאה אנשים ויותר, והוא זכרוננו לברכה, לא הכין בשבילם כלל כי היה בעצמו כאורח שם כי נכנס שם סמוך לראש-השנה מאד.

וּקְבְּלוּ אֲנָשֵׁי הַקְּהֵלָה אֶת כָּל הָאוֹרְחִים אֶצְלָם בְּכָבוֹד גָּדוֹל
וְהַפְּצִירוּ לְרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה שְׂיִכְנֶם לְבֵית־הַפְּנִסַת הַגָּדוֹל
דָּשָׁם עִם כָּל אֲנָשָׁיו לְהַתְּפִיל כִּי הוּא מְקוֹם רַחֵם וְטוֹב לְפָנָיו
לְהַתְּפִיל שָׁם עִם כָּל אֲנָשָׁיו, וְהַתְּפִיל שָׁם עִמָּהֶם פְּרֹאֲשֵׁי
הַשָּׁנָה יוֹם־כַּפּוֹר וּמָסְרוּ לוֹ שֶׁהוּא יִצְוֶה הַכֹּל שְׂיִתְּנֶהֱג
כְּרָצוֹנוֹ הֵן בְּעִנְיָנוּ בְּעֵלֵי תְּפִלוֹת וְתוֹקְעִים וְכִי־צֵא וְיֵשֵׁב שָׁם
בְּשִׁלּוֹה בַּיָּמִים הַגּוֹרְאִים.

וַיְהִי הַיּוֹם, הַתְּפִיל אַחַד נְעִילָה לְפָנָי הָעֶמּוּד בְּיוֹם־כַּפּוֹר
שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, וְנִשְׁתַּקַּל מְלֻלוֹ
בְּאִמְצַע הַתְּפִלָּה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִפְתַּח פִּיו בְּשׁוֹם אַפּוֹ, עַד
שֶׁהִכְרַח לְהִסְתַּלַּק בְּחֶרֶף גְּדוֹלָה וְעָמַד אַחֵר תַּחְתָּיו. וְאַחֲרֵי־
כֵּן בְּמוֹצָאֵי יוֹם־הַכַּפּוֹרִים אָמַר רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה דְּבָרֵי
צָחוֹת נָאָה כְּדָרְכוּ עַל עֵינַי הַבְּעֵלֵי תְּפִלָּה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם־
כַּפּוֹר, וְאָמַר שֶׁהוּא מְטַבֵּעַ שֶׁל אֲבָרָהֶם אָבִינוּ זְקֵן וְזִקְנָה מִצַּד
אַחַד, בַּחוּר וּבְתוּלָה מִצַּד אַחַד. כִּי בְּתַחֲלָה הַתְּפִיל חוֹתְנוֹ
שֶׁל הַבְּעַל נְעִילָה הַנִּ"ל, וְאַחֲרֵי־כֵּן חֲתָנוּ הַנִּ"ל, וְשְׁנֵיהֶם
הַתְּפִלוֹ בְּשִׁבִיל נְשׁוֹתֵיהֶם כְּדֵי לְהַתְּכַפֵּד בְּעֵינֵיהֶם וְכו'.
וְאָמַר אֲזַי שֶׁהוּא הָיָה רוֹצֵה לְעַסֵּק אֲזַי בְּתְּפִלָּתוֹ אוֹדוֹת
הַפְּרִיפִינְאִצִּיעַ (הֵינּוּ מִה שֶׁהָאֲדוֹנִים לְקַחוּ הַמְּזִיגָה מִיַּד הַמוֹכְסֵינִים) וְאִם
אֲתֵם יוֹדְעִים אֵיךְ הַסְּמֻךְ־מִם עוֹמֵד כְּנֹגֵד דְּבַר שֶׁבִקְדָּשָׁה
וְאֵיךְ הוּא מִתְּגַבֵּר לְמִנְעַ וּלְבַלְבֵּל וְכֵן זֶה וְעָמַד לְהַתְּפִיל

וְדַחֲיִיתִי אוֹתוֹ. וּמַחֲמַת זֶה הַתְּרַעַם עַל רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה
הָאִישׁ הַזֶּה הַגַּ"ל, וְהַלֵּךְ וְנָסַע לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ שְׁפֹאֲלִיעַ וְהַלְשִׁין
עַל רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּפָנֵי הַזְּקֵן הַיְדוּעַ דָּשֵׁם, עַד שֶׁעָשָׂה
מַחֲלַקַת גָּדוֹל עַל רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה. וּמֵאֵז וְהַלְאָה נִתְעוֹרַר
הַמַּחֲלַקַת הַגָּדוֹל מְאֹד עַד שֶׁכַּמְעַט כָּל הָעִיר כְּלָה חֲלָקוּ עַל
רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה. וְגָדַל עֵצֶם הַמַּחֲלַקַת שֶׁהָיָה עָלָיו שֵׁם,
וְגָדַל הַיִּסּוּרִין שֶׁהָיוּ לוֹ שֵׁם, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְסַפֵּר כִּי יֵשֵׁב
שֵׁם כָּמוֹ עַל קוֹצִים מִמֶּשֶׁ. וְאַחַר סְבוּת נָסַע לְשֵׁם הַזְּקֵן הַגַּ"ל
וּפְעַר פִּיּוֹ לְבָלֵי חֵק עַד שֶׁעָשָׂה שֵׁם מַחֲלַקַת גָּדוֹל עָלָיו.
וּבִתְחִלָּה הָיָה לוֹ אֲהָבָה עִם רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, וְהָיָה הַזְּקֵן
כְּפוּף וְנִכְנַע מְאֹד לְפָנָיו, אֲךָ מֵעַת הַגַּ"ל שֶׁנִּכְנַס רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ
לְבָרְכָה לְזֵלַאֲטִיפֹאֲלִיעַ סְמוּךְ לְגִבּוֹלוֹ שְׁתֵּי פִרְסָאוֹת, וְגַם עַל־
יְדֵי רַבּוּי הַמַּלְשִׁינוֹת כַּגַּ"ל, עַל־יְדִיּוּהַ נִתְעוֹרַר הַמַּחֲלַקַת
הַגָּדוֹלָה, עַד שֶׁכְּבָדוּ עָלָיו כְּזֹכִים אֲשֶׁר לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ.
וּרַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה אָמַר שֶׁהוּא מְכָרַח לֵיִשֵׁב שֵׁם מִן
הַשָּׂמַיִם כִּי הוּא מִתְקַן שֵׁם חֲטָא שֶׁל יִרְבְּעִם בֶּן נִבְטָ.

וְהָרַב הַחֲסִיד הַמְּפָרְסֵם מְגִיד־מִיִּשְׂרָיִם מְטַרְהָאוּוִיצֵעַ שֶׁהָיָה
מֵאַנְשֵׁי רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, שָׂאֵל אֶת פִּיּוֹ הַקְּדוּשׁ
מִדּוּעַ לֹא שָׁלַחְתֶּם אוֹתִי מִקְדָּם לְתוֹךְ הָעִיר זְלַאֲטִיפֹאֲלִיעַ,
וְהָיִיתִי מְדַבֵּר עִם הַנְּגִידִים דָּשֵׁם וְהָיוּ מְקַבְּלִים אֶתְכֶם לְתוֹךְ
הָעִיר בְּכַבּוֹד גָּדוֹל פְּרָאוּי. הַיֵּשִׁב לוֹ רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה אִם

הייתי רוצה להמתין, הייתי נכנס לתוך העיר ולא מיפאלע
 עם עגלת צב בכבוד גדול מאד, אך איני יכול להמתין כי
 אני מכרח מן השמים לכנס לשם.

ובכל הענינים האלו יש הרבה לספר, יקצרו המון יריעות.
 גם אמר אז בשם שיש ערים למטה כך יש ערים
 למעלה, ואמר אז התורה של "אלה מסעי בני ישראל"
 המובא בלקוטי תניינא סימן ס"ב שמדבר שם מתקון חטא
 עבודה זרה לכפר על אלה אלקוד ישראל, על ידי מסעי בני
 ישראל. ושם הוא רק רמז בעלמא מענין זה של ירבעם בן
 נבט הנ"ל. וישב שם שתי שנים רצופים וקרב שם הרבה
 אנשים להשם יתברך. וגם הצדיק מורנו הרב יצחק אייזיק
 זכרנו לברכה נתקרב שם. ואמר שם תורות הרבה גבוהות
 ונוראות מאד:

(אמר המעתיק יסבר פי דוברי שקר האומרים שתקף
 אחר שפא רבנו זכרנו לברכה מארץ ישראל
 התחיל הזקן הנ"ל לחלק עליו ואמר מה שאמר וכו',
 התאלמנה שפתי שקר הרוצים להכחיש את הידוע. כי
 אדרבה כשחזר רבנו זכרנו לברכה מארץ ישראל היה
 בבית הזקן הנ"ל, וקבלו בכבוד גדול וכמבאר לקמן בענין
 נסיעתו לארץ ישראל. וכידוע שגם אחר כך היתה אהבה
 גדולה ביניהם כמקדם, ונהג הזקן בו כבוד גדול ביותר עד

שנכנס רבנו זכרוננו לברכה לזלאטיפאליע וכמבאר פאן. וזה
 היה כמו שנה ומחצה אחר שחזר רבנו זכרוננו לברכה
 מארץ ישראל לביתו):

קטו

יב ובשנת תקס"ב בחדש אלול נכנס לפרסלב ובא לכאן
 על שבת פרשת פי תצא. וכאשר נשמע הדבר
 בנעמריב הסמוך לפה היה אצלנו דבר פלא מאד שהוא
 נכנס לכאן. אבל השם יתברך חמל עלינו מן השמים, וחשב
 מרחוק להיטיב אחריתנו להשאיר שארית בארץ למען עשה
 כהיום הזה להחיות עם רב. כי בכאן נגמרו הספרים
 הקדושים הנדפסים, ופה חבר הספרים הנעלמים מעין כל
 חי, הינו מה שגשרף וספר הגנוז (לקמן קע"ה) וכו' וכו',
 ואנחנו זכינו ברחמי המרבים להתקרב אליו תקף בכניסתו
 לפה, ויתפאר מזה במקום אחר, אם ירצה השם, באריכות
 (בספר ימי מוהרנ"ת). ואמר, אלו לא בא לפרסלב אלא בשביל
 לקרב אותי די. ופה פרסלב ישב בשלוח מבני העיר כל
 ימיו, אבל בעולם היה המחלקת הולך ומתגבר וכל מה
 שקרב יותר אנשים להשם יתברך, התגבר המחלקת יותר.
 אבל הוא זכרוננו לברכה עשה את שלו, ועלה בכל יום ובכל
 שעה ובכל רגע למעלות גבוהות ורמות אשר אין לשער

כָּלֵל. וְלֹאֵל שֶׁהַתַּנְבֵּר הַקְּטָרוֹג עַל הָעוֹלָם עַד שְׁלֹא הָיָה
הָעוֹלָם כְּדָאֵי לִינֵק מֵאוֹר כְּזֶה וְעָמַד וּגְנוּז, הָיָה נִתְגַּלֶּה
גְּדֻלָּתוֹ בְּעוֹלָם וְהָיָה מַחְזִיר כָּל הָעוֹלָם אֵלָיו יִתְפַּרֵּד. כִּי זֶה
הָיָה כָּל מַגְמָתוֹ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיָּו, וּבֹזֵה עֵסֶק תָּמִיד לְזוֹפֹת
הַרְבִּים וְלַהוֹצִיאָם מִחֶשֶׁד לְאוֹר, מֵאַפְלָה לְאוֹר גְּדוֹל.

עָנָה רַבֵּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה וְאָמַר מַה יְהִיֶּה אִם יִגְרְשׁוּ אוֹתִי
מִכָּאֵן גַּם־כֵּן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֲבוֹא לְשֵׁם בְּכָל מְקוֹם
שֶׁאֲעֲשֶׂה פְסִיעָה, אֶתְקַן תָּמִיד. ("וַיֵּא אִיךְ וְעַל אֲמָרְעַט טָאָהֵן וְעַל
אִיךְ אֶלְזֵן פֶּאָר רַעְמִטִּין") כְּשֶׁיֵּצֵא מִזְּלֹאֲמִיפֶאֱלִיעַ בַּעַת שֶׁכִּבֵּר בָּאוּ
הָעַגְלוֹת מִבְּרֶסֶלֶב בְּשִׁבְלֵוֹ לְהִבְיֹאוֹ לְבְּרֶסֶלֶב אָמַר כָּאֵן
בְּזֹלֹאֲמִיפֶאֱלִיעַ סְבִלְתִּי תִרְתִּי גִיהֶנֶם, כִּי מִשְׁפֵּט רִשְׁעִים
בְּגִיהֶנֶם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ (שְׁבַת ל"ג), וְאֲנִי סְבִלְתִּי יִסּוּרִים
כָּאֵן שְׁתֵּי שָׁנַיִם. גַּם אָמַר, עַד עֲכָשׁוּ הָיָה "כְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ
לְמַחְנֶה מוֹשְׁבֵו" (ויקרא יג), עֲכָשׁוּ מִתְחִיל וְכו' וְאֲנִי יוֹדֵעַ
הַלְשׁוֹן שֶׁאָמַר יוֹתֵר אֶךְ הָעַנְזֵן הוּא שֶׁעֲכָשׁוּ מִתְחִיל הַשֵּׁם
יִתְפַּרֵּד לְהִיטִיב וְכו'.

אָמַר הַמְעַתִּיק שֶׁמַּעֲתִי שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה אֲנַחְנוּ
כְּבִשְׁנוּ אֶת עִיר בְּרֶסֶלֶב בְּהַמְחָאֵת כַּף וְרִקּוּדִין. (כִּי
בִּאֲמַת בְּתַחֲלַת כְּנִיסָתוֹ לְבְּרֶסֶלֶב דִּבֵּר תַּכְּף מִמְחָאֵת כַּפִּים
בְּתַפְלָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְגַרְשִׁין הָאוֹרֵר שֶׁל חוּץ לְאַרְזֵן
וּמִמְשִׁיכִין אוֹרֵא דְאַרְזֵן־יִשְׂרָאֵל, כְּמִבְאֵר בְּמֵאֲמַר "אַתֶּם

נצבים" וכו' (לקוטי מוהר"ן סימן מ"ד). וכן בשנה זו רקד הרבה אודות לבטל הפונקטין [הגזירה לקחת יהודים לצבא]. ובח"רף זה אמר מאמר "ואלה המושפטים" (סימן י"י) המדבר מרקודין והמחאת פף).

עוד שמעתי שפעם אחת סמוך לכניסתו לפרסלב מזוגו לו בוס יין לקדוש, ונשפך על הארץ. ומזוגו לו בוס אחר, וקדש עליו. ואחר-כך אמר היום נטענו שם פרסלביר חסידים, ושם זה לא ישתקע לעולם, כי לעולם יהיו אנשי-שלומנו נקראים על שם עיר פרסלב וכן היה במפרסם. ופעם אחת אמר בביתו של הרב הקדוש דודו רבי ברוך זכרוננו לברכה דודי רצה לישב בפרסלב ולא נתישב שם ואני יושב בפרסלב, וכן מפרסם עוד בין אנשי-שלומנו דבורים הרבה בענין ישיבת פרסלב והמוכן מדבריו, שהיו לו זכרוננו לברכה בענין ישיבתו בפרסלב סודות נוראים ונפלאים מאד:

קטז

י בשנת תקס"ב עשה נשואין לבתו הצדקת מרת שרה בקהלת קדש מעדועדווקע עם חתנו הרבני מורנו יצחק אייזיק בן הגביר מורנו רבי ליב דאפראווניר כי לשם נתקבצו שניהם אף-על-פי שאז היה כבר בפרסלב

והחתנה היתה בראש חודש ניסן שחל אז ביום חמישי
 והחפה היתה בערב אור ליום ו' ערב שבת קדש. אחר
 החפה דברו ממש"ח וכו' (ואמר רבנו ז"ל ונלה ברמז שראוי שיצא
 מהם וכו') אחר-כך בשבת קדש אמר על סעודה השלישית
 תורה גבוה מאד המתחלת "לשמש שם אהל בהם" (בלקומי
 א' בסימן מ"ט) ושם מרמז ניסן ושנה ויצחק וכלה וחתנה
 וכו'. ואמר שזאת התורה לא אמר בשבילנו רק בשביל
 הגזרה שקורין "פונקטין" הנשמע אז שרוצין לגזר על
 ישראל חס ושלום אשר בעוונותינו הרבים יצאו בימינו. כי
 שם מדבר מענין הכנעת העפ"ם כי אעשה פלה בכל
 הגוים. שזה בחינת פלה דאכלי פלא ושצי פלא ואתם
 הדבקים וכו' והבן שם מאד כי הם דברים עמקים וגבוהים
 מאד.

ואחר שגמר אמירת התורה היה מרקד הרבה מאד עם
 בתו הכלה וכו'. ומי שלא ראה רקודין שלו לא
 ראה טוב מימיו, כי אף-על-פי שפרוד השם זכינו לראות
 כמה צדיקים שהיו מרקדים לפני הפלה, אבל רקודין שלו
 לא נראה כזאת. וכל מי שעמד שם בודאי היה לו הרהור
 תשובה אמתי על כל פשעיו. וגדל ההתעוררות
 וההתלהבות של כל האנשים שעמדו שם בשעת רקודין
 אי אפשר לבאר ולצייר זאת בכתב בשום אופן.

וכבר גלה כמה תורות גבוהות מאד על ענין רקודין
 והמחאת פף. וגם בהתורה "לשמש" הנ"ל מבאר
 מענין רקודין, אבל לא היה שכיח שיעשה רקודין כראם
 בעתים רחוקות מאד, אך באותו השנה הנ"ל היה מרקד
 כמה פעמים. הינו בשמחת תורה, ואחר־כך בשבת חגכה
 אחר אמירת התורה המתחלת "ראיתי מגורת זהב" (בלקוטי
 א' סימן ח'), ואחר־כך בפורים במעדוועדווקע, ואחר־כך על
 החתנה הנ"ל. ואמר בעצמו בזאת השנה רקדתי הרבה וזה
 היה מחמת שבאותו השנה נשמעו הגזרות שקורין
 "פונקטין", שהיו רוצים אז לגזר על ישראל חס ושלום,
 ומחמת זה רקד כמה פעמים כי עלידי רקודין ממתיקין
 הדינים ומבטלין הגזרות במבאר בהתורה "ואלה המשפטים"
 (סימן י' בלקוטי א') המתחלת "עלידי רקודין והמחאת פף
 ממתיקין הדינים". וגם זאת התורה נאמרה באותו החרף
 במרהאויצע:

קיז

יד בשנת תקס"ה עשה נשואין לבתו מרים זכרונה לברכה
 בקהלת קדש וואלמשיסק. ובשבת שלפני
 החתנה שקורין "פארשפיל" שהיה בפרשת נח בראש
 חדש חשוון היה מרקד כל היום בלוי. ורקודין כאלו לא נראה

מִמְנוּ בְּשׁוּם פְּעַם כְּמוֹתֶם, כִּי אִזּוּ הָיָה מְרַקֵּד כְּמַעֲט כָּל הַיּוֹם. וְיִמָּה שֶׁהָיָה אִזּוּ בְּאוֹתוֹ הַשִּׁבְתָּ אִי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר. בְּסַעֲדָה שְׁלֵישִׁית יָשַׁב אִזּוּ עִמָּנוּ וְאָמַר לְזִכֵּר הַשְּׁלֵשׁ סְעֻדוֹת זֶה. וְסַפֵּר אִזּוּ שְׁבָאוֹתוֹ רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה נִתְּנוּ לוֹ עֶקֶס־פְּעֻנָם [הוֹצָאוֹת] אֶלֶף אַדְמִים אַחֲרֵי כָּל הַהֲצַמְרָכוֹת וְהָיָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה וְהוּא אוֹהֵב תּוֹרָה מְאֹד, וְהָיָה שָׁם מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ שָׁם תּוֹרָה גְבוּהָ מְאֹד וְהִלְךְ לְשָׁם וְעָמַד שָׁם שׁוֹמֵר עַל הַפֶּתַח וְלֹא הִנְיָחוּ לְכַנֵּס. וְנִתְּן לוֹ הָאֶלֶף אַדְמִים שָׁלוֹ בְּדֵי שִׁינְיָחוּהוּ. וְהָיָה לוֹ שָׁם יֵצֵר הָרַע גָּדוֹל עַל הָאֶלֶף אַדְמִים שְׁלֹא לְתַנֵּם. וְגַם יוֹדֵעַ אֶפְלוּ הַיֵּצֵר הָרַע שֵׁישׁ שָׁם. וְנִכְנָס לְשָׁם וְשָׁמַע מֵהַ שִׁשְׁמַע, וְיִמָּה שֶׁשָּׁמַע בְּאוֹתוֹ הָעֵת הֵינּוּ מְאֹמֵר "חֹתֶם בְּתוֹךְ חֹתֶם" (בְּלֻטֵי א' סִימָן כ"ב) הוּא מֵאוֹתוֹ הַתּוֹרָה שֶׁל הַמָּקוֹם הַגָּדוֹל, רַק הוּא מַעֲט וּמְקַצֵּת וְכוּ'.

וְאָמַר אִזּוּ הַתּוֹרָה "וַיֹּאמֶר יְיָ סִלְחֵתִי כִּדְבָרֶיךָ רֵאשִׁי תְבוֹת בּוֹס"י", שֶׁנִּדְפַס מִזֶּה רַק רֵאשִׁי פְּרָקִים (בְּסִימָן קע"ז בְּלֻטֵי א'). וְאֵינִי פֹסְקֵתִי אִזּוּ לֹמֵר קִדִּישׁ עַל אִמִּי וְזִכְרוֹנָהּ לְבִרְכָהּ. וְאִזּוּ אָמַר בְּהַתּוֹרָה יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא כְּנִדְפַס בְּהָרֵאשִׁי פְּרָקִים. וְגִדְּל הַשְּׁמִחָה שֶׁהָיָה אִזּוּ אִי אֶפְשֶׁר לְסַפֵּר אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁרָאָה זֹאת.

בְּאוֹתוֹ הַשִּׁבְתָּ שְׁתָּה מַעֲט יֵין מִחֲמַת שְׁמִחַת הַנְּשׂוּאִין כְּנֶהוּג, וְהָיָה בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה וְרַקֵּד הַרְבֵּה כְּמַעֲט

כל היום כּנזכּר לעיל. ואז סמך עצמו על רבי יודל ורקד, והיו מזמרים אז נגון נאה והתעוררות של יראה, והוא רקד על-ידי זה הנגון. כי כן היה דרכו על-פי רב לרקד על-ידי נגון של התעוררות ויראה. והנגון ידוע אצלנו, ואמר אז שהנגון הזה הוא נגון קריאה וכרוז, שקורין אותם על-ידי נגון זה שיתקבצו פּלם על החתנה. הינו שקורין כל הנשמות המתים הצדיקים הקדושים של משפחתו שהם הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה, וזקנו רבי נחמן וזכרונו לברכה, ואמו הצדקת וזכרונה לברכה, שפּלם יבואו על החתנה כמבאר בזהר הקדוש שבשעת החתנה מתקבצים פּלם (זהר פּנחס ריט:). ואז התפלל מנחה עמנו יחד במקום שאכלנו שם סעדת שחרית הינו בבית-המדרש. והתפלל מנחה חגור בפאמשיילע [פּעין מפּפחת] לְבד, ואחר-כך ישב עמנו בשלש סעדות כנ"ל, והתחיל לומר בני היכלא וכו' והיה השלש-סעדות בדרך שמחה. ואמר אז מי שיכול לשתות יכול לכפר עונות ("אז אגוּסר יהוד מיט אמרינק וויין קען ער מוחל עונות זיין") ואמר כל התורה "ויאמר ה' סלחתי וכו' ראשית-בות פּוסי". ואחר-כך בערב התפאר שלא השתמש עדין בזכות אבות, ומה שהיה בארץ-ישראל היה אדרבא טובה להם. ודבר אחד עמו ממ' ואמר מי יודע מה יהיו נעשה עם מ':

ק"ח

טו **בְּשֵׁנַת** תקס"ז נסע לנאוורייטש ואוסטרהא וזאסלאב ודובנא ושאר קהלות. והיה אז גם כן בקהלת קדש פראד, ושהה בדרך זה בערך חצי שנה. ואין שום אדם יודע מה עשה בנסיעה זו. כי לא קבל שם ממון בנסיעה זו, גם ברכ המקומות שהיה שם לא ידעו ממנו כלל, בפרט בפראד שנכנס לשם לבדו בהעלם גדול וכו'. ובנסיעה זו נפמרה אשתו בזאסלאב שהיתה שם אצל הדאקטור [רופא]. ואנחנו היינו שם על חג השבועות, ואחר פטירת אשתו באותו הקיץ נשתדך מבראד. ואז בא עליו חולאת ההוסט [שעול] ואמר תכף שיסתלק ובחדש אלול נשא אשתו השנייה:

ק"ט

טז **וּתְכַף** אחר ראש השנה תקס"ח נסע ללעמברג ושהה שם עד אמצע הקיץ. ובא לביתו על פרשת בלק. בשנסע ללעמברג נסע דרך וואלמישיסק ושם רצה לעבר על הגרעניץ [הגבול] ולא היה יכול לעבר ונתעכב שם יותר משני שבועות. פעם אחת חלם לו בלילה שעמדו חילות רבות מהקיסר שלנו וכן פנגדם חילות רבות מהקיסר דוין (אוסטריה), והקיסריות בעצמן היו שם. ובקש

רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה מְאֹדוֹן אֶחָד שְׁיָנִיחַ אוֹתוֹ לְעֵבֶר. וְאָמַר
 אוֹתָךְ בְּיָדָי לֹא אָנִיחַ לְעֵבֶר לְמַדִּינַתְנוּ. וְהַדְּבָר הָיָה נִרְאֶה
 שְׂאָמַר לוֹ שֶׁהוּא מִתִּירָא פֶּן יִבְלָבֵל שֵׁם הַמְּדִינָה וְכוּ'. וְהַלֵּךְ
 וּבְקִשׁ מִהַקִּיסָר דְּשֵׁם בְּעֶצְמוֹ, וְאָמַר אֲנִי אֲנִי מִתִּירָא אֲנִי
 מִנִּיחוֹ לְעֵבֶר לְשֵׁם. וְהַקִּיץ בְּבִקְרָה וְסִפֵּר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ
 וְאָמַר לוֹ אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהַיּוֹם אֶעֱבֵר הַגְּרַעַנִיץ כִּי כִּף חָלַם לִי,
 וְכֵן הָיָה שֶׁעֲבַר אוֹתוֹ הַיּוֹם הַגְּרַעַנִיץ. וּבְעֵנֵן הַחֲלוֹם הִנְ"ל יֵשׁ
 עוֹד דְּבָרִים כִּי גִשְׁפַח הָרַב כִּי לֹא נִכְתַּב בְּזִמְנֵנוּ:

קכ

י' בְּשַׁנַּת תַּק"ע נִסַּע לְאוּמִיָּן. בְּשַׁנַּת תַּקע"א נִסְתַּלַּק שָׁם.
 וְכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל נְסִיעָה וְנִסְיָעָה, וּבְכָל
 מְקוֹם שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם, קִצְתָם כְּבָר נִרְשְׁמוּ בְּמִקוֹם אַחֵר, וְרַבִּם
 גִּשְׁפַח. חוּץ מִזֶּה יֵשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כֻּלָּל,
 כִּי בְּיָדָי אֵין שׁוֹם אָדָם יוֹדֵעַ תִּכְּן כְּנֹגוֹת נְסִיעוֹתָיו
 הַקְּדוּשִׁים:

קכא

י"ה בְּשַׁנַּת תַּקס"ה בֵּין פֶּסַח לְעֶצְרַת נִסַּע לְשֶׁאֲרִיגְרָאד
 וְשָׁהָה שָׁם שְׁנַי שָׁבוּעוֹת. וְגַם נְסִיעָה זוֹ הָיְתָה
 פְּלִיאָה גְדוֹלָה מְאֹד וְאָמַר לְאַחַד שְׁלוֹהַּ אוֹתוֹ הָעוֹלָם
 מִתְּנַעֲנְעִים מְתִי יְהִי כְּהַבְעֵל שֵׁם-טוֹב ז"ל, שְׂאֵלוֹ הָיָה הַבְּעֵל

שם טוב ז"ל היה גם־כן מחפש יותר. ופתאום יצא משם, ואמר שבורח כמו מאש. ואחר־כך היה שם שרפות גדולות כמה פעמים, ואמר אלו היו יודעים בני שאריגראד הטובה שעשיתי להם וכו' אף־על־פי־כן כל זה טוב מעפוש רחמנא לצלן. ומוכן מדבריו שהצילם על־ידי ישיבתו שם מעפוש רחמנא לצלן. אלה מסעי בני ישראל אשרי הזוכה וזוכה לידע סוד אחד מנסיעותיו הפליאות מאד שלא היה להם שום מעם על־פי פשוט. ואמר בעת שנסע לנאווריטש אלו היו העולם יודעים ענין נסיעתי היו מנשקים הפסיעות שלי, בכל פסיעה ופסיעה של נסיעתי אני מכריע את כל העולם כלו לכף זכות:

קבב

יש בשנת תקס"ב בקנין קדם שיצא מזלאטיפאלע לפרסלב, היה באותו הקנין בפרידיטשוב עם אביו הרבני החסיד הותיק המפרסם מורנו הרב רבי שמחה זכרנו לברכה. ואז היה תקופ המחלקת של הזקן הידוע, ובשעת המחלקת אמר הזקן הנ"ל שיביא אגרות מכל הצדיקים המפרסמים שכלם חולקים עליו, וכן הוה בהפך ממש. פי הגיעו אגרות מכל המפרסמים לרבנו הקדוש זכרנו לברכה, וכלם החזיקו ידם עם רבנו זכרנו לברכה

בְּאַהֲבָה רַבָּה מְאֹד, וּכְתָבוּ מְרוֹרוֹת לְהִזְקֵן הַגַּ"ל. הִיגוּ הָרַב
הַגָּאוֹן הַחֲסִיד רַבִּי לְוִי יִצְחָק מִפְּרֵדִיטְשׁוֹב, וְהָרַב הַחֲסִיד רַבִּי
גְּדַלְיָה מְלִינִיץ, וְהָרַב הַקְּדוֹשׁ דָּוִד רַבִּי פְּרוּךְ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה,
וְהָרַב הַחֲסִיד רַבִּי זָאב מִפִּישְׁאָרְנִיאָוֶסְטְרֶע, וְהָרַב הַקְּדוֹשׁ
מִזְרְנוּ הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם קְלִיסְקֶער מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּמְחַתְּנוּ
רַבִּי לֵיבוֹשׁ מְוֵאֶלְטְשִׁיסק, וּמְחַתְּנוּ רַבִּי אַבְרָהָם דֵּב
מִחֲמַע־לְנִיק, כֻּלָּם פָּתְבוּ אֲגָרוֹת בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּבְאַהֲבָה
עֲצוּמָה לְרַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וּבְזוּ אֶת הִזְקֵן הַגַּ"ל מְאֹד
מְאֹד. אָבֵל הִזְקֵן הַגַּ"ל לֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וְהָיָה מְחֻזָּק
בְּמַחְלַקַת חָנָם עַל לֹא דָבָר.

וּבְאֹתוֹ הַקְּיִץ נָסַע רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה לְפְרֵדִיטְשׁוֹב, וְשָׁם
הָיָה קְבוּצַת שָׁל פְּמָה גְּדוֹלִים. כִּי מְחַתְּנוּ הָרַב
הַגָּאוֹן מְוֵאֶלְטְשִׁיסק עָשָׂה אִזּוֹ שָׁם בְּפְרֵדִיטְשׁוֹב נְשׂוּאִין לְבָנוּ
מִזְהַר"ש זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וְנִתְוַעְדוּ שָׁם כְּפָמָה וְכְפָמָה גְּדוֹלִים,
וּקְצָתָם אֵינִי יוֹדֵעַ הֲלֹא הֵמָּה הָרַב הַגָּאוֹן מְוֵאֶלְטְשִׁיסק, וּבְנוּ
הַגָּאוֹן מִזְרְנוּ הָרַב יוֹסֵף יוֹסְקָא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה אֲבִי־בֵית־דִּין
דְּקַהֲלַת־קֹדֶשׁ יָאָם, וְהָרַב הַחֲסִיד מִזְרְנוּ הָרַב זָאב
מִפִּישְׁאָרְנִיאָוֶסְטְרֶע, וְהָרַב הַגָּאוֹן מִזְרְנוּ הָרַב מִזְשָׁה זְכוּרָנוּ
לְבִרְכָה אֲבִי־בֵית־דִּין דְּקַהֲלַת־קֹדֶשׁ קְרָאֶסְנִי בְּנוֹ שֶׁל הָרַב
הַקְּדוֹשׁ מִזְרְנוּ רַבִּי חַיִּים דְּקַהֲלַת־קֹדֶשׁ קְרָאֶסְנִי, וְהָרַב הַחֲסִיד
רַבִּי יִצְחָק זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה מְקַאֶסְנִין חֲדָשׁ, וְעוֹד כְּפָמָה גְּדוֹלִים.

וּנְתוּעָדוֹ כִּלְמֵס שְׁמֵי לְגִדּוֹת וְלַהֲחָרִים אֶת הַזְּקֵן הַנִּלְעַל עַל
 שְׂמֹכֶזָה תְּלִמְיֵד־חֲכָם אֲמַתִּי, הֵינּוּ אֶת רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה. וְכִבְר נִגְמַר הַדְּבָר בֵּינֵיהֶם בְּהִסְפָּמַת כִּלְמֵס וְרָצוּ
 לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֲבָל אִישׁ אֶחָד בְּפִרְדֵּיטְשׁוֹב בְּלִבֵּל אֶת הַדְּבָר
 וְהִלְךְ וְדִבֵּר עַל יָב הָרַב הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ אֲבִי־בֵית־דָּוִן
 דְּבִרְדֵּיטְשׁוֹב וְאָמַר שְׂאִין נָאָה שְׂעִישׁוּ זֶה הַדְּבָר בְּעִירוֹ
 וּמַחֲמַת זֶה נִתְּבַלְבֵּל הַדְּבָר. וְרַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הָיָה אִזּוֹ
 אֶצֶל הָרַב הַקְּדוּשׁ דְּבִרְדֵּיטְשׁוֹב, וְקִבְּלוּ בְּכַבּוּד גְּדוֹל מְאֹד
 וּבִאֲהָבָה רַבָּה וּבְחֻפָּה גְּדוֹלָה. כִּי הָרַב דְּבִרְדֵּיטְשׁוֹב הֶחְזִיק
 יָדוֹ עִם רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוּף אֲבָל הַדְּבָר
 הַנִּלְעַל הֵינּוּ הַחֲרָם לֹא רָצָה שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה בְּעִירוֹ, מַחֲמַת
 שְׂנִמְצְאוּ אֲנָשִׁים שׁוֹדְדֵימוֹ עַל לְבוֹ כַּנִּלְעַל. וּמַחֲמַת זֶה נִתְּבַלְבֵּל
 הַדְּבָר. וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשָׂבֵא רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מִבְּרִדֵּיטְשׁוֹב,
 נִסַּע לְמוֹלְטִישִׁין וְשֵׁם נִתְּוַעַד רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עִם אֲנָשִׁי
 בְּרֶסֶלֶב וְקִבְּלוּהוּ לְפָנָה בְּהִסְפָּמַת הָרַב הַקְּדוּשׁ מוֹרְנוּ הָרַב
 בְּרוּךְ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְנִכְנַס לְשֵׁם בְּחֻצֵי אֵלּוּל:

קבג

כ קָדָם שְׂנִסַּע לְבִרְדֵּיטְשׁוֹב קִבְּץ מִנֵּי עִשְׂרֵה אֲנָשִׁים וּמֵעַן
 לְפָנֵיהֶם עִם הַפֶּעַל דְּבַר, וְאִינִי יוֹדַע הֵיטֵב עֲנִין זֶה
 עַל בְּרִיו. וְאָמַר שְׂמֵאֵז וְהִלָּאָה כָּל מֵה שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת מִנִּיחַ

עצמו הבעל דבר לארפו ולרחבו לקלקלו, ומחמת זה כבד
 מאד לעשות מה שהוא מצוה, אבל אף-על-פי-כן השם
 יתברך בעזרו. ומי שזכה להתקרב אליו היה רואה קצת
 מענין זה. ולא היה לרבנו זכרונו לברכה שום מנוחה כל
 ימיו, אפלו רגע אחת. כי תמיד היה לוחם מלחמת השם
 בכל עת ובכל רגע וכו', שאני זקן שפקדשה וכו'.

כת"י ר"א מפליקער

מענין הזקן הנ"ל, מרמזו בהתורה דע שיש אריך אנפין
 בקלפה", (בלקוטי מוהר"ן, סימן רמ"ב), ובהתורה "ואת
 הערבים צויתי", (לקוטי תנינא, סימן ד'), בענין "והחזקתי בזקנך".
 ואמר אז בפרוש אחר אמירת התורה: ("אריך האב אים אן גינעמן
 פאר דעם זיידען") [אני החזקתי אותו בזקנך]. ובהתורה
 "וצדקה תהיה לנו", (בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רנ"א), ועוד
 בשאר מאמרים. גם עין בהמעשה מזכוב ועפביש, בספורי
 מעשיות, ואמר כבר, שיהיה בעולם הבא שחוק נאה עם
 הזקן. ואמר בזה הלשון: ("סע וועט מיט אים זיין א שויין שפליכעל
 אוף יענער וועלט). ברוך השם אשר הבדילנו מן התועים,
 ולהיות בחלקו הקדוש של רבנו ז"ל.

**(אמר המעתיק: שמעתי שפעם אחד נתועדו יחד רבנו
 ז"ל עם הזקן הנ"ל, כי העולם רצו לעשות שלום
 ביניהם, ואמר הזקן לרבנו ז"ל: היתכן שאיש זקן כמוני,**

שאינ לי שנים, ירצה במחלקת. ולקח אצבע של רבנו ז"ל והכנים לתוך פיו והראה לו שאין לו שנים. רק אשאל מכם כמה דברים אשר אמרתם: אמת הדבר, שאמרתם שיש עיר זלאטיפאליע על השמים. אמר לו רבנו ז"ל: הלא זה מאמר רבותינו ז"ל בפרוש "ערים גדולות ובצורות בשמים", כשם שיש ערים למטה, כך יש ערים למעלה. ואחר-כך שאל את רבנו ז"ל: אמת שאמרתם שבזלאטיפאליע אתם מתקנים החטא של ירבעם בן נבט? השיב: אמת. ואמר לו הענין המבאר (בלקוטי תנינא, סימן ס"ד), שמדבר שם מתקון חטא עבודה זרה, לכפר על "אלה אלהיך ישראל" על-ידי "אלה מסעי בני ישראל" וכו', ושם מוכן זה ברמז. אחר-כך שאל לו עוד: אמת שאמרתם שהייתם בהיכל של משיח? השיב לו רבנו ז"ל: ומה בכך. וכי אתם הייתם שם ולא מצאתם אותי? רק מחמת שאתם שואלים אותי: אם תלכו עמי לביתי לשתות עמי טייא או קאווע ביחד, ותודיעו להעולם שאתם חוזרים מדבריכם אשר אמרתם ואתם מתחרטים על המחלקת, אסביר לכם טעמו וענינו של דבר. השיב לו הזקן הנ"ל: אלך מקדם לביתי, ואחר-כך אלך אצלכם. וכשהלך לו הזקן מן רבנו ז"ל, שמע רבנו ז"ל איך שאמר: וכי איזה פנים יהיו לי בפני הנגידים, אם אלך אצלו ואעשה שלום עמו, וכו'. ואמר רבנו ז"ל: אם היה

מתחלה הולך לביתי כאשר אמרתי לו, אפשר היה לי שלום
 עמו, אבל עכשו לא יהיו לי שלום עמו ויחזיק במחלוקת, רק
 אף-על-פי-כן אין אני מתירא ממנו כלל, כי הלא כבר הראה
 לי שאין לו שנים. (אמר המעתיק: עין בהמעשה של הזבוב והעכביש,
 השיכה לעניננו כנ"ל, מבאר שם, שהשונאים של החר, קדם שרצו לעלות
 על החר היו נופלים להם השנים ולא היו יכולים לעלות).

אמר: יש לי שונא כזה, שלא מקרר אפו וחמתו ממני
 באפן אחר, רק בשרואה את דמי ("איך האב אזוי א
 שונא וואס ער קילט זיך אנדערש ניט אין מיר, סיידן ער זייט מיין בלוט")
 ולא גלה מי הוא השונא הזה. וזה אמר בראש-השנה
 האחרון, אחר שאמר התורה "תקעו תזכחה", (בלקוטי תניינא,
 סימן ח'), שאז יצא ממנו דמים הרבה, כמבאר בספר 'חיי
 מוהר"ן' וימי מוהר"ן ת'.

כב כשהתחיל הזקן הנ"ל לחלק עליו אמר: ידעתי
 שיעמד עלי הס"מ וחילותיו אבל תמיה לי
 על שמסרו זאת לידו. ואמר אז דברי צחות כי אמרו
 רבותינו ז"ל מוטב שיפיל אדם עצמו לגוב האריות ואל
 ימסר ביד שונאיו, אבל מה עושין כשהשונא בעצמו הוא
 אריה. ואחר-כך אמר, שזה פרוש "ואני אראה בשנאי". כי
 לכאורה תמוה: הלא דוד המלך, עליו השלום, ידע ששואל
 הוא שונאו, ואיך ירצה לראות בנקמתו, הלא השם יתברך

אמר לו (מועד קטן טז:): אֲלֵמָּלָא אַתָּה שָׁאוּל וְהוּא דָּוִד אֲבִדְתִּי כַּמָּה דָּוִד מִפְּנֵי וְכוּ'. אך כֵּךְ אָמַר דָּוִד: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי עֵינַיִם שְׁאוּכָל לִרְאוֹת בְּשׁוֹנְאֵי אִיךְ הוּא עוֹמֵד עַכְשָׁו, בְּאִיזָה מִדְּרָגָה הוּא עוֹמֵד עַכְשָׁו, וְעַל יְדֵי זֶה אֲדַע בְּבִירוֹ מִדְּרָגָתִי. וְאָמַר אֲזוּ בְּדֶרֶךְ צַחֲוֹת: אִיךְ רַבּוֹת מִחֲשׁוֹבוֹת וְכוּ' וְעֵצַת ה' הִיא תִקּוּם. וְאָמַר שְׁלֹעֲתִיד לְבֹא יְהִי צַחוּק נָאָה עִמּוֹ ("אִיךְ יַעֲנֵד וְעֵלֵט וְעַט זֵינ אַ שִׁינ שְׁפִילְכֵעֵן מִיט אִיְהִים"). אַחֲרֵי כֵּךְ אָמַר רַבּוֹנוּ ז"ל כַּמָּה תּוֹרוֹת הַנּוֹגְעִין לְעֵנֵינ הַמַּחֲלֶקֶת שֶׁל הַזְּקֵן הַגָּ' לְעֵין שֵׁם וְתַבִּינ. בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִמְּנוֹ וְחַבְלִים נִפְּלוּ לָנוּ בְּנַעֲמִימִים לְהִיּוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבּוֹנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא ז"ל:

קבד

כא בִּשְׁבַת חֲנֻכָּה תַקַּס"ט, שְׁהִיָּה סְמוּךְ לְכִיָּאתוֹ מִלְּעַמְבֶּרֶג, פִּי בְּקוּץ תַקַּס"ח הָעֶבֶר בָּא מִלְּעַמְבֶּרֶג לְבֵיתוֹ וְאֲזוּ בְּאוֹתוֹ הַחֲנֻכָּה אָמַר הַתּוֹרָה הַמִּתְחַלֶּת "יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה" (בְּלֻקְוֵי תַנְיָנָא סִימָן ב.). וְאֲזוּ צֹוָה לְזַמֵּר עַל הַשְּׁלַחַן (תְּהִלִּים קכ"ד): "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לְוִלִּי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ". וְזַמְרוּ לְפָנָיו זֶה הַמְּזֻמָּר בְּלִיל שְׁבַת כַּמָּה פְּעָמִים אִין מַסְפֵּר. וְגַם פְּעַם אַחַת בְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב בְּמַעֲדוֹ וְעוֹדוֹ וְקוֹעַ הִיָּה מְזַמֵּר גַּם־כֵּן הַמְּזֻמָּר לְוִלִּי ה' כַּמָּה

פְּעָמִים, וְאַחֲר־כֵּן הִפָּךְ פָּנָיו אֶל הָעוֹלָם וְאָמַר עֲדִין אֵין אַתָּם נֹחֲשָׁבִים מֵאֲנָשִׁים שְׁלִי בִי יִהְיֶה עַת שְׁכַל הָעוֹלָם בְּלוֹ יַעֲמְדוּ עָלַי וַיִּחְלֹקוּ בְּלָם עָלַי, וְאָז מִי שִׁיתְחַזֵּק וַיִּהְיֶה נִשְׂאָר אֶצְלִי זֶה יִהְיֶה נֹחֲשָׁב מֵהָאֲנָשִׁים שְׁלִי בְּאַמַּת. (אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשְׁעֵן אֶלָּא עַל אָבִינוּ שְׁבַשְׁמַיִם בִּי רַבִּים קָמוּ עָלָיו וְעָלִינוּ וְלֹאִי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ זְכוּ):

קבה

כּ שָׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שֶׁאָמַר שָׂאז בְּשִׁהְיָה בְּבִרְדִיטְשׁוֹב בְּקוֹיִן תַּקַּס"ב עִם הַזְּקֵן הַיְדוּעַ בַּנ"ל, וְאָמַר אֲזִי שָׂאז נוֹדַע לוֹ כָּל עֲנִינּוֹ וּמַהוּתוֹ שֶׁל הַזְּקֵן הַנ"ל וְעַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה לֹא דִבֵּר מִמֶּנּוּ מְאוּמָּה בִּי אָמַר שׁ; לֹא הָיָה רוּצָה לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ כִּלְלַד עַד אֲשֶׁר נוֹדַע לוֹ כָּל עֲנִינּוֹ וּמַהוּתוֹ. וְאֵז הִתְחִיל לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ מְעַט לְעֵתִים רְחוּקוֹת מְאֹד:

קבו

כּ דִּרְכֵּנוּ הָיָה לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה וְעַל שִׁבְתַּת חֲנֻכָּה וְעַל חַג הַשְּׁבוּעוֹת וּבְאֵלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה זְמַנִּים הָיִינוּ אֶצְלוֹ תְּמִיד מִיּוֹם שֶׁקָּבַע דִּירְתוֹ פֹּה בְּרַסְלָב. וְהָיָה מְצוּה וּמְזוּהִיר לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ בְּאֵלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה זְמַנִּים וְהָיָה תְּמִיד אוֹמֵר תּוֹרָה נִפְלְאָה בְּאִרְיָכוֹת גְּדוֹלָה בְּאֵלוֹ הַזְּמַנִּים. הֵינּוּ בְּרֵאשִׁי-הַשָּׁנָה הָיָה אוֹמֵר הַתּוֹרָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בֵּין יוֹם

ראשון לשני, והתחיל בין השמשות ונכנס הרבה לתוך ליל שני של ראש־השנה. ובשבת חנפה אמר התורה בסעדה שלישית, ובשבעות היה אומרה גם־כן כמו בראש־השנה בין השמשות של יום שני בשבעות ונכנס הרבה לתוך ליל שני.

אך ביותר ויותר הזהיר להיות אצלו על ראש־השנה. ואמר שעל ראש־השנה הוא רוצה שיהיו כל אנשי־שלומנו כלם כאחד אצלו, איש לא יהיה נעדר. וגדל האזהרה שהזהיר להיות אצלו על ראש־השנה אין לשער והכפיל באזהרה זו כמה פעמים ואמר שכל ענינו הוא ראש־השנה. גם בראש־השנה האחרון באומין דבר עמנו גם־כן מזה מעלת מי שזוכה להיות אצלו על ראש־השנה, ואמר בזה הלשון: מה אמר לכם אין דבר גדול מזה. (ובלשון אשכנז: "ואם זאל איך אייך זאגן, קיין גרעסירס דער פון איז ניט דא"). ואמר ואם אצל הצדיקים אחרים אינו כל כך חיוב להיות אצלם דיקא על ראש־השנה יקשה עלי עוד קשיא אחת ("איז נאך אקשיא"). כלומר שאינו רוצה לתרץ ולומר הפעם רק כאומר שבלא זה יש כמה קשיות עליו ויהיה עוד קשיא זו גם־כן, מה שהוא מקפיד מאד להיות אצלו על ראש־השנה יותר משאר כל הצדיקים. כי אף־על־פי שאצל כל הצדיקים היו נוסעים על ראש־השנה, אבל שום אחד מהם

לא הקפיד ולא הזהיר כל כף כמותו. ועוד מבאר במקום אחר (סימן ת"ג) מה שצוה לעשות ברוז וכו' ואמר אז שכל מי שזוכה להיות אצלו על ראש השנה ראוי לו לשמח מאד, אכלו מעדנים (נחמיה ח') וכו'.

ועוד שלש פעמים בשנה אמר תורה בקביעות. הינו שהיה נוסע למשעריץ ולמירדהאויצע פעם אחד בהרף וישב שם על השלש סעדות ואמר שני פעמים תורה, הינו בשבת שירה ועוד איזה שבת וגם בקיץ היה נוסע לשם אבל לא אמר תורה רק פעם אחת במשעריץ בשבת נחמו.

כלל הדבר שאלו ששה פעמים הנ"ל הינו שלש פעמים בביתו ושלש פעמים בדרך, היה אומר תורה בקביעות. וחויץ מזה לא היה לו שום קביעות לאמירת תורה פי לא היה יושב עמנו על הסעדה שלישית כלל. רק באלו השבתים הנ"ל. אבל בכל השנה היה יושב תמיד בסעדה שלישית בחדרו לבדו, רק אף על פירי כן שמענו ממנו תורה הרבה גם בכל השנה, רק שלא היה קביעות וזמן לזה. רק בכל עת שנודמן שזכנו השם יתברך היינו זוכים לשמע מפיו תורה נפלאה. לפעמים בליל שבת קדש ולפעמים בשבת בבקר, ולפעמים במוצאי שבת אחר הבדלה ולפעמים בימי החל. וכמה פעמים נודמן שמתוך שיחתו שהיה משיח ומספר עמנו הרבה מעסקי העולם. והיינו מדברים עמו כל

מה שגודמן לתוך פינו. ואחר־כך זכינו לשמע ממנו תורה הרבה, והתורה היתה מעין כל השיחות שספרנו עמו. וזה היה שכיח מאד עד שהתחלנו להכיר בעינינו ממש שכל שיחתו היא בלה תורה. וכל פעם שהיינו מטים אזנינו היטב לשיחתו הקדושה, היינו שומעים שכל דבוריו הם תורה נפלאה עד שהתחלנו לכתב כמה שיחות שלו, אבל לא נכתב חלק מאלף ורכבה. אשרי העת אשרי השעה אשרי הרגע שזכינו לעמוד לפניו לשמע הבל פיו הקדוש. מי יתן לנו עכשו שעה כזו היינו מתגלגלים אלפים פרסאות בעפר כדי לזכות לבוא לפניו לשמע הבל פיו הקדוש העולה על כל הקדשות:

קבו

בר פעם אחד נסע למעדוועדווקא ונתעכב בדרך ולא הגיע על שבת והכרח לשבות בכפר הלאווקיוקא סמוך למעדוועדווקא. כי הסוסים נתנועו ולא היו יכולים לילך ונתאחר עד שבא סמוך להדלקת גרות ממש לכפר הנ"ל. ואחר־כך כשבא לביתו לכאן ספר לפנינו כל המעשה הזאת באריכות גדול. ואמר שבעת שהלכו הסוסים סמוך לערב והוא היה רוצה שירוצו במהירות גדול אבל הם לא רצו לילך ואמר שהיה דומה

כמו שפורחין בחלום שנדמה להאדם שצריך לברח ואי אפשר לו לברח בשום אופן כידוע בחוש שכך דרך החלום. כך היה לו אז והיה לו צער גדול מאד שלא יבוא לידי חלול שבת חס ושלום. ונדמה לו בשעת נסיעתו כמו שמוליכין את האדם לגיהנם שאז בודאי הפחד גדול עד אין סוף, כן ממש פחד זה היה עליו מחשש חלול שבת חס ושלום. ומכלל דבריו הבנתי קצת מלשונו עצם הפחד של האדם בשעה שמוליכין אותו לגיהנם חס ושלום. ואי אפשר לצייר זאת בכתיב כי כפל דבריו פעמים והפליג מעצם הפחד הגדול והנורא עד אין סוף ואין תכלית שנופל על האדם בעת שמוליכין אותו לגיהנם חס ושלום. וממש פחד זה היה עליו אז מחמת שהיה מתירא שלא יבוא לידי חלול שבת חס ושלום.

והמעשה הזאת היתה בחורף קדם שבת שירה, ויש בזה ספור שלם. כי עבוב של רבנו זכרוננו לברכה לא היה דבר ריק בפרט בעת שנסע על שבת שירה, וכבר היו אנשיו מקבצים שם מכמה עירות והוא היה צריך לומר תורתו הקדושה והנוראה מאד ולעשות ולתקן מה שהיה עושה ומתקן בתורתו הקדושה ועסקו עם אנשיו. ואמר שבכל עת הקבוץ שהוא צריך לומר תורה לפני אנשיו, אזי ממש הרעש והפחד שיש על כלל ישראל בערב יום-כפור

לעת ערב בעת שהולכין לבית־הפנסת, ממש פחד ורעש זה נופל עליו באותו השבת או יום־טוב שהוא צריך לומר תורה ברבים. ואחר הרעש הגדול הזה שפבר היה מוכן לבוא על שבת שירה פדרכו מכמה שנים ופתאום נתעפב ושבת בפפר הוא ואנשיו שנסעו עמו, ועוד קצת אנשים שפבר באו לקראתו, פלם הכרחו לשבת בפפר הנ"ל. ולא היה להם מה לאכל ולשתות, והכרחו לאכל חלה של דגן ולקדש על החלה. פי לא היה שם פום לקדש על היין שרה, ואפלו סבין ושום פלי אכילה לא היו להם. והוא זכרוננו לברכה ספר אחר־כך פל סדר השבת שהיה שם באריכות.

אחר שבת נסע למעדוועדווקע, וביום שני היה חמשה עשר בשבט ועשו סעודה וישב אז עם אנשיו ואמר אז התורה שהיה צריך לומר לפניהם. אשרי הזוכה לידע דבר אחד ממה שעבר על רבנו זכרוננו לברכה בכל פעם, פי בכל מארעותיו היו סודות נוראות נפלאות ועצומות מאד:

קבח

כה אחר שבא מלעמברג לא נסע עוד על האקריינע לומר תורה פדרכו מקדם מחמת החולאת, ופעם אחד

היה מספר בשבת שירה מענין שבמים הקודמים היה נוסע על המדינה בעתים הללו והיה אומר שם תורה נפלאה וכו'. והיה מספר במתנגע, ואמר שכשהיה יושב על העגלה היה ענין מיוחד, וכשהיה בא לעיר שנסע לשם ויצאו לקראתו ועשו לו כבוד היה נעשה ענין אחר, כשנכנס אל העיר היה ענין אחר, כשאמר תורה שם היה ענין אחר, אחר-כך כשקבל מעות היה ענין אחר. וחשב פיוצא בזה כמה ענינים שבכל פעם היה ענין אחר, והמוכן מדבריו שהיה לו בענין הנסיעה עבודה מיוחדת נפלאה וגוראה מאד בכל ענין בפני עצמו הן בהנסיעה הן בהכבוד וכו' וכו' כנ"ל:

נסיעתו לארץ ישראל

קבט

« בתחלה קדם שנסע לארץ-ישראל נסע לקאמיניץ כמבאר כבר בספר הגדפס. ובנסיעתו לקאמיניץ אמר לרבי שמעון יש לפני נסיעה ואיני יודע להיכן, ושחק רבי שמעון איד נוסעים אם אין יודעים להיכן נוסעים, והשיב לו באמת איני יודע. והלך רבי שמעון והיכן עגלה וסוסים וכל צרכי הנסיעה ונסע עמו. ובנסיעתו עמו

בְּקֶשׁ מֵרַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָהּ. שִׁיפֵעַ דֶּרֶךְ כְּפָר וּוְאֶלְחִיווּעֵין.
 וְקִבֵּל שֵׁם עוֹד אִישׁ אֶחָד וְנִסֵּעַ אִישׁ אֶחָד מִשֵּׁם גַּם־כֵּן
 עִמָּהֶם, עַד שֶׁבָּאוּ לְמַעַן בּוֹז'. וְעַד־כֵּן לֹא יָדְעוּ לְהִיכֵן גּוֹסְעִים.
 וּבְבוֹאוֹ לְמַעַן בּוֹז' לְבֵית אָבִיו וְאִמּוֹ הַצַּדִּיקִים זְכוּרֹנָם לְבָרְכָהּ
 וְשִׂמְחוּ עַל בִּיאָתוֹ מְאֹד, עֲנִתָה אִמּוֹ זְכוּרֹנָה לְבָרְכָהּ וְאָמְרָה
 לוֹ בְּנֵי מְתֵי תִלְדָּה לְזִקְנָה הַפְּעֵל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָהּ הֵינּוּ
 עַל קְבֻרוֹ הַקְּדוֹשׁ, הַשֵּׁיב רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָהּ, אִם זִקְנֵי רוּצָה
 לִרְאוֹת עִמִּי יְבוֹא לְכָאן. אַחֲר־כֵּן בְּלִילָה שֹׁכֵב לִישֹׁן וּבְבִקְרָה
 עֹמְדָה אִמּוֹ וּבִאֲתָה אֵלָיו וְאָמְרָה לוֹ הֲלֹא זִקְנָה כְּפָר הָיָה
 אֶצְלָךְ וּמְתֵי תִלְדָּה אֵלָיו הֵינּוּ עַל קְבֻרוֹ הַשֵּׁיב רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ
 לְבָרְכָהּ עִכְשָׁנוּ לֹא אֶהְיֶה עַל קְבֻרוֹ בְּחַזִּירְתִּי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
 אֶהְיֶה עַל קְבֻרוֹ. וְכֵן הָיָה.

וְקִדְּם שֶׁבָּא לְמַעַן בּוֹז' נִפְל רַבִּי שְׂמַעוֹן עַל עֶרְשׂ דָּוִי וּבָא
 לְמַעַן בּוֹז' בְּחֻלְאֵת חֶזֶק מְאֹד וְהִכְרַח רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ
 לְבָרְכָהּ לְהַשְׁאִיר אוֹתוֹ שֵׁם בְּמַעַן בּוֹז', וְלֹא נָסַע עִמּוֹ
 לְקַאמִינִין. וּבְשֶׁהִלְךְ רַבְּנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבָרְכָהּ אֶל רַבִּי שְׂמַעוֹן
 לְפָטֵר מִמֶּנּוּ וְלִנְסַע לְקַאמִינִין, לֹא רָצָה רַבִּי שְׂמַעוֹן לְהַנִּיחוֹ
 עַד שֶׁהִבְמִיחוֹ עַל דְּבוּרוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁבּוֹדָאֵי בְּחַזִּירְתּוֹ יִמְצְאוּ
 בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְכֵן הָיָה. וְגַם קִדְּם שְׂנַסַּע מִבֵּיתוֹ אָמַר לְרַבִּי
 שְׂמַעוֹן הַתּוֹכֵל לִסַּע עִמִּי וְאָמַר לוֹ שְׂנַסַּעְתּוֹ יִתְמַהֲמָה אוֹ
 שְׁבוּעַ אוֹ שְׁתִּים אוֹ הֲדָשׁ אוֹ רַבַּע שָׁנָה אוֹ חֲצֵי שָׁנָה אוֹ

שָׁנָה תְּמִימָה, וּבַתְּחִלָּה שָׁתַק רַבִּי שְׁמֵעוֹן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, אַךְ כְּשֶׁרָאָה שְׂרוּצָה לְנִסֵּעַ בְּאַמֶּת אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן שְׂיִפְקִיד הַכֹּל וַיִּסַּע עִמּוֹ, אַפְלוֹ אִם יִתְמַהֲמָה כְּמָה. וְנִסֵּעַ עִמּוֹ בְּנ"ל.

וּבְמַעַז' בּוּז' כְּשֶׁנִּפְטַר רַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מִמְּנוּ קֹדֶם נִסְיַעְתּוֹ בְּשַׁעַר שְׂרָפִי שְׁמֵעוֹן הָיָה מִטָּל עַל עַרְשׂ דְּוִי, עָנָה רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר לְרַבֵּנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מִתִּי אֶתְרָאָה פָּנִים עִמָּכֶם כִּי הֲלֹא תוּכְלוּ לְהִתְמַהֲמָה בְּדַרְךְ כְּמָה כְּמוֹ שְׂאֵמֶר בְּבֵיתוֹ שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ כְּמָה יִתְמַהֲמָה, אָמַר לוֹ שְׂלֹא יִתְמַהֲמָה. כִּי־אִם שְׁמוֹנֶה יָמִים אוֹ עֶשְׂרֵה יָמִים לֹא יוֹתֵר. שְׂאֵל לוֹ הֲלֹא אָמַרְתֶּם בְּבֵיתְכֶם שְׂאִינְכֶם יוֹדְעִים כְּמָה תִּתְמַהֲמָהוּ בְּדַרְךְ. הִשִּׁיב לוֹ: בְּאַמֶּת בְּבֵיתִי לֹא יִדְעָתִי, אֲבָל עִכְשָׁו אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאִנִּי צָרִיךְ לְנִסֵּעַ לְקַאֲמִינִיץ, וְלֹא אֶתְמַהֲמָה הֲרִבָּה כִּי־אִם בְּנ"ל, כִּי בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הָיָה אֶצְלִי הַבַּעַל־שֵׁם טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְאָז הוֹדִיעַ לִי לְהִיכֵן לְנִסֵּעַ, הִינּוּ לְקַאֲמִינִיץ. וְנִסֵּעַ מִיַּד לְקַאֲמִינִיץ, וּמָה שְׁעָשָׂה שָׁם נַעְלָם מֵעֵין כָּל חַי, וְעַדִּין לֹא נֹדַע לְשׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

קל

ב כְּשֶׁבָא מְקַאֲמִינִיץ אָמַר תּוֹרָה בְּשִׁבְתָּ עַל פְּסוּק (תהלים ס"ג): "דְּבַקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ" תּוֹרָה נִפְלְאָה מְאֹד,

והתפאר בעצמו מאד ואמר ומה כשפאתי רק מקאמינין
אני אומר תורה כזו, כשאבוא מארץ ישראל על אחת כמה
וכמה שאזכה לגלות תורה נוראה יותר ויותר וכו' וכו':

קלא

ג **כשפא** מקאמינין נפטרך אצלו ילדה אחת עליה
השלום. ענה ואמר כהנה וכהנה חס ושלום
ימות אצלי בשביל תנועה אחת שיש חלוק ביני בין קדם
היותי בקאמינין ובין לאחר היותי שם, ה' יצילנו:

קלב

ד **בעת** נסיעתו לארץ ישראל נסע דרך ניקולאייב וחורסן
לאדעם ושבת בחג שבועות בחורסאן, ואמר שם
תורות נפלאות על פסוק (תהלים ק"ז): "יקם סערה לדממה",
ועוד כמה תורות. והיה שם אנשי הרב מלאדי ז"ל. והביאו
לפניו תורתו של הרב ז"ל וסתר דבריו לפניו אנשיו, והראה
להם שאינו בן כמו שאמר.

ובליל שבועות אחר שהיה נעור פנהוג הלך למקוה עם
איש אחד מאנשיו, וספר לי זה האיש שהלך עמו
אז למקוה בשבועות שאמר לו רבנו זכרוננו לברכה בדרך
הלוכו למקוה, ושאל אותו בכל פעם אם שומע קולות,

והשיב שאינו שומע כלל. ונתפלא מאד על שאינו שומע, ואמר איך אפשר לבלי לשמע קולות בעת. אחר-כך אמר אפשר הוא קול הקאפלע [מקהלה] שאני שומע. והשיב לו האיש הנ"ל שהוא אינו שומע שום קול קאפלע ולא שום קול כלל, ותמה מאד. והבין האיש הנ"ל שהוא שומע קולות וברקים של קבלת התורה. אחר כך כשיצא מהמקנה אמר שנודע לי עכשו בעת קבלת התורה בענין הנאמר בזהר הקדוש (תקוני זהר עג): אית יראה ואית יראה וכו', ועכשו נודע לי שיש עוד יראה שהיא גם-כן עוד יותר ויותר אפלו מיראה עלאה הנזכר שם. כי נודע לי עכשו יראת אלקות שהיא יראה ופחד גבוה ועצום ומרום ומנשא מאד מאד:

קלג

ה ונשמע מפיו הקדוש קדם נסיעתו ממערב ועד דווקע לארץ-ישראל בימי חג הפסח שאמר שהוא רוצה לסע לארץ-ישראל כדי לקיים שם כל התרי"ג מצוות לכלל יחד כל המצוות התלויות בארץ, עם כל המצוות של חוץ לארץ ולכללם יחד ולקייםם ברוחניות. ואחר-כך יוכל לקיים פראוי בגשמיות. ובכל אלו הדברים יש שיחות וספורים הרבה כמובן מהאנשים שספרו זאת לפני. אך אנכי

לא הייתי בכל זה, על־פּן נחסר רבו ככלו ולא יכלתי ללקט
באמרים כי אם מעט דמעט.

ואמר שגם מטעם זה הוא נוסע לארץ־ישראל. כי מקדם
בשהיה צריך דבר מזקנו רבי נחמן זכרונו לברכה
השוכב בארץ־ישראל היה שולח את הצדיק רבי ישעיה
זכרונו לברכה (מיאנוב) השוכב בסמילע ועכשיו וכו' ואינו
יכול לשלחו. על־פּן הוא נוסע לארץ־ישראל כדי לדבר עם
זקנו זכרונו לברכה ולהעמיד עמו אפן איך יוכל לידע ממנו
תמיד מה שהוא צריך לידע על ידו.

וכפי הנשמע שהיו לו כמה וכמה מעמים בענין נסיעתו
לארץ־ישראל מלבד הנסתרות שלא גלה כלל. כי
כל דבר ודבר שעשה, לעולם לא עשה דבר בשביל טעם
אחד לבדו, רק בכל דבר שעשה היה בו כמה וכמה אלפים
ורכבות טעמים עליונים עמקים וגבוהים מאד מאד, ובפרט
הנסיעה לארץ־ישראל שמסר נפשו על זה מאד מאד בלי
שעור וערך כמבאר כבר (בשכחי הר"ן):

קלד

ו שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׂאֵמֵר קִדְּם שְׁנִסַּע לְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל שְׂרוּצָה
לְנִסֵּעַ בְּדִי לְהַשִּׁיג חֲכָמָה עֲלֵאָה, כִּי יֵשׁ חֲכָמָה
עֲלֵאָה וְתַתָּאָה, וְחֲכָמָה תַתָּאָה כָּבֵר יֵשׁ לוֹ, וְעֵדִין הוּא צְרִיךְ

לְהַשִּׁיג חֲכָמָה עֲלֵאָה, וּבְשִׁבִיל זֶה הוּא נֹסֵעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.
וְנִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוּשׁ שֶׁאָמַר שְׂתַכַּף כְּשֶׁהֲלַךְ אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל תִּכַּף זָכָה לְהַשִּׁיג כָּל מִבְּקָשׁוֹ וְחִפְצוֹ שֶׁנֹּסֵעַ
בְּשִׁבִילוֹ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְגַם שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ מַעִין זֶה
מִגְדֵּל הַשְּׂמִיחָה וְהַנְּחַת שֶׁהִיָּה לוֹ תִכַּף כְּשֶׁבֵּא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל
שְׁנַת־מֵלֵא רְצוֹנוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ וְכוּ':

קלה

וְאָמַר אֲזַי לְרַבִּי יוֹדֵל שְׂרוּצָה לְנִסְעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְרַבִּי
יוֹדֵל בִּרְךְ אוֹתוֹ. וְאָמַר לוֹ: רַבֵּנוּ, בּוֹדְאֵי אַתֶּם רוֹצִים
לְפַעַל שֵׁם אִיזָה דְבַר גְּדוֹל יְהִי רְצוֹן שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזוּר
אֶתְכֶם שְׁתִּזְכּוּ לְפַעַל שֵׁם מַה שְּׂאֵתֶם רוֹצִים. וְנִגְעַנֵּעַ לוֹ רֵאשׁוּ
עַל בְּרַכְתּוֹ, אַחֲר־כֵּן אָמַר הָיִיתִי יָכוֹל לְפַעַל מִבְּקָשֵׁי וְחִפְצֵי
וְעִנְיָנֵי שְׂאֵנֵי רוּצָה לְפַעַל בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הָיִיתִי יָכוֹל לְפַעַל גַּם
פֶּה עַל־יְדֵי תַפְלוּת וּבִקְשׁוֹת וְתַחֲנוּגִים לְכַד וְלֹא הָיִיתִי צָרִיךְ
לְנִסְעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, רַק הַחֲלוּק שְׂכַשְׂאֻזָּה לְהִיּוֹת בְּאֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל אֻזָּה לְקַבֵּל הַשְּׂגָתִי עַל־יְדֵי לְבוּשִׁים, אֲבָל כָּאֵן בְּחוּץ
לְאֶרֶץ לֹא אוֹכַל לְקַבֵּל הַשְּׂגָתִי עַל־יְדֵי לְבוּשִׁים, רַק בְּלֹא
לְבוּשִׁים, וְזֶה הַחֲלוּק שְׂבִין קְדֻשַׁת שַׁבַּת לְקְדֻשַׁת יוֹם־טוֹב.
וּפְתַח לוֹ לְר' יוֹדֵל הַנ"ל הַסְּדוּר שֶׁל הָאָר"י זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה,
וְהִרְאָה לוֹ כְּכּוֹנֵנֹת שֶׁהִיוּ הַחֲלוּק בֵּין שַׁבַּת לְיוֹם־טוֹב,

שְׁבַשְׁבַת הָאֹר מְלַבֵּשׁ בְּלִבוֹשֵׁין, וּבִיּוֹם-טוֹב הָאֹר בְּלֹא
לְבוֹשֵׁין פִּידוּעַ:

קלו

ח בַּעַת שְׁנַסַּע לְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתַחֲלַת נְסִיעָתוֹ מִבֵּיתוֹ שָׁבַת
בְּפֶפֶר סְאִיקָלַע וְשֵׁם רָאָה אֶת הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסֵם
מִזְרְנֵי הָרֵב מִנְחָם מְעַנְדֵּל מִוִּיטְפָסֵק וְגִלָּה לּוֹ שֵׁשִׁים "אַתָּה"
מִסְגָּל עַל הַיָּם כַּמּוּבָא בְּסִפְרוֹ (בְּסִימָן רנ"ו) כִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב
(תְּהִלִּים פ"ט): "בְּשׂוֹא גָלְיוֹ אַתָּה תִּשְׁבַּחֵם" וַיֵּשׁ עוֹד בְּזֶה
לְסִפְרֵי מַה שֶּׁשְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ וַאֲיֵנִי זוֹכֵר עִתָּה וְצָרִיכִין לַחֲקוֹר
אַצֵּל אֲנִישֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁשְׁמָעוּ מִרְבֵּי שְׁמָעוֹן בְּזֶה.

[אָמַר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד שֶׁשְׁמַע מִרְבֵּי שְׁמָעוֹן
שֶׁהִפְרוֹשׁ הוּא כִּךְ שֶׁאַתָּה רְאִישֵׁי-תְבוֹת אֶל"ף תי"ו
ה"א. עַל-פֶּן צָרִיכִין לְכַתֵּב חֲמִשָּׁה מִכְּתָבִים שְׁקוֹרִין
"קוּוִיטְלִיד" [פְּתָקִים], וְעַל כֹּל קוּוִיטְלִיד יִכְתֹּב שְׁתֵּי הַתְבוֹת
וְרֵב חֶסֶד שְׁגִימְטָרִיא שְׁלָהֵם הִיא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה מְאוֹת שֶׁהִיא
אֶל"ף תי"ו כִּי וְרֵב חֶסֶד גִּימְטָרִיא מְאוֹתִים וְשְׁמוֹנִים, וְחֲמִשָּׁה
פְּעֻמִּים מְאוֹתִים וְשְׁמוֹנִים, עוֹלָה אֶלְף אַרְבַּע מְאוֹת. וְהַחֲמִשָּׁה
קוּוִיטְלִיד הֵם ה"א וְזֶה הוּא שֵׁם אַתָּה. וּבִשְׁעַת הָרוּחַ סְעָרָה
חֵם וְשִׁלּוּם יִשְׁלִיד חֲמִשָּׁה קוּוִיטְלִיד שְׁכַתּוֹב בְּהֵם וְרֵב חֶסֶד
לְתוֹךְ הַיָּם וּבְדֹאֵי יוֹעִיל. וְרַבֵּי שְׁמָעוֹן אָמַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ

השתמש בזה והועיל לו מאד, וקדם שנסע פעם שני לארץ ישראל היה פה ברסלב והלך להסופר וכתב לו כמה קוויטליך הנ"ל על גויל ובכתב אשורית]:

קלז

ט בנסיעתו להתם תכף בנסעו מאדעם על הים השחור היה רעש גדול ורוח סערה גדולה, אז בא אליו מת אחד שנפטר בסמוך ושאל רבנו זכרוננו לברכה את האיש שהיה עמו הראית שהיה כאן הרד בשנים מוואלחיווין וכו'. אף עכשו אין מעשה זו חדוש כלל כי אחר-כך היה עוסק בענין זה הרבה לתקן נשמות המתים אלפים ורבבות. וזה היה עקר עבודתו כאשר נשמע מפיו הקדוש ועקר הסתלקותו היה בשביל זה כמבאר במקומו (לקמן קצ"א) עין שם:

קלח

י מקדם לא היו נוסעים לארץ ישראל דרך אדעם כי היו מתיראים לנסע דרך שם, והוא נסע תחלה על אדעם כשנסע לארץ ישראל, ומאז והלאה נעשה דרך כבושה והכל נוסעים דרך שם. וכן כמה דברים שהוא התחיל בראשונה ואחר-כך הרגל העולם אחריו.

גַּם בְּשֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְהָיָה עַל הַקְּבָרִים, הָיָה שָׁם
 קִבְרֵי שָׁל יְנוּקָא שְׁהָיוּ מֵעוֹלָם מִתִּירָאִים לְכַנְסָם לְתוֹךְ
 אוֹתוֹ הַמְּעָרָה, כִּי אָמְרוּ שְׂגִישׁ שָׁם נַחֲשׁ. גַּם הָיָה שָׁם
 חֲדוּשׁ שְׁהָיָה גְדֹל אֵילָן עַל הַמְּעָרָה. וְהוּא הָיָה הַרְאִשׁוֹן
 שְׁלֹא חָשׂ עַל זֶה, וְנִכְנְסִים לְשָׁם וְאָחֳזוּ שָׂרֵשׁ הָאֵילָן בְּיָדוֹ כִּי
 הָיָה הַשָּׂרֵשׁ בְּקִרְקַע וְהָיָה הוֹלֵךְ דְּרָךְ חֲלָל הַמְּעָרָה, וְלֹא
 הָיָה שָׁם שׁוּם נַחֲשׁ. וּמֵאֵז וְהִלָּאָה הַכֹּל הוֹלְכִים עַל אוֹתוֹ
 הַקְּבֵר שָׁל הַיְנוּקָא הַנַּ"ל וְרִאִיתִי כֹּל זֶה בְּעֵינַי תְּהִלָּה לְאֵל
 ח"י:

קלט

י" קָדָם שָׁבָא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיוּ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים
 וּמִנִּיעוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר
 וּלְסַפֵּר. וּבְסִטְמָאנְבוּל הַשְּׁלִיךְ עֲצָמוֹ לְתוֹךְ קְטֻמְנוֹת מְפֹלֵג מְאֹד
 אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר, וְהִלְבִּישׁ עֲצָמוֹ בְּמִלְבוּשׁ קְרוּעַ וְהִלְךְ יַחַף
 וּבִלְאֵ כּוּבַע הַעֲלִיזוֹן, וְהִלְךְ בַּחוּץ וְהִלְךְ בְּאֶחָד מִן הַפְּחוּתִים
 שְׂפָפְחוּתִים, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה עֲנִינִים רַבִּים פְּאֵלָה מֵעֲנִינֵי קְטֻמְנוֹת
 וּפְחִיתוֹת שֶׁעָשָׂה שָׁם אִיזָה זְמַן. וְעָשָׂה מִלְחָמָה עִם שְׂאֵר
 אֲנָשִׁים בְּדֶרֶךְ צְחוּק, בְּדֶרֶךְ הַנְּעָרִים שְׂמִצְחָקִים זֶה עִם זֶה
 וְכו' וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה שְׂאֵר עֲנִינֵי צְחוּק וְקְטֻמְנוֹת אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר
 לְבַאֵר וּלְסַפֵּר.

גַּם נִזְדַּמְן שֶׁהָיָה שֵׁם בְּסִמְאֲנָבּוּל מְסֻבֵּיבּוּתֵינוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים
שֶׁהָיוּ תַחֲלָה בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְחִזְרוּ אִזּוּ בָּעֵת שֶׁהָיָה רַבֵּנוּ
זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֵׁם בְּסִמְאֲנָבּוּל בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל,
וּפָגְעוּ עִמּוֹ וְלֹא הִפְרִיזוּ אוֹתוֹ וַעֲשֵׂה בְּחֻכְמָתוֹ וְנִדְמָה לָהֶם
בְּאֵלוֹ הוּא אִישׁ מְרֻמָּה חָס וְשָׁלוֹם, וְהָיוּ מְבִיִּים אוֹתוֹ בְּכָל
מִיָּנֵי בְּזִיוּנוֹת כַּמָּה יָמִים רְצוּפִים וְהוּא הָיָה מְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ
כָּל הַבְּזִיוּנוֹת וְאִדְרָבָא עֲשֵׂה תַחֲבִילוֹת לְזֶה שֶׁהֵם יָבִיזוּ אוֹתוֹ.
וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁאֵלּוֹ לֹא הָיָה עָלָיו זֹאת הַיָּגוּ
הַקְּטָנוֹת שֶׁהַשְּׁלִיף עֲצֻמוֹ לְקַטְנוֹת גְּדוֹל הַנֵּ"ל
וְהַבְּזִיוּנוֹת הַנֵּ"ל לֹא הָיָה בְּאַפְשָׁרֵי לָבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל
מִחֻמַּת הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ. כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁבָּא לְשֵׁם הָיָה
שֵׁם עָפוּשׁ רַחֲמָנָא לְצַלֵּן וּמִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת הָיוּ אִזּוּ בְּעוֹלָם
וְאַנְשֵׁי צָרַפֶּת הָיוּ אִזּוּ בְּסֻבֵּיבּוֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְרַב הַמְּנִיעוֹת
שֶׁהָיוּ לוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר. וְאָמַר שֶׁהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכָרוֹנוֹ
לְבָרְכָה וְהַגָּאֹן רַבִּי נִפְתָּלִי זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה לֹא יָכֹלוּ לָבוֹא
לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל מִחֻמַּת הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לָהֶם וְהוּא זְכָרוֹנוֹ
לְבָרְכָה הָיָה עָלָיו כָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לָהֶם וְעָבַר עַל כָּלֵם
וְהַקְּטָנוֹת הַנֵּ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד, וּבִלְאִי זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל
לָבוֹא לְשֵׁם:

קמ

יב וְשָׁמַעְתִּי בְשֵׁם רַבְּנוּ זְכוֹנוֹ לְבָרְכָה שְׁאֵמַר כִּי קִדְּם
 שְׂבָאִים לְגִדְלוֹת צְרִיכִין לִפְל בְּתַחֲלָה לְקַמְנוֹת
 וְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל הוּא גִדְלוֹת דְּגִדְלוֹת עַל־פִּן צְרִיכִין לִפְל בְּתַחֲלָה
 בְּקַמְנוֹת דְּקַמְנוֹת וְעַל־פִּן לֹא הָיָה יָכוֹל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוֹנוֹ
 לְבָרְכָה לָבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לַיִרֵד לְתוֹךְ
 קַמְנוֹת כּוּזָה. וְהוּא זְכוֹנוֹ לְבָרְכָה זָכָה לָבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־
 יְדֵי גִדְלֵי הַקַּמְנוֹת שְׂרִירֵי לְשֵׁם בְּחֻכְמָתוֹ הַעֲצוּמָה לְקַמְנוֹת
 מִפְּלָג, קַמְנוֹת דְּקַמְנוֹת, עַד שְׁזָכָה לָבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא
 גִּדְלוֹת דְּגִדְלוֹת. וְעַצֵּם הַהִשְׁגָּה שְׁזָכָה בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל אֵלּוּ כָּל
 הַיָּמִים דִּיּוֹ וְכוּ' אֵין מִסְפִּיק לְבָאֵר אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה
 מִי שְׁיִזְכָּה עַל־יְדֵי כְּנִיסָה לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל לְהִשְׁגָּה מִפְּלֶגֶת עֲצוּמָה
 וְעֲלִיוֹנָה כּוּזָה, עַד שְׁעֵלָה לְמַעְלָה וּמְדֻרְגָה עֲלִיוֹנָה גְבוּהָ מְאֹד.
 וְחֲלִילָה לָנוּ לְדַבֵּר מִזֶּה שְׁלֹא לִפְנֵים וּלְמַעַט בְּכַבּוּדוֹ חֵם וְשְׁלוֹם,
 כִּי אֵין לָנוּ פְּלִים וְדַבּוּרִים לְכַנּוֹת בָּהֶם עֲצֵם הַשְׁגָּתוֹ וּמַעֲלָתוֹ כִּי
 רַבְּנוּ זְכוֹנוֹ לְבָרְכָה הָיָה חֲדוּשׁ מִפְּלָג מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה
 חֲדוּשׁ כּוּזָה אֶפְלוּ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. וְאֵמַר בְּפִרוּשׁ עַל עֲצוּמוֹ
 שְׁאֵלוֹ לֹא הָיָה דוֹר כּוּזָה כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּעֲצוּמוֹ פְּחִיתוֹת
 הַדּוֹר הַזֶּה, וְלוֹלֵא זֹאת הָיָה הוּא זְכוֹנוֹ לְבָרְכָה חֲדוּשׁ גָּדוֹל
 בְּעוֹלָם, אִךְ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְפִּים מַחֲמַת שְׁלֹא הָיָה הַדּוֹר כְּדָא
 נִתְעַלֵּם הָאוֹר מְאֹד וְלֹא נִתְנַלָּה מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ כְּטַפָּה מִן הַיָּם:

קמא

יג בַּחֲזִירְתּוֹ מִן אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם הַגָּדוֹל הַלְכָן הָיָה
 לָהֶם שְׂשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה וְהַסְתַּפֵּל בָּהֶם
 וּבְבֹאוֹ לְמִשְׁנֵה ב' פָּרָק ה' דְּסוּטָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִי
 יִגְלֶה עָפָר מֵעֵינַיִךְ רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שְׁהֵייתְ אֹמֵר עֵתִיד
 דּוֹר אֶחָד וְכו' נִתְלַהֵב מְאֹד וְהִפָּה פָּף אֶל פָּף וְאָמַר מִי
 רוֹאֶה כְּמוֹנֵי כִּי נִתְגַּלָּה לִי בְּמִשְׁנֵה הַזֹּאת דְּכָר וְלֹא רָצָה
 לְגַלּוֹת, וּכְמִדְּמָה שְׁאָמַר אֹז, שֶׁהוּא זָכָה מָה שְׁלֹא זָכו
 תַּנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, וְדָכַר אֶחָד גְּלָה לְהֵאִישׁ שְׁלוֹ, וְצָרִיכִין
 לְשָׂאֵל לוֹ עוֹד כְּמָה דְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ:

קמב

יד כְּשֶׁבֵא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אָמַר בְּדֶרֶךְ הַזֶּה קִיַּמְתִּי כָּל
 הַתּוֹרָה בְּכָל הָאוֹפָנִים כִּי הִשְׁגַּתִּי קִיּוֹם כָּל
 הַתּוֹרָה שְׁאֵפְלוֹ אִם הָיוּ מוֹכְרִים אוֹתִי לְיִשְׁמַעְאֵל בְּמִדְיָנוֹת
 רְחוֹקוֹת שְׂאִין שֵׁם שׁוֹם יְהוּדִי, וְהוּא יִשְׁלַח אוֹתִי לְרַעוֹת
 בְּהֵמוֹת, וְאֵפְלוֹ אִם לֹא אֵרַע מְתֵי שַׁבָּת וְיוֹם־טוֹב, וְלֹא יִהְיוּ
 לִי טְלִית וְתַפְלִין וְלֹא סִכָּה וְלֹא שׁוֹם מְצוּהָ וְכו' וְכו', אֶף־עַל־פִּי־
 כֵּן הָיִיתִי יָכוֹל לְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. וּכְבָר מְבֹאֵר מְזֵה בְּמִקּוֹם
 אַחֵר (שְׁבַחֵי הַר"ן כ"ב):

קמג

טו **כְּשָׁבָא** מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אָמַר תּוֹרָה עַל פְּסוּק (בַּמִּדְבָּר כ"ה): "עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׁים אֹתוֹ עַל גֵּם" בְּלֵיל שַׁבָּת. וְאַחֲר־כֵּךְ בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית אָמַר תּוֹרָה עַל פְּסוּק (יִשְׁעִיָּה מ"ג): "כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אֶתְּךָ אָנִי" וְזֹאת הַתּוֹרָה כָּבַר נְדַפְּס בְּלִקְוֵי א' (סִימָן ע"ג) וְזֹאת הַתּוֹרָה הֵיחָה יִקְרָה וְגִדּוּלָה בְּעֵינָיו מְאֹד:

קמד

טז **פַּעַם** אַחַת אַחַר שָׁבָא מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה הַמַּגִּיד מְסִירָהאֹוִיֶּצֶע זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה אֶצְלוֹ עַל שַׁבָּת בְּמַעֲדוֹעֲדוֹקֶע וְאָמַר רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה אֹז תּוֹרָה עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים כ"ד): "זֶה דוֹר דּוֹרְשֵׁיו" שְׁכַפֵּי הַדּוֹר בֵּן הֵם הַדּוֹרְשִׁים שָׁלוֹ. וְהַתּוֹרָה שְׁאָמַר לֹא זְכוּנוּ שְׁתַּכְתְּב, וְאָמַר אֹז לְהַמְגִיד זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה בְּזֶה הַלְשׁוֹן לְמוֹשֶׁל אֶתֶם הוּא הַדּוֹר וְאֲנִי הַדּוֹרֶשׁ שְׁלָכֶם:

קמה

יז **בְּחִזְרָתָם** מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּנִסְיַעְתֶּם מִנְהַר דְּנִיעֶסְטֶער הַכְּרָחוּ לְשָׁנוֹת מְלַבּוֹשִׁיהֶן וְנִדְּמוּ בְּדַרְדֵּךְ הַסּוֹחְרִים בְּנֵי הַנְּעוּרִים הַנְּהוּגִים עַכְשָׁו, וּמַחֲמַת זֶה מְעוֹ

בהם כִּמָּה אֲנָשִׁים וְסָבְרוּ בָהֶם שֶׁהֵם מִהַקְלֵי עוֹלָם חֵם וְשָׁלוֹם. וּבְבוֹאוֹ לְאוֹמָאן הָיָה לָהֶם נִסְיוֹן. וְאִזּוֹ בְּנִסְיַנְתּוֹ מִשֵּׁם בְּזָרִיזוֹת מִיַּד לְמַד זְכוֹת עַל הָעוֹלָם וְאָמַר תִּדְעוּ שֶׁכָּל דִּרְכָּנוּ הוּא לִידַע שֵׁשׁ נִסְיוֹנוֹת בְּעוֹלָם, וּבְקַל יִכּוֹלִין לִפְשֹׁל חֵם וְשָׁלוֹם. וְאָמַר אוֹי וְאֲבוֹי וְהִתְאַנַּח מְאֹד עַל זֶה. כִּי בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת שֶׁנִּסַּע לָשֵׁם הַבַּעַל עֲגָלָה הִבִּינוּ וְרָאוּ שֵׁשׁ זְנוֹת וְנֹאֲרָה גְדוֹל רַחֲמָנָא לְצַלָּן. אֲבָל אָמַר שְׁבַעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה מְזוּבָה גְדוֹלָה מֶה שֶׁהָיָה שָׁם, שֶׁמִּעֲתָה לֹא יִמְצָא עוֹד זְנוֹת עוֹד בְּבַיִת זֶה, וְאִזּוֹ נִתְקַרֵּר דַּעְתּוֹ. וְגַם בְּמַעֲפְלִיק לֹא יִדְעוּ מִמֶּנּוּ, וְנִכְנָס אֶצֶל מְלַמֵּד אֶחָד, וְשִׁחַר פָּנָיו שֶׁיִּקְבַּל אוֹתוֹ עַל שֶׁבֵת, וְלֹא רָצָה הַמְּלַמֵּד מִחֲמַת שְׁנֵדָמָה לוֹ כְּאֵלוֹ חֵם וְשָׁלוֹם הוּא מִהַגְּנָבִים, וּבֹא אֶל הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְסִפֵּר לוֹ וְכוּ':

קמו

יֵה וּבְבוֹאוֹ לְשַׁפְּאֵלִיעַ וְשֵׁם הַלְּבִישׁוֹ אֶת עֵצְמֹן בְּלְבוּשֵׁיהֶן. וְהָיָה בְּבַיִת הַזֶּקֶן דָּשֵׁם שֶׁנַּעֲשָׂה אַחֲר־כַּף מִתְנַגֵּד גְּדוֹל עָלָיו, וְאִזּוֹ בְּאוֹתוֹ הָעֵת לֹא הָיָה עֲדִין חוֹלֵק עָלָיו הַזֶּקֶן הַנַּ"ל, רַק אֲדַרְבָּא, הִיָּתָה בִּינֵיהֶם אֶהְבָּה גְדוֹלָה וְקִבֵּל אוֹתוֹ הַזֶּקֶן הַנַּ"ל בְּכַבּוֹד גְּדוֹל וְחֻבָּה גְדוֹלָה מְאֹד מְאֹד. וְעָשָׂה שְׂמֻחָה וּמִשְׁתָּה גְדוֹל עֲבוּרוֹ, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים עַל הַשְּׁלֶחָן שִׁנֵּיהֶם כָּל הַלַּיְלָה כְּלָה. וְגַם שָׂאָר אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ

חשובים אצלו, בלם היו מסבים על השלחן לכבוד רבנו
זכרונו לברכה. והיה שם שמחה גדולה. וכל שבא לביתו
היה הזקן הנ"ל מקבלו לעדות והיה אומר לו תעיד עלי
שאין דרפי כלל לאכל סעדת הלילה, ועכשיו מחמת עצם
אהבת האורח היקר הזה החביב והיקר עלי מאוד מאד
ויש לי ממנו שעשועים גדולים ותענוג גדול מבואו אלי,
מחמת זה אני אוכל עמו. ולא ידעתי מה לעשות מחמת
שמחה וכו', וגם בפקר דברו יחד באהבה וחבה גדולה.
כי כל ימיהם היתה ביניהם אהבה גדולה עד עת שיצא
רבנו זכרונו לברכה ממעדוועדווקע לזלאטיפאליע,
שזה היה בערך שנה ומחצה אחר שחזר רבנו זכרונו
לברכה מארץ ישראל לביתו. אז הלכו מלשינים והולכי
רכיל ודברו לפניו מלשינות הרבה עד שנעשה לו שונא
גדול ונתלבש בו מי שנתלבש בו עד שגרם מה שגרם
עלידי מחלקותו. והגאון המפרסם משפטיווקע זכרונו
לברכה קלל אלו המלשינים בקללות נמרצות, ואמר בזה
הלשון שישתררב לשונם עד טבורם וכו'. וכששמע רבנו
זכרונו לברכה את המחלקת שהוא חולק עליו ואומר עליו
דברים ברויים אשר לא עלו על דעתו. אמר רבנו זכרונו
לברכה צר לי מאד שמסרו זאת אליו וכו':

קמז

יט קָדָם שָׁנַסַּע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּסַמּוּד שָׁאֵל לוֹ אֶחָד מִפְּנֵי
 מָה אֵינֹו מְקַרְבֶּם וְאֵינֹו מְדַבֵּר עִמָּם, אָמַר לוֹ שְׂאִין
 לוֹ עֵתָה דְבוּרִים. וְאָמַר שְׁנוּדַע לִי עֵתָה עַל־פְּסוּק בִּי תַעֲבֹר
 בְּמִים אֶתְךָ אֲנִי, אִיךָ יִכּוֹלִין לְרֹאוֹת מִתִּי שְׂרוּצִין אֶת הָאֲבוֹת
 אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וְגַם הָיָה חֲדוּשׁ אֲצִלִּי מִפְּנֵי מָה עַל־
 פְּסוּק זֶה דִּיקָא. אִיךָ אֲנִי חוֹשֵׁב מִחֲמַת שְׂאֵנִי צְרִיךְ לַעֲבֹר עַל
 הַיָּם, אִיךָ לְמָה לָּכֶם זֹאת מָה צְרִיךְ לָכֶם בְּזוֹת. וְאִם אֶפְלוּ
 הַיִּיתִי יִכּוֹל לְהִלְבִּישׁ זֹאת בְּמוֹסַר שְׂיִהְיֶה בּוֹ צְרִיךְ לְכָל, אִיךָ
 אֵין לִי עֵתָה דְבוּרִים. אַחֲר־כֵּן הָיָה הוֹלֵךְ וְשָׁב בְּבֵית וְעָנָה
 וְאָמַר אֲנִי עָנִי וְאֲבִיוֹן יוֹתֵר מִכָּל הַגְּדוֹלִים, זֶה יֵשׁ לוֹ מָמוֹן וְזֶה
 יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף, וְזֶה יֵשׁ לוֹ עִירוֹת, וְאֲנִי אֵין לִי כָלוּם. אִיךָ זֹאת
 כָּל גַּחְמֵתִי כְּשֵׂאֵנִי מִזְכִּיר שְׁבַע־לְמָא דְקִשׁוּטִי יִהְיוּ כָּלָם צְרִיכִים
 לִי וַיִּשְׁתַּקְּקוּ כָּלָם לְשִׁמְעַת הַחֲדוּשִׁים שְׂאֵנִי מַחֲדֵשׁ בְּכָל עֵת
 וּבְכָל רִגְעָה. מַהוּ אֲנִי, רַק מָה שְׂהַנְשָׁמָה שְׁלִי מַחֲדֵשׁ:

קמח

(גַּם זֶה קָדָם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל)

כ אֹרְתִי צְרִיכִים כָּל הָעוֹלָם לֹא מִבְּעֵיא אֶתֶם וּכְמוֹתְכֶם
 אֶתֶם יוֹדְעִים בְּעַצְמְכֶם, אֶלֹא אֶפְלוּ אוֹתָן הַצְּדִיקִים
 שְׂיִכּוֹלִין כְּבָר לְהַתְפַּלֵּל אֲנִי יִכּוֹל לְהִרְאוֹת לָהֶם שְׂאֵינִם

יודעים כָּלֵל מֵהוּ תַפְלָה, וְלִהְרֹאוֹת לָהֶם דְּרָךְ בְּתַפְלָה. וְגַם אֶפְלוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים מְאֹד שֶׁהוֹלְכִים כְּבָר רַק בְּיַחְוָדִים, אֲנִי יָכוֹל לְהִרְאוֹת לָהֶם שְׂאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל הַדְּרָךְ בְּיַחְוָדִים וְלִהְרֹאוֹת לָהֶם דְּרָךְ בְּיַחְוָדִים, וּכְמִדְּמָה שְׁחָשַׁב עוֹד כַּמָּה דְּבָרִים:

קמט

כא הַמְּגִיד מִטְּוִירֵהָאוֹיִצֵּעַ הֶלֶךְ חֲצִי פְּרָסָה בְּרַגְלָיו בְּמַהֲרֵי תַּדּוּל אֶצְלוֹ לְקַבֵּל פָּנָיו כְּשֶׁבָא מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה סְמוּךְ לְקֵאלִינְבְּלָאד כִּי רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה נִסֵּעַ דְּרָךְ שָׁם לְבֵיתוֹ, וְרָאֵהוּ שֵׁם אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמְּגִיד אֶצֶל הַגָּשֶׁר סְמוּךְ לְעִיר וְנִתְבַּהֵל מְאֹד, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה שְׂיִלְךָ וְיִוֹדִיעַ בְּלִחַשׁ לְהַמְּגִיד שְׂיִסַּע אֶצְלוֹ לְכַפֵּר הַסְּמוּךְ חֲצִי פְּרָסָה. כִּי רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה לֹא רָצָה לַעֲמֹד וּלְכַנֵּס בְּעִיר וְרִץ הָאִישׁ הַזֶּה לְוָבֵא בְּבִהְלָה גְּדוּלָה וְהוֹדִיעַ לְהַמְּגִיד. וְהַמְּגִיד הָיָה אֵץ בַּחוּץ וְדִבֵּר עִם אַנְשִׁים בְּלִי כּוֹבַע וּבְלִי חֲגוּרָה. וְתַכְּף וּמִיד כְּשֶׁשָּׁמַע הַמְּגִיד שֶׁהוּא זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה נִמְצָא שֵׁם צַעֲקַת בְּחֶרֶד מְגוּדֵל הַשְּׂמֻחָה וְאָמַר לְהָאִישׁ הַזֶּה מֵהֵרָה חוֹשָׁה אִסּוּר הַמְּרַכְּבָה שְׁלִי וְרוּץ אַחֲרַי לְכַפֵּר הַזֶּה לְאֲנִי אֵלְךָ רַגְלֵי עַד שְׁתִּשְׁיַגְנִי, וְהַמְּגִיד רָץ תַּכְּף בְּבִהְלָה בְּלִי כּוֹבַע וּבְלִי חֲגוּרָה עַד שְׂיִצֵּא מֵהָעִיר, וְכֵן רָץ יוֹתֵר עַד שֶׁבָא לְהַכְּפֵר בְּרַגְלָיו כִּי הִקְדִּים אֶת הַמְּרַכְּבָה

שלו שבא אחריו אף-על-פי שהאיש הנ"ל קשר את הפוסים
 בזריות גדול מאד ורץ תכף אחרי המגיד, אבל המגיד הלך
 כל כך בזריות עד שבא להכפר רגלי, והאיש עם המרכבה
 לא השיגו עד שעה שנכנס לרבנו ז"ל.

רשמתי זאת למען דעת גדל ההתלהבות והתשוקה של
 החרדים לדבר ה' לראות פני הצדיקים האמתיים
 הגדולים מהם:

קג

העתקה אות באות מאגרת של קדוש עליון המפרסם הגאון מורנו הרב רבי אברהם
 זכר צדיק וקדוש לברכה הנקרא בפי כל רבי אברהם קאליסקוי אשר שלח מארץ
 הקדש לרבנו ז"ל וזהו:

כב שלום וישע רב לדבתונא דלבאי יתיב הרב המפרסם
 קדוש יאמר לו, אתו חכמה ודעת אלקים
 השפל, כבוד קדשת שמו מורנו הרב רבי נחמן גרו יאיר,
 מגזע הקדש נכד הפעל שם טוב זכרוננו לברכה זכותו יגן
 עלינו לנצח יאיר אור, השם עליו יזרח, ולכל בני ביתו
 והנלוים אליו שלום רב אמן פן יהי רצון.

חדשות מארץ להודיע מביאת שלוחינו דהאי שתא
 בחדש שבט העבר ושמחנו מאד אשר שמענו
 משפעת שלומו. פי בא לביתו בשלום וראינו שקשר

עבותות האהבה לא זוה. בכל לבבו דורש טובותינו ושם לדרך פעמיו ונהג נסיעתו בעצמו למדינת רייסין יהי כן ה' עמו. ומעין המארע בקדש בכל פרשת העבר עלינו אחרי נסיעת כבוד תורתו מאתנו כבר נתודע לו בודאי עלידי אהובנו השד"ר [השלוחא דרבנן] דאשתקד המפלא מורנו הרב רבי אליעזר, ועל הפשר שנתפשרנו עם אנשי מדינת וואלין עדין לא גבינו פעם אחת מהם, ואין אנו יודעים מה יהיה סוף דבר מזה. והנה אנחנו נבוכים בארץ מרב צער ודאגה, מצפה לישועת ה' בכל עת, כי עדין לא נושענו משום מקום, וגם ממדינת רייסין לא יש לנו שום ידיעה מה נעשה שם בנדון זה אחרי נסיעת כבודתורתו לשם, ונתראה פנים ויספר להם מכל התלאה אשר מצאתנו. מצפים אנו שיודיע לנו רום מעלת כבודתורתו בפרטיות מכל אשר עשה שם.

וזאת ידע מה שנשארנו חייבים להש"ר הכל מכרחים אנחנו לשלם וקשה כח הספל מזה שנוגשים אותנו בכל עת בפקדים ובמוראים. ובנסים ונפלאות עד שאנו מוצאים לראות בכל עת ההכרחיות השם יתפרד מזמין מקום, וחפיתי לה' המסתיר פניו, וקויתי לו לישועתו, ובו שברתי ישוב ירחמנו כימות עניתנו כן ישמחנו.

[מפאן ואילך נכתב בכתב־ידו הקדוש בעצמו של הגאון הנ"ל]

אני בעז אהבתי אהבת תמיד, תהלתו בפי בעטור ועטור
 נפשי לה' יאיר ה' פניו אתו מאתר בית שכינתה ונהיר
 עלוהי הולך ואור בהלו גרו עלי ראשו אור עולם, ויחזק
 במעוז עז מה' סוף מעשה במחשבה תחלה, ונפשי יודעת
 מאד ברחימו לנצח ודורש שלום תורתו ומעתיר בעדו כמו
 בן יעשה גם הוא להעתיר עבורי בכל עת.

נאום הקטן אברהם בן אדוני אבי מורנו הרב אלכסנדר
 ב"ץ זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא. נכדי האברך
 מורנו הרב ישראל אליעזר שיחיה דורש שלומו מלב ונפש
 ומתאוה לתפלתו:

**נסיעתו לנאזוריטש, לזאסלאב, ולדובנא
 ולבראד**

קנא

א בשנת תקס"ו היא שנת ארבע ליישבתו פה ברסלב
 שהיא שנה הרביעית להתקרבותי אליו פי
 בכניסתו לפה נתקרבותי אליו מיד בסמוך בנוכר לעיל (סימן
 קמ"ו). אז בקיץ בשנת תקס"ו בחדש סיון נפטר בנו הי"ד
 שלמה אפרים זכרוננו לברכה. וכבר מבאר במקום אחר
 מענין הי"ד היקר הקדוש הזה, מה שאמר רבנו זכרוננו

לְבָרְכָהּ שֶׁכָּבֵד הָיָה מוֹכֵן וְכוּ'. וְאִז אַחַר פְּמִירַת הַיָּלָד הַגָּ' לְ
 כְּשֶׁבָּאנוּ אֵלָיו אִז הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּנוּ מֵעַנְיַן תְּקוּן הַנְּשָׁמוֹת
 מֵעַנְיַן הַבְּעַל הַשְּׂדֵה, שְׂיֵשׁ שְׂדֵה שְׂגָדִים בּוֹ נְשָׁמוֹת וְצָרִיכִין
 בְּעַל הַשְּׂדֵה לְתַקְּנָם, וְזֶה שְׁחוּגֵר מְתַנְיֵוּ לְהִיּוֹת בְּעַל הַשְּׂדֵה
 יֵשׁ עָלָיו יִסּוּרִים הַרְבֵּה בְּלִי שְׁעוֹר כַּמְבָּאֵר בְּהַתּוֹרָה "וַיֹּאמֶר
 בְּעוֹ אֶל רוּת" (בְּלֻקְטֵי א' סִימָן ס"ה) עֵינִי שָׁם, וַיִּמְאֹז דְּבַר הַרְבֵּה
 מֵעַנְיַן תְּקוּן הַנְּשָׁמוֹת, וּבְפֶרֶט אַחַר שֶׁבָּא מְלַעַמְבֶּרֶג בְּפֶרֶט
 בְּכַנִּיסָתוֹ לְאוּמִין, שֶׁכָּל כְּנִיסָתוֹ לְשָׁם וַיִּמָּה שֶׁבָּחַר לְהִסְתַּלַּק
 שָׁם וְלִשְׁכּוֹב שָׁם הֵכֵל הָיָה מִחֲמַת זֶה בְּשִׁבְלֵי תְּקוּן הַנְּשָׁמוֹת
 הַצָּרִיכִים תְּקוּן מִכַּפָּה מְאוֹת שָׁנִים. כִּי שָׁם בְּאוּמִין נִהְרְגוּ
 נַפְשׁוֹת רַבּוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְכַמּוֹךְ יְלָדִים אֲלֵפִים וּרְכֻבוֹת,
 שֶׁנִּהְרְגוּ קִדְּם זְמַנָּן וְכוּ', וְכַמּוֹכֵן מִשִּׁיחּוּתָיו בְּאוּמִין, וְקִצְתָם
 נִכְתְּבוּ בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקַמֵּן ק"צ, קצ"א). וְאִז בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה,
 הִתְחִיל לְסַפֵּר סִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת הַנְּדַפְּסִים עִתָּהּ, וְאָמַר: עִתָּהּ
 אֶתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשֵׂיֹת, ("אִידֵךְ וְעַל שׁוֹיֵן אֵן הִיבִיֵן מַעֲשֵׂיֹת דְּעַר
 צִיילִין"), וְאִז אָמַר בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה שֶׁאַחֲרָיו מִיַּד שֶׁהוּא רֵאשֵׁי-
 הַשָּׁנָה תַּקְס"ז הַתּוֹרָה "פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן" (בְּסִימָן ס')
 שֶׁמְדַבֵּרֵת מִסִּפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת וְכוּ'. וְאִז בְּאוֹתוֹ יוֹם-כְּפוּר הִיְתָה
 הַשְּׂרֵפָה רַחֲמָנָא לְצַלֵּן פִּיה בְּרַסְלָב בְּעַת תְּפִלַּת כָּל נַדְרֵי
 בְּשַׁעָה שֶׁהִתְחִיל הַחֲזוֹן הַפְּיוּטִים שֶׁאַחַר עֲרֻבֵית שֶׁהִיא יַעֲלֶה
 וְכוּ' וְנִתְפַזְּרְנוּ בְּלָנוּ לְהַצִּיל בֵּיתוֹ וּרְכוּשׁוֹ וְנִתְבַּלְבְּלָה הַתְּפִלָּה.

רק אחר גמר השרפה בלילה נתקבצו כמו מנן וגם רבנו
 זכרוננו לברכה היה עמנו וגמרנו הפיוטים. ואז במוצאי יום-
 כפור אמר רבנו זכרוננו לברכה שבאותו יום-כפור רצה
 לפעל דבר יצל השם יתברך הינו שרצה, שהשם יתברך
 יחזר ויאמר לו התורה כמו לפני משה רבנו, עליו השלום,
 והיו לו כמה מענות על-זה שאלו היו נכתבים היו נכתבים
 כמה בוגין [גליונות] ועשיתי לי סדר גדול על הנ"ל. אך על-
 ידי השרפה נתבלבל הדבר. וגם אחר שבא מלעמברג דבר
 מענין זה והיה מובן מדבריו שמאז שרצה ביום-כפור לפעל
 זאת, מחמת זה יש עליו קטרוג גדול למעלה ושהחולאת
 והיסורין שהיו לו ושיש לו עדין הוא מחמת זה ואמר אף-
 על-פי שבונתי בודאי לשם שמים אף-על-פי-כן וכו'. וספר
 אז מעשה מבנו של הרב משפטייוקע שהיה חולה וידע
 שהוא מחמת חטא שפגם בכבוד אב ואף-על-פי-כן הבין
 בלבבו שאינו מתחרט וכו'. וספר זאת כנגד עצמו שאף על
 פי שידע שהיסורין והחולאת שלו הוא מחמת הנ"ל אף-
 על-פי-כן אינו מתחרט בלבבו. ואמר שרבי שמואל יצחק
 שהוא פעת הרב במשערין הודיע לו מקדם השרפה שיהיה.
 גם במעדותו וקע היתה שרפה והיה אז גם-כן רבי שמואל
 יצחק והודיע לי מקדם. שמואל יצחק בנמטריא שרפה
 פנכתב בתורה חסר (בראשית י"א).

ואז באותו השנה הכרחתי לגוד ממקומי מנעמריב
 למאהליב ובאותה השנה נתבלבלו כמה אנשי
 שלומנו רבי אברהמצי היה בפטרבורג ורבים נתבלבלו
 מאד. ורבנו זכרוננו לברכה פעצמו היה נע ונד באותו
 השנה בהנסיעה הגדולה שנסע לנאורית'ש ולבראד וכו'
 וגשתהה באותו הנסיעה כמו חצי שנה. ובאותו החרף
 בעת שהיה במשערין על שבת שירה ואחר-כך
 בקרימינטשאק בדרכו בכל שנה אז נולד נכדו רבי
 ישראל זכרוננו לברכה בן בתו הצדקת מרת שרה ולדתו
 היתה קדם שנסע רבנו זכרוננו לברכה הנסיעה הנ"ל ותכף
 אחר שבא מקרימינטשאק נסע הנסיעה הנ"ל. וקדם לדתו
 ישב כמה שבועות בקרימינטשאק והמתין עד שתלד ובכל
 אותו העת קדם שילדה לא הראה פנים שזוקות כלל
 והיה מקפיד בשנתנו לו שני תבשילין בסעדה, פי היו רק
 עיניו פלות כל היום שתלד בשלום בתו תחיה, והיה שרוי
 בצער גדול כל אותו העת עד אותו הלילה שילדה בתו.
 ואז אחר הילדה נתמלא בשמחה תכף וצוה להדליק נרות
 ולעשות משקה שקורין "פאנטש" מוזג ביין דבש ומים
 והיה בשמחה גדולה, ואחר-כך ביום השמיני מל את
 התינוק נכדו פראוי, ואחר הברית מילה היה בשמחה
 אותו היום ואמר שיש לו נחת מה שישמע מאנשים וכו'

שהזכירו אותו ששמו ישראל בן שרה כמו שם הפעל-שם טוב וזכרוננו לברכה אבל אחר-כך ביום שלישי למילה נחלשה בתו היולדת הנ"ל והיה לו צער גדול וברח במרוצה גדולה מקרימיניטשאק, ואמר שהחיות שלו נפסק מגדל הצער. והאיש שהיה עמו רבי שמואל מטעפליק נתמהמה קצת, והניח אותו שם ולא המתין עליו ונסע בלעדיו. והכרח רבי שמואל לשבר עגלה ולרוץ אחריו ואחר-כך פשבא מקרימיניטשאק נסע לנאורית'ש וכל הנסיעה הגדולה הנ"ל ובאותו החרף הייתי חולה שלש פעמים במאהליב, וכן זוגתי ובני והיה לרבנו וזכרוננו לברכה צער גדול מזה. ובחסדי ה' ובכח תפלתו הקדושה נשארתו בחיים תהלה ליאל.

ובכל ענין זה יש הרבה לספר כי יש בכל זה דברים גנוזים מאד גנוזיא דמלפא אשר זכה להשיג בכל הענינים האלה אשר בשביל זה הכרח לטלטל כל כך ולסבל יסורים כל כך, והבל בשביל תקון העולמות תקון הנשמות והנפשות של החיים ובפרט נשמות המתים שבוה עסק ביותר בסוף ימיו כאשר אמר בפרוש שמה שעושה עמנו הוא דבר קטן אצלו וזה אנו צריכין לעשות, אבל הוא צריך לעסק בתקון נשמות המתים כי יש נשמות ערטילאין וכו' כמבאר במקום אחר (שיחות הר"ן כ"ג, קצ"ה). ואם אמנם לא

שְׁמַעְנוּ וְלֹא יִדְעֵנוּ בְּכֹל זֶה אִפְלוּ כְּמִפְּהַ מִן הַיָּם, וְגַם מְעַט
 דְּמַעַט שְׁחַמַּל עָלֵינוּ וְהוֹדִיעַ לָנוּ גַם מִזֶּה אִי אִפְשָׁר לְבָאֵר
 כִּי־אִם מְעַט דְּמַעַט בְּרָמֶז, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא נִמְנַעְתִּי מִלְרַשֵּׁם
 מִה דְּאִפְשָׁר כִּי הִיא טוֹבָה גְּדוּלָה לְהַחֲפִצִּים בְּאֵמַת
 הַשׁוֹקְדִים עַל דְּלֹתוֹתָיו כְּשִׂיּוּדָעִים מִה שִׂיּוּדָעִים מִמֶּה שְׁעָבַר
 עָלָיו וְאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּעֵנִינִים הָאֵלֶּה, וְהַמְשֻׁפְּלִים
 הַמְעֵינִים בְּדַבְּרֵינוּ בְּעֵין הָאֵמַת יְכִינּוּ מְעַט גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא
 יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי כָל זֶה, וְגִדְלַת הַצְּדִיקִים וְכַמָּה יְסוּרִים וְצָרוֹת
 הֵם סוֹבְלִים בְּשָׁבִיל תְּקוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ אוֹלֵי נִתְעוֹרַר עַל־יְדֵי כָל
 זֶה לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הוֹרָה אוֹתָנוּ בְּסִפְרֵיו
 הַקְּדוֹשִׁים וְנָשׁוּב אֶל הַשֵּׁם בְּאֵמַת בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

קנב

בְּשֵׁנַת תַּקַּס"ו הַנ"ל כְּשֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמִּי מֵעֵנֵן תְּקוּן
 הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהוּא עוֹסֵק שֶׁהוּא עֵנֵן בְּעַל הַשְּׂדֵה
 וְכוּ' כַּנ"ל אִז אָמַר לִי בּוֹלְאֵמִיפְּאֵלִיעַ נוֹדַע לִי קֶצֶת מִזֶּה. שָׂאז
 הִתְחִיל לִידַע קֶצֶת מֵעֵנֵן זֶה שֶׁל הַבְּעַל הַשְּׂדֵה. וְהַמּוֹבֵן
 מִדְּבָרָיו שָׂאז הִתְחִיל לִידַע וְהַעֲקָר יוֹדַע עֲכָשׁוּ וְאָמַר שְׂרַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי רַמֶּז מְעַט מִזֶּה בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ (שְׁמוֹת קס"ו),
 וְהַמּוֹבֵן הִיָּה שְׁכֻמוֹ שֶׁהוּא יוֹדַע עֲכָשׁוּ בְּעֵנֵן זֶה לֹא יִדַע עֲדוֹן
 מִזֶּה שׁוֹם צְדִיק בְּעוֹלָם:

קנג

ג בַּשָּׁנָה תִּקְס"ז הַנֵּ"ל קָדַם פּוּרִים נִסַּע מִפֶּה בְּרַסְלָב וְלֹא
 נוֹדַע לְשׁוּם אָדָם שׁוּם פְּרוּשׁ עַל־פִּי פֶּשׁוּטָה עַל
 אוֹתָהּ הַנְּסִיעָה. וְנִסַּע אִזּוֹ לְנֵאוֹרִית'ש וְרָצָה לְנִסַּע לְהֵלֵךְ יוֹתֵר
 וְנִתְעַכֵּב שָׁם בְּיָמֵי הַפּוּרִים בְּבֵית הָרַב דְּשֵׁם שֶׁהָיָה מִחֲתָנֹו
 קֶצֶת. וּמִשָּׁם חֹזֵר וְנִסַּע לְאוֹסְטְרִיָּה וּמִשָּׁם שָׁלַח אֲנָשִׁים
 לְהֵבִיא אֶת אִשְׁתּוֹ לְהִדְאָקְטוּר גְּאָרְדִּין דְּשֵׁם לְעַסְק
 בְּרִפּוּאָתָהּ כִּי הָיָה לָהּ חוֹלָאֵת מְסַכָּן שֶׁהוּא חֲלֵי הַהוֹסֵט
 [שְׁעוּל] וְהוּא זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה נִשְׂאָר שֵׁם לְבָדוֹ רַק שָׁכְרוּ לוֹ
 שֵׁם אִישׁ אֶחָד שִׁישְׁמִשְׁנוּ. וּבָאת אִשְׁתּוֹ לְשָׁם עַל שַׁבַּת
 הַגְּדוּל וְלֹא רָצְתָה לְקַבֵּל רְפוּאוֹת מִהִדְאָקְטוּר גְּאָרְדִּין רַק
 לְנִסַּע לְזֹאסְלָאב לְהִדְאָקְטוּרִים דְּשֵׁם וְנִסַּע עִמָּהּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן
 שֶׁהָיָה אַרְבַּעַת יָמִים קָדָם לְפֶסַח וְגַם רַבִּי שְׁמוּאֵל מִטְּעַפְלִיק
 הָיָה עִמָּו שָׁם וְנִסְעוּ כֻּלָּם וּבָאוּ לְזֹאסְלָאב סְמוּךְ לְפֶסַח.
 וְגִדְל הַטְּלֵטוּל שֶׁהָיָה לָהֶם שָׁם אֵין לְשַׁעַר, וַיֵּשׁ בְּזֶה הַרְבֵּה
 לְסַפֵּר. וְנִתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר שָׁבוּעוֹת. וּבְעֶרֶב שָׁבוּעוֹת
 נִפְטְרָה אִשְׁתּוֹ שָׁם, וְאִנְחָנוּ נִתְקַבְּצָנוּ אֵלָיו וּבָאנוּ אֵלָיו עַל
 חֹג הַשָּׁבוּעוֹת לְזֹאסְלָאב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲמַל עָלֵינוּ וְזָכֵינוּ
 גַּם אִזּוֹ לְשִׁמְעַת מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ תּוֹרָה נִפְלְאָה וּכְבֹד נִדְפָּסָה

בַּסֵּפֶר (בְּסִימָן ס"ז):

קנד

ד שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שֶׁאָמַר בְּעַת שְׁנִסַּע לְנַאוּוֹרִימ'ש וְשֶׁאָרִי קהלות וְדִבֵּר אִז מַעֲנִין נְסִיעָתוֹ שְׁלֵא יֵדַע שׁוֹם אָדָם עַל זֶה פְּרוּשׁ וְרַמְזוֹ, כִּי נִסַּע בְּהַעֲלֵם מִן הָעוֹלָם וְלֹא קִבַּל שׁוֹם מַעוֹת בְּדַרְדָּר וְאָמַר אִז (בְּרִכּוֹת ד') וְאֲנִי יָדִי מְלַכְלָכוֹת בְּדָם בְּשֶׁפִיר וּבְשֶׁלִּיא בְּדִי לְמַהֵר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וּקְצַת הָיָה מְרַמֵּז שְׁזֶה עֲנִין נְסִיעָתוֹ:

קנה

ה קָדָם הַנְּסִיעָה הַזֶּה לְאָמַר אֲנִי דוֹמָה כְּמוֹ נֶעַר קָטָן שֶׁאִינוֹ רוֹצֵה לִילָד לְחֹדֶר אֲבָל כְּשִׁיכְנֵם לְחֹדֶר יוֹכֵל לְלַמֵּד. אֵלּוּ הָיוּ יוֹדְעִים הָעוֹלָם עַל מָה אֲנִי נוֹסֵעַ הָיוּ נוֹשְׁקִים אֶת דְּרִיסַת הַרְגָּלִים שְׁלִי, בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שְׁלִי אֲנִי מַכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְכַף זְכוּת:

קנו

ו אָמַר הַמְּקוֹם שְׁלִי הוּא רַק אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַה שֶׁאֲנִי נוֹסֵעַ אֲנִי נוֹסֵעַ רַק לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּלְפִי שְׁעָה אֲנִי רוֹעֵה בְּפִרְסָלָב וּכְיוֹצֵא:

קנז

ז קדם שנסע הנסיעה הנ"ל הכה כף אל כף בשמחה וְאָמַר הַיּוֹם מִתְחִיל דְּבַר חֲדָשׁ, וְאָזי אָמַר אֲנַחְנוּ דּוֹמִין כְּמוֹ מִי שְׁמַנְגָן, וְהָעוֹלָם מְרַקְדִין וּמִי שְׁאִינוּ מִבֵּין וְשׁוֹמְעֵ אֶת הַנְּגִינָה הַיָּא פְּלִיאָה בְּעֵינָיו מַה הֵם רְצִים אַחֲרָיו וּמַה הֵם מְרַקְדִין. כִּי הַיָּא פְּלִיאָה אֲצֵל הָעוֹלָם עַל מַה אַתֶּם רְצִים אַחֲרֵי. כְּשֶׁאֲשׁוּב מִדְּרָכֵי אֲנִי אוֹכֵל לִנְגָן וְאַתֶּם תּוֹכְלוּ לְרַקֵּד. וְאַחֲרֵי־כֵן נִסַּע לְנֵאווְרִיטְשׁ וְהָיָה בְּזֹאסְלָאב וּבְאוֹסְטְרָהָא וּבְדוּבְנָא וּבְכַרְאָד וְעוֹד שְׂאָר מְקוֹמוֹת וְנִתְחַפֵּשׁ וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ. וְהָיָה בְּבֵית כָּל הַנְּגִידִים הַגְּדוֹלִים בְּכַרְאָד וְהָיָה לוֹ עֶסֶק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. כְּשֶׁנִּכְנַס לְכַרְאָד בָּאוּ כָּל הָעִיר לְקִרְאָתוֹ. [פְּרוּשׁ כִּי הֵם לֹא נִתְכַּוְּנוּ כָּלֵל לְכַבְּדוֹ כִּי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ כָּלֵל רַק מִמִּילָא גּוֹדְמָן כִּי מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ], וְשָׁמַעְתִּי קוֹל הַצֶּעָקָה שֶׁל תַּאוּוֹתֵיהֶם שֶׁהֵם מִתְאוּוִים וְצוּעְקִים מִמּוֹן וְכוּ', שֶׁהָיָה צֶעָקָה גְּדוֹלָה מִתַּאוּוֹתֵיהֶן. בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּעֶרְב׃ שְׁבוּעוֹת נִפְטְרָה זִנְתוֹ, וְאַנְחָנוּ נִתְקַבְּצֵנוּ אֵלָיו עַל חַג הַשְּׁבוּעוֹת וְאָמַר לָנוּ תּוֹרָה כְּנ"ל:

קנח

ח בְּאוֹתוֹ חַג הַשְּׁבוּעוֹת לָמַד הַרְבֵּה בְּתוֹךְ הַסְּעָדָה שֶׁל שְׁחִרִית וּבֵין מֵאֲכָל לְמֵאֲכָל קִדְּם שְׁהוֹשִׁימוּ

המאכל אל השלחן היה לומד בתוך כף [ולמד אז האדרא
 (זהר נשא קכ"ו):], ואחר-כך הושיטו המאכל ופסק ואכל מעט
 וחזר ועסק בלמודו וכן היה בכל פעם בין כל מאכל ומאכל
 והוא היה סובר בכל פעם ששוב לא יתנו מאכל אחר אבל
 הם נתנו עוד כמה מאכלים והוא היה לומד בין כל מאכל
 ומאכל כנ"ל.

אחר הפעדה ענה ואמר: הם מתופחים עמי כי אני הייתי
 סובר בכל פעם ששוב לא יתנו עוד מאכל והם
 נותנים בכל פעם עוד מאכלים. והנה הם מתופחים עמי, כי
 אני הייתי רוצה שיהיה סיום הפעדה בלמוד והם רוצים
 גדולות שיהיה סיום הפעדה באכילה. פי יש אנשים
 פשוטים שאוכלים בשביל שיהיה להם כח ללמוד, ויש
 אנשים שגבוהים במעלה והם לומדים כדי שיהיה להם
 דעת איך לאכל. ואני הייתי רוצה בפשוטו שתהיה סיום
 הפעדה בלמוד אחר האכילה, שזהו בחינת עבודה פשוטה
 שאוכלים ואחר-כך לומדים הינו שאוכלים כדי שיהיה להם
 כח ללמוד. אבל הם מחזיקים אותי בגדולות ונותנים בכל
 פעם עוד מאכל ורוצים שתהיה הסיום באכילה שזהו
 בחינת עבודה גבוהה שלומדים ואחר-כך אוכלים, הינו
 שלומדים כדי שיהיה להם דעת ומח ושכל איך לאכל
 והבן:

קנט

ט בְּהֵיזְתוֹ בְּזֹאסְלָאב הָיָה לוֹ מַחֹשׁ וְחוֹלָאֵת גְּדוֹל וְכֹתֵב
 אֲגֵרֶת לְכָלֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִקְשׁ מְאֹד
 שְׁנֵת־פְּלִל עֵבֻרוֹ, וְאַחַר־כֵּן שָׁב לְאֵיתָנוּ. וְאַחַר־כֵּן כָּתַב
 עוֹד אֲגֵרֶת לְכָלֵל אֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לְבַל יִהְיֶה לְרִיק יִגִּיעוּ שְׁיִגַע
 עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהוֹצִיאֹ מִשְׁנֵי הַס"מ, כַּמְבֹאֵר הֶעֱתֵק
 הָאֲגֵרֶת בְּמָקוֹם אֲחֵר (לְקַמֵּן קס"ו). וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שְׁאֲנִי
 פָּעַלְנוּ בְּתַפְלָתֵנוּ שֹׁשֵׁב לְאֵיתָנוּ בְּזֹאסְלָאב מַחֹלָאֵת הַנ"ל:

קס

י אַחַר פְּטִירַת אִשְׁתּוֹ בְּזֹאסְלָאב אַחַר־כֵּן נִשְׁתַּדָּד מְבָרָאד.
 וּבִשְׂבָא לְבֵיתוֹ לְבִרְסָלָב סִפֵּר בְּשִׁבְתֵּי הַמַּעֲשֵׂה (סְפוּרֵי
 מַעֲשִׂיֹת מַעֲשֵׂה ו') שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהֶצִּיל אוֹתוֹ הַדָּף שֶׁל הַסֵּפֶר וְכוּ'.
 וְאָמַר קִדְּם שְׁסִפֵּר אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה אֲסִפֵּר לָכֶם נְסִיעֵתִי וְעַל זֶה
 סִפֵּר הַמַּעֲשֵׂה הַנ"ל, וְשֵׁם בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה חֶסֶד הַסִּיּוֹם שֶׁל
 הַיִּפֶת הַיָּר שִׁיִּצְאוּ מִמֶּנָּה בָּנִים:

קסא

יא בַּעַת חֲזִירְתוֹ מִנְסִיעֵתוֹ הַגְּדוֹלָה לְנֶאֱוֹרִיטָשׁ פְּקוּיָן הַנ"ל
 בָּא עָלָיו הַחוֹלָאֵת שֶׁל הַהוֹסֵט הַקָּשָׁה (הֵינּוּ שְׁעוּל
 קָשָׁה מְאֹד) וְאָז הִזְהִיר אוֹתָנוּ רַבְּנֵנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה מְאֹד

לְהַתְּפִיל הַרְבֵּה עֲבוּרוֹ. אֲבָל בְּעִזּוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים גָּבְרוּ
הָאֲרָאִים, וְנִסְתַּלַּק אַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים מֵעַת שֶׁהִגִּיעַ לוֹ
הַחֹלְאָת שֶׁל הַהוֹסֵט הַנ"ל, וְאָמַר שָׁגַם אֵלּוֹ הַשְּׁלִישָׁה שָׁנִים
חַי בְּגַם וְכוּ'. וּבְכָל זֶה יֵשׁ כַּמָּה מַעֲשִׂוֹת לְסַפֵּר מִלְבַּד
הַנֶּעְלָם מֵאַתְּנוּ בְּלִי שְׁעוֹר:

קסב

יב אָמַר שְׁתַּכַּף שָׁפָא עָלָיו הַהוֹסֵט תַּכַּף שְׁעֵשֶׂה הַהוֹסֵט
הָרֵאשׁוֹן יַדַּע מִיָּד שֶׁיִּסְתַּלַּק וְתַכַּף הַתְּחִיל לְדַבֵּר
מֵעַנֵּן הַסְּתַלְקוֹתוֹ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ בְּחִסְדּוֹ הַגָּדוֹל
הַפְּלִיא עִמָּנוּ נִסְיוֹ הַגָּדוֹלִים מְאֹד שְׁחִי אַחֲרֶיךָ שְׁלֹשׁ שָׁנִים
וְיֹאמֶר קֶצֶת. אֶף-עַל-פִּי-כֵן תַּכַּף בְּקוֹץ תַּקֵּם"ו שָׂאוּ בָּא עָלָיו
הַהוֹסֵט בְּהִיּוֹתוֹ בְּדַרְךְ בְּעַת חִזְרָתוֹ מִנְּסִיעָתוֹ הַגָּדוֹלָה שְׁנִסַּע
לְנֵאוֹרֵיטֵשׁ וְזֵאוֹסְלָאב וְכוּ' בַּנ"ל, וְתַכַּף בְּבֹאוֹ לְבֵיתוֹ
מִנְּסִיעָתוֹ הַנ"ל הַתְּחִיל לְדַבֵּר מֵעַנֵּן הַסְּתַלְקוֹתוֹ, וְאָמַר אִז
שִׁישׁ עָלָיו פְּחָדִים גְּדוֹלִים וְאָמַר שֶׁהָיָה צָרִיךְ שִׁיְהִי אֶצְלוֹ
שְׁשִׁים גְּבוּרִים כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְהַבְעֵל-שִׁשְׁמֵטוֹב וְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָּה,
וְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּעַנֵּן זֶה (אך אֲנִי בְּעִצְמִי לֹא זָכִיתִי לְשִׁמַּע עֲנִינִים אֵלּוֹ
מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ כִּי לֹא הָיִיתִי אֶצְלוֹ וְהַרְבֵּה נִשְׁכַּח מִזֶּה).

וּפְעַם אַחַת בָּכָה בְּשֶׁבֶת וְרַבִּי נִפְתְּלִי הָיָה אִז אֶצְלוֹ
וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן סִפֵּר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַמְּלָךְ שֶׁהָיָה עָלָיו

מלחמות גדולות מענין הזבוב והעכביש ונסע אז על האוקריינע פדרפו שהיה נוסע תמיד לטשערין על שפת נחמו, ובדרך בקהלת לאדיזין דבר עם אנשי שלומנו שיש שם, שהוא מכרח להסתלק ודבר עמהם גם כן מענין הששים גבורים שהוא צריך, ולהבעל-שם טוב זכרונו לברכה היה לו ששים גבורים. ובדאי יגדלו ויהיו מאנשי ששים גבורים אבל עדין הם בני הנעורים ורבים בשנים והמלחמה כבדה וחזקה עליהם מאד, ואין לי על מי להשען וכו'. ועוד דבר מזה הרבה כמה פעמים ומקצתם שמעתי שאפלו אם היה לו ששים גבורים לא יועיל לו להתרפאות מחולאת שלו.

ואמר שהיה רוצה לנסע לארץ-ישראל הינו לנסע עוד הפעם לארץ-ישראל ולהסתלק שם, אך הוא מתירא שמא לא יוכל להגיע לשם. גם אם יסתלק שם לא יבואו אנשים על קברו ולא יהיה להם עסק ועבדא עם קברו ואמר בזה הלשון: ("עם וועט קיינער ניט קומין אויף דעם קבר מען וועט ניט האבען צי טאהן מיט דעם קבר") אבל פשישכוב במדינתנו בודאי נבוא על קברו ללמד ולהתפלל שם ויהיה לו שעשועים ותענוג גדול מזה. ומאותו הזמן והלאה דבר הרבה מענין הסתלקותו, ודבר הרבה מענין קברו. וגלה דעתו כמה פעמים בכמה מיני לשונות שיבואו על קברו

תמיד לומר תהלים על קברו וללמוד שם ולהרבות שם
בתפלה ותחנונים, ודבר עם כמה אנשים מענין זה. גם
כשבא מלעמברג אמר ששם היה טוב לפניו להסתלק
ולשכוב שם מחמת ששוכבים שם כמה וכמה צדיקים
גדולים. אך מחמת זה לא היה נוחא ליה להסתלק שם
מחמת ששם לא יבוא שום אחד מאנשיו על קברו.

ואמר שכשאחד יבוא על קברו ויאמר קפיטל תהלים
בהתעוררות הלב יהיה לו תענוג גדול מזה ועשה
תנועות בגופו ובעצמותיו אז, ורמו שיהיה לו חלוץ עצמות
אז בקברו כשיאמרו תהלים על קברו. ועוד דבר בזה הענין
כמה פעמים. ואחר-כך גלה העשרה קפיטל תהלים, ואמר
שמי שיבוא על קברו ויתן פרוטה לצדקה, ויאמר אלו
העשרה קפיטל תהלים יניח עצמו לארץ ולרחב לעזר לזה
האיש אפילו אם עבר מה שעבר וכו' ויחד שני עדים על
זה כמבאר במקום אחר (לקמן רכ"ה):

קסג

י' שמעתי שאמר לר' שמואל מפעפליק בואסלאב, אני
אומר לך כפי שתדע שאני יודע מה שיהיה
אחר-כך יש שלשה דברים: שנים הם אחד ואחד הוא אחד
(כלומר שני דברים מאלו השלשה הם אחד והאחד הנשאר הוא אחד)

ובְּשִׂיהֵיו הַשְּׁנַי דְּבָרִים, לֹא יִהְיֶה הַדָּבָר הָאֶחָד, וּבְשִׂיהֵיהִי
הַדָּבָר הָאֶחָד לֹא יִהְיֶה הַשְּׁנַיִם. וְאָמַר אֲנִי רוֹצֵה יוֹתֵר וְכוּ'
וְנִשְׁפַח אֵיךְ אָמַר שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ אִם רוֹצֵה יוֹתֵר שְׂיֵהִיו הַשְּׁנַיִם
אוֹ לְהַפְּךְ.

מענין השוחט דקהילת ארינסק בלילה הזאת עסקתי
בספר רפואות אף-על-פי שרפואות אינם כלום אבל
אשת נעורים אינו בנמצא. ממזיז (רפואה) יהיה געשה
מעזריטש, ומשם תסע לאוסטרהא ומשם תסע לפרסלב
עבור זוגתי להביאה לשם שתעסק ברפואות, וכן עשה,
ואמר אז שסבור שיהיה לו שם הענין שהיה לו בסטאנבול
בשנסע לארץ-ישראל. כל זה שמעתי מרבי שמואל
מטעפליק שספר מהנסיעה שלו לנאורית'ש אבל חסר
בהם הרב, ועוד יש הרבה לספר מענין נסיעה זאת שהיתה
פליאה נשגבה ועצומה מאד ועדן אין אדם יודע מה היתה
פונתו בזה:

קסד

יד בסכות תקס"ח בעת שהתחיל אצלו חלי ההוסט קדם
שנסע ללעמברג אז נשמע מפיו הקדוש
בלילה הראשונה של סכות ששאל תבת הוסט מה היא
בלשון נכרים, ובתחלה לא הבינו פונתו ואחר-כך דבר

מִזֶּה שֶׁבִּלְשׁוֹנָם אֲשַׁפּוּזָא (אָאָט) [אוֹרַח] נִקְרָא הוֹסֵט, וְשׁוּב
 לֹא דִבֵּר בְּעֵנִין זֶה. וְהוֹזִיֵּר אִזּוּ מֵאִמֵּר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם
 לְבִרְכָה שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן חֲכָמָה כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (עֲרוּכִין ג"ד): "רַבִּי אֲבָהוּ כִּד הָיוּ
 מִשְׁתַּעִי בְּלִשׁוֹן חֲכָמָה" וְכוּ' וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה וְהִנְרָאָה הָיָה
 שֶׁרְמוֹ בְּשִׁיחָתוֹ הַקְּדוּשָׁה לְעֵנִין הָאֲשַׁפּוּזִין עֲלָאִין שְׁנַכְנְסוּ אֶל
 הַסֵּפֶה, וְאִין אֲתֵנוּ יוֹדַע עַד מָה. כִּי זֶה יוֹדַע לָנוּ כְּכֹר וְהוּא
 כָּלֵל גְּדוֹל שֶׁכָּבֵל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם וְכָבֵל הַלְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם
 יְכוּלִים לְמַצֵּא אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, וְכַמְבָּאֵר מִזֶּה בְּדַבְּרֵיו זְכוֹרֵנוּ
 לְבִרְכָה בְּסַפְרֵיו כְּמָה פְּעָמִים וְכֵמוֹ שֶׁמִּבְּיֵא מֵאִמֵּר רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (מְנַחֵת לֵד:): "טַט בְּכַתְּפֵי שְׁתֵּימִם פֶּת
 בְּאַפְרִיקוֹ שְׁתֵּימִם" וְכוּ' וְעֵצֶם גְּדֻלַּת הַשְּׁגַת רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ
 לְבִרְכָה בְּעֵנִין זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיךְ וְלִסְפֹּר אֶפְלוּ מָה
 שֶׁזְּכִינוּ לְרֹאוֹת וְלְהִבִּין בְּדַעְתָּנוּ. כִּי רָאִינוּ בְּחוּשׁ מִמֶּשׁ
 שֶׁאֲצִלוּ הָיָה כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ פֶּתוּחַ וּמְגֻלָּה וְהָיָה רוֹאֵה בְּכָל
 דִּבְרֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת חַיּוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ עַד שֶׁהָיָה יְכוּל לַעֲשׂוֹת
 תּוֹרוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם. וְאִי אֶפְשָׁר
 לְהַאֲרִיךְ וְלִסְפֹּר מִזֶּה לְמִי שֶׁלֹּא זָכָה לְרֹאוֹת זֹאת בְּעֵינָיו.
 וְאִם תּוֹכַח לֵילֵךְ בְּדַרְךְ הַיָּשָׁר וְהָאֵמֶת וְתוֹכַח לְהַעֲמִיק
 עֵינֵיךָ בְּסַפְרֵי רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה. תּוֹכַח לְהִבִּין קֶצֶת מִזֶּה:

קסה

העֵתָקָה אוֹת בָּאוֹת מֵאֲגֵרַת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה בְּעֲצֻמוֹ שֶׁכָּתַב לְאַחֵיו
הַרֵב מוֹרְנוּ הַרֵב יְחִיאֵל זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה לְקִרְמִינְטְשָׁאק שֶׁהָיָה שֵׁם מַחֲלֶקֶת עָלָיו
מִמִּתְנַגְדִּים רָשָׁעִים, וְצִעְרוֹ אוֹתוֹ מְאֹד כִּמּוֹכֵן מִדְּבַרֵי רַבֵּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה בְּעֲצֻמוֹ
בְּאֲגֵרַת זֶה:

בְּעֵזְרַת ה' יוֹם ב' פְּרִשַׁת בְּחֻקוֹתַי.

לְאַהוּבֵי אַחֵי חֲבִיבֵי וַיְדִידֵי הַרַבְּנֵי הַמּוֹפְלָא וּמְפֻלָּג חֲכָם הַשְּׁלֵם מוה' יְחִיאֵל צְבִי נִי
וְיֹפִיעַ:

הַגִּיעֵנִי מִכְּתָבוֹ פֶּה זֶאֱסֵלָאב וְהו' לִי צֵעַר גְּדוֹל מְזֵה אֵיךְ
מְלָאוּ לְבָם הָאֲנָשִׁים הַרָשָׁעִים הָאֵל', וְהֵעִזוּ פְּנֵיהֶם
כֹּף כֶּף גְּגִדִּיךְ וְתַמָּה אֲנִי אֵיךְ לֹא נִמְצָא טוֹב לְעַמַּת רַע
לְעַמּוֹד כְּנִגְדָם לְבַעַר הָרַע. אַהוּבֵי אַחֵי נַפְשֵׁי וּלְבָבֵי אֵל
תִּירָא וְאֵל תַּחַת מְפִינֵיהֶם רַק חֶזֶק וְאַמִּץ בְּתוֹרָה וּבִירְאַת ה'
כֹּף הַיּוֹם, כִּמְדַבֵּר בֵּין שְׁנֵינוּ, וְזִכּוֹת אַבּוֹתֶיךָ מִסֵּייעָתְךָ כִּי כֹל
זֶה לְגַדֵּל אוֹתְךָ וּלְהַרְבּוֹת כְּבוֹדְךָ וּלְגַדֵּל שְׂכָלְךָ כִּי כִּמוֹ שְׂאֵי
אֶפְשָׁר לְכֹל מִינֵי זִרְעוֹנִים לְכוּא לְתַכְלִית גְּדוּלָם אֲלֵא עַד
שְׁנוֹתֵינוּ מִתְחַלָּה הַגִּרְעִין בְּעֶפֶר וְאַחֲרֵיכֶן הַגִּרְעִין נִתְּבַלָּה
וְאַחַר בְּלוֹתוֹ יִפְרַח וַיִּצְיֵן וְנַעֲשֵׂ' אֵילָן גְּדוֹל, כֵּן הַדְּבַר הַזֶּה
שְׁעַל־יְדִי־זֶה שֶׁמְשִׁפִּילִין אוֹתְךָ עַד עֶפֶר, עַל־יְדִי־זֶה תִּתְגַּדֵּל
וְתִצְיֵן וְתִפְרַח בְּעוֹלָם. אֵלוֹ הָיוּ יוֹדְעִין אֵלוֹ הַרָשָׁעִים מְזֵה,
בּוֹדָאֵי לֹא הָיוּ מְבִיִּין אוֹתְךָ כִּי כֹל בּוֹנֵתָם לְרַע.

וּמֵהוֹדְעָנָא לְמַעְלָתוֹ כִּי בְדַעְתִּי לִישֵׁב בְּכָאן קַהֲלַת קִדְּשׁ
 זַאסְלַאב לְעַרְךָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, וְאַחַר־כֵּן
 אֲדַעָה אִיךָ לְפָנוּת. וּמֵהוֹדְעָנָא, שְׁזוּגְתִי מִתְחַלָּה הָיָה לָהּ
 שְׁנוּי, וְעַכְשָׁו נִתְהַפֵּךְ וְהוֹלֵךְ וּמִתְמַעֵט כַּחַה בְּכָל יוֹם.
 וְהֵהוּצָאָה בְּכָאן מְרַבָּה, כִּי הִ' לִי הוּצָאוֹת בְּכָאן אַרְבַּעַה
 וְחַמְשִׁים אַדְמִים. וְתוֹ לֹא מִיַּדִּי, רַק חַיִּים.

מִנְאֵי אַחִיד אֹהֵב נַפְשְׁךָ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תּוֹרְתְךָ וּמְצַפֶּה
 לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת וְלִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשְׁלוֹם.

נְחֻמְן בֶּן מוֹרְנוּ הֵרֵב שְׂמִיחָה וְשִׁמְרָהוּ צוּרוֹ וַיַּחֲיֵהוּ.

זוּגְתִי פּוֹרְסַת בְּשְׁלוֹם זּוּגְתּוֹ, בְּתֵי מְרִים פּוֹרְסַת בְּשְׁלוֹם
 בְּלַבָּם. וְלִפְרָם בְּשְׁלוֹם תּוֹמְכֵיו הַנְּלוּיִם אֵלָיו, חֲזָקוּ
 וְאַמְצוּ כִּי יֵשׁ שְׂכָר לַפְּעֻלַתְכֶם בְּזֶה וּבְכָא.

נְחֻמְן הַנ"ל

[עד כאן העתק אות באות מנוף פתיכת רבנו זכרונו לברכה בעצמו]:

קסו

הַעֲתֵקָה אוֹת באוֹת מאַגְרַת פְּתִיכַת יַד רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה בְּעֵצְמוֹ שֶׁכַּתֵּב לְכָלֵל
 אֲנִשְׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעַת שְׁיִשֵּׁב בְּזַאסְלַאב בְּשַׁנַּת תַּקס"ו:

מֵהוֹדְעָנָא לְכָל אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ כִּי קִצְתִּי בִישִׁיבַת בְּרַסְלָב
 מִגְדַל הַצְּרוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת דְּעַדּוֹ עָלַי, וְעַכְשָׁיו
 אֵהְיָה מִתְהַלֵּךְ מֵאֵהֵל אֶל אֵהֵל וְלֹא לְהַשְׁתַּקֵּעַ אֶלָּא לְגוּר. בְּכֵן

שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי שיגיעתי עם כל אחד ואחד ושמתי את נפשי בכפי בשביל טובת נפשיכם. ד' הצדיק ואני הרשעתי ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הבנים המסלאים, והמחלקת והקטרוגים. אף-על-פי-כן ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משני הס"מ על כל אלה עיניו למש ושניו חרק עלי. בכך אהובי אחי ורעי, חזקו ואמצו ביראת השם כל אחד ואחד לפי כחו ובחינתו ולא יהיה לריק יגיעי, ושמרו תורת משה עבד ה' כאשר למדתי אתכם. ותדעו שאף-על-פי שאני רחוק עכשו מכם אין זה כי אם רחוק הגופות ואין רחוק הזה חס ושלום בנפשותינו כי קרובים אנחנו. אהובי אחי ורעי נא ונא שיהיו דברי אלה אשר התחננתי קרובים אליכם יומם ולילה. ומהודענא שעכשו אני מתגורר בוסלב ופה אישב אם ירצה השם לערך שלשה חדשים. הלא פה דברי אהובכם הפותב בדמע מגדל השמחה אשר בלבבי שהקדוש-ברוך-הוא נתן לי כח ברזל לשאת על היסורים והמלטולים כאלו, נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

מהודענא שברוך השם אני בקו הבריאות בלא עסק רפואות גשמיות.

נחמן הנ"ל.

גַּם צְרִיכִין לְחַפֵּשׁ עוֹד אַחַר אַגְרַת שְׁפָתַב לְהַפְלִל מִזְסֻלָּב,
שְׁפָתַב שָׁם לָנוּ שְׂזִיכָר כָּל אֶחָד וְאֶחָד אִיךְ מְצִאֲתִי
אַתְכֶם בְּבוֹאֵי לְבְרִסְלָב וְכַמּוֹה מוֹבּוֹת עֲשֵׂה עִמָּנוּ עִם כָּל
אֶחָד וְאֶחָד וְהוֹצִיא אוֹתֵנוּ מִפִּינְ שְׁנֵי הַסֵּ"מ וְכוּ'. וְכַתַּב שָׁם
וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאֲשׁוּב לְאִיתְנִי אֶקְוֶה לֵה' שְׁתּוֹכְלוּ עוֹד
לְקַבֵּל מֵאֲתִי. וּבִסּוּף סִיִּים שָׁם לְהַתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ וְעַקֵּר
בְּקִשְׁתּוֹ שְׂזִיכָה לְחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ וְכוּ'. וְאוֹתוֹ
הָאֲגֵרַת נִכְתַּב קִדְּם הָאֲגֵרַת הַמּוֹעֵתֶק לְעֵיל פִּי אִז הִיָּה לוֹ
מַחוּשׁ וְחוֹלְאֵת גְּדוֹל בְּזִסְלָאב וְכַתַּב הָאֲגֵרַת הַנַּ"ל שְׁלֵא
הֶעֱתַק עֲדִין וּבְקִשׁ מְאֹד שְׁנַתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ, וְאַחֲר־כֵּן שָׁב
לְאִיתְנוּ וְאִז כָּתַב שְׁנִית הָאֲגֵרַת הַנַּ"ל הַמּוֹעֵתֶק לְעֵיל.
וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שְׁאֲנוּ פְּעַלְנוּ בְּתַפְלִתְנוּ שְׁשָׁב לְאִיתְנוּ
בְּזִסְלָאב מִהַחֹלְאֵת הַנַּ"ל, אִיךְ אַחֲר־כֵּן נִפְמְרָה אֲשֶׁתּוֹ
בְּאוֹתוֹ הַקּוּיִן בְּזִסְלָאב, וְאַחֲר־כֵּן נִשְׁתַּדֵּד מִבְּרָאד וְאַחֲר־כֵּן
בָּא לוֹ הַחֹלְאֵת שֶׁל הַהוֹסֵט הַקָּשָׁה, וְאִז הִזְהִיר אוֹתְנוּ
מְאֹד לְהַתְפַּלֵּל הַרְבֵּה עֲבוּרוֹ, אֲבָל בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים גָּבְרוּ
אֲרָאִים וְכוּ' וְנִסְתַּלַּק אַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים מֵעַת שֶׁהִגִּיעַ לוֹ
חוֹלְאֵת הַהוֹסֵט, וְאָמַר שְׁגַם אֵלּוֹ הַשְּׁלֹשׁ שָׁנִים הִיָּה חַי בְּנִס
וְכוּ' וּבְכָל זֶה יֵשׁ כַּמּוֹה מַעֲשִׂיּוֹת לְסַפֵּר מִלְּבַד הַנַּעֲלָם
מֵאֲתָנוּ בְּלִי שְׁעוֹר:

נסיעתו ללעמברג

קסז

א שנת תקס"ח אחר סכות נסע ללעמברג בחפזון גדול ורדפתי ורצתי אחריו עד קראסנע, אז ענה ואמר לי ("מיר וועלין זיך זעהן און זעהן און זעהן") [אנו נתראה ונתראה ונתראה] וכפל הדבר כמה פעמים, ואמר אם אתה רוצה להיות איש כשר מה אתה דואג, כל העולם יגעים וטורחים בשבילך, זה נוסע לברעסלא, וזה לכאן וזה לכאן הכל בשבילך. ואחר-כך ביום בבקר נסע פתאום מקראסנע ורדפתי אחריו עד שזכינו להשיגו אצל הגשר וכו' ונהנה קצת ואמר אז על ענין הנסיעה שלו מענין המשפן שכל אחד מהצדיקים בונים וכו' כמו שכתוב (בלקוי"א' בסין רפ"ב) בהתורה "אזמרה לאלקי בעודי":

קסח

ב כשהיה בלעמברג ושם היה בסכנה גדולה פי עסק שם ברפואות, והיה זמן רב שהיה שוכב על צד אחד ולא היה יכול לשכב על צדו השני. אחר-כך עשה השם יתברך עמו נסים נפלאים וגוראים והתחיל לשוב לאיתנו קצת, ופתאום בלילה התהפך על צדו השני ושכב

עליו ואמר שהרפואה שלו אינו על־ידי הדאקטור רק שבלילה בא אחד ואמר לו שהמלכות גור עליך לשכב על צד ימין, ושכב בדרכו על צד ימין [אשר זמן רב לא היה יכול לשכב על אותו הצד] ואותו האחד שבא אליו בלילה הוא היה הרב החסיד המפרסם מורנו הרב רבי אהרן זכרוננו לברכה משיטיאב נכד הפעל־שם טוב זכרוננו לברכה ואמר רבנו זכרוננו לברכה שעכשו הרב הנ"ל הוא אוהב נאמן אליו באהבה גדולה מאד:

קסט

בלעמברג בין פורים לפסח בשנת תקס"ח הלך אל חדר מיוחד ובכה הרבה מאד שם וקרא לר' שמעון ודמעתו על לחייו ונאנה ואמר אין עם מי להתיעץ. וספר לו אז מענין באשר שיש לו ספר בביתו שאבד אשתו ובניו בשביל זה כי נסתלקו עבור זה, ומסר נפשו על זה ועכשו אינו יודע מה לעשות. והענין היה כי ראה שמכרח להסתלק שם בלעמברג אך אם ישרף זה הספר יוכל לחיות. ועל־כן היה רבנו זכרוננו לברכה מספק ולא היה יודע לתת עצה בנפשו מה לעשות, כי היה צר לו מאד לשרף זה הספר הקדוש והנורא מאד אשר מסר נפשו על־זה וכו' ועצם קדשת ונוראות של זה הספר אי אפשר לדבר

מזה כָּלֵל, וְאִם הָיָה נִשְׁאָר זֶה הַסֵּפֶר בְּעוֹלָם הָיוּ רוֹאִין גְּדֻלַּת רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה עֵין בְּעֵין וְכוּ' הַשֵּׁיב לוֹ רַבִּי שְׂמֵעוֹן בּוֹדָאי אִם יֵשׁ אִיזָה סִבְרָא שְׁחֵיכֶם תְּלוּי בְּזוֹה בּוֹדָאי מֵאֵב יוֹתֵר לְשֶׁרֶף הַסֵּפֶר כִּדִּי שֶׁתִּשְׁאַרוּ בְּחַיִּים. הַשֵּׁיב רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה עַל-כָּל-פָּנִים יִתְאַרְךָ הַיּוֹמֵן בּוֹדָאי, הֵינּוּ אִם יִשְׁרָף זֶה הַסֵּפֶר עַל-כָּל-פָּנִים יִהְיֶה לוֹ אֲרַכָּא לַחַיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה עוֹד אִיזָה זְמַן אֲבָל אַף-עַל-פִּי-כֵן צָר לִי מְאֹד לְשַׂרְפוֹ כִּי אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ גְּדֻלַּת יְקָרְתָּ קִדְשָׁתוֹ שֶׁל זֶה הַסֵּפֶר וְאַנְכִי אֲבַדְתִּי אֶשְׁתִּי הַרְאִשׁוֹנָה וּבְנֵי וּכְמָה יִסּוּרִים עֲצוּמִים שֶׁהָיוּ לִי בְּשִׁבִיל זֶה וְכוּ' וְהָיָה בּוֹכָה מְאֹד מְאֹד.

וְאַחֲרֵי-כֵן בָּא הַדְּאִקְטִיר לְבֵיתוֹ וְרַבִּי שְׂמֵעוֹן וְרַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה הָיוּ עוֹסְקִים בְּעֵנֵין שִׂיחָה הַנ"ל וְסִפֵּר רַבִּי שְׂמֵעוֹן לְפָנָי הַדְּאִקְטִיר בְּדֶרֶךְ קַבְלָנָא עַל רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה עַל שֶׁהוּא בּוֹכָה עִכְשָׁו בְּעַת הַזֹּאת שֶׁחֲלִיו כָּבֵד עָלָיו כֹּל כֵּן, וְהַדְּאִקְטִיר נִבְהַל אֲזוֹ מְאֹד לְפָנָי רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה. וְאַחֲרֵי-כֵן דִּבֵּר עִמּוֹ הַדְּאִקְטִיר קֶצֶת וְהִלָּךְ, וְאַחֲרֵי-כֵן דִּבְרוּ עוֹד רַבִּי שְׂמֵעוֹן וְרַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְהוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה הָיָה בּוֹכָה הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד. וְאַחֲרֵי-כֵן אָמַר לְרַבִּי שְׂמֵעוֹן אִם-כֵּן אֶפּוֹא הֵא לָךְ הַמִּפְתָּח שֶׁל הַקְּאִמְאָדַע [אָרוֹן] שְׁלִי וְלָךְ מִהֲרָה חוֹשָׁה אֵל תַּעֲמֹד וְתִשְׁכַּר עֲגֻלָּה לְבַרְסֶלֶב וְאֵל יַעֲצֹרְךָ הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג וְרוּיֵן מִהֲרָה חוֹשָׁה לְבַרְסֶלֶב וְתִבּוֹא

לְשֵׁם וְתַקַּח שְׁנֵי סִפְרִים אֶחָד מִנֵּחַ בְּהַקְאֵמָדָע וְהַשְּׁנֵי מִנֵּחַ
 בְּתוֹךְ תְּכָה שֶׁל בְּתֵי אֲדֵל, וְתַקַּח אוֹתָם וְתִשְׂרַף אוֹתָם. וְשְׁנֵי
 הַסִּפְרִים הָיוּ אֶחָד כִּי אֶחָד הָיָה מוֹעֵתָק מִחִבְרוֹ (וְהַהֶעֱתָקָה
 הָיְתָה עַל יְדֵי שְׁזֻכִּיתִי לְהֶעֱתִיק אֲצִלוֹ אִךְ תִּכְף אַחַר שֶׁהֶעֱתַקְתִּיו לְקַח שְׁנֵיהֶם
 הֵינּוּ סִפְרֵי כְּתִיבֵת יְדוֹ הַקְדוּשָׁה וְהַסִּפְרֵי שֶׁהֶעֱתַקְתִּי וּמִמֵּנֶם שְׁנֵיהֶם אֲצִלוֹ וְאֵלוֹ
 שְׁנֵי סִפְרִים צִוָּה לְשַׂרְף) אִךְ לְמַעַן הַשֵּׁם הַזֶּה הַזֶּה מְאֹד בְּזָה וְהוֹהִיר
 אֶת רַבִּי שְׁמֵעוֹן מְאֹד לְבָל יִהְיֶה חֶכֶם בְּזָה הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְחַכֵּם
 לְשִׁנּוֹת דְּבָרָיו חֵם וְשָׁלוֹם לְבָלִי לְשַׂרְף אִיזָה עֲנִין וְלִגְנוֹז אֲצִלוֹ
 רַק יִקָּים דְּבָרָיו בְּזִרְיוֹת גְּדוֹל.

וְתִכְף הַלֵּךְ רַבִּי שְׁמֵעוֹן בְּזִרְיוֹת גְּדוֹל וְשִׁכַר עֲגָלָה לְבָרְסֶלֶב
 לְבֵית רַבֵּנוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה וּבְבוֹאוֹ לְדָאֲשִׁיב שְׁתִּיא
 סְמוּךְ לְבָרְסֶלֶב נָפַל רַבִּי שְׁמֵעוֹן פְּתָאוּם וְהִטָּל עַל עֵרֶשׂ דְּוִי
 וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְקוּם. וְהִכִּין שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה בְּעַל דְּבַר שְׂרוֹצִין
 לְמַנְעוֹ מִלְּקַיֵּם דְּבָרָיו (כִּידוּעַ לְנוֹ כְּבָר שֶׁעַל כָּל מָה שֶׁצִּוָּה רַבֵּנוֹ זְכָרוֹנוֹ
 לְבִרְכָה לַעֲשׂוֹת, יֵשׁ עֲלֵיזָה אֲלֵפִים וְרַבּוֹת מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, בְּפִרְט עַל
 דְּבַר גְּדוֹל כְּזֶה שְׁחִי רַבֵּנוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה הָיוּ תְלוּיִים בְּזָה) וְצִוָּה רַבִּי
 שְׁמֵעוֹן לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ עַל הָעֲגָלָה לְנִסֵּעַ לְבָרְסֶלֶב כִּי הִתְיַשֵּׁב
 שֶׁהוּא יִהְיֶה מִנֵּחַ עַל הָעֲגָלָה וַיִּסַּע לְבָרְסֶלֶב כָּל עוֹד נִפְשׁוֹ
 בּוֹ. וְהָיָה מְצַפֶּה רַק שִׁיבּוֹא לְבָרְסֶלֶב שִׁיּוּכַל עַל-כָּל-פָּנִים
 לְצִוּוֹת לְאַחֵרִים שִׁיִּשְׂרְפוּ הַסִּפְרִים לְפָנָיו. וְכֵן הָיָה שֶׁהַנִּיחוֹ
 אוֹתוֹ עַל הָעֲגָלָה וַנִּסַּע לְשֵׁם וּבְבוֹאוֹ לְבָרְסֶלֶב חִזַּר תִּכְף

לְאִיתְנוּ וְהִבְרִיא כְּבַתְחִלָּה וְלָקַח שְׁנֵי הַסְּפָרִים וְשָׂרְפָם שְׁנֵיהֶם
 אוֹי לָנוּ שְׁלֹא זָכִינוּ שְׁיִשְׂאֵר אֹזֶר הַזֶּה שֶׁל הַסֵּפֶר הַזֶּה
 וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים גָּזְרוּ עָלֵינוּ מִן הַשָּׁמַיִם לְשַׂרְפוֹ. וְאָמַר רַבְּנוּ
 זְכוּנוּ לְבִרְכָה שְׁזֵה הַסֵּפֶר לֹא יִהְיֶה עוֹד בְּעוֹלָם חֶבֶל עַל
 דְּאִבְדִּין בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים אֲבָדָה שְׁאִינָה חוֹזֶרֶת וְאָמַר שְׁזֵה
 הַסֵּפֶר בְּהַכְרַח לְשַׂרְפוֹ וְזֶה הַסֵּפֶר לְקוּמֵי מוֹהֲרָן יִהְיֶה נִדְפָּס
 וַיִּתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם:

קע

וּכְשֶׁכָּתַבְתִּי לְפָנָיו זֶה הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּשְׂרַף עַל־פִּי
 פָּקַדְתָּו כִּנְ"ל עָנָה וְאָמַר בְּעַת שְׁכַתְּבִתִּי
 לְפָנָיו אִם הֵייתָ יוֹדֵעַ מַה שְּׁאֵתָה בּוֹתֵב וְכוּ' הִשְׁכַּתִּי לוֹ
 בְּהַכְנַעַת הַלֵּב בּוֹדְאֵי אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל הַשֵּׁיב אֵין אֵתָה יוֹדֵעַ
 מַה שְּׁאִין אֵתָה יוֹדֵעַ ("דִּיא ווייסט גָּאָהר ניט וואס דִּיא ווייסט ניט"):

קעא

ה עוֹד הָיָה לוֹ סֵפֶר אֶחָד שֶׁהוּא גְבוּהַ עוֹד יוֹתֵר וַיּוֹתֵר
 אֶפְלוּ מֵהַסֵּפֶר הַנִּשְׂרַף וְהוּא סֵפֶר הַגְּנוּז. וְאָמַר
 שְׁאֶפְלוּ גּוֹפוֹ סֵלֶק כְּשֶׁכָּתְבוּ וְאוֹתוֹ הַסֵּפֶר לֹא שְׁזַפְתּוּ עֵינַי.
 וְאָמַר שֶׁהוּא בְּחִינַת רְזִין דְּרִזִּין (כְּלוּמַר אֶצְלוֹ, נֶגֶד שְׂאֵר הַדְּבָרִים
 שֶׁהוּא מְגַלָּה) וְאָמַר שְׁמֹשִׁיחַ יִגִּיד עַל זֶה פְּרוּשׁ, וְסֵפֶר הַגְּנוּז
 הַזֶּה כְּבָר הָיָה נִגְמָר אֶצְלוֹ בְּתַחֲלַת שְׁנַת תַּקס"ו (תַּקס"ז) הֵינִי

חַמֵּשׁ שָׁנִים קָדָם הִסְתַּלְקוּתוֹ. וְעַתָּה עֹמֵד וְהִתְבּוֹנֵן לְאַיִזָּה
 דְּרָגָא הַגֵּיעַ אַחֲר־כֶּף כִּי מַעוֹלָם לֹא עֹמֵד עַל מִדְּרָגָה אַחַת
 עַד הַיּוֹם שְׁנַסְתִּילֵק וּמִמֶּשׁ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה הַשֵּׁיג חֲדָשׁוֹת
 לְפִי מִדְּרָגָתוֹ הַנּוֹרָאָה מְאֹד. וְהֵבֵן מְאֹד מְאֹד כִּי מַעֲלַת גְּדֻלַּת
 סֵפֶר הַגְּנוּז לִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בֵּיה בְּלָל וּמְשִׁיחַ יִגִּיד עַל זֶה
 פְּרוּשׁ וּמַעֲתָה תִּתְּבּוֹנֵן וּתְשַׁעַר בְּדַעְתְּךָ גְּדֻלַּתוֹ וְכוּ' וְכוּ':

קעב

וְעַל הַסֵּפֶר הַנַּ"ל שְׁנִשְׂרַף אָמַר שְׂאִין מִי שְׂיֻדַּע בּוֹ דְּבַר
 כִּי־אִם צְדִיק גְּדוֹל חָד בְּדָרָא וְגַם שְׂיִהְיֶה חָכֵם בְּכָל
 הַשְּׂבָעָה חֲכָמוֹת:

קעג

וְגַם אֲנֹכִי שְׂמַעְתִּי כְּבָר מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׂאֵמַר עַל הַסֵּפֶר
 הַנַּ"ל שְׂצַדִּיק לְבַד לֹא יִבִּין בּוֹ דְּבַר וְכֵן חָכֵם בְּלִבְדוֹ
 לֹא יִבִּין אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כִּי־אִם צְדִיק וְחָכֵם, הֵינּוּ שְׂיִהְיֶה צְדִיק
 גְּדוֹל מְאֹד וְגַם חָכֵם בְּכָל הַשְּׂבָעָה חֲכָמוֹת אָבֵל אַף־עַל־פִּי־
 כֵּן עַל־כָּל־פָּנִים וּמִצָּא מִי שְׂיִבִין בּוֹ. אָבֵל הַסֵּפֶר הַגְּנוּז שְׂהוּא
 בְּחִינַת רִזּוֹן דְּרִזּוֹן אֲצִלוֹ זֶה הַסֵּפֶר לֹא רֵאֲתָהּוּ עֵינֵי בְּעוֹלָם
 וְאָמַר שְׂבֹזָה הַסֵּפֶר לֹא יִבִּין בּוֹ שׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם בְּלָל, רַק
 שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׂאֵמַר שְׂמְשִׁיחַ יֵאמֹר עָלָיו פְּרוּשׁ כַּנַּ"ל:

קעד

ח הספר השני הנשרף היו בו ארבעה חלקים. הספר הנ"ל מסרו תחלה ליד שני אנשים מאנשי שלומנו וצוה עליהם לנסע בעירות ולומר בכל עיר ועיר מעט מזה הספר וגם צוה עליהם לקח איזה קונטרסים מכתביד של התורות שגלה שנדפסו בספר לקוטי מוהר"ן וישאירו בכל עיר איזה דפין מהם כי אז לא נדפס עדין ספר מספריו הקדושים ועוד יש בענין זה של שני האנשים הנ"ל כמה ספורים (וזאת היה בשנת תקס"ו בקיץ):

קעה

ט הספר שהוליכו שני אנשים הנ"ל היה ההעתקה שלי מה שהעתקתי ספר הקדוש הנ"ל כנ"ל. הספר שנשרף אנו מכנין בשם ספר השני, כי כל אלו הספרים שנדפסו הם בחינת ספר הראשון כי כלם הם בחינת נגלה שלו (אף-על-פי שאצל כל העולם בלו הוא גבוה יותר מרזון דרזון כי כל תבה ותבה של ספריו שנדפסו היא מלאה סודי סודות ורזון דרזון עד אין סוף כמובן למשכיל, אך אצלו זכרנו לברכה היה כל זה בחינת נגלה). והספר שצוה לשרף בשוהיה בלעמברג זה הוא ספר השני והיא בחינת רזון שלו, וזה הספר השני העתקתי לפניו בשנת תקס"ו וההעתקה שלי נתן ביד שני אנשים להוליך

בעירות ולומר בכל עיר מעט מהספר הזה כנזכר לעיל והשביע אותם אז שלא יגלו הדבר לשום אדם. ועוד היה לו ספר שלישי והוא ספר הגנוז שלא נגע בו שום יד אדם ולא שזפתו עין והוא בחינת רזין דרזין שלו וגם זה הספר כבר היה נגמר בשנת תקס"ו בתחלתו כי אז ספר לפני כל זה.

ועתה בוא וראה והבן מה השיג אחר־כך פי כבר התפאר כמה וכמה פעמים שהוא אינו עומד על מדרגה אחת לעולם ואמר שאם היה יודע שעומד היום על מדרגה של אתמול אינו צריך את עצמו כלל, ובכל פעם אמר שאינו יודע כלל מחמת שרצה להשיג יותר ויותר. ועתה בין תבין את אשר לפניך עד היכן עצמו השגותיו כי חי אחר־כך חמש שנים רצופים גם היו לו יסורים קשים ועצומים אחר־כך והיה בכל העירות והטלטולים של נסיעות נאורייטש אחר־כך, וגם בכראד ולעמברג היה אחר־כך שעל ידי כל זה פעל ועשה הרבה מאוד והשיג הרבה מאוד ומי שיש לו מוח בקדקדו ויכל להתנציץ לו איזה התנוצצות על־ידי־זה מגדלת רבנו וזכרנו לברכה אשר לא היה דגמתו בעולם:

קעז

י כְּשֶׁמָסַר הַסֵּפֶר הַגַּ"ל לְיַד שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַגַּ"ל וְאֵנְכִי לֹא יָדַעְתִּי מִזֶּה כְּלָל, כִּי עָשָׂה הַדְּבָר בְּהַסְתֵּר גָּדוֹל וְלֹא יָדַע שׁוּם אָדָם מִזֶּה. אַחֲר־כֵּן בָּאתִי לִפְנֵינוּ בְּתַחֲלַת קוִיץ תַּקְס"ו וְאָמַר לִי אֲנִי זָכִיתִי אוֹתְךָ בְּמַצּוּהַ בְּמָה שֶׁנִּתְּתִי לְךָ לְכַתֵּב סֵפֶר הַגַּ"ל וְאָמַר הַסֵּפֶר שֶׁלְּךָ כָּבֵר הַתְּחִיל לַעֲשׂוֹת עֲבָדָא בְּעוֹלָם:

קעז

יא וְהַזְהִיר אוֹתִי אֲזוּ לְהַתְּפִיל עַל הַיֶּלֶד הַיָּקָר שְׁלוֹ שְׁלֹמָה אֲפָרִים זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כִּי הָיָה לוֹ חֵלִי הַהוֹסֵט [שְׁעוֹל] אֲזוּ, וְהַזְהִיר אוֹתִי מְאֹד לְהִרְבוֹת בְּתַפְלָה עֲבוּרוֹ וְאָמַר יָדַעְתִּי כְּשֶׁמָסַרְתִּי זֶה הַסֵּפֶר לְיַד הָאֲנָשִׁים הַגַּ"ל שֶׁיִּקְחוּ עֲצָמִם וְיִתְגַּבְּרוּ עַל הַתִּינוּק הַזֶּה (הֵינּוּ הַמְּקַטְרָגִים), וְגַם הָאִישׁ שֶׁמָסַרְתִּי הַסֵּפֶר הַגַּ"ל לְיָדוֹ (הֵינּוּ אֶחָד מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים הַגַּ"ל). הַזְהִרְתִּיו מְאֹד מְאֹד בְּעַת שֶׁמָסַרְתִּי לְיָדוֹ הַסֵּפֶר לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁיְהִיָּה נִזְהָר לְהַתְּפִיל וּלְהַעֲתִיר עַל הַתִּינוּק הַגַּ"ל, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הִרְבִּים הַתְּגַבֵּר הַקְּטָרוֹג עַד שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּאוֹתוֹ הַקוִיץ הַתִּינוּק הַגַּ"ל:

קעח

יב בְּאוֹתוֹ קוִיץ שָׁלַח אוֹתִי לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְקַהֲלַת קִדְשׁ דְּזוּרִין סְמוּךְ לַפְּטִירְתּוֹ עִם

הקוויטל ש'יקח בדעתו אלו השמות שרשם שם כדי שיהיה לו טובה לעולם הבא ואמר שעל-ידי-זה יוכל לבוא אליו מיד אחר הסתלקותו וכן היה שבא אליו תקף רבי יהושע הנ"ל:

קעט

יג כ'שבא מלעמברג אמר אני דומה כמו חוני המעגל שישן שבועים שנה (תענית כג.). והייתי סבור שכבר שכחו אותי, ובבואי לווארנוויצע קפץ אחד מאנשינו אצלי תקף כשראה אותי, והוא היה מחיה אותי ממש:

קב

יד הדבר היה דומה כמו מי שיש בו צרף גדול להעולם וכו' וחספו אותו והניחו אותו בחדר שב פאן. שלקחו אותי והושיבו אותי על עליה הג' או הד' הגבוה מאוד וכו'. הלא הייתי דומה כמו סוחר היוצא לשוק ויש לו כמה דברים לעשות, ולחטף משא-ומתן זה וזה וכו'. אפלו כשאמרו לי שאני צריך לגנוח ולפוש עצמי לא היה נכנס באזני מה היא מנוחה ונפישתה כי צריכין רק לעשות תמיד תמיד, ועתה אני צריך לשמור עת האכילה ושנה וכיוצא מחמת החולאת:

קפא

היה לי גוף יפה שלא היה תובע ודוחק עצמו כלל. עכשו אני צריך לשמר את העת של האכילה וכו' והיסורים שהיו לי שם אין לבאר, אין צריך לומר מה יסורים, גם קבלתי רפואות והייתי שותה חינא [רפואה לקדחת מלריה] ושם במדינת חינא [סין] בופרים לגמרי ואומרים לית דין ולית דין, וכיוצא שאר הרפואות ממקומות האחרים שיש שם שאר אפיקורסות, וכשפא כל זה בתוך מעי נעשה מזה מה שנעשה. כי היה צריך שיבוא הסם הבא משם במעיו כדי להכניע כפירות הנ"ל, וכיוצא בזה בשאר סמים (מזה יוכל המבין להבין קצת עסקו ברפואות מלבד שאר סודות נשגבות שהיו בכל דרכיו והנהגותיו. אבל על שאר העולם הזהיר מאד בדרך עצה טובה להתרחק מרפואות ודאקטורים):

קפב

טו פעם אחת אחר שבא מלעמברג אמר אני עכשו פגמול עלי אמו (תהלים קל"א):

קפג

טז בקיץ תקס"ח בא מלעמברג לביתו לברסלב ביום ראשון פרשת בלק ושבת בדרך בקהלת קדש

יאנוב. גם בנסיעתו מלעמברג נסע דרך בראד ונתמהמה שם איזה זמן בערך שני שבועות. והדאקטורים אמרו שקשה לו מאד לנסע מחמת כבד החולאת שלו ושאי אפשר לו לפע פיאם פרסה אחת ביום והוא לא חש על זה ונסע בנריות גדול כמה פרסאות ביום אחד בדרך הסוחרים הנריות. וביום ראשון שבא לביתו נסע בהשפמה מקהלת קדש יאנוב שישבת שם, ובמוצאי שבת לא ישן בדרך. ובבקר בשהאיר השחר נסע משם בנריות עד שבא לביתו באותו היום בעוד היום גדול. וגם אחר כך בביתו היה מתנהג בענין אכילתו שלא בפני דעת הדאקטורים כי ראה שאין בהם ממש פאשר הודו לו בעצמן בפה מלא. והאריך לספר בזה והזהיר מאד לבלי לעסק בדאקטורים ורפואות כלל כמבאר במקום אחר (שיחות הר"ן ג):

קפד

י בהיותו בלעמברג מסר הספר לקוטי מוהר"ן ליד איש אחד שבא אליו ממעדוועדיווקע וצוה להאיש הזה שיסע למדינתנו להדפיס הספר, וכן עשה. ובתחלה חקר בדעתו והתישב הרבה בענין זה כי בשנים הקודמים היינו נוהרים להעלים ולהסתיר הכתבים של תורתו בפני העולם. אך אחר כך צוה עלי להעתיקם פסדר, הינו כי

בתחלה היו כתובים אצלי התורות בקונטרסים מפוזרים שלא בסדר. ואחר־כך בשנת תקס"ה צוה עלי להעתיקם בסדר ולעשות מהם פרק. והזהיר אותי להזדרז בזה. והשם יתברך היה בעזרי, והעתיקתיו יפה כסדר. והבאתי לפניו הקונטרסים והוטבו בעיניו מאד. ואחר־כך נתתי אותם לאמן הכורך פה ברסלב לכרכם יפה, וזה היה ביום ששי ערב שבת־קדש, והכרחתי לעמוד על האמן לשמר בעת הכריכה שלא ישלמו בו ידי זרים. ואחר־כך שלח רבנו זכרוננו לברכה איש מאנשיו שיעמד על האמן לשמר כדי שאנכי אבוא לפניו לדבר עמו. ותכף באתי לפניו ודבר עמי הרבה והחיה אותי מאד. וכאותו היום שמעתי התחלת התגלות הענין של העשרה קפיטל תהלים שהם תקון למקרה לילה חס ושלום. ואז מחמת עסק זה נמנע מלישן באותו הערב שבת, רק דבר עמי הרבה בתחלה כשהיה שוכב על מפתו ואחר־כך קם ממפתו וישב אצל השלחן בביתו הגדול ודבר עמי הרבה ועם כל העולם עד פנות היום, מה ששדרכו היה תמיד לילך למרחץ סמוך אחר חצות ועכשיו ישב ודבר עמנו עד סמוך לערב.

ואמר אז כמה קשה להיות מנהיג (שקורין "גיטרי יהוד") כי הלא זה הדבר שפורכין הספר נדמה לכם שהוא דבר קטן, כמה וכמה עולמות תלויים בזה (וכונתו היה נראה

בְּזֶה שֶׁהוּא מְכַרַח לְשֵׁא עָלָיו עֲנֵן הַתְּקוּן הַזֶּה הַנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי פְּרִיכּוֹת הַסֵּפֶר
 גַּם־כֵּן). וְנִגְמַר פְּרִיכּוֹת הַסֵּפֶר בְּשָׁבוּעַ שְׁלֹא־חָרְיוֹ בְּיוֹם חַמִּישִׁי.
 וּבְכָל אוֹתוֹ הַשָּׁבוּעַ דִּבֶּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵעֲנֵן שְׂמֻחָה, וְחִזַּק
 אוֹתִי הַרְבֵּה לְהִיּוֹת בְּשְׂמֻחָה תָּמִיד, וְאָמַר הֲלֹא הַחֹלָה
 שְׂמַטָּל עַל עֶרֶשׁ דְּוֵי מַחְזִקִּים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ שְׁלֹא יִתְרַשֵּׁל
 וְלֹא יִתְעַצֵּב רַק יִתְחַזַּק בְּכָל מִינֵי הַתְּחַזְּקוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה יְכוּל
 הַחֹלָה לָשׁוּב לְאִיתָנוּ עַל יְדֵי הַתְּחַזְּקוֹת בְּעֶצְמוֹ. וְעוֹד דִּבֶּר
 עִמִּי הַרְבֵּה מֵעֲנֵן זֶה בְּכָל יוֹם. וּבְיוֹם חַמִּישִׁי נִגְמַר פְּרִיכּוֹת
 הַסֵּפֶר וְהִבְאֵתוֹ לְפָנָיו מְכַרְךָ. עָנָה וְאָמַר עֲדִין אֵין אַתָּה
 בְּשְׂמֻחָה, יִהְיֶה זְמַן שְׂתַדַּע גְּדֻלָּתִי. וְאֵז גָּלָה לִי מֵעֲנֵן הַסֵּפֶר
 הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁהוּא הַסֵּפֶר שְׂזֻכִּיתִי לְהַעֲתִיקוֹ וְאַחֲר־כֵּן צָוָה
 לְשַׂרְפוֹ. וַיֵּשׁ בְּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר וּמַעֲט נִרְשַׁם בְּמָקוֹם אַחֵר
 (לְעִיל קס"ט). וְעַן עוֹד הַשֵּׁנִי לְזֶה בַּסֵּפֶר יְמֵי נְתָן (יְמֵי מוֹהַר"ן

א"י"א, כ"ו):

נְסִיעָתוֹ וְיִשְׁבֵּתוֹ בְּאוּמִין

קפה

« שְׁנַת תַּק"ע לַיִל שֶׁבֶת רֵאשִׁי־הַדָּשׁ אִיר הָיְתָה שְׂרָפָה
 גְּדוֹלָה בְּפָרְסִלָּב וְנִשְׂרַף גַּם בֵּיתוֹ. אַחֲר־כֵּן בְּיוֹם
 שְׁלִישִׁי שְׂאֵחַר שֶׁבֶת נָסַע לְאוּמִין כִּי מִקְדָּם בְּשָׁבוּעַ הַקּוֹדֶמֶת

שָׁלַח אִישׁ אֶחָד לִקְבֹּעַ לוֹ שֵׁם דְּיָרָה בְּבֵית רַנ"ג. וְרֵאִינוּ
 יְשׁוּעַת הַשֵּׁם שְׂמֻכּוֹן מִמּוֹשׁ בְּשָׁבוֹעַ הַקּוֹדֵם שָׁלַח אֶת הַשְּׁלִיחַ
 הַנ"ל, וּבָיּוֹם רֵאשׁוֹן תִּקְּף־אֶחָד הַשְּׁרָפָה בָּא שְׁלִיחַ שָׁיִסַּע
 לְשֵׁם כִּי הֵם מְרָצִים לְקַבְּלוֹ שֵׁם, וְנִסְעָתִי גַם־כֵּן עִמּוֹ. בְּדֶרֶךְ
 פָּגַע בְּנוֹ רַבִּי מֵאִיר מִטַּעֲפָלִיק וְהוּא הָיָה הַשְּׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן
 הַנ"ל, וַיִּרְדַּ רַבִּי מֵאִיר מִהַעֲגָלָה שְׁלוֹ וְעָמַד עַל הָעֲגָלָה שְׁלָנוּ
 וְדָבַר עִמּוֹ רַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבִרְכָה. וְסִפֵּר רַבִּי מֵאִיר לְרַבְּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ
 לְבִרְכָה אֵיךְ הֵם מְרָצִים לְקַבְּלוֹ שֵׁם וְשֵׁשׁ הִיא דְּיָרָה יִפָּה
 מְאֹד. עָנָה וְאָמַר הֲלֹא הִכַּל שְׁלָנוּ. כִּי חֵיב אָדָם לֹמַר בְּשִׁבְלִי
 נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי נוֹסֵעַ כָּאֵן נַחְמֵן וְנִתֵּן וְאִם־כֵּן הִכַּל שְׁלָנוּ.
 וְצוּהָ שְׁלֹא לְדַבֵּר מִזֶּה וְאָמַר הֲלֹא רַבִּי מֵאִיר מְדִיק בְּשִׂמְאָ.
 וְאָמַר שֶׁתִּקְּף־בְּנִסְעוֹ מִבְּרִסְלָב כָּאֵן עַל דַּעְתּוֹ זֹאת וְנִכְנֵס בְּלִבּוֹ
 מְאֹד אֵיךְ לֹא רָצָה לְדַבֵּר מִזֶּה רַק עַל־יְדֵי רַבִּי מֵאִיר שֶׁפָּגַע
 בְּנוֹ עַל־יְדֵי־זוֹה גָּלָה זֹאת, כִּי זֶה בְּחִינּוֹת נִסְתָּרוֹת כִּי הֵם
 סִתְּרֵי הַנְּהַגוֹתָיו. וְאָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן כִּךְ הַקְּדוֹשׁ־בְּרִוך־הוּא
 מְנַהִיג אֶת הָעוֹלָם וְכוּ'. וְאָמַר אֲזַי בְּדֶרֶךְ צָחוֹת אִם הָיוּ
 אוֹמְרִים לְאַחַד רַבִּי נַחְמֵן־נִתֵּן. וְדָבַר אֲזַי מַעֲנִין קְדוֹשׁ וּפְשִׁט
 יָדוּ כְּמוֹ בְּשַׁעַת הַקְּדוֹשׁ שְׁאוּחִזִּין הַכּוֹס וְאָמַר זֶה הַקְּדוֹשׁ
 יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁלֹא הַזְּכוּרֵי שֵׁם בְּשׁוֹם פַּעַם אֶת הַשֵּׁם
 יִתְּבַרְךָ. וְאָמַר אֲזַי עֲנִין הַנִּדְפָּס בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשֵׂי־וֹת (שיחות ה'ר"ן ג')

הַמִּתְחִיל הַפְּלִיג מְאֹד בַּגְּדֵלֵת הַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ וְכוּ':

קפו

ב פְּשִׁיצָא מברסלב ענה ואמר גם מחמת זה נכון מאד
 מה שנסעתי מהם כי אינו נכון שהם יהיו
 בצער ואני בשמחה. כי בשלמא אם לא הייתי נשרף רק
 הם בעצמן הייתי מכרח להצטער עמהם כי מחמת שיש
 לישראל צער כזה גם אני מכרח לסבל עמהם להצטער
 עמם בצרותם. אבל עכשו שגם ביתי נשרף, וכודאי אני
 צריך לקבל באהבה ובשמחה וצריכים דיקא שמחה גדולה
 מאד, הינו להתגבר בשמחה גדולה מאד, ועל־כן אין נכון
 שאהיה עמהם כי הם שרויים בצער ואני אהיה בשמחה.
 והבן היטב. אחר־כך אמר לא מבטיא מעות הינו הפסד
 מומן בודאי אני מקבל בשמחה כי (איוב ב') "עור בעד עור
 וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" אבל אפלו כשנפקד אצלי
 נפש חס ושלום, השם יתברך ישמרהו מהיום ולהבא, גם־
 כן הוא מקבל בשמחה גדולה, עד שכל עניני אבלות
 שצריכין לנהוג כגון בכיה וכיוצא הוא צריך להכריח עצמו
 לזה, כי יש לו שמחה גדולה או והכל שוה אצלו כאלו
 לא היה כלל בעולם, השם יתברך ישמרהו תמיד מעתה
 ועד עולם:

קפז

ג קדם שיצא מברסלב לאומין להסתלק שם בעת שיצא מפתח הבית ולחויץ לעלות על העגלה עמד אצל המוזה והניח ידו על המוזה ענה ואמר להעולם תראו להתקבץ יחד ולהתפלל יחד כי אם תתפללו בכונה אולי תוכלו להמשיך אותי לכאן עוד הפעם:

קפח

ד כשנסעתי עמו לאומין בסוף ימיו ודבר עמי על העגלה דברי תנחומין פמה שיחות נאות קדושות מאד המחיינ את הנפש מאד. והבנתי מדבריו הקדושים גדל הרחמנות של השם יתברך, וסוף כל סוף יגלה השם יתברך האמת ויטיב אחריתנו וכו'. אז ענית ואמרתי לפניו בהתעוררות הלב אף-על-פי-כן השם יתברך יגמר פרצונו ("גאט וועט פארט אויס פירן"). השיב לי בלשון תמיהה מה הוא זה שאתה אומר שהשם יתברך יגמר הלא השם יתברך גומר תמיד ("וואס איז ער וועט אויס פירן. גאט פירט תמיד אויס"):

קפט

ה בדרך בעת נסיעתו לאומין ענה ואמר אף על-פי-כן השם יתברך עוזר לישראל תמיד, ואין דור יתום.

וּכְמוֹ שְׂאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי (שֵׁשֶׁת קל"ח:) כְּשֶׁאָמַר אִיזָה
 תֵּנָא עֲתִידָה תּוֹרָה שְׁתִּשְׁתַּבַּח מִיִּשְׂרָאֵל, עָנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן
 וְאָמַר לָאו, כִּי (וְהָרַגְשָׁא קבד:) בְּזוּהַר דָּא יִפְקֹן מִן גְּלוּתָא. כִּי
 לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוֹ וְעַל־כֵּן עֲמַד עֲצָמוֹ עַל־זֶה הַפְּסוּק וְגִלָּה
 אֲזִי הַסּוּד הַנִּדְפָס בְּלִקוּטֵי א' בְּתַחֲלֵתוֹ עֵין שָׁם מִגְדֵּלֶת רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן יֵשׁ לוֹ גַּם־כֵּן
 בְּוִדְאֵי הַנְּאֻה מְזֻה, הֵינִי מְזֻה הַחֲדוּשׁ הַנִּפְלָא. הַשֵּׁיב הֵן.
 אַחֲרֵיכֶּךָ עָנָה וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֲצָמוֹ הוּא עֲנִין אַחֵר, כִּי
 רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא (דִּנְיָאֵל ד') עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית
 בְּנִדְפָס שָׁם וְעַכְשָׁו יֵשׁ נִחַל נֹבַע מְקוֹר ח' כְּמָה (מִשְׁלֵי י"ח)
 שְׁאֵפִילוֹ הָעִיר וְקַדִּישׁ צְרִיד גַּם כֵּן לְקַבֵּל מִשָּׁם וְהֵבֵן. גַּם כְּבַר
 נִשְׁמַע שְׂאֵמַר עַל עֲצָמוֹ שְׁהוּא נָהַר הַמְּטַהֵר מִכָּל הַכֶּתְמִים:

קצ

וּ בְּדַרְךְ נְסִיעָתוֹ קָדַם שְׁנַכְנַם לְאוּמִין סְמוּךְ לְעִיר סִפְר
 מַעֲשֵׂה מַהֲבַעַל שִׁם־טוֹב זְכוּרוֹ לְבִרְכָה, שְׁפַעַם
 אַחַת בָּא הַבַּעַל־שִׁם־טוֹב זְכוּרוֹ לְבִרְכָה לְאִיזָה מְקוֹם, וְהָיָה
 שָׁם בְּמִרְהָ שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת גְּדוֹל מְאֹד וְהִפִּירוּ בּוֹ שֵׁישׁ לוֹ
 מְרָה שְׁחוּרָה. אֵךְ מִי יִפְתַּח פִּיו לְשֵׂאל אוֹתוֹ עַל זֶה. וְהָיָה
 כֶּךָ יוֹם וַחֲצִי. אַחֲרֵיכֶּךָ בְּעֶרְב־שֵׁשֶׁת אַחֵר חֲצוֹת צְוָה הַבַּעַל־
 שִׁם־טוֹב זְכוּרוֹ לְבִרְכָה שְׁיִבְקָשׁוּ כָּל הָאוֹרְחִים הַנִּמְצָאִים

בעיר להביאם אצלו שיאכלו עמו בשבת, ולא היה שם
 הרבה אורחים רק מצאו שני אורחים הולכי רגל והביאום
 אליו. אחר־כך שמעו שטען עמהם הפעל־שם־טוב זכרונו
 לברכה, ואמר רבנו זכרונו לברכה שאינו זוכר היטב את
 המעשה איך היה. אך תמצית הענין היה שבאותו המקום
 היו שם גשמות משלש מאות שנים שלא היה להם עליה,
 וכשפא הפעל־שם־טוב זכרונו לברכה לשם נתקבצו כלם
 אליו כי הם מצפים תמיד על איש בזה שיוכל לתקנם,
 ומחמת זה היה לו עצבות כי היה כבד עליו ענין זה מאד.
 והענין היה כי היה בלתי אפשרי לתקנם בייאם על־ידי
 פטירתו וזה היה קשה לו מאד. על־כן היה בעצבות והזמין
 לו השם יתברך אלו השנים ועל־ידי־זה נצול הפעל־שם־
 טוב זכרונו לברכה. וכמדומה שלאִלו השנים הנ"ל הגיע
 להם הזק על־ידי־זה:

קצא

ו יום ג' ח"י תשרי שני דחל־המועד סכות לעת ערב שנת
 תקע"א נלקח ארון אלקים ונסתלק אור ישראל כבוד
 אדונינו מורנו ורבנו בוצינא עלאה בוצינא קדישא יקירא אור
 הגנוז והצפון מורנו רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, ונקבר
 למחרתו ביום רביעי באומין במקום אשר בחר לו בו בחיים

חיותו כמבאר בזה הספר ספורי דבריו, אשר מבאר בהם
 בפרוש שהוטב בעיניו לשפב באומין מחמת שהיה שם קדוש
 השם הרבה מאד במפרסם. גם עקר הסתלקותו מחמת
 הקדושים שנהרגו שם פאשר הבננו מדבריו שספר באומין
 שיש שם רבבות נשמות שהוא צריך להעלותן. גם ביום שני
 ראשון דחלהמועד הנ"ל שהיה יום אחד לפני הסתלקותו,
 ענה ואמר אלי האתה זוכר המעשה שספרתי לך. אמרתי לו
 איזה מעשה, השיב לי המעשה של הבעל-שם טוב זכרונו
 לברכה שספרתי לך בעת שנכנסתי לאומין. השבתי לו הן.
 ענה ואמר זה זמן רב שהסתכלו עלי לתפסני לכאן. שוב ענה
 ואמר לא אלפים נשמות פאן פיאם רבבות רבבות. גם
 בלילה שלאחריו ספר גם כן מענין זה ואמר שכמה משפטים
 וכמה קדושים וכו' היו בכאן. ואמר מה לכם לדאג מאחר
 שאני הולך לפניכם, יאלו אנשים מאנשינו שמתו מקדם היה
 להם חשש, אבל אתם מאחר שאני הולך לפניכם אין לכם
 לחוש כלל. ומה אם הנשמות שלא הכירו אותי כלל הם
 מצפים על תקונים שלי, מפלשפן אתם:

קעב

ה בהיותו יושב באומין היה יושב ומשיח עמנו ואמר
 הזכרתם מתי התחלתי לשוח מאומין. ואמרתי

לו אני זוכר כְּשֶׁקָרָא אֶת רַבִּי יוֹדֵל וְשָׂאֵל לוֹ עַל עֵינַי
 הַסְּאִפְיִיעַ [גַּן בְּאוּמִין]. עָנָה רַבִּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה וְאָמַר גַּם
 אֶתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ וְאֵינְךָ זוֹכֵר, כִּי גַם מִקֶּדֶם בְּיַדֵּי הַיִּיטִי
 מְשִׁיחַ מְזֵה, וְאִזּוֹ כְּשֶׁדִּבַּרְתִּי עִם רַבִּי יוֹדֵל הַיִּיטִי אוֹחִז בְּעֵינַי
 זֶה בְּרַחוּק מְקוֹם. וְנִכְנַסְתִּי כְּבָר בְּלִמּוּד זֶה הַרְבֵּה מְאֹד כִּי
 אִזּוֹ כְּבָר הִיטָה לִי יִכְלֹת לְהֵבִיא זֹאת בְּתוֹךְ הַשִּׁיחָה שְׂיִהְיֶה
 לָהּ אֵיזֶה עֵינַי וְשִׁיכּוֹת. וְאָמַר גַּם אַתָּם אֵינְכֶם חֲכָמִים וְאַתֶּם
 סְבוּרִים שֶׁהֵעֵנִן הוּא אוֹדוֹת רַנ"ן. בְּאֵמַת זֶה אֵינּוּ אֶחָד
 מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וְרַבִּי רַבְבוֹת מֵהֵעֵנִן שְׂבָא בְּשִׁבְלֹו. וְאָמַר
 שְׂגַם בְּחֶרֶף הָעֶבֶר כְּשֶׁדִּבַּר שְׂרוּצָה לְנִסְעַ עַל הַמְּדִינָה, עָקַר
 בְּוִנְתּוֹ הָיָה לְהִיּוֹת נִשְׂאָר כָּאֵן עַל אֵיזֶה זְמַן. וְעוֹד דִּבַּר עִמְנוּ
 מְזֵה. מִכָּל זֶה נִשְׁמַע שֵׁישׁ לוֹ בְּוִנָּה גְדוֹלָה וְנִזְרָאָה מְאֹד
 בְּזֶה שְׂבָא לְאוּמִין וְשִׁזָּה זְמַן רַב שֶׁהִתְחִיל לְהַשְׁיִיג עֵינַי זֶה
 וְשֵׁישׁ לוֹ בְּזֶה לְמוֹד שְׁלֵם עִמָּךְ מְאֹד. וְגַם בְּהִיּוֹתוֹ בְּפֶרְסֶלֶב
 זְמַן רַב קָדָם שֶׁנִּסְעַ לְאוּמִין רַק שֶׁדִּבַּר מְזֵה גַם אִזּוֹ הָיָה
 אוֹחִז בְּלִמּוּד זֶה בְּרַחוּק מְקוֹם מְאֹד. מִכָּל־שִׁפְנֵי עֵתָה שֶׁכְּבָר
 נִכְנַס לְשֵׁם וְאִי אֶפְשָׁר לְצִיר מְזֵה אֶפְלוּ מַה שֶׁנִּתְנַזְּצִין
 בְּדַעַתְנוּ בְּזֶה כִּי מְאֹד עִמְקוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו בְּכָל מַה שֶׁעָשָׂה
 בְּפֶרֶט בְּעֵינַי נִסְיַעְתּוֹ לְאוּמִין לְהִסְתַּלַּק שֵׁם עִמָּךְ עִמָּךְ מִי
 יִמְצְאוּנוּ:

קצג

ט אָמַר אֵלֹו הַרְשָׁעִים הַגְּדוֹלִים כְּשֶׁנִּכְנְסִים לְהַצְדִּיק הָאֲמֵת, הַהֲכַנְעָה בְּעֵלְמָא שְׁהִם מִכְנִיעִין עֲצֻמֵּן קָצַת לְפָנָיו לִילָךְ אֵלָיו וּלְכַבְּדוֹ, מִזֶּה בְּעֲצֻמוֹ נַעֲשֶׂה תִּקּוֹן גָּדוֹל מְאֹד בְּמָקוֹם שֶׁנַּעֲשֶׂה, כִּי לְפִי גְדֹל רִשְׁעֵתֶם הַגְּדוֹלָה מְאֹד, כְּשֶׁהֵם מִכְנִיעִין עֲצֻמֵּם הַכְּנָעָה בְּעֵלְמָא לְפָנָיו הַצְדִּיק הָאֲמֵת. מִזֶּה נַעֲשֶׂה תִּקּוֹן גָּדוֹל מְאֹד, כִּי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם כְּמֵה פְּעָמִים כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל אֱלֹקִים (בַּפְּסוּקֵי דְזִמְרָה שֶׁלִּפְנֵי בְּרִיד שְׁאָמַר) וְלֹא נַעֲשֶׂה מִזֶּה רַעַשׁ גָּדוֹל כָּל־כָּךְ. וְכִשְׁבָּא יִתְרוֹ וְאָמַר (שְׁמוֹת י"ח) כִּי עַתָּה יִדְעֵתִי כִּי גָדוֹל ה' כִּדְרִין אֲתִיבְךָ וְאִסְתַּלַּק שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיד הוּא עֲלָא וְתַתָּא (זֶהֲרֵי יִתְרוֹ סט.), כִּי דִיקָא כְּשֶׁבָּא מְרוּחַק כֹּזֶה מֵעַמְקֵי הַקְּלָפוֹת וּמִכְנִיעֵ עֲצֻמוֹ תַּחַת הַקְּדוּשָׁה, מִזֶּה נִתְעַלָּה וְנִתְגַּדַּל שְׁמוֹ וְיִתְבָּרַךְ וְהִבֵּן. גַּם שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר לְאַחַד זֶה אֵין אַתָּה יוֹדַע שְׁכִשְׁאַחַד מֵהֶם מִפֶּה עֲצֻמוֹ (הֵינּוּ שְׁנִכְנַם אֵלָיו וּמִפֶּה עֲצֻמוֹ אֵל הַקְּדוּשָׁה) אֲזִי מִטּוֹין עֲצֻמֵּן כָּל הַרְקִיעִין ("אִזְ אֵינְר פּוֹן זַיִא טִיט זִיד אַבִּיג בִּיגִין זִיד דִּי הַיְמַלִּין"):

קצד

י אָמַר, מִי שְׁמַגְלָה חֲכָמָה חֲדָשָׁה בְּעוֹלָם, הֵינּוּ אִיזָה חֲכָמָה חִיצוֹנָה מִחֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם לְסוֹף אֵין

אחריתו טוב ויש לו מפלה על ידי אותו החכמה בעצמה שגלה, כמו שמצינו מפמה חכמי האמות שהמציאו חדשות, כגון קלאמבס שגלה ארץ אמעריקא ולסוף מת בשלשלאות מחמת זה כי מסרו אותו בפני המלך מחמת זה כמבאר בספריהם. וכן פמה חכמים שלהם כגון זה שהמציא תחבולה להנצל מרעמים לסוף מת על ידי הרעם, וכן אחד המציא איזה מראה נפלאה לסוף שרפו אותו בשביל זה. וכן פמה מעשיות. וכן אסיקאראמים ראש הפילוסופים הקדמונים, לסוף המיתו אותו בסם המות מחמת חכמתו. וכן פמה וכמה פילוסופים שהמציאו חדשות והיה להם מפלה על ידי זה.

גם בעניני התורה הקדושה שמעתי מפיו הקדוש שאינו מסכים על אלו הלומדים והגדולים שרוצים דיקא להמציא חדשות, כגון איזה דין חדש או איזה הנהגה חדשה, וכונתם אינה על האמת לאמתו רק להמציא חדשות. ואמר שהיא תאווה אצל הגדולים להמציא חדשות דיקא ולא היה דעתו מסכים על זה כלל, כי אין אנו צריכין להמציא חדשות רק העקר שיהיו פונתו אל האמת לאמתו:

קצה

יא פה אומין יום ששי ערב שבת קדש פרשת בחקתי, זה שני שבועות שבא לכאן ועדין היה עומד בבית

רנ"ג, הִיָּה מִסְפָּר וּמְשִׁיחַ עִמִּי מֵעַנִּין יִרְאֵת הַשֵּׁם וְאִם אָנִי
 בּוֹכָה לְפָרְקִים וְכוּ'. עָנָה וְאָמַר: הִנֵּה אֲנַחֲנוּ עִתָּהּ אֶצֶל
 הַקְּצֵה וְהַסּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמָקוֹם שְׁגָבוּל יִשְׂרָאֵל כָּלָה, כִּי
 לְכֹל דְּבַר יֵשׁ קִיָּן וְסוֹף (פְּרוּשׁ, וְאִם-כֵּן גַּם לָנוּ יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ יֵשׁ
 אִיזָה סוֹף גַּם-כֵּן, הִיָּנוּ שֵׁשׁ מְקוֹם שֵׁשׁ מְסִים קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל, שְׁמוֹשׁ
 וְלִהְלָאָה אִין מִתְפַּשֵּׁט קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל, וּבָזָה הַמְּקוֹם הָיוּ רְחוּקִים מְאֹד מִהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן אָמַר, שְׁאֲנוּ עִתָּהּ בְּמָקוֹם שֵׁשׁ מְסִים קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל),
 וְעַל-כֵּן צְרִיכִין שְׁמִירָה גְדוּלָּה שְׁלֹא נִבְשָׁל חֵם וְשָׁלוֹם. אַחֲרֵי-
 כֵּךְ אָמַר לִי: אָבֵל אֶף-עַל-פִּי-כֵן בּוֹדָאי לֹא יוֹכְלוּ לְזוּז אוֹתָנוּ
 חֵם וְשָׁלוֹם מְקַדְשָׁתָנוּ, כִּי אָנוּ תְּקִיפִין בְּדַעְתָּנוּ, וּבְדַעָה
 בּוֹדָאי לֹא יוֹכְלוּ לְזוּז אוֹתָנוּ לְבַלְבֵּל דַּעְתָּנוּ בְּדַעוֹת שְׁטוֹת
 שְׁלָהֶם. כִּי בּוֹדָאי לֹא יִבְלָבוּ בָּלָל אֶת דַּעְתָּנוּ. כִּי מִצַּד
 הַנְּשֻׁמָּה הִיָּנוּ מִצַּד הַדַּעַת בּוֹדָאי אָנוּ תְּקִיפִים וְלֹא יִזְקוּ לָנוּ
 כָּלֵל חֵם וְשָׁלוֹם רַק בְּעַנְיֵי חִיצוֹנִיּוֹת הִיָּנוּ בְּעַנְיֵי מְאֻכָּלִים
 עַל זֶה אָנוּ צְרִיכִין שְׁמִירָה שְׁלֹא נִבְשָׁל חֵם וְשָׁלוֹם, וְעַל זֶה
 צְרִיכִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָנוּ וְצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מִהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עַל זֶה שְׁיִשְׁמֹר אוֹתָנוּ מְזָה.

עָנָה וְאָמַר בּוֹדָאי כָּל מָה שְׁנַעֲשֶׂה בְּעוֹלָם, אֶפְלוּ מָה
 שְׁנַעֲשֶׂה בֵּין הָאֲמוֹת וְכֹל הַנְּהַגַת מִהְלָכֶם
 וּמִלְבוּשֵׁיהֶם הַכֹּל כְּאֲשֶׁר לְכָל, בּוֹדָאי אִין שׁוֹם דְּבַר
 נַעֲשֶׂה בְּעוֹלָם לְבַטְלָהּ חֵם וְשָׁלוֹם (רַק כֹּל דְּבַר יֵשׁ לוֹ אִיזָה

שרש). ואפלו מי שאינו יודע מה נעשה בעולם, אף-על-פי-כן כשזוכה לעשות רצון הבורא יתברך בודאי הוא טוב מאד, אשרי לו. וצריכין לבקש מהשם יתברך שיזכה לכון רצונו יתברך לעשות רק מה שהוא יתברך חפץ, אבל כשזוכין שמתנוצץ לו הארה וזוכה לדעת מה הוא עושה אזי טוב לו ביותר שנפתחו לו כל השמים וכל החכמות. והשם יתברך מראה לו מה הוא עושה בבחינת (יחזקאל א') "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים" שנפתחין לו כל השמים וכל החכמות והשכליים וזוכה לראות מראות אלקים הינו שאלקים מראה לו מה שהוא עושה בעולם. פי על-ידי החכמה בעצמה שנפתח לו, על-ידי-זה נפתחים השמים פי (תהלים ק"ד): "כלם בחכמה עשית". ואז כשזוכה לראות מה שהוא עושה בעולם אזי בודאי השם יתברך שומרו מלהכשל חס ושלום.

וזה בחינת (דניאל י"ב): "והמשפילים יזהירו בזהר הרקיע", פי על-ידי השכל והחכמה שמתנוצץ ומזהיר על-ידי-זה נפתחין השמים והרקיעין פי כלם בחכמה עשית כו'. ואזי כשפמזהיר ומתנוצץ השכל ונפתחין הרקיעין בחינת והמשפילים יזהירו וכו' ואז הוא יודע מה הוא עושה, ואז הוא נשמר ממכשול חס ושלום כנ"ל. וזה בחינת האותיות של ראשי תבות של זה הפסוק ו'המשפילים יזהירו בזהר

ה'רְקִיעַ שָׁהֵם רְאִי־תִבּוֹת יוה"ך שְׁזָה בְּחֵינַת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
הַמְּסֻגָּל לְשִׁמְרָה. כִּי עַל־יְדֵי בְּחֵינַת וְהַמְּשִׁפִּילִים יוֹהִירוּ, עַל־
יְדִי־זָה הוּא נִשְׁמָר מִמְּכָשׁוֹל כַּנֶּ"ל, שְׁזָה בְּחֵינַת שֵׁם הַנֶּ"ל
שֶׁהוּא שְׁמִירָה לְהוֹלִכֵי דַרְךְ מַגִּזְלֵן וְרוֹצֵחַ כַּמּוֹבָא אֲצֵל תְּפִלַּת
הַדַּרְךְ. וְהוּא יוֹצֵא מֵהַפְּסוּק (תְּהִלִּים צ"א): "כִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה
לְךָ" שְׁפּוֹפֵי־תִבּוֹת יוה"ך כַּמּוֹבָא שָׁם:

קצו

קִדְּם לְזָה שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר מֵעֲנֵן יִרְאֵת שָׁמַיִם וּבִכְיָה לְבָבוֹת
לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ כְּמוֹ תִּינוּק הַבּוֹכָה לְפָנֵי אָבִיו
שֶׁנִּתְרַחֲקֶנּוּ כָּל כֶּד מֵאֲבִינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם, עָנָה וְאָמַר כְּשֶׁאֲנִי
עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הוּא מוֹכָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵעֲנִינִי תְּשׁוּבָה
שְׁלָכֶם, כִּי אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּפִשְׁטוּת שֶׁאֲנִי מִתְחַרֵּט מְאֹד
וּמִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד וְאֲנִי מְקַבֵּל עָלַי שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עוֹד בְּשׁוּם אִפֶּן.
וְאָמַר שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה עַל־זָה הַדְּבָר שֶׁיִּצְא מִפִּיו עַל הַעֲגָלָה
כְּשֶׁנִּסַּע עִמִּי מֵעֲנֵן רַבִּי נַחֲמָן־נֶתֶן בְּנוֹכַר לְעִיל, וְאָמַר שְׁזָה
מַעֲשֶׂה בְּעַל־דְּבַר כְּדִי שֶׁיְהִיָּה קָשָׁה וְכִבֵּד בְּיוֹתֵר אַחֲר־כֶּף.
וְשֶׁאֲלַתִּי אוֹתוֹ הֲלֹא אָמַר שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁפָּגַע בְּנוֹ רַבִּי מֵאִיר
אָמַר זֹאת. עָנָה וְאָמַר אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְאוֹמְרוֹ
אֹ. וְאָמַר כִּי הָיוּ צְרִיכִין לְהִמָּתִין לְבָלִי לְאוֹמְרוֹ אֹ, וְאִם הָיָה
מִמָּתִין לֹא הָיָה אוֹמְרוֹ כִּלְלִ:

קצו

יב יום שני כ"ד איר באומין היה מדבר עמי ואמר
 שפעתים הללו הוא חפץ מאד לסלק ולהשליך
 מאתו העולם, הינו שהוא רוצה לבחר מקום לישב לבדו
 בעצמו, ולא יהיה עליו על העולם. ואמר כי הוא חושב
 שאם לא היה מתחיל בתחלה בענין הנהגת המפרסם אפשר
 היה מגיע למה שהיה מגיע. ואמרתי לו הלא משה רבנו
 עליו השלום היה עוסק גם כן בזה בהנהגת העולם לקרב
 בני אדם לה' השיב הלא גם משה רבנו עליו השלום שנה
 בזה כי גם משה נענש על שקרב את הערב-רב.

ואמר כי העקר העבודה שיש בכל דבר מה שמניחין לאדם
 על הבחירה שלו, הינו שגשאר הדבר על דעתו ואין
 בו מצוה הינו שאין מצוין אותו על אותו הדבר שום מצוה,
 ואין אומרים לו כלל לעשות כן. רק שגשאר הדבר על דעתו
 שיעשה כפי מה שיבחר לו. וזה בחינת (שבת פו.) הוסיף יום
 אחד מדעתו הנאמר במשה, שזאת הבחינה היא נמצאת בכל
 עבודה ועבודה. כי בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שמניחין
 ומשאירין לאדם בלי מצוה ואזהרה, ואין מצוין עליו שיעשה
 כן רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו כמו משה רבנו עליו
 השלום שהוסיף יום אחד מדעתו בלי מצוה (ועין בלקוטי א' סימן

ק"צ מזה). ובזאת הבחינה היא עקר העבודה והבחירה כי נשאר מספק תמיד איך הוא רצון השם יתברך מאחר שלא צוה עליו איך לעשות.

ואמר כי כנגד רצון השם יתברך אינו נמצא אצלו שום כבודות ויגיעה בשום עבודה ובשום ענין שבעולם. ואפלו כל היסורין שבעולם רחמנא לצלן כפי מה שהוא יודע מיסורין שהוא אינו רוצה להוציאם בדבור רחמנא לצלן, ואף-על-פי-כן כל היסורין וכל הדברים שבעולם היה מקבל בנקל אם היה יודע שזה רצון הבורא יתברך בודאי. כי מאחר שהוא רצון הבורא יתברך הוא מרצה על הכל, ואין שום דבר ולא שום יסורין כבוד עליו כלל כלל לא. אבל עקר היגיעה והיסורין שלו היא בבחינה הנ"ל בבחינת הוסיף משה יום אחד מדעתו, הינו הדבר שנשאר על דעתו לבחור לו לעשות כרצונו ואין בו שום מצוה כנ"ל, בזה היא עקר היגיעה והכבודות כי אינו יודע איך לעשות. ולפעמים רוצה שיש לו כמה יסורים ואחר-כך אינו יודע אם זהו רצון הבורא יתברך. גם זה ששפר את הלוחות היא גם-כן בבחינה הנ"ל כי זה עשה גם-כן מדעתו וכיוצא בזה, ועוד דבר פענינים הנ"ל.

והמוכן מדבריו היה שיש לו יסורים גדולים, ורודפין אותו מאד מאד (הינו ברוחניות) ואינו יודע לישות עצות

בנפשו איך להתנהג אם להשליך הנהגת העולם לגמרי מאחר שרואה שאין בו תועלת כל כך כמו שהוא רוצה, ואמר הלא כבר דברנו מזה שמה שצריכין לבלות זמן ויגיעה לעזר לצדיק גופני בעבודת ה', הינו שהוא עדין מלפני בתוך הגוף בזה העולם בשרוצין לעזר לו להעלותו ולהרימו למדרגתו הוא קשה יותר מלעזר ולהעלות אלף אלפים רשעים ברוחניות, דהינו לתקן נשמתם. פי בעל בחירה קשה מאד לפעל אצלו לנתקו מבחירתו להנמותו לדרך האמת, פי אפלו הגדול שפרשעים מאחר שהוא כבר נסתלק לעולמו יכולים לעשות עמו מה שרוצים, וכל מה שייצוה עליו יעשה אפלו אם הוא רשע גדול מאד. ולהפך אפלו הצדיק הגדול שהוא עדין בתוך הגוף ויש לו בחירה, קשה מאד לפעל עמו להנמותו אל האמת מאיזה דרך וענין שצריכין להשיבו מזה. (והפלא כפי מה שנשמע מדבריו הוא שהוא עוסק לתקן נשמות שנפלו מימים קדמונים לאלפים ולרבבות וכמבאר במקום אחר מזה (שיחות הר"ן קצ"ה), וזה עקר עבודתו. על-כן עולה בדעתו להשליך לגמרי הנהגת העולם אכל אף-על-פי-כן הוא מספק פי בודאי אם יעזר למי שהוא בעל בחירה להשיבו לה' הוא בודאי דבר גדול מאד אשר אין לשער).

אחר-כך דבר עמי מענין מקום ישיבתו ואמר שאומין טוב לפניו מאד אם ירצה לישב באיזה מקום

יותר טוב לפניו פה, ואמר שגם לענין הסתלקותו כשימלאו ימיו ושנותיו לארך ימים ושנים טוב גם כן פה. כי באומין ה'יה קדשת השם גדול מאד, כי נהרגו רבים מישראל לאלפים ולרבבות אשר מכל זה נתקדש שמו פידוע. גם רבים מתו ממש על קדוש השם, כי העכו"ם רצו שימירו דתם והם מתו על קדוש השם. וגם הנפשות מישראל שנהרגו סתם היא גם כן קדשת השם פידוע, וכמה מיתות משנות שהיו אז, וכמה גמולי מחלב ויונקי שדים שנהרגו לאלפים ולרבבות אשר כל זה היא קדשת השם. והם (הינו אלו הרשעים המפרסמים הנמצאים פה הרבה) הם מן הסוספיתא [פסולת] על כן הם אפיקורסים כאלה ואף על פירי כן גם ביניהם בודאי יש וכו' (הינו כי גם בתוך הסוספיתא יש גם כן איזה ניצוצות יקרות שעדין לא נודפכו פידוע).

ואחר כך ספר לי חלום מענין החתונה ("אין חתן אין דער איין בחור אין דער") כמבאר במקום אחר (לעיל צ"ג). ואמרתי לו אז אבל הלא אם עוזרין לבעל בחירה כמה מעלות טובות וכו' פועלין בזה. השיב בודאי זה אין צריכין לומר (והפליג בתנועותיו הקדושים שבודאי כן הוא שפעלה זאת בודאי יקרה מאד בלי שעור כשזוכין לפעל עם הבעל בחירה לנתקו ממקומו). אך אמר זה שכחת מה שמבלין הזמן. וכונתו הקדושה היתה שבודאי אם יפעלו עם הבעל בחירה בודאי יקר בלי

שְׁעוֹר אָבֵל צָרִיכִין לְבַלּוֹת זְמַן הַרְבֵּה עַל זֶה לְעַסֵּק עִמּוֹ, וְהַדְּבָר תְּלוּי בְּסִפְּק אִם יִפְעֻלוּ עִמּוֹ כִּי לִבְעַל בְּחִירָה קָשָׁה מְאֹד לְעֹזֵר וְכוּ' וּבִזֶּה הַזְּמַן הָיוּ יְכוּלִים לְהַעֲלוֹת אֲלָפִים וְרַבָּבוֹת גִּשְׁמוֹת הַמַּתִּים וְכוּ"ל שֶׁנִּקְל לְעֹזֵר לְאֲלָפִים וְכוּ', עַל־כֵּן הוּא מְסַפֵּק בְּזֶה הַרְבֵּה, וְעַקֵּר בְּחִירָתוֹ בְּזֶה שְׂאִינּוּ יְכוּל לִיתַת עֲצוֹת בְּנַפְשׁוֹ שְׂוֵהוּ בְּחִינַת הוֹסִיף מִשֶּׁה יוֹם אֶחָד מִדַּעְתּוֹ וְכוּ"ל. וְכַמְדַּמָּה שֶׁדָּבָר אֲזוֹ שְׁעוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ לְהַרְחִיק נֶדֶד מֵאֲתָנּוּ חֵם וְשָׁלוֹם, אָבֵל צָר לוֹ שְׂמַתְגַּעֲגַע מְאֹד אַחֲרֵי הַרְאֵשֶׁה־שָׁנָה. כִּי בְּכָל הַקְּוִיָּן הַזֶּה שֶׁהָיָה בְּאוּמִין הָיָה מְתַגַּעֲגַע וּמְשִׁתַּקֵּק מְאֹד שֶׁיְהִיָּה שָׁם עִם הַקְּבוּיָן שָׁלוֹ בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה. וּבְרוּךְ הַחוּמֵל דְּלִים אֲשֶׁר נִתְגַּלְלוּ רַחֲמָיו עַל מְדוּתָיו, וּבֵאֵהְבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ חָמַל עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִתְרַחַק מֵאֲתָנּוּ וְנִשְׂאָר עִמָּנוּ בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה וְכָל יְמֵי הַקְּוִיָּן, וְגַם שְׂמַעְנוּ תוֹרָה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה הַזֶּה (לְקוּפֵי מוֹהֲרָ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח') שֶׁהוּא רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן. וְגַם נִסְתַּלַּק בְּמִדֵּינַתְנוּ בְּאוּמִין וְנִשְׂאָר הַשְּׂאֲרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה עִמָּנוּ לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנִצְחַת נִצְחִים מִה נָשִׁיב לָהּ כָּל תְּגַמּוּלוֹתֶיהָ עָלֵינוּ.

זֶה סְמוּךְ שְׂמַעְתִּי מֵאֶחָד מֵאֲנִשֵּׁי־שְׁלוּמֵנוּ מִלְּדִזִּין שְׂשַׁמְעַ מִפְּוֵי הַקְּדוּשׁ בַּעַת שֶׁדָּבָר עִם אֲנִשֵּׁי לְדִזִּין מַעֲנִין הַחוּלָּאת שָׁלוֹ בְּתַחֲלָתוֹ שְׂמִכְרָח לְהַסְתַּלֵּק עַל־יְדִיזוּהָ וְדָבָר אֲזוֹ מַעֲנִין קָבָרָו כַּמְבֹאָר קָצַת מִזֶּה לְעֵיל אֲזוֹ אָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן

אני רוצה לשאר ביניכם ("איד" וויל בלייבן צווישן איד") ואתם
 תבואו על קברי וכו' (וזה הדבור יקר בעיני מאד מה ששמעתי בשמו
 זה הלשון בפרוש שאמר אני רוצה לשאר ביניכם) כי כל העולמות
 תלווים בזה מה שגשאר בינינו:

קצח

יד אומר משל לענן אנשים הידועים הנכנסים אצלו שהם
 חכמים בעיניהם, וספרו לפניו כמה מעשיות של
 שטות הנמצאים בספריהם, אומר בקרוב יכלה אצלם הכל
 כי קל ומהרה לא יהיה להם מה לספר. ואמר משל נאה
 מה שמספרים מאחד שפגע בו גזלן ורצה לגזלו, ושאל
 אותו הגזלן יש לך מעות, השיב יש לי בודאי אתן לך כל
 המזון בשביל נפשי וגל אותו הגזלן. אחר כך אמר זה
 הגזלן אל הגזלן איד אבוא לביתי בלי מזון, כי הייתי נע
 וגד מביתי פלךך זמן ועתה איד אבוא ריקם לביתי בכך
 אני מבקש ממך שתהיה מורה בקנה שרפה שלך את
 הכובע שלי כדי שיהיה נפר שפגע בי גזלן. וכן עשה הגזלן.
 אחר כך בקש ממנו עוד שיירה באיזה מקומות אחרים.
 בסוף השיב הגזלן אין לי עוד פילוור [אבק שרפה-פצצה]
 ואז כשהשיב שאין לו עוד פילוור ענה הגזלן עתה שאין
 לך עוד פילוור בא לכאן, ותפס אותו בערפו וקרא לסיעתו

והתגבר על הגזלן ונצחו. והנמשל מובן להשומעים שעמדו
באותו המעמד כשספר זאת:

קצט

טו יום א' ראש-החדש סיון באומין ענה ואמר לי בעת
שיצאת עמי לדרך לנסע (הינו בתחלת קוץ זה כשנסעתי
עמו לפה) ספרת לי דבר, אחר-כך ספר לי רבי נפתלי אותו
הדבר אחר-כך ספר לי רבי יודל אותו הדבר, ואתה ספרת
לי ברקו. ונפלאתי מאד מאד אבל הם ספרו לי בפרוש גם
כפי מה שהעולם מדברים נשמע מפיהם גם-כן זאת, ענה
ואמר עתה נראה, שאלתי אותו אם הדבר היא כמו ענין
עתידות כפי משמעות דבריו השיב הן. אחר-כך כשיהיה
הדבר הזה יהיו יכולים לנקר עיני הפילוסופים (והדבר סתום
ואין אתנו יודע עד מה מה זה הדבר שספרנו לו עד נזכה לראות אם ירצה
ה')

ר

טז בענין הדברים שהוא עושה לפעמים דברים שהם בעיני
האדם פליאות גדולות מאד, והעולם מטעין
עצמם בענינים ש'לו שהוא עושה. כי כל אחד ממטה עצמו
וחושב בדעתו שבשביל זה עשה זאת, וזה ממטה עצמו
בטעות אחר. כגון בענין נסיעתו לאומין שכל אחד נפל על

שָׁמוֹת וּמַעוֹת אַחַר מָה הִיְתָה כּוֹנְנָתוֹ בְּזֶה, [וּבְאֵמֶת כּוֹנְנָתוֹ
הִיְתָה עֲנִינִים גְּבוּהִים מְאֹד, כּמוֹכֵן מְעַט לְעִיל וּבּוֹדְאֵי לֹא
כּוֹן לְשׁוֹם תּוֹעֵלֶת עֲצָמוֹ כִּלְל רַק לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ].

עֲנָה וְאָמַר טוֹב מְאֹד כְּשִׁמוֹסְרִין אֶת הַשּׁוֹמֵה לְתוֹךְ
הָעוֹלָם, כִּי כָל אֶחָד מִשְׁטָה אֶת אֶחָד, וְהָאֶחָד הוּא
עֲצָמוֹ, הֵינּוּ שֶׁהוּא טוֹעָה וּמִשְׁטָה אֶת עֲצָמוֹ, וּמִי שֶׁנִּשְׁמַר
שֶׁלֹּא לְהַמְעוֹת אֶת עֲצָמוֹ אִזִּי הוּא מְטַעֵה אֶת כָּל הָעוֹלָם.
הֵינּוּ שֶׁכָּל אֶחָד טוֹעֵה בּוֹ מָה הִיְתָה כּוֹנְנָתוֹ וְאִינּוֹ צָרִיךְ
לְהַמְעוֹת אוֹתָם כִּלְל, כִּי הֵם עֲצָמָן מְטַעִין אֶת עֲצָמָם, כִּי
כָל אֶחָד נוֹפֵל עַל מַעוֹת אַחַר בְּעֲנִינָיו כִּנ"ל. בְּאוֹר הַדְּבָר
כִּי כָל אָדָם מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ, כִּי אִין מִי שֶׁיְהִיָּה כּוֹנְנָתוֹ
בְּכָל עֲנִינָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּשִׁלְמוֹת בְּלִי שׁוֹם פְּנִיָה, רַק כָּל
אֶחָד מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל עֲנִינָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם
בְּלִבְד בְּלִי שׁוֹם פְּנִיָה וְכוּנָה לְהַנָּאת עֲצָמוֹ, וְאִינּוֹ טוֹעֵה אֶת
עֲצָמוֹ כִּלְל כִּלְל, אִזִּי כָּל עֲנִינָיו הֵם פְּלִיאוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד
בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, וְכָל אֶחָד טוֹעֵה אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ, כִּי אִי
אֶפְשָׁר לְבוֹא עַל כּוֹנְנָתוֹ הַגְּבוּהָ. נִמְצָא שֶׁמִּסַּר הַמַּעוֹת שְׁלוֹ
לְתוֹךְ הָעוֹלָם כִּי לֹא רָצָה לְהַמְעוֹת אֶת עֲצָמוֹ, וְעַל־כֵּן
הָעוֹלָם טוֹעִים עֲצָמָן בּוֹ וְהִבֵּן, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכֻתָּב.
עוֹד פֶּעַם אֶחָד הִלְעִיג עַל עֲנִין זֶה מָה שֶׁהָעוֹלָם טוֹעִין
עֲצָמָם בּוֹ וְאוֹמְרִים פְּרוּשִׁים שֶׁל שֶׁקֶר עַל הַנְּהַגוֹתָיו

וּדְרָכָיו וְכָל אֶחָד אֹמֵר כִּפִּי הִנְרָאָה לְדַעְתּוֹ, עֲנָה וְאָמַר בְּדַרְדָּךְ
הַלְצָה הִנְרָאָה שְׁעַל שְׁכָלִי קַל מְאֹד לְבֹא [כְּלוֹמַר שְׁלִפִּי
דְּבַרְיָהֶם אִם־כֵּן כָּל אֶחָד יָכוֹל בְּקַל לִידַע מִיָּד מַה פּוֹנְתִי
בְּזֶה? אֶתְמַהָה]:

רא

י' לְעֵנִין מְלַבּוּשֵׁי כְבוֹד, שְׁצַרְיָךְ לְאִישׁ כֹּשֶׁר לְהִדָּר שִׁיחָהּ
מְלַבֵּשׁ כְּרָאוּי אִם אֶפְשָׁר לוֹ וְלֹא יִהְיֶה כּוֹזֵי, כִּי גַם
לְהַצְדִּיק אֵין מְקַרְבִּין עֲצָמָן רַק עַל־יְדֵי מְלַבּוּשָׁיו, שְׂרוּאֵין
שֶׁהוּא מְלַבֵּשׁ בְּכְבוֹד עַל־יְדֵיָהּ הוּא נֶחְשָׁב בְּעֵינֵיהֶם
לְהִתְקַרֵּב לוֹ וְאִם לֹא הָיָה מְלַבֵּשׁ לֹא הָיָה נֶחְשָׁב כְּלָל
בְּעֵינֵיהֶם. עֲנָה וְאָמַר הֲלֹא גַם הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ הָיָה מִתְלַבֵּשׁ
עֲצָמוֹ בְּמִצְרִים, כִּי כָּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל מִצְרַיִם הָיָה כְּלָהּ בְּחִינַת
לְבוּשֵׁין, שֶׁהָיָה בְּהִכָּרַח שִׁיתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ כְּבִיכּוֹל
בְּאֵלוֹ הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁל מִצְרַיִם עַד שְׁאַחֲר־כֵּן הִתְחִילוֹ לְהַפְּיֹר
אוֹתוֹ יִתְפָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל, וּבְכָל פַּעַם הַפְּיֹרוֹ אוֹתוֹ יוֹתֵר
וְיוֹתֵר וְהַפְּיֹרוֹ גִּדְּלָתוֹ יִתְפָּרֵךְ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר. אָבָל בְּתַחֲלָה
לֹא הָיָה אֶפְשָׁר שִׁיתְקַרְבוּ אֵלָיו כִּי־אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת
מְלַבּוּשִׁים, הֵינּוּ כָּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהִיא בְּחִינַת
מְלַבּוּשִׁים כְּנ"ל:

רב

י"ח בַּשָּׁבוּעוֹת תִּק"ע הָיָה בְּאוּמִין בְּתַחֲלֵת כְּנִיסָתוֹ לְשָׁם
 וְלֹא אָמַר תּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם-טוֹב. אַחֲר־כֵּן
 אָמַר לָנוּ בְּדַרְדָּרְךָ הִלְצָה אֲתָם אֵינְכֶם כֹּל כֵּן הוֹמְאִים שְׂאֵמַר
 לָכֶם תּוֹרָה. וְסִיִּים אַחֲר־כֵּן בְּעֶצְמוֹ כִּי יֵשׁ כִּמְהַ תּוֹרוֹת
 שְׁנַעֲשִׂים עַל-יְדֵי חֲמָאִים דִּיקָא, כְּגוֹן פְּרֻשַׁת הָעֵגֶל וְכוּיָצֵא,
 שֶׁהַתּוֹרָה שְׂבֹאוֹתָן הַפְּרָשִׁיּוֹת נַעֲשׂוּ עַל-יְדֵי חֲמָאִים. וְכֵן אָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה (נְדָרִים כ"ב): אֲלֵמְלִי לֹא חֲמָאוּ יִשְׂרָאֵל
 לֹא הָיָה לָהֶם רַק הַסֵּפֶר תּוֹרָה וְסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ כִּי שְׂאֵרֵי
 נְבִיאִים וְכַתּוּבִים לֹא נַעֲשׂוּ רַק עַל-יְדֵי שְׂחָמָאוּ יִשְׂרָאֵל
 וְהִצְרִיכוּ לְהוֹכִיחָם כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם. נִמְצָא שְׁעַל-יְדֵי
 הַחֲמָאִים שָׁל יִשְׂרָאֵל נַעֲשׂוּ תּוֹרוֹת שְׁלֵמוֹת דִּהִינּוּ כֹל סֵפְרֵי
 נְבִיאִים וְכַתּוּבִים:

רג

י"ט אֵיךְ סֵפֶר כְּכָאן בְּבֵית רנ"ג שְׂאֵצֶל הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ
 כָּא עַל דַּעְתּוֹ רנ"ג, הִינּוּ שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלוֹ לְתַקְנּוּ:

רד

כ לַיִל שֶׁבֶת פְּרֻשַׁת חֲקַת וּבְלֶק י"ב תִּמּוֹז תִּק"ע סֵפֶר עַל
 הַשְּׁלַחַן מַעֲנִינֵינוּ, וְתַמָּה עַל עֶצְמוֹ עַל שְׁעוֹשָׁה תַּמִּיד

דְּבָרִים מְשֻׁנִּים וְנִפְלְאִים מִדַּעַת בְּנֵי אָדָם, עַל אֲשֶׁר הוּא תָּמִיד נֶעַ וְנָד מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּמָה הָיָה חֶסֶד לֹא בְּמַעֲדוֹ וְעוֹדוֹ וְדוֹקֵק, הָיָה רָאוּי לֹא לֵישֵׁב שָׁם תָּמִיד כִּי שָׁם הָיָה יוֹשֵׁב בְּשִׁלּוֹה וְהִשְׁקֵט. וְהוּא לֹא רָצָה לֵישֵׁב בְּשִׁלּוֹה, וְנָסַע מִשָּׁם וְקָבַע דִּירְתוֹ בְּזֵלְאֲטִיפְאֵלִיעַ וְהָיָה לֹא שָׁם מִחֻלְקַת גְּדוּל וְיִסְוּרִים גְּדוּלִים מְאֹד, וְנָסַע מִשָּׁם וְקָבַע דִּירְתוֹ בְּבִרְסֵלְב. אַחֲרַי כִּד בְּזֵה הַקְּוִין נָסַע מִבִּרְסֵלְב וְקָבַע דִּירְתוֹ בְּאוּמִין. וְעַל־כָּל־פְּנִים מֵאַחַר שֶׁבֵּא לְאוּמִין הָיָה רָאוּי לֹא לְבַחֵר דִּירְתוֹ אֶצֶל אִישׁ הַגּוֹן, וְהוּא בָּחַר לֹא אֶכְסֵנְיָא שָׁם וְכוּ'. וְהָיָה קוֹרָא תְּמָה עַל עֲצָמוֹ עַל שְׁעוֹשָׁה דְּבָרִים מְשֻׁנִּים וְנִפְלְאִים כְּאֵלֶּה וְכוּ'. עֲנִיתִי וְאִמַּרְתִּי לֹא הֲלֵא מִפְּנֵי מָה נִשְׂא מִשָּׂה אִשָּׁה מִבְּנוֹת יִתְרוֹ דִּיקָא. [וְכוֹנְנִיתִי הָיָה פְּשוּט כִּי כִּד הוּא מְנַהֲגִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַבְרָה שְׁנֵי הַפְּכִים, כְּמוֹ מִשָּׂה רַבְּנֵי עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם הַצָּרִיךְ לְהִתְחַבֵּר וְלְהִתְחַתֵּן עִם יִתְרוֹ דִּיקָא, שְׁהָיָה וְכוּ' כְּמוֹ כֵּן הוּא מְכַרְח לְהִתְחַבֵּר עִם אַנְשִׁים כְּאֵלֶּה וְכוּ' וְהַבִּין]. אַחֲרֵי־כֵּד עָנָה וְאָמַר לְהַעוֹלָם שְׁיִשְׁבּוּ עַל הַשְּׁלַחֵן הַשְּׁמַעְתֶּם מָה שְׁהַקְשָׁה הֲלֵא הַקְשָׁה קְשִׁיָּא גְּדוּלָּה. עָנָה וְאָמַר אִין אַתֶּם רְאוּיִים כָּלֵל לְעֵדוּת. וְלֹא הִבְנִינוּ מָה עֲנִין הַעֵדוּת. וְאָמַר שְׁיִהְיֶה לְזַכְרוֹן כִּי יִאמַר עַל־זֵה תְרוּיָן, אֵיךְ לָעַת עָתָה הָיָה צָרִיךְ לְקַח אֶתְכֶם לְעֵדוּת אֵיךְ וְכוּ', וְאָמַר הֲלֵא בְּלֹא זֶה אִי אֶפְשָׁר לְכַתֵּב עַכְשָׁו אֵיךְ מִסְתַּמָּא תּוֹכְרוּ זֹאת. גַּם

בשבת בבקר ספר עוד מזה מענין הקשיא הנ"ל, וחזר ואמר שהקשיתי קשיא גדולה מאד. ואמר הידעת תרוץ. ואמרתי שאצלי אינו קשה כלל על משה רבנו עליו השלום, ואמר אם-כן אתה מתרץ קשיא בקשיא אחרת, ואמר שפונתי ענין מחשבתו. כי הוא הולך עם ענין זה כמה זמן שהוא מבקש ומתפלל לידע תרוץ על ענין זה, ועכשו הקשה הוא קשיא זו. [כך אמר בפני העולם עלי] ואתם אינכם יודעים כלל הענין, רק בענין המחשבה זו אני הולך זמן רב וכבר התפללתי הרבה על-זה, ולא בלבד התפללות שהפל מתפללים הינו שחרית מנחה וערבית, רק חוץ מזה כמה וכמה תפללות התפללתי על זה כי הייתי רוצה שידעו לי ענין זה מן השמים, דהינו שאשמע קול ודבור מן השמים להשיבני על ענין זה. אבל עלידי בני אדם אינו רוצה שישבו לו. אחר-כך הניח והקל בקשתו, ובקש על-כל-פנים שידעו לו עלידי שליח. אחר-כך בקש שעל-כל-פנים יודיעו לו עלידי חיות ועופות, אבל עלידי בני אדם אינו רוצה, ועדין לא הודיעו לו. ואמר לנו אתם אנשים קמנים במעלה מאד ואין לי עם מי לדבר. אך אף-על-פיר-כן, אף על פי דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגלה ג). אחר-כך אמר אני מקבל לעדים את וכו' ואמר בלשון אשכנז: ("איד בגרים מיד מיט אייערע") ולא סים. ונראה הפונה שלו היתה עם

הנשמות שלנו, וכיוצא בדברים אלו דבר עוד מזה הרבה על השלחן בליל שבת וביום שבת, והפליג מאוד בענין הקשיא הנ"ל והדברים סתומים וחתומים:

רה

כא שמעתי מאיש אחד מאנשי-שלומנו כשנסע עמו מאומין למירהאויצע בקנין תק"ע הנ"ל היה מדבר עמו מענין עצמו, ואמר תמה אני כמו שאין לנו חלק בעולם הזה כלל. אף-על-פי-כן בכל מקום שאנו באין יש לנו מקום והפל שלנו. ושאל לו הלא להעולם יש להם חלק בכם, השיב לו ודבר עמו כמה דבורים, ובתוך דבריו ענה ואמר, המנהיגים המפרסמים של עכשו הקמנים במעלה אינם משיגים ויודעים כלל מה אני עושה באומין. אלו היו יודעים גדל יקר תפארת החדושין והצורפים והשיעשועים הנעשים בכל עת ובכל שעה ובכל רגע, והתפלות העולים בכל פעם ופעם, ובכל פעם נעשים צורפים וחדושים יקרים ונפלאים ביותר, והאריך מאוד והפליג בצחות לשונו דברים נוראים כאלו.

ותכן הדברים היוצא מפלל דבריו הקדושים, פי בכל מקום שיש קבוץ של ישראל אשר הם נקראים בחינת אבני קדש בבחינת (איכה ד): "תשתכנה אבני קדש"

וכו', והנה שתי אבנים בונות שתי פתים שלש אבנים בונות
 ששה פתים, ארבע בונות עשרים וארבעה פתים וכו'
 כדאיתא בספר יצירה, והפתים הם בחינת (ישעיה נ"ו) "כי
 ביתי בית תפלה", נמצא בכל פעם שנתוסף אבן אחד הינו
 נפש אחד מישראל נעשה צרוף אחר לגמרי ונתחדש
 הצרוף לגמרי ונעשים פתים חדשים לגמרי. כי מקדם שהיה
 רק שתי אבנים היו הצרופים והפתים בחינת הפתים
 הנעשים על ידי שתי אבנים. אבל עכשו שנתוסף אבן אז
 נעשים פתים אחרים חדשים לגמרי. וכן נתוספים
 ונתחדשים פתים חדשים יקרים ונפלאים בכל פעם
 שנתוסף אבן אחד, וכל פעם שנתוסף אבן ביותר נתרבין
 הפתים ביותר, כמובא שם בספר יצירה עד שששה אותיות
 בונות כמה מאות פתים ויותר מזה, עד שאין הפה יכול
 לדבר והלב לחשב. ועל פי זה ראה והבין והבט גדל
 השיעשועים והצרופים והחדושים והתפלות היקרים
 ונפלאים ונוראים הנעשים בכל עת ובכל שעה על ידי
 נפשות ישראל [על ידי הצדיק הגדול האמתי העוסק לקבץ
 נפשות ישראל להכניסם ולקרנם אל הקדשה]. ודע שיש
 אבנים בחינת נפשות שהם משלכים בחיצות בחינת
 תשתפכנה אבני קדש בראש פל חיצות, אבל פשנתוספין
 אבנים ונעשין פתים חדשים כנ"ל אזי מכניסין בתוך אלו

הַבְּתִים אֶת הָאֲבֵי קִדֵּשׁ שֶׁהָיוּ מְשַׁלְּכִין בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, כִּי נִכְנָסִין וְנֹאסְפִין בְּתוֹךְ אֱלֹהֵי הַבְּתִים הַחֲדָשִׁים שֶׁנַּעֲשׂוּ כַּנִּלְוֵהוּ. [וְעַיִן בְּהַתּוֹרָה "תִּקְעוּ תוֹכְחָה" (בְּלִקְוֵי תַנּוּנָא סִימָן ח')] מַעֲנִין הַבְּתִים עַיִן שָׁם].

עֲנָה וְאָמַר, זֶה זְמַן רַב שֶׁיֵּשׁ לִי חֶלֶק בַּתְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי הֲלֹא רָאוּי לָהֶם לְהַצְדִּיקִים לְהַסְתַּפֵּל בְּעֶצְמָן מִי הוּא זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל וְעַם מִי מִתְפַּלְּלִין הֲלֹא גַם כָּל הַתְּנוּעוֹת שֶׁעוֹשֶׂה מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֵיזָה תְּנוּעָה בְּעִלְמָא בַּתְּפִלָּה, וְאֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הַכֹּל עַל יְדֵי [וְאָמַר שֶׁעַנִּין זֶה הוּא סוּד מִסּוּדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁלּוֹ].

דו

כִּי בְּעַנְיַן הַמְּלִיצָה [הֵינּוּ בְּעַלֵּי לְשׁוֹן וּמְלִיצָה] אָמַר שֶׁהָאֲדָם כְּשֶׁנִּפְטָר נַעֲשֶׂה תִּכְפָּה מְלִיץ כִּי בְּאֵמַת מְלִיץ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ל"ג): "אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֹאךְ מְלִיץ אַחֵר", הוּא גַם-כֵּן בְּחִינַת לְשׁוֹן וּמְלִיצָה מִפְּשֵׁי. כִּי גַם הַמְּלִיץ שְׂרוּצָה לְהַמְּלִיץ וּלְלַמֵּד זְכוּת עַל אַחֵר, הוּא צָרִיךְ לֹאמַר מְלִיצָתוֹ בְּדֶרֶךְ מְלִיצָה. כִּי זֶה הַרּוּצָה לְלַמֵּד זְכוּת אִם יֹאמַר אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים מִפְּשֵׁי בְּלִשׁוֹן אַחֵר אוֹ בְּסַגְנוֹן אַחֵר לֹא יַפְעֵל בְּדִבְרָיו לְמַצֵּא זְכוּת, רַק כְּשֶׁאֲוֹמְרָם בְּדֶרֶךְ מְלִיצָה בְּאֶפְסֵן שֶׁיִּקְבְּלוּ דְבָרָיו. וּבְשֶׁבִיל זֶה נִקְרָא מְלַמֵּד זְכוּת מְלִיץ,

כִּי צָרִיךְ לומר בְּדַרְךְ מְלִיצָה, וְאִפְלוּ תתקצ"ט בְּאוֹתוֹ מְלִאָדָּה וְכוּ' כִּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שַׁבָּת ל.ב.) כִּי בְּאֵמֶת הַדְּבוּר וְהַמְלִיצָה יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל לַפְּעַל וְלַעוֹרָר, כִּי אִם יֵאמְרוּ לְאָדָם סֵתָם שְׁאֶחָד נִפְטָר לֹא יִכְפֶּה כָּל כֶּהֱ, אֲבָל אִם יֵאמְרוּ לוֹ בְּדַבְרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וּבְדַרְכֵי הַמְלִיצָה יֵשׁ בְּזֶה כַּח לַעוֹרְרוֹ לְכַפּוֹת כַּנְּרָאָה בְּחוּשׁ, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל. אֵךְ יֵשׁ מְלִיצִים פּוֹשְׁעִים בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה מ"ג): "וּמְלִיצִים פִּשְׁעוּ בִּי". [כַּנְּהוּג עֲכָשׁוּ עַל־פִּי רַב שָׂרֵב הַמְלִיצִים הֵם אֲפִיקוֹרְסִים גְּדוֹלִים]:

רז

כִּי אָמַר בְּבֵית רַנ"ג שִׁישֵׁב שָׁם בְּשִׁכְנוֹת, עָנָה וְאָמַר מְעוֹלָם לֹא יִשְׁבְּתִי בְּשִׁכְנוֹת, וְעַתָּה אֲנִי שָׁכֵן רְאוּי שִׁיתְבַּטֵּל הַחוֹלְאֹת שְׁלִי. וְאָז אָמַר פֶּסוּק זֶה (יְשַׁעְיָה ל"ג): "וּבֹל יֵאמַר שָׁכֵן חֲלִיתִי", בְּדַבְרֵי צָחוֹת שְׁקוֹרִין "וְעוֹרְטִיל", הֵינּוּ שְׂמֵחַמֵּת שֶׁהוּא שָׁכֵן רְאוּי שְׁלֹא יִהְיֶה חוֹלָה. וְנִתְבַּהֲלוּ הַשּׂוֹמְעִים וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. כִּי כְּשִׁיצָא מִפִּי הַדְּבוּר הַקְּדוֹשׁ יֵצֵא בְּכָל מִינֵי חֵן אֵמֶת וְקְדוּשׁ מְאֹד. אַחֲר־כֵּן זָכִינוּ לְשִׁמְעַת תּוֹרָה נוֹרָאָה בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה עַל־זֶה וְהוּא מְחַבֵּר לְהַשִּׁיחָה שֶׁל הַבְּתוּיִם הַנ"ל. וְעַיִן לְקוּמֵי תַנְיִנָּא סִימֵן ח' אוֹת ז', וְאִם עֵינֵי שָׁכֵל לֶךְ תְּבִין מְעַט עַד הֵיכֵן הִיָּה מְצִיעַ שִׁיחוֹתָיו וְדַבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּפֶרֶט דְּבַרֵּי צָחוֹת שְׁלוֹ:

רח

כד אָמַר מִתְחַלֵּה הָיָה הָעוֹלָם תְּהוֹ וְאַחֲר־כֵּן בָּרָא אֶת
הָעוֹלָם וְצָרִיכִין לְבָאֵר עֲנִין זֶה לְעֲנִין מָה נֶאמַר.

(אָמַר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי מֵהֶרֶב רַבִּי נִפְתְּלִי זְכוּרֹנֹו לְבִרְכָה,
שְׁפַעַם אַחַת אָמַר לְפָנַי רַבְּנֹו זְכוּרֹנֹו לְבִרְכָה
שְׁהַמְגִיד מִטְּרָאוֹיִצֶע הַקְּשָׁה עָלָיו שְׁנֵי קְשׁוּתֹת: א' עַל מָה
נִתְיָשֵׁב תְּחִלָּה בְּבֵית נ"ג וְאַחֲר־כֵּן בְּבֵית רַבִּי יוֹסֵף שְׁמוּאֵל.
כִּי לְכַאוּרָה הָיָה צָרִיךְ לְפָנֵם בְּבֵית רַבִּי יוֹסֵף שְׁמוּאֵל מִיָּד
כִּי הוּא אִישׁ כָּשֵׁר וְכו'. שְׁנֵית הַקְּשָׁה, עַל מָה הוּא מְקָרֵב
וּמְדַבֵּר עִם הַקְּלִי עוֹלָם שֶׁהָיוּ שָׁם בְּאוּמִין. וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנֹו
זְכוּרֹנֹו לְבִרְכָה בְּזֶה הַלְּשׁוֹן, מָה שְׁהַקְּשָׁה רֵאשׁוּנָה הִיא
קְשִׁיָּא יִשְׁנָה מִכְּבֵר לְמָה הָיָה מִתְחַלֵּה הָעוֹלָם תְּהוֹ וְכֵהוּ,
וְאַחֲר־כֵּן נִבְרָא הָעוֹלָם בְּשִׁלְמוֹת, הָיָה לוֹ לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּךְ
לְבָרָא הָעוֹלָם בְּמִלּוּאוֹ וּשְׁלִמוֹתוֹ מִיָּד. וְהַשְּׁנִית גַּם־כֵּן אֵינוֹ
קְשִׁיָּא כָּלֵל מֵאַחַר שְׁהַצְדִּיקִים וְכו' אֵינֵם מִתְקָרְבִים אֵילַי, אֲנִי
מְכַרְח לְקָרֵב הַרְשָׁעִים וְקָלִי עוֹלָם אוֹלֵי אַעֲשֶׂה מֵהֶם אֲנָשִׁים
כָּשֵׁרִים בְּאַמֶּת. וּבְאַמֶּת הוֹדוּ בְּעַצְמָם וְלֹא בּוֹשׁוּ אֵילַי הַקְּלִי
עוֹלָם שְׁאֲלִמְלֵא לֹא נִפְטָר רַבְּנֹו זְכוּרֹנֹו לְבִרְכָה בְּזִמְנֵן קְרוֹב
כֵּן לְכַנְיָסְתוֹ לְאוּמִין, הָיוּ בּוֹדָאֵי חוּזְרִים בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
בְּאַמֶּת.

עוֹד שָׁמַעְתִּי אִזּוֹ מִהֶרֶב רַבִּי נִפְתְּלִי שֶׁפַּעַם אַחַת שָׁאַל הוּא
 בְּעֶצְמוֹ אֵת פִּי רַבְּנוֹ זְכוֹרָנוֹ לְבִרְכָה בְּמָה יֵשׁ לְאֵלוֹ
 הַקְּלִי עוֹלָם אֵיזָה יְשִׁיבוֹת וְהִתְקַרְבוֹת אֵלָיו מֵאַחַר שְׁבָאָמַת
 הֵם רְחוּקִים מִקְדָּשְׁתוֹ מְאֹד מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר (וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹו:
 "מִיט וְוֹאם הָאֵלְמִין זִי זִיד אִין אִייד"), וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוֹ זְכוֹרָנוֹ
 לְבִרְכָה בְּמָה יֵשׁ לָכֶם יְשִׁיבוֹת וְהִתְקַרְבוֹת אֶצְלִי הֲלֵא אַתֶּם
 אֶצְלִי רַק כְּמוֹ נּוֹצוֹת שְׁעַל הַבְּגַד שְׁכִשְׁנוּפַח עֲלֵיהֶם מִיַּד
 פּוֹרְחִין וְנִסְתַּלְקִין מֵעֲלָיו. (וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹו: "אֵלֵא מֵאֵי מִיט וְוֹאם הָאֵלְמִט
 אִיר זִיד אִיר זְעַנְט נָאר אַזִּי וְוִי פֶּעֶדְרִין אוֹף אַקֶּאָפְטִין מֵעַן טִיט אַבְּלֵאוֹ צוֹא
 פִּלְיעֵן זִיִּיא זִיד"):

רט

כֹּה אָמַר אֵלוֹ הַקְּלִי עוֹלָם הַנִּכְנָסִין אֶצְלִי כְּכֹר הֵם מְלֵאִים
 חֲרָטוֹת וְהֵם אֵינָם יוֹדְעִים כָּלֵל מֵהוּ חֲרָטָה וְכוּ'
 כְּנִדְפָם בְּהַשְׁיָחוֹת (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן י')

רי

כֹּי בְּאוֹמִין דְּבַר עַמִּי מֵעַנְנֵן נְסִיעָתוֹ, וְאָמַר לִי אִזּוֹ יֵשׁ דְּרָדָּ
 כְּוָה מְבִיַת לַחוּזִין, וּמִשָּׁם אֵל הָהָר, וּמִשָּׁם
 לְסַבֵּב דְּרָדָּ הַנְּהָר הַקָּטָן וְהַגָּשֶׁר, וּמִשָּׁם לְבֵית רַבִּי שְׁמַעוֹן
 וּמִשָּׁם לְבֵית רַבִּי זְלוֹיג וּמִשָּׁם לְאוֹמִין. כִּי בְּדִרְדָּ זֶה יֵצֵא

לאומין, כי בעת השׁרפה בליל שַׁבַּת־קִדְשׁ בָּרַח פְּתָאוּם
בשעת שְׁנַעֲשֶׂה רַעַשׁ הַשׁוֹרְפָה, שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב אִז בְּסַעֲדָתוֹ
בְּלִיל שַׁבַּת, וְאָמַר אִז שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל וְנִשְׁבַּע בְּשַׁבַּת קִדְשׁ,
וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן "אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשַׁבַּת־קִדְשׁ" הִינוּ עַל עֲנִין
הַנִּלְ שֶׁהוּא אִינוּ יוֹדַע כָּלֵל עֲכָשׁוּ, וּבִתּוֹךְ שְׂאֵמַר דְּבָרִים
אֵלוֹ נַעֲשֶׂה רַעַשׁ שֶׁל הַשׁוֹרְפָה (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "שׁוֹיִן
שׁוֹיִין") [כָּבַר כָּבַר] וְתִכְפֹּר בָּרַח מִבֵּיתוֹ לַחוּץ. וְרַץ סְמוּךְ
לְבֵית־הַפְּנִסָּה וְלִשְׁם הִבְיָאוּ לוֹ אִיזָה מַלְבוּשׁ עִם עוֹרוֹת
שְׂלֵא יִתְקַרֵּר חֵם וְשָׁלוֹם מַחֲמַת שְׁהִיָּה אִז חָלוּשׁ מְאֹד.
וְאַחֲר־כֵּן עָבַר הַנְּהַר הַקָּטָן בְּרַגְלָיו בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְעָלָה עַל
הַהַר הַגְּבוּהַ לְמַעְלָה וְיֹשֵׁב שָׁם, וְרָאָה מִשָּׁם כָּל הַשׁוֹרְפָה עַד
שְׁנִשְׂרַף בֵּיתוֹ. וְהַסְפְּרֵי תוֹרוֹת שְׁהוֹצִיאוּ מִבֵּית־הַפְּנִסָּה
וּמִבֵּית־הַמִּדְרָשׁ הָיוּ מְנַחִים סְמוּכִים אֶצְלוֹ. וְגַם כַּמָּה נַפְשׁוֹת
מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּרָחוּ גַם־כֵּן לְשָׁם. וְאַנְחָנוּ הִצְלָנוּ כָּל מָה שְׁהִיָּה
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, לֹא נִשְׂאָר שׁוּם דְּבָר מִרְכּוּשׁוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כִּי
אֵת הַכֹּל הִצְלָנוּ בְּעֹזֶרֶת הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְאַחֲר־כֵּן סְמוּךְ לְאוֹר
יוֹם שַׁבַּת קִדְשׁ בְּאֵתִי אֶצְלוֹ, וְהִיָּה יוֹשֵׁב שָׁם בְּשִׂמְחָה יוֹשֵׁב
וּמְסֻתָּבֵל עַל הָעִיר וְעַל בֵּיתוֹ שְׁנִשְׂרַף. וְאַחֲר־כֵּן הוֹלְכֵתִי
אוֹתוֹ לְתוֹךְ בֵּית בַּקְּצָה הָעִיר שְׁנִצַּל מִהַשׁוֹרְפָה. וְהִלְךְ עִמִּי
סְמוּךְ לְהַנְּהַר הַקָּטָן עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, עָנָה וְאָמַר מִי הָיָה
אוֹמֵר וְכִי עָלָה עַל הַדַּעַת שְׂאֵנְחָנוּ גִלְךָ בְּלִיל שַׁבַּת קִדְשׁ

סמוך לאור יום בזה הדרך על פני השדה. ואחר־כך באנו לבית רבי שמעון וישב שם כל יום שבת קדש. וכיום ראשון יצא משם והלך לבית רבי זלוג שנשא נס־כּן בקצה השני של העיר. ושם ישב כל יום ראשון עד שבא הידיעה מאומין שיסע לשם, בעת שהיה נע ונד, וכל הונו ורכושו ומטלטליו הכל היה מנח מפּוֹר בתוך הבית. ובעת שבא לו הידיעה שיסע לאומין עמדתי אז לפניו, ונתפלה אז מאד ונתלהב פניו מאד.

אחר־כך ביום שלישי נסע לאומין. אחר־כך אמר הנזכר לעיל שיש דרך בזה מבית לחוץ וכו' ומשם לאומין וכו' בנזכר לעיל. הינו כי על היד שהיה אצל המלך המבאר בהמעשה של "הבעל תפלה" שם היו מצירין כל הדרכים שבעולם, על־כּן אמר שגם יש דרך בזה. כלומר שבודאי גם דרך זה היה מציר שם על אותו היד הינו מהבית לחוץ ומשם לההר ומשם להבתים הנ"ל ומשם לאומין. אשרי מי שיזכה להבין זאת לעתיד, כי בענין נסיעתו יש סודות נוראות בכל פסיעה ופסיעה. כי בכל נסיעותיו הקדושות יש רזין עלאין גבוהים מאד, מכל־שכּן בפסיעה האחרונה הזאת שנסע להסתלק שם אשר לא יכלה רעיון סודות נפלאות עצומות ונסתרות רבות שהיה בכל פסיעה ופסיעה ובכל ענין וסבה של עניני הסתלקותו:

ריא

כו בתחלת בניסתו לאומין בא אליו איש אחד שהיה קצת מקרב לרבנו וזכרנו לברכה ואמר לו שאנשי הבית המדרש דשם מתנצלים על שלא באו כלם לקבל פנים ואמר איזה תרוצים על זה. ענה ואמר הוא זכרנו לברכה חסידים חדשים איני מבקש עוד. אם יהיו אנשי-שלומנו הישנים המקרבים מכבר אנשים כשרים באמת מה טוב. ואם לאו די לעולם אני לברד ("פאר גויט בין איד אליו גינג").

ריב

כז אחר שבעות באומין כשנכנס בבית רבי יוסף שמואל התחיל לומר תורה ולא סיים, ולא הייתי אז ושמעתי שהזכיר אז שעל המפרסמים של שקר שיש להם שם ופרסום בעולם נאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו. גם הזכיר שיש צדיקים אמתיים שנתעלם שמם דהינו שאין להם שם ופרסום כראוי להם שזה בחינת (שמות ג'): "זה שמי לעלם" ולא זכיתי לשמע ענין זה כלל מפיו הקדוש:

ריג

כח בעת שישב באומין אמר לר' נפתלי מי יודע מה זאת עשינו פה באומין שאנו מכרחים עכשו להתעכב

בכאן כל כף. כי הדבר נראה שאין אנו יכולים לצאת מכאן
 כי תפסו אותנו לכאן ואין רוצים להניח אותנו מפה:

ריד

ל בעת שהיה לו החולאת של ההוסט [שעול] שנסתלק
 על־ידי־זה, אמר פעם אחת להצדיק המפרסם
 המגיד־מישרים מטירה־או־יצע, אם היו יודעים העולם איך
 הם צריכין אותי, היו כלם נופלים על פניהם ומבקשים
 ומתחננים להשם יתברך שאשוב לבריאותי, כי כל העולם
 צריכין אותי מאד מאד עד שאי אפשר להם כלל להיות
 בלעדִי:

רטו

לא ליל שבת נחמו תק"ע באומין אחר קדוש אמר תורה
 מענגן פשיטותו, הינו מה שהוא לפעמים איש
 פשוט שקורין "פראסטיק", שהוא מחיה עצמו אז בעת
 פשיטותו מהדרך שנסע לארץ־ישראל. ובאר הענגן כמובא
 בספרנו (בסימן ע"ח בלקוטי תנינא) עין שם. ואחר־כך אמר
 שהוא עתה ירא שקורין "פרום", ושמה, ואמר אשרינו
 שהשם יתברך היטיב עמנו מאד שזכינו לקדשת ישראל.
 ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ־ישראל

פי כמה מניעות וכמה בלפולים וכמה מחשבות וכמה עפובים וסכסוכים היה לו על ענין הנסיעה לארץ-ישראל, ומניעות מחמת ממון, והוא קפץ על פלם וגמר העבדא בשלמות, שהיה בארץ-ישראל.

ואמר זה אני מאמין וגם אני יודע הרבה בענין זה שכל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבדות שעושין בשביל איזה עבדא שבקדשה אין שום תנועה ולא שום מחשבה נאבדת כלל, והכל נרשם למעלה לטובה. אשרי בשזוכין לקפץ ולדלג על כל המניעות וזוכין לגמר ולעשות איזה עבדא טובה.

והיה אז בשמחה גדולה וגער ברבי נפתלי על שהיה בוש קצת לנגן אז, ואמר, מה יש לנו להתבייש, כל העולם לא נברא אלא בשבילנו. ("נפתלי וואס האפין מיר זיך צו שעמין"), בשבילנו נברא העולם, והיה אז בשמחה מאד:

רטז

לב על ענין חכמת השיר והמליצה הנקרא בלשונם פאזיא אמר מי שאינו יכול פא זיא [הינו למאס בתאות המשגל פראוי] אינו יכול פאזיא. פי (משלי כ"ט) "רועה זונות יאבד הון", ואל תקרי מהונד אלא מגרונד נמצא שרועה זונות יאבד את הקול והשיר. ועל-כן מי שאינו יכול פא זיא

שִׁיהִיָּה אֶצְלוֹ נִמְאָם וּפֹא וְאִיזָה זִיא שְׁתִּהִיָּה, יִהְיֶה אֶצְלוֹ
 נִמְאָם וּפֹא, אִינוּ יְכוּל פֹּאזִיא וְהִבֵּן. זֶה אָמַר גַּם כֵּן בְּלִיל
 שִׁבְת נַחֲמוּ הַנ"ל, וְדִבְרֵי צַחוּת הֵם מֵעַנְיָן גְּדֹל הַתְּפֹאֲרוֹתוֹ
 בְּבִטּוּל תַּאֲוָה זֹאת בְּתַכְלִית, וְגַם זֶה שִׁנְיָ לְהַתּוֹרָה "וְאַתְחַנֵּן
 פְּרָאֶסְטִיק" הַנ"ל כְּמוֹכֵן בְּהֶרְאִשֵׁי פְּרָקִים שְׁמֻצָּאֵנוּ בְּפִתּוּיֹת
 יְדוֹ הַקְּדוּשָׁה הַשִּׁנְיָ לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת הַמְתַּחֲוִילִים מִתְּנַת חֲנָם
 וְכו' שְׁמַדְבֵּר שֵׁם מְשֻׁמֶרֶת הַבְּרִית. וְעוֹד רָאִינוּ כְּמָה עֲנִינִים
 נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים אֹז, מְלַבֵּד מַה שְׁנַעְעֵלֵם מִמֶּנּוּ הַנִּסְתָּרוֹת לַה'
 אֱלֹקֵינוּ:

ר"ז

ג' בְּאֹמִין נִתְאַכְסֵן תַּחֲלָה בְּעַת בִּיאָתוֹ לְשֵׁם בְּבֵית רַנ"ג
 וַיֵּשֶׁב שָׁם מִן ה' אִיר עַד אֶסְרוּ חַג שְׁבֻעוֹת,
 וְאִנִּי הֵייתִי עִמּוֹ שָׁם כָּל אוֹתָן הַיָּמִים. וְהִיָּה מִבְּקֵשׁ שְׁיִמְצָאוּ
 לוֹ אִיזָה דִירָה לְדוֹר שָׁם עִם בְּנֵי־בֵיתוֹ, וְהֵינּוּ מְחַפְּשִׁים
 בְּשִׁבְלֵוֹ בְּכָל הָעִיר אִיזָה דִירָה שְׁתִּהִיָּה טוֹבָה לְפָנָיו, וְלֹא
 נִזְדַּמְּן דִירָה פְּרִצוֹנוֹ פְּרִאוֹי לוֹ. וּפְתָאוּם בֹּא אִישׁ אֶחָד וְכו',
 וְאָמַר שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ בְּחֲנָם דִּירָתוֹ שֶׁהִיא דִירָה נְאֻה וְטוֹבָה
 לְפָנָיו מְאֹד מִחֲמַת שְׁיִישׁ שָׁם כְּמָה חֲדָרִים. וְגַם יֵשׁ שָׁם גַּן
 לְפָנָי הַחֲלוּנוֹת שְׁכָל זֶה טוֹב לְעַנְיָן הַחוּלְאָת הַקְּשָׁה שֶׁהִיָּה לוֹ
 שֶׁהִיָּה צְרִיךְ דִירָה גְּדוּלָה שִׁיהִיָּה לַה' אֲוִיר הַרְּבֵה. אֵךְ לֹא

אֶסְתַּעֲיָא מִלְתָּא אִזְו שְׂיִכְנַם בְּאוֹתָהּ הַדִּירָה וְנִכְנַם בְּבֵית רַבִּי
 יוֹסֵף שְׁמוּאֵל שְׂשֻׁכְרוּ עֲבוּרוֹ, וְנִכְנַם לְשֵׁם בְּיוֹם אֶסְרוּ-חַג
 שְׁבוּעוֹת הַנַּ"ל וַיֵּשֶׁב שָׁם כַּמָּה שְׁבוּעוֹת. וְאָמַר לִי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה גַם זֶה יִהְיֶה מַעֲשֵׂה בְּיָמֵים הַבָּאִים מֵה שְׁפִתָּאוּם בָּא
 אַחַד הַנַּ"ל וְרָצָה לְתַן לוֹ דִּירְתוֹ בְּחַנָּם, אֲשֶׁר לֹא הִיתָה לוֹ
 שׁוּם הַכְּרוֹת עֲמוֹ מִכְּפָר.

וּבְבֵית רַבִּי יוֹסֵף-שְׁמוּאֵל יָשַׁב שָׁם עִם קְצַת אַנְשֵׁי בֵיתוֹ, אֲבָל
 לֹא הִיתָה הַדִּירָה טוֹב לְפָנָיו כְּלָל כִּי לֹא הָיָה שָׁם
 אֲוִיר טוֹב וְרַחֵב כְּמוֹ שֶׁהָיָה צְרִיךְ. וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּתַחֲלַת חֹדֶשׁ
 מִנְחָם אֲב וְנִכְנַם לְבֵית הָאִישׁ הַנַּ"ל שְׂבָקֵשׁ אוֹתוֹ כְּנַ"ל. וְתַכְפֵּה
 שְׂנִכְנַם לְשֵׁם בָּא אֵלָיו אִישׁ אֶחָד מֵאוּמִין וְהִתְחִיל לְבָרְכוֹ שְׂיִשֵּׁב
 שָׁם לְאַרְבֵּי יָמִים כְּנֶהְגּוּ. וְאָמַר שְׂבֻדָּאי דִּירָה זֶה טוֹב לְפָנָיו
 מִחֲמַת שְׂיִישׁ שָׁם אֲוִיר נָאֵה. עֲנֵה רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר
 וְהִרְאָה בְּאַצְבָּעוֹ לַחֲוִין וְאָמַר הִרְאִיתֶם הֲגֵן הָיָה כַּמָּה הוּא טוֹב
 וַיִּפֶּה ("וַיֵּא אִיפְעֵלֵט אִיִּד דְּעַר נֶארְטִין") [אִיִּד מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֵיךְ הֲגֵן]
 וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא סוֹבֵר שְׂמִשְׁבַּח אֶת הֲגֵן שְׂלַפְנֵי הַחֲלוֹנוֹת.
 הַשִּׁיב רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְהִרְאָה בְּאַצְבָּעוֹ עַל הַבֵּית הַחַיִּים,
 כִּי הַבֵּית הַחַיִּים הָיָה נֶרְאָה שָׁם בְּרַחוּק מִתּוֹךְ הַחֲלוֹנוֹת, כִּי הָיָה
 עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ. וְאָמַר עַל זֶה הֲגֵן אֲנִי אוֹמֵר. עֲנֵה וְאָמַר אֵין אַתֶּם
 יוֹדְעִים גְּדֹל יְקִרַת מַעֲלַת קִדְשַׁת זֶה הַבֵּית הַחַיִּים דְּפֵה, כִּי הוּא
 יְקָר וְקְדוּשׁ מְאֹד. וְכֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר עִם כַּמָּה

אנשים, והפליג מאד בשבח הבית החיים של אומין. כי מנחים שם כמה קדושים אלפים ורבבות. כי שם היתה ההריגה הגדולה בעת הבריחה שנהרגו שם אלפים ורבבות נפשות קדושים מישראל, והיה שם קדוש השם הרבה מאד. וכמה פעמים אמר בפרוש לפני ולפני עוד כמה אנשים שטוב לפניו לשכב שם. מחמת שהיה שם קדוש השם הרבה מאד, ואחר-כך נתקומו דבריו בלם ונסתלק באומין בבית האיש הג'ל שנתן לו דירתו בג'ל, או המה ראו פן תמהו והבינו בלם שכל עקר ביאתו לאומין היה בשביל להסתלק שם. באשר נשמע מפיו בפרוש כמה פעמים.

ובענין ישיבתו באומין לא תמלא און משמע מה ששמענו קצת מעט מזועיר במטה מן הים מפיו הקדוש, ומה שהתנוצץ לנו בשכלנו איזה התנוצצות בזה כפי הדברים ששמענו ברמז מפיו. כי עשה שם באותו הקיץ שישב שם תקונים עצומים נפלאים ונוראים מאד, ושם עסק ביותר ויותר בענין תקון הנשמות כפי המובן מהמעשה שספר לפנינו בכניסתו לשם. (לעיל ק"צ) וקדם הסתלקותו הזכיר אותי אז מעשה זו ואמר הזכרת מעשה שספרתי לך וכו' בג'ל.

שוב שמעתי מאיש אחד שנסע עמו וזכרנו לברכה בעת שיצא מז'לאטיפאליע לדור פה ברסלב, ואז בדרך

נסיעתו עבר דרך אומין, ומדי נסעם בכניסתם לעיר עברו סמוך אצל בית החיים. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר, כמה נאה ויפה לשכב על בית החיים הזה. וכשמעי זאת עמדתי מרעיד פי עתה אנו רואים שזה כמה שנים מקדם עלתה זאת במחשבה, ונודע לו שמקום מנוחתו יהיה באומין, פי בעת שנכנס לפרסלב היה כמה שנים קדם הסתלקותו. וכל מה שעבר עליו מיום שנכנס לפרסלב עד יום הסתלקותו, וכל מה שפעל באלו השנים אפלו כפי מה שהתנוצץ בדעתי לא יספיקו כל אילי נביות לבאר אפס קצה מהם. ועצת ה' לעולם תעמד, פי סוף כל סוף נשארה המתנה טוב בידינו מאחר שזכינו שהחמדה גנוזה נגנוזה בסביבותינו באומין באשר עלתה במחשבה לפניו זה כמה. ועל ידי זה עדין יש לנו תקנה לזכות לכל הטוב אשר חפץ להיטיב עמנו לנצח. ודבר אלקינו יקום לעולם. ובכל זה יש בלבי הרבה אך אי אפשר לבאר מחמת חשכת העולם:

ריח

לד באומין קדם ראש השנה האחרון היה מספר עם אנשים ש'לו מענין הסתלקותו, שכבר הוא אצלו שלש שנים אחר הסתלקותו פי מעת שבא עליו החולאת הוא נחשב בעיניו שכבר נסתלק מן העולם, ואמר

שאינו יודע באיזה זכות הוא חי בנים כל שלש שנים אלו וכו' אז ספרו אנשיו עמו והיו מתאנחים מאד כי מה נעשה ועל מי יעזב אותנו. והשיב רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים פשרים. ולא פשרים בלבד אלא אפלו צדיקים וטובים תהיו. כי השם יתברך יעזר לי בודאי שיהיה פרצוני כאשר רציתי מכבר, כי בעזרת השם גמרתו ואגמור פרצוני בודאי ("בעזרת השם אף האב אים גיפירט אין וועל אוים פירן"). ואמר שכל מי שייגע ויתחבר לאחד מאנשי־שלו־מנו בודאי יהיה איש פשר באמת, ולא איש פשר בלבד אלא אפלו צדיק גמור כמו שאני רוצה. וענין לקמן בענין מעלת המתקרבים אליו:

ריט

לה כל ימי הקנין הנ"ל היה מצפה מאד שנהיה שם בראש־השנה כי העקר הוא אצלו ראש־השנה, ואמר שכל עסקו הוא ראש־השנה. ובימי חג השבועות נתקבצו לשם גם־כן הרבה מאנשי־שלו־מנו והיו סבורים שיאמר תורה כאשר היה מנהגו בכל חג השבועות, אבל לא אמר אז שום תורה בשבועות הנ"ל, ואמר אז שאין אתם חוטאים כל כך במבאר לעיל (סימן ר"ב). אבל בראש־השנה אמר תורה נפלאה שם באומין, והיא "תקעו" (בלקוסי

תנינא סימן ח') המתחיל: "אף על פי שתוכחה דבר גדול".
 ובראש־השנה ביום א' שחל אז בשבת קדש אחר אכילת
 סעדת שחרית שאז היה דרכו להתחיל להכין עצמו לומר
 תורה, פי אמירת התורה בראש־השנה ובשבעות היתה
 תמיד בין השמשות של יום השני הינו שהתחיל בסוף יום
 א' דיום־טוב ונמשך הרבה לתוך ליל ב'. ואז באותו ראש־
 השנה בעת שהיה צריך להכין עצמו לומר תורה. התחיל
 להתגבר עליו חלי ההוסט בהתגברות גדול מאד והתחיל
 לפלט דם הרבה על־ידי ההוסט מה שלא היה פן זמן רב.
 פי אף־על־פי שההוסט לא פסק ממנו כל ימי חליו, שנמשך
 יותר משלש שנים, אבל לא היה ההוסט כִּי־אם עם לחות,
 אבל לא עם דם. והתגבר עליו ההוסט עם יציאת דם הרבה
 מאד, והיה פולט דם הרבה, כמו קלוח מים ממש. אשר לא
 יאמן כי יספר כי נתמלאו כמה בלים מדמו. והיה לו הקאות
 הרבה, ואמר שמעולם לא היו לו הקאות כִּי־אם אז באותו
 העת. ותקף התגברות החולאת אז היה בלי שעור עד
 שפמעט היה נסתלק אז. ונמשך כמה שעות עד שנעשה
 לילה, ונמשך גם לתוך הלילה איזה שעות.

ואנחנו כבר היינו עומדים מוכנים בבית אחר והיינו
 מצפים שיכנס ויאמר תורה. והיינו שם אנשים
 רבים מאד כמה מאות אנשים, הן אורחים אנשי־שלומו

שְׁהָיוּ אִזּוֹ רַבִּים מְאֹד כַּמָּה מְאוֹת, חוּץ שְׂאֵר אַנְשֵׁי הָעִיר
 שֶׁבָּאוּ גַם־כֵּן לְשִׁמְעַת תּוֹרָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ. וְהָיָה עֵינֵינוּ כְּלוֹת
 כָּל הַיּוֹם שְׂיֻכְנָם, וְהָיָה שֶׁם דַּחַק גָּדוֹל שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר
 לְסַבֵּל, וּכְמַעַט הָיְתָה סְכָנוֹת נַפְשׁוֹת מְגַדֵּל הַדַּחַק, וְנִמְשָׁךְ
 לְתוֹךְ הַלְּיָלָה וְעַד־כֵּן לֹא נִכְנַס מִחַמַּת הַתְּגַבְרוֹת הַחוֹלְאֹת
 מְאֹד. אַחֲר־כֵּן שָׁלַח לְקַרְא אוֹתִי וּבֵאתִי אֵלָיו, וּכְבָר הָיוּ
 גֵּרוֹת דּוֹלָקִים בְּחִדְרוֹ וְקִצַּת אַנְשִׁים עוֹמְדִים לְפָנָיו הֵינּוּ רַבִּי
 שֶׁמְעוֹן וְאַחִיו רַבִּי יַחִיאֵל זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה וְעוֹד מְעַט אַנְשִׁים.
 וְשָׂאל אוֹתִי מָה לַעֲשׂוֹת כִּי אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לֹמַר תּוֹרָה.
 וְהִתְחַלֵּתִי לְדַבֵּר עִמּוֹ הֲלֹא גַם כְּשֶׁבֵאתֶם מִלְּעַמְמִרְגָּן הָיָה גַם־
 כֵּן בְּלִתי דְּרָךְ הַטָּבַע שֶׁתֹּאמְרוּ אִזּוֹ תּוֹרָה, כִּי גַם אִזּוֹ הָיָה
 חֲלָשׁ מְאֹד, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אָמַרְתֶּם תּוֹרָה אִזּוֹ הִרְבֵּה בְּרֵאשִׁי
 הַשָּׁנָה. וְעוֹד כִּיּוֹצֵא בְּזֶה דִּבְרַתִי עִמּוֹ. עָנָה וְאָמַר אִם־כֵּן
 אָמְסֹר נַפְשִׁי. וְהָרִים יָדָיו כְּמַדְבֵּר הֲרִינִי מוֹכֵן לְמִסַּר נַפְשִׁי
 בְּשִׁבִיל לֹמַר תּוֹרָה. וְשָׁלַח אוֹתִי לַעֲשׂוֹת לוֹ מְקוֹם שֶׁם
 לְהַעֲמִיד הַכֶּסֶף סָמוּךְ לַפֶּתַח. כִּי אוֹלֵי יְהִיָה הַהִכָּרַח
 לְהוֹצִיאוֹ בְּאִמְצַע חֵם וְשָׁלוֹם, וְכֵן עָשִׂינוּ. וְאַחֲר־כֵּן נִכְנַס
 בְּחַלְיוֹת גָּדוֹל מְאֹד וְעָלָה וַיֵּשֶׁב עַל הַכֶּסֶף הַגְּבוּהָ שֶׁעָשׂוּ
 בְּשִׁבִיל אִמִּירַת הַתּוֹרָה וַיֵּשֶׁב קִצַּת. וְאַחֲר־כֵּן אָמַר תּוֹרָה
 נִפְלְאָה הַנִּזְ"ל בְּקוֹל נְמוּךְ. וּכְשֶׁהִתְחִיל לֹמַר לֹא הָיָה שׁוֹם
 דְּרָךְ הַטָּבַע שְׂיֻכַל לְסִים כִּי כְמַעַט לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְדַבֵּר

אָפְלוּ דְבוּר אֶחָד מֵעֵצִים חֲלִישוֹתוֹ, מִכָּל־שָׁפֵן לֹאמַר תּוֹרָה גְבוּהָ וּגְדוּלָהּ כְּזוֹ. אֵךְ הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ הִיָּה בְּעֵזְרוֹ וְגַמַּר כָּל הַתּוֹרָה בְּשָׁלְמוֹת בְּעֵזֶרֶת הַשֵּׁם עַד הַסּוּף. רַק סִיּוּם הַפְּרוּשׁ עַל הַפְּסוּק "תִּקְעוּ" לֹא אָמַר אִזּוֹ רַק אַחַר יוֹם־כַּפּוּר. גַּם הִיָּה שֵׁם דַּחַק גְּדוֹל וְרַעַשׁ גְּדוֹל בְּעֵת אַמִּירַת הַתּוֹרָה, כִּי מִגְּדֹל רַבּוּי הָעַם לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַשְׁקִיטֵם לְגַמְרֵי מַה שְּׁלֹא הָיָה בֵּן בְּשׁוּם פְּעַם. כִּי תַמִּיד בְּכָל עֵת שְׁאָמַר תּוֹרָה, הָיוּ שׁוֹתְקִים וְשׁוֹקְטִים כָּלֵם כְּנֶהְגּוּ, אֲבָל אִזּוֹ אַף־עַל־פִּי שְׁהַשְׁקִימוֹם וְהַשְׁתִּיקוּ אוֹתָם בְּתַחֲלָה כְּנֶהְגּוּ, אֵף עַל־פִּי־כֵן בְּכָל פְּעַם נִתְעוֹרְרוּ בְּאִמְצַע מֵעֵצִים הַדַּחַק שְׁלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְסַבֵּל. וְכַמּוֹה אֲנָשִׁים הָיוּ בְּסַפְּנָה אִזּוֹ וְכַמְעַט שֶׁנִּפְּלוּ חֲלָשׁוֹת וַיֵּצְאוּ בְּמַהֲרָה לַחוּץ. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכִינוּ שְׁגַמַּר אִזּוֹ כָּל הַתּוֹרָה בְּאֵרִיכוֹת גְּדוֹל מְאֹד, אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת:

רכ

לוּ בְּעָרְבֵי רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה דִּבֶּר עִמָּנוּ מִהֲרַב מִבְּרַסְלָב שְׁלֹא הָיָה עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה אִזּוֹ בְּאוּמִין, וְאָמַר לָנוּ מַה אָמַר לָכֵם אִין דְּבַר גְּדוֹל מְזֵה, הֵינּוּ לְהִיּוֹת אֶצְלֵי עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה. אַף־עַל־פִּי שְׁשֹׂאֵר צְדִיקִים אֵינָם אוֹמְרִים כֵּךְ, כִּי אֶצְלָם אֵינּוּ חַיִּיב גְּדוֹל כָּל כֵּךְ לְהִיּוֹת אֶצְלָם עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, הֲרֵי עוֹד קִשְׂיָא אַחַת. [כְּלוּמַר בְּלֹא זֶה כִּבְר מְקַשִּׁים עָלָיו קִשְׂיּוֹת

הרבה תמיד, ויהיה קשה עליו עוד קשיא זו גם כן מה שהוא מזהיר ביותר להיות אצלו על ראשה שנה דיקא יותר משאר הגדולים]. ואמר שכל עסקו הוא רק ראש השנה והפליג אז מאד מאד להיות אצלו בראשה שנה (ואמר בלשון אשכנזי בזה הלשון: "וואס זאל איך אייד זאגן קיין גרעסערס דער פון איז ניט פארהנדן, אי אנדערע זאגן ניט אזוי, נא איז נאך אקשיא, גאר מיין זאך איז ראשה שנה") [מה אומר לכם דבר גדול מזה אין. אי [מדוע] אחרים אינם אומרים כך נו זה עוד קשיא כל עניני הוא ראש השנה] גם כבר אמר ("אויף ראשה שנה דארפן אלע זיין") [על ראש השנה כלם צריכים להיות]. וכך זה היה באומין בראשה שנה האחרון שאז דבר עמנו זאת. וגם מכבר דבר עמנו הרבה שהוא מזהיר ומצוה לכל מי שרוצה לשמע ולצית אותו שיהיה אצלו על ראשה שנה. ואמר שהיו צריכין לעשות כרוז וכו' במבאר במקום אחר (לקמן ת"ג). ודבר מזה הרבה כמה פעמים:

רכא

א בראשה שנה האחרון באומין, סמוך להסתלקותו שהיה בבית רנ"ג. והתפללנו בתוך האמבאר [אכסדרא] ואמר שהיו צריכין לחזק אז בתפלה ביותר, ואמר שעכשו ראוי לכם להסתפל יותר פוק חזי

מַעֲמֵבֵר (נִרְאָה לְעֵינַיִת דַּעֲתִי; עַל דְּרַךְ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת מֵה). פּוֹק חַזִּי מֵאֵי עִמָּא דְּכַר). וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים לֹא שָׁמְנוּ לֵב לְדַבְרֵי הַקְּדוֹשִׁים וְלֹא זָכִינוּ לַהֲבִינָם. וּבְסֻמוֹךְ נִסְתַּלַּק מֵאֹר עֵינֵינוּ הוֹדְנוּ פֶּאֲרֵנוּ קִדְשָׁתְנוּ, אִבְדְנוּ מֵה שְׁאִבְדְנוּ. אֱלוֹ כֹל הַיָּמִים דִּיזוּ וְכֹל הָאֲנָמִים קוֹלְמוֹסִים וְכוּ' לֹא יִסְפִּיקוּ לְבָאֵר אַחַת מֵאֵלֶּף וּרְבֻבוֹת מֵה שְׁהִפְסְדְנוּ בַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים. אוֹי לָנוּ כִּי שָׁדְדְנוּ. זֹאת נַחֲמָתְנוּ בְּעֵינֵינוּ כִּי מַעֲט מִתּוֹרַתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לֹא שָׁכַחְנוּ. לוֹיֵא תּוֹרַתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שְׁעִשׂוּעֵנוּ וְכוּ' וְעַל־כֵּן עֲדִין לֹא פָּסְקָה חֵם וְשְׁלוֹם תְּקוּנָתוּ, עוֹד נִקְנָה וְנִיחַל וְנִצְפָה לְיִשׁוּעוֹת הַשֵּׁם כִּי אֵין מַעֲצוֹר לָהּ לְהוֹשִׁיעַ עוֹד בְּרַחֲמֵי הַמְּרַבִּים, יֵשׁוּב יִרְחַמְנוּ לְשַׁלַּח לָנוּ בְּקִרּוֹב גּוֹאֵל צָדֵק יֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ, כִּימוֹת עֲנִיתְנוּ יִשְׁמַחְנוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

רכב

לֵח בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹן שָׂאוּ הַתְּנַבֵּר עָלָיו הַחֹלְלֹת מְאֹד כְּנֻזֵּר לְעֵיל. וּבְלִיל הַשְּׁנִי דְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה אַחַר אֲמִירַת הַתּוֹרָה אַחֲר־כֵּךְ, הַתְּנַבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר הַחֹלְלֹת שָׁלוֹ. וְעַמְדוֹ קָצַת אֲנָשִׁים אֶצְלוֹ וְהָיוּ רָצִים וְהוֹלְכִים בְּמַהִירוֹת לְהַבִּיא הַדְּאֻקְטִיר וְלֹא יָכְלוּ לְהַבִּיאוּ, כִּי הָיָה בְּאֻמְצַע הַלֵּילָה. עֲנָה וְאָמַר טוֹב לְהוֹדוֹת לָהּ עַל שְׁלֵא בָּא

הדאקטיר. ואמר כל מי שרוצה לחום על חייו, יתאמן שלא יניח לבוא לשום דאקטיר אצלו, אף-על-פי שאחר-כך יכול להיות שאני בעצמי אצוה להביא לי דאקטיר. אף-על-פי-כן תראו אתם לבלי להניח שיבא אצלי שום דאקטיר, וכן הוה אחר-כך שבעונותינו הרבים לא קימנו דבריו. כי אחר-כך בערב ספות שהתגבר עליו החולאת ביותר. והתחילו פמה אנשים לצעק להביא הדאקטיר, וגם הוא בעצמו צוה להביא הדאקטיר. ואנכי לא רציתי בשום אפן שיביאו דאקטיר אף-על-פי שגראה להאנשים שהוא בעצמו מסכים להביא דאקטיר, אף-על-פי-כן ידעתי האמת שפאמת אין זה רצונו כלל, אף-על-פי שעדן לא ידעתי אז כלל מה שאמר בליל ב' דראש-השנה הנ"ל שהזהיר לבלי להניח לבוא אצלו דאקטיר, אף-על-פי שיצוה בעצמו כנ"ל, כי אני בעצמי לא הייתי אז אצלו כשאמר זאת, אף-על-פי-כן ידעתי בעצמו כפי השיחות הקדושות ששמענו מפיו הקדוש מקדם, שבודאי באמת אין חפץ בשום אפן את הדאקטיר. רק שהוא מוכרח להסכים לקרא דאקטיר מחמת העולם שאומרים להביא דאקטיר ואינו יכול לשנות דעתם. כי בן היות דרבו, אף-על-פי שהוא ידע בעצמו שדבר זה אין טוב לפניו, אף על-פי-כן אם היו אנשים מפצירים לעשות אותו הדבר לא עבר על דעתם. וכן היה בכמה

דברים. והוא בעצמו חשב פעם אחד כמה דברים שעשה בשביל רצון אנשים שהפצירו בו לעשות אף על פי שידע בעצמו שלא יועיל כלל וכו' וכן היה בענין הדאקטור. ומחמת זה לא רציתי בשום אופן שיקראו דאקטור, אבל לא היה אפשר להתגבר לכפל דעתם בפרט שגם הוא זכרונו לברכה היה נראה שמספים עמהם, בפרט שהתגבר החולאת מאד, על כן אחר כך קראו דאקטור בערב סבות וכו' והלואי לא היו קוראין אותו כי לא הועיל כלל, וכפי הנראה קרב הסתלקותו.

ואז בליל השני דראש השנה בעת שהתגבר עליו החולאת מאד ענה ואמר להאיש שעמד לפניו אז. הלא מן המיתה כבר אין אני מתירא כלל. ענה ואמר הלא אף על פי כן עשינו איזה דברים בעולם (כלומר מה שתקן והחזיר בתשובה אלפים ורבבות נפשות. הן נפשות בני אדם המלכשים בגוף והן נשמות וכו' אלפי אלפים ורפי רבבות וכו' שעסק כמה שנים לתקנם. וכיצא בזה שאר תקונים עליונים ונוראים שתקן, וכמה תורות נוראות ומעשיות נפלאות פלאי פלאות שנגלה וכיצא בזה וכו' וכו'). ותפס אז איש אחד ומפח לו בכתפיו ואמר לו בזה הלשון: אברמיל (פרוש כך היה שם האיש שדבר עמו כי היה שמו אברהם) "מיר האבן זיך פארט עפיים גיטאהן אויף דער וועלט" [אברהם, מפל מקום עשינו משהו בזה העולם] והבן:

רכג

לט סמוך להסתלקותו בעת התגברות החולאת שהיה לו והיה חלוש מאד, וכמעט שנגוע בכל עת, והיינו עומדים לפניו והוא זכרונו לברכה היה יושב על הפסא חלוש מאד והיה מיסר ביסורים גדולים מאד. והיה מדבר עמנו בדרך קבלנא על גדל יסוריו. בתוך כך סתם ידיו בחזקה ועשה אגרוף ונגע באגרוף ידיו בכח כאומר אף-על-פי-כן כחי חזק בקרבי מאד, ואי אפשר לציר זאת בכתב. והמובן מדבריו שגם בעצם חלישת הגוף, עדין כחו חזק ואמין, ועדין כחו הולך ומתגבר לגמר הכל פרצונו בעזרת השם יתברך. סמוך להסתלקותו נכנס אליו רבי מאיר ותפסו פגדו של צמר ואמר ברמיזה אה מה חזק וכי':

רכד

מ כשהיה שוכב וגונח גניחות הרבה מאד. אחר-כך ענה ואמר אין זה שיק לי כלל רק אחד עומד ומכה והוא במקום שהוא:

רכה

מא כפר הבטיח רבנו זכרונו לברכה בחייו ויחד שני עדים בשרים על-זה שפשיסתלק פשיבואו על קברו

ויהנו פרוטה לצדקה (אמר המעתיק: שמעתי מהרב רבי נפתלי זכרנו לברכה שהוא היה אחד משני העדים שיחד רבנו זכרנו לברכה על ענין זה, הינו הרב מורנו רבי אהרן זכרנו לברכה והרב רבי נפתלי פנ"ל. ואמר אז רבנו זכרנו לברכה בזה הלשון פשיבואו על קברי ויהנו פרוטה לצדקה בעבורי (רצונו לומר בעבור הזכרת נשמתו הקדושה פנהג. ובלשון אשכנז: "אין ועט געפיין אפרוטה צדקה פון מייניט וועגין וכו'") ויאמרו אלו העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו בשביל תקון למקרה לילה רחמנא לצלן, אז יניח רבנו עצמו לארד ולרחב, ובודאי יושיע לזה האדם ואמר שבהפאות יוציא אותו מהגיהנם אפלו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה, אפלו אם עבר מה שעבר. רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאולתו חס ושלום.

ובלילה שקדם הסתלקותו אמר מה לכם לדאג מאחר שאני הולך לפניכם. ומה אם הנשמות שלא הכירו אותי כלל. הם מצפים על תקונים שלי מכל שבן אתם וכו'. (וכן אפלו אלו שלא זכו להכיר את רבנו זכרנו לברכה בחייו, פשיבואו על קברו הקדוש ויסמכו עליו, וילמדו ספריו הקדושים וירגילו עצמם לילך בדרךיו הקדושים הנאמרים בספריו הקדושים, בודאי יש להם על מה שיסמכו. אשריהם אשרי חלקם, ולא יאשמו כל החוסים בו, כי כבר גלה דעתו בכמה לשונות בפרוש וברמז שכל מה שעוסק עמנו אינו

בְּשִׁבְלֵנוּ לְבַד, כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה,
וְכַמְבָּאָר מִזֶּה לְקַמְזן) (וְעַן שִׁיחֹת הַרְ"ן ר"ט):

רבו

מב **שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי נִפְתְּלִי** שְׁאָמַר בְּאוּמִין, כְּצִאתִי אֶת הָעִיר
אֶפְרָשׁ אֶת כַּפֵּי (שְׁמוֹת ט):

רבז

מג **שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי נִפְתְּלִי** שְׁאָמַר לוֹ קִדְּם רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה
בְּאוּמִין, הִנֵּה הוֹלֵךְ לְקִרְאֵתְנוּ הֵר גְּדוֹל וְנוֹרָא
מְאֹד, אֵךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים אֶל הָהָר אִם הָהָר
הוֹלֵךְ אֵלֵינוּ:

רבח

מד **פַּעַם אַחַת** אָמַר הֵלֵא שְׁבֵרוּ אוֹתְנוּ כַּחֲרֵם הַנְּשֹׁבֵר הֵלֵא
הַיִּיתִי סָבוּר שְׁאַתֶּם כָּלְכֶם תִּהְיוּ צַדִּיקִים. צַדִּיקִים
גְּדוֹלִים עִם שְׁכָל כְּזֶה שְׁבַכְמָה דוֹרוֹת לֹא הָיָה שְׁכָל כְּזֶה,
וְעַתָּה שְׁבֵרוּ אוֹתְנוּ כַּחֲרֵם הַנְּשֹׁבֵר:

רבט

מה **פַּעַם אַחַד** שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה יְהִיָּה מִהֲדַבְּרוֹרִים שְׁנִדְבְּרוּ
וְכו' הֵינּוּ מַה שְׁבַתְחֵלָה שְׁמַעְנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ

כִּמְה דְבוּרִים שְׁהִיָּה נִרְאָה שְׂיֵאָרִיךְ יָמִים וַיִּגְמַר כְּחֻפְצוֹ וְכוּ'.
 עָנָה וְאָמַר, הַשְּׂמַעְתֶּם מָה שֶׁהוּא שׂוֹאֵל, גַּם אֲצִלִּי בְּעֲצָמֵי
 קִשְׁיָה עֲנִינָן זֶה ("עַם אִיז מִיר אוֹיךְ קִשְׁיָה"). וְאָף־עַל־פִּי־כֵן אָמַר אֲנִי
 לֹא גַמְרִתִּי [בְּלִשׁוֹן תְּמִיחָה] כְּכֹר גַּמְרִתִּי וְאֶגְמַר. ("אִיךְ הָאֵב גִּיט
 אוֹיִם גִּפִּירֵט [בְּתַמְיָה] אִיךְ הָאֵב אוֹיִם גִּפִּירֵט אִוֹן וְעַל אוֹיִם פִּירִין") כְּמוֹבֵא
 בְּמִקּוּם אַחֵר (לְקַמֵּן ש"כ"ב). גַּם כְּשֶׁנִּסְעַע לְאוּמִין וְאֲנִי נִסְעֵתִי עִמּוֹ
 דִּבְרַ עִמִּי מֵעֲנִינָן שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹמַר תְּמִיד כְּמוֹבֵא לְעִיל
 (סִימָן קפ"ח).

וּלְבֵאֵר כָּל אֵלוֹ הָעֲנִינִים צְרִיכִין לְסַפֵּר הִרְבֵּה אֲשֶׁר לֹא
 יִסְפִּיקוּ כְּמָה יִרְעוֹת. וְהַכֵּלֵל בְּתַחֲלָה עָלָה
 בְּמַחֲשָׁבָה כְּשֶׁנִּתְקַרְבְּנוּ אֵלָיו שְׂיִגְמַר הַתְּקוּן מִיָּד, וְכֵמָה
 דְבוּרִים שְׂנִדְבְּרוּ מֵעִין זֶה, אִיךְ אַחֲר־כֵּן בְּעוֹנוֹתֵינוּ הִרְבִּים
 וּבְעוֹנוֹת הַדּוֹר, וּמִגִּדֵּל הַתְּנַגְרוֹת הַשְּׂמָן עַד שֶׁהִרְבֵּה מִחֻלְקַת
 גְּדוּל עָלָיו, עַל־יְדֵי כָּל זֶה נִתְפַּלְּפֵל הָעוֹלָם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל
 לְגַמֵּר בְּחַיָּו מָה שְׂרָצָה. וְאָף־עַל־פִּי־כֵן אָמַר שְׂגַמַּר וַיִּגְמַר
 כִּנ"ל, כִּי אַחֲר שְׂבֵא מְלַעַמְבְּרָג זָכָה לְדַרְךָ כְּזֶה וְדִבְרַ דְבוּרִים
 כְּאֵלָה שְׂעַל יְדֵי זֶה לֹא יִכְפֶּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וְעַד, וְכֹאֲשֶׁר
 שְׂמַעֲתִי בְּשִׁמּוֹ שְׂאָמַר כְּזֶה הַלִּשׁוֹן ("מִיִּין פִּיעֵרֵל וְעַט שׂוִין מְלוֹאִין
 בִּז מְשִׁיחַ וְעַט קוּמִין") [הָאֵשׁ שְׂלִי תוֹקֵד עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ]
 כְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

נְנַחֵם נַחֲמָם נַחֲמָם מְאוּמָן

סֵפֶר
חַי מוֹהֲרֵ"ן

חֵלֶק שֵׁנִי

וּנְקָרָא בְּשֵׁם שְׁבַחֵי מוֹהֲרֵ"ן

מִזִּרְנוּ וְרַבְּנוּ הָרַב רַבֵּי נַחֲמָן

הוצאת

משרד פרסום

נ נח נחמ נחמן מאמן

שיר ידידות לכבוד מורנו ורֵבנו

נמצא באמתחתו של אחד מאנשי־שלוֹמנו

שיר זה בפירים יסרתיו. לכבוד אֲדוֹנָנו מורנו ורֵבנו רִפְדָתוֹ. אין כבוד אלא מכבוד תורתו כִּפְדָתוֹ. זְעִיר מִשֵּׁם זְעִיר מִשֵּׁם קִבְצָתוֹ. כי מעולם מקצת שִׁבְחוֹ לְהוֹת

על לשוני חִמְדָתוֹ. יַעֲתִיו וּמִצָּאתוֹ שְׁמָרְתוֹ וְלֹא אֲבָדְתוֹ:

לְמִנְצַח אֲשֶׁר לְנֶצַח יִנְצַח. בְּמוֹמַר שִׁיר בְּנִינּוֹת אֲנֻצָּה:
רַחֵשׁ לִבִּי אֲנֹשׁ מִמֶּנּוּ לֹא הִתְפַּחֵשׁ.
בְּנִעְנוּעַ שְׁפָתַיִם הִכִּיר לַחֵשׁ:

לְמִנְצַח לְמִדָּתוֹ נֻצַּח. כִּי־אֲשֶׁר פִּיּוֹ פָצַח. הָאֲנִי לֹא נִצַּחְתִּי, נִצַּחְתִּי וְאֲנֻצָּה:
לְבִי וּמִצְפוּנָה מִמֶּנּוּ לֹא אֲכַחֵשׁ.
לְהוֹדוֹת לְפָנָיו אֲמַהַר וְאֲחִישׁ . . .

עַל־כֵּן נִחְמַן בְּשֵׁם יִקְרָא בְּפִצַּח. כִּי דִבֵּר אִישׁ וְעֵצָתוֹ יִבִּין וְיִרְחֵשׁ. כִּי פִלֵּא יוֹעֵץ הוּא וְנִבּוֹן לַחֵשׁ

מִטּוֹב הוּא וּמִצִּיל חוֹסְיוֹ מֵעֵצַת נַחֵשׁ. הַמְחַרֵּף בְּרֻצָּה:
רִיבִיו עָלָיו כְּדוֹ כָּזָב וְכַחֵשׁ:

שׁוֹשְׁנִים שְׁפָתוֹתָיו מַעֲשֶׂה רֹקַח. פִּקְמַת סָמִים לְרִיחַ נִיחוּחַ. עֵצַת נֶפֶשׁ בְּמַחֵק יִפְצַח:
אוֹמֵר אֲבִיעַ עָלַי מִתְחִיל וְגוֹמַר. אוֹמֵר וְגוֹמַר. לֹא יִכְבֶּה אִשׁוֹ וְיִגְמַר. אֵד יְהִי עוֹלָה וּמִתְפַּרֵּר:

לְבָנֵי תְמוֹתָה יִתִּיר קוֹחַ. לְאִין אוֹנִים יִתֵּן כֹּחַ. לְדַלַּת עִם הָאָרֶץ הִיָּה מְנוּחַ:
אֲנִי הַעֲנִי הַנְדָפָה הַמְשׁוֹרֵר. בְּאֵבֶךָ רִגְלָיו אֵיחָל לְהִתְעַפֵּר. אוֹ כְעַפֵּר תַּחַת רִגְלָיו לְהִתְפַּרֵּר:

קָרַח מֵאֲבָדוֹן כְּתָמַר יִפְרִיחַ. חַטָּאת יִרְבְּעֵם יִרְפֵּא וְיִמְרִיחַ. חוֹסְיוֹ מִשְׁאוּל יוֹצֵא וּמִתְחַתֵּיּוֹת יִנִּיחַ:
מַעֲשֵׂי הַטּוֹבִים יִכְרַר וְיִהְדַר. וְהִרְעִים יִכְפַּר וְיִגְדַר. צָרִי נִפְשִׁי יַעֲקֹר וְיִמְגַר

לְמִלְדָּה חִמְתוֹ יַעֲזַר. בְּעַדֵי יַעֲתִיר וְיִפְצִיר. כֹּל חִמְתוֹ עָלַי לֹא יַעִיר:
לְשׁוֹנִי אֲלַמֵּד תְּמִיד לִזְמַר. אֵינִי יוֹדַע שִׁבְחוֹ לְגִמְרָה. כְּלַחֵשׁ אֲרַחֵשׁ בְּעֲנָבִים בְּכוֹמֵר:

שִׁיר פְּשׁוּט יִכְפִּיל יִשְׁלַשׁ וְיִרְבַּע בְּנִגּוֹן וְנִצּוּחַ. עָלַי ע"שׁו"ר יַעֲלֶה ל"ע"ב אוֹר צַח וּמִצְחָצַח. לְחַלֵּק גְּמוּל לַיִשְׁרִים לְעַת חַיִּי נֻצַּח:
עֵמָּה עוֹפְרַת וּבְרוּל וְצַפְרָן שְׁמִיר. נַעֲרֹךְ לְחַקֵּק עַל לִבִּי קִשְׁיָה פְצוּר. דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ אֲשֶׁר גָּלָה וְאָמַר:

סוֹפֵר צַעֲדֵי אִישׁ לְהַדְרִיכוֹ בְּאוֹרְחוֹת יִשְׂרָאֵל. מִכַּחַז יִתֵּן בְּעַדוֹ שַׁחַד וְכַפֵּר. לְהוֹצִיא מִמְסַבֵּר אִסִּיר בְּפוֹשֵׁר:
סוֹפֵר צַעֲדֵי אִישׁ לְהַדְרִיכוֹ בְּאוֹרְחוֹת יִשְׂרָאֵל. מִכַּחַז יִתֵּן בְּעַדוֹ שַׁחַד וְכַפֵּר. לְהוֹצִיא מִמְסַבֵּר אִסִּיר בְּפוֹשֵׁר:

יְדִידוֹת אוֹרוֹתָיו הוֹפִיעַ וְהוֹרִיחַ. עָלַי תְּלַמִּידוֹ הַקְּדוֹשׁ נ"ת"ן וְהַנִּיחַ. וַיִּנַּח עָלָיו אֶת הָרוּחַ:

חַיִּי שִׁיר יְדִירוֹת לְכַבוֹד מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ מוֹהַר"ן

כֵּן בְּקִדְשׁ שִׁיחוֹתֶיךָ אֲשֶׁר שָׁחַת. כְּבָלְמוֹד
תּוֹרְתְךָ פֶּה לְאֵלִים הִתְרַתְּ. וּבְעֵלֵי
תְּרוֹפוֹתֶיךָ פֶּה עֲקָרוֹת הִתְרַתְּ:

בְּרַכְּךָ מְבָנִים אֲשֶׁר כֵּן הִלְדִּיתְּ, וּנְשָׁמוֹת
מִצְחָצְחוֹת לְהֵם הַמְּשַׁכְּתָּ. כִּבְנֵי
רַחֲבֵיהָ לְמַעַלָּה רַבִּיתָ. אֵד מִחֲטָאֵי הַדּוֹר
אוֹתָם לֹא גִדַּלְתָּ:

אֱלֹקִים יֵרֵאת חֲלִיפוֹת הַשָּׂאֲרָתָּ. חֲכָמוֹת
אֲשֶׁר בְּפִיד דְּבַרְתָּ. וּתְבוּנוֹת
אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הֵגִיתָ. גַּם בְּנוֹת מִחֲטָבוֹת
צָמַח דּוֹר בְּהֵם נִמְטָעָתְּ:

לְעוֹלָם הַעֲלִיזוּ עִלִּיתָ. בְּצִרּוֹר הַחַיִּים
נִצְרַרְתָּ. חֲכָמְתְּךָ אֲחִירֶיךָ בְּרַכָּה
הַשָּׂאֲרָתָּ. לְתַלְמִידֶיךָ הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ
וּבַחֲרָתָּ. וּבָנָה אֶתָּה כְּלֵא מֵתָה:

וּבְדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם אֶתָּה. נִחַל
נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה יְפֹצֵצוּ חוֹצֵה
מַעֲגוֹתֶיךָ. חַיִּים אֲרָכִים חַיִּים טוֹבִים חַיִּים
נִצְחָיִים חַיִּיתָ כָּל יְמֶיךָ:

מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא עִלִּיתָ כָּל פְּעָמֵי רְגָלֶיךָ.
כָּל הָעוֹלָם כָּלּוּ לְכַף זָכוֹת
הַכְרַעְתָּ בְּכָל פְּסִיעוֹתֶיךָ:

נִמְטַע נִמְטָעָתְּ בְּתוֹכֵנוּ זֶרַע קִדְשׁ יוֹצֵאֵי
חֲלָצִיד הַקְּדוֹרִים וְתַלְמִידֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים
וְחַדוּשֵׁי תוֹרוֹתֶיךָ:

מְהִיר בְּמַלְאֲכַת מְקִדְשׁ וְהָעִיר. לְפָנַי
מְלָכִים יִתְנַצֵּב לְשָׂאֵל וּלְהָעִיר.
מָה זֶה יִדְעָתֶם וּמָה זֶה הַשְּׁנָתֶם מֵאוֹר
הַבְּהִיר

יְפִיפִית יְפִיפִית. כִּי בְּעֵינֶיךָ מֶלֶךְ בִּיפִיו
חַיִּיתָ. עֵינָיו נָתַן לְךָ כִּי צַדִּיק
אֶתָּה. אֲרָץ מִרְחָקִים בְּעֵינֶיךָ רֵאִיתָ.

מְבָנֵי עֲלִיהָ נִתְעַלִּיתָ. כִּי בֵן יָקִיר אֶתָּה.
וְעַבּוֹדָתָ עֲבַד עַבְדְּתָּ:

אֲדָם לְשִׁבְתָּ עַל הַכֶּסֶף נְהִייתָ. אֵת
אֲדוֹנֶיךָ בְּשִׁתֵּי עוֹלָמוֹת כִּבְדַּתְּ.
מִשְׁפָּט לְבָאֵי עוֹלָם תִּתֵּן אֶתָּה:

הוֹצֵק שְׂמוֹן רֹאשׁ עַל רֹאשְׁךָ אֲשֶׁר
קִדְשָׁתָּ. הַתְּגַדַּלְתָּ וְהִתְרוֹמַמְתָּ
וּנְתַכְבַּדְתָּ. כִּי חוֹתֶם בְּרִית קִדְשׁ שְׁמֵרְתָּ
וּנְמַרְתָּ:

חַן בְּעֵינַי כָּל נִשְׂאֲתָה. כִּי בַתְּפִלְתְּךָ לְכָל
הַשְּׁפָעָתָּ. לְעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מְלוֹה
נְהִייתָ. בְּכֵן כָּל עוֹ פָּנִים בְּמִבְטָד הַשְּׁפֵלָתָּ:
בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ רַבִּים רְעִיתָ. וּמִרְעִים
טוֹבִים עָשִׂיתָ. כִּי צַדִּיק
אֶתָּה:

עַל כֵּן בְּחֲכָמְתְּךָ הֵיכַל קִדְשׁ בְּנִיתָ.
בִּירוּשָׁלַיִם לְךָ יֹאמֵר קְדוֹשׁ אֶתָּה.
בְּכִית וְחוֹמָה יָד וְשֵׁם קִנִּיתָ:

יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹהָ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ:

חיי מוהר"ן

חלק שני

ונקרא בשם שבחי מוהר"ן

הוא רבנו הקדוש, האדם הגדול בענקים, בוצינא קדישא, אור האורות, רבן של כל ישראל, נחל נובע מקור חכמה, איש אלקים, מורנו הרב רבי נחמן מברסלב, נ נח נחמ נחמן מאומן זכר צדיק וקדוש לברכה, בעל המחבר ספרי לקוטי מוהר"ן וספר המדות וספרי מעשיות ועוד שארי חבורים והמה בפתיבים, נכד קדוש עליון וכו', רבי נחמן הארידענקר זכר צדיק לברכה, נין ונכד להתנא האלקי קדוש ישראל מורנו הרב רבי ישראל בעל-שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן:

בזה הספר יספר מעט מחייו הקדושים מעצם יגיעתו וטרתו בעבודת השם יתברך במסירות נפש עצום ונשגב מימי ילדותו עד הסתלקותו, עד שזכה להיות חיים אמתיים, חיים הנקראים חיים באמת. ויספר מעט אשר עבר עליו בימי חייו הקדושים ומעט משיחותיו הקדושות אשר נשמעו מפיו הקדוש והעתים אשר עברו עליו, באשר עיניך תחזינה מישרים:

גיעתו וטרחתו בעבודת ה'

רל

א ספר רבי נפתלי שאמר רבנו זכרוננו לברכה, שמוזב היה שיהיה לאיש כשר סוסים שיסע בכל פעם עם בני הנעורים לתוך איזה יער וכיוצא, ושם ידברו יראת שמים ויהיה להם התבודדות וכו'. פי בשדה ויער טוב מאד להתבודדות.

וספר אז מענין הנהגותיו בימי הנעורים, שהיה רגיל לקח סוס מבית חותנו ורכב על הסוס לאיזה יער. ושם ירד מהסוס וקשרו לאיזה אילן, והוא הלך לתוך היער לעשות את שלו והתבודד שם פדרפו. וכמה פעמים התיר עצמו הסוס וברח למקומו לבית חותנו. וכשראו שם שהסוס בא לבדו היו דואגים ומתפחדים מאד כי אמרו שבודאי נפל מהסוס חס ושלום. וכמה פעמים נפלו עליו גשמים גדולים בעת שהיה ביער ואחר כך בא לביתו שעה בלילה או יותר. ושמעתי מפיו הקדוש כמה פעמים שהעקר תלוי רק בגיעות ועבודות וכו' ועל ידיה יכול כל אדם לבוא למדרגות גדולות וכו' ואמר אני יכול לעשות איש כשר שקורין "גימר יוד" כמוני ממש:

רלא

ב שִׁמְעֵתִי מֵאֶחָד שֶׁשָּׁמַע מִרַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁסִּפֵּר לוֹ
 מַעֲצָם הַקִּדְשָׁה שֶׁלוֹ בְּיַלְדוּתוֹ, שֶׁבְהִיּוֹתוֹ יָלַד
 קִטָּן רָצָה לְהִיּוֹת יָרֵא שָׁמַיִם וְהָיָה חֲפִיץ לְקַבֵּל שֶׁבֶת
 בְּקִדְשָׁה גְדוֹלָה פְּרָאוֹי, וְהִלָּךְ לְמִרְחֵץ וְטַבַּל בְּזִרְזוּת סְמוּךְ
 אַחַר חֲצוֹת מִיָּד. וַיֵּצֵא מֵהַטְּבִילָה וּבָא לְבֵיתוֹ וּלְבַשׁ בְּגָדֵי
 שֶׁבֶת וְנִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהִלָּךְ אָנָּה וְאָנָּה, וְרָצָה
 לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו קִדְשֵׁת שֶׁבֶת וּנְשָׁמָה יִתְרָה. וְהָיָה חֲפִיץ
 לְרֵאוֹת אֵיזָה דָּבָר אֵךְ לֹא רָאָה כָּלָל. וְהָיָה מִתְנַעֵנֵעַ מְאֹד
 לְרֵאוֹת. וּבִתְוֹךְ זֶה הִתְחִילוּ לְכַנֵּס אֲנָשִׁים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ
 וּבָא אֵיזָה אִישׁ חָשׁוּב וְעָמֵד עַל הַשְּׁטַעַנְדִּיר [עֲמוּד] שֶׁלוֹ
 וְהִתְחִיל לֹמַר שִׁיר הַשִּׁירִים וְהִלָּךְ הוּא זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה
 וְהַכְּנִים רֵאשׁוֹ לְמַטָּה בְּתוֹךְ הַשְּׁטַעַנְדִּיר. וּמַחֲמַת שֶׁהָיָה
 עֲדִין יָלַד קִטָּן לֹא הִקְפִּידוּ עָלָיו. וְהוּא הָיָה מִנַּח שָׁם
 וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת, וּבִכָּה מְאֹד בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ פָּמָה שְׁעוֹת
 עַד הָעֶרֶב, עַד שֶׁעִינָיו עָלוּ נְפוּחוֹת (שְׁקוֹרִין "גִּישׁוּאוֹלֵן").
 וְאַחֲרֵיכֵן פָּתַח אֶת עֵינָיו וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ הוּא רֹאֶה אֵיזָה
 אֹר מַחֲמַת שֶׁפָּכַר נִדְלָקוּ הַנְּרוֹת. וְעֵינָיו הָיוּ סְתוּמִים כֹּל
 כֵּךְ בְּבִכָּיָה, וְאִזּוֹ נִתְקַרַר דַּעְתּוֹ קָצַת. וְכֹל זֶה הָיָה בְּקִטְמָנוֹתוֹ
 מִמּוֹשׁ. כְּמִדְּמָה שֶׁאָמַר שֶׁהָיָה אִזּוֹ בֶּן שְׁשָׁה שָׁנִים:

רלב

ג אָמַר אֲנִי הֵייתִי מְבַקֵּשׁ וּמִתְפַּלֵּל מְאֹד שְׂזִמּוּן לִי הַשֵּׁם
 וְיִתְפַּרֵּד נִסְיוֹן כִּי הֵייתִי תְקוּף בְּדַעְתִּי אִם לֹא
 שְׂתַעֲשֶׂה אוֹתִי מִשְׁגָּע אֲבָל אִם הוּא בְּשִׁכְלוֹ וְכוּ':

רלג

ד אָמַר אִם לֹא נִמְצָא מִפְּרֵשׁ בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם
 לְבִרְכָה בְּפִרוּשׁ (קדושין ל.) שְׁאִסּוּר לֹאמַר גִּירָא
 בְּעִינָה דְשִׁמְנָא [חץ בְּעִינֵי הַשְּׁטָן] הֵייתִי אוֹמֵר גִּירָא בְּעִינָה
 דְשִׁמְנָא. וְאִינִי מִבֵּין כָּלֵל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שְׁנִמְצָאִים בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָה מִתְנַאֲמִים וְאִמּוֹרָאִים שְׁהִיָּה קָשָׁה וְכַבֵּד
 בְּעִינֵיהֶם מְאֹד תַּאֲוָה זֹו. כְּמוֹבֵא כְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת בְּגִמְרָא כִּי
 אֲצִלִּי אֵינוֹ כְּלוּם, כָּלֵל כָּלֵל לֹא, וְאֵינוֹ נִחְשָׁב אֲצִלִּי לְנִסְיוֹן
 כָּלֵל. וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ סוּד כְּמָה שְׁנִמְצָא בַּתּוֹרָה שְׂתַאֲוָה זֹו הִיא
 נִסְיוֹן, כִּי בְּאֵמַת אֵינוֹ נִסְיוֹן כָּלֵל. וּמִי שִׂיּוּדַע מְעַט מִגְּדֻלַּת
 הַבוֹרָא יִתְפַּרֵּד כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (תהלים קל"ה): "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי
 גְדוֹל ה'", אֲנִי יָדַעְתִּי דִּיקָא, אֵינוֹ נִחְשָׁב לְנִסְיוֹן כָּלֵל. וְאִין
 חֲלוּק אֲצִלִּי בֵּין זְכוֹר לְנִקְבָה, אֲנִי רוֹאָה הַתַּאֲוָה כְּמוֹ שְׁאֵנִי
 רוֹאָה אוֹתָךְ. הִיָּה לִי נִסְיוֹנוֹת אִין מְסַפֵּר, אֲךָ אֵינוֹ נִסְיוֹן כָּלֵל,
 אֲךָ בַּעַת שְׁהִיָּה נִסְיוֹן, הִיָּה לוֹ גַּם־כֵּן כְּמָה נִסְיוֹנוֹת:

רִלְד

ה לְעֵנִין שְׁבִירַת תְּאֻוֹת וּמִדּוֹת רְעוֹת לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית
הַבְּפוּל שְׁהַתְּפֹאֵר אֶת עֲצֻמוֹ שְׁזָכָה לָזֶה, אָמַר
רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֵׁישׁ צִדִּיקִים שִׁשְׁבְּרוּ הַתְּאֻוֹת, אִךְ הוּא
כָּמוֹ עוֹר שֶׁמְעַבְדִּין אוֹתוֹ וְאִף־עַל־פִּי שֶׁמְעַבֵּד הָעוֹר אִךְ
נִשְׂאָר בּוֹ קֶצֶת רֵיחַ שְׁאִינוֹ טוֹב. כָּמוֹ כֵּן הַנִּמְשָׁל שֵׁישׁ
שִׁשְׁבְּרוּ הַתְּאֻוֹת אֲבָל עֵדִין נִשְׂאָר קֶצֶת שְׁמִין מֵהֶם וְעֵדִין
הַתְּאֻוֹת פְּרוּכִים אַחֲרֵיהֶם בְּמִקְצַת. גַּם אָמַר כָּבֵד שְׁצַרִּיכִין
לְנִקּוֹת הַגּוֹף מִתְּאֻוֹת כָּמוֹ שֶׁמְעַבְדִּין הָעוֹר וּמֵהַפְּכִין אוֹתוֹ.
כִּי צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה הַגּוֹף נָקִי וּמְעַבֵּד לְגַמְרֵי מִתְּאֻוֹת עַד
שֶׁמִּשְׁמֵשׁ יִהְיֶה יְכוּלִין לְהַפְּכוֹ וְלִרְאוֹת שֶׁהוּא נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל
הַתְּאֻוֹת וְהַמִּדּוֹת רְעוֹת, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ שׁוּם שְׁמִין וְרֵיחַ כָּלֵל
מִשׁוּם תְּאֻוָּה וּמִדָּה רְעָה שֶׁבְּעוֹלָם.

וְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הִיָּה מִפְּשֵׁט לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי מִכָּל
הַתְּאֻוֹת וְהַמִּדּוֹת רְעוֹת וְלֹא נִשְׂאָר בּוֹ שׁוּם שְׁמִין
כָּלֵל מִשׁוּם מִדָּה רְעָה וְשׁוּם תְּאֻוָּה בְּעוֹלָם. וְכֵן זֶה זָכָה
בְּיִלְדוּתוֹ קִדְּם שֶׁהִתְחִיל לִילֵךְ בְּהַשְׁגוֹת גְּבוּהוֹת, וְהִרְבֵּה זְמַן
קִדְּם שֶׁנִּסְמַע לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל. אִךְ אַחֲר־כֵּן זָכָה לְעֵלוֹת מִמְעַלָּה
לְמַעְלָה וּמִמְדֻרְגָּה לְמִדְרָגָה עַד שֶׁעָלָה לְמָקוֹם שְׁעָלָה, וְזָכָה
לְמָה שְׁזָכָה לְמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה כָּלֵל:

רלה

ו אָמַר מֵהַנְּגִלוֹת שְׁלִי אֵין אַתֶּם צְרִיכִים לְלַמֵּד הֵינוּ אֶף־עַל־
 פִּי שְׁכַפִּי שְׁאַתֶּם רוֹאִין מִמֶּנִּי נִדְמָה לָכֶם שְׁאַנִּי עַל־
 פִּי רַב בְּעֵצְבוֹת, אֵין אַתֶּם צְרִיכִים לְלַמֵּד מִזֶּה, רַק לְהִזוֹת
 בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כִּי הֵאֵם אַתֶּם מְדַמִּים עֲצֻמְכֶם אֵלַי בְּכָל
 הַדְּבָרִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹנִי. גַּם בְּאַמַּת אָנִי בְּשִׂמְחָה, רַק מִחֲמַת
 שְׁאַנִּי צָרִיךְ תָּמִיד לְפָנוֹת הַדְּרֹךְ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה תָּהוּ וּמִדְּבַר
 לַעֲשׂוֹת שֵׁם דְּרֹךְ לְקַצֵּץ מִשֵּׁם כָּל הַמַּעֲכָבִים שֵׁם אֵת הַדְּרֹךְ,
 וְצְרִיכִים לְקַצֵּץ שֵׁם אֵילָנוֹת הַגְּדֵלִים שֵׁם מֵאֲלָפִים שָׁנִים,
 וְלְהִזוֹת הוֹלֵךְ וְשׁוֹב אָנָּה וְאָנָּה לְקַצֵּץ וְלַחְזוֹר וְלְקַצֵּץ, כְּדִי
 שִׁיחַיָּה הַדְּרֹךְ כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים, שִׁיּוֹכְלוּ רַבִּים לֵילֵךְ בְּאוֹתוֹ
 הַדְּרֹךְ, וּמִחֲמַת יִגִּיעוֹת כֵּאלוֹ הוּא בְּדֹאגָה עַל־פִּי רַב. וְאָמַר
 אִזּוֹ שָׁגַם רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁיךְ לָזֶה הֵינוּ לְבַחֲיַנַּת פְּנוּי הַדְּרֹךְ:

רלו

ו גַּם כִּכְר שִׁמְעֵנוּ שְׂמִיחַת שְׂמִשְׁפַּחַתוֹ בָּאָה מִמְּלֻכוֹת בֵּית
 דָּוִד בְּיָדוֹעַ לְהַעוֹלָם. עַל־כֵּן עַל־פִּי הָרַב הֵם הוֹלְכִים
 בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְאֵין רִגְלִים בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת. כִּי דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
 הַשְּׁלוֹם יָסַד סֵפֶר תְּהִלִּים שָׂרְבוּ הוּא דְבָרֵי כְּבוֹשִׁים הַיּוֹצֵאִים
 מִלֵּב נִשְׁבֵּר. כִּי כָל דְּבָרָיו הֵם רַק צְעָקוֹת וְתַחֲנוּנִים בְּלֵב
 נִשְׁבֵּר מְאֹד. עַל־כֵּן גַּם זָרְעוֹ עָתָה יֵשׁ לָהֶם לֵב נִשְׁבֵּר עַל־פִּי

הֶרֶב. כִּי גַם הֶרֶב רַבִּי בְרוּךְ אֵין רְגִיל בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת וְלֵב שְׂמֵחַ, רַק בְּלֵב נִשְׁפָּר. אֲבָל אָנוּ מִזְהָרִים לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד:

רלז

ח סִפֵּר שְׂבִימֵי יְלָדוֹתוֹ כְּשֶׁהָיָה סוֹעֵד סַעֲדָתוֹ, הָיָה אַחֲרֵי כֵךְ נוֹתֵן שְׂבַח וְהוֹדִיָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל כָּל סֵדֵר אֲכִילָתוֹ, וְלֹא הָיָה מְסַתְּפֵק עֲצָמוֹ בְּכַרְפַּת הַמְּזוּזוֹן שֶׁהָיָה מְבָרַךְ. רַק מַעֲצָמוֹ נָתַן שְׂבַח וְהוֹדִיָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל כָּל סֵדֵר אֲכִילָתוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. כְּגוֹן שֶׁהָיוּ נוֹתְנֵין לוֹ מִתְחִלָּה מְעַט יַיִן־שָׂרָף וְחִתִּיכָה לְעִקּוּד [עוֹגָה], וְאַחֲרֵי־כֵךְ צָנֵן שְׂקָדִים הָאֲכִילָה וְכוּ' וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כָּל סֵדֵר הַסַּעֲדָה, הָיָה מְסַדֵּר שְׂבַח וְהוֹדִיָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּפִרְט:

רלח

ט אָמַר הַמַּעֲתִיק: שְׂמַעְתִּי, שְׁפַעַם אַחַת דְּחָקָה אוֹתוֹ אָמוֹ הַצְּדָקָת וְכְרוֹנָה לְכַרְכָּה, בְּאֲשֶׁר שֶׁהָעוֹלָם מְשַׁבְּחִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים עָלָיו גְּדוּלוֹת כְּאֵלָה, עַל־כֵּן יֹאמַר נָא לָהּ גַם־כֵּן וַיִּסְפַּר לָהּ מַה מְדַרְגָּתוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. הַשִּׁיב לָהּ מַה אָמַר לָךְ אָנִי סֵר מִרְעַ בְּאִמָּת. ("אִיךְ בֵּין אֵיין אָמְתִיר סֵר מִרְע")

עוד ששמעתי מהרב רבי נפתלי זכרוננו לברכה, שפעם אחת שאלה אותו אמו למה אינו דוחק את עצמו לאכל קצת פי כמה יחיה. והשיב לה, אני חי עכשו רק עם החכמה תחיה את בעליה (קהלת ו). ואמר לה עוד, יש אצלי אנשים פאלו שיודעים דברים פאלו שיכולים לחיות בהם בלא אכילה ושתיה (פשוט דרצונו לומר אפלו אם יאכלו מעט דמעט בתכלית הצמצום יכולים לחיות בזה, כי עקר חייתם הוא מפוזן רוחני וכמוכא גם ביהר הקדוש):

רלט

שמעתי מפי הרב רבי נתן זכרוננו לברכה שאחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה מאמר "תעיתי בשה אובר" וכו' (סימן ר"ו בלקוטי מוהר"ן) אמר לו שזה הענין הוא התבודדות שלו בעתים הללו. עמד והתפונן על גדל ענותנותו ופשיטות ותמימות של עבודתו הקדושה כל ימי חייו. שאף על פי שזכה למה שזכה, אף על פי כן היו התפלה והתבודדות שלו בינו לבין קונו ברוח נמוכה ולב נשבר בזה. עוד שמעתי ממנו זכרוננו לברכה, שפעם אחת שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד, ולמד אותו לומר לפני השם יתברך רבנו של עולם רחם עלי וכו' כי היתכן שיעברו ימי בהבל בזה וכי בשביל כך

נִזְצַרְתִּי (ובלשון אשכנז "כי היתכן אז סע זאל מיר אזוי אנועק געהין דיא וועלט בין איך דען פון דעסט וועגין פאשאפען גיווארן וכו"). אַחַר־כֵּן בְּאִיזָה עֵת עָמַד זֶה הָאִישׁ אַחַר כְּתָלֵי רַבְּנּוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה, וְשָׁמַע שְׂרַבְּנּוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה פִּעְצָמוֹ שִׁפְךְ אֶת לְבוֹ לִפְנֵי הַשָּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּדַבּוּרִים כְּפִאלוֹ:

רמ

יֵי שָׁמַעְתִּי שִׁפְעַם אַחַת הָיָה אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ קוֹבֵל לִפְנֵי מְאֹד עַל חֶסֶד וְפִרְסָמוֹ. אָמַר לוֹ רַבְּנּוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה אֵינִי יוֹדֵעַ אִיךְ יֵשׁ לָכֶם לֵב כְּזֶה לְבַלְבֵּל אוֹתִי בְּהַבְלִי עוֹלָם הַזֶּה, הֲלֹא אֲנִי דוֹמָה כְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ יוֹמָם וְלַיְלָה בְּמִדְבָּר, וְחוֹתֵר וּמְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת מְמִדְבָּר יָשׁוּב. כִּי בְּכָל אֶחָד מֵכֶּם בָּלְבוּ מִדְבָּר שְׂמִמָּה מֵאִין יוֹשֵׁב, וְאִין שֵׁם מְדוּר לְשִׁכְנֵיהָ וְאִין חוֹתֵר וּמְבַקֵּשׁ בְּכָל עֵת לַעֲשׂוֹת אִיזָה תְּקוּנָה וּמְקוֹם בְּלִבְבְּכֶם לְהִיּוֹת שֵׁם מְדוּר לְשִׁכְנֵיהָ. הֲלֹא כְּמָה יְגִיעוֹת צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מֵאִילָן סֶרֶק עַב שְׁקוּרִין "דְּעִמְבֵּי" לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ כְּלָיִם יָפִים וְרֵאוּיִים לְתַשְׁמִישׁ אָדָם. כְּמָה יְגִיעוֹת צְרִיכִין לָזֶה עַד שְׂמִסְתַּתִּין אוֹתוֹ וּמְנַסְרִין אוֹתוֹ וּמְתַקְנִין אוֹתוֹ בְּמַעֲצָד וּבְשִׂאָר כְּלָיִם הַצְּרִיכִין לָזֶה. כְּמוֹ כֵּן מִמֶּשׁ יְגִיעוֹת כְּפִאלוֹ צְרִיךְ אֲנִי לִיָּגַע אֶת עֲצָמֵי עִם כָּל אֶחָד מֵכֶּם לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ אִיזָה תְּקוּנָה. וְאַתֶּם מְבַלְבְּלִין אוֹתִי בְּהַבְלָיִם כְּפִאלֵהָ.

שִׁמְעֵתִי שֶׁהַעֲבוּדָה שְׁלוֹ וְקִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַיִּרְאָה שֶׁהִיְתָה
עַל פְּנֵי בְּלִיל שַׁבַּת קִדְשׁ, וּבִפְרָט בְּיָמֵי נְעוּרָיו
הָיָה עַד בְּלֵי שְׁעוֹר וְעָרְךָ כָּלָל. וּפְעַם אַחַת נָמַל אֶת יָדָיו
וּבִרְךָ בְּרַבְתַּת הַמוֹצֵיאַ בְּסַעֲדַת לַיִל שַׁבַּת קִדְשׁ, וְגַם כָּל
הַמְּסַבִּין עַל שְׁלַחְנוּ בְּרָכּוֹ בְּרַבְתַּת הַמוֹצֵיאַ וְאָכְלוּ אֶת פֶּתֶם.
וְתִקַּף אַחַר שֶׁאָכַל פְּרוּסַת הַמוֹצֵיאַ עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְמָקוֹם
שֶׁעָלָה וְהִתְדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּקוֹת גְּדוֹל וּבִירְאָה נּוֹרָאָה.
וַיֵּשֶׁב בְּשִׁתִּיקָה וּבְעֵינָיו פְּקוּחוֹת וּבְדַבְּקוֹת עֲצוּם וּנְפִלָא כָּל
הַלְּיָלָה, וְלֹא הוֹשִׁיטוּ שׁוּם מְאָכַל עַל הַשְּׁלַחֵן כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי
מְאֹד, וְהָיוּ מִתִּירָאִין לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ. וּבִתְוֹךְ כֶּךָ הָאִיר הַשְּׁחַר
וַתִּגַּץ הַחֲמָה וּבְרָכּוֹ בְּרַבְתַּת הַמְּזוּן וּנְפִטְרוּ מֵעַל הַשְּׁלַחֵן.

וּפְעַם אַחַת בְּיָמֵי נְעוּרָיו פָּא אֱלִיּוֹ אָחִיו הֶרֶב רַבִּי יְחִיאֵל
זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה עַל שַׁבַּת, וְרָאָה אֶת הַהִנְהָגָה שְׁלוֹ
בְּלִיל שַׁבַּת וְהוֹטֵב בְּעֵינָיו, וּבְסַעֲדַת שְׁחִרִית הָיוּ מְסַפְּרִין
הָעוֹלָם לְפָנָיו זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה אִיזָה שִׁיחוֹת חֲלוּן וְלֹא הוֹטֵב
הַדְּבָר בְּעֵינֵי הֶרֶב רַבִּי יְחִיאֵל. וּבְמוֹצֵיאַי שַׁבַּת נִכְנַס לְחֶדְרוֹ
שֶׁל רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה וְדַבֵּר עִמּוֹ מְזָה. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ
זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה הָאֵתָה זֹכֵר כָּל הַסְּפּוּרִים שֶׁהָיוּ עַל הַשְּׁלַחֵן
בְּשְׁחִרִית, וְלֹא הָיָה זֹכֵר אֶת כָּלָם. וְאָמַר לוֹ רַבִּינוּ ז"ל אֲנִי
זֹכֵר אֶת כָּלָם. וְהִלֵּךְ וְנָעַל אֶת הַדֶּלֶת שֶׁל חֶדְרוֹ וְהִתְחִיל
לְסַדֵּר לְפָנָיו כָּל הַסְּפּוּרִים, וְלֹהֶסְבִיר לוֹ קֶצֶת מֶה הָיוּ עֲנִינָם,

וְדַבֵּר עִמּוֹ עַד אֵיזָה שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם וְהַחֲלוֹנוֹת הָיוּ סְתוּמִים.
 וְאַחֲר־כֵּן הִבִּיט עַל הַמַּרְאֵה שָׁעוֹת וְרָאָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַן
 קְרִיאַת־שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית מִכָּבֶד וְהַפְּסִיק הַדְּבֹר. וְהֵלֵךְ הֵרֵב
 רַבִּי יְחִיאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִכְיָה גְדוֹלָה וּבִנְעָנוּעִים גְּדוֹלִים
 וּבַהֲתַעֲוֹרוֹת נִפְלָא, עַד שֶׁעָבְרוּ כַּמָּה יָמִים שְׁלֹא הָיָה
 יָכוֹל לֶאֱכֹל וְלֹא לִישֵׁן וְכוּ' רַק יָשָׁב בְּבִכּוֹת גְּדוֹלוֹת מִחֲמַת
 גְּדֹל הַתְּשׁוּקָה וְהַנְּעָנוּעִים וְהַתַּעֲוֹרוֹת נִפְלָא שֶׁנִּתְעוֹרַר אִזּוֹ
 מִדְּבַרֵי רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה. וּמֵאִזּוֹ נִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ
 לְבִרְכָה בְּהַתְקַרְבוֹת אֲמִתֵּי עֲצוּם וְנִפְלָא מְאֹד:

גְּדוֹלוֹת נוֹרְאוֹת הַשְּׁגָתוֹ

רמא

« שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שֶׁאָמַר מְתֵי יֵשׁ לִי הַתְּבוּדוֹת וְאָמַר
 שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים סְבִיבוֹ וְהוּא
 יוֹשֵׁב בְּתוֹכָם אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ הַתְּבוּדוֹת. כִּי הוּא יָכוֹל לְצַעֵק
 בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה וְקוֹלוֹ נִשְׁמַע מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. וְגַם
 אֲנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּעֲצָמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה,
 שֶׁיָּכוֹל לְעַמֵּד בֵּין הָעַם וְהַמוֹן אֲנָשִׁים וַיִּצְעַק בְּקוֹל דְּמָמָה
 דְּקָה מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְכֵן הָאֲנָשִׁים סְבִיבּוֹ לֹא
 יִשְׁמְעוּ כְּלָל. וְכֵן לְעֵינָיו רְקוּדִין אָמַר שֶׁכֵּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב בֵּין

העולם הוא יכול לרקוד רקוד נפלא מאד וגם פעם אחת שמעתי בעצמי שאמר, בשעה שישב בין העולם אני דומה כמי שכל העולם עומדים סביבו והוא מרקד מאד ובתוך כך באו כלי זמר של חתנה. אחר-כך באיזה זמן דבר עמנו וגלה גם לנו קצת ענין זה שנוכל לעמוד בין אנשים ולצעק בקול דממה דקה וכו' במבאר במקום אחר (שיחות הר"ן ט"ז):

רמב

ב מענין שיכול לעשות אנדאסעניא [ערעור] ולשלח הדבר להקיסר בעצמו וכו' (שיחות הר"ן קע"ה). ואמר אז שזה מה שאתם רואים שלפעמים אני פותב איזה דבר ושורף. אני שולח הדבר עלידי העשן ורפי שמעון בן יוחאי רמז קצת מזה בזהר וכו':

רמג

ג בענין מלי דעלמא ואפלו מלי דשמותא, שיכולין הצדיקים הגדולים להעלות אותן דבורים ולעשות בספוריהם מענינים של הל עבודה גדולה, וכמו שמוכן קצת מהדרכים וההנהגות שמספרים מהפעל שם טוב זכרנו לברכה ומשאר צדיקים נוראים שהיו בדורות הסמוכים. וגם בזהר הקדוש מרמז קצת מענין זה כמובא

שם (תזריע מז:): על רב המנונא סבא שהיה מסדר תלת פרקי מלי דשטותא. אבל הפלגת גדלת חכמתו ועצם קדשיתו והשגתו שהיה לרבנו זכרוננו לברכה בענין זה בענין ספורי שיחות חלין ומילי דשטותא היה מפלג ונשגב מאד, וקצת היה מובן ומרמז למי שזכה לעמוד לפניו ולדבר עמו. כי כל המיני ספורים שיש בעולם וכל המיני שטותים שמשפרין העולם, הכל היה בא לפניו וגם כל המעשיות שמשפרין העולם וכל המעשיות הנדפסים הכל היה לפניו. והיה חפץ בכל פעם שישפרו לפניו חדשות מעסקי העולם, כי היה יכול להעלות ולעשות עבודה נוראה ונעלמת מאד בכל הספורים שבעולם. ומי שזכה לעמוד לפניו בקביעות, אף-על-פי שלא היה מי שיבין עניני הנהגותיו אפלו כמטה מן הים, אף-על-פי-כן היה אפשר להבין איזה רמז בעלמא עד היכן מגיע סוד שיחתו בעסקי העולם ובמלי דשטותא. כי כמה פעמים זכינו לשמע תורה נפלאה מעין השיחה והספורים שספרנו עמו מקדם. ואי אפשר לבאר כל זה בכתב, בענין השיחה והספור עמו שיחת חלין. ומי שזכה לעמוד לפניו ראה בזה חדושים נפלאים ונוראים, וכמה וכמה צרופים שנתגלו על-ידי-זה. מלבד הנספרות. כי לא גלה אפלו כמטה מן הים כי היה סתום ונעלם מאד בתכלית ההעלם. ועדין אורו הגדול סתום ונעלם מאד מן

העולם עד שיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, אז ידעו
גדלתו ותפארתו.

וביותר ויותר קדם הסתלקותו כשבא מלעמברג עד
שנסתלק שהיה משך שתי שנים ויותר שאז היה
לו החולאת הכבד שלו, אז היו מספרין לפניו יותר ויותר
מעסקי העולם. ובקש שייספרו לפניו בכל פעם חדשות,
ואמר שאינו יודע איך אפשר לחיות בלא חדשות. והיה
דרבו עלפי רב שרב היום היה סגור ומסגר. ואחר כך היה
מדבר עם העולם הן מה שהיה צריך איזה אדם לדבר עמו
איזה עצה באיזה עסק ובפרט עצות ביראת שמים ובעבודת
השם שזה היה רב עסקו עם מקרבו, והן שאר שיחות
וספורים כל מה שגודמן לתוך פינו. ורב רב היה בא מתוך
השיחה הנ"ל לשיחות נפלאות של תורה ותפלה ויראת
שמים.

ודרכו היה תמיד שאפלו כשהיה מדבר עם בני אדם שיחות
חלין היה רגלו ורב גופו מרתתין מאד. והיה רגלו
מודעו ממש מאד וכשהיה נסמך על השלחן היה השלחן עם
כל שאר אנשים הנסמכים על השלחן גם כן מרתתין מחמתו
כי היה רגלו וגופו מרתת ומודעו תמיד. ומי שלא זכה לראות
היראה שהיתה מנחת על פניו תמיד לא ראה יראה מעולם.
והיה עליו כל מיני חן שבעולם. והיה מלא יראה ואהבה

וְקִדְשָׁה נִפְלְאָה וְנִזְרָאָה בְּכָל אִיבֵר וְאִיבֵר. וְהָיָה מִפְּשָׁט מִכָּל
 הַמִּדּוֹת וְהַתְּאוּוֹת רְעוֹת בְּתִכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת וּבְתִכְלִית הַבְּטוּל
 שְׂאֵי אִפְשָׁר לְמוֹחַ אֲנוּשֵׁי לְשַׁעַר כָּלֵל אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דְגִמְתּוֹ
 בְּעוֹלָם כָּלֵל. וְהָיָה חֲדוּשׁ נִפְלֵא וְנִזְרָא מְאֹד מֵה שְׂאִין הַפֶּה
 יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לְחַשֵּׁב:

רמד

ד פֶּעַם אַחַת סִפֵּר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְפָנַי בְּדֶרֶךְ קִבְלָנָא
 עַל גְּדֹל הַיְסוּדִים שֵׁישׁ לוֹ, שְׂאֵמֶר, שֶׁהוּא מִכְרָח
 לְחַשֵּׁב בְּמַחְשֵׁבְתּוֹ בְּכָל יוֹם אֶת בְּלָעַם בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ, וְלֹא
 סִפֵּר יוֹתֵר. וְהַמּוֹבֵן מִדְּבָרָיו בְּפְשִׁיטוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּכָל יוֹם
 בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה לְהַכְנִיעַ אֶת בְּלָעַם הַרָשָׁע לְבִטּוֹל טְמֵאָתוֹ מִן
 הָעוֹלָם:

רמה

ה שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּיָמֵי חֲנֻכַּת תַּקַּס"ג, עָנָה וְאָמַר:
 אֲנִי אֵילָן נָאָה וְנִפְלֵא מְאֹד עִם עֲנָפִים נִפְלְאִים
 מְאֹד, וְלִמְטָה אֲנִי מִנַּח בְּאַרְצֵי מִמֶּשׁ:

רמו

ו פֶּעַם אַחַת הָיָה אֶצְלוֹ מְחַתְּנוּ רַבֵּי לֵיב מְדַאבְּרָאוּנֵנֶע
 וְנִפְטָר מִמֶּנּוּ וְקִבֵּל רְשׁוֹת כְּנֶהוּג. עָנָה וְאָמַר יֵשׁ לִי

בת בקרימינומ'שאק ("לאזט זי גריסן זאגט איר אז זי האט איין טאטן
 וואס אזוי אהדוש איז ניט גיווען און וועט ניט זיין") [תפ"רס בשלמה,
 תאמרו לה שיש לה אבא שהיא כזה חדוש לא היה ולא
 יהיה] אם הייתי רוצה לגלות מאתי היו כל העולם רצין
 אחרי אד ש'איני רוצה. וכן פעם אחת אני שמעתי ממנו
 בעצמו זכרונו לברכה שאמר ברתת וויע, הלא אתם יודעים
 מהות העולם עתה, הלא אם לא היה עולם כזה הייתי
 חדוש. כלומר שאם לא היה גשמיות ועביות של מעשי
 העולם של עכשו מעלימין ומסתירין אותו כל כף, היו הכל
 רואין הפלגת נוראות שלו שהוא חדוש נפלא נורא ונשגב:

רמז

י פעם אחת ישב יחד עם הרב הקדוש המגיד
 מטירדהאויצע, כמדמה שהיה בסעדה שלישית
 של שבת, ותפס בזקנו של המגיד הנ"ל בדרך חבה ואמר לו
 חדוש כמוני עדין לא היה בעולם.

(אמר המעתיק אל תתפלא כי הלא היו האבות ומשה
 רבנו עליו השלום וכו' וכו' כי מי יוכל להבין פונתו
 הקדושה בזה. ובפשיטות יש לומר דרצונו לומר שחדוש
 נורא ונשגב כזה, ובאפן כזה, ובהתגלות כזה בהעלמה כזאת
 וכן כל פיוצא כזה, בודאי עדין לא היה בעולם):

רמח

ח פַּעַם אַחַת אָמַר: הָעוֹלָם הָיוּ צְרִיכִין לְהַעֲתִיר הַרְבֵּה עֲבוּרֵי, כִּי הָעוֹלָם הֵם צְרִיכִים אוֹתִי מְאֹד מְאֹד, כִּי הָעוֹלָם אֵין יְכוּלִין לְהִיּוֹת בְּלִעְדֵי כָּלֵל:

רמט

ט אָמַר בְּקְרִימֵינִי שֶׁאֵין עוֹד יֹאמְרוּ בַּיָּמִים הַבָּאִים ("מֵעַן וְעַט אֲמַאֲהֵל זֶאֱנָן אֵין דָּאס גִּוּעֵן אַ ר' נַחְמָן") [אֵין, הָיָה כֹּה ר' נַחְמָן], כִּי יִתְגַּעְגַּעוּ מְאֹד אַחֲרָי. גַּם אָמַר שְׁבִימִים הַבָּאִים יִהְיֶה חֲדוּשׁ גָּדוֹל עַל שְׁחָלְקוּ עָלָיו, וְיֹאמְרוּ בְּדֶרֶךְ תְּמִיּהָ עַל זֶה הָיוּ חוֹלְקִים בְּתִמְיָהָ. גַּם אָמַר שְׁבִשְׁיִחְלוּקוּ עַל אֶחָד יֹאמְרוּ הֲלֹא גַם עָלָיו הָיוּ חוֹלְקִים, כְּלוּמַר עַל־כֵּן אֵין רְאִיָּה מִן מַחְלֶקֶת:

רנ

י אָמַר אוֹתִי צְרִיכִים כָּל הָעוֹלָם, לֹא מִבְּעֵי אֲתֶם כִּי אֲתֶם יוֹדְעִים בְּעֵצְמְכֶם אֵיךְ אֲתֶם צְרִיכִים אוֹתִי, אֲלֹא אֲפֹלוּ כָּל הַצְּדִיקִים צְרִיכִים אוֹתִי, כִּי גַם הֵם צְרִיכִים לְהַחְזִיר אוֹתָם לְמוֹטָב. וְגַם אֲפֹלוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם צְרִיכִין אוֹתִי. אֵךְ דִּיז לְעַבְד לְהִיּוֹת כְּרַבּוּ (בְּרִכּוֹת נח:):

רנא

י"א **בְּשָׁנֶסֶע** לְנֶאֱוֹרִיטֵשׁ בְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב עַל הָעֲגָלָה אָמַר יֵשׁ
 לֵאל יְדֵי לְהַחְזִיר כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְמוֹטָב, וְלֹא
 בְּלִבְד אַנְשִׁים פְּשׁוּטִים אָלֵא אִפְלוּ צִדִּיקִים וְאַנְשִׁים גְּדוֹלִים
 אֲנִי יִכּוֹל לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב. כִּי גַם הַצִּדִּיקִים צְרִיכִים לְהַחְזִירָם
 לְמוֹטָב. וְלֹא מִבְּעֵיֵא יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים אָלֵא כָּל הָאֲמוֹת הָעוֹלָם
 כְּלָם אֲנִי יִכּוֹל לְהַחְזִירָם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהֵייתִי יִכּוֹל לְהוֹלִיכֶם
 סְמוּךְ לְדַת יִשְׂרָאֵל. אֲךָ דִּיּוּ לְעֵבֶד לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ:

רנב

י"ב אָמַר שְׂאֲצֵלוּ הֶרְצוּא אֵינוֹ שׁוּם עֲבוּדָה אֲצֵלוּ וְעֵקֶר
 הָעֲבוּדָה וְהִיגִיעָה אֲצֵלוּ הִיא בְּחִינַת הַשּׁוּב. כְּלוֹמַר
 כִּי בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יֵשׁ בְּחִינַת (יְחֻזְקָא א') רְצוּא וְשׁוּב, וְזֹאת
 הַבְּחִינָה הִיא אֲצֵל כָּל אָדָם אִפְלוּ אֲצֵל הַפְּחוֹת שְׂפַפְחוֹתִים.
 כִּי כָּל אָדָם מִתְעוֹרֵר לְפַעְמִים לְעֲבוּדַתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּפֶרֶט בְּשַׁעַת
 הַתְּפִלָּה שְׁלִפְעָמִים מִתְּלַהֵב לְבוֹ מְאֹד, וְאוֹמֵר אֵיזָה דְּבּוּרִים
 בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל, וְזֹאת הַבְּחִינָה הִיא בְּחִינַת רְצוּא. וְאַחֲרֵי־כֵן
 נִפְסַק הַהִתְעוֹרְרוֹת וְהַהַתְּלַהֲבוֹת וְלֹא נִשְׁאָר לוֹ רַק הֶרְשִׁימוֹ
 וְזֶה בְּחִינַת וְשׁוּב. וְאֲצֵל רַב בְּנֵי אָדָם עֵקֶר הָעֲבוּדָה וְהִיגִיעָה
 הוּא שְׂיֻזְפָּה לְבְּחִינַת רְצוּא דְּהֵינּוּ שְׂרִיזָן לְבוֹ וְיִתְעוֹרֵר
 לְעֲבוּדַתוֹ וְכו' אֲבָל הַשּׁוּב הוּא קָל אֲצֵלוּ. כִּי זֶה מִבְּעוֹ. אֲבָל

אֶצְלוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ הִיא לְהַפְדָּךְ מִחַמַּת שְׁכָבֶר שֶׁבֶר וּכְפִיל
 גּוּפוֹ לְגַמְרֵי. וּמִחַמַּת זֶה הִרְצוּא בְּטַבְעוֹ, וְעַקֵּר הַיְגִיעָה שְׁלוֹ
 הִיא בְּחִינַת וְשׁוּב. כִּי בְּאִמַּת הוּא בְּהִכָּרַח שְׁיִהְיֶה הַשׁוּב גַּם־
 כֵּן כָּל זְמַן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְחַיּוֹת, כִּי אִם לֹא חֵס וְשְׁלוֹם
 יִסְתַּלַּק בְּלֹא עֵתוֹ וְעַל־כֵּן בְּהִכָּרַח שְׁיִהְיֶה רְצוּא וְשׁוּב:

רנג

יג אָמַר כָּל מֶה שְׁרוּצִין לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבְלֵי יֵשׁ עַל זֶה כְּמֹה
 וּכְמֹה מְנִיעוֹת. כִּי כְּמֹה וּכְמֹה עוֹמְדִים וְאוֹרְכִים
 עַל־זֶה לְקַלְקַל אוֹתוֹ הַדְּבָר שְׁרוּצִין לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבְלֵי. כִּי
 לְהַפְדָּךְ בְּשִׁנְעֵשָׂה אוֹתוֹ הַדְּבָר מְקַבְּלִים וְיוֹנְקִים מִזֶּה כְּמֹה
 וּכְמֹה, וְהֵם עוֹמְדִים וּמְצַפִּים שְׁיִהְיֶה נִגְמָר וְנִעֲשֶׂה הַדְּבָר, וְזֶה
 לַעֲמַת זֶה וְכוּ'. וְזֶה נֹאמַר אֶפְלוֹ עַל דְּבָרִים קְטַנִּים יִהְיֶה
 הַדְּבָר מֶה שְׁיִהְיֶה, מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּשִׁבְלוֹ יֵשׁ עַל זֶה כְּמֹה
 מְנִיעוֹת:

רנד

יד שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר עוֹד יִהְיֶה זְמַן שְׁיִתְמָהוּ אִישׁ
 לְרַעְהוּ וְיֹאמְרוּ אֶחָד לְחִבְרוֹ הֲאִתָּה הַכְּפֶרֶת אַתָּה
 ר' נַחֲמוֹן, אִתָּה הָיִיתָ בְּבֵיתוֹ, אִתָּה הַכְּפֶרֶת אַתָּה אֶחָד מֵאַנְשָׁיו
 אַתָּה זֶה אוֹ אַתָּה זֶה וְיִהְיֶה פְּלֵא גְדוֹל בְּעוֹלָם מֶה שְׁזָכָה אָדָם

לְהַכִּיר אֹתוֹ. וְאַפְלוּ מִי שִׁיחֶיהָ מִכִּיר אֶת אֲנָשָׁיו יִהְיֶה גַם־כֵּן
 חֲדוּשׁ גָּדוֹל. (כי כִּלְכָד יִגְדַל שְׁמוֹ וְחֲשִׁיבוּתוֹ הָאֲמִתִּי וְיַדְעוּ הַכֹּל אֲמִתּוֹת
 הַפְּלִגָּת גְּדֻלָּתוֹ הֶעֱצוּמָה עַד אֵין סוֹף עַד שִׁיחֶיהָ חֲדוּשׁ בְּעֵינֵיהֶם מִי שְׁזָכָה
 לְהַכִּירוֹ וְכו' כַּנ"ל).

רנה

טו **אַחַר** שְׁאָמַר הַתּוֹרָה "בְּמַח בַּה' וַעֲשֵׂה מוֹב" (פְּסִימֵן ע"ט
 בְּלִקוּטֵי א') הָיָה הוֹלֵךְ בְּבֵיתוֹ אָנָּה וְאָנָּה בְּדַרְכּוֹ וְאַחֲזֵ
 מַטָּה בְּיָדוֹ וְאָמַר וּמַטָּה אֱלֻקִּים בְּיָדִי (שְׁמוֹת י"ז) הֵינּוּ שְׁזָכָה
 לְכַבֵּשׁ אֶת בְּחִירָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת כַּמְבֹאֵר בְּשִׁיחוֹת לְעֵיל (סִימֵן ל"ו):

רנה-ג

כת"י ר"א טעפליקער

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שְׁאָמַר שֶׁהוּא יִלְמַד תּוֹרָה בִּיחַד עִם
 הַשְּׁבָעָה רוּעִים (אָמַר הַמַּעֲתִיק: עֵינִי בְּאֲגָרַת
 הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, הַנִּדְפָּס בְּסוֹף סֵפֶר 'פּוֹרַת יוֹסֵף', מוֹכָא שֵׁם
 שְׁמִשִּׁיחַ לְזִמְד תּוֹרָה עִם הַשְּׁבָעָה רוּעִים [וְכִכֵּר מוֹכָא בְּדַבְרֵי
 רַבְּנֵי ז"ל כִּמָּה פְּעָמִים שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, אֵדָּ שְׁאִין הַדּוֹר
 רָאוּי לְכַד].

רנו

י" **שְׁמַעְתִּי** בְּלִיפּוּיִן שְׁאָמַר אֲנִי אִישׁ פְּלֵא וְנִשְׁמַתִּי הוּא
 פְּלֵא גָדוֹל:

רנז

יז שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר יֵשׁ לִי הַשְּׁגָה כְּזוֹ לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ שְׁהֵייתִי
 יָכוֹל לְהָבִיא עַל יְדֵהָ אֶת מְשִׁיחַ, אֲבָל סִלְקֵתִי
 הַכֹּל וְלִקְחֵתִי עֲצָמֵי אֶצְלָכֶם לְהַחְזִיר אֶתְכֶם לְמוֹטֵב, כִּי זֶה
 גְּדוֹל מִן הַכֹּל, כִּי זִכְרָהּ מָאֵן דְּאֶחָד בִּידָא דְחֵיבָא (וְהָר
 תְּרוּמָה קכח:). וְאִז הוֹכִיחַ אֶת אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמְנוּ מְאֹד וְאָמַר, כַּמָּה
 יָגִיעוֹת הָיוּ לִי בְּשִׁבְלֵכֶם, כַּמָּה פְּעָמִים נָחַר גְּרוֹנִי וְנִתְיַבֵּשׁ
 הַלְּחָלוּחִית בְּפִי מִרְפוּי הַדְּפוּרִים שְׁהִרְבִּיתִי לְדַבֵּר עִם כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם בְּפִרְטוּיּוֹת, וְעַתָּה מַה פְּעַלְתִּי אֶף־עַל־פִּי
 שְׁאַתֶּם אַנְשִׁים כְּשֵׁרִים אֲבָל לֹא כֶּךָ רְצִיתִי, (כִּי כָּבֵד מְבֹאֵר
 (לְעִיל רכ"ח) שְׁרָצָה לַעֲשׂוֹת מֵאַתְּנוּ צִדִּיקִים גְּמוּרִים מְפֻלְגִים
 בַּמַּעֲלָה) וְאִידָא אֲבֹא לִפְנֵי כֶּסֶף הַכְּבוֹד. אִידָא אֲנִי מִנְחָם עֲצָמֵי
 בַּמַּעֲט אַנְשִׁים שֵׁישׁ לִי שֵׁם בְּעוֹלָם הַבָּא. הֵינּוּ אוֹתָן אַנְשִׁים
 מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמְנוּ שְׁכָבְרוּ נִפְטְרוּ שְׁאֵלוּ כָּבֵד הֵם מֵאַנְשֵׁי בּוֹדָאֵי.
 וְכֵן שְׁמַעְתִּי בְּעֲצָמוֹ שְׁאוֹתָן שֶׁנִּפְטְרוּ כָּבֵד הֵם בּוֹדָאֵי מֵאַנְשֵׁי
 כִּי אוֹתָן שֶׁהֵם בְּחַיִּים עֲדִין הֵם בְּסַפְּנָה גְּדוֹלָה, אֲבָל אֵלּוּ
 שֶׁנִּפְטְרוּ כָּבֵד הֵם מֵאַנְשֵׁי בּוֹדָאֵי:

רנח

יח פֶּעַם אַחַת אָמַר הֵייתִי סְבוּר שְׁהֵיִצֵּר הָרַע שְׁלִי אוֹמֵר לִי
 שְׁאִין מִי שְׁיִוָּכַל לְהַנְהִיג אֶת בְּנֵי הַנְּעוּרִים כְּמוֹנִי,

עֲכָשׁוּ אֲנִי יוֹדֵעַ בְּבִרְוֵר שְׁאֲנִי מְנַהִיג הַדּוֹר יְחִידִי בְּעוֹלָם ("אין
אֵיךְ בִּין אֵיין מְנַהִיג") [אֵין מְנַהִיג כְּמוֹנִי:

רנט

י אָמַר לְאַחַד שְׁעוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׂיִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וַיִּסַּע
לְמַרְחָקִים, וַיְהִי שֵׁם בְּהַעֲלָם גְּדוֹל מִן הָעוֹלָם,
וְהוּא יֵלֵךְ לוֹ לְפַעֲמִים לַחוּץ בְּשׁוֹק וַיִּסְתַּבֵּל עַל הָעוֹלָם וַיִּשְׁחַק
מִכָּל הָעוֹלָם. גַּם אָמַר לִי עוֹד יִהְיֶה זְמַן שְׁתִּהְיוּ מִתְנַעֲגִיעִים
מְאֹד עַל שְׁהִיָּה בִידְכֶם חֲדוּשׁ נִפְלֵא כְּזֶה וְעִזְבֹתֶם אוֹתוֹ וְכו':

רס

כ אָמַר מְשַׁל שְׁפַעַם אַחַת נָסַע סוּחַר גְּדוֹל עִם יוֹן טוֹב
אוֹנְגְרִישְׁעֵר [אוֹנְגְרִין]. פַּעַם אַחַת אָמַר הַמְּשַׁרֵּת
וְהַבְּעַל-עֲגָלָה לְהַבְּעַל הַבַּיִת הֲלֹא אָנוּ נוֹסְעִים בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עִם
הַיּוֹן הַזֶּה, וְאָנוּ סוֹבְלִים הַצֶּעֵר כָּל כֶּךָ תִּנּוּ לָנוּ לְטַעַם מְעַט.
וְנִתַּן לָהֶם לְטַעַם מְזֵה הַיּוֹן הַטוֹב. לְאַחַר יָמִים נִתְגַּלְגַּל שְׂזֵה
הַמְּשַׁרֵּת נִתְוַעַד יַחַד עִם שׁוֹתֵי יוֹן כְּעִיר קַטְנָה וְשָׂתוּ יוֹן
וְשִׁבְחוּ אוֹתוֹ מְאֹד, וְאָמְרוּ שֶׁהוּא יוֹן אוֹנְגְרִישְׁעֵר. אָמַר
הַמְּשַׁרֵּת הַנ"ל תִּנּוּ לִי לְטַעַם וְנִתְּנוּ לוֹ. וְאָמַר אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאִין
זֶה יוֹן טוֹב אוֹנְגְרִישְׁעֵר כָּלֵל, וְנִגְעְרוּ בּוֹ וְדַחְפוּ אוֹתוֹ. וְהוּא
אָמַר הֲלֹא אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאִין זֶה יוֹן אוֹנְגְרִישְׁעֵר כָּלֵל, כִּי הֲלֹא

אני הייתי אצל יותר גדול כזה וכו' והם לא השגיחו עליו.
 ואמר, אבל לעתיד כשיבוא משיח או ידעו כשיהנו יין
 המשמר, אזי לאחרים יוכלו להטעות ויהנו להם יין
 וואליחשין סטראוויצטיר ויאמרו להם שהוא יין הטוב
 המשמר, אבל לאנשי שלומנו לא יוכלו להטעות כי אנחנו
 טעמנו היין הטוב וכו'.

רסא

כא בלילה קדם הברית מילה של בנו שלמה אפרים
 זכרונו לברכה או ישב עמנו הרבה ודבר עמנו
 הרבה מענין גדלותו ואמתת הפלגת מעלתו ושמענו אז
 כמה דברים. ואמר אז שקשה להכנים בלב ענין גדלותו, ואי
 אפשר לדבר מזה, כי גם אחרים אומרים כך לשונות כאלו.
 וכל מה שהפה יכול לדבר אומר השני גם כן כך אבל רק
 כל חד בפום מה דמשער בלבה יכול להבין קצת היכן
 נקדת האמת לאמתו והבין:

רסב

כב כמה פעמים חזר בעצמו דברי העולם שאומרים עליו
 שאין כאן ממצע, רק או שהוא חס ושלום כמו
 שהמתנגדים בודים עליו וכו' הדוכרים על צדיק עתק
 רחמנא לצלן וכו', או אם הוא להפך שהוא צדיק אמת,

אזי הוא חדוש נפלא ונורא ונשגב שאי אפשר לשער במה
 אנושי כלל. כי כך היו רגילים רב העולם לומר עליו זכרונו
 לברכה. והוא זכרונו לברכה חזר בעצמו דבורים אלו כמה
 פעמים ורמז לנו שהאמת הוא פן שאין פאן ממצע. והבוחר
 יבחר לו האמת כי האמת הוא אחד. (ועני בסימן נ"א בלקוטי א')
 ומזאת השיחה בעצמו יוכל להבין מעט גדלותו, כי על ידי
 עצם ההתנגדות והמחלקת יוכל להבין האמת בהפך ממש,
 ויתפלא על עצם גדלותו בלי שעור כי אין פאן ממצע כנ"ל
 והבן היטב האמת לאמתו:

רסג

כ"ב בשנת תקס"ג שהוא ראש השנה הראשון שהיה בכאן
 בפרסלב, אז הייתי אצלו על ראש השנה וכל
 עשרת ימית שובה עד אחר יום כפור. ואחר יום כפור
 נסעתי לביתי ורבי יודל ורבי שמואל אייזיק נשארו בכאן על
 חג הסכות. ושמעתי כמה דבורים יקרים מרבי יודל מה
 ששמע אז ואיני זוכרם היטב. פעם אחת ביום הושענא רבא
 אמר בפני העולם ומה אעשה ששני רוצחים עומדים עלי
 ואומרים אף על פי כן שאני מנהיג (שקורין "גיטרי יהוד") והראה
 בידו על רבי יודל ורבי שמואל אייזיק בעת שאמר שני
 רוצחים, הינו שעליהם היה נתבונן מחמת שהם היו פרוכים

אחריו מאד. ומי יזכה להבין פרוש דברים אלו כי האנשים
הנ"ל היו יקרים בעיניו מאד מגדולי מקרבו.

וביום שמיני עצרת דבר עמהם מענין רקודין והמחאת
כף, ומה שמהפכין את עצמו שזה בחינת (שמות
י"ט) ומשה עלה אל האלקים ויירד ה' על הר סיני (במבאר
במקום אחר (שיחות הר"ן פ"ו)) וענין הפריסמקוט שעושין וכו'
ודבר עמהם דברים נפלאים. אחר-כך התחילו לכנס המון
עם מאנשי העיר שבאו אליו בנגון ושמחה פנהוג ביום
שמיני-עצרת. ואז אמר לרבי יודל ולרבי שמואל אייזיק
לכו לכם פי אני צריך לעסק עמהם ואין זה שייך לכם
והלכו להם ממנו. ואחר-כך נעשה שם שמחה גדולה
בקול רעש גדול של שיר ושמחה. ואז רקד רבנו זכרונו
לברכה בעצמו הרבה מאד מן איזה זמן קדם הלילה עד
איזה שעות בתוך הלילה של שמחת תורה. וכבר ידוע
גדל נפלאות ערכות נעימות קדשת הרקוד שלו, כי מי
שלא ראה זאת לא ראה טוב מימיו. וכבר מבאר במקום
אחר (לעיל קט"ז) שבאותה השנה רקד רבנו זכרונו לברכה
הרבה. הינו בשמיני-עצרת הנ"ל ובשבת חנכה בהסעדה
שלישית אחר שאמר התורה הנזרה "ראיתי מגורת זהב"
(בלקוטי א' סימן ח'), ובפורים, ואחר-כך בראש חודש ניסן
היתה החתנה של בתו שרה ורקד הרבה עם בתו הפלה

בהפעדה שלישית של השבת חתנה, אחר שאמר התורה הנוראה "והוא כחתן יצא מחפתו" (בלקוטי א' סימן מ"ט). כי בעת אמירת התורה התחיל בקול נפלא מאלו היתבות "והוא כחתן יצא מחפתו" רק כשמשר לנו התורה הזאת בכתב־ידו הקדוש התחיל מפסוק "לשמש שם אהל בהם" כנדרפס (בלקוטי א' סימן מ"ט הנ"ל) ואחר שאמר התורה הנ"ל רקד הרבה עם בתו אשרי עין ראתה זאת. ושמעתי מפיו הקדוש שאמר בעצמו בשנה הזאת רקדתי הרבה מחמת שנשמע אז שיוצאין גזרות שקורין "פונקטין" על ישראל, כי על־ידי רקודין והמחאות כף ממתיקין הדינים ומכבלין הגזרות כמבאר בהתורה "ואלה המשפטים" (בסימן י' לקוטי א') שנאמר לענין זה בנרשם במקום אחר (שיחות הר"ן קל"א):

רסד

כד אמר התפללו עלי שאשוב לבריאותי ואוליך אתכם בדרך חדש שלא היה מעולם. אף־על־פי שהוא בדרך הישן מכבד, אף־על־פי־כן הוא חדש לגמרי:

רסה

כה פעם אחת ספר שזה סמוך התחיל ללמוד את החשן משפט עם הש"ך (שפתי בהן) והסמ"ע (ספר מאירת

עינים) ולמד בזמן מועט עד סימן צ"א שהוא בערך מאתיים דפין ואמר שהוא יודע וזכר כל סעיף קטן מהיכן הוא מתחיל. ואז היה לפניו רב אחד והתחיל לדבר עמו בשאלות ודינים ולא ידע אותו הרב להשיבו. ואחר כך היה לפניו דאקטיר אחד ודבר עמו ולא ידע גם כן כלל. ואמר איך לוקחין וכו'. ואיני זוכר כל זה היטב.

וכמה פעמים ספר עם אנשים מכמה דינים מהארבעה שלחן ערוך הגדולים בעל פה, והיה בקי בכל הדינים בבקיאות גדול מאוד. ואפלו מי שלמד אותו הפוסק בסמוך לא היה יכול לעמד נגדו נגד בקיאותו הגדולה, כי תמיד נתבטלו לפניו כל הלומדים שהיה מדבר עמהם בבקיאות הארבעה שלחן ערוך הגדולים. גם שמעתי בשמו שאמר אם הייתי אומר פשטים בגמפ"ת [בגמרא פרוש רש"י תוספות] היו כל הלומדים והגדולים מנחים תחת כפות רגלי, אך עדין אין לי חשק לזה. ועין במקום אחר (לקמן שם"ג) שאמר שבנגלה קל יותר לחדש וכו'. ומי שמעין היטב בדבריו יוכל להבין מאילו עצם גדלת חכמתו עד אין סוף ואין תכלית:

רסו

כו אמר כל מה שמשיח יעשה טובות לישראל אני יכול לעשות, רק שהחלוק היא שמשיח יגור אמר ויקום אבל אני (ופסק ולא דבר יותר):

רסז-ג

כת"י ר"א מעפליקער

אָמַר: אֲנִי אֲשִׁיר שִׁיר לְעֵתִיד שָׁוָה יִהְיֶה הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁל
 כָּל הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים. (אָמַר הַמַּעֲתִיק: עֵין בְּלִקּוּמֵי
 מוהר"ן בְּהַתּוֹרָה "בֵּא אֶל פְּרַעֲה" (חֶלֶק א' סִימָן ס"ד), וּבְלִקּוּמֵי תִנְיָנָא
 בְּהַתּוֹרָה "תִּקְעוּ תוֹכְחָה" (סִימָן ח')):

רסז-ג

כת"י ר"א מעפליקער

פַּעַם אַחַת הָרִים יָדָיו עַד כְּתָפָיו וְהוֹרִידֵם מִכְּתָפָיו וּלְמַטָּה
 וְאָמַר כָּל הַצְּדִיקִים הֵם אֶצְלֵי מִכָּאן וְעַד כָּאן, הֵינּוּ
 מִכְּתָפָיו וּלְמַטָּה, וְאַחֲר־כֵּן הָרִים יָדָיו לְמַעַלָּה מֵרֵאשׁוֹ
 וְהוֹרִידֵם מִשָּׁם סְמוּךְ לְרֵאשׁוֹ עַד הַכְּתָפִים וְאָמַר: וְאֲנִי מִכָּאן
 וְעַד כָּאן הֵינּוּ מֵהָרֵאשׁוֹ וְעַד הַכְּתָפִים, וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים. וְעֵין
 בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל וְהֵבִין אִם עֵינֵי שֶׁכָּל לֶךְ לְהֵבִין מִשָּׁם גְּדֻלַּת
 הָאָדָם כְּשִׁזְזוּכָּה לְעֲשׂוֹת רְצוֹן יוֹצְרוֹ עַד שִׁישְׁלִים הַצֶּלֶם
 אֵלָקִים בְּשִׁלְמוֹת:

רסז

כֹּה שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שֶׁאָמַר, שֶׁהִשִּׁיג יְחִידָה בְּתַכְלִית מְדֻרְגָּה
 עֲלוֹנָה. כִּי זֶה יְדוּעַ, שֶׁנִּפְשׁ דְּנִשְׁמָה גְבוּהָ יוֹתֵר
 מִיְחִידָה דְרוּחַ, וְכֵן פִּיּוּצָא בְּזֶה בְּכֻלָּם. וְהוּא הִשִּׁיג יְחִידָה

בְּתַכְלִית מְדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה. וְאָמַר: נִמְצָא, שְׁאֵנִי יוֹדֵעַ "מְעַט",
וְאֵנִי עוֹמֵד בְּמְדַרְגָּה גְבוּהָ, אֲפִי-עַל-פִּי כֵן עֵדוּן אֲנִי רוֹצֵה
יוֹתֵר, כִּי מִי יוֹדֵעַ, אוֹלֵי יֵשׁ עוֹד וְכוּ' וְכוּ'.

רסח

כח אָמַר אֲנִי יָכוֹל לְקַבֵּל מִמּוֹן הַרְבֵּה בְּלִי שְׁעוֹר, וְלֹא
יִהְיֶה אֲצִלִּי שׁוֹם שְׁנוּי. כִּי דֶרֶךְ הָאָדָם כְּשֵׁיגִיעַ
לְיָדוֹ מִמּוֹן, בְּפֶרֶט מִמּוֹן הַרְבֵּה, נִשְׁתַּנָּה פָּנָיו וְנַעֲשִׂין אֲצִלוֹ
שְׁנוּיִים. אָבֵל אֲצִלִּי אֶפְלוֹ אִם אֶקְבֵּל סֶךְ עֲצוּם בְּפַעַם אַחַד,
אִין אֲצִלִּי שׁוֹם שְׁנוּי כָּלֵל. וְשִׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ שְׁאָמַר שְׁקַבְּלַת
מִמּוֹן שְׁלוֹ הוּא חֲדוּשׁ אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֵּין הַחֲדוּשִׁים
שֵׁיִשׁ לוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי יֵשׁ אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמָה חֲדוּשִׁים
וְקַבְּלַת מִמּוֹן שְׁלוֹ הוּא חֲדוּשׁ אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֵּין
הַחֲדוּשִׁים שְׁלוֹ:

רסט

כט יום ד' דאָלול תקס"ט בְּרֶסֶלֶב. אָמַר אֲנִי עָנּוּ מִכָּל
הַמְּפָרְסָמִים, כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְאֵנִי עָנּוּ
הֵינּוּ כִּי אֵינָם נַחֲשָׁבִים אֲצִלִּי כָּלֵל, כִּי מֵדַת עֲנּוּהָ הִיא
לְכָלִּי לְהַחְזִיק עֲצֻמוֹ לְשׁוֹם דְּבַר וְלִהְיוֹת בְּעֵינָיו אִין וְאַפָּס,
וּמֵאַחַר שְׁאֵינָם נַחֲשָׁבִים אֲצִלִּי כָּלֵל נִמְצָא שְׁאֵנִי עָנּוּ

שלהם. פרוש שמפל המפרסמים אני הענו שזה עושה זאת וזה זאת, ואני איני מחזיק מהם כלל נמצא שבצירוף כלם יש לי מדת הענוה ביניהם. אך את מי אני מחזיק יותר לאין את עצמי או אותם וכו' ואף-על-פי-כן הנראה שאת עצמו הוא מחזיק יותר לאין ואפס. וכן במשה רבנו עליו השלום אינו מושב אצלי מה שפתוב בו שהיה ענו מאד מפל האדם איך שיד זאת מאחר שכלם היו תלמידיו איך היה ענו בנגדם, אך צריך לומר גם-כן כנ"ל שהיה ענו מפל האדם, שהיה לו מדת הענוה של כל האדם הינו שאצלו היתה הענוה של כלם, כי כלם היו אצלו בחינת ענוה בבחינת אין ואפס כנ"ל, אך את עצמו היה מחזיק יותר לאין ואפס יותר מבחינת אין ואפס שהיה מחזיק אותם והבן היטב.

אמר המעתיק נראה לעניות דעתי, דרצונו לומר כי השיג כל-כך בגדלת הבורא יתברך עד אשר העבודה של כל אדם היה אצלו בבחינת אין ואפס נגד גדלתו יתברך. והוא בעצמו אף-על-פי שהיה רבן של כל ישראל כי השיג יותר מכלם, אף-על-פי-כן היה מחזיק את עצמו לאין ואפס יותר מכלם. כי דיקא על-ידי שהיתה השגתו גבוהה כל-כך, על-ידיה השיג שכפי מדרגתו והשגתו אין עבודתו נחשבת כלום ביותר נגד גדלתו יתברך וקל להבין:

ער

ל צוה לקרות אחד לבדק תפלויו. ענה ואמר מחמת
 שהרב מברדיטשוב הוא נוסע וסובב עתה על
 המדינה, מחמת זה אני מצוה לבדק התפלוין שלי. כי באמת
 אף על פי שאמרתי שאיני מחזיק מהם הינו שהם אצלי אין
 ואפס כנ"ל, אף-על-פי-כן הרב מברדיטשוב הוא גדול בעיני
 מאד. וכשגדול ומפרסם כזה הוא הולך וסובב, זה בחינת
 פגם ההתפארות חס ושלום כפיכול. כי ישראל הם
 התפארות של השם יתברך והגדול בישראל הוא עקר
 ההתפארות. כי הוא חשוב ומפאר בישראל, וכשהוא יושב
 בביתו אזי הוא בחינת (ישעיה מ"ד) "כתפארת אדם לשבת
 בית". הינו שבחינת ההתפארות הוא יושב בביתו בחינת
 הפתים של תפלוין. אבל כשהוא נוסע וסובב ומתבזה בין
 החיים, כי על הדרך בודאי האדם מתבזה כמובא, בפרט
 איש כזה שיש לו בזיונות, בודאי לפי ערך כבודו וגדלו
 שלפעמים אין נותנין לו כבוד פראוי לו לפי כבוד התורה
 שלו. ולפעמים יש לו איזה בזיונות בענין קבלת הממון
 שאינו פראוי לפי כבודו וכיוצא. ומאחר שבחינת
 ההתפארות נפגם ונתבזה ויוצא מן הפתים, על-כן יש
 חשש על התפלוין שהם בחינת התפארות פידוע פי הם
 נקראים פאר כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יא.):

רעא

לא גדל המעלה של המתקרב אליו אי אפשר לשער כי
כבר נתפשטו דבורים כאלו בין העולם שהם
מתפארים גם כן בדבורים כאלו אבל באמת המקרבין שלי
ההתקרבות לבד הוא דבר גדול מאד מאד. כי אף-על-פי
שהוא בעצמו הינו המקרב אינו כלום, ואינו מתנהג בדרכי
ישר כראוי, אף-על-פי-כן מאחר שהוא בתוך אנשים כאלו
שהם מקרבים לצדיק לקדשה כזה זה בעצמו מועיל לו
מאד, ובמשך הזמן יתעורר גם כן ויחזר בתשובה. וראה
בעיניך, כי אתם זוכים לשמע דברים כאלו. ואפלו אם אינם
שומעים החדוש, רק שזוכים לעמוד בעת שנתחדש חדוש
כזה, גם כן אשרי לו מכל-שכן בשזוכין לשמע. ואין צריך
לומר אם זוכין לשמע חדוש כזה פעם אחת בשנה. אפלו
אם לא היו זוכין לשמע חדוש כזאת רק פעם אחת כל ימי
חיו גם כן די לכם, כי אלמלא לא באתם לעלמא אלא
למשמע דא די, כמובא בזהר הקדוש (בראשית ב. קסח: ועוד)
(מכל-שכן וכל-שכן שאנו זוכין לשמע כמה וכמה פעמים בשנה חדושים
נפלאים ונוראים אשר לא נשמעו מעולם). ואמר לי אז בזה הלשון
("האט הערט דיין נשמה וכו'") [הנה שומעת נשמתך] דהינו
החדוש הנ"ל מענין התפלין, שבשביל שהרב נוסע ומטלטל

הוא צריך לבודק תפלין שלו. ואפלו בשמנחים בשפלות גדול מאד, אף-על-פי-כן צעקה בעלמא שנותנין אף-על-פי שתקף ומיד נפסק גם זה אינו נאכד, ואפלו הצעקה מבטן שאול גם-כן אינו נאכד. וכמו שאיתא בזהר הקדוש (שם סט): בשוא גליו אתה תשבחם (תהלים פ"ט), שמה שהאדם מנשא עצמו וממשיך עצמו לאיזה מדרגה אף-על-פי שאינו מניע אליה, זה בעצמו שהוא מתנועע ורודף להשיג ולגלות לאיזה קדושה היא שבחא דילה ויקרא דילה עין שם:

ערב

לב פעם אחת יצא מפיו הקדוש על עצמו ואמר בזה הלשון אני סבא דסבין. ואם תסתכל ותבין בהמעשה הנוראה של שבעה בעמלירם בהספור של הבעמליר הראשון שהיה עור שאמר לו הנשר הגדול שהוא זקן מאד, ואף-על-פי-כן הוא יניק ולא התחיל לחיות כלל וכו' והיה זקן נגד כל הזקנים הנזכרים שם, תבין קצת ענין זה. וכן משאר עניני המעשה הנ"ל תוכל להבין קצת גדלות רבנו זכרוננו לברכה ולחכימא ברמיזא:

רעג

לב רבנו זכרוננו לברכה התפאר שלא התחיל לעשות שום דבר בעולם קדם שידע הסוד שיש בו. ואפלו מה

שנוהגין להעלות עשן המיטון על ידי לילקע וצבעד (שקורין "לולקא רעחרין") [עשון טבק] לא התחיל בזה עד שידע סוד בהנהגה זו. וכיוצא בזה בשאר הנהגות לא התחיל שום דבר לעשות עד שידע סוד הדבר. ואף-על-פי שהוא זכרונו לברכה ידע סוד בענין עשן המיטון, אף-על-פירכּן הזהיר אותנו הרבה להתרחק מזה מאד, ופעם אחת דבר הרבה מענין זה שנוהגין העולם להעשין מיטון ואמר שהוא שטות גדול, ולענין נקיות אינו מועיל כלל. וכן הריח טבק שהוא גרוע עוד יותר, כמבאר שיחה זאת במקום אחר (לקמן תע"ב):

רעד

לד אִמֵר מה שיהיה נעשה עמי איני יודע, אבל זה פעלתי אצל השם יתברך שהגואל צדק יהיה מיוצאי חלציו. ואמר זאת ברבים, והזהיר מאד לכבד ולהחזיק בחשיבות גדול את בניו כי הם אילנות יקרים מאד, ויהיו גדלים מהם פרות טובים ונפלאים מאד. גם אמר שיוצאי חלציו לקח מעולם האצילות:

רעד-ב

כת"י ר"א מעפליקער

אפשר כך הוא הפרוש: אין בן דוד בא אלא בהיסח הדעת, הינו שלא יבוא על דעתם שפכר הוא

ובאמת כבר הוא בא והנה הוא וכו'. והודה לדברי, ואמר שפך כתוב (ירמיה ל') והיה אדירו ממנו. אחר כך נתעורר ואמר זה אמר רב נחמן במסכת סנהדרין "אי מן חיי אנא הוא", שנאמר והיה אדירו ממנו במהרה בימינו אמן.

(אמר הפעתיק: מאמר זה הנ"ל אמר מורנו מוהרנ"ת ז"ל אל אדמו"ר ז"ל אחר שאמר המאמר המובא (בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ח) "דע שיש חלוקים בין התורות וכו'" ומורנו מוהרנ"ת ז"ל מעצם הרגשתו בזכות לבבו את עמק נוראות דבריו הקדושים עד כי בערו בקרבו בשלהבת ממש לא יכול להתאפק ויתן את קולו בפני כל הנצבים עליו את המאמר הנ"ל אפשר כך הוא הפרוש וכו'):

ערה

לה העולם סוברים שבשיבוא משיח לא ימותו, לא כן הוא אפלו משיח בעצמו גם הוא ימות. ואמר זאת ברבים:

רעו

לו שמעתי בשמו שאמר שהוא מרגיש צרות ישראל רחמנא לצלן קדם מכל הצדיקים, כי הוא יודע הגזרה והצרה חס ושלום כשהוא עדין בשרש, ואחר כך מגיע הדבר לשאר הצדיקים. ואמר שזה מחמת

שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁפִלוּתִי בְּאֵמֶת, וּמַחֲמַת זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ גְּדֹל מַעֲלַת קִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל כַּמֶּה הֵם יְקָרִים וְגִבּוּהֵימ מְאֹד, כִּי הֵם נִמְשָׁכִים וְנִלְקָחִים מִמָּקוֹם עֲלִיּוֹן וְנִזְרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד. עַל-כֵּן אֲנִי יוֹדֵעַ הַכֹּל מִקֶּדֶם כִּנ"ל. הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יִרְחַם עָלֵינוּ בְּזִכּוֹתָו וּיְבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת, וְיַהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה:

רעז

לוּ וּכְבָר מְבֹאָר (לעיל ו') שֶׁהִיא מִקְפִּיד עַל הַגְּדוּלִים שֶׁלֹּא רָצוּ לָשִׁים לֵב עַל הַגְּזֵרוֹת שֶׁנִּשְׁמְעוּ עַל יִשְׂרָאֵל חֵם וְשָׁלוֹם, וְאָמְרוּ שֶׁבּוֹדָאֵי לֹא יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ זֹאת. וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אָמַר שִׁשׁוּגִים בְּזֶה הַרְבֵּה, כִּי הֲלֹא רָאִינוּ כְּבֹר שֶׁהָיוּ צָרוֹת וְגִזְרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה, הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יִשְׁמְרֵנוּ מֵעַתָּה. וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הִיא מִתִּירָא מִהֵם מְאֹד, וְדַבֵּר הַרְבֵּה מֵהֵם וְעַסַּק הַרְבֵּה בְּכָל פְּחוּתוֹי וּבְמִסִּירַת נַפְשׁ לְהַמְתִּיקֵם וּלְבַטְּלֵם. וְרָצוֹנוּ הִיא חֶזֶק שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל-שֶׁבֶן הַגְּדוּלִים יִרְבוּ לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁעָשָׂה מִרְדְּכֵי בְּשַׁעֲמֹד עֲלֵיהֶם הִמָּן הַרְשַׁע יַמַּח שְׁמוֹ, כִּן אֲנַחְנוּ חַיִּבִים בְּכָל דּוֹר לְצַעֵק מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עַל כָּל הַגְּזֵרוֹת הַנִּשְׁמָע חֵם וְשָׁלוֹם, וְה' הַטוֹב יִשְׁמַע שְׁעֵתָנוּ וּיְבַטְּלֵם וְיַהַפֵּכֵם לְטוֹבָה:

רעח

לח אִמֵר שְׁפַעַל אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שְׁכֻשְׁבָאִין לְפָנָיו
 לְהַתְפַּיֵל עַל מִקְשָׁה לַיֶּלֶד, שְׁלֹא יִהְיֶה לָּהּ
 הַקִּשּׁוּי לַיֶּלֶד בִּיָּאֵם עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁבָאִין לְפָנָיו, וְתַכְרַף
 שְׁבָאִין לְפָנָיו תֵּלֵד מִיָּד:

רעט

לט שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר מִן רַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי שְׁהִיָּה
 חַדוּשׁ כַּמְפָּרְסָם, הָיָה הָעוֹלָם שָׁקֵט עַד הָאָר"י
 זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה. הֵינּוּ שְׁמַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי עַד הָאָר"י
 זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה לֹא נִתְגַּלוּ חֲדָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְגַּלוּ עַל־יְדֵי רַבֵּי
 שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי, עַד שְׁבָא הָאָר"י זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שְׁהִיָּה
 חַדוּשׁ כַּמְפָּרְסָם, וְהוּא גָּלָה חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי שְׁלֹא נִמְצָא מִי
 שְׁיִגְלֶה חֲדָשׁוֹת כְּאֵלֶּה עַד הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי זְכוּרוֹנוֹ
 לְבִרְכָה. וּמִן הָאָר"י זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה עַד הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרוֹנוֹ
 לְבִרְכָה, הָיָה גַם־כֵּן הָעוֹלָם שָׁקֵט בְּלִי חַדוּשׁ, עַד שְׁבָא
 הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שְׁהִיָּה חַדוּשׁ נִפְלָא, וְגָלָה
 חֲדָשׁוֹת. וּמִן הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה עַד עֵתָהּ הִיָּה
 גַם־כֵּן הָעוֹלָם שָׁקֵט בְּלִי חַדוּשׁ כּוֹה, וְהִיָּה הָעוֹלָם מִתְנַהֵג רַק
 עַל־פִּי הַהִתְגַּלוּת שְׁגָלָה הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה עַד

הנה, עד שפאתי אנכי. ועתה אני מתחיל לגלות חדשות
נפלאות לגמרי וכו':

רפ

מ יום א' כ"ה ניסן תק"ע היה מדבר עמי מחדושי הבעל-
שם טוב וזכרונו לברכה שגלה חדשות בעולם. פי
הספור של הבעל-שם טוב וזכרונו לברכה הוא ענין חדש
מה שלא נתגלה מקדם ספור כזה. רק בכתבי האר"י וזכרונו
לברכה נמצא גם-כן באיזה מקומות מעין זה. ואחר-כך היה
משבח מאד מאד את כתבי האר"י ל שגלה חדושים
נפלאים במפרסם לכל העולם, פי היה מעין באותו הזמן
בספר לקומי תורה של האר"י וזכרונו לברכה, ושם יש
חדושים נפלאים במפרסם. ותפס לדגמא הפסוק (בראשית
כ"ב) שמונה אלה ילדה מלכה, שגלה שם האר"י וזכרונו
לברכה חדש נפלא, פי שמונה פעמים אלה וכו' עין שם:
אחר-כך ענה ואמר שעל זה אין שום אחד מסתכל, שכל
מה שגלו לא היה רק בחלק אויאי, פי כל
הענינים הנ"ל לא היו שם רק בחלק אויאי [אסיה]. ובאמת
בהתורה הקדושה מבאר הכל פי התורה מספרת מכלם,
בגון אשכנז מבאר בהתורה, רק שאין התורה עושה ספור
גמור מכלם. רק שהיא מדברת מהם ומשליכה אותם,

ובמקום שהיא רוצה עושה ספור גמור פגון מלבן וכיוצא
 שהיא עושה מהם איזה ספור. אבל אף על-פי-כן בהתורה
 מרמזים כלם. אבל גדולי הקדמונים לא גלו רק מחלק אויאי.
 ובאמת היו מדינות רבות גם בשאר חלקי העולם גם קדם
 מתן תורה, כי בשעת מתן תורה כבר היו מדינות רחוקות
 משם שהגיע להם הידיעה ממתן-תורה על-ידי הכי דאר,
 פגון מדינות זאקסין היתה מדינה מכבד מקדם ימי אברהם
 אבינו עליו השלום, גם מדינת אונגריין היא גם-כן מדינה
 ישנה מאד וכיוצא בזה שאר מדינות שאינם בחלק אויאי רק
 בשאר חלקי העולם. ומאלו החלקים לא דברו כלל רק
 מחלק אויאי כי כל המדינות שהם מדברים מהם פגון
 מצרים וכיוצא וכגון שמונה אלה הנ"ל כלם הם רק בחלק
 אויאי. רק בהתורה הקדושה מרמז הכל כי משה רבנו עליו
 השלום ידע מכלם.

ואמר שכל יאלו המעשיות שנעשים בכל העולם שכלם
 מרמזים בודאי על דברים עליונים כי אין שום דבר
 ריק בעולם. כי העולם אינו נח כלל אפלו רגע אחת. והם
 עושים תמיד. ובודאי כל מעשה העולם מרמז למה שמרמז.
 אבל היא רק רמזים בעלמא נגד אין סוף ואין תכלית. הינו
 שהכל היא רק רמזים נגד מה שיהיה נעשה לעתיד. כי
 יהיה חדוש העולם. ואמר בזה הלשון שכל מה שנעשה

הוא רק (דראט ארביט) [עבודת חוט ברזל] נגד וכו' והדברים עתיקים. ועוד ספר בזה הרבה ואי אפשר לבאר בכתב פי אלו הדברים הם דברים גבוהים ועמקים ונסתרים מאד, סתרי הנהגותיו ותברך. ומי ששמע דברים אלו מפיו הקדוש היה יכול בדעתו קצת לשער עד היכן אלו הדברים מגיעים, אף-על-פי שלא היה מי שיבינם, אף-על-פי-כן כפום מה דמשער בלבה היו יכולים לשער קצת וכו':

רפא

מא שנת תקס"ט במוצאי שבת ענה ואמר אם היה בא אצלנו נשמה גדולה אף-על-פי-כן היינו נראים כחשובים. ובאמת אינם חולקים עלי וכו' וכו' והוא יושב בביתו (וענן שיחות הר"ן קפ"ב). וכבר היה בן שהיו חולקים על אחד ובנה לו מגדל גבוה וישב בתוכו. והם היו נלחמים עליו והיו שולחים ורובים לו חצים ואש. אבל לא היו יכולים לעשות כלום. אך שיש אבנים טובות שהם גדלים מאוירים ואדים. והיה אבן טוב שהיה גדל באויר, אך עדין לא היה לו כל השלמות לגמרי, ועל-ידי שהיו רובים החצים אליו כנ"ל, על-ידי-זה השליכו האבן טוב ונפל על המגדל. והאבן הטוב הזה היה של חן, ותכף שנפל על המגדל אזי תכף נפלו לפניו ואמרו יחי המלך יחי המלך. אך הנשמות

קמנות כמותכם שנופלים על ידי המלחמות הם בכחנת
 (איכה ד): "תשתפכנה אבני קדש", ונקרא שפיכה מחמת
 שעדין אין להם כל השלמות ונופלים קדם שנושלמים. אבל
 הנשמה גדולה הנ"ל אכן הטוב הנ"ל הפחינה של חן היו
 לו בשלמות. אך שאר השלמות עדין לא היו לו ועל ידי
 החכם נשלם:

רפב

מב אחר פסח תקס"ה ספר עמנו, ואמר שנודע לו עכשו
 שני דברים, אך איני יכול לאמרם כי נראים
 בפשוטים. כי גם פשוטו של דבר היא כף לכאורה, אך
 אף על פיריכן נודע לו עכשו אלו הדברים. הינו כי נודע לו
 מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כח): אדם עובר
 עברה ואמר שלא יראני אדם. ולא אמר כלום רק דחק
 בתבות "שלא יראני אדם" ולא באר כלום מה נודע לו
 בזה, כי כבר הקדים שאינו יכול לבאר בדברים כי נראה
 פשוטו של דבר כן. אך על פיריכן רק עכשו נודע לו זה
 הסוד.

והשני נודע לו מה שאותא תכלית הידיעה אשר לא
 נדע, אשר לא נדע ממש. (ולא באר גם כן כלום רק
 דחק גם כן התבות אשר לא נדע, לא נדע ממש) ואף על פי

שפשוטו של דבר כף. אף-על-פי-כן רק עכשו נודע לי זה הדבר שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש. ואמר מאחר שעכשו יודע שתכלית הידיעה היא אשר לא נדע לא נדע ממש, אם-כן הוא יודע מאחר שזכה לתכלית הידיעה, אף אף-על-פי-כן אינו יודע כלום, כי הלא כבר נדמה לי שאני אצל זה התכלית הידיעה אשר לא נדע, ועכשו אני רואה איך הייתי רחוק מזה התכלית (ואמר אז בלשון גנאי על עצמו, כי החזיק עכשו לכסילות זה התכלית של זמן הקודם שנדמה לו אז שזכה לתכלית הידיעה אשר לא נדע). כי עכשו נודע לי שתכלית הידיעה אשר לא נדע ממש. ודבר זה גם-כן אינו יכול לאמרו ולבארו כי נראה בפשוטו, אף באמת רק עכשו נודע לו זאת, וכן הדבר הראשון:

רפג

מג אחר זמן רב, בקוץ תק"ע, בעת שנסע לאומין, חזר וספר קצת מענין הנ"ל ואמר, שאין יודעים כלום, הינו שאין יודעים כלל כלל לא. והפליג מאד בגדלת הבורא יתברך, אשר אי אפשר לבאר, ואמר שאין יודעים כנ"ל. ושאלתי אותו: הלא כבר אמרתם כל זאת, וספרתם מזה מענין תכלית הידיעה אשר לא נדע, וכבר בארתם כל זה, שאף-על-פי שזוכין לזה הידיעה אשר לא

גִּדְעַ אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדוֹן אֵין יוֹדְעִים כָּלוּם כִּי כָּבֵד גִּדְמָה
לְכֶם שְׂזִיכִיתֶם לְזֶה הַתְּכָלִית וְכוּ' וְכַנ"ל. עֲנֵה וְאָמַר מִי יוֹדֵעַ
בְּאִיזָה יְדִיעָה הָיָה זֶה הַתְּכָלִית, הִינּוּ כִי גַם אִזּוּ בָּעֵת שֶׁסָּפַר
זֹאת אַחֲרֵי פֶסַח לֹא זָכָה לְבַחֲנִינָת לֹא גִדְעַ מִמֶּשׁ כִּי־אִם
בְּאִיזָה יְדִיעָה, הִינּוּ שֶׁבְּאֹתָהּ הִיְדִיעָה זָכָה לְהַתְּכָלִית אֲשֶׁר
לֹא גִדְעַ. וְכֹונֵתוֹ כִּי יֵשׁ יְדִיעָה לְמַעְלָה מִיְדִיעָה, הַשְּׁגָה
לְמַעְלָה מִהַשְּׁגָה, גְּבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ. וְאַצֵּל כָּל יְדִיעָה וְהַשְּׁגָה
עַד לְמַעְלָה לְמַעְלָה הַתְּכָלִית הִיא אֲשֶׁר לֹא גִדְעַ. וְאָמַר אִזּוּ
גַם מֵעַת שֶׁיֵּצֵא מִבְּרֶסֶלֶב עַד עַכְשָׁיו (שְׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא
שָׁהָה רַק בְּעֶרְךָ אִזָּה שְׁעוֹת כִּי אִזּוּ לֹא נִסַּע עֲדוֹן רַק בְּעֶרְךָ שְׁלֹשׁ
פְּרָסָאוֹת) שׁוּב אֵינוֹ יוֹדֵעַ. הִינּוּ שְׁגַם בְּאֵלוֹ הַשְּׁעוֹת זָכָה
לְבַחֲנִינָת אֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְהֵבֵן דְּבָרִים אֵלוֹ כִּי הֵם דְּבָרִים עִמְקִים
וְעֵלְיוֹנִים וְגְבוּהִים מְאֹד, אֲשֶׁרִי יְלוּד אִשָּׁה שְׂזִיכָה לְהַשְּׁגוֹת
כְּאֵלוֹ לְתְּכָלִית הָאֵמֶת. וְעֵין לְעִיל מִזֶּה שֶׁבְּעֵנֶן זֶה בְּבַחֲנִינָת
אֵינִי יוֹדֵעַ הָיָה חֲדוּשׁ מִפְּלֶג מְאֹד כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי
הַקְּדוּשׁ. וְאַף־עַל־פִּי שְׁאִין מִי שְׂיִבִין עֵנֶן זֶה כִּי עוֹלָה
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא מִנְעֵתִי לְכַתְּבוֹ, שְׁאִם
יִזְכָּה יָבִין וְיִבְחִין קֶצֶת כָּל חֵד וְחֵד לְפִימָה דְּמִשְׁעַר
בְּלִבָּהּ, וְיִוְכַל לְהִבִּין עַל־יְדִי־זֶה מְעַט דְּמְעַט גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא
יְתַבְרַךְ שְׁמוֹ:

רפד

מד פַּעַם אַחַת שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁעַל יָדוֹ
 יְכוּלִין לְהִבִּין קִצַּת גְּדֻלָּתוֹ יִתְבַּרְךָ. הֵינּוּ עַל-יַדֵּי
 שְׂרוּאִין גְּדֻלַּת הַשְּׁגָתוֹ עַד הֵיכֵן עַד הֵיכֵן זָכָה לְהַשִּׁיג פְּלֵאֵי
 פְּלֵאוֹת גְּדוּלוֹת וְנִזְרָאוֹת וְכוּ' וְאִף-עַל-פִּי־כֵן מָה אָנִי, הֲלֵא
 אִף-עַל-פִּי־כֵן אָנִי רַק חֲתִיכַת אָדָם, מִזֶּה יְכוּלִין לְהִבִּין
 וְלִלְמַד אֲלֵפִים קַל וְחֹמֶר לְגְדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ. וּבִאֲמַת מִי
 שְׂזָכָה לְהַפִּיר אֶת גְּדֻלַּת רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זָכַר צְדִיק
 וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה הָיָה מִשְׁתוּמָם וּמִתְבַּהֵל מְאֹד מִגְּדֻלַּת
 הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ. כִּי עַל-יַדֵּי גְדֻלַּת רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הָיָה
 יְכוּל לְהִבִּין קִצַּת כְּפֹּוּם מָה דְמַשְׁעַר בְּלִבָּה אֶת גְּדֻלָּתוֹ
 יִתְבַּרְךָ:

רפה

מֵה פַּעַם אַחַת דִּבֵּר עִמִּי וְאָמַר כְּמַתְגַּעְגַּע, אֵיךְ לֹקַחִין
 חֲבֵרָיָא כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי
 וְכוּ' וְצֵא, וְאָנִי הָיִיתִי גַם-כֵּן תּוֹחֵב רֵאשִׁי בִּינֵיהֶם. עָנָה וְאָמַר:
 מִן הַסֵּתָם, אֵיךְ שֶׁהָיָה נִמְצָא חֲבֵרָיָא הָיִיתִי אָנִי הַרְבֵּי
 שְׁלָהֶם, ("מִן הַסֵּתָם וַיֵּא סַע גִּיּוּאֵלְט גִּיּוּעֵהוּן אַחֲבָרָיָא וּוּאֵלְט אֵיךְ
 גִּיּוּעֵהוּן וַיַּעֲהֵר רַבִּי"):

רפו

ג אָמַר כָּבֵד תִּמְהַתִּי עַל הָעוֹלָם שֶׁהֵיכֵן שָׁנַמְצָא אֵיזָה טוֹב
 יָאֲמַתִּי רָאוּי שְׂתִתְקַרֵּב אֵלַינוּ ("ווי סע גיפינט זיך עפּים
 רעכטס איז מחיב צו מיר מקורב צו ווערן"):

כת"ר ר"א מעפליקער

רפו-ב

אָמַר אֵין צָרִיךְ לִזְמַר אֵיזָה מֶלֶךְ יִכְבֹּשׁ, זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ בּוֹדָאי,
 אַף גַּם אֲנִי יוֹדֵעַ מָה שְׂצַדִּיק אַחַר אֵינוּ יוֹדֵעַ.

רפז

מז שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ בַּחֲרָף תַּקַּס"ג בְּתַחֲלַת הַהֲתַקְרָבוֹת
 שָׁאֲמַר שִׁידֹעַ שְׂרָשִׁי הַתּוֹרָה מִמְּקוֹם
 שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בָּאָה. כִּי יֵשׁ שְׂרָשִׁי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא
 לְמַעַלָּה מֵהַתּוֹרָה שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַתּוֹרָה, וְאֵינוּ יָכוֹל
 לְהִתְלַבֵּשׁ כָּלֵל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וַיֵּשׁ שֶׁהִיא בְּבַחֲיַנַּת אֲסַמְכָתָא
 שֶׁהִיא רַק בְּדַרְךְ אֲסַמְכָתָא בְּעֵלְמָא נִסְמָךְ עַל הַמְּקָרָא,
 מַחֲמַת שֶׁהוּא גְבוּהַ וּמְרוֹמָם מְאֹד. גַּם שָׁמַעְתִּי שֶׁאֲסַמְכָתָא
 פְּרוּשׁוֹ סְמִיכָה שֶׁהֶעֱנִין נִסְמָךְ עַל הַמְּקָרָא כְּמוֹ שְׁפוּמְכִין עַל
 אֵיזָה דְּכָר בּוֹדָאי הַסּוּמָךְ גְבוּהַ מִן הַנִּסְמָךְ וְהוּא כַּנֵּ"ל
 וְהֵבִין:

רפח

מח אָמַר: בּוֹאוּ וְנַחְזִיק טוֹבָה לְרַמָּאִים (כתובות סח.) שְׁעַל־יָדֵי
הַמַּחֲלֶקֶת שְׁחוֹלְקִים עָלֵינוּ בָּאנוּ לְדַבְרִים גְּדוֹלִים,
וְהֵם עוֹשִׂים לָנוּ טוֹבָה גְּדוֹלָה. כִּי כֵן הַדְּבָר שְׁעַל־יָדֵי הַמַּחֲלֶקֶת
בָּאִים וּמְשִׁיגִים דְּבָרִים גְּדוֹלִים. כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (תְּמוּדָה טו.): שְׁבִימִי אָבְלוּ שֶׁל מֹשֶׁה נִשְׁתַּכְּחוּ
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת וְכו', וְשָׂאֵל יְהוֹשֻׁעַ לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וְאָמַר לוֹ, לְאֹמְרָן לָךְ אִי אֶפְשֶׁר יָצָא וּמִזְרָדִן בְּמַלְחָמָה. וְעַתְנִיאֵל
בֶּן קִנְזִי הַחֲזוּרִין בְּפִלְפּוּלוֹ. וְעַתְנִיאֵל הִיָּה אִישׁ מַלְחָמָה כְּמוֹ
שְׁמַצִּינוּ שְׁאָמַר כָּלֵב (יהוֹשֻׁעַ ט"ו) "אֲשֶׁר יִלְכֹּד אֶת חֶבְרוֹן וְנִתְתִּי
לוֹ אֶת עֵכֶסָה בְּתִי, וַיִּלְכְּדָהּ עַתְנִיאֵל בֶּן קִנְזִי". נִמְצָא שְׁעַל יָדֵי
הַמַּלְחָמָה זְכוּה לְהַחֲזוּר הַהֲלָכוֹת שְׁנִשְׁתַּכְּחוּ:

רפט

מט שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ שְׁאָמַר (אבות ד' מִשְׁנָה כ') אֲנִי קִנְקִן
חֲדָשׁ מִלֵּא יִשָּׁן. גַּם נִמְצָא בְּכַתְב־יָדוֹ הַקְדוֹשָׁה אֲנִי
זְקוּן שְׁבַקְדָּשָׁה וְכו' שְׁמַגְלָה דְּבָרִים שְׁכֶסָה עֵתִיק יוֹמִין וְכו' וְכו':

רע

נ שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ שְׁאָמַר אֲנִי יָכוֹל עֲכָשׁוּ לוֹמַר כָּל
חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין עָלַי בְּקַלְפַת הַשּׁוּם (בְּכוֹרוֹת

נח.). רק שאין לי החויץ, וחצי דבר איני רוצה לומר. פרוש
 כי בן עזאי אמר כל חכמי ישראל דומין עלי בקלפת השום
 חויץ מן הקרח הזה, ואמר הוא זכרונו לברכה שיש לו כח
 לומר זאת שהם דומין לפניו כנ"ל, רק שאין לו החויץ לומר
 עליו חויץ מזה והבן. גם נראה מכוונתו שיש לו בזה ענין.
 רק שאין יכול לגמור המאמר הנ"ל בשלמות על בן אינו
 רוצה לאמרו:

רצ-ב

כת"י ר"א מעפליקער

ספר שהיה אחד מהבדחנים שהיה נקרא ר"ש זקן, והוא
 מפרסם, והיה אומר: אני כבר אמרתי זאת. ועכשו
 אמר לא': בזה השעה בא ודפק באיזה חלון ואמר: מ' בזה
 ש' וא' א"מ:

רצ-ג

כת"י ר"א מעפליקער

אמר המעתיק שמעתי שספר הרב רבי ניסן קאוליר, אחד
 מגדולי המקרבים של הרב הצדיק הקדוש רבי ברוך
 זכרונו לברכה, לפני המגיד מטירהאויצע זכרונו לברכה,
 איד שהיה פעם אחת לפני הרב רבי ברוך זכר צדיק
 לברכה וראה אותו נעצב מאד, ושאל אותו מה זאת,
 והשיב לו שזה כמה זמנים שלא ראה את הפעל-שם טוב

יְכַר צַדִּיק וְקדוֹשׁ לְבִרְכָה, וְכֹל אֵימַת שָׁבָא עַל קִבְרוֹ אֵינּוּ מוֹצֵא אוֹתוֹ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא אֶצֶל רַבִּי נַחֲמָן וְאוֹמֵר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ("עַר הָאֵט זִיד פֶּאר קְלָאבִין צוֹא ר' נַחֲמָן") (הוּא בָּחַר עֲצָמוֹ אֶצֶל ר' נַחֲמָן):

רע-ד

כת"ר ר"א מעפליקער

אָמַר לְר' לִיפּא: ("קוק מִיד אָן") תִּסְתַּכֵּל בִּי. וּמָה שְׂאִינִי אוֹמֵר זֹאת לָהֶם (וְהִרְאָה בִּידוֹ עַל ר' נַתָּן וְר' נַפְתָּלִי ז"ל), כִּי הֵם רוֹאִים אוֹתוֹ בְּכֹל פְּעַם. עוֹד אָמַר לוֹ: ("דָּאָם זְעַהסְמוּ מִיד אִיטְסֶער זאַלסְט מִיד זְעַהן ראש־הַשָּׁנָה וְכוּ') זֶה אֶתָּה רוֹאָה אוֹתִי עַכְשָׁו שֶׁתִּרְאֵנִי גַם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה:

רע-ה

כת"ר ר"א מעפליקער

אָמַר: כְּשֶׁבָא אֶחָד לְפָנַי, אִז תִּכַּף כְּשֶׂאֵנִי רוֹאָה אוֹתוֹ, אֲנִי מִכִּיר אוֹתוֹ מִכּוּבֵעַ הָעֲלִיּוֹן וְעַד רַגְלָיו (וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁבְּנִי אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "ווי באלד איד טוא א קוק אויף אים, אזוי קען איד איהם פון דעם ספאדיק ביז און דיא פיס"):

רע-ו

כת"ר ר"א מעפליקער

פְּעַם אַחַת קָבַל אֶחָד לְפָנָיו בְּדַרְךְ נִסְיַעְתּוֹ עַל פְּרִנְסָה. וְהָאִישׁ הַהוּא הָיָה בַעַל אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וְהָיָה לְרַבְּנּוּ

ז"ל רחמנות גדול עליו, כי היה לו בנות להשיאן והיה עני גדול. ונעשה לו גם נפלא, שבא אדון אל אכסניא והיא ואבד שם פים רענדליך (שם מטבע), ומצאו האיש ההוא. בתוך כך הרגיש האדון, שנאבד לו הפים עם הרענדליך, והתחיל להשגיח ולחפש, והיה יכול לבא לידי עלילה ומשפט מהאדון. והודה האיש ההוא, שהוא מצא את הפים עם הרענדליך, והחזיר להאדון. והפליא השם יתברך גם נפלא בתוך גם, ובתוך כך חזר האדון ואבד את הפים, וחזר ומצאו האיש הנ"ל, ואז אמר האדון, שבודאי אינו חושד את האיש הנ"ל, כי הוא איש נאמן, שפכר החזיר לו פעם אחת. ונפטר ממנו האיש הנ"ל, והאדון חזר לביתו ריקם. והאיש הנ"ל השיא בנותיו ונתפרנס בנקיות.

(אמר המעתיק: מזה המעשה יכול אדם להבין איך שצריכין לספר לפני התלמיד חכם צערו, וכמה גדול פח הצדיקים בשמיעוררין רחמיהם על האדם, שבזה לבד יוכל האדם להושע ישועה שלמה):

מעלת המתקרבין אליו

רצא

א אָמַר לְרַבִּי יוֹדֵל וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק זְכוֹנָם לְבָרְכָה כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים אֵלָיו מִדְּאֲשׁוּב לְמַעְדָּוֶעֶדְוּוּקַע וּפְעַם אַחַת הָיוּ רוֹצִים לְצֵאת לְסְבִיבוֹת מְעַדָּוֶעֶדְוּוּקַע כְּדֵי לְהִיּוֹת סְמוּכִים אֵלָיו תְּמִיד וְכֵן עָשׂוּ אַז, אָמַר שֶׁהוּא מִתְגַּעְגַּע מְאֹד אַחַר הַדְּרָכִים שֶׁלָּהֶם שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים בָּהֶם אֵלָיו. וְאָמַר שֶׁבְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁלָּהֶם כְּשֶׁנִּסְעוּ אֵלָיו נִבְרָא מִלְּאֲךָ מִכָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה. וְאָמְרוּ לוֹ הֲלֹא גַם כַּמָּה יְגִיעוֹת יֵשׁ לָנוּ וְכַמָּה פְּסִיעוֹת אֲנִי הוֹלְכִין קִדְּם שְׁשׁוֹכְרִין הַעֲגָלָה לְגִסְעַי. הַשִּׁיב בְּיָדָי גַם זֶה בְּכָלֵל כִּי גַם מֵאלוֹ הַפְּסִיעוֹת נִבְרָא מִלְּאֲךָ מִכָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה. וּבְעֶרְבַר רֵאשִׁי הַשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹן בְּאוֹמִין דְּבַר מְזֵה וְאָמַר בְּזֵה הַלְשׁוֹן. ("איך וויגש מיר אז איך זאל זוכה זיין צו זעהן דאס לעכטיקייט פון דיא וועגן וואס איר פארט אויף זיין צו מיר") [אחלי שאזפה לראות אור בהירות הדרך שאתם צו מיר] נוֹסְעִים עָלָיו אֵלָיו]:

רצב

ב עָנָה וְאָמַר הָעוֹלָם רָאוּי שִׁיתְמָהוּ עֲצֻמָּן עַל הָאֲהָבָה שְׁבִינִינוּ:

רַצַּב-ב

אָמַר עַל כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:
 "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר" (יִשְׁעִיה מ"ט):

רַצַּג

ג שָׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת אָמַר לֵאנָשָׁיו מַה לָּכֶם לַחֲשֹׁב
 מִחֲשָׁבוֹת, אֵין אַתֶּם צְרִיכִים פִּי־אֵם לִית
 אֲבָנִים וְסִיד וְאֲנִי בּוֹנֶה מֵהֶם בְּנֵינִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים (כְּלוֹמַר
 שְׁאֵנוּ צְרִיכִין רַק לַעֲסֹק בַּעֲבוּדַת ה' בְּפִשִּׁיּוֹת בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה וּמִצְוֹת וְהוּא
 עוֹשֶׂה בְּזֶה מַה שְׁעוֹשֶׂה) ("אִיר דְּאֶרְפֵּט נָאר צו טְרַאגֵן שְׁמִינְעֵר און וואַפֿנֶע
 און אײך באַווע דער פון בְּנֵינִים") (וּמִשָּׁךְ הַרְבֵּה תִּכַּת בְּנֵינִים כְּמַפְלִיג בְּשִׁבְחָה
 נִפְלְאוֹת תְּפָאֵרַת הַבְּנֵינִים הַנוֹרָאִים שְׁבוּנָה מִזֶּה):

רַצַּד

ד שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר שְׂאֵם הִיָּה רוֹצֶה לְגַלוֹת וּלְהִרְאוֹת
 הִירָאָה שְׁלוֹ לֹא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד אַרְבַּע
 אַמּוֹת סְמוּךְ לְבֵיתוֹ, אֵךְ הוּא מַעֲלִים הִירָאָה שְׁלוֹ בְּכּוֹנֶה.
 וְגַם אֲנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר אֲנִי אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת־
 שְׂמִים שְׁפָל מִי שְׂרוֹצֶה יְכוּל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי. וּבִקְאֻמַּת הִיָּה נִרְאָה
 בְּחוּשׁ שְׁפָל שְׁנַתְקַרֵּב אֵלָיו נִתְמַלֵּא תִּכְף יִרְאָה גְדוּלָּה
 וְעִצּוּמָה, וְנִתְלַהֵב מְאֹד לַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר לֹא

נראה כזאת. וגם עכשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך כי כל דבריו פגחלי אש:

רצה

ה שִׁמְעֵתִי בְּשֵׁמוֹ שְׁאָמַר אֱלֹהֵינוּ רֹאֵין אוֹצֵר הֵינּוּ רְצִים בְּיָדָאֵי אֱלֹהֵינוּ וְהֵינּוּ חוֹפְרִים וּמְלַכְלָכִים עֲצֵמֵנוּ בְּרֶפֶשׁ וְטִיט בְּשִׁבִיל לְחֹתֵר אַחֲרָיו וּלְמוֹצָאוֹ. וְהֵלֵא אֲנִי אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת שְׁמִים וּמִדּוּעַ לֹא יְהִי לְהוֹטִים וְרְצִים אַחֲרֵי לְקַבְּלוֹ. וְשָׂאֵלוּ אוֹתוֹ אֵיךְ אֶפְשָׁר לְקַבֵּל וְהַשִּׁיב עִם הַפֶּה וְהַלֵּב צְרִיכִין לְחֹתֵר וּלְבַקֵּשׁ ("מִימֵן פִּיכֶם אֵין מִימֵן הָאָרֶץ") בְּפִיךָ וּבְלִבְכֶם לַעֲשׂוֹתוֹ:

רצו

ו שִׁמְעֵתִי בְּשֵׁמוֹ שְׁאָמַר שְׂאִיתָא בְּזַהַר (דף י"א:) אֵית יִרְאָה וְאֵית יִרְאָה וְכו', אֲנִי רוֹצֵה לְגַלּוֹת וּלְהַכְנִים יִרְאָה בְּאֲנָשִׁי, יִרְאָה נִפְלְאָה שְׁעֵדִין לֹא הִיְתָה יִרְאָה כְּזֹאת בְּעוֹלָם:

רצו

ז אֱמַר לְאַחַד, הַשְׁבָּתִים שְׁשׁוּבָתִים אֲצִלִּי הֵם גְּדוּלִים וְטוֹבִים יוֹתֵר מִשְׁבַּעַה פְּעָמִים תַּעֲנִית מִשְׁבַּת לְשַׁבַּת:

רחצ

ח אָמַר לְאַחַד, שֶׁהִפַּח שְׁהִיָּה לְדוֹד הַמִּלֵּךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 לוֹמַר שְׁמוֹנֶה פְּעָמִים אֲבִשְׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי וְעַל־יְדִיזוּהָ
 הַעֲלֵה אוֹתוֹ מִשְׁבַּעַה מְדוּרֵי גֵיהֶנֶם וְהַכְנִיסוּ לְגַן־עֵדֶן כְּמוֹ
 שְׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (סוֹטָה י.). זֶה הִפַּח יֵשׁ לֹ
 גַם־כֵּן, שֶׁהוּא יֹכּוֹל זֹאת גַּם־כֵּן לְהַעֲלוֹת בְּדַבְּרוֹ בְּעֶלְמָא אֵת
 הָאָדָם מִכָּל הַשְּׁבַעַה מְדוּרֵי גֵיהֶנֶם וְלְהַכְנִיסוֹ לְגַן־עֵדֶן:

רצט

ט פְּעַם אַחַת דִּבֶּר עִמִּי מַעֲנִין שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לִהְיוֹת אִישׁ
 בְּשֵׁר בְּאַמֶּת כִּי־אִם כְּשִׁמְתִּקְרָבִין לְהַצְדִּיק הָאֵמֶת
 שְׁבַדוֹר. עֲנֵה וְאָמַר קָדָם שְׁנַמְצָא הַצְדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם
 יֹכּוֹלִים לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְפַּרֵּךְ מַעֲצָמוֹ. אֲבָל אַחַר שֶׁכָּבַד
 נַמְצָא הַצְדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם אִי אֲפֹשֶׁר לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם
 יִתְפַּרֵּךְ בְּאַמֶּת בְּשׁוֹם אֲפֵן כִּי־אִם כְּשִׁזּוֹכִין לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.
 וְאָמַר בְּזֵה הַלְשׁוֹן: ("א"י סע איז פאר האנין קען עפעס אזאך קען מען זכו'
 נישטער אז סע איז שוין פאר האנין קען מען אנדערש ניט זיין איין יהוד
 סיידן מען איז זיך צו אים מקרב") וַיֵּשׁ לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם שִׁיחָה נָאָה
 בְּזֵה, וְאִם יִהְיֶה רִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ לְכַתְּבָה יִתְבָּאֵר בְּמִקּוֹם
 אַחֵר (עֵין בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת הַפֶּקֶר וְנִכְסֵי הַגֵּר הַלְכָה ג').

ש

י בעת שנסע מעיר אחת בעת שנפטר שם אחד שהיה מקרב אליו קצת, פי לא היה נוסע אליו לפרסלב כלל רק בזלאטיפלע היה מקרב אליו מעט, וזה האיש שנפטר שם באותו העיר הנ"ל הניח שם שם טוב מאד, אז אמר רבנו זכרוננו לברכה הלא גם מי שנוגע בו אפלו באצבע קמנה אין לשער מעלתו. פי הלא זה האיש לא היה מקרב אלי כל כך כפי כפי"אם מעט דמעט, כפי אשר אתם יודעים ומבינים פי לא נסע אלי כלל, אף על פי כן הראיתם גדל השם טוב שהניח אחריו, והכל משבחים ומפארים אותו שהיה זוכר את השם יתברך עד סוף הסתלקותו, ושאר שבחים נאים באמת שספרו עליו, פי אפלו מי שנוגע פי מעט, מה יקרה מעלתו לעולמי עד ולנצח נצחים:

שא

יא שמעתי מאיש אחד מאנשי שלומנו שספר שפעם אחת אמר לו רבנו זכרוננו לברכה על עצם התגברות היצר הרע עלינו רחמנא לצלן. ענה ואמר: אני ידעתי היצר הרע שלכם, אלו היו לוקחין מכם היצר הרע היו הולכין ומקלחין צנורות מלאים דם וכל העולם היה מלא דם. אפלו בשתהיו אנשים בשרים צריך לכם זכיה

גדולה שתדעו עצם היצר הרע שלכם שהיה לכם, רק אני
ידעתי אותו:

שא-ב

שמעתי בשמו, שפעם אחת דברו מגדלת הרב המפרסם
מורנו הרב ר' שלום ז"ל מפארואבישט ענה רבנו
ז"ל ואמר: לעתיד לבוא יראו החלוק בין גדלתו ובין גדלת
ר' שמואל איזיק ז"ל. אחר-כך שמעתי זה הענין בנסח אחר
מפי הר' נפתלי ז"ל, שאמר זאת לענין הר' יודל ור' שמואל
איזיק ז"ל שדברו מהנ"ל ומהם, ואחר-כך אמר: לעתיד
לבוא יראו החלוק בינו ובניהם.

שב

כת"י ר"א טעפליקער

יב שמעתי בשמו שאמר שכל אחד מאנשיו בודאי יזכה
בסוף לבוא בזה העולם למה שצריך. ואמר
שאין הקדושי-ברוך-הוא עושה לי זאת חס ושלום בשום
פעם לקח ממני איזה איש מאנשי באמצע. בלומר רק כל
אחד יאריך ימים ושנים, ויחיה בודאי ויתנועע ויחתר חתירה
אחר חתירה, עד אשר יזכה לבוא לענינו ולמדרגתו
הקדושה שהוא צריך לבוא בזה העולם אשר בשביל זה
נברא:

שיג

יג אָמַר לְעֵנֵן מִי שְׁזָכָה לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ, שְׁבַכְל פְּעַם וּפְעַם
שְׁזָכָה הָאָדָם לְהִיּוֹת בְּבֵיתוֹ וְכָל הַסְתַּכְּלוֹת
וְהַסְתַּכְּלוֹת שְׁזָכוּ לְהַסְתַּכֵּל עָלָיו הַכֹּל אֵינוֹ נֹאכֵד לְעוֹלָם:

דשי

יד שְׁמַעְתִּי בְּלִפְיוּיָן שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ דְשֵׁם
וְאָמַר מָה אַתֶּם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְכִי
מִסְפִּיקִים יְמֵיכֶם וְכַחֲכֶם בְּלַכֶּם לְתַנּוּן פָּנִים אֶחָד מִמֶּה
שְׁקַלְקַלְתֶּם. רַק אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלֵיכֶם, וַיֵּשׁ לְאֵל יָדַי
לְתַנּוּן הַכֹּל כָּל מָה שְׁקַלְקַלְתֶּם עַד הַנְּהָ, רַק הָעֶקֶר מֵעַתָּה לֹא
תַעֲשׂוּ עוֹד. וְאֶפְלוּ מֵהַיּוֹם וְהִלְאָה אֵינִי מְקַפֵּיד עַל הַשְּׁגָגוֹת
שֶׁתַּעֲבְרוּ חֵם וְשְׁלוֹם, רַק הָעֶקֶר שְׁעַל־כָּל־פָּנִים תִּשְׁמְרוּ
עֲצֻמְכֶם מִמּוֹיֵד וְעוֹד דִּבַּר מִזֶּה הַרְבֵּה:

שה

טו שְׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת עָמַד בְּעַרְב־רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה אַחַר
הַפְּלִיחוֹת וְאָמַר, אַנְשִׁים אַחֲרִים הָיוּ מְרָצִים
שְׁיִהְיָה לָהֶם רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה כְּמוֹ עַרְב־רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה שְׁהִיָּה לָכֶם.
וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ("אֲנִדְרַע וְוַאלְמָן זֶדְ גִּוּוִינְמִשֵּׁן אַזוֹי אַ רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה

וְכו'"):

שז

טז שְׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד שֶׁשָּׁמַע מִרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה
שֶׁאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: [”מִיִּין פִּיִּיעֶרְל וועט שוין
מְלוֹאֵין בִּיז מְשִׁיחַ וועט קומען”] הָאִישׁ שְׁלִי תוֹקֵד עַד שֶׁיָּבֹא
מְשִׁיחַ:

שי

יז שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שֶׁאָמַר אָנִי אֵין לִי מָה לַעֲשׂוֹת בְּזֶה
הָעוֹלָם כֻּלָּל, כִּי בְּשִׁבְלִי אֵינִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
כֻּלָּל רַק בְּאִתִּי לְהָעוֹלָם לְקָרֵב נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
אָבֵל אֵינִי יָכוֹל לְקָרֵב כִּי־אִם מִי שֶׁבָּא אֶצְלִי וּמְסַפֵּר לִי
הַסְּרוּנוֹ אָנִי יָכוֹל לְתַקְנֵנוּ וְכוּ':

שח

יח דִּבְרַר עִם אֶחָד שֶׁהָיָה אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרִי, וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ
זְכוּרֵנוּ לְבָרָכָה שֶׁיֵּשׁ לָךְ כַּח לְעוֹרֵר אֶפְלוֹ אָדָם
גָּדוֹל לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, כִּי עֵץ קָטָן יָכוֹל לְהַדְלִיק וּלְהַבְעִיר עֵץ
גָּדוֹל מְאֹד. וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: (”אֶשְׁפַּעֲנֵדְאֵלַע קָען אַקְלֵאֵן אוֹנְמֵער
צִינְדן”). וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרָכָה (תַּעֲנִית ו'): לָמָּה
נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה כַּעֵץ, לוֹמַר מָה עֵץ קָטָן מְדַלִּיק אֶת
הַגָּדוֹל, אִף דְּבָרֵי תוֹרָה וְכוּ':

שט

יט אָמַר: הַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהֵאָדָם
גַּם אַחַר פְּטִירָתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא [לְמִי שְׂזוֹכָה לָבוֹא
אֵלָיו בְּשִׁבִיל תְּקוּן]. וְדַע שֶׁעֵקֶר הַמְּנִיעָה שְׂמוֹנְעִין אֶת מִי
שְׂאִינֹו זוֹכָה שְׂאִין מִנִּיחִין אוֹתוֹ לִילָךְ לְהַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי לְקַבֵּל
תְּקוּן, הוּא רַק מֵה שְׂמִדִּיחִין וּמְסִיתִין אוֹתוֹ מִזֶּה, וּמִבְּלָבָלִין
אוֹתוֹ בְּכַפִּירוֹת וְהֶסְתוֹת שְׂאִין בְּהַצַּדִּיק מִמֶּשׁ. כִּי גַם שָׁם בֵּין
הַמְּלָאכִי חֲבֵלָה וְהַקְּלָפוֹת יֵשׁ מִתְּנַגְּדִים גְּדוֹלִים כְּמוֹ בּוֹהַ
הָעוֹלָם. עַל־כֵּן הָעֵקֶר לְקַח זֹאת בְּדַעְתּוֹ לְבָלִי לְהַנִּיחַ עֲצָמוֹ
לְפִתּוֹת וּלְהִסִּית אוֹתוֹ שָׁם, רַק יַעֲמֹד עַל דַּעְתּוֹ שָׁם בְּחֻזֶּק
לִילָךְ דִּיקָא לְהַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי, וְאִזּוּ בּוֹדָאֵי יִנְיחוּהוּ. וְשִׁמְעֵתִי
שְׂאֵמַר גַּם שָׁם צְרִיכִין חֻזֶּק אֱמוּנָה בְּהַצַּדִּיק. וּסְפָר מַעֲשֵׂה
עַל־זֶה מֵה שְׂאֵרַע בְּאַרְץ־יִשְׂרָאֵל אֵצֶל הַצַּדִּיק רַבִּי מַעֲנַדִּיל
מְוִיטִיפְסֵק עִם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שָׂמוּ רַבִּי נָח שְׁנַפְטֹר עַל
הַסְּפִינָה וְכו' (עיין לעיל ק"א):

שי

כ אָמַר כְּמָה צָלָם אֱלֹקִים הָיוּ מְנַחִים בְּרַפֶּשׁ שְׂאֵנִי
הוֹצֵאתִים מִהֲרַפֶּשׁ וְכו' וְכו', כִּי נִרְאָה בְּחוּשׁ
שֶׁהַמִּתְקַרְבִּים אֵלַי נִשְׁתַּנָּה פְּנִיָה, וְכֹא עֲלִיהֶם פְּנִים שֶׁל
יְהוּדֵי בְּחִינַת צָלָם אֱלֹקִים. הֲלֹא יֵשׁ אֲצִלֵי אֲנָשִׁים שְׂאֵנִי יוֹדַע

אם השאול תחתיית היה די להם, כי גם השאול תחתיית היה קטן לפנייהם, שאם היה אפשר להם לחתור תחת שאול תחתיית היו חותרים, ועל ידי נתקרו וכו':

שיא

כא **אמר** אני יכול לעשות כלים נפלאים מאד רק החסרון שאני בעצמי מכרח לעשות בעצמי את הכלי אמנות שקורין "גיציג":

שיב

כב עם הקטן שבאנשי-שלוֹמנו יהיה נעשה עמו בעולם מה שלא נעשה עם הגדול שבמפרסמים של עכשו:

שיג

כג **מעשה** של הצדיק מורנו הרב יצחק אייזיק זכר צדיק לברכה, שרפנו זכרונו לברכה ראה במקום שראה שהיו אגדות אגדות, ודחקו עצמן לשמע תורה, ואמרו לאחד אמר אתה לנו תורה ואמר להם. ושמע הוא זכרונו לברכה והוטב בעיניו מאד, והוא מבין על תורה, כמדמה שאמר שלא שמע בזאת. ושאל אם אותה הנשמה בזה העולם והראו לו ושלח אחריו והנה מה דהוה וקדם

פֶּסַח חָלַם לְמוֹרְנוּ הֶרֶב יִצְחָק אֵיזִיק הַנ"ל כָּל הַתּוֹרָה הַנ"ל
שִׁשְׁמַע הוּא, וּבֹא וְסִפֵּר לוֹ בְּאֵימָה גְדוּלָה וְרִתַת וְזִיעַ גְּדוּלָה
מְאֹד. וְהַלֵּךְ הוּא מִשָּׁם, וְנִשְׁאַר מוֹרְנוּ הֶרֶב יִצְחָק אֵיזִיק הַנ"ל
חֲלָשׁוֹת וְאַחֲרֵיכֵן בְּסֻמוֹךְ גַּפְטָר הַנ"ל.

אָמַר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת הָיוּ מְקוֹנְנִים וּמִצְעָרִים אֲנִשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ
לִפְנֵי רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה מְאֹד עַל פְּטִירַת הֶרֶב רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק הַנ"ל,
וְנַחַם אוֹתָם רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה וְהַשִּׁיב לָהֶם אֲבָל עֲכָשׁוּ יֵשׁ לָנוּ הֶרֶב רַבִּי
נִתְּן:

שיד

כִּי שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר הַפְּחוֹת שְׁפֹאֲנֵשֵׁי אֲנִי מוֹלֵךְ
אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ שֶׁל צְדִיק גְּדוֹל מְאֹד וְכו'. אָמַר:
הַמְּפָרְסָמִים יִתְקַרְבוּ גַם כֵּן אֵלָיו, וְצָרִיךְ לָהֶם מְמוֹן הַרְבֵּה,
וְהֵם בְּחִינַת גְּרִים גְּרוּרִים שֶׁנִּתְגַּדְּרוּ מִחַמַת גְּזֵרַת שְׁמַד:

שטו

כִּי הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שֶׁהָיָה מְקַרֵב וְנִתְרַחַק, וְאַחֲרֵיכֵן חוֹזֵר
וּבֹא אֵלָיו בְּחֹל־הַמוֹעֵד פֶּסַח תַּקַּס"ט. עֵנָה וְאָמַר
אֲפֹלוּ אִם עוֹבְרִים בְּמָה שָׁנִים וְאֵינוּ נִעְתָק וְעוֹלָה מִמְדַּרְגָּתוֹ
לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה מִמְּנָה בִּירְאַת שָׁמַיִם, רַק הוּא עוֹמֵד
בְּמַדְרָגָתוֹ הָרְאשׁוֹנָה כְּבִתְחִלָּה, וְאֲפֹלוּ אִם הוּא גָרוּעַ יוֹתֵר

מבִּתְחִלָּה, אִם הוּא מְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֲמִתִּי הַהִתְקַרְבוּת
בְּעֵצְמוֹ הוּא טוֹב מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר וְעַרְךָ (וְאִם לֹא הָיָה מְקַרֵּב
לְהַצְדִּיק הָיָה גָּרוּעַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר).

הַדְּרָכִים מְבַקְּשִׁים אֶת תְּפִקִּדִם, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (אִיכָּה
א, ל"א) עַל פֶּסוּק "דְּרָכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת" (אִיכָּה א'),
שֶׁהֵם מֵתְאֲבָלִים עַל שִׁפְסָקוֹ עוֹלֵי רְגָלִים שֶׁהָיוּ עוֹבְרִים
עֲלֵיהֶם. וְכֵן אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם נוֹסְעִים וְהוֹלְכִים לְהַצְדִּיק
הָאֲמִתִּי כְּשֶׁחָס וְשָׁלוֹם נִפְסַק אֶחָד מֵהֶם וְנִמְנָע מִלְּנַסֵּעַ, אֲזִי
גַם הַדְּרָכִים מֵתְאֲבָלִים וּמְבַקְּשִׁים אֶת תְּפִקִּדִם. כִּי הַדְּרָכִים
תְּאֵבִים שִׁיִּסַּע עוֹד אֶחָד עֲלֵיהֶם לְהַצְדִּיק הָאֲמִתִּי. תָּמָּה אֲנִי
אִיךְ מְשֻׁלְּכִים חֲבוּרָה אֶהוּבָה וְחֲכִיבָה כּוֹז. מִמָּה נִפְשָׁךְ, אִם
בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים לֹא הִלַּכְתָּ בְּדְרָכֵי ה' כְּרָאוּי, כְּדֹרֵי הַפְּסָדָת
מִה שֶׁהַפְּסָדָת, וְאִם הָיִיתָ עוֹבֵד הַשֵּׁם כְּרָאוּי, הֲלֹא טוֹב הָיָה
אִם הָיִיתָ מִפְּטִיל הָעֲבֹדוֹת וְהַיְהוּדוֹת שֶׁלָּךְ גַּם־כֵּן לְתוֹךְ
הַשְּׁתַּפּוֹת שֶׁל הַחֲבֵרִים הָאֶהוּבִים. וְהָיוּ אַחֲרֵים יְכוּלִין
לְהַרְחִיב יְדֵיהֶם וּלְהַצְלִיחַ עַל־יְדֵי הָעֲבֹדוֹת שֶׁלָּךְ, וְיֵתֵר מִזֶּה
לְהַגִּיד לָךְ מָה אֲנִי, וּמִה שֶׁהַפְּסָדָת זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיד לָךְ.
אִם תִּסַּע מֵעַתָּה אֲזִי תִתְחַרַּט עַל הָעֵבֶר:

שטז

כִּי הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה אֲצִלוֹ כְּמָה שָׁנִים, וְעָנָה
וְאָמַר לוֹ הֲלֹא כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְצִוּוֹת

לְזוֹה (שְׁבַת ל:) וְעַל־כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לִתֵּן אִיזוֹה פֶּחַ וְסִיּוּעַ לְזוֹה הַצְּדִיק לְהִיּוֹת לוֹ צוֹתָא וְכוּ'. וַיֵּשׁ שֶׁהֵם נַעֲשִׂים לוֹ בְּחִינַת צוֹתָא עַל־יְדֵי תְּפִלָּתָם אוֹ עַל־יְדֵי יְרֵאת־שָׁמַיִם שְׁלָהֶם, שְׁעַל־יְדֵי־זוֹה נּוֹתֵנִין פֶּחַ וְסִיּוּעַ לְזוֹה הַצְּדִיק. וַיֵּשׁ שְׁנוֹתָנִים לוֹ מִמּוֹן אוֹ כִּיּוֹצֵא בְּזוֹה, מֵה שְׁכָל אֶחָד עוֹשֶׂה אִיזוֹה דְּבַר שְׁבִקְדָּשָׁה שְׁעַל־יְדֵי־זוֹה נַעֲשֶׂה צוֹתָא לְזוֹה. אֲבָל כְּפִי מֵה שְׁאֵנִי רוֹאֶה ("וַיִּי אִיךְ זַעַה") אֵין אַתֶּם נִצְרָכִים כָּלֵל לְהַעוֹלָם, כִּי אֵין מַגִּיעַ מִכֶּם שׁוּם צוֹתָא לְזוֹה:

שייז

כִּי שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר שְׁהוֹלְכִים שְׁלוּחִים (שְׁקוֹרִין "שְׁמַאפֶּטֶטֶן") מֵאֶחָד לְשֵׁנִי, וּמֵהַשֵּׁנִי לְהֵלֵךְ יוֹתֵר עַד שֶׁהַדְּבַר מַגִּיעַ לְהַצְּדִיק. הֵינּוּ כִּי מִכָּל הָאֵילָנוֹת וְהַעֲשָׂבִים וּמִכָּל הַדְּבָרִים שְׁבַעוֹלָם מִכָּלֶם הוֹלְכִים שְׁלוּחִים מֵאֶחָד לְחֵבְרוֹ וּמִחֵבְרוֹ לְחֵבְרוֹ עַד שְׁמַתְגַּלְגַּל וּמַגִּיעַ הַדְּבַר לְאֵזֶן הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי, וְהוּא מְקַבֵּל וּמְבִין מֵהֶם עֲצוֹת לְעִבּוּדָתוֹ. וְזוֹה בְּחִינַת כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְצוּוֹת לְזוֹה, הֵינּוּ בְּחִינַת עֲצוֹת, לִתֵּן לוֹ עֲצוֹת כַּנִּ"ל. כִּי תִרְי"ג מְצוּוֹת נִקְרְאוּן תִּרְי"ג עֲטִין דְּאוֹרֵיתָא (וְהָר יִתְרוֹ כִּב:), וְזוֹה לְצוּוֹת לְשׁוֹן עֲצוֹת כַּנִּ"ל. וְאָמַר שְׁכָל זֶה הוּא רַק בְּחִינַת עֲצוֹת, אֲבָל הָעִבּוּדָה בְּעֲצֻמָּה שֶׁל הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי זֶה גְבוּהָ וְנַעֲלָם מְאֹד. וְאִפְלוּ מִלְּאֻךְ וְשָׂרָף

אינו יודע זאת כי אם השם יתברך לברו וכו'. וכל זה יש להם איזה שיכות עם הצדיק מצד שהוא מלבש בגוף. אבל מצד הנשמה הוא ענין אחר לגמרי גבוה מעל גבוה וכו' וכו', ועוד יש בענין שיחה זו דברים נפלאים:

שיח

כח אמר, לכנס אצלי ולהתקרב אלי הוא דבר קשה מאד, ואפלו בני עצמם. וכי יש יותר מקרב מפנים, אפלו הם כל אימת שרוצים לכנס אצלי, יש על זה כמה בלבולים ומחשבות הפורדות וכיוצא. והעקר בשעת ההתחלה. וכל זמן שנקרא התחלה אז הוא קשה מאד להתקרב, וגם אחר־כך נעשה מה שנעשה, אך בהתחלה כל זמן שנקרא התחלה הוא דבר נמנע וקשה וכבר מאד לכנס ולהתקרב:

שיט

כח אמר לאחד, אני אעשה מכם פתות פתות:

שב

ל אמר כל מי שיצית אותי ויקים כל מה שאני מצוה, בודאי יהיה צדיק גדול יהיה מה שיהיה. והעקר להשליך שכל עצמו לגמרי רק באשר יאמר הוא יקים הכל

כַּמְאֲמָרוֹ. וְאָמַר אִזְ עֲנִין "עַם נָבֵל וְלֹא חָכָם", (כַּמְבֹאֵר בַּסֵּפֶר לְקוּטֵי א' בְּסִימָן קכ"ג), מִן הַסֵּתֶם מִי שֵׁיכּוֹל לְלַמֵּד בְּיוֹתֵר מִסִּגְל בְּיוֹתֵר:

שכא

לֹא אָמַר יֵשׁ לִי מִזֶּל שְׂמֻצִיתִין אוֹתִי מֵה שְׂאֲנֵי מְצוּהָ לַעֲשׂוֹת, וְכַמָּה אֲנִישֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְקִשּׁוֹ אוֹתִי וְכו':

שכב

לֹא אָמַר לְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שְׂפֵפֶר עֲמוֹ מֵעֲנִין עֲבוּדַת הַשֵּׁם, אָמַר, הֲלֹא כָּבֵד עֵינֵי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם, וְאֲנִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה וּמְקוּהָ וּמִיחַל וּמְחַכֶּה בְּכָל עֵת שֵׁיזְכֵנִי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד שְׂאִזְכָּה לְרֹאוֹת בְּכֶם מֵה שְׂאֲנֵי חֶפֶץ שִׁתְּהִיו עוֹבְדֵי הַשֵּׁם בְּאֶמֶת כְּרְצוֹנִי, וְאֲנִי מְקוּהָ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם שְׁבוּדָאֵי יִהְיֶה כָּךְ. וְלֹא בְּלִבְד אֲנִישֵׁי שִׁיְהִיו מְקַרְבִּים אֵלַי, אֶלֶּא אֶפְלוּ מִי שִׁיתְקַרֵּב לְאֲנִישֵׁי שְׁלוֹמֵי, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁרַק יַעַ בְּהֶם, בּוּדָאֵי יִהְיֶה אִישׁ כָּשֶׁר בְּאֶמֶת. וְלֹא אִישׁ כָּשֶׁר בְּלִבְד, כִּי־אִם אֶפְלוּ צְדִיק גָּדוֹל מְאֹד יִהְיֶה מִי שִׁיזְכָּה לְהִתְקַרֵּב לְאֲנָשִׁים שְׁלוֹ. וְשִׂמְעֵתִי שְׂאֲמַר בְּזוֹה הַלְשׁוֹן: ("אִידֵּה הָאֵב מִיָּד שׁוֹין מִיַּעַ אִוִּינֵן אוֹים גִּיקוּקֵט אוֹיָף אִיטְלִיכֵן בְּאוּוּגְדֵר"). [בְּעֵינֵי כָּבֵד הַסֵּתִפְלֵתִי עַל כָּל אֶחָד בְּנִפְרָד] וְאֲנִי מְקוּהָ לְה' וְכו' בַּנ"ל. וְאָמַר גַּם אִזְ: כָּבֵד גְּמַרְתִּי וְאָגְמֹר ("אִידֵּה הָאֵב אוֹים גִּיפִירֵט אִזְן וְעַל אוֹים פִּירִין").

שכג

לג פַּעַם אַחַת דְּבַר עֲמֵנוּ, וְהָיָה מִתְמִיָּה אֶת עֲצֵמוֹ, אִיךְ
אָנוּ זֹכִים וְרֵאוּיִים לְשִׁמְעַ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ תּוֹרוֹת
גְּבוּהוֹת נִרְאֹת וְקְדוּשׁוֹת כְּאֵלוֹ. אִיךְ אָמַר: אֲכַל בִּי עֲשָׂרָה
שְׂכִינְתָא שְׂרִיא (סנהדרין לט.):

שכג-ב

כת"י ר"א טעפליקער

לד שְׁמַעְתִּי שְׂאֵמַר כְּשִׁקְרַב אוֹתִי, שְׁקִשָּׁה מְאֹד וְכוּ'
מִחֲמַת בָּעַל מַחְשָׁבָה, שֶׁהוּא אֶחָד מֵעֲשָׂרִים
וְאַרְבָּעָה דְבָרִים הַמְעַכְּבִים וְכוּ' (עין רמב"ם הלכות תשובה פ"ק
ד.), אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִסָּה אֶת עֲצֵמוֹ:

שכד

אָמַר לְפָנַי רַבִּי יִצְחָק מִטְוִיהַרְאוּוִיצֵעַ עָלַי, שְׁלַעֲגִן אֲמִירַת
תּוֹרָה הוּא חֵד בְּדָרָא:

שכה

לה אָמַר לִי כְּשִׁשְׂאֲלֹתִיו אִם אֲדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, הַשִּׁיב לִי
(שמו"ס י"א). שְׂאֲלֹתִיו, "איך גויים האַפְעֵר נִיט וְוֵאִם יַעֲנֵעִם
גִּיט אָפ". הַשִּׁיב לִי, "דוּא דֶאֶרְפֶּסְט נִיט וְוִיסֵן". שְׂאֲלֹתִיו, "וְוֵאִם הַעֲלֵף אִיךְ
אִים". הַשִּׁיב, "וְוֵאִם הָאִם דָּאִם צוֹ דִיר" (בן תְּדַבֵּר. שְׂאֲלֹתִיו אֲבָל

איני יודע מה עובר עליו. השיב לי, אינך צריך לדעת. שאלתיו, מה אני עוזר לו. השיב, מה זה נוגע אליך. והבנתי בונתו שרצונו לומר ("דוא פועלסט יא") אתה בן פועל:

שבו

לו אמר לי ("אשטיק על מלכות ועל דרך ארץ האב איד שוין פון דיר אונעק גינומען") [חתיבת על מלכות ועל דרך ארץ כפר לקחתי ממך]. גם אמר לי ("דיך האב איד שוין אונעק גינומען פון דער וועלט") [אותך כפר לקחתי מהעולם הזה]:

שבו

לו אמר שישפרו כמה מעשיות מאנשי-שלומנו, ומכל אחד ואחד יהיו כמה מעשיות:

שכז-ב

רבי שמעון פעל אצל רבנו זכרנו לברכה שיזכה לשמש אותו אחר מותו כמו ששמש אותו בחייו. ויש בזה מעשה לספר ויבאר במקום אחר:

שכח

לח בשהייתי בנעמרוב והיה דרכי לנסע אליו זכרנו לברכה לפרסלב. פעם אחת ספרו לי בשמו

שְׁאֵמַר וְהִקְפִּיד עַל שְׁנוּסֵעִים אֱלֹו בַּעֲגָלוֹת, וְאִין הוֹלְכִים
אֱלֹו רַגְלֵי. וְנִכְנַס בְּלִבִּי אוֹתוֹ הַדְּבַר הַרְבֵּה, כִּי יִדְעֵתִי
שְׁבֻדָּאֵי כֶּךָ רָאוּי וְיָפָה לָנוּ לִילָךְ אֱלֹו רַגְלֵי דִּיקָא, וְהֵייתִי
מִשְׁתוֹקֵק לָזֶה. וְסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ וְזִכְיִתִּי לִילָךְ אֱלֹו בְּרַגְלֵי
שָׁלֹש פְּעָמִים, וְאֵלֹו הַשָּׁלֹש פְּעָמִים הַרוּחָתִים עַל יְדֵי מַה
שֶׁהֲלַכְתִּי בְּרַגְלִים כִּאֲשֶׁר אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעֵצְמִי, שְׁבֵאלוֹ הַשָּׁלֹש
פְּעָמִים אִם לֹא הֵייתִי מִתְנַבֵּר לִילָךְ רַגְלֵי, לֹא הֵייתִי כִּלְל
אֶצְלוֹ בְּאֵלֹו הַשָּׁלֹש פְּעָמִים. בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לַרְעִים
וְלַטּוֹבִים שְׂזַכֵּינוּ לָזֶה. וְמַה שֶׁהַרוּחָתִי בִּיחוד בְּאֵלֹו הַשָּׁלֹש
פְּעָמִים, מְעַט מְזִיד אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעֵצְמִי, כִּי אֲנִי זוֹכֵר עַדִּין מַה
שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֹז, וְיִתֵּר מְזִיד אִם אֲזַפֵּה אֲבַחִין לְעֵתִיד לְבוֹא.
וְכֵן חֲבָרֵי רַבֵּי נִפְתְּלֵי הַלֶּךְ גַּם־כֵּן בְּרַגְלֵו מִחֲמַת שֶׁשָּׁמַע
דְּבָרִים הַנ"ל, וְשָׂאֵר הַחֲבָרִים הָיוּ בָּהֶם כַּמָּה עֲנִיִּים
שֶׁהָלְכוּ כַּמָּה פְּעָמִים אֱלֹו בְּרַגְלֵיהֶם דְּרָךְ רְחוּק, אֲשֶׁרִיהֶם
אֲשֶׁרִי חֲלָקִים, אֲבָל אֲנַחְנוּ תִּהְלֶה לֵאלֹו הָיוּ לָנוּ עַל הוֹצָאוֹת,
כִּי הֵיינו אֹז בְּנֵי עֲשִׂירִים רַק מִגְדָּל הַהַשְׁתוֹקֵקוֹת עֲזָרְנוּ
הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ שְׁגַם אֲנַחְנוּ הֲלַכְנוּ בְּרַגְלֵינוּ דִּיקָא אִיזָה
פְּעָמִים כַּנ"ל, וְעַיִן בְּהִלְכוֹת יְבוּם וְחִלְיָצָה בְּלִקוּטֵי הֲלָכוֹת
מַה שֶׁשָּׁפַתְתִּי בְּזֶה (הֲלָכוֹת גִּישׁוֹן הֲלָכָה ד')

שכט

לש שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאֵמַר עַל אֶחָד שֶׁבָא אֵלָיו רַגְלֵי שְׁאֵמַר
 אָז, וְיָמָּה אִם נִבְּוִכְדָּנָא צַר הִרְשָׁע שְׁבִשְׁבִיל
 שֶׁהִלְךְ שָׁלֵשׁ פְּסִיעוֹת בְּרַגְלָיו זָכָה לְמַלּוּכָה וּמִמְשָׁלָה גְּדוּלָה
 מִפְּלֶגֶת כְּזֹאת (סִנְהֶדְרִין צו.), כְּשֶׁאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ לְהַצְדִּיק
 פְּרָסָה וְיוֹתֵר, כַּמָּה וְכַמָּה יִזְכֶּה עַל־יְדִיזָה עֵין לֹא רָאָתָה.
 כַּמְדַּמָּה שְׁאֵמַר זֹאת עַל אִישׁ אֶחָד מִטִּירֵהָאוֹיֵצֶע שֶׁהָיָה
 דִּרְפוּ בְּכָל עֵת לְבוֹא אֵלָיו רַגְלֵי מִטִּירֵהָאוֹיֵצֶע לְבָרְסֻלָּב שֶׁהֵם
 אַרְבַּע עָשָׂר פְּרָסָאוֹת שְׁלֹנּוּ הַגְּדוּלִים. וּפְעַם אַחַת עָמַדְתִּי
 לְפָנָיו זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּעַת שֶׁבָא אֵלָיו רַגְלֵי הָאִישׁ הַגִּ'ל
 מִטִּירֵהָאוֹיֵצֶע, וְסִפֵּר לִי הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה שֶׁבְּעַת שֶׁצַּר לָזֶה
 הָאִישׁ הַגִּ'ל בְּעַבּוּדַת ה', הוּא הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו מִשֵּׁם לְכָאן.
 וְהִבְנִיתִי שֶׁהוּטָב זֹאת בְּעֵינָיו זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה מְאֹד. וְכֵן פְּעַם
 אַחַת נִפְטָר לְעוֹלָמוֹ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים מִנְּעַמְרוֹב שֶׁהָיָה
 מִמְּקַרְבָּיו, וְסִפֵּר הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה גַם־כֵּן בְּשִׁבְחוֹ וְאָמַר
 עָלָיו, שֶׁדִּרְפוּ הָיָה שֶׁתִּקַּף כְּשֶׁהָיָה צָר לוֹ בְּאִיזָה דָּבָר
 בְּיַהֲדוּתוֹ, הִלְךְ בְּרַגְלָיו מִשֵּׁם לְכָאן, אֲשֶׁרֵי לָהֶם:

של

מ אָמַר אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִכְּלַכֶּם צְדִיקִים גְּמוּרִים נוֹרְאִים,
 אֲבָל מֶה יִהְיֶה אִם־כֵּן יַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ

את עצמו (בלומר שרצונו הוא שאנחנו בעצמנו נתיגע בכחו ועצותיו הקדושים להשיג עבודת השם. אבל לא שהוא יתן הכל לגמרי). וכן שמעתי עוד בכמה לשונות שאמר, אני יכול לתן יראה להאדם עד שיצא מחייו ויתבטל במציאות.

ופעם אחת בקש מאתו אחד מאנשי-שלוֹמנו הרבה בענין זה שיתן לו יראה. [במדמה לי הפותב שזה היה ר' שמעון המשמש שלו] ודבר עמו רבנו זכרונו לברכה דברים בעין הנ"ל שבודאי יכול לתן יראה עצומה רק שאין זה תכלית, כי אם-כן יתבטל במציאות. והאיש הנ"ל היה משתוקק אף-על-פי-כן שיאיר עליו יראה עצומה, ואחר-כך יצא האיש מלפניו ונפל עליו יראה עצומה ומפלגת מאד, והתחיל לצעק להשם יתברך בקולות משונות מה שלא היה רגיל בכך עד שכמעט יצא מחיותו ונמשך כך עד למחרתו. ולמחרת נכנס אצלו ושאל אותו רבנו זכרונו לברכה אם הגיע אליו יראה השיב לו האיש הנ"ל שוב איני רוצה בזה, ובקש מאתו שיקח ממנו זאת וחזר ולקח ממנו ושב לקדמותו.

וכן אמר לאחד אם הייתי מעביר ידי על עיניך היית רואה גדולות ונפלאות אבל איני רוצה בזה רק שאתה בעצמך תיגע בעבודת השם עד שתזכה למה שתזכה. וכן אמר לי פעם אחת בענין זה אם היה השם יתברך בעצמו

רוצה שהוא יתברך בעצמו יעבד את עצמו, אם־כן לא היה צריך אותך. (כלומר שהצדיק יכול להמשיך רצון השם ויתברך שיעזרהו בעבודתו אף־על־פי שעשה מה שעשה וראוי לרחקו, אף־על־פירכיו יכול הצדיק לעורר רחמי השם ויתברך עליו שיקרבהו לעבודתו אבל לא שהשם ויתברך יעשה הכל בעצמו). גם אמר לי אתה בלעדי אינך יכול לעשות (הינו שאיני יכול לעשות ולעסק בעבודת השם בלעדי כחו ועזרתו) אבל אני בלעדך גם־כן איני יכול לעשות כלל. (כלומר לעשות לי טובה כל זמן שלא אשתדל בעצמי לקבלה, כי מה שאני צריך לעשות הוא בעצמו אינו יכול לעשות הכל בלעדי, אף־על־פי שבאמת הכל ממונו):

שלא

מא דברי המעתיק אמר על דבר המגין מיחד שהיה להם לאנשי שלומנו בנעמרוב להתפלל שם ביחד ואחר־כך נתבטל, אמר מי יודע מה היה אם היה מתקנים דבר המגין שלכם, המגין שלכם היה בוקע רקיעים. גם פעם אחת היה רבי נפתלי זכרונו לברכה מגנן איזה מזמור בבית־המדרש בלילה עם עוד אנשים מאנשי־שלומנו, ורבנו זכרונו לברכה שכב כבר על מפתו וקם רבנו זכרונו לברכה ממפתו ונכנס אליהם לשמע את נגינתם. ואחר־כך אמר להם תדעו שהנגינה שלכם היתה בוקעת רקיעים וכו',

תוכלו לְשַׁעַר עֲצֻמְכֶם אֲשֶׁר כָּבַד שְׁכַבְתִּי עַל מִטָּתִי, וְהַנְּגִינָה
שְׁלָכֶם מִשְׁכָּה אוֹתִי מִמִּטָּתִי לְכַנֵּס אֵלֵיכֶם וְכו':

שלב

מב אָמַר אֲנִי נָהַר הַמְּטָהָר מִכָּל הַכְּתָמִים.

כת"י ר"א טעפליקער

אָמַר הַמַּעֲתִיק: פֶּעַם אַחַת הִתְפָּאֵר עֲצֻמוֹ וְאָמַר בְּדַרְדָּךְ
צַחוֹת בְּזַה הַלְשׁוֹן: ("וְעַד ס'ע רִיט וְיָד אֵן אֵין מִיר מִיט
אפֿינגער, וועט ער זיך שוין מיט גיין זיבען וואסערן ניט אפ וואשן") מִי
שִׁינַע עֲצֻמוֹ בִּי אֶפְלוּ בְּאֶצְפֵּעַ, הוּא כָּבַד יַעֲבֹר אֶפְלוּ שְׁבַעָה
מִימֹת מִבְּלִי לְהִרְטֹב:

שלב

מב אָמַר עַל רַבִּי נִתָּן וְרַבִּי נִפְתָּלִי ("זייא זענען זיך גאר דימיטן")
[הם יהלומים]. גַּם פֶּעַם אַחַת אָמַר לְאַחַד שְׁהִיָּה
אוֹמֵר לְפָנָיו זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה עַל הָרַב רַבִּי נִתָּן זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה
שְׂיִזְדַּע בְּכִרּוֹר שְׁבוּדָאֵי יְהִיָּה צְדִיק גָּמּוֹר "גּוֹטְעֵר יוֹד",
וְהַקְּפִיד עָלָיו רַבְּנוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר לוֹ אֲנִי אוֹמֵר לָךְ
שְׁהוּא כָּבַד צְדִיק ("ער איז שוין א גוטער יוד"). גַּם אָמַר לְהָרַב
רַבִּי נִתָּן וְהָרַב רַבִּי נִפְתָּלִי זְכוּרֹנִם לְבִרְכָה בְּעַת שְׁנַתְקַרְבוּ
אֵלָיו, הֲלֹא יֵשׁ לִי עִמָּכֶם הַפְּרוֹת מִכָּבָר, רַק שְׁזַה זְמַן כְּפִיר
אֲשֶׁר לֹא הִתְרַאֲינוּ פָּנִים זֶה עִם זֶה, וְעַכְשָׁו אָנוּ רוֹאִין עֲצֻמְנוּ

זה עם זה. ("מיר קענען זיך שוין פון לאנג, נאר סע שוין אלאנגע צייט אז מיר האבן זיך שוין ניט גיזעהן, און היינט זעהין מיר זיך").

אמר המעתיק שמעתי שפעם אחת היה הרב הצדיק הקדוש מברדיטשוב במירהאויצע, ובשעה שהיה מסב על הפעדה עם קהל עם ועדה גדולה, הפליג מאד במעלת קדשת רבנו זכרוננו לברכה מצד עצמו, לבד מגדל קדשת זכות אבותיו זכרונם לברכה. ואחר-כך הפליג מאד במעלת המקרבים של רבנו זכרוננו לברכה, ואמר, שהוא יודע שרבים ככלם הם לומדים מפלגים, יראים ושלמים ואנשי-מעשה וכו'. ואז אמר על הרב רבי נתן זכרוננו לברכה, שהוא צדיק. ואחר-כך בנסעו משם וישב עמו בעגלה שלו הרב רבי שמואל יצחק זכרוננו לברכה מפושעהרין, ואז אמר לו הרב הקדוש הנ"ל: תאמין לי, אם הייתי יודע שהעולם ישמעו בקולי, אז הייתי צועק בקול גדול מסוף העולם ועד סופו, שכל מי שרוצה להיות איש בשר וצדיק ועובד השם באמת, יהיה זהיר וזריז להתקרב להרב הקדוש הרב רבי נחמן מברסלב. אך ידעתי נאמנה פי לא די לי שלא ישמעו בקולי, אף גם יתעורר על-ידיה מחלקת גדול גם עלי. ואולי יש אחד שמהרהר בתשובה על-ידי, ואפסיד גם את זאת, על-כן אני מכרח לשחק בענין זה:

שלד

מד ששמעתי שפעם אחת ספר רבנו זכרוננו לברכה
 ממעלת המתקרב אליו זכרוננו לברכה,
 שאפלו בשגשגתו ונתבלבל לאחד דעתו קצת רחמנא
 לצלן, אף-על-פי-כן הם חזקים באמונה שלמה בו זכרוננו
 לברכה. וספר מאיש אחד מאנשיו שהיה צדיק גדול, ואמר
 עליו רבנו זכרוננו לברכה שהאיש הזה היה לו תשובת ספר
 הקנה. והנה מכאר בספרים (תשובת הקנה י"ב.) שמי שעושה
 תשובה זו מבטח לו שלא יחטא, ובעדו, הינו בעד האיש
 הזה, אני ערב שבודאי לא יחטא. ויהי היום ונתבלבל דעת
 האיש הנ"ל קצת ונברה עליו המרה שחורה מאד, והביאו
 אותו לפניו זכרוננו לברכה, וספר לו האיש הנ"ל, שעקר
 העצבות שלו הוא ממה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
 (יומא לב:): הילל מחיב את העניים אם-כן אבדה תקותם חס
 ושלום. רק שהוא מחיה ומחזק את עצמו בפה שהוא
 מקרב אליו זכרוננו לברכה שכחו גדול וכו' והוא יזכה אותו:

שלה

מה פעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה עם אנשי-שלומו
 ואמר להם, הלא כל הנחת רוח והתענוג שלי
 הוא רק כשאני רואה איזה דברי יהדות ועבודת ה' באחד

מֵאֲנָשִׁי, הֲלֹא הִפְקַרְתִּי אֶת עֲצָמִי וְאִשְׁתִּי וּבְנֵי הַיְקָרִים, וְרַק
בְּשִׁבִיל זֶה. הֲאֵם לֹא הֵייתִי יָכוֹל לְהִיּוֹת מִפְּרָסָם וּמִנְהִיג
שְׁקוֹרִין ("גומער יוד") כְּמוֹ כָּל הַמְּנַהֲיגִים שְׁנוֹסְעִים הַחֲסִידִים
אֲלֵיהֶם וְאֵינָם יוֹדְעִים עַל מָה נוֹסְעִים, וְחוֹזְרִים וְשׁוֹבִים וּבָאִים
וְאֵינָם יוֹדְעִים מָה בָּאִים. אֲבָל אֲנִי לֹא רָצִיתִי בְּכָל זֶה, רַק
לְקַחְתִּי עֲצָמִי לְעֶסֶק בָּזֶה לְהַחְזִיר אֶתְכֶם לְמוֹטָב. הֲלֹא כְּשֵׁאֲנִי
רוֹאֶה אֵיזָה עֲבוֹדַת ה' בְּעֵנִי שְׁפַעְנִים שְׁהוֹלֵךְ בְּכוֹבַע קְרוֹעַ
וּמְלַבּוֹשִׁים קְרוֹעִים וּמִנְעָלִים קְרוֹעִים הוּא יָקָר אֶצְלִי וְכוּ'
בְּקִשְׁתִּי מְאֹד מִכֶּם הָיוּ אֲנָשִׁים בְּשָׂרִים כִּי זֶה כָּל יִשְׁעִי וְכָל
חֶפְצֵי:

שלו

מִן סֵפֶר עִם אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו וְאָמַר שְׁזֶה יוֹם שְׁלִישִׁי שְׁעָמַד
עַל דְּבַר אֶחָד, הֵינּוּ עַל אֵיזָה הַשְּׁגָה, וְלֹא הֵייתִי
יָכוֹל לְהַשְׁגִּיהָ עַד שֶׁהִשְׁתַּמְּשִׁיתִי בְּאֵיזָה עֲבָדָא מֵאֶחָד מֵאֲנָשִׁי-
שְׁלוֹמֵנו, וְעַל-יְדֵי-זֶה עָמַדְתִּי עַל הַדְּבַר וְהִשְׁגַּתִּי הַהַשְּׁגָה. וְכִי
יֵשׁ חֲדָשׁ שׁוֹב עַל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב וְזָכוֹנוֹ לְבִרְכָה שֶׁהַשֵּׁיג
הַשְּׁגוֹת כֵּאלוֹ מֵאַחַר שֶׁהָיוּ לוֹ תַלְמוּדִים גְּדוֹלִים וְצַדִּיקִים
כֵּאלֶּה שְׁעָשׂוּ עֲבוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאֵלֶּה.

פְּעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוּ זְכוֹנוֹ לְבִרְכָה קֹדֶם שְׁבוּעוֹת תַּקֵּם"ז
כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ מִפְּטִירַת אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה קִצַּת מִמְּקַרְבּוֹ,

ענה ואמר מי יודע מה נעשה עמו שם אבל אם היה זוכה להתקרב כמו המקרבים אמתיים שלי. ועכשיו הולך לקראת שבועות, מסתמא היה נדמה לו שמשתדל בענין הנסיעה אלי על שבועות בשכירות עגלה וכיוצא, והיו מכרחין להודיע לו מה לך להשתדל בזה הלא כבר אתה מת ונפטר. וממילא היתה טובה לפניו כי על-פלפנים היה נודע לו שכבר מת, אבל עכשו אפשר שנדמה לו שמחזיק איזה בראווער [הינו מה שמבשלין בו שעורים ועושין שכר] וקונה שעורים וכיוצא וטרוד בעסקיו המדמים לו. ואף-על-פי-כן אחר שבועות אמר רבנו זכרוננו לברכה שהאיש הנ"ל היה אצלו על שבועות:

שלז

מז קודם שבועות הנ"ל עמדו לפניו אנשי זאסלאב וספרו לפניו מעשיר אחד שנתן מעות הרבה להרב הקדוש רבי פרוך זכרוננו לברכה, ועמד אז לפניו גם-כן איש אחד מנעמרוב והיה עני גדול. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר להם, העני הזה נתן לי יותר מזה כפי בחינתו ומדרגתו. כי הוא היה מפרנס עצמו ממלמדות וכאשר שמע בימי הפסח הקדושים (שאז זמן שכירות מלמדים) שרבנו זכרוננו לברכה הוא בזאסלאב, ומי יודע אולי יתעבב שם

עד אחר שבועות, ואם ישפיר את עצמו למלמד לא יוכל להיות אצלו על שבועות מחמת פטול התלמידים זמן רב. ועל־כן לא רצה להשפיר עצמו למלמד וישב כל הקיץ הנ"ל בלי שום עסק ופרנסה. נמצא שהתנדב לבו בשביל התקרבותו אלי יותר מהעשיר הנ"ל:

שלח

כת"ר ר"א מעפליקער

מח **בְּשֵׁנֶת־קָרֵב** אֵלָיו הָרַב רַבִּי נֵתָן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה סֵפֶר רַבְּנֵנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה עִם בְּתוֹ אֲדָל מֵעַנְיָן זֶה וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ. וְאָמַר לָהּ, מָה אָמַר לָךְ מִחֻכְמָתוֹ, בְּשִׁיבִיט עַל בֵּית הַכְּנֶסֶת זֶה בְּהִסְתַּכְּלוֹת בְּעֶלְמָא יֹאמַר לָךְ כַּמָּה אַמּוֹת הִיא מְחֻזַּקֶת בְּגוֹבְהָהּ. גַּם בְּעֵתִים הִלְלוּ סֵפֶר עִם הָרַב רַבִּי יִצְחָק זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה חֲתַן הָרַב הַמּוֹגִיד זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מְטִירֵהָאוּוִיצֵעַ וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחַ מַעֲלֵת הָרַב רַבִּי נֵתָן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה (וְרַבִּי יִצְחָק הַנ"ל לֹא רָאָה אוֹתוֹ וְלֹא הָיָה מְפִירוֹ עֲדוּן, וְאָז אָמַר לוֹ אִם תִּסְתַּכַּל עָלָיו תִּרְאֶה בּוֹ שֶׁהוּא שְׁפַל בְּרַךְ כָּל־כָּךְ עַד אֲשֶׁר הוּא כְּעָפָר וְטִיט מִמֶּשׁ וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוֹ: ("דוּא זְאֵלְסַט אִים אָן קוֹקֵן אִיז עַר אַגְלֵאט שְׂטִימְקֵל בְּלֵאמֶע וְכוּ"). וְכֵן הָיָה שֶׁהִלְךְ רַבִּי יִצְחָק הַנ"ל וּפָגַע בּוֹ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּשׁוֹק בְּזִרְיוֹת גְּדוֹל כְּדַרְכּוֹ, וּמְלַבֵּשׁ בְּמַלְבוּשֵׁי כְבוֹד כְּדַרְךְ בְּנֵי הָעֲשִׁירִים, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הִכִּיר בּוֹ מִיַּד פִּי זֶה הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַר עָלָיו רַבְּנֵנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שֶׁהוּא בְּעֵינָי עֲצָמוֹ כְּעָפָר וְטִיט מִמֶּשׁ כְּנ"ל:

שלט

(נשמט)

מט אִמַר שְׁלֶעֱתִיד יִהְיֶה כָּל הָעוֹלָם אֲנָשֵׁי בְּרִסְלָב. וּבְלִשׁוֹן
 אֲשַׁכְּנֶנּוּ אִמַר בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: ("לֶעֱתִיד לָבֹא וְעַט דִּיא
 גִּאנְצֶע וְעֵלְט זֵיין בְּרִסְלָבִיר חֲסִידִים"). דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה
 ל"ד, כ"א) עַל פֶּסוּק (יחזקאל ל"ו) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בְּשָׂר אֵל
 תִּקְרִי בְּשָׂר אֲלֵא בְּסַר, שְׂיִהְיֶה כָּל אֶחָד בּוֹסֵר בְּחֶלֶק שֶׁל
 חֵבְרוֹ. לֵב בְּסַר אוֹתִיּוֹת בְּרִסְלָב. גַּם כְּשֵׁיִצְא מִזְּלֹאטְפֹּאֲלִיעַ
 לְבְּרִסְלָב, חָלֵם לוֹ לְהַמְגִיד מְטִירֵהָאוֹוִיִצֶע בַּסֶּפֶה עֲנִין יִצְיָאתוּ
 שֶׁל רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה מִזְּלֹאטְפֹּאֲלִיעַ לְבְּרִסְלָב, מְרַמֵּז
 בַּפֶּסוּק הַזֶּה לְוַהֲסִירוֹתַי לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרְכֶם לֵב הָאֶבֶן הוּא
 בְּחִינַת (מְלָכִים א' י') "וַיִּתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת הַכֶּסֶף פְּאֲבָנִים". כִּי
 שֵׁם הָעִיר זְלֹאטְפֹּלֶעַ עַל שֵׁם רַבּוֹי הַכֶּסֶף וְהַמְּמוֹן, וְנָתַתִּי
 לָכֶם לֵב בְּשָׂר אוֹתִיּוֹת בְּרִסְלָב כֵּן ל:

מַעֲלַת תּוֹרָתוֹ וּסְפָרָיו הַקְּדוּשִׁים

שֵׁמ

א אָמַר הָעוֹלָם לֹא מָעֵמוּ אוֹתִי כָּלוּם עֲדִין. אֵלֹה הָיוּ שׁוֹמְעִין רַק תּוֹרָה אַחַת שְׁאֵנִי אוֹמֵר עִם הַנְּגוֹן וְהַרְקוּד שְׁלֵה, הָיוּ כָּלָם בְּיָמַי כְּבָטוּל גָּמוּר. הִינּוּ כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ אֶפְלוּ חַיּוֹת וְעִשָּׂשְׁבִים וְכָל מַה שֵׁיִשׁ בְּעוֹלָם, הַכֹּל הָיוּ מִתְבַּטְּלִין בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִגְדֹּל עֵצִים הַתְּעוּגָה הַמִּפְלֵא וְהַמִּפְלֹג מְאֹד מְאֹד. וְאֶפְשָׁר לְהַבִּינּוּ כִּי מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ נְגוֹן וְרִקְדוּ, הִנֵּה מִי שֶׁמִּנְגֵן מִטְּבַע הַנְּגוֹן שֶׁנִּמְשָׁךְ נֶפֶשׁ הַשׁוֹמֵעַ אַחַר הַנְּגוֹן וּמִתְבַּטֵּל בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ אַחַר תְּנוּעוֹת הַנְּגוֹן כְּפִי כָּל תְּנוּעָה וְתְנוּעָה שֶׁל הַנְּגוֹן כְּפִי מַה שֵׁיִשׁ כָּח לְאוֹתָהּ הַתְּנוּעָה לְשִׁבְרָה וְלַעֲזוּרָה הַנֶּפֶשׁ לְהַמְשִׁיכָה אַחֲרֶיהָ. מִכֹּל־שֶׁכֶּן מִי שֶׁיִּכּוֹל לְרַקֵּד שֶׁיְהִיָּה הַרְקוּד מִכּוֹן מִמֹּשׁ כְּפִי תְנוּעַת הַנְּגוֹן. כִּי יֵשׁ תְּנוּעוֹת בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁשֶׁיִּקְדוּ לְתְנוּעוֹת הַנְּגוֹן, שֶׁאֵצֶל זֹאת הַתְּנוּעָה צָרִיכִין לְנַעֲנַע בְּרֵאשׁוֹ אוֹ לְכַפֵּל עֲצָמוֹ, וְכִיּוֹצֵא בְּשָׂאָר אֵיבָרִים וּבְרֵגְלַיִם שֶׁצָּרִיכִין לַעֲשׂוֹת תְּנוּעָה בְּגוֹפוֹ וּבְרֵגְלָיו כְּפִי תְנוּעוֹת הַנְּגוֹן מִכּוֹן מִמֹּשׁ. וּבִכְפָּרְטָ מִי שֶׁמִּנְגֵן נְגוֹן עִם דְּבוּרִים, וְשִׁיר שֶׁמִּסְדֵּר שִׁיר וְדְבוּרִים עִם תְּנוּעַת הַנְּגוֹן, שֶׁהַשִּׁיר וְהַדְּבוּרִים שֶׁיִּכְבִּים בְּכוֹן גְּדוֹל לְהַנְּגוֹן שֶׁמִּשְׁקַל הַשִּׁיר מִכּוֹן מִמֹּשׁ כְּפִי

נְעִימוֹת הַנְּגוּן, וְגַם הַרְקוּד מְכוּן מִמֶּשׁ כְּפִי נְעִימוֹת הַנְּגוּן
 וּמִשְׁקַל הַשִּׁיר כִּי בְּלוּ אֶחָד, כְּשִׁזְכוּיִן לְשִׁמְעַנְגוּן כִּזֶּה עִם
 שִׁיר וְדַבּוּרִים וְעִם רְקוּד כִּזֶּה שְׁפָלִים שִׁיכִים זֶה לָזֶה בְּכוּוֹן
 גְּדוֹל מִמֶּשׁ, כִּי הַדַּבּוּרִים דְּהִינּוּ הַשִּׁיר וְהַנְּגוּן וְהַרְקוּד כְּלוּ
 אֶחָד מִמֶּשׁ, כְּשִׁזְכוּיִן לְשִׁמְעַנְגוּן זֹאת, אִזּוּ מִתְּבַטְּלִים מִמֶּשׁ
 בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִגְּדֹל עֵצֶם הַתַּעֲנוּג הַמְּפָלֵא. וְזֶהוּ הַתַּעֲנוּג
 הַגְּדוֹל מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים וְאִין תַּעֲנוּג גְּדוֹל מִזֶּה, וְמִי שְׁלֵא טָעַם
 זֹאת אִינוּ יוֹדְעַנְג כְּלָל מִתַּעֲנוּג. אֲשֶׁרִי עֵינַי רֵאתָה זֹאת, כִּי גַם
 בְּעוֹלָם הַבַּא אִין הַכֹּל זֹכִינַנְג לְשִׁמְעַנְג וְלִרְאוֹת זֹאת רַק מִי
 שְׁטָרַח בְּעֶרֶב שֶׁבֶת וְכו' (עֲבוּדָה זָרָה ג.). וְאֵלּוּ הָעוֹמְדִים סְבִיב
 אִין יְכוֹלִין וְיוֹדְעִין מַה לַּעֲשׂוֹת, רַק יֵשׁ לָהֶם כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ
 וְהַשְׁתַּוְקוּת גְּפֵלֵא מֵעֵצֶם הַתַּעֲנוּג, וְהוּא עוֹמֵד בְּאִמְצַע
 וְעוֹשֶׂה כִּנְ"ל, (וְהֵבֵן הָעֵינַי הַיִּטֵּב כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת בְּכֹתֵב. וְמִי
 שֶׁהוּא יוֹדְעַנְג נְגוּן וְרְקוּד יוֹכֵל לְשִׁמְעַנְג מְעַט בְּלִבּוֹ עֵצֶם נְעִימוֹת עֲנַג
 וְהַשְׁתַּוְקוּת הַנְּ"ל בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ עַד שְׁמִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי וְהֵבֵן).

גַּם כָּל מִי שְׁפִסְמוּדָּה וּמִקְרָב יוֹתֵר נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ כָּל הַתְּנוּעוֹת
 מִמִּילָא, כִּנְרָאָה בְּחַוֶּשׁ בְּמִשְׁלַל הַנְּ"ל שְׁמִי שְׁפִסְמוּדָּה יוֹתֵר
 אֶל הַנְּגוּן וְהַרְקוּד וּמִכִּין בְּיוֹתֵר, נַעֲשִׂין אֶצְלוֹ מִמִּילָא כָּל
 הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַנְּגוּן וְהַרְקוּד מִחֲמַת גְּדֹל הַתַּעֲנוּג. כִּנְרָאָה
 בְּחַוֶּשׁ שְׁכִשְׂאָדָם שׁוֹמְעַנְג נְגוּן וְרְקוּדִים מִחֲמַת הַתַּעֲנוּג
 שְׁנַמְשָׁד אַחַר הַנְּגוּן הוּא עוֹשֶׂה אַחֲרָיו גַּם־כֵּן אוֹתָן הַתְּנוּעוֹת

והוא מנגן ומרקד גם־כן קצת כי נעשה אצלו ממילא תנועות הנגון והרקוד. כמו כן בשמקרב יותר אל הקדשה, כל מה שסמוך יותר אל התורה והנגון והרקוד נעשה גם־כן אצלו התנועות של כל הנ"ל של הקדשה ממילא. כל זה שמעתי בעצמי.

כת"י ר"א מפליקער

אחר־כך שמעתי בשמו שאמר בראש־השנה האחרון: יש לי נגון לזמר לעתיד לבוא, שהוא יהיה העולם הבא של כל הצדיקים והחסידים (כנזכר לעיל בגדולות נוראות השנתו אות כ"ח). וזה יש לו שיכות לשיחה הנ"ל ששמעתי בעצמי. ועין בהתורה "תקעו תוכחה" (לקוטי תניינא ח'), שם מדבר מהנגון של שבעים ושנים נימין וכו'. ועין בהמעשה של יום השישי מהשבועה בעמלירם.

ובלשון אשכנז שמעתי שאמר בזה הלשון: ("זיי זאלן מיך

הערן איין תורה מיט דעם נגון אין מיט איין פאנץ וואלט די

גאנצע וועלט אויס גינגאנגען") [אלו היו שומעין רק תורה אחת

שאני אומר עם הנגון והרקוד שלה היו כל העולם כלו

מתבטלין בכלות הנפש]. וחזר ושאל ("וואס האב איך גיזאנט")

[מה אמרת] והשיב לו הרב רבי נתן זכרונו לברכה שאמר

בכל הנ"ל. ואמר לו רבנו זכרונו לברכה ("וואס מיינסטו דוא")

[מה אתה סובר] אפלו חיות ועשבים וכו' ככל הנזכר לעיל:

שמו

ב אָמַר מֵה שְׂאִין יָכוֹל לוֹמַר תּוֹרָה לְפָרְקִים זֶהוּ חֲדוּשׁ
 יוֹתֵר, שְׁפָבֵר מוֹכֵן וּמְזַמֵּן אֶצְלֵי כַּמָּה חֲדוּשִׁים
 גְּדוֹלִים, וּבִתְוֹךְ כֶּךָ הֵבֵל גִּשְׁבָּח מֵאֵתִי וְאֵינִי זוֹכֵר כְּלוּם, וְאֵינִי
 יוֹדֵעַ כֵּלָל מִשּׁוּם סֵפֶר בְּעוֹלָם וְאֶפְלוּ נִגּוֹן אֵינִי יוֹדֵעַ רַק הֵבֵל
 בְּאִשֶּׁר לְכֹל גִּשְׁבָּח וְנִעְלָם מִמֶּנִּי, וְזֶהוּ פֶּלֶא גְּדוֹל בְּאֵמֶת.
 וְכַמָּה פְּעָמִים שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עֲנִין זֶה, כִּי זֶה רָגִיל
 אֶצְלוֹ שְׁכַמָּה פְּעָמִים הוּא אוֹמֵר עֵתָה אֵינִי יוֹדֵעַ כֵּלָל בְּכָל
 לֵא, אֶף־עַל־פִּי שֶׁבִשְׁעָה הַקּוֹדֶמֶת גָּלָה חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים
 וְנוֹרָאִים:

שמו

ג אָמַר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וּזְכוּנָם לְבִרְכָה מְצִינוּ שְׁכָל אֶחָד
 מִתְּחִיל מִן הַמְּקָרָא שְׁלוֹ, כְּגוֹן מֵה שְׁמַצִּינוּ שְׁמֵר
 מִפִּיק לֵה מְזֵה הַמְּקָרָא, וּמֵר מֵאִידֶךָ מְקָרָא. כִּי כָל אֶחָד יֵשׁ
 לוֹ מְקוֹם שְׁמִשָּׁם מִתְּחִיל הַלְמוּד וְהַתּוֹרָה שְׁלוֹ, וְכַפִּי אוֹתָהּ
 הַהִתְחַלָּה מְזֵה הַמְּקָרָא בֵּן עַל־פִּי סֵדֵר זֶה הוֹלֵךְ כָּל הַתּוֹרָה
 אֶצְלוֹ. וְהַשְּׁנֵי שְׁמִתְחִיל מִמְּקָרָא אַחֵר יֵשׁ לוֹ סֵדֵר אַחֵר לְפִי
 הַהִתְחַלָּה שְׁלוֹ, כִּי כָל אֶחָד לְפִי הִתְחַלְתּוּ מֵאִיזָה מְקוֹם
 שְׁהוּא בֵּן מִשְׁתַּנֵּה וְהוֹלֵךְ כָּל הַסֵּדֵר שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה שְׁלוֹ.
 וְאִם הָיָה זֶה הַתַּנָּא בָּא לְמְקָרָא אַחֵר שֶׁל הַתַּנָּא הַשְּׁנֵי לֵא

חַיִּי מַעֲלַת תּוֹרַתוֹ וּסְפָרָיו הַקְדוּשִׁים מוֹהַר"ן תה

וְיֻכַּל לְקַח מִשָּׁם כִּי כָּל אֶחָד צָרִיךְ רַק לְקַבֵּל וּלְקַח וּלְהַתְחִיל
מִמָּקוֹם שְׁלוֹ אֲבָל אֲנִי יָכוֹל לְהַתְחִיל מִכָּל מְקוֹם שְׂאֵנִי רוֹצֵה
וְהִבֵּן הַדָּבָר:

שמוג

ד אֲמַר אֵלּוּ לֹא הָיָה יוֹצֵא זֶה הַסֵּפֶר לְעוֹלָם הֵינּוּ הַסֵּפֶר
לְקוּטֵי מוֹהַר"ן הָיָה נַעֲשֶׂה עֲנֵן אַחַר כִּי כָּבַר הָיָה
לוֹ חֶשֶׁק בְּמָה פְּעָמִים לַעֲשׂוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת עַל הַשְּׁלֶחֶן
עָרוּךְ לְבֵאֵר כָּל דֵּין וְדֵין בְּהַלְכָּה פְּסוּקָה אוֹ לְהַצִּיג הַלְכָּה
כְּדַבְּרֵי מִי מֵהַפּוֹסְקִים אֲצֵל כָּל דֵּין וְדֵין. אֵךְ עִכְשָׁו שְׂיֵצֵא זֶה
הַסֵּפֶר לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה עֲנֵן הַנַּ"ל. וּבִאֲמַת חֲדוּשִׁים שֶׁל
גִּמְרָא פְּרוּשׁ תּוֹסְפוֹת הֵם קָלִים בְּיוֹתֵר. וְאִין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ
הַדְרֵךְ כָּלֵל שֶׁל אוֹתָן הַחֲדוּשִׁים וּמִי שְׂיִוָּדַע הֵם קָלִים מְאֹד
וְצָרִיךְ לָזֶה לְהִיּוֹת בְּקִי בְּשִׁלְשֵׁעֲשֶׂרָה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת
בָּהֶם:

שמד

ה יוֹם ד' תְּרוּמָה תַק"ע נִכְנְסְתִי אֲצֵלוֹ וְאָמַר לִי זֶה הַסֵּפֶר.
בְּיָמִים הַלְלוּ לֹא הָיָה נִיחָא לִי כָּלֵל לַחֲיוֹת אֵיךְ
לְהִיּוֹת. שְׂזָה בְּמָה חֲדָשִׁים וְאִינִי יוֹדֵעַ בְּמָה, שְׂאֵנִי מִצְפָּה
וּמִתְנַעֲנַע לְדַעַת אִיזָה דָּבָר. כִּי נוֹדַע לִי דָּבָר אֶחָד, אֵךְ לֹא

יִדְעָתִי אֶת הַדָּבָר בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וְהֵייתִי מִתְנַעֲנֵעַ לְדַעַת
 זֹאת כַּמָּה חֲדָשִׁים כַּנִּל. כִּי אֵמֶת בּוֹדָאֵי אֵיךְ אֶפְשֶׁר
 שְׂיִהְיֶה דָבָר שְׂלֵא יִהְיֶה מְרָמוֹ בְּהַתּוֹרָה. וְעִכְשָׁו מְצֵאתִיו
 מְבֹאָר בַּתּוֹרָה וּמִתְחַלֵּה הִיָּה סְתוּם מְאֹד מְמַנִּי. וּבְאֵמֶת יֵשׁ
 דְּבָרִים שֶׁהֵם מְרָמוִים בְּרָמוֹ בְּעֵלְמָא. גַּם יֵשׁ כַּמָּה הֶלְכוֹת
 עַל כָּל קוּץ וְקוּץ כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מִנְחוֹת כ"ט):
 שְׂעַל כָּל קוּץ וְקוּץ יֵשׁ תְּלֵי תְלִים שֶׁל הֶלְכוֹת, אֲבָל עִכְשָׁו
 מְצֵאתִיו מְבֹאָר בְּפִרוּשׁ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה וְכו'. גַּם יֵשׁ דְּבָרִים
 שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִהַתּוֹרָה. וְסִיִּים וּמַחְמַת זֶה (הֵינּוּ מַחְמַת שְׂנוּדַע
 לוֹ עֵינָן הַנִּל) עָתָה נִיחָא לִי הַחַיִּים. כִּי אִם כָּבֵר הֵייתִי
 מִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם, אֶפְלוֹ אִם הֵייתִי זוֹכֵה לִידַע זֹאת שֶׁם
 הָיוּ חוֹשְׁבִין לִי זֹאת לְעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל עִכְשָׁו אֲדַרְבָּא וְכו'.
 וְכוֹנְתוֹ הִיתָה שְׂעִכְשָׁו שְׂזוֹכָה לָזֶה בְּזֶה הָעוֹלָם אֲדַרְבָּא וַיַּעַ
 לִי עוֹד בְּשִׁבְלִי זֶה עוֹד שְׂכָר הַמַּפְלָא בְּכַפְלֵי כַפְלִים:

שמה

ו עָנָה וְאָמַר אֲנַחְנוּ אֵינָנו כָּלֵל מִזֶּה הָעוֹלָם שֶׁל עִכְשָׁו,
 וּמַחְמַת זֶה אֵין הָעוֹלָם יְכוּלִים לְסַבֵּל אוֹתָנוּ
 וְרֵאוֹת (הֵינּוּ רֵאשׁ וּמְנַהִיג) אֵין שְׂקֵד לִי כָּלֵל, כִּי אֵין מַגִּיעַ לִי
 שׂוּם רֵאוֹת בְּהָעוֹלָם שֶׁל עִכְשָׁו. וְגַם מְעַט הָרֵאוֹת שֶׁיֵּשׁ
 לִי בְּאֵמֶת אֵין זֶה רֵאוֹת כָּלֵל, אֲדַרְבָּא זֶהוּ חוֹכָא וְאִטְלוּלָא

[שחוק וליצינות] ממש. וגם אותו המעט שיש לי הוא רק נגד הטבע שפפיתי את טבעי לזה, אשר מחמת זה יכול לבוא איזה דבור ממני בתוך העולם. וכל השיחות והספורים (הינו התורות והמאמרים שהוא אומר) שלנו אם לא היה לי גם זה המעט הראשות, גם אלו הדבורים לא היו באים בתוך העולם. ובאמת אם לא היה דור פנה אם היו דברים אלו (הינו התורות שהוא אומר) נאמרים בדורו של האר"י וכרונו לברכה או אפלו בדורו של רבי שמעון בן יוחאי וכרונו לברכה היה רעש גדול מאד:

שמו

וְנִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאֵמַר שֶׁהַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ שְׁלוֹ לְקוֹמִי מוהר"ן שִׁינְא בְּעוֹלָם הוּא אֶתְחַלְתָּא דְגֵאֲלָה. וְאֵמַר מֵאַחַר שִׁינְא בְּעוֹלָם אֲנִי חִפֵּץ מְאֹד שִׁילְמְדוּ אוֹתוֹ, כִּי צְרִיכִים לְלַמֵּד אוֹתוֹ הֲרֵבָה עַד שִׁיְהִיָּה שְׁגוּר בְּעַל פֶּה. כִּי הוּא מְלֵא מוֹסֵר וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אֵין עֶרְךָ אֵלָיו. וּמִי שֶׁעוֹסֵק בְּזֶה הַסֵּפֶר אֵין צְרִיךְ עוֹד סֵפֶר מוֹסֵר אַחַר כֵּךְ אֵמַר בְּפִרוּשׁ. וְאֵמַר שֶׁהַלְמוּד בַּחֲבוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הוּא אֶתְחַלְתָּא דְגֵאֲלָה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אֲמֵן. וְאֵמַר שְׂטוּב לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שְׁעוּרִים לְלַמֵּד סֵפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים, שְׁעוּר אֶחָד פְּשוּט לְלַמֵּד בְּמַהֲרָה הֲרֵבָה מְאֹד כְּדֵי שִׁיְהִיָּה

שגור בעל־פה, ושעור אחד ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה (לקמן שמו"ח), מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

שמוז

ח פעם אחד היה מזרו את אחד ללמוד את ספרו. ואמר שהוא מצוה גדולה ללמוד ספרו הרבה. ואמר לו שיכולין להיות נעשה בעל מח גדול על־ידי ספרו, כי יש בו שכל גדול ועמקות נפלא מאד על־פי פשוטן של דברים. וגם אם יתמידו בספריו יכולין לזכות להיות נעשה איש כשר באמת, ואז יזכה לראות הפנימיות שיש בספריו הקדושים כי יש בהם פנימיות הרבה מה שאין נראה על־פי פשוטו כלל. אשרי הזוכה ללמוד ולהתמיד בהם הרבה:

שמוח

ט אמר בהתורה שלי יש עמקות. ועין בפה שגורשם במקום אחר (לקמן שם"ב) שמה שנכתב בלשונו צריכין לדקדק בו כמו במקרא. כי הוא חוזר בכל פעם דבריו שגורא לכאורה שפת יתר, והוא בכונה גדולה. וצריכין לדקדק בו מאד וכו'. ומי שיש לו עינים וישים דעתו ולבו היטב לדברי רבנו זכרוננו לברכה יבין מעט מזער מעצם העמקות הנפלא

שיש בספריו, אשר לא נמצא דגמתם בשום ספר שיהיה בדבריו עמקות גפלא ונעים כמו בספריו הקדושים:

שמוט

י פעם אחד היה מושב את הספר שלו מאד, ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על-ידי למוד הספר שלו. והיה חפץ ומשתוקק מאד שידפיסו ספרו עוד כמה פעמים ויתפשטו בעולם. ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו על-ידי הספר הזה. ואמר שמי שישב ויעסק בספריו רק בלי קנטור ונצחון, ויסתפל בו באמת אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. ואמר בזה הלשון: ("סע וועט אים אלע אדערן טרענען").

ואמר שכל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו כמה לקנות ימכר כל ספריו שיש לו ויקנה זה הספר שלו. ומי שאין לו ספרים ימכר פר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו. ועוד ספר מזה ועין במקום אחר עוד מזה (לקמן ש"ה). ואמר שהספר שלו יהיה חשוב מאד, ויבקשוהו ויתפשוהו מאד וידפס ויחזר וידפס כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד, רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתפל וכו'. ואמר שהמאמרים שכתב בעצמו גם הלשון לבד הוא מסגל מאד פי הם פללים:

שנ

יא שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוּשׁ שְׁאָמַר שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלִי הִיא כְּלָה
בְּחִינּוֹת:

שנא

יב בְּשַׁעֲהָ שְׁכַרְכוּ הַסֵּפֶר לְקוּמֵי מוֹהֲרָ"ן הָרֵאשׁוֹן בְּעַת
שְׁהָיוּ הַקּוֹנְטְרָסִים בְּכַתָּב אָמַר. לָכֶם נִדְמָה שְׁזָה
דְּבַר פְּשׁוּט. הֲלֹא כַּמָּה עוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בְּזָה. וְצָרִיכִין
לְהִרְחִיב הַדְּבַר בְּזָה כֹּל מָה שְׁעֵבֵר בְּאוֹתוֹ הָעַת וְאִם יִרְצָה
ה' יִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר בְּעִזְרַת הַשֵּׁם (לְעִיל קפ"ד):

שנב

יג אָמַר, הַפֶּעַל דְּבַר יָכוֹל לְחַפּוֹת וּלְכַסּוֹת אֶת הָעֵינַיִם
מְאֹד אֲבָל בְּלֹא זֶה הִיָּה הַסֵּפֶר עוֹשֶׂה הַתְּעוֹרְרוֹת
גְּדוֹל מְאֹד בְּעוֹלָם. וְאָמַר בְּזָה הַלְשׁוֹן: ("דְּעַר פֶּעַל דְּבַר קַעַן זִיעַר
פֶּאֶר שְׁטַעֲלִין, אֲבַעַר זֹסְמַ, וּוּאֵלְט דָּאָם סִפֵּר מְחִיב גִּיּוּעַן אַ גְּרוּיסֵן בְּרֵאדֵּ צו
מֵאָהֵן אויף דְּעַר וועלְט"):

שנג

יד אָמַר שְׁיִזְדַּע כָּל הַצְּדִיקִים שְׁהָיוּ מֵאֲדָם הָרֵאשׁוֹן עַד
עַכְשָׁו מֵאִיזָה מְקוֹם הִיוּ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם הֵם

אומרים תורה, ובאיזה מקום נשארו בשעת הסתלקותם והתחיל לחשב בעל-שם טוב זכרונו לברכה מבינה, והמגיד זכרונו לברכה מחכמה, אף-על-פי שבינה למטה מחכמה אף-על-פירכן היה אומר תורה מאותה הבינה שהיא למעלה מחכמה. רבי פרוך זכרונו לברכה מבינה שהיא למטה מאותה החכמה, אבל אני אומר תורה ממקום שהוא למעלה מאלו המקומות ואפילו אם בא אצלי תורה מאלו המקומות, איני רוצה בהם, כי אני רוצה רק חדשות. ואמר שהוא מקבל תורה ממקום שלא קבל משם שום אדם בעולם. כן שמעתי בשם אחרים בשמו, וגם בעצמו שמעתי פעם אחת שהתפאר בשבח גדלת תורתו, ואמר אז בתוך דברי התפארותו, הלא אני יודע מהיכן אני לוקח אותם. והמוכן מדבריו ומתנועותיו הקדושים אז היה, שהוא לוקח תורתו ממקום גבוה ועליון מאד:

שנד

טו **אמר** הסוד מרע שלי הוא חדוש נפלא, וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מאד, כי אני עושה טוב הרבה באמת, והתורה שלי עושה הרבה מאד בעולם. כי על-ידי התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם. ודבר עם אחר, מה המשא-ומתן שלך, עם חטים אתה נושא ונותן, גם זה נמשך על-ידי התורה שלי.

עָנָה וְאָמַר עַל שְׁנֵי כְּתוּבֵי אֲנָשִׁים יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גְּדוֹל
עֲלֵיהֶם, עַל אֱלוֹ אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֵלַי
וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים, וְעַל אֱלוֹ הַמְקַרְבִּים אֵלַי וְאֵינָם מְקִימִים אֶת
דְּבָרֵי. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיְהִיָּה עַת בָּעֵת שֶׁיְהִיָּה הָאָדָם מִנַּח עַל
הָאָרֶץ עִם רַגְלָיו אֶל הַדֶּלֶת, אִזּוֹ יִסְתַּפֵּל עַל עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב
וְיִתְחַרֵּט מְאֹד מְאֹד עַל שְׂלֵא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֵלַי, אוֹ שְׂלֵא
קָיָם אֶת דְּבָרֵי. כִּי אִזּוֹ יִדְעוּ שֶׁאִם הָיוּ מְקַרְבִּים אֵלַי וּמְקִימִים
אֶת דְּבָרֵי לֹא הָיָה שׁוֹם דְּרָגָא בְּעוֹלָם שְׂלֵא הָיִיתִי מְבִיָּאִם
לְאוֹתָהּ הַמְדְרָגָה. אֲבָל לֹא יוֹעִיל אִזּוֹ. עָנָה וְאָמַר אִם חָס
וְשָׁלוֹם לֹא יָבוֹא מְשִׁיחַ בְּמַהְרָה, יִהְיֶה הָעוֹלָם מִתְנַעֲנָעִים
אַחֲרֵי הַרְבֵּה מְאֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמִּתְנַעֲנָעִים אַחֲרֵי
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּרָנוּ לְבָרָכָה:

שנה

טו סֵפֶר לִי אֶחָד שֶׁהָיָה מִשְׁבַּח מְאֹד אֶת תּוֹרָתוֹ לְפָנָיו
וְהַפְּלִיג מְאֹד בְּגִדְלַת נִפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ. וְאָמַר
שֶׁצְרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְקַנּוֹת סֵפְרָיו. כִּי אִפְלוּ בְּשִׁעוּמְדִין
בְּתִבָּה וּמִגְדֵּל הֵם טוֹבָה גְּדוֹלָה, כִּי סֵפְרָיו הֵם שְׁמִירָה
גְּדוֹלָה בְּבֵית לְשֹׁמֵר גַּם הָעֲשִׂירוֹת וּמִמּוֹן הָאָדָם מִכָּל
הַהֲזָקוֹת. וְהַזְכִּיר אוֹ עֲשִׂיר אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמְכִירוֹ, וְאָמַר
שֶׁגַּם אֵלָיו הִיא טוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁיְהִיָּה הַסֵּפֶר שְׁלֵי בְּבֵיתוֹ, כִּי

יְהִי לֹא שְׁמִירָה גְדוֹלָה לְכָל דָּבָר וְשִׁתְּתַקֵּים עֲשִׂירוֹתָיו.
וְהִזְהִיר אֶת הָאִישׁ שֶׁדִּבֶּר עִמּוֹ מִזֶּה, שִׁיזְרוּ אֶת הָעֵשִׂיר הַזֶּה לְ
שִׁירָאָה לְקִנּוֹת סְפָרָיו. וְעֵינַי בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה (יְמֵי מוֹהַר־נֹת א'
כ"ט) כִּמָּה הָיָה מִשְׁתוֹקֵק שִׁיתְּפָשְׁטוּ סְפָרָיו בְּקָרֵב כָּל יִשְׂרָאֵל
וְלֹא לְכַבּוֹדוֹ חֶסֶם וְשָׁלוֹם:

שְׁנֵי

י' אַחֲרַי שְׁמַסֵּר הַתּוֹרָה "פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן" (בְּלֻקוּטֵי א' סִימָן
ס') אָמַר שֶׁהֵיחָה חֲתָנָה יָפָה ("סַע גִּיּוּעוֹן אֲשִׁינ
חֲתָנֻקָּלַע") וְהָיָה רָאוּי לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַפְּמִלְיָא שֶׁל
מַעֲלָה עַל הַחֲתָנָה. אָמַרְתִּי לוֹ בּוֹדְאֵי הָיָה בְּכָאן. הַשִּׁיב מִן
הַסֵּתָם. (אָמַר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר אִזּוֹ לְאִנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה יָכוֹל
לְהַחֲזִיק אוֹתָם בְּעֵינַי אֲמִירַת הַתּוֹרָה הַזֶּה לְשִׁלְשָׁה יָמִים וְשִׁלְשָׁה לַיְלוֹת וְלֹא
יִדְעוּ בֵּין יוֹם לְלַיְלָה כָּלָל, כַּמּוּבָא בְּזֵהַר הַקְדוּשׁ (שְׁמוֹת טו. וְכוּ')):

שְׁנֵי

י"א אָמַר שְׁכָל הַתּוֹרוֹת שֶׁגָּלָה קִדְּם שֶׁהָיָה בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל, אֵינּוּ
רוֹצֵה כָּלָל שִׁיחִיו בְּתוֹבִים בְּסְפָרָיו, רַק מִה שֶׁחֲדִישׁ
אַחֲרַי שֶׁהָיָה בְּאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְכַתֵּב הַכָּל, אֲפֹלוּ כָּל שִׁיחָה
וְשִׁיחָה הַכָּל צְרִיכִין לְכַתֵּב. וְכַמָּה פְּעָמִים הִזְהִיר לְכַתֵּב כָּל
שִׁיחָה וְשִׁיחָה שֶׁשׁוֹמְעִין מִפִּי הַקְדוּשׁ, וְאָמַר בְּשִׁלְמָא דְּבָרִים

הנכתבים בספר, אם לא יזכר אותם עכשו יוכל לראותם וללמוד בהם בפעם אחר, אבל כל הדברים שאתם שומעים מפיו, שוב לא תשמעו עוד פעם אחרת לעולם. על כן בודאי אתם צריכין לזכר מאד כל דבור ודבור, ולכתב הפל כל שיחה וספור (ומחמת זה התחלתי לכתב קצת שיחות ששמעתי מפיו הקדוש בעצמו או עלידי אחרים, אבל לא נכתב חלק מאלף):

שנח

יט ואמר רבנו זכרוננו לברכה בפרוש שבכל שיחה ושיחה שהיה משיח ומדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש פשוט, ואפלו צדיק גמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה ("אזוי ויאי איד מין איין גוטער יהוד") אם ירצה לילך עמה לקיים כפי שיחתו הקדושה. ומי שזכה לשמע שיחתו הקדושה מפיו הקדוש הוא יודע זאת באמת ובכבוד. וגם אפלו עכשו פשלו מדין דבריו הקדושים יש להם גם כן כח גדול לעורר להשם יתברך לזכות לדרכי ה' באמת, למי שישים לבו היטב לדבריו ולשיחותיו הקדושים הנאמרים בזה הספר, ובשאר ספריו הקדושים. כי כל שיחה שלו היא התעוררות גפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השם יתברך לכל אחד לפי מדרגתו יהיה באיזה מדרגה שיהיה. אפלו מי שהוא במדרגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות גפלאות מכל שיחה ושיחה שלו.

חַיִּי מעלת תורתו וספריו הקדושים **מוהר"ן** תמו

וכן להפך מי שהוא בתכלית מדרגא התחתונה חס ושלום באיזה מקום שהוא, יכול לקבל דרך ישרה ועצות נכונות מבלי שיחה ושיחה שלו למלט נפשו מני שחת, ולשוב אל השם באמת אם ישים לבו לדבריו היטב, ויקים אותם באמת ובתמימות בלי שום חכמות. אשרי מי שיאחז בהם:

כת"ר ר"א מעפליקער

שנט

כ פעם אחת אמר כמתמיה, אצל העולם הפל שוין ספר הזוהר והתקונים, והמוכן מדבריו היה שבאמת יש חלוק גדול ועצום בין ספר הזוהר הקדוש ובין ספר התקונים, אף-על-פי שספר הזוהר הוא קדוש ונורא מאוד אין לו שום ערך נגד קדשת וסודות של ספר התקונים:

שס

כא אמר איני אומר לכם מתורתי פיאם הפסלת והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי מה שאני משיגה, ואיני יכול לומר נמוך יותר וכבר גרשם מזה במקום אחר:

שסא

כב שמעתי בשמו שאמר כבר שיש לו תורות בלי לבושים. פרוש, שאינו יכול להלביש אותה

בשום לבוש. ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שפומך התורה על המקרא וכשפומכין על איזה דבר בנדאי הפומך גדול יותר מן הנסמך, כן התורה שלו גבוה מאד, עד שאינה יכולה להתלבש אפילו בהמקרא כראם דרך אסמכתא בעלמא, והבן.

ואמר שמה שמתנגע כל-כך קדם התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להוריד השגות התורה שלו בלבושים ודבורים שיוכל לאמרה ולגלותה, על-כן צריך יגיעות גדולות לזה. ועין במקום אחר מזה (לעיל ט"ו), כי דרכו זכרונו לברכה היה קדם התורה שהיה יושב עמו כמו שעה ושתים והיה מתנגע מאד בכמה תנועות וגניחות. ואף-על-פי שישב בשתיקה היה נפרים מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד. ואחר-כך פתח פיו והתחיל לומר. ופעם אחת ראיתי בעיני בשעה שהתחיל לומר התורה "תשעה תקונין יקרין וכו'" (סימן כ' בלקוטי מוהר"ן) שהיה בופל אלו התבות תשעה תקונין וכו' כמה פעמים. ובכל פעם תפס בכח בזקנו בשתי ידיו בשני צדדי זקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגדל היראה והמסירות נפש העצום עד אין סוף שהיה לו אז. וכבר נרשם (שיחות הר"ן ר"י) שאמר שכל דבר שעושה ברבים קשה עליו מאד מאד, וכשאומר תורה נדמה לו שתכף שיוציא מפיו הדבור

הראשון מִיַד תִּצַא נַפְשׁוֹ, וְכֵן בְּהַקְדֻשׁ נִדְמָה לוֹ גַם-כֵּן שֶׁתִּכַּף שְׂיוּצִיא מִפִּי וַיֹּאמֶר הַדְּבוּר הַרְאשׁוֹן תִּצַא נַפְשׁוֹ:

שסב

בִּי הַתּוֹרוֹת וְהַמֵּאמְרִים שֶׁבְּסִפְרָיו הַקְדוּשִׁים הֵם כְּלָלִיּוֹת, וְכֹל מֵה שְׁאַתָּה מִמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם אֶתָּה מוֹצֵא בָּהֶם מַעַם נִפְלָא וְחֻדָּשׁ וּמִתּוֹק לַחֵד וּמֵאִיר עֵינַיִם מְאֹד, וַיֵּשׁ בָּהֶם עֲמֻקּוֹת גְּדוֹל בְּדֶרֶךְ פֶּשֶׁט וּבְדֶרֶךְ סוּד וְנִסְתָּר. כִּי כָּל הַתּוֹרוֹת יֵשׁ בָּהֶם סוּדוֹת נִסְתָּרִים וְנִפְלְאִים וְנוֹרְאִים מְאֹד מְאֹד. וַאֲי אֶפְשָׁר לְבַאֵר זֹאת. גַּם בְּכֹל מֵאֵמֶר יֵשׁ כְּוִנּוֹת שֶׁל מִצְוֹת, שֶׁכָּל מֵאֵמֶר שֶׁיֵּקֵד לְאִיזָה כְּוִנּוֹת הַמְּבֹאָרִים בְּפִתְּכֵים בְּ"עֵץ-חַיִּים" וּ"פְרִי-עֵץ-חַיִּים". כְּגוֹן הַתּוֹרָה שֶׁל "מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים" (בְּלֻקוֹטֵי א' סִימָן ל"ג) יֵשׁ בּוֹ סוּד כְּוִנּוֹת לִוְלָב אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא נִזְכָּר בּוֹ דְבַר מִמִּצְוֹת לִוְלָב, וְכֵן "בְּקֹרֵב עָלִי מִרְעִים" (שֵׁם ק"א) כְּמִדְמָה לִּי שֵׁיֵשׁ בּוֹ כְּוִנּוֹת קְדוּשָׁה (עֵץ לְקָמֹן סִימָן שפ"ז), וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה שְׂאֵרֵי הַמֵּאמְרִים. וְשִׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְדוּשׁ שְׂאֵמֶר, שֶׁרְצָה לַעֲשׂוֹת פְּרוּשׁ עַל הַ"עֵץ-חַיִּים", אֵךְ פְּרוּשׁ פֶּשׁוּט אֵינֹו נִצְרָד, רַק צְרִיכִין לֹאמֵר תּוֹרָה שֶׁיְהִי פְּרוּשׁ, וְכִבֵּר אִמְרָתִי כִּמְהַ תּוֹרוֹת הַשֵּׁיכִים לְ"עֵץ-חַיִּים". גַּם שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ שְׂאֵמֶר, שֶׁזֶה סְמוּךְ גְּמַר הַעֵץ-חַיִּים וְרֵאָה שֶׁהוּא כְּלוֹ מוֹסֵר. וְכֵן כִּמְהַ תּוֹרוֹת יֵשׁ בְּהַסְפֵּר, כְּגוֹן "מִרְכְּבוֹת פְּרַעָה"

(לקוטי מוהר"ן סימן ל"ח), "אשרי העם זורקא" (בלקוטי א' סימן ל"ה) ועוד כמה תורות שאמר באותן העתים, וכלם הם סוד פונות תפלין. ובפרט התורות שנכתבו בלשוננו הקדושה בעצמו אמר שיכולים לדקדק בהם כמו במקרא, כי יש שם פונות הרבה כי לפעמים הוא חוזר וכופל הדברים שנדמה שהוא ללא צורך, ובאמת יש שם לדקדק בו, כי יש שם פונה גדולה. גם אמר שהתורות שנכתבו בלשוננו הקדושה בעצמו מסגל כי הוא פליליות. ועקר הוא המוסר וההנהגות טובות ועצות טובות היוצא מהם מפל מאמר ומאמר, מלבד הנסתרות שיש בהם וכו' כנ"ל ואי אפשר לבאר יותר בכתב כי אם כל חד בפנים מה דמשער בלבה:

שסג

כד שמעתי בשמו שאמר בימים הקודמים קדם שנתקרבותי אליו, שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ואז היה יכול לבאר כתבי האר"י זכרוננו לברכה עד שאפלו נערים יודעי ספר היו יכולין ללמוד ולהבין כל כתבי האר"י זכרוננו לברכה:

שסד

כה פעם אחת דברתי עמו מענין קבלת האר"י זכרוננו לברכה, ואמר שקבלת האר"י זכרוננו לברכה הוא

לגמרתי אחד עם קבלה שחבר מורנו הרב רבי משה קורדובירו זכרונו לברכה. אחר כך איזה שנים שוב נודמן שדברתי עמו מענין הקבלה שגלה האר"י זכרונו לברכה, ואמר שהקבלה שלו היא רחוק ונשגב מאד מהקבלה של בעל הפרדס זכרונו לברכה. ועמדותי מרעיד ושאלתי אותו באימה הלא שמעתי מפיכם פעם אחד שבאמת הכל אחד. השיב מסתמא אם אמרתי כך ידעתי מה שאמרתי. והדברים סתומים וחתומים לכאורה. אך מי שיש לו לב להבין יכול להבין מרחוק שהכל נכון ודבריו חיים וקיימים והכל אמת ויציב ונכון וקיים וישר. כי באמת בודאי הכל אחד בפנימיות האמונה באמת לאמתו. אך אף-על-פי-כן דרכי התגלות הסודות של האר"י זכרונו לברכה הוא רחוק ונשגב מאד מדרכי הפרדס, אף-על-פי שבאמת לאמתו הכל אחד. ואי אפשר להאריך בענין זה כי כבוד אלקים הסתר דבר (משלי כ"ה) והמשפילים יבינו:

שיסד-ב

כו ספר שידע כל דברי העץ חיים ופרי עץ חיים וכל כתבי האר"י זכרונו לברכה וספר הזהר והעקר התקונים. והמוכן מדבריו היה שזה היה בימי נעוריו. והפליג מאד כמה פעמים בשבח גדלת קדשת התקוני זהר. והיה

רגיל לעסק בו ביותר גם בכל השנה אפלו שלא בימי אלול.
ואמר שבספר התקונים כלולים כל החכמות שבעולם (נדפס
בשיחות הר"ן סימן קכח):

שסה

כו **אמר**, המעינים בספריו שיש להם שכל קצת סבורים
שדרכי הקבלה של האר"י זכרוננו לברכה וכיוצא,
מרמז גם כן בספריו. וחושבין זאת למעלה לספריו שנוגע
עד לשם, והם אינם יודעים שהוא להפך. אדרבא גם דרכי
הקבלה של הקדמונים זכרונם לברכה נכלל גם כן בדבריו.
ולא סים בפרוש רק היה מבאר פונתו ממילא, כלומר אבל
פונתו בעצם תורתו גבוה למעלה למעלה יותר ויותר, רק
שגם דבריהם הקדושים כלול גם כן בדברי תורתו:

שסו

כז **שאל** ואמר בחל-המועד סבות תקס"ט והיכן אנו
עומדין בתפלה. ובאר אחר-כך שכל סדר
התורות הם על סדר התפלה. וזאת התורה שיכה למקום
זה של התפלה וכן כל התורות. ועדין אנו עומדים קדם
ברוך שאמר ואחר הודו שהוא קדם לברוך שאמר בנסח
ספרד, ואמר שיהיה מסתמא אחד שיוכל להתפלל כך

שִׁיחָהּ תִּפְּלֶתוֹ עִם כָּל הַתּוֹרוֹת בְּנ"ל. וְצָרִיךְ שִׁיאָרִיךְ יָמִים
וְשָׁנִים הַרְבֵּה שְׁיֻכַּל לְגַמֵּר כָּל הַתְּפִלָּה הַיְנוּ לֹאמַר תּוֹרָה עַל-
פִּי סֵדֶר הַתְּפִלָּה עַד גְּמֵר הַתְּפִלָּה:

שסז

כט סִפְּרוּ לִי שְׂכַשְׁנַתְּקַרְבְּתִי אֵלָיו, אָמַר בְּפָנַי אַנְשִׁים אַחֲרַיִם
שְׁלֹא בְּפָנַי בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהֶזְמִין לִי רַךְ בְּשָׁנִים
אֶחָד שֶׁאֶפְלוּ דְבוּר אֶחָד מִדְּבוּרֵי לֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד עוֹד, וְכוּנְתוֹ
הִיְתָה עָלַי שְׁאוּבָה לְכַתֵּב כָּל דְּבוּרָיו הַיּוֹצְאִים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
הֵן תּוֹרוֹת הֵן שִׁיחוֹת שְׁגָם הֵם תּוֹרָה, וְאֶפְלוּ דְבוּר אֶחָד
בְּעֶלְמָא לֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד עוֹד:

שסח

ל פַּעַם אַחַת נִכְנַם בְּבֵיתוֹ וְשָׂאֵל עָלַי, וְהָיָה צָר לוֹ עָלַי
שְׂאִינִי נִמְצָא אִזּוֹ וְאָמַר, שְׂאִין לוֹ בְּפָנַי מִי לֹאמַר מַה
שֶׁהוּא צָרִיךְ לְגַלוֹת. וְאָמַר הֲלֹא אָנִי יָכוֹל לְהַחְזִיק אֶצְלִי
הַרְבֵּה מְאֹד וְאִינִי אוֹמֵר כִּי־אִם בְּשֶׁהַמַּיִם כָּבֵד עוֹלָיִם עַל כָּל
גְּדוּתָיו עַד שִׁיּוֹצֵא לַחוּץ בְּעַל כְּרַחוּ (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: "נָאֵר אִזּוֹ
סַע גֵּיט אֵיבַעֵר דִּיא זַאסְטאַוּקעס"). וְעַכְשָׁו גַּם זֶה אֵין לִי בְּפָנַי מִי
לֹאמַר. גַּם אָמַר לִי כָּבֵד בְּעַת שְׂנַתְּקַרְבְּתִי אֵלָיו אִם תִּהְיֶה
אִישׁ כְּשֶׁר תּוּכַל לְשִׁמַּע מִמֶּנִּי הַרְבֵּה, כִּי אָנִי צָרִיךְ אִישׁ אֶחָד

לומר לפניו. כי כִּמָּה פְּעָמִים אָנִי צָרִיךְ לְהוֹצִיא דְבוּרִים, עַל־
 כֵּן אָנִי צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה לִי אִישׁ אֶחָד שְׂאוּכַל לֹאמַר לְפָנָיו וְכוּ'.
 וְכִמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר וּמְגַלֶּה תּוֹרָה בְּפָנָי מִי שְׁנֹדַפְּמָן
 אֶצְלוֹ אֹזוּ. וְאָמַר לִי פֶּעַם אַחַת עַל עֵינַי פְּוֵה שְׂאָמַר פֶּעַם
 אַחַת תּוֹרָה בְּפָנָי אִישׁ אֶחָד שְׂלֹא הִבִּין דְּבָרָיו כָּלָל. וְאָמַר לִי
 אַחֲרֵכֶךָ הָיִוֹת שְׂאָנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר וּלְגַלּוֹת, וְכֹא זֶה הָאִישׁ
 וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו אֲבָל רְצוֹנוֹ שְׂיִשְׁמַע מִפִּי מִי שְׂיִכּוֹל לְתַפֵּס
 קֶצֶת וְכוּ':

שִׁסֵּט

לֹא עָנָה וְאָמַר לִי וְעַם זֶה אֵין אֶתָּה רִשְׁאֵי לְהַחֲיוֹת אֶת
 עֶצְמְךָ [בְּלִשׁוֹן תִּמְחָה], שְׂיִישׁ לָךְ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַסְפֵּר.
 הֵינּוּ בְּהַסְפֵּר לְקוּמֵי מוֹהַר"ן שְׂלוֹ שְׁנֹדַפְּסֵם אֹז בְּאוֹתוֹ הָעֵת,
 וְהָאֲרִיךְ בְּשִׂיחָה זֹאת קֶצֶת. וְאָמַר שְׂכָל הַסְפֵּר הוּא שְׂלִי,
 שְׂאֵם לֹא הָיִיתִי לֹא הָיָה הַסְפֵּר בְּעוֹלָם. וְהַסְבִּיר לִי הַדְּבָר
 שְׂכֵן הוּא שְׂכָל הַסְפֵּר נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי וְכוּ'. וְאָמַר לִי מְעַט
 אֶתָּה יוֹדֵעַ מְעַצֵּם מְעַלְת גְּדֻלַּת הַסְפֵּר וּקְדֻשָּׁתוֹ, וְיֹוֹתֵר מְזֶה
 רְאוּי לָךְ לְהֵאֱמִין בְּעֵצֵם גְּדֻלַּת הַסְפֵּר הַזֶּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאָמַר
 לִי הֲלֹא נִדְפְּסוּ אֶלְפֵי סְפָרִים, וְכָל סֵפֶר בָּא לְיַד כִּמָּה אֲנָשִׁים.
 הֵינּוּ שְׂרֵאוּי לִי לְהַחֲיוֹת אֶת עֶצְמִי שְׂזֹכִיתִי לְזֹכוֹת אֶת הַרְבִּים
 בְּזֹכוֹת כְּוֵה וְכוּ'. גַּם שְׂלֹא בְּפָנָי דְּבַר עִם כִּמָּה אֲנָשִׁים

מאנשיי־שלוֹמנו שיש לי חלק גדול בהספר ("טאקע גאר") [אבן הרבה], ואמר שראוי להם להחזיק לי טובה, כי אם לא הייתי עוסק בזה לא היה נשאר אפלו עליה אחד מספריו:

שע

לג **אמר** כל אחד מכם יש לו חלק בהתורה שלי. אבל נתן יש לו חלק גדול יותר מבלבד. ענה ואמר אתם יודעים זאת שאם לא היה הוא לא היה לכם אפלו עליה אחד מהספר. (ואמר בלשון אשכנז: "ווען ניט ער, וואלט איר ניט גיהאט אבֿלעטל שמות"):

שעא

לג **אמר** לי האתה תהיה במרה שחורה. אתה מחיב להיות בשמחה תמיד [בפרוש אמר לי בן] ("דו זאלסט נאך זיין אין דער מרה שחורה, דו ביסט מחיב משנה פרייליך צו זיין"). גם אמר לי ("דו זאלסט זיך לאזן אראפ ווארפן") [תרשה להפיל את עצמך [בתמיהה]] גם אמר לי ("סע וועט זיך נאך מאן ברודער האלט זיך") [אחי עוד יעבר אחוז עצמך]. גם אמר לי ה' עמך וכזו ("שרעק זיך ניט") [אל תפחד] (מה שאמר לך' נתן כבר טוב לו פלֿךך שראוי להיות במרה שחורה רחמנא לצלן, שמעתי מרבי יצחק ליב זכרונו לברכה מטעפליק ששמע מפיו הקדוש שאם היה מספר עמו החצי שיחות

תכר חיי מעלת תורתו וספריו הקדושים מוהר"ן

ממה שספר עם רבי נתן ורבי נפתלי לא היה לך קיום בכלל וגם כל העולם
כלו לא היה לו קיום):

שעב

לו אמר שאין שום איבר באדם שלא אמר עליו תורה כי
כבר אמר תורה על כל איבר ואיבר שיש
להאדם כי ידוע שקומת האדם מרמוז למה שמרמוז וכו':

שעג

לה אמר, הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה וכמה צדיקים
עשו ותקנו בעולם מה שתקנו, ואחר-כך
כשנפטרנו ונסתלקו נפסק הדבר, הינו ההארה שהאירו
בתלמידיהם והחזירום להשם יתברך, לא נמשך מדור לדור
רק נפסק. על-כן צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד.
וכן דבר עוד פעם אחת שצריכין להשאיר תלמידים שאלו
התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידי תלמידים
יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות:

שעד

לו שמעתי בשמו שאמר שכל ההשגות הגבוהות שהוא
משיג אינם חשובים אצלו כל-כך, רק העקר
הוא בשזוכה להכנים איזה דבור בתוך העולם. כי בכל

דבור ודבור שהוא מדבר בפני העולם תלויים בו כל
העולמות עליונים ותחתונים:

שעה

לו פעם אחת עמדנו לפניו בלילה ודברנו עמו הרבה
מכמה וכמה תורות שגלה לפנינו [אשר עתה כבר
נדפסו כלם אבל אז עדין לא נדפסו ספריו], והייתי מזכיר
לפניו איזה תורה והייתי מפליג לפניו עצם שבח הפלגת
חדושו. וכן כמה וכמה תורות, כי כל תורה ותורה היא
חדוש נפלא ומפלג מאד מאד אשר תכלה הנפש מעצם
ערבות והפלגת החדוש, למי שזוכה לעין בהם באמת.
והיינו מדברים הרבה מזה, אחר-כך למחרתו בבקר נסעתי
עמו ללזותו בדרך. ענה ואמר, אתמול הנחנו וסדרנו
הסחורה שלנו [שקורין "קראס"] ברוד השם היא סחורה
יפה מאד מאד. וטוב היה שיהיה לחנות זה משרת טוב
ויפה שיכול להניח ולקפל ולסדר כל חתיכה סחורה יפה
יפה עם הקצה לחוץ (כדרך המשרתים המכתרים שמקפלין הסחורה
ומניחין קצת לחוץ כדי שיראה הקונה כבואו תכף מהות יופי הסחורה),
וכשיבוא אחד לקנות איזה סחורה יוכל המשרת לחטף מיד
בזירות אותו המין סחורה שצריך הקונה, ויפתח אותו
במהירות לפני הקונה ויהיה מראה לו מיד הוד יופי פאר

הסחורה הטובה הזאת. והנמשל מוכן שצריכין אחד שיהיה בקי היטב מאד בכל תורותיו שגלה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחוץ. וכשיבוא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו. כי כל תורותיו הם כלליות גדול מאד מאד שיוכלין למצא בהם מה שצריך כל אחד ואחד, רק צריכין אחד שיהיה בקי בהם היטב היטב שיוכל להושיט לכל אחד ואחד מה שצריך באותו העת. והבן השאר מאלף:

שעו

לא ספר עמי ואמר שיש לו דברים גבוהים ונעלמים מאד בענין שיחתו שמשיה עם בני אדם, אך אי אפשר לי לגלות זאת. כי הלא אני צריך לדבר גם עמו, ואם יגלה דרכי שיחתו הקדושה שוב לא יוכל לדבר ולפעל מה שרוצה. גם אמר להרב דפה ברסלב מורנו הרב אהרן, הלא אני אוהב אותך מאד מאד ואני מברכך הלואי שתזכה בעולם הפא להבין שיחות חלין שלי. וזה היה קדם שהיה בארץ ישראל:

שעו

לט שמעתי בשם מורנו הרב יחיאל זכרוננו לברכה, אחיו של רבנו הקדוש זכרוננו לברכה שספר בשם

רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ שֶׁפַּעַם אַחַת שָׁאַל אוֹתוֹ עַל עֲנִין שֶׁהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הַזֹּהִיר אֶת אָחִיו מוֹרְנוּ הַרְבַּ יַחִיאל זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂיִהְיֶה רָגִיל לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם כְּדֵי לְקַרְבֵם עַל־יְדִיזוּהַ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ שְׁכַמָּה פְּעָמִים מְכַרְחִים לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם דְּבָרִים בְּטִלִים וְשִׁיחַת חֲלוּן. הַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מֵאַחַר שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים נִכְנָסִין בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים שֶׁמִּסְפְּרִין עִמָּהֶם אֵיזוֹ דְּבָרִים מִדְּבָרֵי תוֹרָה, עַל־יְדִיזוּהַ נִתְתַקְּנִין כָּל הַדְּבָרִים וְכַעֲיִן מֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת ל:): בְּקִשׁוֹ לָגֹז סֵפֶר קֹהֶלֶת, וּמִפְּנֵי מֶה לֹא גָזַזְהוּ, מִפְּנֵי שֶׁתַּחֲלָתוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה וְסוֹפוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה. וְכִבֵּר מְבֹאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁמִּי שֶׁבָּקִי בְּסִפְרָיו הֵיטֵב יִכּוֹלֵן לְמַצֵּא כָּל שִׁיחוֹת הָעוֹלָם בְּתוֹךְ תוֹרָתוֹ וְכו'. וְאֵי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִהְיֶה שִׁיחָה בְּעוֹלָם שְׁלֹא יִהְיֶה לָּהּ שִׁיכוֹת לְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה:

שַׁעַח

מ לְעֲנִין כְּתִיבַת סִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁהִרְבֵּה תוֹרוֹת כְּתִיב בְּעֲצָמוֹ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְקִצַּת כְּתוּבוֹהוּ הַחֲבָרִים, וְהַשְּׂאֵר כְּתִיבַתִּי, אָמַר שֶׁהִלְשׁוֹן שְׁלִי הוּא סְמוּךְ לְהַמְכֹּן. וְהוּמָב בְּעֵינָיו הִלְשׁוֹן שְׁלִי, וְאָמַר שֶׁאֲחֲרָיו אֲנֹכִי. הֵינּוּ לְעֲנִין צִחוֹת הִלְשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹרוֹת, הִלְשׁוֹן שְׁלִי הֵינּוּ מְעֵלָה מִכָּל הַרְבֵּה. אָפֶס הִלְשׁוֹן שְׁלֹו בְּעֲצָמוֹ טוֹב וּמְעֵלָה בְּיֹתֵר בּוֹדָאֵי,

אבל אחר הלשון שלו הוא הלשון שלי שתכף במדרגה שאחריו נגד הלשון של שאר החברים, כי לא הוטב בעיניו לשונם כלל בכמה אופנים כי על פי רב לא עמדו על המכון כלל. וגם המעט שהבינו לא היו יכולים לכתב על הספר כל אשר הבינו בלכבם, וה' אלקים נתן לי לשון למודים והוטב בעיניו הלשון שלי בעזרת השם יתברך:

שעט

מא פעם אחת היה ספר האלף-בית (ספר המדות) בכתב יצא חבירו רבי נפתלי, ורבי נפתלי ישב עמו על העגלה כי היה מלווה אותו כשנסע לנאוויריש. ענה ואמר על ספר האלף-בית שראהו ביד רבי נפתלי הנ"ל: ("מיין ליבער הרציקער חבר מיין ליבער גוטרייער חבר. האט דאס האט מיך גימאכט פאר איין יהוד"). [אהובי ורעי המסור זה עשה אותי ליהודי] הינו שעלידי אלו הדברים הנאמרים בספר האלף-בית על כל מדה ומדה, עלידי-זה התגבר לשבר כל מדה ומדה עד שזכה למה שזכה:

שפ

מב אמר שהיה לו בהאלף-בית אות ר' על רפואה שהיה כתוב שם כל הרפואות ולא היה חולאת בעולם שלא היה כתוב שם רפואתו, אך לא רצה להעתיקו ושרפו:

שפא

מג עֵינֶיךָ לְהַסְפּוֹר הַמוֹבָא בְּשִׂיחוֹת הַר״ן, אוֹת רִי"א,
הַמֵּתְחִיל: 'הָיָה מִתְלוֹצֵץ' וְכו', אִם הָיָה זְקֵנִי ר'
נֶחֱמַן שׁוֹמֵעַ תּוֹרָתִי, הָיָה אֶצְלוֹ גַם־בֶּן חֲדוּשׁ. וְאַחֲר־כֵּן סִיִּם
אִם הָיָה הַבַּעַל־יָשׁ-טוֹב שׁוֹמֵעַ תּוֹרָתוֹ הָיָה אֶצְלוֹ גַם־בֶּן
חֲדוּשׁ, אִם הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי שׁוֹמֵעַ תּוֹרָתוֹ הָיָה גַם־
בֶּן חֲדוּשׁ גַּם אֵז:

שפב

מד כְּשֶׁרָצִיתִי לְהִיּוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אָמַרְתִּי תּוֹרָה אַחֲרַת,
אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁהִתְחַלֵּתִי לְגַסֵּעַ נִשְׁתַּנָּה גַם־בֶּן
הַתּוֹרָה, לְמַעֲלָה כְּשֶׁהֵייתִי בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אָמַרְתִּי גַם־בֶּן תּוֹרָה
אַחֲרַת, כְּשֶׁחֲזַרְתִּי אָמַרְתִּי גַם־בֶּן תּוֹרָה אַחֲרַת. וְעַקֵּר הַשְּׁגָתוֹ
הַתּוֹרָה הַנִּפְלְאָה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד הַתְּחִיל אַחַר שֶׁהָיָה
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ עִתָּה בְּהַתּוֹרָה שֶׁאָמַר קִדְּם
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַסֵּפֶר רַבּוֹ כְּכֹלּוֹ הוּא מִתּוֹרָה שֶׁאַחַר אֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל, רַק מְעַט דְּמַעַט מֵהַקִּדְּם שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה דַּפֵּין אוֹ
פָּחוֹת וְהֵם בְּאֻמְצַע הַסֵּפֶר:

שפג

מה שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוּשׁ שֶׁפַּעַם אַחַת דִּבֵּר מֵהַסֵּפֶר שְׁלוֹ
שְׁנַדְפָּס עָנָה וְאָמַר וְהָיָה שׁוֹחֵק קֶצֶת אֵז, וְאָמַר

תל חיי מעלת תורתו וספריו הקדושים מוהר"ן

שִׁידְפִּיּוֹ סִפְרָיו וַיִּכְתְּבוּ עַל כָּל סֵפֶר וְסֵפֶר שְׁלוֹ בְּעַל הַמַּחְבֵּר
סֵפֶר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְכוּ' בְּדֶרֶךְ שְׂכוּתָבִין עַל הַמַּחְבָּרִים שֶׁחִבְרוּ
סִפְרִים הַרְבֵּה. וְרִמְזוּ לָנוּ בְּזוֹה שִׁישָׂאָרוּ מִמֶּנּוּ סִפְרִים הַרְבֵּה
וְכֵן נִתְקַיְּמָה קִצַּת בְּעִזְרַת הַשָּׁמַיִם.

שיבג-ב

כת"ר ר"א טעפליקער

הַיִּיְתִי סָבוּר שֶׁתִּבְיֵא לִי סוּם בְּעַד הַתּוֹרָה שְׁלִי. וְסֵפֶר מְזוּהָ
בְּלִיל שֶׁבֶת, שֶׁחִפֵּץ בְּסוּם מַבְחָר עִם "זִינְטִיל"
[אַקָּף] טוֹב וּמַבְחָר, אֶף־עַל־פִּי שֶׁכָּתוּב "שֶׁקֶר הַסּוּם
לְתִשׁוּעָה" (תְּהִלִּים ל"ג), אֶף־עַל־פִּי־כֵן סוּם מוּכָן לְמַלְחָמָה,
וְלֵה' הַתִּשׁוּעָה:

שפד

מִן אִמְרָה: לֹא מִבְּעֵינֵי דְבִּוּר שְׁאִינוּ יוֹצֵא מִפִּי בְּלִי
הַתְּחַדְּשׁוֹת, אֲלֵא אֶפְלוּ הַבֵּל אִינוּ יוֹצֵא מִפִּי
בְּלֵא הַתְּחַדְּשׁוֹת:

שפה

מִן פֶּעַם אֶחָד דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְאִמְרַתִּי לְפָנָיו
שֶׁשִּׁיחַתּוֹ הוּא תּוֹרָה מִמֶּשׁ, וְהוֹדָה לְדַבְּרִי. וְאִמְרָה
שֶׁכִּמּוֹ שְׁלֹמֹדֵן אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְדַבֵּר בְּלִי שִׁיבוּא בְּתוֹךְ דְּבָרָיו
דְּבָרֵי תּוֹרָה, אִיזוּה דְבִּוּר שֶׁל גְּמָרָא וְכִיּוֹצֵא בְּדֶרֶךְ הַלּוּמְדִים,

חַיִּי מעַלַת תּוֹרָתוֹ וּסְפָרָיו הַקְדוּשִׁים מוֹהַר־ר״ן תּלֵא

כִּמוֹ כֵּן בְּכָל דְּבָרָיו מִכְרַח שְׂיִבּוֹא בְּתוֹכְכֶם עֲנִינֵי תוֹרָה פְּדָרְבוּ.
כִּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כִּמּוֹ פְּעָמִים שְׁנַעֲשׂוּ כִּמּוֹ תוֹרוֹת
מִשִּׁיחָתוֹ, שְׁמֵאוֹתוֹ הַשִּׁיחָה מִמֶּשׁ גַּעֲשֶׂה אַחֲר־כֶּךָ תוֹרָה
נִפְלְאָה. וְזֶה מֵה שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ מִלְּבַד הַנְּסֻתוֹת רַבּוֹת שִׁישׁ
בּוֹה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לֵידַע לְאֲנָשִׁים כְּעַרְבֵנוּ:

שִׁבּו

מח סִפָּר שְׁדָרְפוּ הָיָה שְׁהָיָה מְדַבֵּר תְּחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת הַרְבֵּה
מְאֹד לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּישִׁיבְתוֹ עַל הַשְּׁלֹחַן
בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית בְּחִדְרוֹ בֵּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ. וְהָיָה מְרַבֵּה לְדַבֵּר
מְאֹד לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר מֵאֵלּוֹ תוֹרָה בְּלִי
כּוֹנֵה כָּלֵל. וְהָטָה אֲזוּנוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָתוֹ שִׁיִּצְאוּ מִפִּיו אִז, וְרָאָה
שֶׁהֵם דְּבָרִים יָפִים וְרֵאוּיִים לְאִמְרָם. וְהֵן הֵן הַדְּבָרִים שְׁאִמְרָתִי
לְפָרְקִים בְּמוֹצְאֵי שֶׁבֶת אַחַר הַבְּדֵלָה הֵינּוּ שְׂאֵלוֹ הַדְּבָרִים הֵם
מִהֶתוֹרָה שְׁאִמְרָ בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית מֵאֵלּוֹ כִּנ"ל:

שִׁבּו

מט שִׁינְדָּ לְעֵנֵן מֵה שְׁאִמְרָ שְׁבַמְאִמְרָ "בְּקָרֵב" (בְּסִימֵן ל"ו) שֵׁם
יֵשׁ כְּוֹנֵת קְדוּשָׁה (לְעֵיל שֵׁם"ב) אַחֲר־כֶּךָ שְׁמַעְתִּי
שְׁכּוֹנּוֹת שֶׁל קְדוּשָׁה הֵם בְּאִמְתָּ בְּמֵאִמְרָ "בְּקָרֵב עָלֵי" הַשְּׁנֵי
(בְּסִימֵן ק"א):

שפח

ג אָמַר שָׁנָם בְּנֵי אָדָם הַשּׁוֹמְעִים הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק
הָאֵמֶת וְאִינָם מְבִינִים אוֹתָהּ, לְעֵתִיד בְּעוֹלָם הַבָּא
יְבִינּוּ. כִּי הָעֶקֶר תּוֹרָה שְׁלוֹ הִיא לְהַנְשָׁמוֹת שְׁלָנוּ, שֶׁשֶּׁנְּבֹא
לְעוֹלָם הַבָּא יִהְיוּ הַנְּשָׁמוֹת שְׁלָנוּ בְּקִיָּאִים בְּאוֹתָן הַתּוֹרוֹת
הַגְּבוּהִים מְאֹד. גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה צָרִיךְ לְקַיֵּם בְּפִשְׁיטוֹת עַל־
כָּל־פְּנִיָּם, לִילָךְ בָּהֶם, בְּאֲשֶׁר שָׁמְעֵנוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ כַּמָּה
פְּעָמִים שֶׁצָּרִיכִין לִילָךְ עִם אוֹתָם הַתּוֹרוֹת, דְּהִינּוּ לִילָךְ אִיזוּה
זְמַן עִם זֹאת הַתּוֹרָה. וְכָל הָעֲבוֹדוֹת שְׁלוֹ מְבַקֵּר עַד עָרֵב
יִהְיוּ עִם הַלּוֹךְ שֶׁל אוֹתָהּ הַתּוֹרָה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בָּהּ בְּעֵת
הַהוּא. וְאַחַר־כֵּן יִלָּךְ אִיזוּה זְמַן עִם תּוֹרָה מִמֶּמְאֵר אַחַר, וְכֵן
יִתְנַהֵג תָּמִיד, עַד אֲשֶׁר יַעֲבֹר וְיִלָּךְ עִם כָּל הַתּוֹרוֹת שֶׁאָמַר,
וְהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ יַעֲזוֹר לָזוּה. וְהָעֶקֶר לְבַל יִהְיֶה מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל
שֶׁלֹא יִרְצֶה לְחַטֵּף הַכֹּל בְּכַת אַחַת, וְרַק צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג
בְּנַחַת בְּהַדְרָגָה מְעֻט מְעֻט וְכוּ', וְעַל־יְדִיזוּה יוֹכֵל לְזַכּוֹת לָמָּה
שִׁיזְכָּה עַד שִׁיזְכָּה לְקַיֵּם הַכֹּל:

שפט

נא הַקָּשֶׁר וְהַחֲבוּר שֶׁל הַתּוֹרוֹת שְׁלוֹ הוּא כְּעֵין בְּנִין
וְאִרְיָגָה מִמֶּשׁ, שֶׁבְּתַחֲלָה מְקֻשָּׁר וּמְחֻבָּר אֵלָיו
שְׁנֵי דְבָרִים יַחַד. וְאַחַר־כֵּן קוֹשֶׁר וּמְחֻבָּר דְּבַר שְׁלִישִׁי

להשני בכמה קשרים חזקים וכן משלישי לרביעי וכן להלן
 וכו'. אך עלפי רב חוזר בכל פעם לחזר ולקשר אלו
 הארבעה דברים יחד. כי מתחלה אין הקשר שלהם יחד,
 רק מזה לזה דהינו מהראשון לשני ומהשני לשלישי
 ומשלישי לרביעי, אבל עדין אין קשר להרביעי בהראשון,
 אבל אחר־כך מביא פסוק או מאמר רבותינו זכרונם
 לברכה או שאר ראיה אחרת שעל־ידי־זה מקשרם יחד עד
 שמוחבר בקשר הדק היטב כל אלו הארבעה דברים יחד.
 ואחר־כך חוזר ומקשר עוד כמה דברים זה לזה. ויחד כלם
 הוא מקשר להחבור והקשר הראשון. ובתחלה אין קשר
 לשני החבילות הקדושות האלו, כי אם על־ידי איזה קשר
 שיש בין דבר אחד מהחבילה השנייה לדבר אחד מהחבילה
 הראשונה. אבל אחר־כך הוא חוזר לקשרם בראיות ודרכים
 נפלאים שמומשיך קורות לקשר הבנין משלישי שבראשון
 לרביעי שבשני, ומשם לשני שבשלישי. ואחר־כך מחבילה
 שניה לשלישית גם־כן כך, וכן להלן. ואחר־כך מקשרם
 כלם יחד בדרך נפלא. וכל זה הענין שמעתי והבנתי מפיו
 הקדוש למחרת יום הפפורים תקע"א שקדם הסתלקותו,
 ועדין צריכין להרחיב הדבור בזה ולהביא לזה דגמא מכמה
 תורות כדי שתבין ענין זה היטב ותבין מעט דרכי הספר
 הקדוש הזה.

(וְעַיִן לְקַמּוֹן בְּהַשְׁיָחוֹת (סִימָן תַּקצ"ד) מְבֹאֵר גַּם־כֵּן מַה שְּׂבִיבֵי אֵלֵינוּ לִי פֶעַם אַחַת וְאָמַר לִי כִּי הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ הֵם כְּמוֹ מִי שֶׁנִּכְנָס לְפִלְטִין שְׂיִישׁ בּוֹ הַיְכָלוֹת וְחֲדָרִים וְאַכְסֵדְרָאוֹת וּפְשָׁפְשִׁין נְאִים נִפְלְאִים וְנוֹרְאִים מְאֹד, וְעֲלִיּוֹת עַל גְּבֵי עֲלִיּוֹת שׁוֹנוֹת בְּדַרְכֵי חֲדוּשִׁים נוֹרְאִים. וְתַכְף כְּשֶׁנִּכְנָסִין בְּחֲדָר אֶחָד וּמִתְחִילִין לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ וְלַהֲתַפְלֵא עַל נִפְלְאוֹת הַחֲדוּשִׁים אֲשֶׁר בּוֹ, בְּתוֹךְ כֹּךְ רוֹאִין, שֶׁנִּפְתַּח לּוֹ פֶתַח נִפְלֵא לְחֲדָר אַחֵר. וְכֵן מִחֲדָר זֶה לְחֲדָר עוֹד וְכֵן מִחֲדָר לְחֲדָר וּמִחֲדָר לְעֲלִיָּה וְכוּ', וְכֻלָּם פְּתוּחִים מְזֵה לְזֵה פְתָחִים וְחֲלוֹנוֹת וּמְקַשְׂרִים וּמְשֻׁלְבִים זֶה בְּזֶה בְּסֵדֶר נִפְלֵא וּבְחֻכְמָה עֲמֻקָּה וּבְתַכְלִית הַיְפִי וְהַגּוֹי. וְכֵל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר בְּכַתֵּב כִּי־אֵם לְמִי שֶׁנִּכְנָס קֶצֶת בְּהַבְנַת עֲמֻק דְּבָרֵי רַבְּנּוֹ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָתָהּ, אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכֵה לְמַעַם נַעַם מְתִיקוֹת עֲמֻקוֹת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְכוּ'):

שפט-ב

כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה שְׂאֵמַר, יֵשׁ בָּהֶם כֶּמֶה וְכֶמֶה מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהָיוּ אֵז. בְּאוֹתוֹ הָעֵת שְׂאֵמַר הַתּוֹרָה "וַיְהִי יָמָּה מְרִיקִים שְׁקִיָּהֶם" (בְּסִימָן י"ז), כָּל אֵלּוֹ הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁהָיוּ אֵז כֻּלָּם בְּאֶחָד נִכְלָלוּ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַזֵּה לְמַלְבַּד הַנִּסְתָּרוֹת לָהּ שְׂיִישׁ בְּכָל מְאֹמֶר. גַּם כָּל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִים וְהַעוֹמְדִים, כָּל

אחד עם כל עניניו ומחשבותיו ועסקיו ועם כל מארעותיו
 והרפתקאות שעברו עליו, בלם באחד היו נמצאים בתוך
 דברי התורה בפרוש מלבד הנסתרות. כי באמת כל מעשי
 העולם וכל המלחמות שבעולם וכל מה שנעשה בכלליות
 כל העולמות בלם, הבל היה מרמוז בדברי תורתו שהיו
 בכלליות גדול מאד מאד מתתא לעלא ומעלא לתתא וכו'
 וכו', מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב. אך גם מה
 שראינו בעינינו במה וכמה מעשיות וענינים שהיו נכללים
 בכל תורה ומאמר שלו, היו גם כן חדושים נפלאים ונוראים
 מאד אשר לא נשמע ולא נראה בזאת:

שצ

נב בלקוטי תנינא סימן ד', מה שמבאר שם מענין רפואת
 המכה ולכאורה אין פרוש לדברים הללו ומה
 ענינם במאמר זה. אמר המעתיק שמעתי מאנשי-שלומו
 שקדם שבועות הנה שנאמר בו המאמר הנ"ל חלה וכו'
 איש חשוב אחד מאנשי-שלומו בלארזיון, הינו שהיתה לו
 מכה גדולה בפי הטבעת רחמנא לצלן והיה חולה מאד.
 והרופאים משכו ידיהם ממנו כי אמרו שאינו יכול לחיות.
 כי אפלו אם תפתח המכה ותפקע, או צריכין לנקות אותה
 ולהמשיך כל הלחות הרעה מתוכה, וכן שאר כל

ההשתדלות הצריכין לרפואת המכה, וזה אי אפשר מחמת שהיא בתוך הפרשתא ובדאי ימות. ובאו אנשי לאדיזין על שבועות וספרו לרבנו זכר צדיק לברכה אודות פל הנ"ל. אחר כך בשבועות אמר רבנו זכרוננו לברכה המאמר הנ"ל ושם מדבר מענין רפואת המכה בפרטיות. וכשבאו לביתם נודע להם שבשעה שאמר רבנו זכרוננו לברכה זה המאמר נבקעה המכה ותכף נקל לו, רצה לומר מכאבו. ואחר איזה ימים נגמר רפואת המכה בשלמות.

והכלל אשר נראה לעינים פעמים אין מספר אשר כל הענינים שעברו בעולם, בפרט הענינים שעברו על אנשי-שלומו הכל היה נכלל בתוך דברי תורתו הקדושה. ועל ידי תורתו הקדושה המשיך רפואות ותקונים והמתקות לכל הענינים שבעולם, בכלליות ובפרטיות ברוחניות ובגשמיות:

שיצא

שמעתי בשמו זכרוננו לברכה שספר משל נאה לענין מה שמרבה לגלות פל-כך תורות נפלאות ומעשיות ושיחות נפלאות ונוראות, אף-על-פי שאינו נראה עדין שיעשו פעלתם בשלמות באנשי-שלומו כמו שהיה ראוי להם:

וספר לענין זה ממלך אחד שחלה בנו יחידו ביותר עד
 שכל הרופאים משכו ידיהם ממנו ונתיאשו
 מרפואתו. בתוך כך בא רופא מפלג בחכמה מאד ובקש
 המלך ממנו בתחנונים גדולים להשתדל עם בנו. והשיב לו
 האמת שרפואתו קשה ורחוקה מאד אף על פי כן אם
 יעשו עוד תחבולה אחת אוי אפשר דאפשר שיהיה לו
 רפואה. אך איני יודע אם לומר לך זאת התחבולה מחמת
 שהיא דבר קשה וכבד מאד. והפציר בו המלך מאד
 לגלות לו התחבולה. ואמר לו תדע שבנדך הוא חולה מסכן
 מאד בתכלית עד שכבר אי אפשר לתן לו לתוך פיו אפלו
 טפה אחת מסממני הרפואות. אך איך שיש סממני
 רפואות יקרות כאלה, אשר צלוחית אחת קטנה מאד
 עולה לסך אלפי אלפים, וצריכין למלאת חביות מלא
 מסממנים היקרים האלה, ולקח בדליים מלאים מסממנים
 האלה ולשפך על בנדך החולה. וממילא מובן שכל
 הסממנים היקרים האלה ילכו לאבוד לגמרי, אך אף על-
 פי כן יתחזק גופו מעט על ידי זה. ואולי מתוך שישפכו
 עליו הרבה כל-כך יכנס לתוך פיו גם כן איזה טפה על-
 כל-פנים, על ידי זה אפשר שיהיה לו רפואה. ותכף ומיד
 נתרצה המלך לזה וצוה לעשות כן ועל ידי זה נתרפא הבן
 מלך.

וְהַנְמוֹשֵׁל מוֹבֵן מִמִּילָא שְׁדִיקָא מִחֲמַת שְׁאֲנוּ חוֹלִים
 מְדַכְּאִים בְּחֵלִי הַנֶּפֶשׁ כָּל־כֶּף רַחֲמָנָא לְצִלָּן.
 עַל־כֵּן מִכְּרַח הַצְּדִיק הָרוֹפֵא נֶאֱמָן לְשַׁפֵּךְ עָלֵינוּ סִמְמָנִים
 יְקָרִים וְנוֹרָאִים מְאֹד. אֶף־עַל־פִּי שְׁלֹכְאוֹרָה נִרְאָה שְׁכַמְעַט
 הַכֵּל הוֹלֵךְ לְאֲבוֹד חַס וְשְׁלוֹם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן רִיחַ טוֹב קוֹלָט,
 וּבְרֻבּוֹת הַיָּמִים אוֹלִי נֹכַח לַחֲטָף מֵהֶם אִיזוּה טָפָה יְקָרָה
 וְנִפְלְאוּה לְתוֹךְ פִּינוּ וּפְנִימִיּוּתֵנוּ, עַד שְׁעַל־יְדִיזוּה אוֹלִי יֵשׁ
 תִּקְוָה לְזֻכּוֹת לְרִפּוּאוֹה שְׁלֵמָה בְּרוּחָנִיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת, אֲמִן כֵּן
 יְהִי רְצוֹן:

ענין המחלקת שעליו

שיב

« אָמַר אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׁלֵא יִחַלְקוּ עָלַי מֵאַחַר שְׁאֲנִי הוֹלֵךְ
 בְּדַרְךְ חֲדָשׁ שְׁעֵדִין לֹא הֵלֵךְ אָדָם בּוֹ מֵעוֹלָם וְגַם
 הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לֹא, וְשׁוֹם בְּרִיאוּה לֹא אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא דָרֵךְ
 יֵשׁן מְאֹד אֶף־עַל־פִּי־כֵן הוּא חֲדָשׁ לְגַמְרִי:

שיג

ב אָמַר אֶפְלוּ אִם הִיָּה וְכוּ' בְּעוֹלָם לֹא הִיָּה יָכוֹל
 לְהַשְׁתַּוֹּת עִמִּי ("וואלט ער זיך אויך גיט גיקאנט אויס
 גלייכען מיט מיר. מיט מיר גלייך אויס קומען"):

שידד

ג אָמַר יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׂאִין מִפִּירִים אוֹתִי כָּלֵל וְחוֹלְקִין עָלַי.
 וְאָמַר שְׂאִיתָא בְּזוּהַר הַקְּדוּשׁ (שְׁמוֹת י"ז) עַל פְּסוּק
 "הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ", וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁפִרְעוּהַ הַלֵּךְ לְכָל
 אֶחָד וְאֶחָד וְאָמַר לוֹ הִבֵּה נִתְחַכְּמָה, אֲלֵא שְׁהַכְּנִים בְּתוֹךְ
 לְכַבֵּם וְכוּ' עֵין שָׁם:

שיצה

ד שְׁמַעְתִּי מֵרַבֵּי יוֹדֵל סִפּוּר דְּבָרִים שְׁשֻׁמַע מֵרַבְּנּוּ זְכוּרֵנוּ
 לְבָרְכָה. עֵנָה וְאָמַר אֲבָרְהָם אֲבִינוּ הָיָה לוֹ גַם־
 בֶּן יִסְוּרִים גְּדוֹלִים מִמַּעֲשֵׂיזוֹת כְּאֵלוֹ (כְּלוּמַר כְּמוֹ עֲנֵן הַמַּעֲשִׂיזוֹת
 וְהַיִּסּוּרִים שְׁעוֹבָרִים עָלָיו) כִּי אֲבָרְהָם אֲבִינוּ הָיָה גַם־כֵּן מְקָרֵב
 בְּנֵי הַנְּעוּרִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הָיָה מְגִיר גֵּרִים כִּידוּעַ
 (כְּרַאשֵׁית רַבָּה ל"ט, כ"א). וְדַרְכּוֹ הָיָה שְׁהִיָּה בָּא בְּתוֹךְ הָעִיר,
 וְהָיָה רֵץ בְּתוֹךְ הָעִיר, וְהָיָה צוֹעֵק הוּי הוּי, גְּוֹאֲלָד, גְּוֹאֲלָד.
 וְהָיוּ רָצִים אַחֲרָיו כְּמוֹ שְׂרוּדִדִּים אַחַר הַמְּשַׁנֵּעַ, וְהוּא הָיָה
 מוֹעֵן עִמָּהֶם הַרְבֵּה שֶׁהֵם כָּלֵם בְּמַעוֹתִים גְּדוֹלִים, כִּי הָיָה
 בְּקִי בְּכָל הַשְּׂכָלִיּוֹת וְהַסְּבָרוֹת שֶׁל דַּרְכֵי הָעֲבוּדָה־זוּרָה
 שְׁלָהֶם, כִּי הָעֲבוּדָה־זוּרָה שֶׁל הַקְּדָמוֹנִים הָיָה לָהֶם בְּזוֹהַ כְּמוֹ
 סְבָרוֹת וְשְׂכָלִיּוֹת שֶׁל טְעוֹת. וְאֲבָרְהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 הָיָה בְּקִי מְאֹד בְּכָל סְבָרוֹתֵיהֶם וְדַרְכֵי מַעוֹתֵיהֶם. וְהָיָה

מוכיחם ומראה להם שהכל טעות, וגלה להם האמונה הקדושה האמתית. ונמשכו אחריו קצת בני הנעורים, כי זקנים לא היה מקרב, כי הזקנים כבר נשרשו במטעותיהם הרבה וקשה להשיבם מדרךם עוד, רק בני הנעורים נמשכו ורצו אחריו. והיה הולך מעיר לעיר והם רצו אחריו. והיו אביהם ונשותיהם חולקים עליהם, על אלו בני הנעורים, כי אמרו עליהם שיצאו לתרבות רעה ונשתמדו, עד שהיו מרחקים אותם מאד. עד שקצת בני הנעורים חזרו לסורם מחמת היסורים שהיו להם מביתם מחותנם ומאביהם ומנשותיהם וכיזא, וקצתם נשארו אצלו ונדבקו בו.

והיה אברהם אבינו עוסק בזה הרבה לגלות האמונה הקדושה בעולם. והיה מחבר ספרים הרבה מאד על זה, אלפים ספרים. והיו לו בנים הרבה, ומסתמא מאחר שהיו בניו, היו כלם הולכים בדרך הישר, כי אפלו ישמעאל עשה תשובה (כבא בתרא טו:). אך אחר כך פשרצה אברהם אבינו להשאיר ספריו וחכמתו בעולם, היה חוקר ומתבונן בעצמו למי מבניו יניח ספריו וחכמתו, עד שנספם אצלו להניח הכל ליצחק אבינו, ומסר לו הכל.

ואחר כך היה יצחק גם כן הולך בדרך זה, והיה מגיד גם כן גרים הרבה וחבר גם כן ספרים הרבה

מאד בענין חזוק האמונה הקדושה. והיה מתבונן גם כן למי
 מפניו יניח ספריו וחכמתו, כי גם עשו הוטב בעיניו והטעה
 אותו עד שהיה אוהבו, כמבאר במקרא, כמו שכתוב
 (פראשית כ"ה): "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" כמו
 שפרש רש"י שם שהיה מרמה את אביו בדבריו, והיה
 שואלו אבא איך מעשרין את המלח וכו'. אבל אף-על-פי-כן
 התבונן יצחק בדעתו עד שנתפרר לו שהעקר הוא יעקב
 ומסר לו הכל.

וכן יעקב היה גם-כן עוסק בזה לקרב בני הנעורים להשם
 יתברך, וחבר כמה אלפים ספרים בענין האמונה כי
 הוא חבר ספרים הרבה מאד בענין האמונה הקדושה,
 גזמאות ספרים. והוא למד עם כל בני דרכי האמונה
 הקדושה, כי היו בלם צדיקים. אך אף-על-פי-כן חקר
 בדעתו למי למסר כל חכמתו, עד שמשר כל חכמתו ללוי,
 ולבלם מסר ראשי פרקים. ועל-כן שכט לוי היו דבוקים
 וחזקים בהאמונה הקדושה יותר מבלם. ועל-כן שכט לוי לא
 טעו בעגל, וגם לא היה עליהם שום עבודת מצרים, כי
 שכט לוי היו חזקים בהאמונה הקדושה יותר מבלם. ואחר-
 כך דבר מענין עצה להאדם שיזכה לבוא אליו אחר מיתתו
 וכו' ומבאר במקום אחר לעיל "ספורים חדשים" סוף סימן
 כ"א (לעיל ק"א):

שיצו

ה באומין דבר מענין המחלוקת שעליו, שדוברין עליו כזבים. ענה ואמר בדרך קובלנא, ואנכי אפרים הינו הפסוק הנאמר בהושע ז' שקובל הנביא על ישראל שרוצה לעשות להם טובות, והם דוברים עליו כזבים, כמו שפתוב "ואנכי אפרים והמה דברו עלי כזבים". אבל הוא זכרונו לברכה לא הזכיר אז כ"א שתי תבות אלו "ואנכי אפרים". ואמרם בנעימה בנגון השיד לאותו הפסוק כמובן לבקי במקרא ופרושיו:

שיצו

ו פעם אחת ספר מענין אמתת מעלתו המפלגת הנזראה מאד. בתוך דבריו ענה ואמר, "אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב", פסוק הוא בדברי הימים ב' (ל"ב) שמשפר שם מעצם צדקת יחזקיהו המלך, ואחר כך מתחיל המקרא "אחר הדברים והאמת האלה בא סנחריב". והבן הדברים האין מבאר היטב בזה הפסוק שדיקא אחר גדל אמתת צדקתו של יחזקיהו המלך, בא עליו סנחריב, והיה לו צער גדול ממנו. ומעתה אין לתמוה על גדל המחלוקת שיש על צדיקים אמתיים:

שיצח

ז לְעַנְיַן הַגְּזֵרוֹת שֶׁנִּשְׁמְעוּ בְיָמָיו שְׂרוּצִין לְגֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל
 [אֲשֶׁר בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כָּבֵר יֵצֵאוּ בְיָמֵינוּ הַמָּקוֹם
 יִרְחַם], שְׁמַעְתִּי שֶׁפַּעַם אַחַת דִּבֵּר מִזֶּה וְאָמַר שֶׁהִיא אִפְשָׁר
 לִתֵּן לְעַצְמוֹ אֵיזָה עֲצָה לְעַסֵּק בָּזֶה לְבַטְלָם, אֲךָ מַה לְעֲשׂוֹת
 שְׂאִין מִסְפִּימִין עִמוֹ וְחוֹלְקִין עָלָיו. וְהֵבִיא רֵאִיָּה מִדְּבָרֵי
 רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (פְּתַעֲנִית יד:), שְׁמַחֲמַת שְׂלֵא הָיוּ
 מִסְכָּם וְכו'.

שיצט

ח פַּעַם אַחַת דִּבְרַנּוּ עִמוֹ מֵעַנְיַן חֲרוּזִים שְׁקוֹרִין "גְּרָאם",
 וְאָמַר שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה דְּבָר כִּי כָּל הָעוֹלָם וְכו'. וְאֵינִי זוֹכֵר
 הֵיטֵב הַלְשׁוֹן שֶׁאָמַר, אִם אָמַר שְׁכָּל הָעוֹלָם מִתְּנַהֵג בָּזֶה אוֹ
 אֵיזָה לְשׁוֹן אַחַר מֵעַנְיַן זֶה. וְהֵבִיא רֵאִיָּה מִפְּסוּק כָּמוֹ שְׁכַתּוּב
 בִּישְׁעֵיהּ ה' וַיִּקּוּ לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׁפַּח לְצַדִּיקָה וְהִנֵּה צַעֲקָה",
 לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל לְשׁוֹן.

וּמַעֲשֵׂה שֶׁהִיא אֵז, שֶׁאֲנַחְנוּ הֵיינוּ אוֹמְרִים "גְּרָאם" וְכו'.
 וְסִפֵּר שֶׁחָלַם לוֹ, שֶׁהִיא אֶחָד אוֹמֵר "גְּרָאם" וְהִיא
 מִשְׁבַּח מְאֹד אוֹתוֹ, וְהִיא מְגַנֶּה מְאֹד אֶת הַזְּקֵן הַמִּתְנַגֵּד
 הַנֶּ"ל, וְהַפֶּד עֲצָמוֹ אֵילֵינוּ זֶה שֶׁהִיא אוֹמֵר "גְּרָאם" וְאָמַר לָנוּ

"גראם", שאנחנו זכינו מאד שנתקרבו אליו, והיה מאשר ומחזק ומשפח אותנו מאד כמה שזכינו לזה, והכל באמירת "גראם". וספר רבנו ז"ל כמה דברים מה"גראם" ששמע בחלום ונשפח.

אמר המעתיק: מה שפכתוב בסוף סימן רכ"א (לקוטי מוהר"ן חלק א'): "שויתי ה' לנגדי תמיד", בחינת מתנגד, שמעתי שפך אמר רבנו ז"ל אז: אבל למתנגד שלי אין שום עצה, רק השם יתברך יהיה בעזרי להנצל ממנו, "שויתי ה' לנגדי תמיד", בחינת מתנגד:

ת

ט שיחתו הקדושה של רבנו זכרנו לברכה בענין ההנהגה שמתנהג העולם עכשו, כבר היה לעולמים כמה פעמים שהיה העולם מתנהג בדרך זה, שהקטנים במעלה היו גדולים וחשובים מאד בעולם, ולא היה העולם מתנהג באמת, ואף-על-פי-כן היה נמצא אחד שהיה מנח במקום שפל, והיה שוחק מפל העולם בלו, והוא היה מחיה ומפרנס כל העולם בלו בזכותו. והיה לו שעשועים גדולים בו יתברך, והוא היה חי חיים גמורים שנקראים באמת חיים. פי יש כמה מיני חיים כמבאר במקום אחר (עין לעיל סימן ח'). וכמו שנמצאים בני אדם

שחיים חיי צער ואין גפר להעולם כִּלְל, ובאמת חיים הוא חיי צער. וגם בחיי צער יש חלוקים כי אין צער של כל אחד ואחד שונה. וגם מי שאינו חי חיי צער ממש, גם כן אין החיים שלו שונה לשל אחר, כי אין כל החיים שוין. כמו שאנו רואים שבודאי אין שונה החיים של הסוס לחיים של אדם. (בגנותו כמו שבגשמיות יש חלוקים גדולים בין החיים, כמו כן ברוחניות בחיים אמתיים לשעשע בו יתברך, יש מי שגם בעולם הזה זוכה לחיים אמתיים, ויש להפך, ויש גם כן כל החלוקים הנ"ל) ואיני מקנא כִּלְל הגדלה של הגדולים שיש להם עכשו:

תא

י אֵמַר, כִּלְל הצדיקים הגדולים הגיעו למעלה ולמדרגה שנהגו, אבל עמדו בזה, ואני ברוד השם בכל רגע ורגע נעשה איש אחר. ונתן טעם לזה שחולקין עליו, כי הצדיק נקרא אילן, ויש לו שרשים וענפים וכו', וכל צדיק קדם שמגיע למדרגתו יש עליו מחלקת. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ו): האי תגרא דמיא לבדקא דמיא, נמצא שהמחלקת הוא בחינת מים, והמים הינו המחלקת מרימין אותו. אבל אני צריך שיהיה עלי מחלקת תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. אלו הייתי יודע שאני עומד עכשו כמו בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמו כִּלְל בזה העולם:

תב

שָׁמַעְתִּי מֵאֲנֹשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ גַם־כֵּן כְּעֵין זֶה וּבִסְגֻנוֹן אַחַר
 קִצֵּת. פֶּעַם אַחַת הָיוּ אֲנֹשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ קוֹבְלִים לְפָנָיו
 שֶׁקָּשָׁה לָהֶם לִסְבֹּל עֲנִין הַמַּחֲלָקֶת וְהַרְדִּיפּוֹת וְכוּ', עָנָה
 וְאָמַר לָהֶם תִּאֱמִינוּ לִי שֵׁישׁ בְּיַדִּי כַח לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם עִם כָּל
 הָעוֹלָם שְׁלֵא יִהְיֶה שׁוֹם חוֹלֵק עָלַי, אֲבָל מֶה אַעֲשֶׂה שֵׁישׁ
 מִדְּרָגוֹת וְהִיכָלוֹת כָּאֵלוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָבֹא אֲלֵיהֶם רַק עַל־יְדֵי
 מַחֲלָקֶת. וְהִרְאִיָּה, כִּי מֹשֶׁה רִבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּוֹדָאֵי הָיָה לוֹ
 כַּח הַמּוֹשֶׁד לְהַמְשִׁיךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אֵלָיו, כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת
 ל"ה): "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כִּי הוּא הָיָה
 הַדַּעַת שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה בְּכַחוֹ לְהַקְהִיל וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת
 כָּלֶם אֵלָיו. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן מֶה כְּתִיב (שֵׁם ל"ג): "וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי
 מֹשֶׁה" וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה מֶה שֶׁדַּרְשׁוּ וְכוּ'
 (קִידוּשֵׁין ל"ג): וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה עוֹד. וְכָל זֶה כִּי יֵשׁ דְּבָרִים כָּאֵלוּ
 שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָבֹא אֲלֵיהֶם רַק עַל־יְדֵי מַחֲלֻקַּת שְׁחוֹלְקִין עָלָיו
 וְכוּ'. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סִנְהֶדְרִין ז'): 'הֵאֵי תִגְרָא
 דְּמִיָּא לְבִדְקָא דְּמִיָּא' שְׁנַאֲמַר (מִשְׁלֵי י"ז): "פּוֹמֵר מִים רֵאשִׁית
 מְדוֹן" וְכוּ' וְכְתִיב (דְּבָרִים כ'): "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשֹּׁדֵה". וְעַץ
 הַשֹּׁדֵה (שְׁקוּרִין "בִּימָל") כָּל מֶה שֶׁשׁוֹפְכִין מִים סְבִיבוּ בְּיוֹתֵר,
 הוּא גָדֵל בְּיוֹתֵר:

גדל יקרת ראש השנה שלו

תג

« אָמַר, הָרֹאֵשׁ הַשָּׁנָה שְׁלִי עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְהִיא פְּלֵא
 אֲצִלִּי מֵאַחַר שְׁהַמְקַרְבִּים שְׁלִי מֵאֲמִינִים לִי, וְלָמָּה
 לֹא יִזְהָרוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּין אֵלַי שְׂיֵהִיו כָּלָם עַל רֹאש־הַשָּׁנָה.
 הַשָּׁנָה אִישׁ לֹא יַעֲדֶר. כִּי כָּל עֲנִין שְׁלִי הוּא רַק רֹאש־הַשָּׁנָה.
 וְהוֹהִיר לַעֲשׂוֹת כְּרוֹז שְׁכָל מִי שֶׁסָּפַר אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ וּמְקַרְבֵּי
 אֱלֹוֵי יְהוָה עַל רֹאש־הַשָּׁנָה אֲצִלּוֹ, לֹא יַחֲסֵר אִישׁ. וְמִי שְׂזוּכָה
 לְהִיּוֹת עַל רֹאש־הַשָּׁנָה רְאוּי לוֹ לְשַׁמַּח מְאֹד מְאֹד. "אֲכַלּוּ
 מֵעֲדָנִים וְשָׂתוּ מִמֵּתִיקִים כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מֵעֲזוֹכֵם" (נְחֻמֵּיהַ ח'),
 וְזֶה נֶאֱמַר עַל רֹאש־הַשָּׁנָה:

תד

ב אַחַד אָמַר לְפָנָיו שְׂהִיָּה נִיחָא לוֹ יוֹתֵר לְהִיּוֹת אֲצִלּוֹ עַל
 שְׁבֵת תְּשׁוּבָה וְלֹא עַל רֹאש־הַשָּׁנָה, כִּי אֵין לוֹ
 מְקוֹם לַעֲמֹד שֵׁם בְּבֵית־הַמְּדֻרָשׁ, וְגַם אֵין לוֹ אֲכֻסֵּינָא טוֹבָה
 לְאֹכַל וְלָלוֹן, וּמַחֲמַת זֶה דַּעְתּוֹ מִבְּלָבָל מְאֹד וְאֵינוּ יָכוֹל
 לְהִתְפַּלֵּל בְּכוֹנֵה, עַל־כֵּן הָיָה טוֹב לְפָנָיו יוֹתֵר לְהִיּוֹת אֲצִלּוֹ
 בְּזִמְן אַחַר וְלֹא בְּרֹאש־הַשָּׁנָה. הַשֵּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה
 בְּזֶה הַלְשׁוֹן, אִם לְאֹכַל אִם שְׂלֵא לְאֹכַל, אִם לִישׁוֹן אִם שְׂלֵא

לישן , אם להתפלל אם שלא להתפלל (רצונו לומר שלא להתפלל בכונה כראוי), אך ורק שתהיו אצלי על ראשי השנה יהיה איך שיהיה. (ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "אי עסין ניט עסין, יא שלאפין ניט שלאפין, יא דאווינען ניט דאווינען, אבי דו זאלסט ביי מיר זיין אויף ראשי השנה") ובאמת כל דברים אלו הנ"ל הם רק דמיונות ופתויים של הבעל דבר, כי תודה לאל נראה בחוש שעלפי הרב מתפללין יותר בכונה בכלל הקבוצה הקדושה על ראשי השנה, ממה שהיה מתפלל בביתו:

תה

ג ענה ואמר הראשי השנה שלי הוא חדוש גדול, והשם יתברך יודע שאין הדבר הזה בירשה מאבותי, רק השם יתברך נתן לי זאת במתנה שאני יודע מהו ראשי השנה. לא מבטיא אתם בלכם בודאי תלווין בראשי השנה שלי, אלא אפלו כל העולם פלו תלוי בראשי השנה שלי:

תו

ד בערב ראשי השנה האחרון באומין עמדנו לפניו בעת שנתנו לו הצעמליך [קויטלאך] שלנו ומעות על פדיון. אז שאל על איש אחד מנעמריב שלא בא על ראשי השנה. והתחיל רבי נפתלי לתרצו ולא קבל הדברים, והקפיד עליו מאד.

וְאַחֲרֵיכֵן דְּבַר עוֹד מֵאַחַד שְׁלֵא בָּא עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה
מַחֲמַת רַבּוּי מְנִיעוֹת, וּמַחֲמַת זֶה נָסַע לְרַבְּנוּ
זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה קִדְּם רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה וְסִפֵּר לוֹ הַמְּנִיעוֹת. וְצִוָּה לוֹ
רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעֶצְמוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה אֶצְלוֹ עַל
רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה. וְזֶה הָאִישׁ הָיָה מְגֹדְלֵי הַחֲשׁוּבִים, וְהָיָה צָר לוֹ
מְאֹד מֵה שְׁלֵא יִזְכֶּה לְהֵיוֹת נִמְנָה עִמָּנוּ בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה.
וְהִתְחִיל לְהִתְעַקֵּשׁ לְפָנָיו זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׁלֵא יָשׁוּב לְבֵיתוֹ רַק
יִשְׁאָר אֶצְלוֹ עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה. וְלֹא נִתְרַצָּה הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה
בְּדַבְּרָיו וּגְרָשׁוֹ לְבֵיתוֹ. וְאָז אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. אֵינִי
יָכוֹל לְצִיֵּר לְעֶצְמִי הַצֶּעֵר הַזֶּה מֵה שְׁאַתָּה לֹא תִהְיֶה אֶצְלִי עַל
רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה. וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל אִם־כֵּן אֲשֶׁאֵר בְּכֹאן, וְלֹא
הִסָּפִים וְשָׁב לְבֵיתוֹ. אַחֲרֵיכֵן בְּעֶרְב־רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה דְּבַר עִמָּנוּ
מְזוּה, וְאָמַר שְׁעָלָיו יֵשׁ רַחֲמֵנוּת גְּדוֹל. כִּי רָצָה בְּאִמַּת לְהֵיוֹת
כֹּאן עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, אֲךָ נִמְנַע מַחֲמַת הַנַּ"ל. אַחֲרֵיכֵן עָנָה
הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר בְּקוֹל חֲזָק מֵעֵמֶק הַלֵּב וּמֵה אָמַר
לָכֶם אֵין דְּבַר גְּדוֹל מְזוּה, הֵינּוּ מְלֵהֵיוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה.
וְאָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן בְּקוֹל זֵיע סְגִיָּא ("וַיִּזְעוּ אֲזוּי וְאֵל אֵיךְ אֵיךְ זְאֵנִי, קִיִּין
גְּרַעסְעָרְס דְּעַר פֿון אִיז נִישׁ פֿאַר הַאָנְיִן. אֵי אַנְדְּעָרַע גִּוּטַע יוֹדִין זְאָגִין נִישׁ
אֲזוּי, אִיז נֶאָךְ אַקְשִׁיא") [מֵה אָמַר לָכֶם, דְּבַר גְּדוֹל מְזוּה אֵין. אֵי,
צְדִיקִים אַחֲרִים אֵינֶם אוֹמְרִים כֵּן - אָז עוֹד קְשִׁיא] (פְּלוֹמֵר
הָלֵא בְּלֹא זֶה כְּבֵר מִקְשִׁין עָלָיו קְשִׁיוֹת הַרְבֵּה וְיִהְיֶה קְשָׁה עוֹד קְשִׁיא זֹאת גַּם־
כֵּן מֵה שְׁהַקְפִּיד כָּל כֵּן לְהֵיוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה דִּקְא).

וּמְכַלֵּל דְּבַרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים שְׁדַבֵּר אִז עָמְנוּ לְמַדְנוּ כְּמֹה דְּבַרְיָם.
 לְמַדְנוּ עוֹד הַפְּעַם עֵצֶם גְּדוֹל הַחַיִּיב לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל
 רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה. כִּי אַף-עַל-פִּי שְׁיַדְעֵנוּ זֹאת מִכְּבָר, אַף-עַל-פִּי-כֵן
 מִרְבּוֹי דְּבַרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים אִז בְּזֶה, וּמִתְנוּעוֹתָיו הַנּוֹרְאוֹת אִז
 הִבִּינּוּ עֵצֶם הַחַיִּיב יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְכַאֵר זֹאת בְּכַתֵּב.
 וְגַם אִז לְמַדְנוּ שְׁרִצוֹנוֹ חֲזֹק לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ בְּאוֹמִין עַל רֵאשִׁי-
 הַשָּׁנָה תְּמִיד לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ, וְשְׂאִין דְּבַר גְּדוֹל מִזֶּה.

וְגַם לְמַדְנוּ כְּמֹה צְרִיכִין לְחִזֵּק לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת מְדַבֵּר
 שְׁבַקְדָּשָׁה, בְּפִרְט הַמְּנִיעוֹת מְלֵהוֹת עַל רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה
 שְׁצָרִיכִים לְשַׁבְּרָם בְּיוֹתֵר וְלְהִיּוֹת דִּיקָא עַל רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, עַד
 שְׁאֶפְלוּ אִם הוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה בְּעֵצְמוֹ מִצְוֶה וּמִסְפִּים לְבָלִי
 לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, חֲלִילָה לְהִסְתַּפֵּל עַל זֶה,
 וְצָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד לְבָלִי לְשֶׂאל אוֹתוֹ שׁוּם שְׂאֵלָה עַל זֶה,
 כִּי הוּא יִשִּׁיב בְּדַאי לְבָלִי לְהִיּוֹת, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן בְּנִקְדַּת
 הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ צְרִיכִין לְהִיּוֹת דִּיקָא [וְכֵן הוּא נוֹהֵג לְדוֹרוֹת].
 וְעִנֵּין זֶה נוֹגֵעַ לְמֹה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (מִכּוֹת י״):
 'בְּדַרְדֵּךְ שְׂאָדָם רוּצָה לִילְךָ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ' כְּמוֹ שְׁפָרַשׁ רַש"י.
 וְהוּא מְדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה עַל פְּסוּק (בְּמִדְבָר כ"ב):
 "לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים". וְכֵן בְּשִׁלּוּחַ מְרַגְלִים שֶׁהִכְרַח מִשֶּׁה רַבְּנוּ
 עָלָיו הַשְּׁלוּם בְּעֵצְמוֹ לְשִׁלְחָם, אַף-עַל-פִּי שְׁבִאֵמֶת רְצוֹנוֹ לֹא
 הָיָה כָּלֵל בְּזֶה. וְעִנֵּין זֶה רְאִינוּ מִרְבּוֹ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה כְּמֹה

פְּעָמִים, בְּפָרְט בְּעֵינַי רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ לָהֶם מְנִיעוֹת מִלְּהוֹיֹת אֲצִלוֹ עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, וְשָׂאוּ אוֹתוֹ בְּעֵצְמוֹ וְהִשִּׁיב לָהֶם שְׂלֵא יְהִי עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה. וְהִתְחִילוּ לְהִתְעַקֵּשׁ, הֲלֵא שְׂמַעְנוּ מִפֶּם גְּדֹל הָאֲזוּהָרָה לְהוֹיֹת אֲצִלְכֶם עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, וְעָשָׂה עֵצְמוֹ כְּמִקְפִּיד עֲלֵיהֶם וְגָעַר בָּהֶם שְׂלֵא יִדְבְּרוּ יוֹתֵר, וְכֵן עָשׂוּ וְלֹא בָּאוּ עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנַחְנוּ זְכִינוּ לְהוֹיֹת רְגִלִים לְעַמּוּד לְפָנָיו. שְׂמַעְנוּ וְהִבְנֵנוּ בְּרָמוֹ וּבִפְרוֹשׁ שְׂפָנִימִיּוֹת רְצוֹנוֹ אֵינוֹ נוֹחָה בְּזֶה כָּלֵל, רַק הוּא מְכַרְח לֹמֵר לָהֶם כִּד מַחְמַת שִׁשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ עַל זֶה. וַיֵּשׁ בְּזֶה הִרְבָּה לְסַפֵּר, וּמְעַט מִזֶּה יִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (שיחות הר"ן ר"ד). וְכֵן הוּא נוֹהֵג לְדוֹרוֹת שְׂפִשְׁשׁוֹאֲלִין לְהִרְבּ וְהַמְנַהֵיג עַל דְּבַר שִׁישׁ בּוֹ כְּעֵין מְסִירַת נֶפֶשׁ צָרִיד לְהִשִּׁיב לָאוּ, אַף־עַל־פִּי שְׂבֻאֲמַת לְאַמְתּוֹ רְצוֹנוֹ שְׂיִמְכֹר נֶפְשׁוֹ וַיִּשְׁבֵּר כָּל הַמְנִיעוֹת. עַל־כֵּן מִי שְׂרוֹצֵה לְהִתְקַרֵּב וּלְשַׁבֵּר הַמְנִיעוֹת בְּאַמַּת לְאַמְתּוֹ, צָרִיד לְזַהֵר מְאֹד לְבָלִי לְשֹׂאֵל אוֹתוֹ בְּזֶה כָּלֵל. וְעוֹד תְּבִין עֵינַי זֶה בְּמָקוֹמוֹת אַחֵרִים שְׂמוֹד־בְּרִים מְעַנְיָנִים כְּאֵלֶּה וְהֵבֵן מְאֹד:

(נִשְׁמַט מְלַעֵל לְעֵינַי רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה שֶׁצָּרִיכִין לְהוֹיֹת אֲצִלוֹ עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה דִּיקָא: אָמַר שְׂיִכּוֹלִין אוֹ אֲנָשִׁים לְקַבֵּל תְּקוּנִים מִה שְׂבִבֵל הַשָּׁנָה לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לָהֶם תְּקוּן בְּשׁוּם אִפֶּן, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה יְכוּלִין אֲפִלּוּ הֵם לְקַבֵּל תְּקוּן. אַף־עַל־פִּי שְׂבִבֵל הַשָּׁנָה אֲפִלּוּ הוּא בְּעֵצְמוֹ זְכוּנוֹ לְבִרְכָה לֹא הָיָה יְכוּל לְתַקְנֵם, אֲבָל בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה גַּם הֵם יְכוּלִים לְקַבֵּל תְּקוּנִים. כִּי אָמַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה עֲנִינִים וְתְּקוּנִים מִה שְׂבִבֵל הַשָּׁנָה גַּם הוּא אֵינוֹ יְכוּל לְעֲשׂוֹת):

לְהִתְרַחֵק מִחֻקֵּי הַתּוֹרָה וּלְהִתְחַזֵּק בְּאֵמוּנָה

תז

« מִסְפְּרֵי הַחֻקִּירוֹת מִסְפֵּר מוֹרֵה נְבוּכִים סֵפֶר הַרְבֵּה מְאֹד כַּמָּה פְּעָמִים וְאָסֵר עָלֵינוּ מְאֹד מְאֹד לְבָלִי לְעֵינַי בָּהֶם וּלְהַבִּיט בָּהֶם כִּלְל חֵם וְשָׁלוֹם. וְהַפְּלִיג מְאֹד בְּגִדְלֵי הָאֶסוּר, כִּי הֵם מְבַלְבְּלִים דַּעַת הָאָדָם מְאֹד בְּדַעוֹת זָרוֹת שְׂאִינָם מִסְכִּימִים כִּלְל לְדַעַת תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה. גַּם אֵינָם מְאִמְיָנִים בְּשָׂדִים אֲשֶׁר בְּכָל דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָה מְבָאֵר הַהֶפֶד. בְּפֶרֶט כִּפִּי מֵה שְׂזַכְּנוּ לְסִפְרֵי הַזֵּהָר הַקְּדוּשׁ וְסִפְרֵי הָאֲר"י וְזָרוּנוּ לְבִרְכָה וְהַפְּעֵל־שֵׁם־טוֹב וְזָרוּנוּ לְבִרְכָה, וְכִיּוֹצֵא, שֶׁהֵם כֻּלָּם מִיִּסְדִּים עַל־פִּי רֹחַ־הַקֹּדֶשׁ, וּמַעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם מְאֹד לְעַבֹּדְתוֹ יִתְפַּרֵּד בְּאֵמֶת. עַל־כֵּן כָּל מִי שְׂרוּצָה לְחוּם עַל עֲצָמוֹ הוּא צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מְאֹד בְּתַכְלִית הַרְחֹק מִסְפְּרֵי הַמְּחַקְרִים שֶׁחִבְרוּ קִצַּת הַקְּדָמוֹנִים, כְּגוֹן סִפְרֵי הַמְּפָרְשִׁים עַל הַמְּקָרָא הַנְּדַפְּסִים אֲצֵל הַמְּקָרָאוֹת גְּדוֹלוֹת הַהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הַחֻקִּירוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, אִין צְרִיכִים לְפֹרְטָם. וְגַם עַל סֵפֶר הָעֵקֶדָה אָמַר גַּם־כֵּן שֶׁלֹּא לְלַמֵּד אוֹתוֹ. וְאָמַר כִּי סֵפֶר הָעֵקֶדָה הוּא סֵפֶר כֶּשֶׁר. רַק מִחֻמַּת שְׂמִיבֵיא דְּבָרֵי הַמְּחַקְרִים וְהַקְּשִׁיּוֹת שְׁלָהֶם. וְכֵן שַׁעַר הַיַּחֲוֹד בְּסֵפֶר חוֹבֵת הַלְּבָבוֹת וְסֵפֶר הָעֵקְרִים וּמִלַּת הַהֲגִיזוֹן

להרמב"ם ומורה נבוכים, וכן שאר ספרי המחברים הכל פאשר לכל הם אסור גדול מאוד מאוד ללמוד אותם, כי הם פוגמים ומבלבלים מאוד את האמונה הקדושה. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל והולך בתמימות, כי (ירמיה') לא באלה חלק יעקב וכו'.

וכבר מבאר מזה כמה פעמים, אך צריכין לכפל ולשנות אזהרה זו כמה פעמים לגדל עצם אסור המכשלה הזאת הנוגע באמונתנו הקדושה. ורבונו זכרונו לברכה היה פופל באזהרה זו כמה וכמה פעמים בלי שעור. ובכל פעם שהיה מדבר מאלו הספרים היה מפליג מאוד בגדל האסור ללמוד אלו הספרים של חקירות. והזהיר מאוד להתרחק מהם בתכלית הרחוק לבלי להביט בהם כלל. בפרט אלו החבורים שחברו המחברים שבמינו, אין צריך לומר שצריך לברח מהם למלט נפשו מני שחת לכל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום.

ומרגלא בפומיה דרבנו זכרונו לברכה לומר כי טוב להודות לה' על אשר שלח לנו את נאמן ביתו הוא משה רבנו עליו השלום, שהוציא אותנו מפל המבוכות, ונתן לנו את התורה וצוה עלינו להאמין בה' בלי שום חקירות כלל, ולקיים את כל דברי התורה והמצוות בפשוטן. אשרי מי שזוכה לילך בתמימות וכו'.

וְאָמַר, שְׁלֹפֵי דְבַרְיָהֶם הַמְטָעִים אֵין הַקְדוֹשׁ-שֶׁבְרוּךְ-הוּא יְכוּל לְשַׁנּוֹת חֵם וְשְׁלוֹם בְּרִיָּה קִלָּה וְאֶפְלוּ זָכוּב. כֹּל-כֶּד נִתְעוּ וְנִבְּוֹכוּ בְּשִׁטּוֹת חֲכָמָתָם. וְאָמַר מָה שֶׁפְּתוּב שָׁם בְּסֵפֶר מוֹרָה נְבוּכִים "וְכִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיו נַעֲשֶׂה מֵהַמְשַׁלֵּשׁ מְרַבֵּעַ", אָמַר רַבְּנוּ ז"ל: אֲנִי מֵאֲמִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְכוּל לַעֲשׂוֹת מֵהַמְשַׁלֵּשׁ מְרַבֵּעַ, כִּי דַרְכֵי הַשֵּׁם נֶעְלָמִין מֵאֲתָנוּ, וְהוּא כֹל יְכוּל וְלֹא יִבְצֵר מִמֶּנּוּ מוֹמָה. וְאִסוּר לְכַנֵּס בַּחֲקִירוֹת כֻּלָּל, רַק לְהֵאֱמִין בְּאִמוּנָה שְׁלֵמָה, כַּמְבֹאֵר כָּבֵר כַּמָּה פְּעָמִים.

(גם מה שמוכא בהרמב"ם בספר הי"ד קצת חקירות כגון בהלכות יסודי התורה ובהלכות דעות, ובתחלת הלכות עבודה זרה, צריך גס"כ לברח מהם ולכלי להסתפל שם כָּלָל. ובכל מקום שהוא מדבר מחקירות צריך לברח משם מאד):

תח

ב וְהָיָה מְתוֹצֵץ מְאֹד מִמָּה שֶׁכָּתַב שֵׁם מַעֲנֵן הָאוֹמְרִים עַל עֵינָן קִבְּלַת הַתּוֹרָה שְׁחָם וְשְׁלוֹם מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עֲשֶׂה תַחֲבוּלוֹת בְּחֲכָמָתוֹ וְכוּ', וְאִסוּר לְחַזוֹר דְּבָרִים כְּאֵלוֹ אֶפְלוּ בְּדֶרֶךְ לִיצְנוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן. רַחֲמָנָא לְשׁוּבֵן מִדְּעוֹת זָרוֹת מִשְׁבָּשׁוֹת כְּאֵלוֹ. אוֹי לְמִי שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מִחֲשֶׁבֶה אַחַת מֵאֵלוֹ הַמְּחַשְׁבוֹת וְאֵין צְרִיכִין לְסַתֵּר שְׁטוּתֵים כְּאֵלוֹ.

וְכָבֵד מְבֹאֵר בְּכַמּוֹה סִפְרֵי קְדָמוֹנִים הִרְבֵּה שְׂצוּחוֹ עַל סִפְרֵי
הַחֻקִּיּוֹת הַנ"ל בְּמִפְרָסָם. וְאִף־עַל־פִּי שֶׁנִּמְצָא הִרְבֵּה
שָׁחַפוּ עָלָיו, כָּבֵד יָדוּעַ שְׁלֵא עָשׂוּ כִּי־אִם לְמַעַן כְּבוֹד הַתּוֹרָה
מִחֻמַּת שְׁחַבֵּר סִפְרִים נִפְלְאִים עַל כָּל הַהִלְכוֹת כְּגוֹן סִפְרֵי
הַיָּד. וְגַם רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה אָמַר שֶׁבְּסִפְרֵי הַיָּד בְּמָקוֹם
שְׁמִדְבָר מִהִלְכוֹת, הַיְטִיב לַעֲשׂוֹת, אֲבָל בְּסִפְרֵי מוֹרָה נְבוּכִים
יִמְחַל לוֹ ה' מֵהַ שְׁעוֹת בְּזֵה עוֹוֹתִים שְׂאִין כְּמוֹתֵם הַנוֹגְעִים
בְּעִקְרֵי תוֹרַתְנוּ הַקְּדוֹשָׁה בְּמִפְרָסָם. וְאִיךְ אֶפְשֶׁר לְהַכְחִישׁ
הַחֹשֶׁשׁ כִּי כָּל מִי שֶׁמֵּעִין שֵׁם רוֹאֶה בְּחֹשֶׁשׁ הָרְאוֹת שְׁדֻבְרָיו
הֵם כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה, וְכֶנֶד דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה. וְגַם
בְּסִפְרֵי הַיָּד בְּמָקוֹם שְׁמִדְבָר מִחֻקִּיּוֹת קִלְקַל הִרְבֵּה כְּמִבְּאֵר
בְּסִפְרִים שְׂצוּעֵקִים מָרָה עַל שֶׁאָמַר שְׂבִאֲרַבְעָה פְּרָקִים
הָרְאוּשׁוֹנִים שְׁלוֹ מְבֹאֵר כָּל מַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה וּמַעֲשֵׂה כְּרִאשִׁית.
אוֹי לְעֵינַיִם שֶׁכֶּד רוֹאוֹת, אוֹי לֵלֵב שֶׁנִּכְנַס בּוֹ שׁוֹם סְבָא
רָעָה כּוֹאֵת שֶׁהִיא כְּנֶגֶד כָּל סִפְרֵי אֱמוּנָה שֶׁקִּבְּלָנוּ מִהַתַּנָּא
אֵלְקֵי רַבִּי שֶׁמֵּעוֹן בֶּן יוֹחָאִי וְהָאֲר"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה וְכו'.

וְאַתָּה הַמֵּעִין אִם אַתָּה מִתְפַּחַד וּמִתִּירָא לִנְעַ כְּכּוֹדוֹ גַּם
אֲנִי אוֹדֵךְ, אֲבָל חֲלִילָה שֶׁתִּבְיֵט בְּמִקּוּמוֹת כְּאֵלֶּה
שְׁמִדְבָר מִחֻקִּיּוֹת שְׁלֵא תֵאבֵד עוֹלָמְךָ, כִּי אֲשֶׁר נֶאֱבָדוּ כְּמוֹ
וְכַמּוֹ מִהַפְּתוֹת הָרְעוֹת הַמְצוּיִים עִכְשׁוֹ, שְׁפוּמִכִּים דְּבָרֵיהֶם
הָרְעִים עַל דְּבָרִים כְּאֵלֶּה, וּמַעֲמִידִים לִפְנֵיהֶם לְמַגֵּן וּלְמַחֶסֶה

את הספרים הנ"ל. ושים לבך והבן מפני מי ראוי לך להתירא יותר, אם מספר מורה נבוכים הפנוי עלפי סברות אריסטו הינו יפה שמו ונמח זכרו, אם להבדיל מספר הזהר הקדוש והאר"י זכרונו לברכה שחפרו הרשב"י וחבריא זכרונם לברכה ברוח הקדש ועלפי אליהו זכרונו לברכה, וכל דבריהם רבם מקבלים איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום. ומה שחידשו בהם היה ברוח הקדש במדרגה גבוהה מאד, ומחזקין ומקימין מאד את אמונתנו הקדושה שהתחילה מאברהם אבינו עליו השלום וכו', ומזרזים מאד לקיים תורת משה בכל פרטיה ודקדוקיה, ולהבדיל הספרים הנ"ל הם בהפך מכל זה פידוע ומפרסם. אשרי מי שאינו ממעך את עצמו בהם, ובוחר באמת לאמתו:

תט

ג ואמר שיכולין להפיר בהפנים של האדם אם למד (מורה נבוכים) כלומר שהפנים של זה הלומד זה הספר נשתנה להרע. כי בודאי הוא אובר צלם אלקים פנים דקדשה על-ידי-זה. וכמו שרואין בחוש שרבים בכלם שעסקו באלו הספרים בדורות הללו, נעשו אפיקורסים גמורים, והם חשודים על כל עברות שפתורה. כי זה הספר וכן שאר ספרי המחקרים עוקרים את האדם לגמרי

חיי להתרחק מחקירות ולהתחזק באמונה מוהר"ן תנו

מאמונת ישראל, ומתורתנו הקדושה, ומהשם יתברך ואחריתו עדי אובד. גם אני דברתי עם כמה אנשים שהם בשרים קצת שלמדו מכבר ספרי המחקרים, וככלם אמרו בפה מלא שהם מתחרטים מאד על זה שלמדו, והלאוי שלא היו יודעים מהם. והעידו בעצמן שראוי להתרחק מהם מאד מאד בתכלית הרחוק. אשרי מי שבזרח מהם ומחזק את עצמו באמונה שלמה לבד, כפי מה שקבלנו מאבותינו כמו שכלל ישראל מאמינים בלי שום חקירות של שטות והבל שלהם:

תי

ד ופעם אחת בראשהשנה דבר רבנו זכרוננו לברכה גם־ כן מזה מגדל האסור ללמוד אלו הספרים המפרשים את התורה על־פי דרכי המחקרים, (כגון ספרי האבן עזרא, ובפרט הפרוש הרע שעליו הנקרא מרגליות רעה, וספרי הרלב"ג שמפרסם לכל מה שכתוב בו כנגד התורה הקדושה, שחיב אדם לקרע בששומע חס ושלום דבור אחד מדברים כאלה. וכיוצא בזה שאר ספרים ההולכים בדרך הזה) אשר כל ההקדמות שלהם לקחו מאריסטו הינון ימוח שמו ונמח זכרו, ושאר האפיקורסים המפרסמים שהיו קצתם קדם חכמי התלמוד וקצתם בימיהם, אשר כל כונת בעלי המשנה והגמרא הקדושים שאסרו ללמוד ספרי

חַכְמוֹת יוֹגִיִּית הָיָה עַל סִפְרִים הַלְלוּ שֶׁל אֱלֹהֵי הָאֲפִיקוֹרְסִים שֶׁכָּלָם הָיוּ אֲזִי אֶצֶל הַיּוֹנִים, וְכָל מְקוֹם שֶׁזָּכְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה אֲפִיקוֹרְס, בּוֹנֵתָם עַל מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ לְדַרְכֵיהֶם וְלִסְבְּרוֹתֵיהֶם. אֲשֶׁר עַל־כֵּן גַּם שְׂאֵר רְשָׁעִים גְּמוּרִים שֵׁשׁ לָהֶם כְּפִירָה כָּל שֶׁהוּא נִקְרָא גַם־כֵּן אֲפִיקוֹרוֹס, כִּי תוֹלִין הַקְּלָקְלָה בְּמִקְלָקֵל. כִּי הָיָה פִּילוֹסוֹף בּוֹפֵר אֶחָד שֶׁשָּׂמוֹ הֵרַע הָיָה אֲפִיקוֹרוֹס כְּשָׂמוֹ כֵּן הוּא יִמַּח שָׂמוֹ וְזָכְרוּ, וְדַעְתוּ הֵרַעָה מְפָרְסָם בְּסִפְרֵיהֶם הֲרָעִים. וְאִיךְ יַעֲלֶה עַל דַּעַת מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִיּוֹת יְהוּדִי לְעֵין בְּסִפְרִים כְּאֵלֹהֵי הַבְּנוּיִים עַל יְסוּדוֹת רָעִים שֶׁל אֲפִיקוֹרְסִים מְפָרְסָמִים שֶׁמָּהֶם נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲפִיקוֹרְסִים וְהַכּוֹפְרִים שֶׁבַּעוֹלָם.

וְאִי אֲפֹשֶׁר לְבָאֵר בְּכַתֵּב כָּל מַה שֶׁדִּבֶּר רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה בְּעֵינֵי הָאִסוּר הָעֵצוּם הַזֶּה לְלַמֵּד בְּאֵלֹהֵי הַסִּפְרִים חַס וְשָׁלוֹם. וְאִזְ דִּבֶּר רַבְּנוּ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה עִמָּנוּ, וְאָמַר שְׂאִין לְלַמֵּד סִפְרִים שֶׁל דְּרוּשִׁים וּמוֹסָר כִּי־אִם אוֹתָם הַהוֹלְכִים עַל־פִּי דְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה, בְּגִמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְסִפְרֵי הַזֵּהָר הַקְּדוֹשׁ וְסִפְרֵי הָאֶרֶץ זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה, וְכֵן כָּל הַסִּפְרִים שֶׁחִבְרוּ הַצְּדִיקִים הַסְּמוּכִים לְדוֹרוֹתֵינוּ שֶׁהֵם בְּנוּיִים עַל יְסוּדוֹת הֲרִירֵי קִדְשׁ עַל־פִּי דְבָרֵי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוֹרָנוּ לְבִרְכָה. שֶׁהֵם סִפְרֵי הַרֵב הַקְּדוֹשׁ מְפוֹלְאָה, וְסִפְרֵי לְקוּמֵי אֲמָרִים. וְחָשַׁב עוֹד כְּמַה סִּפְרִים כְּאֵלֶּה שֶׁטוֹב לְלַמְּדָם.

וְהַמְשִׁכִּיל יָבִין מֵאֵלּוּי עַל־פִּי דְבָרִים הָאֵלֶּה מֵאִיזָה סִפְרִים
 לְרַחֵק, וּבְאִיזָה סִפְרִים יִתְחַזֵּק וַיֵּאֱחֹז בָּהֶם. הֵינּוּ אוֹתָם שֶׁהֵם
 בְּנוּיִים רַק עַל־פִּי הַגְּמָרָא וּמְדַרְשִׁים וְסִפְרֵי הַזְהָר הַקְּדוּשׁ
 וְהָאֲר"י זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְהַפְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה, אֲשֶׁרֵי
 שְׁיֵאֱחֹז בָּהֶם:

תִּיא

ה' וְהַתְּלוּצִין מְאֹד מְטַעְמֵי הַמְצוּוֹת שֶׁבְסִפְר מוֹרָה נְבוּכִים,
 וְאָמַר אִיךְ יַעֲלָה עַל הַדַּעַת לֹמַר טַעְמֵי הַבָּל
 כְּאֵלוֹ עַל קְרִבְנוֹת וְקִטְרֹת, הֲלֹא כַּמָּה תְּקוּנִים נוֹרָאִים עֲצוּמִים
 נַעֲשִׂים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה עַד אֵין סוֹף עַל־יַדֵּי
 אֲמִירַת הַקְּטָרֹת לְבַד. [הֵינּוּ שְׂאֵם חַס וְשְׁלוֹם בְּדַבְרֵיהֶם
 הַמְטַעִים, מָה הָיָה מוֹעִיל אֲמִירַת הַקְּטָרֹת וְהַקְּרִבְנוֹת]. וְאִיךְ
 יָבוֹא אֶחָד לֹמַר שְׁמוֹת בְּזָה עַל טַעַם הַקְּטָרֹת שְׁמַגִּיעִים עַד
 מְקוֹם שְׁמַגִּיעִים, שְׁאֵפְלוֹ הָאֲמִירָה לְבַד פּוֹעֵל מָה שְׁפּוֹעֵל
 לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, כַּמְבָאָר בַּזְהָר הַקְּדוּשׁ (בראשית ק: כַּמְדַרְשׁ
 הַנֶּעֱלָם וְעוֹד) וּבִכְתָבֵי הָאֲר"י זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה (שֶׁעַר הַכְּפֻנוֹת דְּרוּשֵׁי
 תְּפִלַּת הַשַּׁחַר דְּרוּשׁ ג' דָּף י"ב ע"ג פְּרִי עֵץ חַיִּים שֶׁעַר הַתְּפִלָּה פֶּרֶק ה'
 וְעוֹד). אִיךְ בְּאֵמֶת טַעַם הַקְּטָרֹת וְהַקְּרִבְנוֹת אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג
 כִּלְלֵי, רַק אָנּוּ מְאֵמִינִים לְדַבְרֵי מִשָּׁה רַבְּנוֹ עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם.
 וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ בְּזָה טַעְמִים נוֹרָאִים שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג בְּשׁוּם

שְׁכַל אֲנוּשֵׁי כָּלֵל. וּמַעֲצֵם גְּדֹלְתָם, גַּם אֲמִירַת פְּרָשִׁיּוֹת
הַקְּרִבְנוֹת וְהַקְּטֻרֶת מְסַגֵּל מְאֹד, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה תְּקוּנִים נוֹרָאִים
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְכֵן טַעְמֵי כָּל הַמְּצוּוֹת הַקְּדוּשִׁים גְּבוּהִים
וְנִשְׁגָּבִים מְאֹד וְנַעֲלָמִים מֵעֵין כָּל חַי, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (אִיּוֹב כ"ח):
"וְנַעֲלָמָה מֵעֵינֵי כָּל חַי" וְכוּ', וְכְמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים קי"ט):
"פְּלֹאוֹת עֲדוּתֶיךָ".

גַּם שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוּשׁ שֶׁבְּשִׁעוּסָקִים בְּסִפְרִים אֵלּוּ הוּא
כְּמוֹ מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּמַדְבַּר שְׁמֵם שְׂאִין לוֹ עִם מִי לִפְנֵעַ,
כִּד כְּשֶׁנִּכְנָסִין בְּסִפְרִים אֵלּוּ הַנִּ"ל אֵין מוֹצְאִין בָּהֶם דְּבַר
קִרְשָׁה, וְהוּא כְּמוֹ הוֹלֵךְ בְּמַדְבַּר שְׁמֵם שְׂאִין מוֹצְאִין עִם מִי
לִפְנֵעַ:

תיב

וְזוֹה שֶׁהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בַּעֲצֻמוֹ הִיָּה מֵעֵין לִפְעָמִים
בְּאֵלּוֹ הַסִּפְרִים, הוּא בְּחִינַת סוּד שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמַדְבַּר שֶׁהוּא מְקוֹם הַסְּטְרָא־אֲחֵרָא. וְאִיתָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ
(תְּרוּמָה קנ"ו). שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה הִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר, כִּי הֵם דְּרָכוּ
עַל הַסְּטְרָא־אֲחֵרָא בְּהַלִּיכְתָּם שָׁם. וְכִכְנֹגָה זוֹ הוּא מֵעֵין בָּהֶם
בְּסִפְרִים אֵלּוּ שֶׁהֵם בְּחִינַת מַדְבַּר, וְהִבְנֵן. אֲבָל לָנוּ הוּא אֲסוּר
גְּדוּל מְאֹד לְהַבִּישׁ בְּסִפְרִים שֶׁל חִקְרוֹת הַנִּ"ל. גַּם עֵין
בְּהַתוֹרָה "בֹּא אֶל פְּרַעֲה" (בְּסִימָן ס"ד בְּלֻקְטֵי א') שֶׁמְבַאֵר שָׁם

גדל האסור לכנס בחקירות, פי נמשכין מחלל הפנוי וכו',
 ושם מבאר שהצדיק הגדול מאד צריך דיקא לעין בהם כדי
 להעלות משם הנשמות שנפלו לשם עין שם:

תיג

ז פעם אחת ספר מברחן אחד שהיה בלעמפרג, שפתוך
 דברי בדיחתו בחרוזים ונגונים בדרך הפדחנים,
 ענה ואמר ("דער אלטער אלטער אלטער גאט") [השם יתברך
 העתיק עתיק עתיק]. וחזר רבנו זכרוננו לברכה תבת אלטער
 כמה פעמים כמו הפדחן שהיה רגיל להזכיר תבת אלטער
 כמה וכמה פעמים. וכן ספר רבנו זכרוננו לברכה משמו,
 והזכיר גם כן תבת אלטער כמה וכמה פעמים עד שפסם
 אלטער גאט. וכונת רבנו זכרוננו לברכה היתה מבארת
 שרצה להכניס בנו אמונה בפשיטות שצריכין להאמין
 בהשם יתברך שהוא קדמון לכל הקדמונים, עתיק דעתיקון
 ואמונתו ירשה לנו מזקני זקנינו אבותינו הקדושים, והדברים
 מובנים קצת למי שזוכה לשמעם מפיו הקדוש, וגם עכשו
 יכולין להבין מהם קצת. והיה דרך רבנו זכרוננו לברכה
 לספר ענין זה של הפדחן כמה וכמה פעמים לפני כמה
 אנשים. ובכל פעם כשספר זאת היה חוזר תבת אלטער
 אלטער כמה וכמה פעמים, והדברים עתיקים.

והכלל אף-על-פי שרַבְנּוּ זכֵרוֹנוּ לְבִרְכָה גְלוּה תּוֹרוֹת
 נִזְרָאוֹת וְנִפְלְאוֹת שְׁלֵא נִשְׁמְעוּ דְגִמְתֶּם בְּעוֹלָם,
 וְגַם סִפְר מַעֲשִׂיּוֹת נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע פְּזֹאת וְכוּ' כּו'
 עוֹד הוֹסִיף לְדַבֵּר עִמָּנוּ פֶּה אֶל פֶּה הִרְפָּה בְּדַרְכֵי שִׁיחוֹת
 וְסִפּוּרֵי הָעוֹלָם. וְהַכֵּל בְּדֵי לְהַכְנִים בְּנוּ הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה
 וְקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הָעוֹמֵד עָלֶיהָ. וּבִכְמָה דְרָכִים גְּלָגַל
 עִמָּנוּ כְּאֵב הַמְּחַנֵּךְ אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהוֹרִיד אֶת
 עִצְמוֹ אֵלָיו בְּדֵי לְהַרְגִּילוֹ בְּנַחַת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם
 הַמִּצְוֹת, כְּמוֹ כֵּן וְיֹתֵר וְיֹתֵר אֲלֵפִים פְּעָמִים הוֹרִיד אֶת
 עִצְמוֹ אֵלָינוּ וְהַלְבִּישׁ אֶת עִצְמוֹ בְּכִמָּה לְבוּשִׁים שׁוֹנִים, וְדַבֵּר
 עִמָּנוּ כֹּל מִינֵי שִׁיחוֹת שְׁבַע עוֹלָם, וּמְכַלֵּם נִתְגַּלְגַּל אַחֲרֵי-כֵן
 שִׁיחָה הַנוֹגַעַת לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִאֲמַת גַּם כֹּל הַדְּבָרִים
 שְׁדַבֵּר מִקֵּדָם בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם הָיוּ גַם כֵּן כֻּלָּם תּוֹרָה, כְּאֲשֶׁר
 שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוּשׁ שְׁכָל שִׁיחָתוֹ הִיא כְּלוֹה תּוֹרָה (לְעִיל סִימָן
 שפ"ה). רַק שְׁבַתְחָלָה לֹא זָכִינוּ לְהִבִּין בְּפִשְׁיּוֹת הָעִבּוּדָה
 וְהַתּוֹרָה הַיּוֹצֵאת מִדְּבוּרָיו הַקְדוּשִׁים, וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּנוּ מֵעִנְיָן
 לְעִנְיָן עַד שֶׁתְּמִיד נִתְגַּלְגַּל מִתּוֹכָם שִׁיחָה הַנוֹגַעַת לְעִבּוּדָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּפִשְׁיּוֹת. וְהַעֲקָר הָיָה לְהַכְנִים אֱמוּנָה בְּעוֹלָם כְּנֹל.
 אֲשֶׁרִי אֲנִשְׁוֵי הָעוֹמְדִים לְפָנָיו לְשִׁמְעַת חֲכָמָתוֹ וְתַמְיּוּמוֹתוֹ, כִּי
 בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה מִדְּבוּרָיו וְתַנּוּעוֹתָיו
 הַקְדוּשִׁים וְהַטְהוּרִים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד, הָיָה כְּלוֹל בְּכָל אֶחָד

ואחד חכמה נפלאה ועמקה, ותמימות גמור בתכלית הפשיטות באמת. כי תמימות וחכמה אמתית פלו חד פמוכן למשפיל באמת:

תיד

ח אחד שאל אותו על ענין מה שנאמר בשלחן ערוך (ארח חיים סימן ה') לכוון בשעת אמירת ה' וכו', השיב לו ומה חסר לך בפשוטו אד' גאט. פי על ידי האמירה בכונה פשוטה זאת מחיבים לרעד ידיו ורגליו וכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו של האדם.

גם אנכי שמעתי ממנו גם כן בבית רנ"ג באומין אחר סעדת ערבית, ונשארתי עמו לבדו אחר ברפת המזון, וישב בשתיקה. אחר כך ענה ואמר באימה וביראה גא גאט. הינו שבתחלה דבר כמרתת ומדעוע להוציא שמו יתברך בשלמות ואמר רק חצי התבה מחמת הרתת והזיע. ואחר כך יצא מפיו הקדוש באימה וביראה גדולה תבת גאט בשלמות כחץ מיד גבור. וכונתו הפשוטה היה להכניס פנו עצם אימת הבורא יתברך שמו, שראויין לרעד ולחיל מאימת שמו יתברך המלא כל העולם ועומד עלינו תמיד. ואי אפשר לצייר ענין זה בכתב, אך המבין וחפץ באמת יבין מדעתו רמזים הרבה על ידי זה להתחזק באמונה שלמה

בפשיטות, להאמין שמלא כל הארץ כבודו, והשם יתברך עמנו ואצלנו בכל עת. שים לבך היטב לדברים האלה באמת, עד שימשך אימתו ופחדתו עליך:

תטו

ט בענין הקשיא של הידיעה והבחירה, כבר מבאר בהספר לקוטי א' בהתורה "בהעלתך" (בסימן כ"א) שזהו בחינת שכל המקיף שאינו נכנס לתוך השכל הזה עד לעתיד, עין שם. וספר רבנו זכרנו לברכה שכבר היה לו תרוץ נכון על זאת הקשיא. והתרוץ היה בברור גמור בדרך תמיד שאינו אומר דבר שישאר בו פקפוק, רק דברים הברורים ומחורין בשמלה. וכבר כתב את ענין התרוץ בכתב, אך נאבד ממנו הכתב, ועתה נשפח ממנו (בדרך תמיד שכל מה שכבר חדש, הסיח דעתו ממנו ואינו עוסק עוד בו, רק הוא רוצה בכל פעם חדשות לגמרי וכו'. כמבאר במקום אחר (לעיל סימן שנג)). פעם אחת שמעתי מפיו הקדוש שאמר שזה אי אפשר להשיג איך הבחירה היא בתוך הידיעה בעצמה:

תטז

י פעם אחת דברנו עמו וגלה לנו שיש מופת על חדוש העולם, פי אם לא בן חס ושלום היכן היה מקום

להחזיק את כל באי עולם. כי זה רואין בחוש שפכל פעם
נתרפין בני אדם. כי מאדם אחד יוצאין דורי דורות אלפים
ורבבות נפשות, וכן מפל אחד ואחד ואם-כן (רצונו לומר אם
העולם קדמון ובלי גבול וזמן חס ושלום, כדעת הכופרים יפח שמם) כבר
היה ראוי שיתמלא כל העולם ולא היה מקום העולם שהוא
במדה וגבול, יכול להחזיק מאחר שמתרפין בכל פעם מאד.
שוב פעם אחת גלה מופת שני מן המתים. כי כשאחד
מת וקוברין אותו בארץ, ונתרבה על-כל-פנים משהו
על הארץ. ואפלו אחר שנרקב ונעשה ממנו תרוד רקב, על-
כל-פנים נתוסף מעט על הארץ ועל העפר, ואם-כן (רצונו
לומר גם-כן כנ"ל) כבר היה ראוי שתתגדל הארץ עד לרקיע
ויותר ויותר לפי דעתם הסכלה והמשבשת של הכופרים.
אם-כן איך היה מקום בעולם שתחזיק מה שנתוסף בכל
פעם בלי שעור ומספר לפי דעתם, כי על-כל-פנים משהו
נתוסף, והמתים הם בלי שעור ומספר לפי דעתם הסכלה
(שאין זמן לבריאת העולם), אם כן אין מקום שתחזיק אותם.
והבן. כי הם מופתים ברורים למי שרוצה להודות על
האמת ואינו מתעקש להכחיש ולהכעים חס ושלום.
הראשון מן החיים והשני מן המתים:

אבל באמת אין אנו צריכין לכנס כלל בחקירות ומופתים,
רק אנו מאמינים בהשם יתברך שברא את העולם

בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית בְּאֲמוֹנָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א') "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". וְלֹא רִשְׁמֵתִי זֹאת רַק הוֹאִיל וַיֵּצֵא הַדְּבָר מִפִּי רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ וְזָכוּנוּ לְבִרְכָה, כִּי אֵין רֵאוּי שְׂיֵאבֵד דְּבוּר אֶחָד מִדְּבוּרָיו הַקְדוֹשִׁים, עַל-כֵּן לֹא יִכְלָתִי לְהִתְאַפֵּק וְרִשְׁמֵתִי זֹאת כְּדֵי לְגַקֵּר עֵינֵי הַבּוֹפְרִים לְהִרְאוֹת לָהֶם כְּסִילוֹתָם וּמַעוֹתָם. כִּי אִם יִרְצוּ לְשׁוּם עֵין בְּאֶמֶת עַל שְׁנֵי מוֹפְתִים אֵלוֹ יֵרְאוּ וַיְבִינּוּ שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְסוֹתָרֵם, אוֹלֵי יֵרְאוּ וַיֵּשׁוּבוּ אֶל הָאֶמֶת. אֲבָל אֲנַחְנוּ אֵין אָנוּ צְרִיכִים לָזֶה לְשׁוּם מוֹפֵת שְׁבַעוֹלָם, אֲפֹלוּ לְמוֹפְתֵים הַנִּלְ, כִּי אֲנַחְנוּ מְאֻמִּינִים בְּנֵי מְאֻמִּינִים זֶרַע אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, וְאָנוּ מְאֻמִּינִים בְּהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ וּבִתּוֹרָתוֹ הַקְדוֹשָׁה בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת, רַק בְּאֲמוֹנָה שְׁלֵמָה לְבַד. וְזֶה יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנֶם לְבִרְכָה (מִפּוֹת כ"ד): "כָּא חֲבִקוּק וְהַעֲמִידֵן עַל אַחַת, וְצַדִּיק בְּאֲמוֹנָתוֹ יִחִיד" (חֲבִקוּק ב'):

תיו

יא פַּעַם אַחַת נִשְׁמַע שֶׁהַקִּיר"ה שְׁלָנוּ רוֹצֵה לְגָזֹר חֵם וְשָׁלוֹם כְּמָה גְזוֹרֹת עַל יִשְׂרָאֵל (שְׁקוֹרִין "פּוֹנְקִמֵן"). וְנִשְׁמַע אִזּוּ שֶׁגְזָרָה אַחַת מֵהֶם הוּא רוֹצֵה שְׂיִהְיוּ חֵם וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מְכַרְחִין לְלַמֵּד בְּנֵיהֶם חֲכָמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת. וְאָמַר רַבְּנוּ

זכרונו לברכה שעל גזרה זאת צריכין לגזר תענית, ולזעק ולזעק להשם יתברך יותר מעל כל הגזרות. פי גזרה זאת היא צרה גדולה מפל הצרות ורעות שבעולם, פי עלידידיזה חס ושלוש מעבירין על דת לגמרי. כמו שרואין בחוש בעוונותינו הרבים, שכל מי שנכנס בדרך הזה יוצא מן הדת לגמרי. השם יתברך יחוס על עמו ישראל ויציל פלטה הנשארת מהם ומהמונם.

פעם אחת אמר רבנו זכרונו לברכה, אוי ואבוי שאין אני חושבין כָּלל בשביל בנינו ודורותינו איך להצילם ממים הזדונים הרעים האלה הרוצים לשמף את העולם חס ושלוש, שהם דרבי הלמודים הרעים של חכמות ולשונות ופילוסופיה המתפשטים עכשו בעוונותינו הרבים וכו'.

תיח

יב שמעתי שאמר רבנו זכרונו לברכה בזה הלשון: ("אין "דע מה שתשיב לאפיקורוס" בין איד") [אני הוא ה"דע מה שתשיב לאפיקורוס" (אבות ב)]. ועוד שמעתי שאמר על ענין הנ"ל אני ואנשי:

טיט

יג אמר לי, יש כמה דברים שהם בתחלה סוד, ואחר כך שוב אינו סוד, כגון קצת סודות הקבלה שקדם

רבי שמעון בר יוחאי והאר"י זכרוננו לברכה היו אלו הדברים בסוד גדול, ולא היו מדברים מזה בי"אם בסוד גדול מאד, ואחר-כך, בימי רבי שמעון בר יוחאי והאר"י זכרוננו לברכה, שוב לא היה סוד, והתירו לגלות הסוד קצת. וכן יש כמה וכמה דברים שהם עכשו סוד, ואחר-כך בימים הפאים לא יהיו סוד. גם בענין ספרי המחקרים שיש קצת שחברו איזה גדולים שהעולם מחזיקים אותם וכו', ובפרט וכו', והוא הזהיר מאד לבלי להסתכל בהם כלל, כי הם הפכים ממש מתורתנו הקדושה כמבאר בדברינו כמה פעמים:

תב

יד **שמעתי** בשמו שאמר שטוב מאד מי שזוכה לכנס ולטייל עצמו באמונה, ושם יש היכלות וחדרים והוא נכנס ומטייל עצמו מחדר לחדר ומפלטין לפלטין. ויש שם דרכים כבושים נפלאים מאד ומשם נכנסין ומטיילין בכפחון וכו' ואחר-כך נכנסין יותר ויותר, אשרי הנכנס ומטייל שם:

תכא

טו **אמר**, הצדיקים אפלו אלו הצדיקים של עכשו, הם יקרים גם-כן מאד בעיני השם יתברך. ואלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי הקלי עולם,

ההולכים ומנהיגים עצמם דיקא בדרכי העכו"ם, והולכים בדרכי החקירות וחקמות, וכונתם דיקא להדמות עצמם במהלכן ובמלבושיהם ובמנהגייהם במנהגי העכו"ם כאשר נתפשט עכשו בעוונותינו הרבים. ואם לא היו פועלים הצדיקים ביאם מה שמרחקין מהם גם כן דים. כי כל מנהיג איך שהוא מתנהג בעבודתו, על-כל-פנים הוא רחוק מדרביהם, וכן המקרבים אליהם. כי מאחר שמדקדקין לבלי להניח שער אחורי פאות הראש, ממילא אינם מגדלים בלורית שקורין "ביי האר", וממילא הם רחוקין ממנהגי העכו"ם ומכת הפילוסופים והמחקרים שמנהיגים עצמם בדרכים פאלו. וזהו דבר גדול מאד, כי דרכי החקירות והפילוסופיה הוא הרעה הגדולה שבכל הרעות ואין רע מזה, אשרי מי שרחוק מהם.

שוב אמר שגם הצדיקים של עכשו הם גם כן בבחינת התערבות עמהם, כי הם מנהיגים בביתם כמו מנהגי השרים והאדונים. כמו שאומרים עכשו על הצדיקים שהם מנהיגים עכשו כמו שרים, ועל-ידי בחינה זו נחשב גם כן שהם מערבים עמהם, ועל-ידי זה אינם יכולים לומר תורה. אף-על-פי שאומרים קצת מה ששניד להעולם, אף-על-פירכן תורה גמורה אין יכולין לומר. ומאחר שאין יודעים תורה אין יודעים כלל. כי אפלו נבואה הוא גם כן קמנה מהתורה,

כי התורה גדולה מן הכל וכוללת הכל וזה תלוי בזה, מאחר שמנהיגים בדרך השמים אינם יודעים תורה. ומאחר שאינם יודעים תורה על-ידי-זה הם מנהיגים עצמם במנהגי השמים. כי מאחר שאינם יודעים תורה, הם מכרחים על-כל-פנים לנהג עצמם במנהגים הנ"ל. (כי בלא זה במה יהיה נפר מעלתם וחשיבותם מאחר שאינם בני תורה) וזהו בחינת (איכה ב'): "מלכה ושריה בגוים אין תורה, גם נביאיה לא מצאו חזון מה":

תכב

מז **ענה** ואמר זה אין אתה יודע שבאשכנז אינם נמצאים ספרי הזהר הקדוש. ואף-על-פי שנדפסו שם ספרי הזהר הקדוש, עם כל זה אינם מצויים שם רק נמכרו למדינתנו. ומחמת שאין שם ספרי הזהר הקדוש, על-פני הם הולכים מלבשים במלבושי דייטש [גרמניה]. כי הלבושים הם בחינת מקיפים, ומחמת זה צריכים לדקדק מאד להחזיק המלבושים בנקיות ולכבדם כראוי. [ופסק באמצע ולא גלה כלל מה שייכות יש למלבושי דייטש למה שאין נמצאים שם ספרי הזהר הקדוש]:

תכג

יז **לענין** חקירת המחקרים שהזהיר מאד להתרחק מאד מהם בכל מיני הרחקות ואמר שהמחקרים חקרו

בגדלת השם יתברך ורוממותו כמו שהוא באמת. כי חקרו שהוא יתברך מרומם ומנשא מאד מפל מיני מחשבות כאשר הוא באמת, אבל אינם יכולים להבין ולהשיג בחקירתם שום מצוה ממצוות התורה, כי המצוות אינם יכולין להשיג ולהבין בחקירתם בשום אופן, ומחמת זה הם כופרים גדולים, על-כן צריכים להתרחק מהם מאד וכנ"ל:

תכד

י"י בענין השמטות שיש ספרי מקבלים שסוברים ענין זה כמבאר בספרים, אמר רבנו זכרוננו לברכה שאינו כן, וכל פעם שספר מענין זה לא היה מסכים כלל. והספר שערי גן-עדן שיצא מחדש בימינו, היה למראה עיני רבנו זכרוננו לברכה, ולא הוטב בעיניו מחמת זה, מחמת שכל יסודו על פי ענין השמיטות. ופעם אחת אמר רבנו ז"ל בפרוש על ענין זה שאינו כן, ואנו חפצנו לשמע ממנו יותר, ענה ואמר, מה יהיה אם אנלה לכם יותר זאת גם-כן, וכי לא אמרתי לכם מה שיש בו די, ולא רצה לגלות. אבל זאת אמר בפרוש שאינו כן כמו הסוברים ענין השמיטות כנ"ל. וגם דעת האר"י זכרוננו לברכה אינו מסכים כלל לענין השמטות. והקשיא שהקשה בספר שערי גן-עדן הנ"ל בתחלת הספר, אינו מישב כלל בתרוצו שמישב על-פי השמיטות, כי סוף כל סוף צריכין להשאיר רק באמונה ואסור לחקר כלל

מה לפנים וכו' (הגיגה יא:), על־פּן טוב אם אינו מתחילים
 לכנוס כָּלֵל בַּחֲקִירָה בְּקִשְׁיָא זוּ וְסוּמְכִין מִיַּד עַל הָאֲמוּנָה. כִּי
 בְּכָל עֲנִינֵי קִשְׁיוֹת וַחֲקִירוֹת כָּאלוֹ שְׂיִישׁ בְּהִנְהַגְתּוֹ יִתְפַּרֵּד
 וַיִּתְעַלֶּה וּבְעֵינָיו בְּרִיאַת הָעוֹלָם, אֲסוּר לְכַנּוּם בָּהֶם כָּלֵל
 בַּחֲקִירוֹת וְקִשְׁיוֹת רַק לְסַמְךָ עַל הָאֲמוּנָה כַּמְבָאָר בְּדַבְּרֵינוּ כַּמָּה
 וְכַמָּה פְּעָמִים. וְעַיִן בְּסֵפֶר "שְׁבַחֵי הָאֵר"י ז"ל" הַגְּדוֹל הַמְּחַבֵּר
 לְסֵפֶר לְקוּמֵי הַש"ס, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: (בְּסוּף דף ל"א) "וְלֹא־פּוֹקֵי
 מֵהַסּוֹבְרִים שְׂיִישׁ שְׁמִיטוֹת וּמְקַדֵּם הִיא שְׁמִיטַת הַחֶסֶד וְעֵתָהּ
 הִיא שְׁמִיטַת הַפֶּחֶד, כֹּל זֶה אֵינוֹ אֲמֵת. וְשָׁמַע מֵרַבּוֹ, וְהוּא
 הֵבִיא מִדַּעְתּוֹ סִבְרַת הַשְּׁמִיטוֹת, וְהֵאֱמַת אֵינוֹ כֵּךְ, וְכוּ" כַּנ"ל]:

תכה

יט פֶּעַם אַחַת אָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("דוּרְדֵי
 אֲמוּנָה קָעַן מְעַן קוּמְעַן צוּ אֲזוּי אַ רְצוֹן אִז מַע זָאל נִיט ווִיסֵן
 וואס מע וויל, מע זאל שרייען גיוואלד בינט מיך ווארן איד ווער וכו' וכו'
 וכו'") [עַל יְדֵי אֲמוּנָה אֶפְשֶׁר לְהַגִּיעַ לְכוֹז רְצוֹן שְׁלֹא יֵדַע מֵה
 רוֹצֵה, שְׂיִצְעֵק: אֵתָהּ קֶשֶׁר אוֹתִי אֲנִי רוֹצֵה וְכוּ']:

כ פֶּעַם אַחַת סֵפֶר רַבֵּנוּ, ז"ל, שֶׁהַמְּחַקְרִים חוֹלְקִים זֶה עִם
 זֶה: פֶּת אַחַת אוֹמְרַת, שֶׁהַגְּלָגְלִים חוֹזְרִים וְסוֹבְבִים
 וְהוֹלְכִים, וְכַת אַחֲרַת אוֹמְרַת, שֶׁהַגְּלָגְלִים עוֹמְדִים בְּמְקוֹמָם,
 וְהָאָרֶץ מְסַבֶּכֶת וְחוֹזֶרֶת, וְזֶה שְׁלֹא נוֹפֵל הָעוֹלָם בְּהַסְבִּיכָהּ,
 הִיא מַחֲמַת הַמְהִירוֹת, שְׁמִסְבֶּכֶת בְּמְהִירוֹת מְאֹד. וְהָא רְאִיָּה,

כְּשִׁיקַח אָדָם דְּבַר עָגֹל, וַיַּעֲמֹד בְּתוֹכָהּ כְּלִי מֵלֵא מַיִם, וַיִּסְבֵּב אוֹתוֹ הָעָגוּל בְּמַהֲירוֹת, אַזִּי יַעֲמֵד הַכְּלִי כְּמוֹ שֶׁהָיָה וְלֹא יִפֹּל לְאָרֶץ אֲפֹלוּ טָפָה אַחַת מִן הַמַּיִם. כֵּן הוּא זֶה, מַחֲמַת שֶׁהָאָרֶץ מְסַבֶּבֶת בְּמַהֲירוֹת גְּדוֹל, עוֹמֵד הָעוֹלָם בְּמְקוֹמוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׂאִינוּ כֵּן בְּאֶמֶת, רַק הָאֶמֶת הוּא כִּדְעָה הֶרְאֵשׁוֹנָה, וְאָמַר הַפֶּסוּק: "וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת" (קהלת א):

כֹּא יֵשׁ עוֹף אֶחָד בְּעוֹלָם, שְׂאִינוּ נִבְרָא בְּעוֹלָם אֲלֵא אֶחָד. וּכְשֶׁהוּא מְזַקֵּן, אַזִּי הוּא נֶחֱלֵשׁ מִכֹּחַ, וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהוּא חָלוּשׁ, אַזִּי הוּא פוֹרֵחַ עַל הַר אֶחָד, וְלוֹקֵט לוֹ עֲשָׂבִים שֶׁל כָּל מִינֵי בְּשָׂמִים, וְעוֹשֶׂה לוֹ קֵן מֵהֶם, וַיּוֹשֵׁב בְּקֵן עַד שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ בְּעֶצְמוֹ שֵׁשׁ לוֹ בַּח, וּמִתְחִיל לְעוֹף וּלְפָרֵחַ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, עַד שֶׁהוּא בָּא תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, וְשׂוֹרֵף אוֹתוֹ הַשָּׁמֶשׁ, וְנוֹפֵל לַיָּם וְנִטְבָּע, וְנִבְרָא מִיַּד אַחַר תַּחֲתוֹ:

כֹּךְ יֵשׁ תּוֹלְעַת אַחַת, שֶׁנִּבְרָא עַל אֵילָן, וַיּוֹשֵׁב תָּמִיד עַל הָאֵילָן. וַיֵּשׁ לָזֶה הַתּוֹלְעַת כְּמוֹ בֵּית שֶׁל רֶפֶשׁ וְטִיט, שְׂקוֹרִין בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁרֵנוּ "בְּלֵאטֵע". וְחִקְרוּ הַמַּחְקָרִים מַהִיכֵן בָּא זֶה הַבַּיִת שֵׁשׁ לוֹ. וְאָמְרוּ, שֶׁזֶה אֵינוֹ אֲלֵא מַעֲשֵׂה שְׂדִים, שֶׁהַשְּׂדִים עוֹשִׂים לוֹ הַבַּיִת. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל שְׂאִינוּ כֵּן, אֲלֵא שֶׁהַתּוֹלְעַת יֵשׁ לוֹ בְּטַבַּע קִרְיֹת, וּמִהַקְרִירוֹת בָּא לְחִלּוּחִית, וּמַחֲמַת הָעִפְרִירוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁנוֹפֵל עָלָיו תָּמִיד עַל הַלְּחִלּוּחִית נַעֲשֶׂה עָלָיו כְּמוֹ בֵּית:

דברי צחות שלו

תכו

« אִמַּר בִּקְשׁ שְׁלוֹם בְּמִקְוֶמָךְ, וּרְדֵפְהוּ מִמָּקוֹם אֲחֵר. כְּלוֹמַר שְׁלֹפְעָמִים צָרִיךְ דִּיקָא שְׂיֵהִיָּה לֹו שְׁלוֹם עִם שׁוֹנְאֵי ה', וְעַל־יְדִיָּוָה דִּיקָא יִרְדֵּפְהוּ מִמָּקוֹם אֲחֵר וְהֵבֵן:

תכו

ב שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׁאִמַּר שְׁחַלֵּם לֹו דְבָרֵי צְחוֹת וְהֵם אֱלוֹ (שַׁבַּת לד.): "זוֹנוֹת מְפָרְסוֹת זוֹ אֵת זוֹ, תִּלְמִידֵי חֲכָמִים לֹא כָּל־שֶׁפֶן". הֵינּוּ שְׁמַקְשָׁה זוֹנוֹת מְפָרְסוֹת זוֹ אֵת זוֹ, תִּלְמִידֵי־חֲכָמִים לֹא. הֵינּוּ מֵאֲחֵר שְׁזוֹנוֹת מְפָרְסוֹת זוֹ אֵת זוֹ מִפְּנֵי מָה תִּלְמִידֵי־חֲכָמִים לֹא יִכְבְּדוּ זֶה אֵת זֶה. וְהַתְּרוּץ הוּא כָּל־שֶׁפֶן, הֵינּוּ בְּשִׁבִיל כָּל־שֶׁפֶן בְּשִׁבִיל הַמְּמוֹן הַנִּקְרָא כָּל־שֶׁפֶן כִּי כָּל־שֶׁפֶן עוֹשֵׂר וְכָבוֹד, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (ש"ס סג.) עַל פְּסוּק (מִשְׁלֵי ג'): "אֲרָךְ יָמִים בַּיּוֹמִינָה", וְכָל שֶׁפֶן עוֹשֵׂר וְכָבוֹד.

עוֹד בְּעֵינַי אֲחֵר "זוֹנוֹת מְפָרְסוֹת זוֹ אֵת זוֹ" בְּשִׁבִיל זֶה "תִּלְמִידֵי־חֲכָמִים לֹא כָּל־שֶׁפֶן" הֵינּוּ בְּשִׁבִיל זֶה אֵין לְהַתְּלִמֵי־חֲכָמִים מְעוֹת שְׁנִקְרָא כָּל־שֶׁפֶן, וְזֶה תִּלְמִידֵי־חֲכָמִים לֹא כָּל־שֶׁפֶן, הֵינּוּ שְׂאִין לָהֶם מְעוֹת הַנִּקְרָא כָּל־שֶׁפֶן, וְזֶה

מחמת שזונות מפרנסות. כי התלמידים חכמים הם נקראים רועים וכשיש זונות הם נקראים חס ושלום רועה זונות, ו"רועה זונות יאבד הון" (משלי כ"ט).

עוד באפן שלישי "זונות מפרנסות זו את זו תלמידים חכמים" הינו מתי יהיו תלמידים חכמים מפרנסין זה את זה, לא כל-שכן בשלא יהיה להם תאות ממון כלל:

תבח

ג שמעתי דברי צחות בשם רבנו זכרנו לברכה שאמר מיום שפכש הקיר"ה מרוסיא את המדינה נעשה המעות והכסף סיג, והמשקה פאנש. "בספך היה לסוגים סבאך מהול במים" (ישעיה א'), והבן:

תכט

ד הלצה על החזן דפה ברסלב שנסע לממשפל על שבת שירה ולא הגיע לשם ושבת בכפר אחר, אמר: "ולא נחם אלקים דרך ארץ ת'מ'ש'פ'ל" (שמות י"ג).
ה על שדוד ידוע אמר: קשה לזונן בקריעת ים-סוף (סוטה ב), כי שם היה קשה לפניו, כי (מדרש תהלים ט"ו אות ה) היה הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה.
ו על אחר שחלה והיה נעצר, אמר: (אבות ב') "אל תהיה רשע בפני עצמך" (פאר ז"ך):

שְׁלֵא לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דְּבָר וְאִין לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה

תל

« אִין דְּרַבּוּ לִיעֵץ אֶת הָאָדָם וְלַגְזֹר עָלָיו בְּדוּקָא שְׁיַעֲשֶׂה דְּוּקָא כְּמוֹ שֶׁהוּא מְצוּה רַק הוּא מֵיַעֲצוּ בְּדַרְךְ עֲצָה טוֹבָה אִם יַעֲשֶׂה יַעֲשֶׂה וְאִם לָאוּ לָאוּ. אַף-עַל-פִּי שְׂרָצוֹנוּ שְׁיַעֲשֶׂה כְּךָ, אַף-עַל-פִּי-כֵן אִין דְּרַבּוּ לְדַחֵק עַל שׁוּם דְּבָר שְׁיִהְיֶה דְּוּקָא כְּךָ, אֲלֵא אִם יִהְיֶה יִהְיֶה וְאִם לָאוּ לָאוּ. וַיֵּשׁ לִי כַּמָּה טַעֲמִים עַל זֶה. גַּם אֲנִי יוֹדַע, שְׁכָל טוֹבוֹת עוֹלָם הִזָּה אִין טוֹבוֹתֵן שְׁלֵמָה, וְכָל טוֹבָה מִטוֹבוֹת עוֹלָם הִזָּה מְכַרָּה שְׁיִתְגַּלְגַּל מִמֶּנָּה אִיזָה דְּבָר שְׁאִינוּ טוֹב. כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׁיִהְיוּ טוֹבוֹת עוֹלָם הִזָּה שְׁלֵמוֹת לְגַמְרִי, עַל-כֵּן אִינוּ רוֹצִה לְגַזֹּר וְלְדַחֵק אֶת הָאָדָם שְׁיַעֲשֶׂה דְּוּקָא כְּרָצוֹנוּ, פֶּן בְּסוּף, כְּשִׁיתְגַּלְגַּל אִיזָה דְּבָר לֹא טוֹב מְזָה, יִתְרַעַם עָלָיו שְׁעַל-יָדֵי עֲצָתוֹ בָּא לוֹ זֹאת. וְכֵן בְּכָל דְּבָר אִינוּ דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה שְׁיִהְיֶה דְּוּקָא כְּךָ. וְאֶפְלוּ עַל הַמְּשֵׁרֶת אִינוּ יָכוֹל לְדוֹחֵקוֹ שְׁיַעֲשֶׂה דְּוּקָא תִּכְפֵּי אֶת מַה שְׂצָרִיד לַעֲשׂוֹת.

וְאָמַר אִזּוּ בְּתַחֲלֵת שְׁיִחָה זֹאת, אֲנִי חֹזֵק בְּכָל הַדְּבָרִים שְׁלִי. כִּי בְּכָל דְּבָר וְדְבָר מִהַדְּבָרִים שְׁלִי יֵשׁ לִי כַּמָּה

חַיִּי שְׁלֵא לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דְּבָר מוֹהַר־יָן תַּעֲזוּ

מְעַמִּים. וְגַם בְּזֶה אֲנִי חָזַק מְאֹד מֵה שְׂאִינִי גֹזֵר עַל הָאָדָם שִׁיעֵשָׂה דִּיקָא וְכוּ' בַּנ"ל, כִּי יֵשׁ לִי כַּמָּה מְעַמִּים עַל זֶה, וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁכָל טוֹבוֹת עוֹלָם הִזָּה וְכוּ' כַּנְּזָכָר לְעֵיל:

תּלָא

בְּ מִי שְׂרוּצָה לִישָׁן וְאִינוּ יָכוֹל לִישָׁן, הָעֵצָה לָזֶה לְבַל לְהִכְרִיחַ עֲצָמוֹ כֹּל כֶּךָ לִישָׁן. כִּי כֹל מֵה שְׂמִכְרִיחַ עֲצָמוֹ יוֹתֵר לִישָׁן, מִתְּנַבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר מְנִיעוֹת הַשְּׁנָה. וְעַנְיָן זֶה גַם בְּכֹל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם לְבָלִי לְהִכְרִיחַ עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר. כִּי כֹל מֵה שְׂמִכְרִיחִין עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר לְאַיּוּה דְּבָר, מִתְּנַבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר הַהֶפְדָּ דִּיקָא.

וְאַפְלוּ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם צְרִיכִין לַפְּעָמִים זֹאת לְבָלִי לְהִכְרִיחַ עֲצָמוֹ יוֹתֵר מְדִי, אַף-עַל-פִּי שְׂבִאָמַת צְרִיכִין לְהִיּוֹת זְרִיז גְּדוֹל מְאֹד לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ כְּרֵאוּי, וְלִזְכּוֹת לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּשִׁלְמוֹת בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל, וְאַסוּר לְהַנִּיחַ מִיּוֹם לְחִבְרוֹ כְּלָל, כִּי אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד כְּלָל אַפְלוּ בְּהֶרֶף עֵינַי, וְעַל-כֵּן כֹּל מֵה שִׁיכּוֹלִין לְהִתְנַבֵּר לַעֲשׂוֹת אִיזָה דְּבָר בְּעִבּוּדַת ה' צְרִיכִין לַעֲשׂוֹתוֹ מִיַּד דִּיקָא בְּלִי אַחוּר וְעִכּוּב כְּלָל, אַפְלוּ רַגַע אַחַת כִּי מִי יוֹדֵעַ כַּמָּה מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים וְהִרְהוּרִים יִהְיֶה לוֹ בְּשַׁעֲהַ הָאַחֲרַת, כִּי אֵין לְהָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי-אִם אוֹתָהּ הַשַּׁעֲהַ וְאוֹתָהּ הַרְגַע בְּלָבָד. אַף-עַל-פִּי-כֵן לַפְּעָמִים כְּשֶׁרוֹאִין שְׂמִתְנַבְּרִין

ומכריחין עצמו לאיזה דבר ואינו עולה בידו. צריכין לפעמים להמתין ולבלי לפל בדעתו מזה, ולבלי לבלבל דעתו כלל במה שאינו זוכה לאותו הדבר. וימתין קצת עד שיבוא עתו. ואי אפשר לבאר דבר זה בכתב כלל.

ורבנו זכרונו לברכה היה בדבר זה חדוש נפלא מאד, כי היה זריז בתכלית הזריזות שלא היה דגממו בעולם, וכל דבר שהיה צריך לעשות אפלו בעניני עבודות גשמיות שהם צרכי האדם, היה עושהו בזריזות נפלא מיד דיקא, מכל־שפן בעבודת השם. ואף־על־פירכן היה מתון גדול, כשראה שאינו עולה בידו היה מתון מתון. רק שצריכין להתנגע ולכסף להשם יתברך תמיד גם בעת שאין עולה בידו עבודת השם פראוי. ולבלי ליאש עצמו כלל משום דבר. ותכף כשהשם יתברך עוזר והוא יכול לחטף איזה דבר שפקדשה, יעשהו מיד בזריזות גדול. ואי אפשר לבאר דבר זה בכתב. והמשפיל החפץ באמת יבין מזה קצת עצות לעבודת ה':

תלב

אמר שמה שהמלמדים דוחקים את התינוק ביותר, על־דייזה אינו יודע התינוק כלל, רק צריכין להיות אמן גדול בזה ללמד את התינוק בהדרגה בלי איום הרבה

חיי שלא להתעקש על שום דבר מוהר"ן תעט

ובלי דחק יותר, ועל־ידי־זה יתפס יותר בנקל. פי אמר
שהמלמד חוזר עם התינוק ואומר לו זכר זכר. (בלשון אשכנז:
"גידענק זע גידענק זע"). ואם הִיה חוזר עמו מעט בנקל, בודאי
היה תופס הדבר היטב והיה זוכרו, אך אחר־כֵּן חוזר עמו
כל־כֵּן ואומר לו כמה פעמים זכר זכר, עד שאחר־כֵּן
כִּשְׁשׂוֹאֲלֵין התינוק הפרוש של אותו המקרא יוכל להיות
שִׁישִׁיב התינוק שִׁפְרוֹשׁוֹ גִידֵעֵנֵק זֵע. פי התינוק סובר שאלו
התבות הם הלעז של המקרא. פי בזה שדוחקין את התינוק
הרבה, בזה מבבלין אותו לגמרי, ואי אפשר לבאר הדבר
הזה והוא ברור למשכיל, ונצרך מאד למלמדים וכן לכמה
ענינים. פי זה הוא כלל גדול שלא לדחק עצמו ביותר על
שום דבר, רק בהדרגה ובמתון ואי אפשר לבאר כל זה
כלל.

ומעשה שהיה כן היה. שתינוק אחד הוליכו אביו לרבנו
זכרונו לברכה, ולמד אותו בכל הדרך שכאשר
יתנו לו משקה לשותות שיאמר סברי מרנן ורבנן וכו' וחוזר
עמו הרבה הרבה מאד למען יזכר היטב ולא יתבלבל. אחר־
כֵּן כִּשְׁבֵּא התינוק לרבנו זכרונו לברכה והתחיל לומר סברי
לא היה יכול לומר כלל ונתבלבל מאד. ענה רבנו זכרונו
לברכה ואמר לאביו אתם בודאי למדתם עמו הרבה
והכפדתם עליו מאד שיזכר לומר סברי וכו' פסדר, ובשכיל

זה אינו יכול עכשיו לומר כלום, אם לא הייתם חוזרים כל-
 כך, בודאי היה יכול לומר פראוי. ואז אמר רבנו זכרוננו
 לברכה ענין השיחה הנ"ל:

תלג

ד מענין ההוסט, שהיה רוצה להעלות לחה בשעת
 ההוסט, ולא היה יכול. ולא הכריח עצמו לזה
 הרבה. אחר-כך לאיזה שעה קלה העלה הלחה מאלו
 בנקל, ואנכי עמדתי לפניו. ענה ואמר אלי אפלו מזאת
 יכולין לראות שאי אפשר להכריח עצמו הרבה על שום
 דבר. כי הלא בתחלה לא יכלתי להעלות הלחה, אבל
 הייתי שוקט ונח ולא הכרחתי עצמי להעלות דיקא, ואחר-
 כך עלתה מאליה. ורמז לי בתנועותיו הקדושות שקמו כן
 הוא בכל דבר שאין צריכין לעמוד על שום דבר שיהיה
 דיקא כן כמו שרוצה, אף-על-פי שרוצה דבר שבקדשה
 באמת. רק אם יכול לעשות תקף ומיד מה טוב לעשות
 דיקא תקף, כי דבר שבקדשה אסור לדחות אפלו רגע
 אחת, רק לזרו עצמו לעשות בזריזות גדול תקף ומיד דיקא.
 אך אם אף-על-פיה לא יכל לעשות תקף אל יבהלוהו
 רעיוניו וישקט וינח ויצפה לישועות ד', ויתלה עיניו למרום
 אולי יזכה לזה. ועל-פי רב יעזרהו השם יתברך אחר-כך

לגמר בנקל מה שרוצה. ויש בענין זה שיחות קדושות הרבה, אך אי אפשר לבאר זאת בכתב היטב:

תלד

ה כשכתבתי לפניו ספר האלקבית הראשון ומפיו יקרא אלי מתוך כתביו ואני כותב על הספר בדיו, ונמשך הדבר זמן רב, כי בתחלה כתבתי לפניו קצת בערך חצי בויגן [גליון], ואחר כך לא נודמן פנאי לכתב לפניו, ונמשך בערך שלשה או ארבעה חדשים, ואז כתבתי לפניו עוד מעט. אחר כך נתבטל הדבר לערך שתי שנים. ופעם אחד קדם חנפה נתעכבתי בפרסלב בערך שלשה שבועות אצלו ואז כתבתי לפניו כל האלקבית. ואז כתבתי לפניו בכל יום ויום כמה שעות רצופים, עד שנגמר בשלמות תהלה לאל. והיה כבד הדבר עליו מאד, אך מאהבת ישראל מסר נפשו על כל דבר שיש בו זכות וטובה להכלל. ופעם אחת כתבתי לפניו כמעט כל היום בלוי, ואחר כך לעת ערב ענה ואמר בוא לחשבון עמי על אותו היום מה עשינו בו. ואמר הלא התפללנו וגם למדנו מעט ואחר כך כתבנו. וגם זה הוא למוד הינו מה שכותבין דברי תורה נחשב גם כן ללמוד. ואמר אז כל מה שאני צריך לעשות אני חפץ מאד לעשותו ולגמרו תכף ומיד דיקא,

ולא להשהותו לזמן אחר. ואמר אם היה אפשר לגמור
 כתיבת ספר האלקיבית ביום אחד הייתי חפץ מאד בזה.
 ובענין זה יש כמה שיחות הצריכים מאד איך היה זריו
 בכל דבר ודבר הצריך ומכרח שהיה מזדרז מאד
 לעשותו מיד תקף בלי עכוב, אפלו בדברי חל, כדי שלא
 יצטרך לבלבל בזה אחר-כך כי אם לא היה עושה אותו
 מיד לא היה יודע אם יעשהו עוד לעולם. כי אחר-כך לא
 היה רוצה עוד לבלבל דעתו עוד כלל בזה. כי מחו היה
 דבוק תמיד במה שהיה צריך לעבודת השם. על-כן היה
 חפץ בכל דבר המכרח לעשותו אפלו בדברי חל לעשותו
 תקף ומיד בלי עכוב כלל. ואפלו אם צריך ללמד או לעסק
 בעבודת השם, והגיע אליו עסק שהיה מכרח לעשותו, אף-
 על-פי שזה העסק לא היה דבר שבקדשה ממש, אף-על-
 פיריכו מאחר שמכרח לעשות אותו הדבר, היה רגיל על-פי
 רב לפטור עצמו מקדם לעשות בזריוות מיד מה שצריך
 ומכרח לעשות, כדי שתהיה דעתו פנויה אחר-כך. אך אם
 לא היה אפשר לעשותו מיד לא היה מבלבל דעתו כלל
 בזה. רק אם היה אפשר לעשותו אחר-כך למחרתו או לזמן
 אחר היה עושהו, ואם לאו לאו. ולא היה טרוד ומבלבל
 כלל לעולם בשום דבר שבעולם. ואי אפשר לכאר ענינים
 כאלו בכתב כלל:

תלה

וּבְשֵׁהכְנִים אוֹתִי בְּהַתְמַדַּת הַלְמוּד, וְצוּה עָלַי וְקַבַּע לִי
 שְׁעוּרִים גְּדוֹלִים בְּכָל יוֹם, וְהִזְהִיר אוֹתִי
 שְׁבָכֵל יוֹם אֲרֹאֶה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם אִיזָה שִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים
 כְּדִי לְפַקַח דַּעְתִּי. וְאֶף-עַל-פִּי שְׁלֹא הָיָה הַיּוֹם מִסְפִּיק לִי
 לְגַמֵּר הַשְׁעוּרִים שְׁצוּה עָלַי, אֶף-עַל-פִּי כֵן אָמַר שְׁזֵה מִכְרָח
 לְפַקַח דַּעְתִּי בְּכָל יוֹם עַל-יְדֵי שִׁיחָה עִם בְּנֵי אָדָם אִיזָה שְׁעָה
 בְּיוֹם. וְכִבֵּר מִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁהַשִּׁיחָה עִם בְּנֵי אָדָם הִיא
 כְּמוֹ שְׁנָה שֶׁהִיא נִיחָא לְמַחֲוִין. גַּם אַחֲר־כֵּן אָמַר לִי שְׁגַם
 בְּתוֹךְ הַלְמוּד בְּעֶצְמוֹ צְרִיכִין לְפַעְמִים לַעֲמֹד לְפּוּשׁ וְלִנְוַח
 לְפַקַח דַּעְתּוֹ לְהַנִּיחַ דַּעְתּוֹ לְחֵרוֹת אִיזָה שְׁעָה קְלָה, וּבִלְבָד
 שְׁלֹא תִצֵּא מִחֻשְׁבְּתוֹ לְחוּץ לְגַמְרֵי חֵם וְשְׁלוֹם לְחֻשֵׁב
 מִחֻשְׁבוֹת רַעוֹת אוֹ הִרְהוּרִים רַעִים חֵם וְשְׁלוֹם.

וְאִזּוּ הָיָה רְצוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ שְׁאֵגְמוֹר כָּל הָאֲרַבְעָה שְׁלַחֲוֶן-עֶרְוֶךְ
 הַגְּדוֹלִים בְּשְׁנָה אַחַת. וְקַבַּע לִי שְׁעוּר לְלַמֵּד חֲמֻשָּׁה
 דְּפִין בְּכָל יוֹם, וְכֵן קִיַּמְתִּי כְּמוֹ חֲצֵי שְׁנָה וְגַמְרְתִּי כָּל הָאֲרַח־
 חַיִּים עִם הַמְּגוֹן-אַבְרָהָם וְטוֹרֵי-זוֹהַב וְהִזְוִרָה-דַּעָה עַד סְמוּךְ
 לְסוּפּוֹ. אַחֲר־כֵּן הִתְגַּבְּרוּ עָלַי מְאֹד הַמְּנִיעוֹת וְהַבְּלוּלִים וְלֹא
 יָכַלְתִּי לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שְׁעוּר הַנִּ"ל. וְאִזּוּ צוּה עָלַי לְלַמֵּד קִבְּלָה
 וְכו', וְאִזּוּ נִמְשָׁךְ גַּמֵּר הַלְמוּד שֶׁל הָאֲרַבְעָה שְׁלַחֲוֶן-עֶרְוֶךְ עוֹד

איזה שנים והיה לי צער מזה. פעם אחת דברתי עמו מזה, ואמר לי דברי נחומים לישוב דעתי.

ענה ואמר הלא זה הדבר הוא רק אצלנו שאנו רוצים לגמור הכל בזריזות, אבל אצל העולם יכולים לעבור שלש או ארבע שנים להכל ולריק ומאומה לא ישאו בעמלם. וכונתו הקדושה היה ענין הנ"ל שאי אפשר לדחוק את השעה בשום דבר. אף-על-פי שרצונו מאד לגמור מיד, אף-על-פי-כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה. רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחפה לישועת ה' עד שיגמור. ואם אמנם כתבתי על זה לעיל כבר כמה פעמים שאי אפשר לבאר דברים אלו בכתב, אף-על-פי-כן רשמתי מזה מעט. כי החפץ באמת יבין מזה עצות והתחזקות לעבודת השם יתברך, להיות זריז מאד בכל דבר הנוגע לעבודת השם יתברך, ואף-על-פי-כן לא יהיה דוחק את השעה. מכל-שכן שלא יתבלבל לגמרי חס ושלום מחמת זה, ויארץ אפו להמתין ולהמתין עד יתקוף וירא ה' משמים. ותהלה לאל בחסדו הגדול הועילו לי הרבה דברים כאלו, ועדין אני עומד ומצפה לישועות ה'. ה' יגמור בעדי:

מעלת ההתבודדות

תלו

א כִּשְׁהוֹדִיעַ לִי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה עֲנִין הַהִתְבּוֹדְדוֹת
וְהַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ, דְּבַרְתִּי עִמּוֹ, הֲלֹא
הָאָדָם הוּא בַּעַל בְּחִירָה. וְלֹא הֵשִׁיב לִי בְּפִרוּשׁ רַק בְּלֹא־חֵר
יָד, כְּאוֹמֵר אֶף־עַל־פִּי־כֵן. כְּלוּמַר אֶף־עַל־פִּי שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְבֹאֵר לָךְ הָעֲנִין בְּשִׁלְמוֹת, אֶף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין לְנַהֵג כֶּךָ.
וְאִנְכִי לֹא יִכְלַתִּי לְשַׁאֵל יוֹתֵר כִּי יִדְעֵתִי כִּי קִשְׂיָא זֶה יִכּוֹלִין
לְהַקְשׁוֹת גַּם עַל כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁסִּדְּרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם
לְבָרְכָה מִכְּבָר עַל עֲנִין תְּשׁוּבָה וְהַתְּקַרְבוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ
כְּגוֹן בְּרַפְת הַשִּׁיבֵנו וְכִיּוֹצֵא (וְעַן בְּזֶה בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת פְּקָדוֹן
הַלְכָה ג')

תלו

ב מִכְּתַב הַחֲבָרִים: אָמַר, שְׂטוּב שְׂיֵאמַר הָאָדָם בְּשַׁעַת
הַהִתְבּוֹדְדוֹת כְּשֶׁמְתַבּוֹדֵד בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ, יֵאמַר,
הַיּוֹם אֲנִי מִתְחִיל לְדַבֵּק כֶּךָ. וַיַּעֲשֶׂה בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה, כִּי
כָּל הַהִמְשָׁכוֹת הוֹלְכִין אַחַר הַהִתְחַלּוֹת. וְאִפְלוּ הַמְּחַקְרִים
אוֹמְרִים שֶׁהַתְּחִלָּה הִיא כְּמוֹ חֲצִי דְבַר שֶׁל כָּל הַמַּעֲשֶׂה.
נִמְצָא מִמָּה נִפְשָׁד יַעֲשֶׂה בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה וַיֵּאמַר כִּנְ"ל. כִּי

ממה נפשך אם היה מקדם טוב, עכשו יהיה טוב יותר,
ואם חס ושלום מקדם לא היה טוב, בודאי צריך ומכרח
לעשות התחלה חדשה:

תלח

ג פעם אחת היה מדבר עמנו, והיה מרבה לדבר אז
מענין מעלת ההתבודדות, והיה מפליג מאוד
בשבח מעלת גדלת הנהגה זו. ואמר שאי אפשר לצוות
לאנשים שינהגו הנהגה זו כיוצא שעה אחת ביום, כי אי
אפשר להכביד עליהם יותר. אבל באמת היו צריכים
שיהיה להם כל היום התבודדות. ודבר אז מאוד בענין זה,
וכמה שיחות נאות ויפות נשמע אז מפיו הקדוש מענין
מעלת ההתבודדות העולה על הכל. ואמר, הלא יכולים
ללחש על קני שרפה שקורין "ביקס" [רובה] שלא תהיה
מורה ["מען קאן פארשפרעכן א ביקס זי זאל גיט שיסן"].
כי הדבור יש לו כח גדול, והבן היטב. והיה מאריך בשיחה
זו כל היום, אשרי שיאחז בזה:

תלט

ד בראש השנה האחרון באומין היה אצלו נכדו החכם
כמר ישראל בן חתנו הנגיד מורנו הרב
יצחק אייזיק מקרימינימ'שאק. ונכדו היה עדין נער קטן בן

ש'לש או ארבע שנים, ורפנו וזכרוננו לברכה היה כבוד עליו החולאת שלו כי היה סמוך להסתלקותו. ענה ואמר לנכדו הנ"ל ישראל התפלל עלי להשם יתברך שאשוב לבריאותי. השיב תן לי הזייגיריל [שעון] שלך ואתפלל עליך. ענה רפנו וזכרוננו לברכה הראיתם שכבר הוא "גוטער יוד" [פנוי לאדמו"ר] כי מצוה שאתן לו חפץ בשביל שיתפלל, ונתן לו. ולקח הנער הזייגיריל והלך לו ואמר בזה הלשון: ("גאט גאט לאו דער זיידע זיין גיזוגר") [ה' ה' הנח שהספא יהיה פריא], והתחילו לשחק העומדים שם. ענה רפנו וזכרוננו לברכה ואמר כך צריכין לבקש מהשם יתברך, וכי איך מתפללין להשם יתברך בענין אחר. כלומר שפך עקר התפלה להשם יתברך בפשיטות גמור פתינוק לפני אביו, כאשר ידבר איש אל רעהו:

תמו

ה אמר אפילו בשאין יכולין לדבר בהתבודדות רק תבת רבוננו של עולם גם כן טוב מאד. אמר שיכולין להפיר באחר אם יש לו התבודדות:

תמא

ו לאחד צוה רפנו וזכרוננו לברכה שיהיה לו התבודדות פעם אחת ביום ופעם אחת בלילה.

פַּעַם אַחַת שָׁאַל רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה לְאִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי
אִם הוּא רָגִיל לְהִיּוֹת גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ שְׁקוֹרִין
"קִרְעֵכֶצִין" בְּשַׁעַת הַתְּבוּדָדוֹת, וְהַשִּׁיב לוֹ אִין [בן]. וְשָׁאַל
אוֹתוֹ עוֹד אִם הוּא גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ מֵעַמְּק הַלֵּב, עֵנָה וְאָמַר לוֹ
רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, כְּשֵׁאֲנִי עוֹשֶׂה גְּנִיחָה וְאַנְחָה אֲזִי אִם אֲנִי
אוֹחֶז יָדַי עַל הַשְּׁלָחַן אוֹ בְּשַׁעַת הָאַנְחָה, אֲזִי אִי אֶפְשֶׁר לִי
אַחֲרֵיכֶךָ לְהָרִים וְלִטֹּל אֶת יָדַי מֵעַל הַשְּׁלָחַן, וְצָרִיד אֲנִי
לְהִמָּתִין אִיזָה שְׁעָה עַד שְׁחֹזֵר בִּי בַחֲיוּ.

פַּעַם אַחַת אָחֹז רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה אֶת הָרַב רַבִּי שְׁמוּאֵל
אִיוִּזִיק כְּנֶגֶד לְבוֹ וְאָמַר לוֹ, בְּשִׁבִיל מַעַט דָּם כְּזֶה,
הֵינִי שׁוֹפֵחַ לֵל הַלֵּב תֹּאבֵד אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא
(ובלשון אשכנזי: "איבער אביסעלע בלוט זאלסטו אן ווערין דיא וועלט אין
יענע וועלט, קרעכטן זי אויס") הִנֵּה רָגִיל לְהִתְאַנֵּחַ הַרְבֵּה עַד
שֶׁתִּפְטֹר אוֹתוֹ וְתִכְנִיעַ הָרַע שָׁבוּ, וְתִזְכֶּה לְבַחֲיוֹת (תהלים
ק"ט): "וּלְבִי חָלַל בְּקִרְבִּי".

פַּעַם אַחַת דִּבֵּר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה עִם רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף
מֵעֵינֵן עֲבוֹדַת ה' כְּדַרְבּוֹ תָּמִיד, וְסִפֵּר לוֹ מִשָּׁל
לְמַלְךְ שֶׁשָּׁלַח אֶת בָּנוּ לְמַרְחָקִים לְלַמֵּד חֻכְמוֹת. אַחֲרֵיכֶךָ
בָּא הַבֵּן לְבֵית הַמְּלָךְ מְלַמֵּד בְּכָל הַחֻכְמוֹת כְּרֵאוּי. פַּעַם
אַחַת צִוָּה הַמְּלָךְ עַל הַבֵּן לִקַּח אִיזָה אֶבֶן גְּדוֹל מְאֹד כְּמוֹ
אֶבֶן הַרְחִים, וְלִטֹּל וְלִשֹּׂא אוֹתוֹ עַל עֲלוֹת בֵּיתוֹ. וּמִסְתַּמָּא

לא היה יכול הבן הנ"ל לשא ולרום את האבן כי היה אבן גדול וכבד מאד. ונצטער הבן מאד על שאי אפשר לו למלא את רצון אביו המלך, עד שגלה לו המלך דעתו אחר כך ואמר לו היעלה על דעתך שאני אצוה עליך דבר כבד כזה, לקחת את האבן כמו שהוא ולשא ולרום אותו, התוכל לעשות דבר זה על-פי חכמתך הגדולה. אך אין בונתי לזה כלל, רק בונתי היה שתקח פטיש חזק ותכה ותפוצץ את האבן לחתיכות קטנות, ובוה תוכל להעלות אותו על העליה. כמו בן השם יתברך צוה עלינו שגשוא לכבנו אל פנים אל אל בשמים, ולכבנו הוא לב האבן. והוא אבן גדול וכבד מאד ואי אפשר להרים אותו להשם יתברך בשום אופן, רק על-ידי שנקח פטיש ונשבר ונפוצץ את לב האבן ואז נוכל להרים אותו. והפטיש הוא הדבור, עד פאן המושל והבן.

פעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה שצריכין לעסק הרבה באמירת תהלים ותחנונות ובקשות והתבודדות וכו'. ושאל אותו הרב רבי יודל זכרוננו לברכה איך לוקחין לב (רצונו לומר איך זוכין שיהיו הדבורים בהתעוררות הלב). השיב לו רבנו זכרוננו לברכה, תאמרו לי אצל איזה צדיק קבלתם התעוררות הלב, העקר הוא האמירה בפה. רצונו לומר להרבות בדבורים של תחנונות ובקשות בפה, והתעוררות הלב בא ממילא:

תמב

וְלְאַחַד מִגְדוּלֵי מְקַרְבֵּיו זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה צוּה לֹא בְיָמֵי
 נְעוּרָיו שֶׁל הַמְקַרֵּב הַנִּזְכָּר שֶׁבִשְׁעַת הַתְּבוּדוֹת
 יְדַבֵּר הַרְפָּה בְּפִרְטוּיֹת עִם כָּל אֲבְרֵי גּוֹפוֹ וְיִסְבִּיר לָהֶם שֶׁכָּל
 תְּאוֹנוֹת הַגּוּף הֵבֵל. כִּי הָא סוּף כָּל אָדָם לָמוּת, וְהַגּוּף
 לְקַבְרוֹת יוֹבֵל וְכָל הָאֲבָרִים יִבְלוּ וְיִתְרַקְבוּ וְכוּ' וְעוֹד דְּבוּרִים
 כִּיּוֹצֵא בְּאֵלֹה. וְהַתְּנַהֵג כִּד אֵיזָה זְמַן. וְאַחַר כֵּן סֵפֶר עִם
 רַבְּנוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְהַתְּנַצֵּל לְפָנָיו בְּאֲשֶׁר שֶׁהַגּוּף אֵינוֹ
 שׁוֹמֵעַ וּמְרַגֵּשׁ כְּלָל כָּל דְּבָרָיו וְטַעְנוֹתָיו עִמוֹ. אָמַר לֹא רַבְּנוֹ
 זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה הַתְּחִיב בְּעֵינָיו זֶה, וְאֵל תְּרַפֶּה יְדָד מְזִיחַ,
 וְתִרְאֶה אַחֲרֵיכֶם מַה שִׁיְהִי מִהַדְּבוּרִים הַלְלוּ.

וְשָׁמַע לַעֲצוֹתוֹ וְקִיַּם דְּבָרָיו עַד שֶׁזָּכָה אַחֲרֵיכֶם שֶׁכָּל אֵיבֵר
 וְאֵיבֵר שֶׁדָּבַר עִמוֹ בְּפִרְטוּיֹת נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי דְבָרָיו
 כָּל־כֵּן, עַד שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ הַחַיּוֹת מִמֶּשׁ וְנִשְׂאָר בְּלֹא כַח
 וְהַרְגֵּשָׁה כְּלָל. וְזֶה רָאָה בְּחֹשׁ בְּאֵיבָרִים הַחַיּוֹנִים כְּגוֹן
 אֲצַבְעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו וְכוּצֵא בְּזֶה, עַד שֶׁאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים
 שֶׁהַחַיּוֹת תְּלוּי בָּהֶם כְּגוֹן הַלֵּב וְכוּצֵא הִיָּה צְרִיד לְצַמְצָם
 דְּבָרָיו מְאֹד בְּכָדֵי שֶׁלֹּא תֵצֵא מִמֶּנּוּ הַחַיּוֹת מִמֶּשׁ רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן. וְשָׁמַעְתִּי שֶׁפֶּעַם אַחַת דְּבַר הָאִישׁ הַנִּזְכָּר עִם
 הַמְקַרְבִּים אֵלָיו מַעֲנִין אֵיךְ שֶׁעוֹלָם הָיָה אֵינוֹ כְּלוּם וְזֶה
 הוּא הַתְּכִלִּית מִכָּל עֵינָיו הַגּוּף וְכוּ' כִּנֵּן לְכַתּוּב דְּבָרָיו

נתעלה והתחיל לגוע (ובלשון אשכנזי שנשא חלשות), וביגיעות גדולות עד ששב ונתעורר בו חיותו. ואמר אז שזכה על ידי קדשת רבנו וזכרנו לברכה למדרגה כזו אשר בכל עת שמוזכר עצמו היטב מיראת הענש והסוף והתכלית של כל עניני העולם הזה, אזי מרגישים כל איבריו אפלו אצבע הקטן שברגליו ממש כמו ששוכבין כבר בקבר ומרקיבין כו עד שצריך התחזקות גדול להחזיק חיותו בקרבו, שלא תצא נפשו ממש רחמנא לצלן:

תמו

ח וְשִׂמְעֵתִי בְּשֵׁם רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂאֵמֵר גַּם לְכַמָּה אֲנָשִׁים אַחֲרַיִם, מַחֲמַת שְׁהַגּוּף שְׁלַכְּכֶם עַב מְאֹד וְעוֹ וְחֹזֵק וְכו' עַל־כֵּן דַּאֲרַפֵּט אֵיהֵר אֵיהֶם אִסְאֲד אֵן דּוֹלְעֵן [צְרִיכִים אַתֶּם לְהַלְעִיט אוֹתוֹ] עִם דְּבוּרִים קְדוּשִׁים מֵעֲנִין הַתְּכַלִּית וְכַנ"ל. וּמִמִּילָא מוּבָן כִּי צְרִיכִין לְדַבֵּר עִם עַצְמוֹ גַּם־כֵּן דְּבוּרִים הַרְבֵּה מֵעֲנִין הַתְּחִיבִית לְחֹזֵק אֵת נַפְשׁוֹ, בְּכַדִּי שְׁלֵא יִרְפוּ יָדָיו לְגַמְרֵי חֵם וְשְׁלוֹם. וְכַמּוּבָא בְּהַשִּׁירִים וְהַחֲרוּזִים שֶׁל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וּבְמִקּוֹמוֹת הַרְבֵּה מְדַבְּרִיו זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. וְכַמּוֹ שְׂאֵנוּ אוֹמְרִין בְּכָל יוֹם בְּפִקֵּר מָה אָנוּ מָה חַיֵּינוּ וְכו' לְבַד הַנְּשֻׁמָּה וְכו' אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמָּד וְכו' אֲשִׁרֵינוּ וְכו' וְכַמּוּבָא בְּדַבְּרֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימֵן קב"ה עֵין שֵׁם:

עבודת השם

תמד

א פֶּעַם אַחַת דִּבֵּר עִמּוֹ, וְהָיָה רְצוֹנוֹ קִצְתָּ לַעֲשׂוֹת אוֹתִי
 אב־בֵּית־דִּין בְּאִיזָה קִהְלָה. וְשִׂאֲלֹתַי אוֹתוֹ כִּי יֵשׁ
 לִי מָרָה שְׁחוֹרָה וְחֲשָׁשׁוֹת רַבּוֹת בְּעֵינַי הוֹרְאוֹת אֶסוּר וְהִתַּר
 וְאֲנִי מִתְיָרָא וּמִתְפַּחַד מֵעֵינַי הַהוֹרְאָה מְאֹד. הַשִּׁיב לִי מָה
 לַחֲשֹׁשׁ וְלְדָאָג, מֵאַחַר שֵׁישׁ לָךְ עַל מִי לְסַמְךָ שׁוֹב אֵין
 אַתָּה מִתְיָרָא כָּלֵל. פְּרוֹשׁ מֵאַחַר שֵׁישׁ דְּעָה שְׂמִיכָשִׁיר וְאַתָּה
 סוֹמֵךְ עַל אוֹתָהּ דְּעָה אֵין לְהִתְיָרָא עוֹד כָּלֵל (אָמַר הַמַּעֲטִיק
 זֶה פְּשוּט, שֶׁעַל דְּעָה שְׂאִינָה מִסְכָּמַת לְהִלְכָה, בְּוֹדָאֵי אֵין לְסַמְךָ. רַק רְצוֹנוֹ
 לֹאמַר, שְׂלֵא לַחֲשֹׁשׁ חֲשָׁשׁוֹת יִתְרוֹת בְּעֵינַי זֶה):

תמה

ב כַּמָּה אַנְשִׁים שְׂבָאוּ לְפָנָיו, שֶׁהָיוּ חוֹלִים גְּדוֹלִים, וְהוּא
 רָאָה שְׂמִיכְרַחֵן לָמוֹת, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לִבָּם, מָה
 לָכֶם לְדָאָג מִן הַמִּיתָה, הֲלֵא שֵׁם הוּא עוֹלָם נָאָה בְּיוֹתֵר
 מִכָּאן:

תמו

ג פעם אחת עמדנו לפניו ביום ראשון אחר שבת נחמו
 תקס"ט, והוליכו מת לפני חלונות ביתו והיו
 הולכין אחריו ובוכין ומספידין עליו בדרך העולם. ענה
 ואמר ("דער מת קער לאכן"), המת מסתמא שוחק בלבבו על
 שבוכין אחריו. כי בוכין על שנפטר מן העולם, כאלו
 אומרים לו הלא טוב אם היית מאריך עוד ימים בזה
 העולם, וסבלת עוד צרות רבות בזה העולם והייתה לך
 עוד מרירות העולם ("אמער וואלסט נאך פאר שווארצט גיווארן
 אויף דער וועלט"). שאלתי אותו הלא גם שם לא ינוח
 מיסורים, כי לא היה צדיק גדול כל כך שלא יסבל שום
 צער גיהנם וחבוט הקבר, ואם כן גם שם יש לו יסורים.
 השיב על-כל-פנים עתה יהיה הקץ והגמר מהיסורים
 וצערו. כי יסבל מה שיסבל ואחר-כך יזכה למה שפעל
 בזה העולם איזה שכר עולם הבא, על מעשיו הטובים.
 חזרתי ושאלתי אותו הלא יש גלגולים, ואולי יצטרך לו
 להתגלגל עוד פעם אחת בזה העולם, ואם-כן מה פעל
 במה שנפטר עכשו מצרות עולם הזה. השיב אם ירצה
 יוכל להתעקש ולמען שם שאינו רוצה בשום אפן
 להתגלגל ולילך עוד הפעם בזה העולם. שאלתי אותו וכי

יועיל זה מה שלא ירצה להתגלגל. השיב בודאי יועיל אם יתעקש ויטען, עשו עמי מה שתמצו כּאן ועשו עמי הגמור והסוף כּאן כּרצונכם, רק בזה העולם אל אחרז עוד להתגלגל חס ושלום, (ואמר בזה הלשון: "עקט מיט מיר דא"), בודאי יכול לפעל זאת. וכפּלתי ושניתי בדברי עמו וזכרנו לברכה כּמה פעמים אם יועיל זאת ואמר שבודאי יועיל אם יהיה חזק בדעתו לטען כּך.

ולקחתי זאת בדעתי היטב, וקשרתי אותו במחי לזכר זאת היטב היטב, אולי אזכה לזכר זאת בעלמא דאתי לטען כּך לפני הבית דין שלמעלה למען אוכל להנצל מגלגולים. כי איך שיהיה עמי חס ושלום כי איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי, אף על פי כּן על פני טוב יותר מלהתגלגל חס ושלום, ולהיות חס ושלום בספנה גדולה של הכלי העולם הזה חס ושלום. השם יתברך יזכנו מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניו כּרצונו הטוב (אמר המעתיק עין בזהר הקדוש פּרשת משפּטים דף ק"ט:):

באותו העת הנ"ל שעמדנו לפניו ביום הנ"ל, אז צוה עלי לחזור ולומר התורה שאמר בחרף העבר בשבת פּרשת יתרו, לפני חברנו הוּתיק מורנו הרב יצחק סג"ל חתן הרב המגיד מטירהאויצע. הינו התורה המתחלת "יש צדיקים גנוזים" (בלקוטי תנינא סימן ל"ב). וצוה

עלי לחזור ולומר התורה הזאת לפני הנ"ל בעודינו עומדים
לפניו. והכרחתי לעשות כן, ואמרתי כל התורה הזאת
למורנו הרב יצחק הנזכר לעיל ושאר אנשים שעמדו שם,
והכל היה בפניו. אחר-כך ענה ואמר (משלי ד'), סלסלה
ותרוממך, הנמצא כזה עוד אצל השם יתברך איש אשר
יסלסל ויחפש כל כך בהתורה כמוני. ועוד האריך בדברים
נעימים וצחיים, והפליג מאוד בשבח מעלת תורתו הקדושה:

תמוז

ד מושל על ענין שהזהיר להתפלל על צרת חברו
ששמעתי בשם רבי יודל, ששמע מפיו הקדוש
מושל למלך שהרחיק את בנו.

אמר המעתיק שמעתי מפי רבי יצחק דב מפיראוויע
ששמע מפי רבי יודל מושל על ענין הנ"ל וכפי
הנראה שלזה המושל בון המחבר זכרוננו לברכה על-כן
ראיתי להציגו כאן וכך שמעתי:

רבינו זכרוננו לברכה אמר לר' יודל שסגלה לגדלות
שיתפלל על צרת חברו. ושאל אותו רבי יודל
אדרבה לכאורה מזה יתוסף לי גדלות, שאני מתפלל בעד
חברי מסתמא אני חשוב יותר מחברי.

הַשִּׁיב לוֹ רַפְנוּ וּזְכוּנוּ לְבָרְכָה בְּדַרְךְ מִשָּׁל, לְמַלְךְ שְׂפָעַם
עַל בָּנוּ וְהִרְחִיק אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ. אַחֲר־כֵּן הִלְךְ הַבֵּן
וּפַיִם אֶת אָבִיו וְחָזַר וְקָרְבוֹ. אַחַר אֵיזָה זְמַן חָזַר וְחָטָא הַבֵּן
לְפָנֵי אָבִיו, וְחָזַר הַמֶּלֶךְ וּגְרָשׁוּ מִפְּנֵיו, וְחָזַר הַבֵּן וּפָיְסוֹ עוֹד
הַפְּעַם, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהַבֵּן מְלַךְ כְּשִׁחְטָא לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ גָּרָשׁוּ מִפְּנֵיו, וּכְשִׁפִּיִסוֹ חָזַר הַמֶּלֶךְ וְקָרְבוֹ. פְּעַם אַחַת
חָזַר וְחָטָא הַבֵּן מְלַךְ לְפָנֵי אָבִיו, וְכַעַם הַמֶּלֶךְ עָלָיו מְאֹד.
וּנְתִיב הַמֶּלֶךְ מַה יִּהְיֶה הַתְּכֵלִית שְׂאֵנִי אֲגָרְשׁוּ, וְאַחֲר־כֵּן
כְּשִׁילְךְ הַכַּעַם מִמֶּנִּי אֲזִי יָבוֹא וַיִּפִּיֵס אוֹתִי עוֹד, אֵינִי רוֹצֶה
בְּכֶךְ, רַק אֲנִי רוֹצֶה לְגָרְשׁוֹ בְּתַחֲבוּלָה כְּזוֹ שְׁלֵא יוּכַל עוֹד
לָבוֹא לְפָנֵי לְפָיִם אוֹתִי. מַה עֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ, הַעֲמִיד שֶׁר אַחַד
מֵהַשָּׂרִים שְׁלוֹ בֵּינוֹ וּבֵין הַבֵּן מְלַךְ, וְצוּה לְהַשִּׁיר כְּשִׁיבֹא הַבֵּן
מְלַךְ לִילְךְ אֶצְלִי לְרִצּוֹת וּלְפָיִם אוֹתִי, אֲזִי לֹא תִּנִּיחַ אוֹתוֹ
לִילְךְ אֶצְלִי. וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּא הַבֵּן מְלַךְ כַּמָּה פְּעָמִים, וְרִצָּה
לִילְךְ לְפָיִם אֶת אָבִיו, וְלֹא הִנִּיחוֹ הַשִּׁיר כִּי כֵן צוּה עָלָיו
הַמֶּלֶךְ. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.

אַחֲר־כֵּן רָאָה הַשִּׁיר הַנִּלְגָּל הַכְּסוּפִים שֵׁישׁ לְהַבֵּן מְלַךְ
אֶל אָבִיו, וְשֵׁישׁ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוּלִים מְאֹד בְּלִי
שְׁעוֹר מִזֶּה שְׂאֵינִי יְכוּל לָבוֹא לְפָנֵי אָבִיו, אֶפְלוּ לְפִיִּסוֹ.
וּנְתִיב הַשִּׁיר מֵאַחַר שֶׁהוּא מִתְּנַעֵנַע כָּל־כֶּךְ אֶל אָבִיו

מִסְתַּמָּא יֵשׁ לְהַמְלִיךְ גַּם־כֵּן יִסּוּרִים גְּדוּלִים שְׁאִין הֵבֵן יָכוֹל
 לָבוֹא לְפָנָיו. כִּי כִּפֵּי גִדְל בַּח הַחֲשֵׁק שֶׁל הַחוּשֶׁק, כֵּן הוּא
 מְעוֹרֵר חֲשֵׁק גְּדוֹל בְּהַנְחָשֶׁק. וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גְּדוֹל עֲלֵיהֶם
 וְגַם הָיוּ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוּלִים מְזוּה, כִּי אָמַר בְּדַעְתּוֹ כִּי הֲלֹא אֲנִי
 הוּא הַגּוֹרֵם לָזוּה, כִּי אֲנִי הוּא הַמְּסַךְ הַמַּבְדִּיל בֵּינֵיהֶם וְאֲנִי
 גוֹרֵם יִסּוּרִים לְהַמְלִיךְ וּלְהֵבֵן מְלִיךְ. וְנִתְיָשֵׁב הַיֵּשֶׁר בְּדַעְתּוֹ,
 מִסְתַּמָּא בּוֹדֵאי יֵשׁ אִיזוּה תַחֲבוּלָה שְׂיוֹכֵל לְהַתְפִּיִם הֵבֵן מְלִיךְ
 עִם הַמְּלִיךְ, כִּי בּוֹדֵאי לֹא יַעֲשֶׂה הַמְּלִיךְ דְּבַר כּוֹזֵה שְׂיִהְיָה לְבָנוּ
 יִסּוּרִים תָּמִיד שְׁלֹא יוֹכֵל לָבוֹא לְפָנָיו תָּמִיד, וְגַם לְהַמְלִיךְ
 בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ גַּם־כֵּן יִסּוּרִים. עַל־כֵּן נִתְיָשֵׁב זֶה הַיֵּשֶׁר בּוֹדֵאי זֶה
 הַדְּבַר אִינּוֹ תְלוּי אֵלֶּא כִּי שְׁאֲנִי בְּעֶצְמִי אֵלֶּךְ אֵל הַמְּלִיךְ
 לְבַקֵּשׁ בְּעַד הֵבֵן מְלִיךְ שְׂיִמְחַל לוֹ עוֹד וְיִקְרַב אוֹתוֹ לְפָנָיו. וְכִּד
 עֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר, וְהִלְךְ לְהַמְלִיךְ וְסִפֵּר לְהַמְלִיךְ גִּדְל תְּשׁוּקָתוֹ שְׂיֵשׁ
 לְהֵבֵן מְלִיךְ, וּבִקֵּשׁ מִהַמְּלִיךְ שְׂיִמְחַל לוֹ. וְתַכְּף נִתְרַצָּה הַמְּלִיךְ
 וְלָקַח הֵבֵן מְלִיךְ וְהַחֲזִירוֹ לְמִקּוֹמוֹ הָרֵאשׁוֹן.

וְהַנְּמַשֵּׁל מוֹבֵן מִמִּילֵּא, כְּשֵׂיֵשׁ לוֹ לְחַבְרוֹ חֵם וְשְׁלוֹם אִיזוּה
 יִסּוּרִים הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת צְרִיךְ כִּי־אִם
 לֹא־מֵר שְׂזוֹאת בּוֹדֵאי עַל יָדֵי, עַל יָדֵי עוֹנֹנוֹתֵי, וְאֲנִי הוּא הַמְּסַךְ
 הַמַּבְדִּיל בֵּין הַמְּלִיךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּבֵין
 הָעוֹלָם. כִּי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵה תָּמִיד לְהַשְׁפִּיעַ כָּל טוֹב
 לְבָנָיו, אִךְ אֲנִי הֵינּוּ עוֹנֵנוֹתֵי, הֵם הַמְּסַךְ הַמַּבְדִּיל לָזוּה. וְהַעֲקָר

העצה לזה שאני בעצמי אבקש להמליך בעד חברי, ובדאי לא יהיה לו גדלות, כי עקר הגדלות מה שאחד מתנאה על חברו היא שיש לו מעלה יתרה מה שאין בחברו, אבל כשיחשב מה שאין בחברו המעלה זו הן בגשמיות הן ברוחניות היא רק מחמת שאני המסד המבדיל בינו ובין הקדוש־ברוך־הוא שרוצה להשפיע תמיד כל טובו, בודאי לא יהיה לו גדלות, אדרבא על־ידי־זה ישבר גאותו ויזכה לענוה באמת.

עוד שמעתי מהאיש הנ"ל ששמע בשם רבנו הקדוש שספר משל לענין מה שצריכין לדבר עם אנשים ביראת שמים וזהו:

פעם אחד היה גביר גדול שהיו לו כמה אלפים ורכבות. עשה העשיר הנ"ל פקדה ואמר, כל מי שצריך ללוות מעות יבוא אצלו והוא ילוהו. מסתמא היו על זה בעלגים [קופצים] הרבה, ובאו אצלו אנשים הרבה ולוו אצלו מעות. והגביר הנ"ל היה אצלו פנקס על כל הנ"ל. פעם אחת לקח הפנקס בידו והתחיל לענין בו, וראה שהוציא הרבה מעות מאד על עסק ההלוואות ואין איש שם על לב שיבוא להחזיר ולפרע לו מה שלוה ממנו. מסתמא חרה לו על זה, והיה לו לעגמת נפש.

בַּתּוֹךְ הַלְוִיִּים הַנִּזְכָּר הָיָה אִישׁ אֶחָד שְׁלֹוה גַּם־כֵּן אֵצֶל
 הַגָּבִיר, וְאֵבֶד וְהַפְסִיד הַמְּעוֹת בְּאִיזָה מִשְׁאֵוֹמְתָן עַד
 שְׁלֹא הָיָה לוֹ מָמָה לְפָרַע חוּבוֹ וְהָיוּ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְזִוָּה.
 הֵינּוּ שְׁהֵאִישׁ הַנִּזְכָּר הָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְזִוָּה שְׁאִין לוֹ
 לְפָרַע חוּבוֹ. וְהֵתִישַׁב הָאִישׁ הַנִּזְכָּר בְּדַעְתּוֹ, שְׁעַל־כָּל־פָּנִים
 צָרִיךְ לְהִתְרַאוֹת פָּנִים עִם הַגָּבִיר וְלִסְפֹּר לוֹ כָּל לְבוֹ, בְּאִשֶּׁר
 שְׁהוּא אָנוּס בְּדַבָּר וְכוּ'. וְכֹא אֵצֶל הַגָּבִיר וְהִתְחִיל לִסְפֹּר
 לְפָנָיו לְבוֹ בְּאִשֶּׁר שְׁאִיךְ שְׁקִבֵּל אֵצֶלוֹ מְעוֹת בְּהִלּוּאָה וְהִגִּיעַ
 זְמַן פְּרַעוֹן וְאִין לוֹ מָמָה לְשַׁלֵּם כִּי הַפְסִיד הַמְּעוֹת, וְאִינוֹ יוֹדַע
 כָּלֵל לְשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשׁוֹ מִה לַעֲשׂוֹת כֵּזֶה. וְעָנָה הַגָּבִיר וְאָמַר
 לוֹ מָה אִכְפַּת לִי הַמְּעוֹת הַמִּגִּיעַ אֵצֶלְךָ, כִּי מִה נִחְשַׁב אֵצֶלִי
 סֵךְ קָטָן כֵּזֶה שְׁאַתָּה חַיֵּב לִי כְּשֶׁתִּסְלַק אוֹ לְהַפְּדֵנִי נֶגֶד סֵךְ
 הַכּוֹלֵל מִהֵהִלּוּאוֹת אֲשֶׁר עוֹלָה לְאַלְפִים וְלָרֶבֶבּוֹת. עַל־כֵּן
 רְצוֹנִי שְׁתִּלַּךְ אֵצֶל כָּל הַלְוִיִּים שְׁלִי וְתִתְּבַע אוֹתָם, וְתִזְכֹּר
 אוֹתָם שְׁהֵם חַיִּבִים לִי כָּל כֶּךָ מְעוֹת, וְלָמָּה אִין מְסַלְּקִים לִי.
 וְאָפְלוּ אִם לֹא יִפְרַעוּ וְיִסְלְקוּ אֶת הַכֵּל רַק כָּל אֶחָד יִתֵּן
 וְיִסְלַק מְעַט מִחוּבוֹ, גַּם־כֵּן יַעֲלֶה אֶלְפִים פְּעָמִים כְּמוֹ סֵךְ כָּל
 הַחוּב וְהִלּוּאָה שְׁלָךְ. וְהִנְמִשֵּׁל מוֹכֵן מִמִּילָא וְהִבֵּן. (אָמַר הַמְּעַתִּיק
 שְׁמַעְתִּי אַחֲרֵיכֶם שֵׁישׁ אֹמְרִים שְׁזֶה הַמְּשַׁל הוּא מִדְּכָרֵי הָרֵב יִצְחָק זְכוּרָנוֹ
 לְכַרְכָּה חֲתָן הַמַּגִּיד מִפְּיֵהוּאוֹיִצְעֵ).

עוד ששמעתי מהא"ש הנ"ל. שפעם אחת דבר רבי גרשון
 מטוירדהאוויוצע עם רבנו זכרוננו לברכה וקבל לפניו
 מאד על אשר צר לו בעבודת השם. ענה רבנו זכרוננו
 לברכה ואמר אתה עשה טוב ועסק בעבודתו באמת
 וכשתעסק ותתמיד בעבודתו יתברך אזי הטוב ישאר והרע
 ממילא יתפטר ("דוא טוא אין יודישקייט, גיטס וועט פלייבן און
 שלעכטץ וועט ממילא אראפ פאלן"):

תמוח

ה ששמעתי בשמו מהרב דפה ברסקלב, שפעם אחת היה
 בדרך והתפלל שחרית ונפל על פניו על ימינו
 בנהוג עכשו. ובא אליו רב סעדיה גאון ואמר לו שגם
 בשחרית צריכין לפל על שמאל:

תמוט

ו אמר לאחד על מה שספר לפניו שהיה מרגל בעברות
 גדולות, עד שפמעט לא היה ביד עצמו למנע
 עצמו מלעשותם. השיב לו שיש בחינת התקשרות לקשר
 ולחבר עצמו יחד בהתקשרות חזק, ועל ידיה יכולין
 להתגבר ולהנצל. ולא באר הענין. ואף על פי כן אפשר
 להבין הענין קצת והיא עצה נפלאה (וען פלקטי הלכות הלכות
 ראש חדש הלכה ו')

תנ

ז תקס"א אחר שבועות בסמוך ספר זאת: מעשה, אחד
 מאנשי-שלוֹמנו היה הולך כִּמָּה שָׁנִים עִם
 מַחֲשֶׁבֶה שֶׁל עוֹלָם הָבָא, וְהָיָה רוֹצֵה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה וְלֹא
 אֶסְתַּיְעָא מִלְתָּא. וְכִי יָדַע מִזֶּה כִּי מִי הוּא נְבוִיא שְׂיִדַּע
 מַחֲשֶׁבְתוֹ. וְהוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִם מַחֲשֶׁבֶה זֶה כִּמָּה שָׁנִים.
 בְּשָׁבוּעוֹת הַזֶּה, וְהוּא הָיָה בְּכָאן עַל שָׁבוּעוֹת, וְאִזִּי בְּשָׁבוּעוֹת
 חָלַם לוֹ שֶׁפָּאוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים וְהָיָה נִרְאֶה שְׂאֵחַד הוּא עֶקֶר
 וְהַשְּׁנִי אִינוֹ עֶקֶר, רַק מִחֲמַת הָאֵחָד הָעֶקֶר כָּא הוּא גַם בֵּן.
 וְשָׂאֲלָתִי לָהֶם מַה הֵם עוֹשִׂין כָּאן, הֲשִׁיב לִי אוֹתוֹ הָעֶקֶר
 הַנַּ"ל שְׂאוֹתוֹ הָאִישׁ מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמנו הַכְּרִיחַ אוֹתוֹ שְׂיִשְׁבַּע
 בְּסִפְר־תּוֹרָה בְּזִרְעַ עַל־זֶה שְׂיָבֹא לְכָאן, וְנִשְׁבַּע לוֹ וְסִפֵּר לִי
 אוֹתוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל שָׁבָא עִכְשָׁו אֶת הַמַּחֲשֶׁבֶה שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּה
 הָאִישׁ מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמנו הַנַּ"ל. אַחֲר־כֵּן כְּשָׁבָא אֶצְלֵי הָאִישׁ
 מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמנו הַנַּ"ל לְקַבֵּל רְשׁוֹת קֹדֶם נִסְיַעְתּוֹ כְּנֶהוּג.
 אָמַרְתִּי לוֹ אֶת הַמַּחֲשֶׁבֶה שֶׁלּוֹ שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּה כְּנַ"ל, וְכִלְתָּהּ
 נִפְשׁוֹ מְאֹד וְנִתְמַלֵּא שְׂמֵחָה עַל שְׁכּוֹנֵתִי מַחֲשֶׁבְתוֹ:

תנא

ח מצאתי כתב־יד החברים, אמר שטוב יותר לספר עם
 חברי מעניני עבודת הבורא, כי כמו שיין

מגביה את הלב כמו שכתוב (משלי ל"א): "תנו שכר לאובד ויין למרי נפש", כך הדברים שמשפר עם חברו מגביה לבו של אדם, כמו שכתוב (שם י"ב): "דאגה בלב איש ישחנה", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (יומא עה.) "ישחנה לאחרים". וכמו פשוטה מעט יין מגביה לבו, וכששוחה יין הרבה נעשה שכור ומנח על משכבו. כך הדברים שמשפרים, אם יש בהם על-כל-פנים קצת אמת, אף-על-פי שיש בו צביעות וגדלות אף-על-פי-כן הוא מגביה את לבו, אבל פשאיין בהדברים שום אמת אלא מלא צביעות וגדלות, וכשהולך מאתו עושה כל העברות והתאוות, הדברים האלה אינם מגביה את הלב. כמו היין כששוחהו הרבה פנ"ל:

תנב

ט **אמר** השם יתברך טוב תמיד ("גאט אזי תמיד גוט"):

תנג

י **אמר** האט וויא זעהט מיד, קען גימאלט זיין למ"ר שע"ו ב"ש (אמר המעתיק: רצה לומר שהיה מתירא וחושש שלא יבוא למכשול פנה שאין בו שום צד תאוה והנאה אבל לא חס ושלום שבא לידי כך).

אמר, כמו שאתם רואים אותי רצוני לומר שפודאי אתם מחזיקים אותי לצדיק גמור, אף-על-פי-כן אם הייתי

עובר חס ושלום עברה גדולה ביותר, אף-על-פי-כן לא
 היתה העברה משלכת אותי כלל רק הייתי אחר העברה
 איש כשר כמו קדם, רק אחר-כך הייתי עושה תשובה
 ("האט וויא איר זעהט מיך איך זאל חס ושלום עובר זיין דיא גרעסטע
 עברה, וואלט דאס מיך גאר ניט אראפ גיזוארפן, איך וואלט נאך דעם
 גיווען אזוי איין ערליכער יוד וויא פרי, דער נאך וואלט איך תשובה
 גיטאן"):

תנד

יא אַמַר עוֹד יִהְיֶה זְמַן שְׁמִי שִׁיְהִיָּה אִישׁ כְּשֵׁר פְּשׁוּט, יִהְיֶה
 חֲדוּשׁ גָּדוֹל כְּמוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב:

תנה

יב בַּעֲנִין הַמְּפָרְסִים שֶׁל שָׁקֵר שְׁנִמְצָאִים עִבְשׁוּ, שְׁלִפְעָמִים
 נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם פּוֹעֲלִים אִיזָה דְבָר, כְּגוֹן
 כְּשֶׁבָאִים אֲצֵלֶם בְּשִׁבּוּל בָּנִים וְכִיּוֹצֵא, וְאַחֲר־כֵּךְ נִפְקֵד אוֹתוֹ
 הָאָדָם בְּבָנִים וְנִתְמַלֵּא מִשְׂאֵלָתוֹ אִזִּי הֵם תּוֹלִים בְּעֵצְמָם
 שֶׁהֵם פָּעְלוּ זֹאת. אַמַּר מִזְּשָׁל כְּמוֹ שְׁאָדָם אֶחָד הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
 וּפָנַע בְּזָאב וְהָיָה מִתִּירָא מִפָּנּוּ, וְהוֹשִׁיט מִקְלוֹ וְעֹשֶׂה עִם
 מִקְלוֹ בְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשִׁין עִם קִנֵּי שְׂרָפָה שְׁקוֹרִין "בִּיקָם", כְּאֵלוֹ
 הוּא רוֹצֵה לִירוֹת אֶת הַזָּאב עִם מִקְלוֹ כִּדִּי שִׁיתִירָא הַזָּאב

ממנו. בתוך כך היה מורה אחד עם קני שרפה באמת והרג את הזאב ונדמה לזה שהושיט מקלו שהוא הרגו, והוא אינו יודע שנהרג הזאב על-ידי זה שהושיט קני שרפה באמת, כי בודאי אינם יכולים להרג את הזאב במקל.

כך הוא ממש ענין הנ"ל. כי יש צדיקים אמתיים בעולם בכל דור ודור שהם פועלים הכל בתפלתם וכל הפקדות לטובה, וכל הדברים שבעולם הכל על ידם. ואלו המפרסמים של שקר נדמה להם שהם פעלו זאת, והוא ממש כמו זה שאומר שהרג את הזאב עם מקלו כנ"ל, כי באמת הכל רק על-ידי צדיקים אמתיים כי הם פועלים הכל וכו':

תנו

יג שנת תקס"ט בין המצרים נסעה בתו מרים לארץ ישראל והיה מה דהיה, וספר חלום שבא אחד ושאל אותו על חדשות אם שמע. השיב לו שמכיל נוסע לארץ ישראל. אמר לו מה זה חדשות כי כבר נשמע זאת. והתחיל לברך את בתו שתעבר בשלום לארץ ישראל שתעבר הים בשלום ותבוא בשלום לארץ ישראל. וברך אותה בברכות הרבה ואמר לו שזה שהודיעו הוא גם כן מרמז על זה כי מיכל ראשיתבות כ"י מ'לאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך (תהלים צ"א):

תנו

יד אַחַד אָמַר שְׁמַה שְׁחַלֵּם לוֹ שֶׁנִּפְלוּ שְׁנֵי מַרְמוֹ עַל
 חֲכָמוֹת שְׁלוֹ שְׁיִתְפַּטְלוּ, וְאֲנִי אָמַרְתִּי לוֹ אֲדַרְבֵּא
 הַשְּׂמוֹת שְׁלֶךְ יִתְפַּטֵּל. כִּי שֵׁן הַסֵּלַע תִּרְגַּמוֹ חוֹק וְכוּ' (אָמַר
 הַמַּעֲתִיק עֵץ מִדְּרֵשׁ רַבָּה בְּמִדְבַר פְּרָשָׁה ג' אֵין שֵׁן אֵלָא לְשׁוֹן חוֹק וְכוּ'. רַצוֹנוֹ
 לומר בְּדֶרֶךְ צְחוֹת וְהַלְצָה כִּי בְּמִדְיַנְתָּנוּ קוֹרְאִין לְאִישׁ שׁוֹטֵה חוֹק):

תנח

טו אָמַר מִי שֶׁבָּקִי בַּזֵּהר הַקְדוֹשׁ כָּל דְּבָרֵי הַזֵּהר הֵם אַחַד.
 הֵינוּ לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע. לְהַמְשִׁיךְ מִשַּׁח רַבּוֹת קְדוּשָׁא,
 וּלְקַיֵּשׁ הָעוֹלָמוֹת. וּלְפַעֲמִים מִחִבֵּר שְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוּ, וּלְפַעֲמִים
 שְׁנֵי דְבָרִים אַחֲרֵים כְּפִי הָעֵנִין. וַיֵּשׁ כַּמָּה דְבָרִים שֶׁהָיוּ לָהֶם
 בְּקַבְּלָה אִישׁ מִפִּי אִישׁ. כִּי כָּל דְּבָרֵי הַקַּבְּלָה הֵם בְּקַבְּלָה אִישׁ
 מִפִּי אִישׁ עַד מִשָּׁה רַבְּנוּ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם. גַּם הָיָה לָהֶם סְפָרִים
 סְפָרָא דְּרַב הַמְּנוּנָא וְכוּ'. גַּם יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה דְבָרִים שֶׁגָּלוּ
 הֵם.

גַּם כָּל הָעֵנִינִים הַמְּבֹאָרִים בַּזֵּהר הַקְדוֹשׁ בְּמִסְפָּר בְּמִנְיָן בְּגוֹן
 בְּעֵינֵי הַהִיכָלוֹת וְכִיּוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר בַּזֵּהר שֵׁישׁ כָּךְ וְכָךְ
 פְּתוּחִים וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בַּזֵּהר בְּמִסְפָּר בְּמִנְיָן
 וּמְדַקְדָּק בְּמִנְיָן בְּדַקְדוּק גְּדוֹל, בְּגוֹן כָּךְ וְכָךְ אֲלֵפִים וְשִׁבְעִים

וְאַרְבַּע וְכַיּוֹצֵא, כֹּל זֶה הָיָה עַל־פִּי שְׁמוֹת שֶׁהָיָה קִבְלָה בְּיָדָם שֶׁהָיוּ לָהֶם כְּלָלִים וְלִמּוּד יָדוּעַ עַל זֶה, כְּגוֹן שֵׁם שֶׁל מ"ב וְכוּ'. וְכֹל אֵלֹו הַמְּסַפְּרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּזִהָר הֵם כְּפִי אוֹתוֹ הַבְּחִינָה שֶׁל אוֹתוֹ הָעֵנִין שֶׁהָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהוּא עַל־פִּי שֵׁם זֶה, אוֹ עַל־פִּי כְּלָלִיּוֹת שֶׁלפְּעֻמִּים נִכְלָלִין וְנִצְטָרְפִין הַשְּׁמוֹת אֵלֹו בְּאֵלֹו, וְעַל־פִּי מִסְפָּר הַשְּׁמוֹת וְכִלְלוֹתָן הֵם הַמְּסַפְּרִים הַנִּלְוִי:

תנט

טו **מִכְבָּר** אָמַר לְפַעֲמִים יוֹצֵא חוֹלֵאת חַס וְשְׁלוֹם בְּעוֹלָם וְאֵזוֹי הוֹלֵכֶת וּמִתְפַּשְׁטֶת מֵאֶחָד לְחֵבְרוֹ שְׁקוֹרִין "אוֹנֶטֶר גֶּאֱנֶג". וַיֵּשׁ חֲלוֹק בְּעֵנִין זֶה, כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁמְגִיעַ לוֹ הַחוֹלֵאת מִן הַשְּׁמוֹת אֵלָיו בְּעֵצְמוֹ, וַיֵּשׁ אֶחָד שֶׁאֵין מְגִיעַ לוֹ הַחוֹלֵאת בְּעֵצְמוֹ, רַק שֶׁהוּא מְקַבֵּל חַס וְשְׁלוֹם הַחוֹלֵאת מִחֵבְרוֹ. וַיֵּשׁ חֲלוֹק בִּינֵיהֶם, כִּי זֶה שֶׁשׁוֹלְחִין לוֹ בְּעֵצְמוֹ הַחוֹלֵאת יֵשׁ לוֹ זֹאת הַחוֹלֵאת עִם כָּל הַסִּמְנִים וְהַדְּקֻדָּקִים שֶׁל הַחוֹלֵאת הַזֹּאת. כִּי יֵשׁ כְּמָה סִמְנִים לְכֹל מִין חוֹלֵאת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כְּגוֹן הַחוֹלֵאת שְׁקוֹרִין "קֵאטֶער" [נִזְלֶת] הָעֵקֶר הַחוֹלֵאת הוּא כְּאֵב הָרֵאשׁ, אֲבָל יֵשׁ עוֹד סִמְנִים דִּהְיוּ חֲבוּדֵי הַחֹטֵם וְעַמִּישׁוֹת וְעוֹד כְּמָה סִמְנִים, וְכֹל סִמְן וְסִמְן שֶׁל הַחוֹלֵאת הוּא גַם־כֵּן חוֹלֵאת בְּפִנֵי עֵצְמוֹ, וְמִי שֶׁנִּשְׁלַח אֵלָיו בְּעֵצְמוֹ הַחוֹלֵאת, הֵינּוּ שֶׁהוּא מִן הָאֲנָשִׁים שֶׁאֲצֵלָם

התחילה החולאת מעצמם ולא קבלו מחבריהם, אלו האנשים יש להם החולאת בשלמות עם כל הדקדוקים והסימנים הנ"ל, אבל אלו האנשים שמקבלין החולאת מחבריהם אין להם כל החולאת עם כל הסימנים ועוד דבר מענין זה:

תס

יז **בהעברה בעלמא** ראיתי בכתביו מי שאין לו גבורות אנשים יאמר שירי השירים משלי קהלת, כי הם בחינת תלת טפין כמובא בתקונים (תקון י"ג כט): עין שם:

תסא

יח **אמר** מלך גדול מנביא על פי מצוות התורה (עין הוריות יג):

תסב

יט **אמר** פעם אחת, אתמול היה אצלי התוהו [מושל תורפי] בחלום, וקבל לפני מאד על הנלחמים בו. והיה לי רחמנות גדול עליו. ובאמת הוא רחמנות עליו כי הוא נקרא עדין בשמו הראשון ישמעאל כי כלם אין ידוע מי הם כי נתבלבלו, והוא עדין יש לו שמו הראשון. ונתתי לו עצה והיו נראין הדברים שגם הוא יודע העצה, אך הוא עושה עצמו כלא ידע. גם פעם אחת דבר ממנו ואמר

בְּשִׁקוּרֵינִי בְּרֵאשִׁי-הַשָּׁנָה (בְּרֵאשִׁית כ"א) וְגַם אֶת בֶּן הָאִמָּה לְגוֹי
אֲשִׁמְנוּ וְכו', הֵינּוּ שְׁבוּדָאֵי יֵשׁ לֹא בַח גְּדוּל מֵאַחַר שְׂאוּמְרִים
כָּד עֲלָיו:

תסג

כ **בְּעֵינַי** הַמְחַלֶּקֶת הַיְדוּעַ שֶׁהָיָה בְּדוּרוֹת שְׁלֹפְנֵינוּ עַל הָרֵב
הַגָּאוֹן מוֹרְנוּ הָרֵב יוֹנְתָן זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וְהָיָה לְפָנֵי
רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה הַסֵּפֶר שֶׁהָיָה כְּתוּב בּוֹ הַקְּמִיעוֹת שֶׁנִּתְּן
הָרֵב הַגָּ"ל. וְהָיָה כְּתוּב בָּהֶם עֲבָדוּ מִבֵּיח"ו. וְהֵם הַחוּלְקִים
עָלָיו הָיוּ מִפְּרָשִׁים שְׁפוּנָתוֹ עֲבָדוּ מִשִּׁיחוּ עֵינֵי שָׁם. וְסֵפֶר רַבְּנוּ
זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה עֲמָנוּ בָּזָה וְאָמַר שְׁמֹזָה אֵין רֵאִיָּה וְאָמַר שְׂאֵלוֹ
הָיָה הוּא כּוֹתֵב קְמִיעוֹת וְהָיוּ מוֹצְאִים הָיוּ אוֹמְרִים בְּוֹדָאֵי
וְכו' בְּפֶרֶט עֲבָדוּ (הֵינּוּ כִי הָיוּ מִפְּרָשִׁים בְּוֹדָאֵי שְׁפוּנָתוֹ לֹא טוֹבָה בְּפֶרֶט
עֲבָדוּ כִי אֵיךְ שִׁקָּד לְכַתֵּב בְּשֵׁמוֹת עֲבָדוּ, עַל-כֵּן בְּוֹדָאֵי הָיוּ מִפְּרָשִׁים כּוֹנְתוֹ
לְמַה שֶׁהָיוּ מִפְּרָשִׁים) כִּי הַתּוֹרָה כְּלָה הִיא שְׁמוֹת. וְעֵינַי הַשְּׁמוֹת
שֶׁבָּהֶם מִשְׁבִּיעִים, אוֹ שְׁמַבְקָשִׁים וּמְתַפְּלִים יְהִי רְצוֹן עִם זֶה
הַשֵּׁם, הוּא שְׁעֲלֵי־יְדֵי שְׁמוֹת אֵלוֹ מְעוֹרְרֵינִי הַמְּלַאָּךְ הָרֵאוּי
לְאוֹתוֹ הַדְּבָר, וְאֵזִי נוֹתְנִים לְהַמְּלַאָּךְ אוֹתוֹ הַשֵּׁם. כִּי הַמְּלַאָּךְ
אֵין לוֹ שֵׁם, רַק שְׁנוֹתְנֵינִי לוֹ שֵׁם לְפִי הַשְּׁלִיחוֹת כִּמְוֹבָא.
נִמְצָא שְׁשִׁפִּיר שִׁקָּד לְכַתֵּב בְּהַשְּׁבָעוֹת הַשְּׁמוֹת עֲבָדוּ מִבֵּיח"ו
כִּי הוּא רֵאשִׁי תִּבּוֹת שֶׁל פֶּסוּק (בְּרֵאשִׁית ו') וְנִחַ מְצָא ח'ן
בְּעֵינֵי ה':

תסד

כא **מענין** הספור מפרדיטשוב, שספרו לפניו כמה מיני מעשיות של כמה מיני בני אדם מעשירים ושאר אנשים וממפרסמים של עכשו וכו'. ענה ואמר אם נצטרף יחד כל אלו המעשיות של כמה מיני בני אדם הנמצאים בפרדיטשוב, עם כל הצדיקים הללו הינו המפרסמים הנ"ל הכל אינו כלום. וכמו שיש אילן שגדל בפרדים או בשדה ושם גדלים כמה וכמה אילנות, וגם באילן אחד יש כמה שנויים. יש שנכמשו עליו באיזה ענף, ויש שנתקלקל הגרעין שנכנס תולעת שם, ויש באיזה ענף, שהפרי סמוך לראש נתקלקל, וכן כמה וכמה שנויים וקלקולים פיוצא בזה שנמצאים באילן אחד בעליו ובפרות וכיוצא, ואף-על-פי-כן האילן הוא אילן, מפל שבן הפרדים כלו שיש בו כמה וכמה אילנות. והנמשל מובן קצת למבין כי אף-על-פי שנמצאים עכשו בעולם מה שנמצאים הרבה שהם מקלקלים לגמרי, ויש שהם פשרים קצת ואף-על-פי-כן יש בהם כמה וכמה מיני קלקולים, ומהם המפרסמים של שקר, אבל אף-על-פי-כן האילן הקדוש הוא אילן מפל-שבן הפרדים כלו שגדלים בו כמה וכמה אילנות הינו נשמות. כי כל הנ"ל אינם נחשבים לכולם כענין המשל הנ"ל:

תסה

כב אָמַר רְצוֹנוֹ שְׁכַל אֲנִשֵּׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לֹא יְהִיָּה אֶחָד מֵהֶם
מִלְמַד, וְכַמָּה פְּעָמִים דִּבֶּר מִזֶּה. גַּם אָמַר שְׁטוּב
לְעֵנֵן פְּרִנְסָה לְדוֹר בְּעִיר גְּדוּלָּה.

וְאָמַר בְּדִרְבָּר צַחוּת שְׂאִין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה, וְאִין לָךְ
דִּבֶּר שְׂאִין לוֹ מְקוּם. נִמְצָא שְׁכַל אָדָם יֵשׁ לוֹ שְׁעָה,
וְכַשֶּׁעוֹסֵק בְּמִשְׁאֵל־וּמְתָן יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁכַפְאוֹתוֹ הַשְּׁעָה שֵׁישׁ לוֹ
יְרוּיחַ מְמוֹן הַרְבֵּה מֵאַחַר שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁעָה הַיָּא שְׁלוֹ. עַל־כֵּן
יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂיִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיזָה הַצְּלָחָה גְּדוּלָּה
בְּעֵסֶק שְׁלוֹ שֶׁהוּא עוֹסֵק, וְיָכוֹל לְהַרְוִיחַ בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁלוֹ
רוּחַ גְּדוּל. אָבֵל בְּשֶׁהוּא מְלַמֵּד אִזִּי בְּשִׁמְגִיעַ לוֹ הַשְּׁעָה שְׁלוֹ
שֶׁהוּא שְׁעַת הַצְּלָחָה שְׁלוֹ אִזִּי הַתְּלָמִיד מְבִיא לוֹ פְּשִׁטִּידָא
טוֹבָה וְכִיּוֹצֵא, עִם זֶהֱב מְעוֹת רֵאשֵׁי־חֲדָשׁ וּבִזָּה יוֹצֵאָהּ
וְעוֹבְרַת שְׁעָה שְׁלוֹ שֶׁהוּא שְׁעַת הַצְּלָחָתוֹ בְּדִבְרַ שְׁטוֹת כְּזֶה
וְכִיּוֹצֵא בּוֹ. אָבֵל אָדָם אַחַר יָכוֹל לְהַרְוִיחַ בְּהַשְּׁעָה שְׁלוֹ רוּחַ
גְּדוּל כְּנִ"ל.

וְכֵן אִין לָךְ דִּבֶּר שְׂאִין לוֹ מְקוּם, וְכַשֶּׁהוּא דָר בְּעִיר גְּדוּלָּה
שֵׁשֶׁם מְצוּיִים עֵסְקִים גְּדוּלִים אִזִּי יָכוֹל לְהַזְדַּמֵּן לוֹ אִיזָה
דִּבְרַ גְּדוּל שְׂיִתְעַשֵּׂר בּוֹ כִּי שָׁם הוּא מְקוּמוֹ, כִּי אִין לָךְ דִּבְרַ
שְׂאִין לוֹ מְקוּם. אָבֵל בְּעִיר קְטַנָּה שָׁם יוֹדְמֵן אִיזָה דִּבְרַ

שבוש ופחות להרויח בו כי הכל לפי המקום כי אין לד' דבר שאין לו מקום כנ"ל:

תסו

כנ ליל שבת חזון תקס"ט, שספרו לפניו מגדל הצרות וממיתות משנות שמתו בני אדם באוסטריה רחמנא לצלן בשעת השרפה שהיתה שם בערב שבת קדש העבר. אמר, לא אחד שפובל צרות קשות עלידי הנגון. הינו הנגון שמימינו בסוף "ונתנה תקף" שקדם מנגניו בנגון הידוע "מי ינוח ומי ינוע" ומסימין בנגון "מי ישפל ומי ירום", ואחר כך מסימין בנגון לבד בלי תבות קדם שמתחילין "ותשובה ותפלה וצדקה" כידוע להעולם. ואותו הנגון הנמשך אחר הסיום "ומי ירום" הוא מורה גם כן על איזה גזרות חס ושלום. כי בתחלה הוא מפרש בפרוש כמה גזרות, "מי ינוח מי ישפל" ואומרם בנגון הידוע ואחר כך נמשך הנגון לבד בלי תבות כמיים ברמז השאר בנגון לבד בלי תבות בפרוש, ומזה הנגון באים גזרות חס ושלום שאינם מפרשים בפרוש בפיוט "ונתנה תקף" רק החזן מרמזם בנגון לבד כנ"ל. והענין מבאר לבקי בנגונים של ימים הנוראים:

תסז

כד פַּעַם אַחַת הָיָה מְשִׁיחַ בְּעֵינָיו הַתְּפִלוֹת שֶׁל יָמִים
הַנּוֹרָאִים. אָמַר שֶׁבְּתַחֲלָה הַבַּעַל תְּפִלָּה מִתְחִיל
"הַמֶּלֶךְ", וְאָזי הוּא הוֹלֵךְ מִקֶּדֶם וְהַעוֹלָם הוֹלְכִים אַחֲרָיו. כִּי
הוּא אוֹמֵר תְּחִלָּה, וְהַעוֹלָם אוֹמְרִים אַחֲרָיו וְכֵן מִתְנַהֵג עוֹד
לְהֵלֵךְ יוֹתֵר. וְאַחֲר־כֵּן הוּא מְסַתְּפֵל בְּעֵצְמוֹ מִי אֲנֹכִי לֵילֵךְ
וְלִהְיוֹת לְפָנֵי הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן אַחֲר־כֵּן הוּא מִתְנַהֵג לְהַפְּדוֹ,
שֶׁהַעוֹלָם אוֹמְרִים תְּחִלָּה וְהוּא אַחֲרֵיהֶם. כִּי כֵן מִתְנַהֵג אַחֲר־
כֵּן בְּכַמָּה מִיְּנֵי תְּפִלוֹת שֶׁהַעוֹלָם אוֹמְרִים תְּחִלָּה וְאַחֲר־כֵּן
הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כְּגוֹן "מֶלֶךְ עֲלִיּוֹן אֲמִיץ הַמְּנַשָּׂא", וְכֵן "אַתָּה
הוּא אֱלֹהֵינוּ בְּשֵׁמַיִם וּבָאָרֶץ", וְכֵן "וַיִּתְּנָה תְּקוּפָה", וְכֵן בְּכָל
הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּכֻלָּם הַעוֹלָם אוֹמְרִים תְּפִלוֹתַי וְהַחֲרוֹזִים קֹדֶם
לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה אַחֲרֵיהֶם. וּבְתַחֲלָה הָיָה לְהַפְּדוֹ
כִּי הוּא מְסַתְּפֵל בְּעֵצְמוֹ וְכוּ' כַּנֶּל:

תסח

כה עֲנָה וְאָמַר זֹאת הוּא קְנָאָה גְּדוֹלָה בְּדָאִי, שֵׁישׁ צְדִיק
גְּדוֹל שְׁעוֹסֵק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בִּיגִיעוֹת וְעִבּוּדוֹת
גְּדוֹלוֹת כַּמָּה שָׁנִים בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, וְלֹא יָנוּחַ כֻּלָּל מֵעִבּוּדוֹתָיו
יִתְפַּרֵּד וְסוֹבֵל כַּמָּה צְרוֹת וְיִסּוּרִין, וְאַחֲר־כֵּן בָּא רַךְ בְּשָׁנִים
וְהַשִּׁיג בְּמַעַט זְמַן כָּל הַהִשְׁגָּה וְהַמְדַרְגָּה שֶׁזָּכָה הַצְּדִיק הַגָּל

שְׁעֵבֵד כַּמָּה שָׁנִים. וְכִמוֹ שְׁמֻצִינוּ בַּמְדַּרְשׁ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה פְּרָשָׁה ה' אוֹת ח') 'שָׂרְבִי בּוֹן עֶבֶד לְשָׁלְשִׁים שָׁנָה מַה שְׁעֵבִיד תִּנָּא אַחַר בְּכַמָּה שָׁנִים. (וְאִין אֲנִי יוֹדַע פְּנֵינַת הַדְּבָרִים. כִּי מִקְדָּם אָמַר שְׁבוּדָאֵי אִי אֲפֻשֶׁר שְׁיִהְיָ פְתָאוּם נַעֲשֶׂה צְדִיק גְּדוֹל כְּלִי יִנְעוֹת וּמְרַחוֹת וְעִבּוּדוֹת, אֲפִדְעֵל-פִּי שְׁהוּא בֶן צְדִיק וְבֶן גְּדוֹלִים. וְסִפֵּר מִשָּׁל נָאָה עַל מִפְרָסָם אֶחָד רַךְ בְּשָׁנִים שְׁנַתְּפָרְסָם פְּתָאוּם, וְבוּדָאֵי לֹא כָּל הַרוּצָה לְטַל אֶת הַשֵּׁם יִטַּל. הַמִּשָּׁל הָיָה מַעֲנֵן הָאִישׁ שְׁנַתְּגַדֵּל בְּוּאֵלִיחָאֵי אֶצְל הַיַּעֲדֵנִירָאֵל שְׁגַדְלוּ פְתָאוּם, וְכוּנְתוּ הָיָה לְהַכְעִים לְהַאֲחָרִים שְׁהָיָה לָהֶם גְּדֻלָּה יִתְרָה וְכוּ'):

תסט

כֹּי בַעֲנֵן מַה שְׁהָיוּ מְשִׁיחִים לְפָנָיו מֵאֲלָמֵן אֶחָד קָדָם פֶּסַח אָמַר שָׁגָם פְּרַעָה הָיָה אֲלָמֵן כִּי נִשְׁאָר לְבַדּוֹ בְּלֹא הַחֵיל, כִּי (תְּהֵלִים ק"ו) "אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתֵר", וְהִבְנוּ מִדְּבָרָיו שְׁגֻלָּה לָנוּ רָמְזוּ כִּי אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתֵר רָאשֵׁי-תִבּוֹת אֲלָמֵן. וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים:

תע

כֹּי אָמַר, עֲבָשׁוּ הַתְּאֻוָּה שֶׁל מְמוֹן וְהַנְּהַגוֹת הָעוֹלָם, הֵינּוּ הַתְּאֻוָּה שְׁיִהְיָ לּוֹ מְמוֹן וְעִשְׁרִיּוֹת, וַיִּנְהִיג הָעוֹלָם בְּכַבוֹד, זֹאת הַתְּאֻוָּה הִיא גְּדוֹלָה עֲבָשׁוּ מִתְּאֻוֹת נְאוּפָה. וְזֶה שְׁאָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ, שָׁגָם הַקְּלִי-עוֹלָם, כְּגוֹן הָעוֹסְקִין בְּפִידְרָאֵד

[תווד] שְׁקוֹרִין "פִּדְרָא צִיקָעס" [סוכנים] וְכִיּוּצָא, עוֹשִׂים
 לְעֵצְמָם גַּם־כֵּן תְּכָלִית מִן הַמָּמוֹן, וְכָל הַמָּמוֹן שְׁמֵרֵיחוּיָן
 שׁוֹלְחִים לְבֵיתָם לְנִשְׁוֹתֵיהֶם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תְּכָלִית, וְאִינֶם
 מְפָזְרִים הַמָּמוֹן בְּשִׁבְלֵי תַּאֲוֹתֵיהֶם (כְּמוֹ שֶׁנֶּהֱגוּ מִקֶּדֶם) כִּי עֲכָשׁוּ
 זֹאת הַתַּאֲוָה שֶׁל מָמוֹן וְהִנְהִיגוֹת הָעוֹלָם גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִתַּאֲוָה
 הַנִּ"ל:

תעא

כח גַּם אֲהַבְתֶּם אֵינָה כְּלוּם, הֵינּוּ הָאֲהָבָה שֵׁישׁ בֵּין
 הַרְשָׁעִים וְקִלֵּי עוֹלָם אֵינָה כְּלוּם. כִּי אֵינָה אֲהָבָה
 אֲמִתִּית, רַק כָּל אֶחָד מִתְּפוֹן לְטוֹבָת וְלִהְנֹאת עֵצְמוֹ, וְהַכֵּל
 בְּשִׁבְלֵי חֲנֻפָּה, וְכָל אֶחָד מִתְּקַנָּא בַּחֲבֵרוֹ. אֲבָל הָאֲהָבָה שֵׁישׁ
 בֵּין הַכְּשָׁרִים וְהַיִּרְאִים, בְּפִרְט הָאֲהָבָה שֵׁישׁ בֵּין הַצַּדִּיק
 וְאֲנָשׁוֹ, זֹאת הָאֲהָבָה אֵין לְשַׁעַר וְהִיא אֲהָבָה אֲמִתִּית,
 אֲהָבָה עֵצְמִית בְּאֵמֶת לְאֵמֶת. כִּי הַצַּדִּיק אוֹהֵב אֶת אֲנָשׁוֹ
 בְּאֲהָבָה גְּדוֹלָה וְרַבָּה מְאֹד, וְחַפֵּץ בְּטוֹבָתָם מְאֹד בְּאֵמֶת. אִם
 הִיָּה אֲפָשָׁר לוֹ הִיָּה נוֹתֵן לָהֶם כָּל הַטּוֹב שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת.
 וְגַם בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא רוֹצֵה שֵׁייטב לָהֶם מְאֹד, אַף־עַל־פִּי
 שָׂאִין זֶה צַרְדָּ גְּדוֹל בְּאֵמֶת, כִּי הָעֶקֶר הוּא טוֹבַת הָעוֹלָם
 הַבָּא הַנִּצְחִי, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא רוֹצֵה בְּטוֹבָתָם מְאֹד גַּם
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, שִׁיְהִיָּה לָהֶם כָּל טוֹב, חֲצֵרוֹת מְצִירוֹת וְגִנּוֹת

וכיוצא, להכעיס להרשעים שיש להם כל זה. מפלשפן אם היה יודע שהם מתפללים בכונה וכיוצא שיש להשם יתברך נחת מהם, בודאי היה לו תענוג ונחת רוח גדול מאד מזה. וכן גדל האהבה של אנשי הצדיק להצדיק הוא גם כן גדולה מאד, כי הם גם כן אוהבים אותו מאד אהבה אמתית. והנה אצלם, הינו אצל הקלי עולם והרשעים וכן אצל אמות העולם, זה הוא העקר, שיהיה אהבה ורעות. כי זה עקר אצלם בעולם. ואף על פירכין אינם זוכים לזה, כי אין להם אהבה אמתית כלל. אבל להפשרים והיראים הזוכים להתקרב לצדיק אמתו יש להם אהבה אמתית וכו':

תעב

כט הזקיר אותנו מאד לבלי להרגיל עצמנו להעלות עשן הלולקי ולהריח טאפאקי. והאריך בשיחה זו ואמר שראוי לאיש כשר לבלי להרגיל עצמו בזה, כי הם בטול תורה ותפלה בחנם, והוא דבר שאינו נצרך כלל. ולענין נקיות אין מועיל עשן הלולקי כלל, בפרט מי שפכר רגיל בעשן הלולקי, שבודאי אין מועיל לו כלל, כי דבר הרגיל אינו מועיל כלל בידוע בחוש. וכבר מבאר (שיחות הר"ן סימן ל') שאין צריכין לבלבל עצמו בשביל נקיות רק בעת שנצרך לנקבו ממש, וחוזן מזה אין צריך להסתפל על זה

כָּלֵל. וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ רָגִיל בְּזֶה
 לְהַעֲלוֹת עֵשֶׁן הַלּוֹלֶקֶן, אֶף-עַל-פִּי כֵּן קִדְּם הַתְּפִלָּה אֵינוֹ
 לִזְקַח הַלּוֹלֶקֶן בְּיָדוֹ כָּלֵל. וּמִיָּמָיו לֹא הָיָה מַעֲלָה עֵשֶׁן הַלּוֹלֶקֶן
 קִדְּם הַתְּפִלָּה. וּלְהַרְיֵחַ מֵאֲבָקֵי אָמַר שְׂזֵה מְזִיק וּמְכַבֵּל יוֹתֵר
 מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא. כִּי מִי שֶׁרָגִיל בְּזֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְחַיּוֹת בְּלֹא
 זֶה אִפְלוּ שָׁעָה אַחַת, וְהָיָא בְּלִבּוֹל וּבְטוֹל גָּדוֹל מְאֹד בְּאֲמִצֵּעַ
 הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה, בְּפֶרֶט לְפַעֲמִים כְּשֶׁאֵין לוֹ מֵאֲבָקֵי, כִּידוּעַ
 לְמִי שֶׁרָגִיל בְּזֶה. וְגַם קָשָׁה לְהַשְׁלִיךְ אֶת עֵגֶן הַמֵּאֲבָקֵי מִי
 שֶׁנִּתְרַגֵּל בְּזֶה. עַל-כֵּן טוֹב וְנָכוֹן מְאֹד לְבָלִי לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ
 בְּעֵגֶן הַנְּהֻגוֹת אֵלּוּ שֶׁל הַטִּיטוֹן וְהַמֵּאֲבָקֵי שְׂאִינִם נִצְרָכִים
 כָּלֵל, רַק מְזִיקִים וּמְכַבְּלִים אֶת הָאָדָם מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה
 וְכִיּוֹצֵא:

תעג

ל מִצָּאתִי כָּתוּב אֲצִלוּ מִצְוָה שְׂיִכְתֹּב כֹּל אֶחָד סֵפֶר תּוֹרָה
 לְעֲצָמוֹ שְׂיִכְתֹּב לוֹ סֵפֶר בַּתּוֹרָה כָּל-שָׁכֵן סֵת"ם:

תעד

לא אָמַר סֵפֶר רְזִיאל אֵינוֹ מֵאָדָם הֶרְאִשׁוֹן וְלֹא זֶהוּ הַסֵּפֶר
 שֶׁנִּתֵּן הַמֶּלֶאךָד לְאָדָם הֶרְאִשׁוֹן וְאֵין בּוֹ כַּח לְהַצִּיל
 מִשְׂרָפָה, וּכְבָר אֵרַע שֶׁהַסֵּפֶר בְּעֲצָמוֹ נִשְׂרָף וְהָאֵרִיךְ בְּזֶה
 בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת.

תעד-ג

אמר בשנכפה גר בא חשך, ושדולקין הרבה גרות, אז
 בשנכפין, בא חשך גדול ביותר, כי כל מה שהאור
 גדול, כן נגדל החשך אחר-כך, אחר הסתלקות האור. והנה
 בשנפטר הרב החסיד וכו' זכרנו לברכה, והוא היה גר קמן
 שהאיר רק לעירו, נעשה אחר כך חשך, ואין החשך גדול
 כל כך, כי אף-על-פי-כן הם אנשים פשרים וכו', וגם אינו
 מפרסם גדול כל-כך. אבל בשנפטר הרב הקדוש וכו' זכרנו
 לברכה, והוא האיר קצת בעולם, כמה גדול החשך שבא
 אחר הסתלקותו, הינו פידוע. ולא על חנם היה כואב לי
 במני ג' ימים בשנסתלק וכו' כי ידעתי שיהיה כך.

תעד-ג

הוא כמו שחוק של אחשוורוש, שאחד מהם מרדכי. וקשה
 לי תמיד: למה זה מרדכי ולמה זה המן וכיוצא? אך
 שמכרח להיות כך השחוק, כמו-כן הוא ממש, והבן. עוד
 אמר: הוא כמו קוף, שלובשים אותו במלבושים של אדם
 ומכנסים ונותנים לו מעות, והוא מקבל המעות, וכל העולם
 רצים אצלו לראות החדוש ונותנים לו מעות, והוא מקבל
 המעות ומניח במלבושיו, ואחר-כך פושטים ממנו המלבושי
 כבוד, והאנשים המוליכים אותו חולקים עם המעות, והבן.

אמר: זה אני יודע מכבר, שעכשו אי אפשר להמשיך
השפע, הינו עשירות גדול, כי אם עלידי שמקרבין
עצמן לאיזה שררה, כמו שרואין בחוש:

תעה

לב "כי תשא את ראש בני ישראל" (שמות ל) - זה בחינת
משא ו'ונתנו איש כפר" - זה בחינת מתן. הינו
בחינת משא ומתן:

תעו

ג ששמעתי מרבי יצחק חתן המגיד מטירהאויצע שאמר
ששמע מפיו הקדוש שאמר שבדרך צריכין
לזהר במבילת מקוה, כי מקוה מסגל להנצל מרוצחים:

תעז

ו כונת השלחן מימי ילדותו שלחן בגימטריא קלפה
נדחה פיה עם הפולל. הינו שיהיה נדחה
הקלפה מהשלחן שלא תינק מהשלחן. שולחן בגימטריא
יקו"ק יקרבנו. כשהיה אחד צריך לרפואה היה מכונן שלחן
בגימטריא צו רפואה [לרפואה]. שולחן בגימטריא ש"ך
חסד, כי יש ארבעה מיני חסדים. שלחן בגימטריא
חשמ"ל שמלביש העשר ספירות הינו חשמל בגימטריא

שע"ח לצרף עשר הנ"ל בגימטריא שלחן. שלחן בגימטריא
 שע"ח ח"י פי יש שע נהורין של אור הפנים וכתוב (משלי
 ט"ז) "באור פני מלך חיים":

תעח

לה מכפר קדם ארץ ישראל בקש אחד אותו על בנים
 ואמר לו שיתן צדקה, והשיב שאין ביכלתו.
 ואמר לו שיהיה לו אמונה, פי אמונה חשוב בצדקה.
 כמו שכתוב באברהם (בראשית ט"ו): "והאמין בה' ויחשבה
 לו צדקה". ואמר: שעלידי אמונה זוכה לבנים, פי
 אמונה בגימטריא בנים וכן הוה שנפקד זה האיש והיו
 לו בנים:

תעט

לו אמר שעל ידי שמספרין מעשיות מצדיקים ומגדלים
 ומפליאים אותם, על ידי זה נמתק הדין ונמשך
 חסד. וזהו (תהלים י"ח) "מגדיל ישועות מלכו, מאן מלכי
 רבנן" (גפין סב.). הינו מה שמספר ומגדיל הנפלאות
 והישועות של הצדיקים שנקראים מלכים על ידי זה
 "ועושה חסד למשיחו", שהשם יתברך עושה חסד למי
 שמושיח ומספר מזה. עוד שמעתי על פסוק (בראשית

כ"א): "קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו". גם על פסוק (שמות י"ג): "ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף" וכן יש עוד כמה תורות אצל החברים שאמר קדם שהיה בארץ-ישראל, אבל מחמת ששמעתי מפיו הקדוש שאין ברצונו שידפסו התורות שאמר קדם ארץ-ישראל, ואפלו על אלו שכבר הדפסו הקפיד, רק מה שאמר אחר ארץ-ישראל על-זה הזהיר לכתב אותם, ואמר שאפלו שיחות פשוטות שלי של אחר ארץ-ישראל צריכין לכתב על פן אין רצוני להעתיקם אף-על-פי שעל-פי דעתנו גם אלו התורות שקדם ארץ-ישראל הם נפלאות השם והם גבוהים מאד, כי גם קדם ארץ-ישראל היה חדיש נפלא וגורא מאד, אף מי יבא אחר המלך ומי יכול לידע פונתו בזה שלא היה רוצה שידפסו. ואף-על-פי-כן לא יכלתי להתאפק והעתיקתי קצת לפרקים:

תב

א ששמעתי בעצמי מפיו הקדוש שכשבולעין הרק הוא מועיל לנקיות:

תפא

לח הַלְבָנָה בְּאַתָּה בְּקִבְלָנָא לְפָנֵי הַחֲמָה בְּאֲשֶׁר שֶׁהַחֲמָה
 מְשֻׁמָּשֶׁת עֶקְרָה בַּיּוֹם וּבַיּוֹמֹת הַחֲמָה, וְהִיא
 צְרִיכָה לְשִׁמּוּשׁ בַּחֲרָף, וּבְלִילוֹת הָאֲרָכִים וּבְקָר, וְהִיתָה הַחֲמָה
 מְפִיסָה שֶׁתַּעֲשֶׂה לָּהּ מִלְבוּשׁ וְקָרְאוּ לְכָל הַחֲמִימִים "בוֹלְשִׁבוֹי
 גְּלֵאוֹנוֹנָא", רְצוֹנוֹ לִזְמַר גְּדוּלִים וְחֻשׁוּבִים, לַעֲשׂוֹת לָהּ מִלְבוּשׁ
 וְרְצוֹ גַם הַחֲמִימִים הַקְּטָנִים לִילָךְ וְאָמְרוּ מֵאַחַר שְׂאִין קוֹרְאִין
 אוֹתָנוּ אֵין לָנוּ לִילָךְ וּבָאוּ הַחֲמִימִים הַנִּלְ"ל וְהִשִּׁיבוּ שְׂאִי אֶפְשָׁר
 לְקַח לָהּ מִלְבוּשׁ כִּי הִיא לְפַעֲמִים קְטָנָה וְלְפַעֲמִים גְּדוּלָּה,
 עַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּן מִדְּתָהּ וּבָאוּ הַחֲמִימִים הַקְּטָנִים וְאָמְרוּ
 שֶׁהֵם יְכוֹנִי מִדְּתָהּ וַיַּעֲשׂוּ הַמִּלְבוּשׁ הַשִּׁיבוּ לָהֶם אִם הַחֲמִימִים
 הַגְּדוּלִים אֵין יְכוֹלִים אִיךְ תּוֹכְלוּ אֹתָם:

תפב

לח פַּעֲם אַחַת סִפֵּר עֲמִי מַעֲנֵן עֲנוּה וְאִיךְ הוּא הָאֵמֶת וְכו'.
 וְכֵן סִפֵּר עֲמִי מַעֲנֵן עַל מְנַת שְׂלֵא לְקַבֵּל פָּרֶם
 (אֲבוֹת א'), וְהִלֵּא אֶף־עַל־פִּי־כֵן בְּהִכְרַח שְׂאִינִי רוּצָה אִיזוּה דְבַר
 וְכו' וְכֵן לִי מַחְשַׁבְתִּי כִּי אֵלוֹ הַקְּשִׁיּוֹת בְּעֲנֵן עֲנוּה וּבְעֲנֵן זֶה
 הָיוּ עוֹלָיִם עַל דַּעְתִּי וְהוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּקִדְשָׁתוֹ הַנִּפְלְאָה
 כִּי לִי מַחְשַׁבְתִּי. אִיךְ לֹא אָמַר שׁוֹם יֵשׁוּב וְתִרוּץ עַל זֶה רַק
 דְּבוּרָיו הָיוּ כְּאוֹמֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כָּל מַחְשַׁבְתִּי שְׁעוֹלָיִם עַל

הלב אך אי אפשר עתה לישיב לי כל זה. והבנתי מדבריו שצריכין לזה רק יגיעה גדולה בעבודת השם ותפלה ותחנונים הרבה, אז נזכה לידע דרכי ענוה באמת, וכן לזכות לעבד את השם שלא על מנת לקבל פרס. יהי רצון שזנזכה מהרה לכלל זה באמת ובשלמות:

תפג

מ פעם אחת היו יסורים באיזה חודש שלא היתה הלבנה, וכמדומה שלא קדשו אותה אז כלל. אחר כך אמר רבנו זכרוננו לברכה שצריכין לראות להקדים את עצמו להתחיל לקדש את הלבנה קדם שבועה ימים. וצוה לעין בפוסקים, וראינו שרב הפוסקים מסכימים לקדשה מקדם כפי הדין מדינא דגמרא, כמובא בטורי זהב (סק"ג) ובמגן אברהם (סקי"ג), (בסימן תכ"ו). ועין במשפצות זהב שם. פעם אחת נתאחרתי בקדוש הלבנה וצוה עלי שבאשר אראה מתוך העננים כפי מה שהיא, תכף בשאראה אותה אקדש אותה מיד, וכונתו שלא אדקדק על חמרות כלל, כי פיון שרואין אותה מתוך העננים כפי מה שהיא, מצוה לקדשה.

(אמר המעתיק פשוט דרצונו לומר מתוך עננים דקים וקלושים כדינא ועין

תפד

מא **שְׁמַעְתִּי** מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר שֶׁהוּא יַצַּר הָרַע גָּדוֹל
אֶצֶל הַלּוֹמְדִים לְהַמְצִיא חֲדָשׁוֹת, הִינּוּ מֵה
שֶׁכֵּל אֶחָד רוֹצֵה דִּיקָא לְהַמְצִיא דִּין חֲדָשׁ:

תפה

מב **אָמַר** בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("אֲנִיט קִפִּיטל תְּהֵלִים אִז מַע זְאֲנִט אִז אוֹזִי
וויא אַפֵּאנְטִשׁ") [כְּשֶׁאֹמְרִים מְזֻמּוֹר תְּהֵלִים טוֹב, הָרִי
זֶה בְּשֵׁתִית פֵּאנְטִשׁ]:

תפו

מג **אָמַר** הָעוֹלָם הֵבֵא שֵׁשׁ לָנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם כְּשֶׁהֵשֵׁם
יִתְבָּרֵךְ עוֹזֵר לַפְּעָמִים, אִין לְשַׁעַר:

תפז

מד **אָמַר** הַצְּדִיקִים שׁוֹגִים בְּזֶה בְּמָה שְׁמֵאֲחֵרִים זְמַן תְּפִלָּה:

תפח

מה **כַּף** קָלַע בְּגִימְטְרִיא שִׁין שְׁנָה שֶׁהָיָה הַחֲתָן נֶע וְנָד. וַיֵּשׁ
בְּזֶה מַעֲשֵׂה מַעֲנִין הַחֲתָן שֶׁכְּשִׁיצָא מִבֵּית הַחֲפָה
נִתְעָה מִבֵּית לְבֵית וּמַעִיר לְעִיר וְכוּ'. וְשִׁמְעֵתִי שְׁמַעְשָׂה זֹאת

ספֵּרָה בְּשֵׁם הַצְּדִיקִים הַזְּקֵנִים, כְּמִדְּוָה שֶׁסִּפְרָה בְּשֵׁם הָרֵב
הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הָרֵב יַעֲקֹב יוֹסֵף וְזָרְנוּ לְבָרְכָהּ, מְגִיד־מִישְׁרִים
דְּקַהֲלַת אוֹסְטְרֵיָא:

תפט

מז **שָׁמַעְתִּי** שֶׁפָּעַם אַחַת נִכְנַס אֶחָד אֶצְלוֹ, וְאָמַר לוֹ: בְּזוֹ
הַשְּׁעָה הָיָה אֶצְלֵי הַשֵּׁר שֶׁל יוֹן וְהַשֵּׁר שֶׁל
צָרְפַת וּבִקְשׂוּ אוֹתִי וְשִׂאֲלוּ מִי מֵהֶם יִכְבֹּשׁ, וְהִשְׁבַּתִּי לָהֶם מִי
שִׁיחֲזִיק יוֹתֵר עִם יִשְׂרָאֵל הוּא יִכְבֹּשׁ:

תצ

מז **תִּינוּק** אֶחָד בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים הָיָה חוֹלָה קָצַת שֶׁהָיָה לוֹ
חוֹלָאֵת שְׁקוּרִין "שְׁטַעֲכֵינוּם" [דְּקִירוֹת] וְשִׁלְחוּ
אָבִיו לְרַבְּנוּ וְזָרְנוּ לְבָרְכָהּ, וְסִפֵּר עִמּוֹ הַרְּבָה וְאָמַר לוֹ מוֹסֵר
נִפְלָא. כִּי הָיוּ לְהַתִּינוּק פְּחָדִים גְּדוֹלִים, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ וְזָרְנוּ
לְבָרְכָהּ מִדּוּעַ תִּפְחַד עִתָּהּ, זָכַר נָא הַפְּחַד שֶׁיְהִיָּה לָךְ בְּעַת
שְׁיִזְלִיכּוּךָ לְהַבִּית עֲלֵמִין וְתִשְׁאָר שֵׁם לְבַדְּךָ, וְהַכֹּל יִפְרְדוּ
מִמְּךָ וְתִהְיֶה נִשְׁאָר מִנְּחַ בֵּין הַמַּתִּים, הֲלֹא עִכְשׂוּ אֶתְּהָ
מִתְיָרָא לְצֵאת יְחִידִי בְּלֵילָהּ, וּמָה תַעֲשֶׂה אֲנִי. וְכִיּוֹצֵא מִזֶּה
דְּבָרִים הַרְּבָה שֶׁל מוֹסֵר, גַּם אָמַר לוֹ מִי הוּא זֶה שֶׁיִּרְצָה
לְהַכּוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּעֲצָמוֹ. כְּלוּמַר, וְהֲלֹא כְּשֶׁאֲתָה חוֹטָא

אתה מְכוּה אֶת עֲצֻמְךָ בְיָדִים. כִּי סוּף כָּל סוּף תִּקְבַּל עוֹנֵשׁךָ
הַקֶּשֶׁה וְהַמּוֹר, וְאִיךָ לֹא תַחֲוִים עַל עֲצֻמְךָ וְאַתָּה מְכוּה אֶת
עֲצֻמְךָ בְיָדִים מִמֶּשׁ. אַחֲר־כֵּן אָמַר לוֹ סְגֻלָּה לְחֹלְלָתוֹ הַנִּ"ל
שִׁיקְחוּ עִפְר הַנְּדָרִים עַל גְּבִי הָאִסְקָפָה וַיִּנְיחוּ אֶת הָעֵפֶר
בְּאִיזָה כְּלִי עַל הָאֵשׁ עַד שִׁיתְלַבֵּן וַיּוֹחֵם הָעֵפֶר הַיָּטִב, וְאוֹתוֹ
הָעֵפֶר הַחֵם יִנְיחוּ עַל צִדּוֹ וַיִּתְרַפֵּא. אַחֲר־כֵּן נִתְגַּדֵּל הַתִּינוּק
וַיִּשְׁאָרוּ הַדְּבָרִים שְׂדֵבֶר עִמּוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה תְּקוּעִים
בְּלַבּוֹ, וְעֵדִין הוּא זֹכֵר אוֹתָם. וְעוֹד דְּבָרִים הַרְבֵּה סִפֵּר עִמּוֹ
רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה.

מִזֵּדָה אָנוּ רוֹאִין אִיךָ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה הָיָה מְסַתְּכָל אֶפְלוֹ
עַל תִּינוּק וְרִצָּה לְהַכְנִים בּוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם לְמַעַן יִתְחַיֵּל
לְהַתְחַנֵּף בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְפַּרֵּד, וְגַם יוֹפְרִם בְּגִדְלוֹתוֹ וְכִמּוֹ שִׁפְתוֹב
(מִשְׁלֵי כ"ב) "חֲנוּךְ לְנַעַר עַל־פִּי דְרַכּוֹ" וְכו'.

וְעוֹד יֵשׁ דְּבָרִים הַרְבֵּה שֶׁסִּפֵּר עִם הַיָּלֵד הַנִּ"ל כַּמָּה
פְּעָמִים מַעֲנִין עָרְלַת לֵב שֶׁצָּרִיכִין לְמוֹלוֹ וְכו'. וְכֵן
שָׁמַעְתִּי מִכַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ קְטַנִּים בְּיָמֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ
לְבָרְכָה, וְסִפְרוּ לִי כַּמָּה דְּבָרִים נִפְלְאִים וְשִׁיחוֹת יְפוֹת
שֶׁשָּׁמְעוּ מִמּוֹ בְּקַטְנוּתָם וְעֵדִין הֵם זֹכְרִים אוֹתָם וּמְבַיְנִים
עִבְשׁוֹ לְמִפְרַע, אִיךָ הָיָה מְרַמֵּז לָהֶם דְּבָרִים שֶׁיִּיטִיב לָהֶם
בְּאַחֲרֵיתָם:

תצא

מה בשנת תקס"ו בין כסה לעשור יצא רבנו זכרוננו
 לברכה מהמקוה ואמר שנתגלה לו בעת
 הזאת מן השמים איך יתנהגו אנשי־שלוֹמנו בעניני
 תעניתים כל ימי חייהם. כִּמָּה תעניתים צריך כל אחד
 ואחד מאנשי־שלוֹמנו להתענות בכל שנה ושנה, ואיך
 ומתי יתענו. ואחר הימים טובים נכנסנו אליו כל אחד
 ואחד ביהוד ומסר לכל אחד ואחד צעטל [פתק] מתי
 יתענה. והיה כתוב אצלו צעטל בכתיבת ידו הקדושה
 איזה דברים ואיני יודע מה, כי לא נתן לראות בתוך גוף
 הצעטל רק בשׂישבתי אצלו לקבל הצעטל של הנהגת
 התעניתים שלי, אזי ראיתי אותו יושב על השלחן וצעטל
 כתוב לפניו ואיני יודע מה היה כתוב בתוכו. והיה יושב
 וחושב ומעין הרבה על אותו הצעטל, והיה מיגע עצמו
 הרבה קדם שזכיתי שיצא הדבור מפיו באיזה ימים בשנה
 אני צריך להתענות. ואחר־כך גלה לי הימים שאני צריך
 להתענות בהם, וצוה לכתבם על הניר לזכרון. והזהיר
 אותי מאד לזכרם ולבלי לאבד הצעטל שלי.

וצוה עלינו שבראש־השנה קדם שהוא אומר תורה בעת
 שהוא מכין עצמו לומר תורה אזי נקבל על עצמנו

הַתַּעֲנִיתִים שֶׁלָּנוּ שְׂצוּהָ עֲלֵינוּ, וְאִזּוּ בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה בְּשַׁעַת הַכְּנָתוֹ לֹאמֹר תּוֹרָה יְהִיָּה קִבְּלַת הַתַּעֲנִיתִים הַזֶּה"ל עַל כָּל הַשָּׁנָה כְּלָהּ. וְכִי שֶׁלֹּא יְהִיָּה עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה לֹא יִתְעַנֶּה כְּלָל. וְכֵן הִיָּה כְּשֶׁמָסַר הַתַּעֲנִיתִים לְשֹׂאֵר אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ. כִּי כְּלָם סִפְרוּ לִי שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל צַעֲמָל וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמִשְׁתוֹמֵם כְּשֶׁעָה חֲדָא קָדָם שְׂאֵמֵר הַצַּעֲמָל שֶׁל הַנְּהַגְת הַתַּעֲנִיתִים לְכָל אֶחָד. וְהֵינּוּ מְבִינִים מְדַבְּרִיו שֶׁאֵלּוּ הַתַּעֲנִיתִים הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וְהַנְּהַגוֹת עֲלִיוֹנוֹת מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁרֵי שְׂזַכֵּינוּ לְקַבְּלָם וְנִמְשָׁד וְהַדָּבָר בְּעֶרְךָ שְׁתֵּי שָׁנִים.

אַחֲר־כֵּךְ כְּשֶׁבֵּא מִלְּעַמְבֶּרֶג צוּהָ עֲלֵינוּ שֶׁלֹּא לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל. וְאָמַר הֲלֹא מִי שֶׁאֵינּוּ זוֹכֵה לְהִיּוֹת אֶצְלֵי עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הוּא אֵין לוֹ לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל בְּנ"ל, וְכִי שְׂזוֹכֵה לְהִיּוֹת עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הוּא בּוֹדָאֵי אֵין צָרִיךְ לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל מֵאַחַר שְׂזוֹכֵה לְהִיּוֹת אֶצְלֵי עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה וְהַבֵּן. וְעֵינן בְּמִקוֹם אַחַר (לְעִיל בְּחֻלֵּק "גִּדְּל יְקָרַת רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה שְׁלוֹ" סִימָן ת"ג) מִזוּהָ מַעֲלַת מִי שְׂזוֹכֵה לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה. אַחֲר־כֵּךְ אָמַר אֵין אַתֶּם מְרַגִּישִׁין כְּלָל מַה שֶׁעוֹשִׂין עִמְכֶם, כִּי בַּתְחִלָּה צוּיִתִי אֶתְכֶם לְהַתְעַנּוֹת וְאַחֲר־כֵּךְ צוּיִתִי שֶׁלֹּא לְהַתְעַנּוֹת וְכו'. כְּלוֹמֵר כִּי בּוֹה הִיָּה רֵאוּי לָנוּ לְהַבִּין מַעֲט מִגְּדֻלָּתוֹ, כִּי זֶה הָעֲנִין שְׂצוּהָ עֲלֵינוּ לְהַתְעַנּוֹת יָמִים יְדוּעִים בְּשָׁנָה לְכָל אֶחָד וְאַחַד יָמִים מִיַּחֲדִים בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, זֶה הָעֲנִין הוּא בּוֹדָאֵי דְבָר

גדול והשגה עצומה מאד שלא נשמע מימים קדמונים, שזכה אדם לגלות לכל אחד ואחד בפרוטרוט הנהגת התעניתים לכל ימי חייו. ואף-על-פי שדבר זה גדול ועצום מאד, וכה אחר-כך למעלה והשגה יתרה, עד שלפי עצם קדשת מעלתו ומדרגתו שזכה אחר-כך, שוב אין אנו צריכים להתענות אפלו התעניתים שגלה לנו בתקופ קדשתו. ומי שיש לו מוח בקדקדו יכול להבין מעט מעצם גדלתו על-ידי-זה והבן. ואלו הן הימים שהיה לי: אייר ב' ט"ז, טבת ג' י"ט, סיון ט' י"א, אדר כ"ב. ואמר שאם יהיה חל אחד מימים אלו בשבת או שאר ימים שאין מתענין בהם, יהיה נדחה התענית ליום שלאחריו. וצוה עלי להיות נזהר באלו החדשים לקיים מצוות מעשר, ולהשתדל ולהתאמץ בכל עז במצוה זו בכל מה דאפשר. גם אחר שפטר אותי מהתעניתים דברתי עמו מענין מצוה הנ"ל ואמר לי שאני צריך גם עתה לזהר בזה בכל עז, ואפלו בכל השנה בלה, רק באלו החדשים הנ"ל יותר ויותר:

תצב

מט בשנתן הצעמליך הנ"ל. פעם אחת נתן לאחד הצעמל ואמר לו זה שקבל הצעמל לרבנו זכרוננו לברכה, העולה על דעתנו לא היה כך. פי היינו

סבורים שתצוו לנו להתענות הרבה ימים בשנה ועכשו
אנו רואים שאינם רק ימים מעטים מאד בשנה. השיב,
הלא אלישע אמר לנעמן (מלכים ב' ה') "רחץ וטהר" ולא
רצה להאמין שבדבר הקל הזה יהיה לו רפואה, ואמר
"הלא טוב אמנה ופרפר ונהרות דמשק הלא רחצתי בהם
וטהרתי", עד אשר אמרו לו עבדיו, "אבי דבר גדול דבר
אליך הלא תעשה אף כי אמר אליך רחץ וטהר". ואז
שמע לעבדיו ורחץ בירדן שבע פעמים "וישב בשו
וטהר". פן אתם נדמה לכם שצריכין דוקא לומר
לרפואתכם דברים כבדים, ואין אתם מאמינים שבדבר קל
שאיני מצוה לכם לעשות יהיה לכם רפואה שלמה רפואת
הנפש באמת.

ודבר זה נצרך מאד כמה פעמים כי לפעמים אדם מונע
עצמו מלעשות איזה דבר שבקדשה מחמת כבודות
מחמת רבוי המניעות שמונעים אותו מלעשותו והוא אינו
מתגבר לשפרם. ולפעמים להפך, שהוא נמנע מדבר
שבקדשה מעצם קלותו שהדבר הזה קל בעיניו מאד
לעשותו ומחמת זה אינו מאמין שחיי נפשו יהיו תלויים
בדבר קל כזה. ובאמת צריכין לזהר במצוה קלה כבמורה
(אבות ב') "וארח חיים פן תפלים" (משלי ה'), "ובל אשר
תמצא ידך לעשות בכחך עשה" (קהלת ט'). כי עקר

הסתות ומניעות הפעל דבר הוא רק מניעות המוח
 שלפעמים מכנים במוח האדם שכבוד עליו מאד לעשות
 הדבר, ומחמת זה רוצה למנעו. ולפעמים להפך שמקל
 עליו ומקטין בעיניו אותו הדבר מאד, עד שאינו עולה על
 לב האדם שחיי נפשו תלויים בזה, והכל כדי למנעו חס
 ושלום. ולפעמים זאת המניעה גדולה ביותר ממניעה
 ממש. אבל הולך בתם ילך בטח, ואינו מסתכל על שום
 מניעה ובבלבול שבעולם כלל. וכל אשר תמצא ידך
 לעשות בכחך עשה:

תעג

נ לענין הקשיות שדרך העולם להקשות קשיות הרבה על
 הצדיקים, ובפרט עליו שהיו מקשים קשיות
 הרבה, ענה ואמר בדרך צחות הלא על ידי הקשיות
 שמקשים עלינו יש לנו פרנסה ועשירות. פי העשירות
 והפרנסה של הצדיקים העוסקים בתורה לשמה הוא רק
 על ידי קשיות. פי רבותינו זכרונם לברכה אמרו (שפת ס"ג):
 "ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד" (משלי ג) והקשו,
 "בימינה ארך ימים איכא, עשר וכבוד ליכא". והשיבו, "כל-
 שפן עשר וכבוד". נמצא שעל ידי הקשיא דיקא נמשך
 העשר והכבוד להצדיקים המימינים בתורה לשמה. פי אם
 לא היו רבותינו זכרונם לברכה מקשים קשיא זו לא היה

שום עֵשֶׂר וְכַבּוּד לְהַצְדִּיקִים כְּפִשׁוּמוֹ שֶׁל מְקָרָא שְׁנֵרָאָה שְׁבִימִינָה הִיא רַק אַרְבֵּי יָמִים. אֲבָל עַל־יְדֵי הַקְּשִׁיָּא שֶׁהִקְשׂוּ אַרְבֵּי יָמִים אִיכָּא עֵשֶׂר לִיכָּא, עַל־יְדֵי־זוּה נִמְשָׁךְ הָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד לְהַצְדִּיקִים כְּמוֹ שֶׁתְּרַצּוּ שֵׁם כָּל־שָׁפָן עֵשֶׂר וְכַבּוֹד. נִמְצָא שְׁעַל־יְדֵי הַקְּשִׁוֹת דִּיקָא יֵשׁ לְהַצְדִּיקִים פְּרָנְסָה כִּי עֵקֶר הָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד לְהַצְדִּיקִים עַל־יְדֵי קְשִׁוֹת:

תצד

נא וְאַף־עַל־פִּי שְׁדַבְּרִים אֵלּוֹ אָמַר בְּדֶרֶךְ צַחֲוֹת שְׁקוֹרִין "ווערמל", אֲבָל בְּאַמַּת דְּבָרִים בְּגוֹ וַיֵּשׁ בְּעֵנֵן זֶה עִמְקוֹת גְּדוֹל וְסוּד עִמֶּק מְאֹד. כִּי כָּל הַדְּבָרִים שְׁלוֹ, אֲפֹלוּ דְבָרֵי צַחֲוֹת שְׁלוֹ שְׁאוֹמֵר שְׁקוֹרִין "ווערמליך", יֵשׁ בְּכָלֶם סוּדוֹת עֲצוּמוֹת נוֹרָאוֹת וְעִמְקוֹת מְאֹד. וְאַפֹּלוּ אָדָם פִּשׁוּט שֵׁיִשׁ לוֹ שֶׁכָּל אַמְתֵּי קֶצֶת יָכוֹל לְהִבִּין בְּהֵם קֶצֶת רְמִזִּים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים (אָמַר הַמַּעֲתִיק עֵין בְּלִקוּטֵי א' סִימָן י"ב בַּמַּאֲמָר "תְּהִלָּה לְדוֹד" וּבְלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת תְּלַמּוּד־תוֹרָה הַלְכָה ג' וְתִבִּין קֶצֶת דְּבָרֵי צַחֲוֹת הַנִּל):

תצה

נב וְכִבָּר סֵפֶר שֶׁהַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה אָמַר פֶּעַם אַחַת וְוַעֲרַמֵּל, וְהָיוּ מְחִיבִין בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת. הִינּוּ שֶׁהִבִּיא שְׁמֻחָה גַם בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, עַד שֶׁגַם שֵׁם הָיוּ מְחִיבִין עַל יְדֵי הַוְוַעֲרַמֵּל שְׁלוֹ:

תעו

נג **פעם** אחת היו מדברים לפניו בענין גדלות, ענה ואמר
 מה אתם צריכין לדבר מגדלות הלא אני אין לי
 גדלות (בלומר ואתם איד יעלה על דעתכם שיהיה לכם איזה גדלות,
 מאחר שאפלו אני אין לי גדלות), כי כבר התפאר עצמו רבנו
 זכרוננו לברכה בזה שהוא יכול לומר על עצמו שאין לו
 גדלות שזה עקר תכלית שלמות הענוה, כמו בחינת משה
 רבנו שכתב על עצמו (במדבר י"ב) "והאיש משה ענו מאד",
 וכמוכא בגמרא (סוטה מט:) שאמר רב יוסף "אל תתני ענוה
 דאיכא אנא":

תעו

נד **הוטב** בעיניו מאד מי שזכה לראות אותו בחלום אפלו
 בחייו. ואמר שיש אנשים מאנשיו שהוא נראה
 להם בחלום בדמות זקן גדול. ואמר שאם היינו אנשים
 בשרים פרצונו הינו יכולים לשמע ממנו דברים גדולים
 ונראים בחלום. והעקר לזכות שלא ישתבח מה שרואין
 ושומעין בחלום, כי לפעמים רואין ושומעין איזה דבר
 ואחר-כך נשכח (וזה מחמת שלוקחין וטורפין ממנו הדבר בחזירתו
 כמוכא בזהר הקדוש (בראשית קצט:)):

תצח

נה כָּבֵר מְבֹאֵר שִׁיחָתוֹ הַקְדוּשָׁה (שיחות הַר"ן ל) שֶׁהַזְהִיר
 לְבָלִי לְבַלְבֵּל הָאָדָם דַּעְתּוֹ כִּלְל בְּעֵינֵי הַנְּקִיּוֹת וְלֹא
 יִסְתַּכַּל עַל זֶה כִּלְל. וְסֵפֶר בְּשֵׁם דְּאִקְמוּרִים גְּדוּלִים שְׂטוּב
 יוֹתֵר לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף בְּשֶׁהוּא נַעֲצֵר קֶצֶת. אַף-עַל-פִּי
 שֶׁהַדְּאִקְמוּרִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ אוֹמְרִים תָּמִיד שֶׁצָּרִיכִין לִהְיוֹת
 מְשֻׁלָּשׁ וְכֵן לְכָל הַחוֹלְאוֹת הָיוּ אוֹמְרִים לִפְתַּח הַנְּקָבִים,
 אֲבָל עֲבָשׁוּ חֲקְרוּ בַּחֲכֻמָּתָם לְהַפְּדוֹ מִמֶּשׁ שְׂאֵדְרָבָא טוֹב
 יוֹתֵר לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף לִהְיוֹת נַעֲצֵר קֶצֶת. וּבִפְרָט הַחוֹלָה טוֹב
 לוֹ יוֹתֵר לִהְיוֹת נַעֲצֵר קֶצֶת דּוֹקָא. וְסֵפֶר בְּשֵׁמֶם שְׂמִי שׁוֹנְצֶרֶד
 לְנִקְבֵי פַּעַם אַחַת בְּמַעַת לַעַת הוּא גַם-כֵּן חֲלִישׁוֹת, כִּי טוֹב
 יוֹתֵר לְבַל יִהְיֶה נִפְתָּח כִּי-אִם פַּעַם אַחַת בְּשָׁנֵי יָמִים. רַק
 אִם לְפַעְמֵיךְ הָאָדָם נַעֲצֵר כְּמֵה יָמִים חֵם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הוּא
 צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ אִיזָה דְבָר לִפְתַּח נְקָבָיו. אֲבָל פַּעַם אַחַת
 בְּשָׁנֵי יָמִים הוּא טוֹב יוֹתֵר לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף. וְסֵפֶר הַרְבֵּה בְּזֶה
 וְגַלְיָה דַּעְתּוֹ הַקְדוּשָׁה שֶׁהוּא נוֹטֵה לְדַעְיָה זוֹ. וְעַל-כֵּל-פָּנִים
 אֵין לְהָאָדָם לְבַלְבֵּל שׁוּם זְמַן כִּלְל בְּשִׁבִיל נְקִיּוֹת כְּמִבְּאֵר
 שִׁיחָתוֹ הַקְדוּשָׁה בְּזֶה בְּאִרְיָכוֹת בְּסִפְרֵי הַנְּדַפְּסִים:

תצט

נו פעם אחד ספר מענין הבטחון ואמר שיש צדיקים שאין
 מניחים אצלם ממון מיום לחברו, כמו שמספרין
 מכמה צדיקים גדולים שהיו לפנינו, כגון הפעל-שם טוב
 זכרנו לברכה, והצדיק הקדוש מורנו הרב אלימלך זכרנו
 לברכה, וכיוצא בהם שבכל יום ויום היו מפזרין כל הממון
 שהיה בידם ולא הניחו אצלם שום ממון מיום לחברו.
 ואמר שצריכין להיות לזה "בריה" [איש חיל] גדול להיות
 חזק בהבטחון ולעמוד על עמודו, כי אם שוגים בזה תנועה
 קלה בעלמא לא טוב. אבל יש מעלה גבוהה יתרה ביותר
 דהינו שהצדיק האמתי יחזיק אצלו הממון, וזה קשה יותר.
 הינו כי עבודה זו גבוהה וכבדה ביותר, כי הוא זכרנו
 לברכה לא היה מתנהג הנהגה הנ"ל. ואמר כמה פעמים
 שזה קשה וכבד יותר הרבה. והוכיח וברר לעינינו שהאבות
 היו מחזיקים אצלם ממון. כי אברהם יצחק ויעקב היו כלם
 עשירים מפלגים. ויעקב אבינו כשבא לשכם קנה מיד
 חלקת השדה (בראשית ל"ג), והיכן היה לו מעות כל כך. וכן
 אברהם כשקנה מערת המכפלה (בראשית כ"ג). וכן מבאר
 עוד מהפסוקים ומדרשים שהיה מנח אצלם מעות. ואמר
 שעבודה זו גבוהה וכבדה יותר אצל גדולי הצדיקים
 האמתיים המפלגים במעלה גבוהה ביותר:

תק

נו **אבל** הרבה לדבר עמנו משבח מעלת הנהגה הראשונה הנ"ל הינו לפי המעות בכל יום לצדקה ועל הצטרכותו המכרח, ולא יניח כלל מיום לחברו. פי לאנשים פשוטים הרוצים לזכות לנפשם לאחזו בדרך הצדיקים, בודאי טוב לפניהם הנהגה הראשונה הנ"ל. הינו לבלי להניח אצלו הממון כלל מיום לחברו. והפליג בשבח מעלת הנהגה זו והאריך בשיחה זאת. וכפי המובן מדבריו אז היה שהיה חפץ ומשתוקק לזכות אותנו להגיע להנהגה הקדושה הזאת למדרגת בטחון הנ"ל לבלי להניח שום ממון מיום לחברו:

תקא

נד **מכבר** אמר שחפץ מאד שיהיה לנו פרנסה. אף-על-פי שבטחון גם בן טוב מאד, אף-על-פי-כן טוב מאד פשוטו כיון שיש לו מעמד פרנסה, פי במקום עבודת הבטחון במקום זה יעשה עבודה אחרת. כלומר פי אם לא יהיה לו מעמד פרנסה ויהיה לו בלבול הדעת מהפרנסה ויצטרך בכל פעם לחזק עצמו במדת הבטחון, במקום זה יעסק בעבודה אחרת והתחזקות אחר בשאר עניני עבודת ה', והבן. ואף-על-פי-כן אמר שהעקר הוא בטחון, ואמר בזה הלשון "נאר בטחון" [רק בטחון]:

תקב

נא אִמַר אִינִי יוֹדַע אִיךְ הַמְקַבְּלִים מִבְּקָשִׁים וְאֵל תְּצַרִיכֵנו
 לְיָדֵי מַתְנַת בְּשֵׁר וְדָם, מֵאַחַר שְׂכַל פְּרִנְסָתָם הוּא
 מִמָּה שְׂמַקְבְּלִים מֵאַחֲרִים. וְהַמוֹבֵן מִדְּבָרָיו הִיָּה שֵׁישׁ בְּזֹה
 עֲבוּדָה וְשִׂכַל אִיךְ לְקַבֵּל מְמוֹן וְכֹל פְּרִנְסָתוֹ יִהְיֶה מִמָּה
 שְׂמַקְבְּל, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יִהְיֶה מְקַבֵּל כָּלֵל, וְלֹא יִהְיֶה
 נִצְרָךְ לְמַתְנַת בְּשֵׁר וְדָם כָּלֵל חֵם וְשָׁלוֹם. וְצַרִיכִין לְבַקֵּשׁ
 מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְזִכּוֹת לְזֹה הַשִּׂכַל, וְלֹא יִהְיֶה נִצְרָךְ לְיָדֵי
 מַתְנַת בְּשֵׁר וְדָם חֵם וְשָׁלוֹם:

תקג

ס שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׂאִמַר שְׁעַל-יָדֵי הַמַּחְלֶקֶת שְׁחוּלְקִין עַל
 הָאָדָם עוֹשִׂין לוֹ טוֹבָה. פִּי עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל
 לְגַדֵּל וְלְצַמַח כְּמוֹ בְּשִׁנּוּטֵינ גִּרְעִין בְּאַרְצֵן אִם הִיָּתָה כֹּל
 הָאָרֶץ אֲדוּקָה יַחַד לֹא הִיָּה בְּאִפְשֵׁר שִׁיגְדֵל וְיִצְמַח מֵהַגִּרְעִין
 אֵילָן, וּבִהֲכָרַח שְׁתַּחֲלַק הָאָרֶץ קֶצֶת כְּדֵי שִׁיְהִיָּה מְקוֹם
 לְהֵאֵילֵן לְהַתְגַּדֵּל. כְּמוֹ כֵן עַל-יָדֵי הַמַּחְלֶקֶת שְׁחוּלְקִין, עַל-
 יְדֵי-זֶה נוֹתֵנִין לוֹ מְקוֹם לְהַתְגַּדֵּל וְלְצַמַח:

תקד

סא מֵעַנִּין הַפְּלָגַת גְּדֻלַּת הָאָדָם אִמַר בְּשֵׁהָאָדָם עוֹשֶׂה כֶּךָ
 בְּיָדָיו נַעֲשֶׂה כֶּךָ בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת, וּכְשֵׁעוֹשֶׂה כֶּךָ

בִּידֵיו גַּעֲשֶׂה כָּךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ("וואס טייטש אַמענש אז ער טויט אזוי אַמאך מיט דער האַנד ווערט אזוי גיטאן אין כּל הָעוֹלָמוֹת, אין אז ער טויט אזוי אַמאך מיט דער האַנד ווערט אזוי גיטאן אין כּל הָעוֹלָמוֹת").

תקה

סב אָמַר ("אז מע זאל איבער קערן אַמענשן וואַלט מען גיזעהן וויא אין אימליכן אדעריל הענגען אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות").
אם הָיוּ מְהִפְכִין אֶת הָאָדָם (רצונו לומר לראות את פנימיותו) הָיוּ רוֹאִין שְׂפָכָל גֵּיד וְגֵיד מִגֵּידוֹ תְלוּיִים אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבְבוֹת עוֹלָמוֹת:

תקו

סג פֵּעַם אַחַת דִּבְרַתִּי עִמּוֹ מַעֲנִין מִחֲשָׁבוֹת רַבּוֹת הַמְּבַלְבְּלוֹת אוֹתִי מַעֲנִין מְרָה שְׁחֹרוֹת בְּעֵשִׂית מִצּוֹת, כַּגּוֹן בְּנִטְיִילַת יָדַיִם שְׁהִיָּה לִי בְהֵם חֲשֵׁשׁוֹת שְׁהִיָּה מְבַלְבְּלִין אוֹתִי מְאֹד. וְהַשִּׁיב לִי כָּכָר דִּבְרַתִּי עִמָּךְ שְׂאִין אַתָּה צְרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה וְכוּ'.

וְדִבְרַתִּי עִמּוֹ עוֹד הִרְבֵּה מַעֲנִינִים כְּאֵלוֹ, וְאִמְרַתִּי לוֹ גַם זֹאת בְּעֵצְמוֹ מְבַלְבֵּל אוֹתִי וְכוּ'. הַשִּׁיב לִי אֵל תַּתְּחִיל לְחַשֵּׁב כֻּלָּל. וְזֶה עֲצָה נִפְלְאָה לְכָל דְּבַר כִּי כִּמְה

פְּעָמִים מְבַלְבְּלִין הַמַּחְשְׁבוֹת מְאֹד, וְכָל מֵה שְׁרוּצִים לְדַחוֹתָם
בְּאִזְהָ דַחִיּוֹת הֵם מְבַלְבְּלִין יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְעַקֵּר הַעֲצָה לְבָלִי
לְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּהֶם כָּלֵל, וְלִסְלַק דַּעְתּוֹ מֵהֶם לְגַמְרֵי,
וְלַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ בְּמֵה שֶׁהוּא עוֹסֵק:

תקו

סד פֶּעַם אַחַת דִּבֵּר מֵעֲנֵן הַפְּאוֹת שְׁיֵשׁ בָּהֶם תִּלְתְּלִים
שְׁקוֹרִין "גִּיקְרִיזְלִטֵּעַ פְּאוֹת" [פְּאוֹת מְסֻלָּסִים]
וְלֹא גָּלָה מְאוּמָה בָּזֶה. אֲדָּ הַבְּנֵתִי אִזְהָ רְמִזִּים בְּדַבְּרֵיו.
עֲבָשׁוּ נִזְכַּרְתִּי מֵה שֶׁדַּבְּרוּ אֲזוּ מִפְּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ה'):
"קְנוּצוֹתָיו תִּלְתְּלִים" וְאָמַר שֶׁהִיא בְּחִינָה הַנ"ל:

תקח

סה אָמַר כְּשֶׁמִּתְנַגֵּעַ הָאָדָם בְּתַפְּלוֹתוֹ וְאִינוּ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל,
אֲזִי מִכְּרַח לֹמֵר הַדְּבוּרִים בְּפִשְׁיטוֹת גְּמוּר הָאֵל
הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא, בְּפִשְׁיטוֹת גְּמוּר בְּלִי חִיּוֹת וְהִתְלַהְבוֹת
כָּלֵל, וְיֹאמֵר כֵּךְ כְּמֵה תִּבּוֹת וְעֲנִינִים, וְאִם יִזְכֶּה יִוְכַל
לְהִתְעוֹרֵר אַחֲרֵיכֵךְ לְהִתְלַהְבוֹת גָּדוֹל עַל־יְדִיָּזָה. עַל־כֵּן אֶצֵּל
אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים כְּשֶׁרוּצִים לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵת הַלֵּב, צְרִיכִין
לְהִתְמַהֵמָה בְּתַפְּלוֹתָם כִּי נַעֲשֶׂה אֶצְלָם כְּמֵה עֲנִינִים בְּתַפְּלָה
כְּמֵה עֲלִיּוֹת וְיִרִדוֹת בְּתַפְּלָה אַחַת. כִּי בְּתַחֲלָה מִתְנַגֵּעַ עֲצֵמוֹ

לְהַתְּפִלֵּל בְּכֹנֶה וּלְפַעֲמִים אוֹ עַל־פִּי רַב אֵינּוּ יָכוֹל לְהַתְּפִלֵּל
בְּכֹנֶה וְאִזּוּ מְכַרְח לֹמַר בְּפִשְׁיֹתוֹת לְגַמְרֵי הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר
וְהַנּוֹרָא וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאַחֲר־כֵּן חוֹזֵר וּמְתַלֵּב לְפַעֲמִים, וְיָכוֹל
לְהִיּוֹת נַעֲשֶׂה כֵּן כַּמָּה פְּעָמִים בְּתַפְּלָה אַחַת.

וְאָמַר אִזּוּ לְפָנֵינוּ אֱלֹו הַדְּבוּרִים הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא
כְּמוֹ מִי שְׁמַדְבֵּר בְּחַלִּישׁוֹת כַּח, בְּקִרְיֹת בְּלִי
הַתְּלַהּבוֹת כָּלֵל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן פְּנִימִיּוֹת פּוֹנְתוֹ קְשׁוּרָה
בְּהַדְּבוּרִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְצִיר זֹאת בְּכַתָּב, אֲךָ הַמּוֹשְׁכִיל
יָכוֹל לְהַבִּין עֲצוֹת מוֹזֵה בְּתַפְּלָתוֹ כְּשֶׁאֵין יָכוֹלִים לְהַתְּפִלֵּל. עֲנֵה
וְאָמַר וְאִם אֵין אַתָּה יָכוֹל לְהַתְּפִלֵּל כָּלֵל, אִם תּוֹכַח תֹּאמַר
אֵיזֶה דְבוּר הַגּוֹן בְּאֶמֶת בְּתַחֲנוּת וּבְקִשׁוֹת אַחֲרוֹת, וְאִם גַּם
זֶה לֹא תּוֹכַח מַה לַעֲשׂוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן קְוֵה אֵל ה':

תקט

סו קָדָם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אָמַר לְהַרְבֵּ דָפָה בְּרִסְלָב אָנִי אוֹהֵב
אוֹתָךְ מְאֹד עַל־כֵּן אָנִי מְבָרְכְךָ (בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: "ווינאָש
אִיךְ דִּיר") שְׂתוֹכַח בְּעוֹלָם הַבֵּא לְהַבִּין הַשִּׁיחֻת חֲלוּץ שְׁלִי:

תקי

סו סֵפֶר לִי חֲבָרֵי רַבִּי נִפְתְּלִי שְׁפַעַם אַחַת סֵפֶר עֲמוֹ
מִמִּצּוֹת תְּפִלִּין, וְהַפְּלִיג מְאֹד בְּקַדְשַׁת הַתְּפִלִּין,

ואמר שראוי לאדם להתלהב מאד בהנחת תפלין, כי
 תפלין הם קדושים ונוראים מאד, וראוי שיפל על האדם
 פחד ורעדה גדולה ואימה ויראה עצומה בשרוצה להניח
 תפלין אשר קדשתם שגבה ונבכה מאד, והארץ בזה
 הרבה. וגם אנכי הבנתי מדבריו עצם הפלגת נוראות
 קדשת התפלין. ואמר שכמה וכמה תורות שלו רבות
 מאד כלם נאמרו על מצות תפלין, אף-על-פי שלא נזכר
 שם תפלין כלל אף-על-פי-כן הם נאמרו על ענין תפלין.
 והם "בחצוצרות" (בסימן ה'), "אנכי ה' אלוקיך" (בסימן ד')
 ו"מי האיש החפיץ חיים" (בסימן ל"ג), ו"אשרי העם יודעי
 תרועה" (סימן ל"ה), ו"מרכבות פרעה" (בסימן ל"ח) כלם
 בלקוטי הראשון. ועוד מאמרים רבים אשר נאמרו באותן
 הזמנים כלם נאמרו על תפלין. ומזה יוכל לשער מעט עד
 היכן גדלו ושגבו קדשת התפלין:

תקיא

סח אמר שהוא יודע מסופר אחד שהוא צדיק גנוז,
 ורצה רבנו זכרוננו לברכה מאד שיהיה לנו
 תפלין ממנו ואמר שהוא רוצה לנסע אליו בעצמו ולקח
 ממנו כמה זוגות תפלין, כי צריכין לנסע אליו בחכמה
 באפן שלא יבין שבאו אליו בשביל זה, כדי שלא יהיה

נלָכַד חֶסֶם וְשָׁלוֹם בְּאִיזָה צַד גְּאוֹת, עַל־כֵּן הָיָה רְצוֹנוֹ לְנַסֵּעַ
אֵלָיו בְּעֶצְמוֹ וְלִקַּח מִמֶּנּוּ כַּמָּה זוגות תְּפִלִּין וְלַחְלֹק לְאִנְשֵׁי
שְׁלוֹמֵנו שְׁנוֹזְבָה כָּלֵנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין קְדוֹשִׁים שְׁלוֹ.

וְגַם קִדְּם שְׁסֵפֶר זֹאת דְּבַר עֲמֵנו כַּמָּה פְּעָמִים שְׁרָצוֹנוֹ
שְׁיִהְיֶה לָנוּ תְּפִלִּין טוֹבִים מְסוּפָּר הֶגוֹן בְּאַמֶּת. וְכִפִּי
הַנְּרָאָה מִדְּבָרָיו הָיָה שְׁלֵא הִיְתָה כְּנִגְתָּנוּ עַל אֵלֹו הַסּוֹפְרִים
הַמְּפָרְסָמִים עֲכָשׁוּ רַק שְׁיִהְיֶה סוֹפֵר הֶגוֹן בְּאַמֶּת לְאַמֶּתוֹ.
וְדִבֵּר מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים מֵעַנְּנֵן תְּפִלִּין טוֹבִים כַּנֶּ"ל. אַחֲר־כֵּן
סִפֵּר הַנְּזָכָר לְעֵיל שְׁיִוִּדַע מְסוּפָּר וְכו' כַּנֶּ"ל. אֵךְ בְּעוֹזְנוֹתֵינוּ
הַרְפִּים לֹא זָכִינוּ לְהוֹצִיא הַדְּבָר לְאוֹר וְלֹא גָלָה לָנוּ מִי הוּא
הַסּוֹפֵר וְאֵיפֹה הוּא. וּבִתְוֹךְ כֵּן נִסְתַּלַּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְאִין
אֲתָנוּ יוֹדַע עַד מָה אֵיָה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַסּוֹפֵר הַהֶגוֹן
בְּאַמֶּת.

אַחַד מֵאִנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנו הָיָה קוֹבֵל לְפָנָיו שְׁאַחַר אֲכִילָתוֹ
כְּשֶׁשׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ קִדְּם הַשְּׁנָה הוּא רוֹצֵה לְדַבֵּר אֵז
אִיזָה דְּבוּרִים שֶׁל הַתְּבוֹדָדוֹת לְבִקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁיִקְרָבוּ
לְעַבֹדָתוֹ וְכו' וְאִינוּ יָכוֹל לְפַתַּח אֵז פִּיו כָּלֵל. הַשֵּׁיב לוֹ רַבְּנוּ
זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, אִם כֵּן שׁוֹכְבִין עֲצָמָן וְגוֹנְחִין גְּנִיחָה אַחֲרֵי
גְּנִיחָה. וְעֵשָׂה רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה בְּעֶצְמוֹ גְּנִיחוֹת תְּכוּפוֹת
כַּמְרָמוֹ שְׁכַךְ יַעֲשֶׂה:

תקיב

סא אָמַר ("עם איז שוין איין עברה אז איר טיט איין עברה") [זה
 כָּבֵר עֲבִירָה כְּשֵׁאתָם עוֹשִׂים עֲבִירָה] רְצוֹנוֹ לֵאמֹר
 מעתה:

תקיג

ע שָׁמַעְתִּי בְשִׁמוֹ שְׁאֵמַר עַל-יְדֵי אַמוּנַת צְדִיקִים אַמְתִּים
 זוֹכָה לְמִמּוֹן הַרְבֵּה וְזֶה (בְּזִמְרוֹת לְלֵיל שֶׁבַת):
 "שִׁכְרוּ הַרְבֵּה מְאֹד". 'מְאֹד' זֶה הַמִּמּוֹן כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת נד.) "וּבְכָל מְאֹדָךְ - בְּכָל מְמוֹנְךָ". "עַל
 פִּי פִּעְלוֹ", 'פִּעְלוֹ' הֵם הַצְּדִיקִים כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (איוב ל"ו): "אַתָּן
 לַפִּעְלֵי צֶדֶק". וְזֶה "עַל פִּי פִּעְלוֹ" הֵינוּ עַל-יְדֵי אַמוּנָה
 בְּהַצְּדִיקִים, כִּי אַמוּנָה תוֹלָה בָּפֶה שֶׁל אָדָם כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב
 (תהלים פ"ט): "אוֹדִיעַ אַמוּנָתְךָ בְּפִי" וְעַל-יְדֵי־זֶה שִׁכְרוּ הַרְבֵּה
 מְאֹד, שְׁזוֹכָה לְמִמּוֹן הַרְבֵּה:

תקיז

עא שָׁמַעְתִּי בְשִׁמוֹ שְׁסַפֵּר מִכְּפֶה צְדִיקִים אַמְתִּים גְּדוֹלִים.
 וְאָמַר שְׁזָה יֵשׁ לוֹ קִצַּת פֶּה לְהַנְהִיג הָעוֹלָם
 רק החפרון שהוא אינו בר אבהן. וכן ספר עוד מאיזה

צדיקים שאין יכולין להנהיג העולם. ענה ואמר שהענין הוא כמו שאיתא במדרש (בהקדמת הזמר) לענין האותיות בשעת בריאת העולם. שבאו האותיות לפני השם יתברך וכל אחד רצה שיכרא בו השם יתברך את העולם. והשיב השם יתברך לכל אחד ואחד שבאותיות נאה אתה ויפה אתה מאד. ואף-על-פי-כן איני רוצה לברא בך את העולם וכו' כמו כן יש לענין הצדיקים שיש בהם נאים ויפים מאד, ואף-על-פי-כן אינם יכולים להנהיג העולם:

תקטו

עב הזקיר שלא לאכל בהלעטה הינו במהירות בדרך גרגרן, כי זהו בחינת (בראשית כ"ה): "הלעיטני נא", רק להרגיל עצמו לאכל במתינות בישוב הדעת ובדרך ארץ, בדרך שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השלחן, כך יאכל תמיד אפלו כשאוכל לבדו:

תקטז

עב אומר שלעתיד יאמרו הצדיקים זה ה' קוינו לו, (תענית לא). זה דיקא, ואמר בלשון אשכנז שיאמר כל אחד ("טאקי צו דעם גאט האבן מיר גיהאפט") [באמת לה' זה היינו מקוים]. בלומר שגם בעולם הזה זכו להשיג אותו כך, כמו

שָׁהֵם רוֹאִין אוֹתוֹ עֵתָהּ, וְתִמְיֵד הָיוּ מְקוּיִם לְרֹאוֹת אוֹתוֹ כְּדֹ, וְעִבְשׁוּ זָכוּ לְזוֹה. וְעַל־כֵּן יֹאמְרוּ אִזּוֹ זֶה ה' קוּיֵנוּ לוֹ זֶה דִּיקָא:

תקיו

עַד אָמַר אֲנִי בְטוֹחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁפָל תִּינּוֹק שְׂיִבּוֹא לְפָנַי
קֹדֶם שְׂיִגִיעַ לְכֹן שִׁבְעַ שָׁנִים, בְּוֹדָי יִהְיֶה נָקִי מִן
הַחֲטָא עַד יוֹם חַתְנָתוֹ:

תקיה

עַה שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאָמַר יֵשׁ אֶצְלִי אֲנָשִׁים שְׁלַפְעָמִים
הֵם מִתְּלַהְבִּים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְסִמּוּכִים
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת. וְהֵם אִזּוֹ בְּמִדְרַגָּה טוֹבָה שְׁאָפְלוּ
צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינֶם אוֹחֲזִים בְּזוֹה. אָבָל לְפַעְמִים נוֹפְלִים
מִזוֹה וְכו' מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה בַּעַת שֶׁהֵם אוֹחֲזִים
בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, מִי יִתֵּן וְהָיוּ אוֹחֲזִים בְּמִדְרַגָּה זוֹ לְאַרְבֵּי
יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה.

עוֹד שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ בְּעִנְיָן זֶה שְׁאָמַר שְׁעָקַר הוּא הַלֵּב שֶׁל
הַהֲתַחֲלָה פִּי אִזּוֹ בְּהֲתַחֲלַת עִבּוֹדַת ה' מִתְּלַהֵב הַלֵּב
מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְטוֹב מְאֹד לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְהַתְאַמֵּץ
שְׂיִאֲרִיךְ זְמַן הַרְבֵּה בְּהֲתַלְכּוֹת וְהַשְׁתַּוְקוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁל הַהֲתַחֲלָה. וְאָמַר שֶׁהַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי זוֹסְיָא זְכוּרָנוּ

לְבָרְכָה הִיָּה בְּעֵינַי זֶה הַדּוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד נֶגֶד כַּמָּה צְדִיקִים
גְּדוֹלִים פִּי הַלֵּךְ עִם הַלֵּב שֶׁל הַהִתְחַלָּה זְמַן רַב:

תקיט

עו פֶּעַם אַחַת אָמַר לִי כָּל מָה שְׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעוֹלָם הוּא
רַק בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה, פִּי כָּל הָעוֹלָם וּמְלֵאוֹ לֹא
נִבְרָא רַק בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה:

תקכ

עו הִיָּה אוֹהֵב מְאֹד אֶת הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשוּטוֹת וְכוּ', וְהִיָּה
אוֹהֵב מְאֹד מִי שְׁיִכּוֹל לֹאמַר הַרְבֵּה תְּחִנּוֹת וּבְקִשּׁוֹת
בְּתוֹךְ הַסְּדוּרִים הַגְּדוֹלִים וְכוּ' בְּגִדְפָם (בְּלִקוּטֵי תַּנְיָנָא סִימָן ק"ד)
וְאָמַר אֲנִי מְקַנָּא אֶת ר"י חֲתָן ר"י שְׁיִכּוֹל לֹאמַר הַרְבֵּה. הֵינּוּ
שְׂפָה בְּרִסְלָב הִיָּה אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה רָגִיל לֹאמַר הַרְבֵּה תְּחִנּוֹת
וּתְהִלִּים וּמַעֲמָדוֹת בְּכָל יוֹם, וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה שֶׁהוּא
מְקַנָּא אֶת הָאִישׁ הַזֶּה שְׁיִכּוֹל לֹאמַר הַרְבֵּה וְגַם הוּא בְּעֵצְמוֹ
זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה קִדְּם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַחוֹלְאָת הַכְּבֵד שֶׁנִּסְתַּלַּק עַל
יָדוֹ, קִדְּם לָזֶה כָּל יָמָיו הָיָה מְזוּמָר זְמִירוֹת הַרְבֵּה בְּכָל שַׁבַּת
וְשַׁבַּת וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת, וּמִי שְׁלֹא שָׁמַע אוֹתוֹ פֶּשְׁתִּיהָ מְזוּמָר
בְּשַׁבַּת "אֲזוּמָר בְּשַׁבְּחִין" בְּלֵיל שַׁבַּת וְ"אֲסַדֵּר לְסַעֲדָתָא" בְּבִקְר
וְכֵן שָׁאָר הַזְּמִירוֹת "כָּל מְקַדְּשׁ" וְ"מְנוּחָה וְשִׁמְחָה" וְכוּ' לֹא

שָׁמַע טוֹב מֵעוֹלָם, אֲשֶׁרִי אֶזְנֶן שָׁמְעָה זֹאת, וְאֲשֶׁרִי מִי שִׁישָׁמַע זֹאת לְעֵתִיד בְּעוֹלָם הַבָּא:

תקבא

עַה לְעֵנִין מַעֲלַת הַמַּחֲדָשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא תִקּוּן גָּדוֹל לְהַרְהוּרִים כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (בְּלִקוּטֵי הַנִּינְיָא סִימָן ק"ה). אֲנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקַּדוֹשׁ כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁהוֹזִיר מְאֹד לְחֲדָשׁ בַּתּוֹרָה. וְאָמַר שֶׁהוּא תִקּוּן גָּדוֹל מְאֹד עַל הָעֶבֶר. וְאָמַר שֶׁאֶפְלוּ דְבוּר אֶחָד כְּשִׁזְזוּכִין לְחֲדָשׁ הוּא גַם כֵּן טוֹב מְאֹד, כִּי הוּא תִקּוּן גָּדוֹל מְאֹד. גַּם אָמַר שֶׁהוּא טוֹבָה לְנִשְׁמַת אַבּוֹתָיו שֶׁכָּבַר נִסְתַּלְקוּ. וְאָמַר, כִּבְר נִתְּתִי לָכֶם כַּח הַמְדָמָה כָּשֵׁר וְטוֹב, וְאַתֶּם רַשָּׁאִים לְחֲדָשׁ בַּתּוֹרָה. וְאָמַר אַתֶּם יְכוּלִים לְהַשְׁיֵג כַּכַּח הַמְדָמָה שְׁלָכֶם מִה שֶׁאֲנִי יְכוּל לְהַשְׁיֵג בִּישְׁכָּל:

תקבב

עַה סִפֵּר לִי מִצְדִּיק אֶחָד מִמְדִינַת לִימָא (בַּעַל "יְסוֹד וְשֵׁשׁ הָעֲבוֹדָה") שֶׁקָּדַם מוֹתוֹ הִכָּה בְּאֶצְבַּע צְרָדָה בְּדַרְדָּר הָעוֹלָם שֶׁמְכִין בְּאֶצְבָּעוֹתֵיהֶם זֶה עַל זֶה אֲגוּדָל עַל אֶצְבָּע אַמָּה עַד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל מִבִּינֵיהֶם, וְאָמַר בְּשִׂמְחָה בְּזֶה הַלְשׁוֹן ("אֵיפֶר גִּישְׁפְּרִינִין"). כְּלוֹמַר שֶׁהִיָּה בְּשִׂמְחָה גָּדוֹלָה עַל שֶׁקָּפַץ

וְדַלַּג עַל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ, אֲשֶׁרֵי לוֹ. וְהָיָה רַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ
לְבִרְכָה מְשֻׁבָּח מְאֹד אֶת הַצַּדִּיק הַזֶּה שְׂזָכָה לֹאמַר כִּךְ קֹדֶם
מִזֶּה. אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַדְלַג וְקוֹפֵץ עַל הַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה
וְתַעֲנוּגָיו.

גַּם סֵפֶר בְּשֵׁם זֶה הַצַּדִּיק דְּבוּר נֶאֱמָר שֶׁהָיָה אוֹמֵר (תְּהִלִּים
קמ"ה) תְּהִלַּת ה' יִדְבַּר פִּי, הֵינּוּ בְּשֵׁנִים פִּי זוֹכָה לְדַבֵּר
תְּהִלּוֹת ה', אֲזִי בְּיָדָי וַיְבָרַךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם
וְעַד. הֵינּוּ כִּי זֶה הַצַּדִּיק הָיָה עָנּוּ וְשָׁפֵל בְּעֵינָיו מְאֹד, עַל־כֵּן
הָיָה אוֹמֵר מֵאַחַר שֶׁשָּׁפֵל כְּמוֹתֵי זוֹכָה לְדַבֵּר תְּהִלּוֹת ה', עַל־
כֵּן בְּיָדָי וַיְבָרַךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ וְכו', הֵינּוּ שְׁבוּדָאֵי יֵשׁ
רְשׁוּת לְכָל בֶּשֶׂר לְכָל גְּבֵרָא שְׁבַע עוֹלָם לְבָרַךְ שֵׁם קִדְשׁוֹ, כִּי
בְּיָדָי אֵינִים גְּרוּעִים מִמֶּנִּי. וְזֶה תְּהִלַּת ה' יִדְבַּר פִּי, עַל־כֵּן
בְּיָדָי וַיְבָרַךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וְעַד כִּנ"ל:

תקבג

פ פַּעַם אַחַת עֲמַדְתִּי לְפָנָיו כְּשֶׁתִּקְנֵנוּ מִלְּבוּשׁ שָׁלוֹ, הֵינּוּ
שֶׁתִּפְרוּ תַּחַת מִלְּבוּשׁוֹ עוֹרוֹת אֲרַנְּבַת לִימֵי הַחֲרָף.
אָמַר לִי אֲזוֹ, שֶׁכָּבֵל עַת שֶׁהָאָדָם לֹבֵשׁ מִלְּבוּשׁ חָדָשׁ נֶאֱמָר,
נַעֲשֶׂה בּוֹ שְׁנוֹי שְׁנֹשֶׁתְנָה פָּנָיו בְּעַת שְׁנֹשֶׁתְנָה לְבִישַׁת
הַמִּלְּבוּשׁ. וְאַפְלוּ אִם יִהְיֶה אוֹתוֹ הָאָדָם חָכֵם הַגְּדוֹל
שְׁבַגְדוּלִים, וְאַפְלוּ אִם יִהְיֶה עֲשִׂיר מִפְּלֵג שְׂאִין הַמִּלְּבוּשׁ

חָשׁוּב אֶצְלוֹ כָּל כֶּד, וְאֶפְלוּ מִלֶּד, אֶרְעֶל־פִּי־כֵן בְּכָל עַת
שְׁלֹבֶשׁ מִלְבוּשׁ חֲדָשׁ בְּהִכָּרַח שִׁיְהִיָּה בּוֹ שְׁנוֹי, שְׁנֹשְׁתָּנָה פָּנָיו
וְנַעֲשֶׂה בּוֹ שְׁנוּיִים בְּתַנּוּעוֹתָיו עַל־יַד־זֵהָ:

תקבד

פא שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאֵמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוֹרֵנוּ
לְבָרְכָה כְּשֶׁהִיָּה הַמְּלַבּוֹשׁ שְׁלוֹ לֹא תִפּוֹר
כְּרֹאֵי, כְּדַרְךְ הַחֲיֻטִּים שְׁלַפְעָמִים מְקַלְקֵלִין הַמְּלַבּוֹשׁ
בְּתַפְיֻרָתָם, הִיָּה מְצוּהָ לַעֲשׂוֹת לַעֲצָמוֹ פְּדִיּוֹן:

תקכה

פב בַּעַת שְׁלֹבֶשׁ זִפְיָצֵל [מְעִיל עֲלִיּוֹן מִיְחָד] אַחַד וְצָבְעוּ
הִיָּה מַה שְׁקוֹרִין "פֶּאפִּילֶאטֶע" [אָפּוֹר] עֲנָה וְאֵמַר
בְּלִיל שֶׁבֶת "וְאֲנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר" (כְּרֵאשִׁית י"ח) בְּלִשׁוֹנָם
"פֶּאפִּיל":

תקכו

פג אִישׁ אַחַד עֹמֵד לְפָנָיו שְׁהִיָּה עוֹסֵק לְלַמֵּד בְּסִפְרֵי קַבָּלָה,
וּבְאֵמַת לֹא הִיָּה רְאוּי לְלַמֵּד קַבָּלָה. וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ
שֶׁלֹּא יִלְמַד קַבָּלָה, וְאֵמַר לוֹ קַבָּלָה בְּגִימְטְרִיא גּוֹאֵף. וְשׁוּב
שְׁמַעְתִּי מֵאֶחָד, שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אִישׁ אַחַד, וְהִיָּה אוֹתוֹ
הָאִישׁ קוֹבֵל לְפָנָיו שְׁאִין לוֹ לֵב הִיָּנוּ שְׁאִין לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת הַלֵּב

לתפלה ועבודה. השיב לו רבנו זכרוננו לברכה שזהו בשביל
שלומד קבלה, כי "נאף אשה חסר לב" (משלי ו') וקבלה
בגומריא נואף. וכל זה למי שאין ראוי לזה, אבל לכמה
אנשים הזהיר בעצמו שילמדו קבלה וצריכין להתפלל להשם
יתברך שיוליכו בדרך האמת אם ללמד קבלה ואם לחדל:

תקבו

פד לענין הקצים, שיש כמה גדולים שמחשבין קצים
ואומרים שראוי שיבוא משיח באתו הקץ שהם
אומרים, כמו שארע בזמננו שהיו אומרים על כמה פרטים
שאז יבוא משיח, וכן בדורות שלפניו. ורבנו זכרוננו לברכה
לא היה מסכים על-זה כלל, ואמר שבכל זמן שאומרים
איזה קץ אז בודאי לא יבוא משיח בשום אופן באתו הקץ
שהם אומרים. וכבר מבאר בזהר הקדוש (זהר חדש בראשית
יב.) שמקלל מאד כל המחשבי קצין כי אין בן דוד בא
אלא בהפסח הדעת (סנהדרין צז.).

והנה עכשו אומרים העולם שיבוא משיח בשנת ת"ר
לפ"ק, ונדמה להם שיש רמזים בזהר הקדוש על זה.
ובאמת אז בודאי לא יבוא בשום אופן ויכול להיות שיבוא
קדם לשנת ת"ר או לאחריו, אבל בשנת ת"ר לא יבוא
בשום אופן מאחר שהעולם מצפין לאותו הזמן. והפלל בכל

עת וזמן שנמצאים מחשבי קצים שאומרים שיבוא באותו הזמן, אז דיקא לא יבוא בשום אופן באותו הזמן. רק בוא יבוא לא יאחר (חבוק ב') במהרה בימינו בהפסח הדעת לגמרי, הינו שלא יחשבו כלל על אותו הקץ שיבוא, ופתאום יבוא במהרה בימינו אמן:

תקב

פה פעם אחת דברו לפניו מדאגת פרנסה. גער בהם ואמר מה לדאג על פרנסה הלא לחם עם איגורקים [קשוא-מלפפון] הוא מאכל טוב:

תקבט

פו אמר, ביום התענית טוב לומר פרשת כל הקרבנות:

תקל

פו פעם אחת דבר עמי מענין הרחקת תאוה הפלליות שהיא תאות נאוף, והיה מתלוצץ מאד מתאוה זו בדרךבו. ענה ואמר, תמיד קשה אצלי מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (גדרים כ:) שיהיה דומה בעיניו פאלו בפאו שד, מי בופה אותך. כלומר שאם ירצה האדם לכבש תאותו לגמרי, אין מי שיכפה אותו והבן:

תקלא

פח **מִכְבָּר** דְּבַר לְעֵינַן שְׂמוּשׁ הַצְּדִיקִים, שְׂצָרִיכִים אֲנִישׁוּי שְׁל
הַצְּדִיק לְשִׁמּוּשׁ אֶת הַצְּדִיק בְּכָל צָרְכּוֹ וְלַעֲשׂוֹת
לוֹ כָּל מַה שֶּׁהוּא הִיָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת. וְאָמַר שְׂוֵה מִרְמֹז
בְּפֶסוּק (תְּהִלִּים קמ"ה): "צְדִיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו", הֵינּוּ מְתֵי זוֹכֵה
הַצְּדִיק שְׂיִהְיֶה ה' בְּכָל דְּרָכָיו בְּחִינַת "בְּכָל דְּרָכָיךְ דַּעְהוּ"
(מִשְׁלֵי ג'), מְתֵי יוֹכֵל הַצְּדִיק לְקַיֵּם שְׂיִהְיֶה ה' בְּכָל דְּרָכָיו, כִּד
"וַחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" כְּשֶׁהַחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו. הֵינּוּ שְׂאֲנִישׁוּי
שְׁל הַצְּדִיק שֶׁהֵם נִקְרָאִים חֲסִידִים, כְּשֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּכָל
מַעֲשָׂיו שְׁל הַצְּדִיק. כִּי אִין צָרִיךְ לַפְּנוֹת לְשׁוּם דְּבַר, כִּי אֲנִישׁוּי
עוֹשִׂין לוֹ מַה שְׂצָרִיךְ:

תקלב

פח **"מִשְׁךְ חֲסִדָּךְ לְיִודְעִיךְ אֵל קִנְא וְנוֹקָם"** (זְמִירוֹת לָלֵיל שְׁבַת)
הֵינּוּ שְׂאֲנוּ מִבְּקָשִׁים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יִמְשִׁיךְ חֲסִד
לְיִודְעָיו לְהַכְעִים לְהַשׁוֹנְאִים. וְזֶה: "מִשְׁךְ חֲסִדָּךְ לְיִודְעִיךְ אֵל
קִנְא וְנוֹקָם" הֵינּוּ כְּדֵי לְנָקַם בְּהַשׁוֹנְאִים כְּדֵי שְׂ"יִרְאֶה רִשְׁע
וְיִכְעֶם" (תְּהִלִּים קי"א), וְכִמוֹ שְׂכַתּוּב (שָׁם ס"ט): "לְמַעַן אֵיבִי
כְּדֵי", וְכִמוֹ שְׂכַתּוּב (שָׁם ה'): "לְמַעַן שׁוֹרְרֵי הַיִּשְׂרָאֵל לַפְּנֵי
דְּרָכָיךְ":

תקלג

ז אָמַר בְּשֶׁהַמּוֹחַ נִתְיַנֵּעַ מִהַלְמוּד אִזְ צָרִיכִין לְשׁוּחַ וּלְדַבֵּר
 שִׁיחוֹת חֲלִין עִם בְּנֵי אָדָם כְּדֵי לְפַקַח דַּעְתּוֹ,
 וְהַשִּׁיחָה הַזֹּאת הִיא כְּמוֹ שְׁנָה שֶׁהִיא נִיחָא לְהַמְחִין. וְשִׁיחָה
 כְּזוֹ אֵינָה בְּכֻלָּל דְּבָרִים בְּמִלִּים חֵם וְשְׁלוֹם כְּלָל, אֲדַרְבָּא הִיא
 מַצּוּה גְּדוּלָה וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (מְנַחוֹת
 צט:): בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קְיוּמָה. כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קי"ט)
 "עַת לַעֲשׂוֹת לָהּ הִפְרוּ תּוֹרַתְךָ". כִּי אִם לֹא יִתְבַטַּל קֶצֶת
 לְפַקַח דַּעְתּוֹ בְּשִׁיחָה אִזִּי חֵם וְשְׁלוֹם יִתְבַטַּל מִכֹּל וְכֹל. וְעַנְיָן
 זֶה נִזְכָּר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה בְּהַסְפֵּר הָרֵאשׁוֹן
 בְּהַתּוֹרָה "רַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁתַּעִי" (בְּסִימָן ט"ז) "וְיִחוּזֵינוּ הָאִי פּוֹרָא"
 וְכו' עֵינ שָׁם, וּבְסִפֵּר לְקוּמֵי תַנְיִנָא בְּהַתּוֹרָה הַמִּתְחַלֵּת "בְּעַנְיָן
 הַנְהַגַת הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל הַצְּדִיק הָאֱמֶת" (בְּסִימָן ע"ח) עֵינ שָׁם,
 שְׁלַפְעָמִים צָרִיכִין לְהִיּוֹת אִישׁ פְּשוּט מִמֶּשׁ עֵינ שָׁם הֵיטֵב:

תקלד

שיחה זו לעיל שכזב

תקלה

צא לְזָכוֹר לְרֵשֶׁם הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בָּעַת שֶׁהָיָה בְּדַרְדָּר,
 שֶׁהָיָה יָשׁוּן בַּחוּץ עַל מַטָּה וְהִתְחִיל לְצַעֵק

מאד בתוך השנה, ורצו כלם אליו והקיין, ונכנס לבית
 ופתח ספר ואמר שמצא שם מכאן אותו הענין. כי אותו
 הבית הינו קרעטשמע [אכסניא] היה בנוי מחדש מעצים
 יונקים שלא נזקנו עדן ואמר שפתח את אותו הספר
 במדמה שהיה מדרש, והיה כתוב במקום זה בשקוצצין
 אילן קדם זמנו פאלו הורגין נפש.

ומעשה שהיה כך היה, שבשישן חלם לו שמנחים סביבו
 הרונים, ונתפחד מאד בתוך כך הסתפל וראה
 שמנחים אצלו וכו' והתחיל לצעק מאד עד שנתקבצו כלם
 אליו.

גם אמר שצריכין לדקדק על איזה מטה לישן. וספר
 מעשה שאמו היתה עמו בדרך, ונתנו להם שני מטות
 לישן. בבקר ספר לאמו שחלם לו שהוליכו אותו דרך
 הגיהנם. ואמרה לו אמו אף אני בחלומי שחלם לי
 שהוליכו אותי דרך כל הגן עדן. וספר להם המחזיק הכפר
 שהמטה שהיא היתה ישנה עליה אותה המטה הוא מחזיק
 בשביל אורחים חשובים וכבר היה ישנים עליה כמה וכמה
 צדיקים גדולים, והמטה השניה היו ישנים עליה פריצים.
 וגם כאן אותה המטה היתה ישנה עליה וכו' ומוכן פתרון
 החלום ממילא:

תקלה

צב פעם אחת עמדו לפנינו אנשיו, ובא ערל אחד מהאנשי חיל העפ"ם העומדים בינינו ודפק על החלון ושאל יש פאן אחד מאנשי חיל, השיבוהו לאו אין פאן אחד מהם, והלך לו. אחר-כך אחר איזה שעה חזר ובא ודפק על החלון יותר, ושאל אם יש פאן אחד מאנשי חיל. ענה רבנו זכרוננו לברכה כך הוא היצר הרע שלכם, שבתחלה בא ודופק על האדם וכשפונין ערף ממנו ומשיבין אין פאן אחד מחילותיו ומסלקין אותו ואז הולך לו, ואף-על-פי-כן אחר-כך חזר ובא ודופק על האדם אף-על-פי שכתב סלקוהו והשיבוהו אין פאן אחד מחילותיו, שאין לו ולחילותיו מקום פאן, אף-על-פי-כן אינו נמנע לבוא עוד פעם אחר פעם, וצריכין לגרשו בכל פעם עד שיסתלק לגמרי. ועין במקום אחר מזה (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח) שצריכין להיות עקשן גדול כנגדו פעם אחר פעם ואפלו מאה פעמים ויותר, ואז אם יהיה חזק כנגדו כמה וכמה פעמים יזפה לסלקו לגמרי.

"ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתגו" (נשמת כל חי) ראוי לומר בכונה גדולה. פי חס ושלום

וכו', אותנו הצלתנו:

תקלו

צג אָמַר לְעֵנֵן הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שָׁקָר. כִּי עַל הַבַּעַל דְּבַר
קִשָּׁה מְאֹד לְמַרְחַח עִם כָּל הָעוֹלָם לְהַטְעוֹתָם
מִדְרֹךְ הַיִּשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן הָעֵמִיד מְפָרְסֵם אֶחָד בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי
וּמְפָרְסֵם אֶחָד בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְאָמַר עַל מְפָרְסֵם אֶחָד שֶׁהוּא
עֵקֶר רֹאשׁ אֶלְפֵי אַנְשִׁים, שְׁבוּדָאֵי לֹא יִקוּמוּ בְּתַחֲתֵית הַמַּתִּים:

תקלז

צה אָמַר עַל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנו שֶׁקִּשְׁתָּה לָהֶם שְׁפִירִימוּ אֶת עֵצְמוֹן
לְהַנְהִיג בְּרַבְּנוֹת וְהַתְנַשְּׂאוֹת מַחֲמַת שְׁהַכְנַסְתִּי
בָהֶם אִמַּת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדָּאֵי:

תקלח

צו אָמַר שְׂטוֹב מְאֹד לִתֵּן בְּכָל עֵת עַל פְּדִיוֹנוֹת לְצַדִּיקִים,
אִפְלוּ שְׂלֵא בַעַת צָרָה חֵם וְשָׁלוֹם. וְסִפֵּר מִכַּמָּה
אַנְשִׁים מִמְּדִינַת קִיר"ה שֶׁרְגִילִים מְאֹד לְהַרְבּוֹת בְּגִתֵּינַת
פְּדִיוֹנוֹת תְּמִיד. וְאָמַר שְׂאֵלוּ הִיָּה לוֹ אִישׁ צַדִּיק שִׁיהִיָּה רְאוּי
לְעִשׂוֹת לוֹ פְּדִיוֹן, הִיָּה נוֹתֵן לוֹ עַל פְּדִיוֹן בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת.
וְדַבֵּר מִזֶּה הַרְבֵּה כִּי פְּדִיוֹנוֹת הֵם דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד:

תקלט

צ"ו לְעֵינַי הַמְּרֹאוֹת וְהַחַזְיוֹנוֹת שְׂרוּאֵין הַגְּדוֹלִים וְהַצְּדִיקִים
 אֲמֵתִים אָמַר, כְּשֶׁרוֹצִין לְמַעֲלֵה שְׂרָאָה אָדָם
 אֵיזָה מְרֹאָה וְחַזְיוֹן אֲזִי מַלְבִּישִׁין אוֹתוֹ בְּעֵינַי כִּי אֵלֹה שְׂיוֹכֵל
 לְרֹאוֹת בָּהֶם מֵה שְׂרָאָה כְּגוֹן נְשֻׁמַּת מֵת אוֹ מְלֹאָךְ וְכִיּוֹצֵא
 בְּזֶה. וְעֵין בְּמָקוֹם אַחֵר (בְּלִקוּטֵי מוהר"ן צ"ח) מֵה שְׁמֻבְאָר עַל
 פְּסוּק (תְּהִלִּים ל"ד): "עֵינַי ה' אֶל צְדִיקִים" שֶׁהַצְּדִיקִים יֵשׁ
 לָהֶם עֵינַי ה', עַל־כֵּן הֵם יְכוּלִים לְרֹאוֹת בְּעֵינַי ה' שֶׁיֵּשׁ לָהֶם:

תקמא

צ"ז לְעֵינַי הַמְּרֹאָה־שְׁחוּרוֹת שְׁמֻבְלִבְלִין אֶת הָאָדָם וּבִפְרָט
 בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וּמְכַנְּסִים סְפָקוֹת וּבִלְבוּלִים
 בְּמַחְשְׁבֹתוֹ בְּאֶשֶׁר שְׁזָה הַדְּבָר עָשָׂה שְׁלֵא כְּהֵנּוּ, וְנִכְשֵׁל
 בְּאֵיזָה אִסּוּר חֵם וְשְׁלוֹם סֵפֶר לִי רַבְּנוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה
 מַעֲשֵׂה מֵהַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׁפַעַם אַחַת עָמַד
 הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְהַתְּפִלֵּל וְלֹא הָיָה יְכוּל
 לְהַתְּפִלֵּל כִּי נִפְל בְּלִבּוֹל בְּמַחְשְׁבֹתוֹ, בְּאֶשֶׁר שֶׁהָיָה מַעֲשֵׂן
 אֶת הַלּוֹלְקֵע [מִקְטָרֵת] אֵיצֵל נֵר שֶׁל חֵלֶב. נִמְצָא שְׁנִכְשֵׁל
 בְּאִסּוּר חֵלֶב, וּמַחְמַת זֶה לֹא הָיָה יְכוּל לְהַתְּפִלֵּל. וְכֵל מֵה
 שְׂרָצָה לְהַתְּפִלֵּל וְלִדְחֵק אֶת הַמַּחְשְׁבָה הַזֹּאת וּלְהַעֲבִירָהּ

מִדַּעְתּוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל בְּשׁוּם אִפְּן, כִּי בִלְבַל אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם
 בְּאִשֶּׁר שֶׁנִּכְשַׁל בְּאִסּוּר כְּזֶה, בְּאִסּוּר חֵלֶב, עַד שֶׁלֹּא הָיָה
 אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל. עָמַד הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וְקִפֵּץ
 וְנִשְׁבַּע שִׁיעֵשֶׁן לְעוֹלָם הַלּוֹלֶקֶע אֵצֶל גֵּר שֶׁל חֵלֶב. כִּי אִין
 בְּזֶה שׁוּם אִסּוּר בְּלָל (רֵאָה שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יוֹרֵה דַּעַה סִיּוּן צ"ב סק"ט),
 רַק שָׂרְצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ בְּמַרְה שְׁחֹרוּת, עַל כֵּן קִפֵּץ וְנִשְׁבַּע
 שְׂדוּקָא יַעֲשֵׂן הַלּוֹלֶקֶע בְּגֵר שֶׁל חֵלֶב. וְכֵן הוּא בְּאִשֶּׁר
 מִסַּפְרִים הָעוֹלָם שֶׁהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הָיָה מַעֲשֵׂן הַלּוֹלֶקֶע אֵצֶל
 גֵּר שֶׁל חֵלֶב.

תקמא

צט שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר: וְזֶה אִין אֶתָּה יוֹדַע
 שְׁחִסִּיד שֶׁנִּפְּל גְּרוּע מְמוּמַר. וְאָמַר זֹאת לְעִנְיִן
 מַה שְׂדַבְּרִיתִי עִמּוֹ כִּשְׁהֵיִיתִי בְּמַעַדְוּוֹעַדִּיוּקַע מִחֲבָרֵי הַיְדוּעַ,
 וְאָמַרְתִּי לוֹ: אַתֶּם עֹשִׂיתֶם לוֹ טוֹבָה בְּמַה שֶׁנִּתְקַרַב לָכֶם, כִּי
 כָּבֵד הָיָה גּוֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאָמַר, שְׁעַדִּין לֹא יֵצֵא מִזֶּה,
 וְכֵן הוּא, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וְאַחַר כֵּךְ אָמַר זֶה הַנ"ל:

תקמב

ק שְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ שְׁאָמַר שֶׁבְּרָכָה שְׁנוּהֵגִין לְבָרַךְ אֶת עַצְמוֹן
 אֵצֶל גְּדוּלִים וְחֲשׁוּבִים הוּא דְבָר יָקָר מְאֹד,
 וְטוֹב לְהִשְׁתַּדֵּל לְבָרַךְ אֶת עַצְמוֹ אֵצֶל בָּלָם:

תקנה

קא אַמַר טוב מאד לראות פני כל הצדיקים שפדור, פי
צדיקיא אנפי שכונתא (זהר הקדוש שמות קס"ג):

תקנה

קב כִּמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר הַרְבֵּה עִמָּנוּ וְהִזְהִיר אוֹתָנוּ
מְאֹד לְקָרֵב נַפְשׁוֹת לַהֲשִׁים יִתְבָּרַךְ, לְהַשְׁתַּדֵּל
לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִם בְּנֵי אָדָם כְּדֵי לְעוֹרְרֵם וּלְהַשִּׁיבֵם לְקָרְבֵם
לַהֲשִׁים יִתְבָּרַךְ. וּרְצוֹנוֹ הָיָה אֲפֹלוּ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי הָעוֹלָם
שִׂיחוֹת חֲלוּן בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם, אוֹלֵי יִצְמַח וַיִּתְגַּלְגַּל מְזֵה
דְּבוּרִים שְׂיִעוֹרְרוּ אוֹתָם לַהֲשִׁים יִתְבָּרַךְ וְאֲפֹלוּ אִם לֹא יַפְעֵל
כִּי־אִם תְּנוּעָה בְּעֵלְמָא, שְׂיִכְנֵם בְּהֵם אִיזָה הַרְהוּר תְּשׁוּבָה אוֹ
הַתְּעוֹרְרוֹת לְפִי שְׁעָה, גַּם־בֵּן טוֹב מְאֹד. מְכַל־שֶׁכֶן שְׂיִכּוֹל
לְהִיּוֹת שְׂבֻרְבוֹת הַיָּמִים, כְּשִׂידְבֵּר עִמָּהֶם וַיִּחְזוּ וַיְדַבֵּר, אוֹלֵי
יִזְכֶּה לְעוֹרְרֵם בְּאַמַּת לַהֲשִׁים יִתְבָּרַךְ וּלְקָרְבֵם לְעִבּוּדָתוֹ
יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אֵין דְּבַר גְּדוֹל מְזֵה, כְּמוֹבֵא בְּכָל הַסְּפָרִים
בְּפֶרֶט בַּזֶּהר הַקְּדוּשׁ (שְׁמוֹת קכח:), כְּמוֹ שְׂכָתוּב שֵׁם "זִפְאָה
מֵאֵן דְּאֶחָד בִּידָא דְחִיבָא וְכוּ' וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח
בֵּה בְּכָל עֲלָמִין".

וְהוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה הָאֲרִיךְ לְדַבֵּר עִמָּנוּ כִּמָּה וְכִמָּה
פְּעָמִים מְזֵה, וְזָרוּ אוֹתָנוּ לְזֵה מְאֹד כְּכִמָּה מֵינֵי

לשונות. וכמה פעמים היה מבזה אותנו בבזיונות על שאנו מתעצלים בזה, ופעם אחת קרא אותנו עצים יבשים על שאין אנו מולידים נפשות שיתקרבו להשם יתברך על ידינו.

ופעם אחת בליל מוצאי שבת עמדנו לפניו עם כמה אנשים מהחשובים שלו, והוכיח אותנו מאד כמה שעות על ענין זה וספר אז הרבה מענין זה. וגם היה רצונו שישעו נסיעות בשביל זה פרי לדבר עם בני אדם. ואז כשדבר מזה להשתדל לקרב נפשות להשם יתברך כנ"ל, אז היה מתלוצץ מאלו המשתדלים לקרב להשם יתברך רק הפחותים במעלה מאד כגון עניים ואביונים ועמי הארצות וכיוצא בזה אנשים השפלים במעלה. כי העקר הוא להשתדל לקרב להשם יתברך בני האדם הגדולים במעלה שיש להם איזה חשיבות. כי בני אדם כאלו קשה לקרבם מאד, וכשזוכה לקרבם אשרי לו. כי הוא דבר גדול מאד כשמקרב נפשות גדולות להשם יתברך ואז אלו הקטנים והשפלים במעלה נופלים ונמפלים ממילא אליו ומתקרבים להשם יתברך, כי מתבטלים לגבי הגדול מהם שנתקרב לדרך האמת להשם יתברך.

ושאלתי אותו זכרונו לברכה מי הוא הגדול. השיב בחפזו [בדרך גערה על שאני שואל דבר פשוט

כזה] מי שהוא למדן יותר חשוב יותר, מי שהוא עשיר חשוב יותר, מי שהוא מיחס חשוב יותר. והמוכן מדבריו היה שכל מי שיש לו איזה חשיבות ומעלה מצד עשירות או מצד חכמה ויחוס, בודאי נשמתו גדולה וגבוה יותר. וכמו כן יש לו יצר הרע גדול ביותר, וגם בו תלויים כמה נפשות ביותר. ועל-פני העקר להשתדל לקרב מבני הנעורים החשובים שבעיר, כגון בני העשירים ואותן שמחזקים בלמוד, ואז הקטנים מתקרבים ממילא וכנ"ל.

גם דרכו היה שלא היה משתדל לקרב זקנים רק בני הנעורים כמובא בהאלף-בית שהנערים בקל להשיב אותם להשם יתברך מהזקנים. וכן ספר לי זקן אחד על עצמו שפעם אחת פשהיה אצלו על חג השבועות בזאסלאב, אז אמר לרבנו זכרוננו לברכה, רבנו קרבו אותי אליכם. השיב לו רבנו זכרוננו לברכה איני יכול לקרב זקנים. אחר-כך שחק רבנו קצת ואמר לו, תאמרו שכך הוא האמת שאיני יכול, בודאי אני יכול לקרב גם זקנים. אבל אף-על-פי-כן לא נתקרב זה הזקן היטב לרבנו כמו בני הנעורים. וכן מבאר בהתורה "תעיתי בשה אובר" (בלקוטי א' פסימן ר"ו) החלוק שבין עול ימים לזקן עין שם. וכן שמענו וראינו כמה פעמים שקשה לקרב הזקנים:

תקומה

ק: אַמַר, מִי שֶׁמְקַרֵב לְצַדִּיק אֶמְתִּי יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה
 וְעוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ לְפָנָיו וְשׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו, אֶף־עַל־פִּי
 שְׁשׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ כַּמָּה דְבוּרִים וְשִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים שְׁאִינוּ מִבֵּין
 בָּהֶם שׁוֹם תּוֹעֵלֶת וְעִצּוֹת לְנַפְשׁוֹ, אֶף־עַל־פִּי כֵּן אִם יִזְכֶּה
 יוּכַל אַחֲר־כֵּךְ בְּרַבּוֹת הַיָּמִים לְהִבִּין לְמַפְרַע לְלַמֵּד וּלְהוֹצִיא
 מִכָּל הַסִּפּוּרִים שֶׁשָּׁמַע כָּכָר עִצּוֹת גְּדוּלוֹת לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵךְ. וְכֹל דְבוּר וְדְבוּר שֶׁשָּׁמַע מִקֵּדָם לְפָנָי כַּמָּה שָׁנִים
 יִהְיֶה לוֹ אַחֲר־כֵּךְ תּוֹעֵלֶת גְּדוּל, וַיִּחְיֶה עֲצָמוֹ אַחֲר־כֵּךְ בְּכָל
 דְבוּר וְדְבוּר. כִּי אַחֲר־כֵּךְ יִזְכֶּה לְהִבִּין וַיֹּאמֶר זֶה רָמַז לִי מוֹרֵי
 אֲזוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְכֵן בְּכָל פַּעַם וּפַעַם יִצְמָחוּ לוֹ בְּדַעְתּוֹ
 רָמְזִים נִפְלְאִים וְעִצּוֹת גְּדוּלוֹת מִכָּל מַה שֶׁשָּׁמַע כָּכָר, אִם
 יִזְכֶּה לָשִׁים לְבוֹ הַיָּטִב לְכָל מַה שֶׁשָּׁמַע כָּכָר.

וְסִפֵּר מַעֲשֵׂה מַעֲנִין זֶה, שֶׁכֵּךְ אָרַע אֶצֶל צַדִּיק אֶחָד
 מִפְּרַסֵּם שְׁהָיָה בְּבֵיתוֹ אִישׁ אֶחָד פָּשׁוּט לְגַמְרֵי
 שְׁקוֹרִין "פְּרַאסְמִיק". וְהָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ תָּמִיד אֶת הַצַּדִּיק
 הַזֶּה וְהָיָה שׁוֹמֵעַ דְבוּרִים הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ, וְלֹא הִבִּין מֵהֶם
 שׁוֹם עֲנִין וְתוֹעֵלֶת כָּלֵל רַק שְׁהִיְתָה לוֹ אִמוּנָה גְּדוּלָה
 בְּהַצַּדִּיק וּבְדְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, אֶף־עַל־פִּי שְׁלֹא הָיָה מִבֵּינֵם
 לְאֲשׁוּרִם. וְהָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ תָּמִיד אֶת הַצַּדִּיק בְּאַמְתּוֹ.

אחר־כֵּן אחר שנים הרבה נסתלק הצדיק לעולמו, ואז התחיל זה האיש לזכור, בכל פעם כשבא לאיזה דבר, נזכר בדברי הצדיק ואמר בנפשו זהו שכונ הצדיק, ורמוז לי בדבריו אז באותו זמן פלוני. וכן בכל פעם ופעם הבין אחר־כֵּן למפרע פגנת הצדיק ורמזים שרמוז לו בדבריו לפני כמה שנים, והבין הדבר. ואחר־כֵּן נעשה זה האיש איש פשוט וירא ה', והיה חשוב מאד בעירו ונעשה ראש ומנהיג לכל הכשרים והחפצים ליראה את השם יתברך אשר היו בעיר הצדיק הנ"ל, וכלם נכנעו תחתיו:

תקמו

יד פעם אחת הייתי קובל לפניו על עניני, והייתי אומר לפניו בדרך קבלנא "יגעתו בקראי גחר גרוני פלו עיני מיחל לאלהי" (תהלים ס"ט). והרים ידיו מעט ואמר בלשון רכה, אם־כן מה לעשות (כלומר כי בודאי אסור להרהר אחריו יתברך ובודאי צדיק ה'). אחר־כֵּן ענה ואמר לי הלא אם דוד המלך עליו השלום אמר יגעתו בקראי גחר גרוני היה בפשוטו, שכבר קרא כל כך עד שהיה עוף ויגע ממש בקראו, ונחר גרונו ממש בפשימות, אבל אתה תהלה לאל עדון אתה בכחך וכו':

תקמו

קה דִּבֵּר לְעֵנֵן מְלַחְמוֹת הַמְּלָכִים שְׁנִלְחָמִים אֶחָד בְּחֵבְרוֹ
 עַל אֵיזָה נִצָּחוֹן וְשׁוֹפְכֵי דַם הִרְבֵּה בְּחַנָּם וְכוּ'.
 וְאָמַר שְׂכָבֵר נִתְבַּטְּלוּ כִּמְהָ שְׁמוֹתֵי מִן הָעוֹלָם מֵה שֶׁהָיוּ
 תוֹעִים וְנִבְוָכִים בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, [כַּגּוֹן עֲנִינֵי עֲבוֹדוֹת זָרוֹת
 שֶׁהָיוּ שׁוֹחֲמִים בְּנִיהֶם לְמַלְכָּה וְכִיּוֹצֵא, עֲנִינֵי שְׁמוֹתֵי הִרְבֵּה
 שֶׁהָיוּ בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים] וְעָכְשׁוּ נִתְבַּטְּלוּ הִרְבֵּה שְׁמוֹתֵי.
 וְעַדִּין טְעוֹת זֶה וּמְבֻכָּה זֶה שֶׁל מְלַחְמוֹת לֹא נִתְבַּטְּלוּ. וְהָיָה
 מִתְלוֹצֵץ מִן חֲכָמֵיהֶם וְאָמַר בְּלִשׁוֹן לִיצְנוּת שֶׁהֵם חֲכָמִים
 גְּדוֹלִים וְחוֹשְׁבִים וְחוֹקְרִים בְּחֲכָמָתָם אֵיךְ לַעֲשׂוֹת כְּלֵי זֵין
 נִפְלָא שְׁיֻיכַל לְהַרְגֵּ אֱלָפִים נִפְשׁוֹת בְּפַעַם אֶחָד. וְכִי יֵשׁ שְׁמוֹת
 יוֹתֵר מִזֶּה לְאֵבֶד וְלְהַרְגֵּ נִפְשׁוֹת רַבּוֹת בְּחַנָּם:

תקמוח

קו בַּעַת שֶׁהִיְתָה הַשְּׂרָפָה פֹּה פַּעַם אַחַת בְּשִׁבְתָּ וּפַעַם
 אַחַת בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, הָיָה רְצוֹנוֹ שְׁנִקַּל מְאֹד בְּעֵינָיו
 הַצֵּלָת מְמוֹנוֹ וְלִכְלֵי לְהַחְמִיר בָּזֶה כִּלְל (פְּשׁוּט דְּסִבְרָא לִיָּה כְּאָפֵן
 הַמְּתָר עַל־פִּי דִּין בְּלֵי חֲמֻרוֹת יְתָרוֹת). וְאַחַר יוֹם־כְּפוּר דִּבֵּר מִזֶּה
 וְאָמַר שְׁיֵשׁ כִּמְהָ שׁו"ת [שְׂאֵלוֹת וְתִשׁוּבוֹת] שְׁמִקְלִין וּמְתִירִין
 הִרְבֵּה בָּזֶה. וְאָמַר שְׂאִין רְאוּי לְהַחְמִיר בְּעֵינָיו בָּזֶה. וְאָמַר זֶה
 אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר שְׁיֵשׁ אֲנָשִׁים שְׁבִשְׁבִיל חֲמָרָא אַחַת מְכַבְּלִין

הרבה מאוד מעבודת ה' כמעט הכל. כי הלא כִּמָּה האדם מוגע עצמו בשביל חפציו וממונו, ונוסע לדרךים ומבטל עצמו הרבה מתורה ותפלה ועבודת ה' ימים הרבה בשביל להרויח מִמוֹן, ואחר־כך בשביל חֲמָרָא אחת יאבד הכל חס ושלום, ויצטרך שנית לבטל עצמו הרבה.

ואמר על עצמו שפשעהו מוליך ממון אצלו בדרך, הוא מדרקדק מאוד לגנוז יפה בפגד שלו בתוך בית יד פגד לבו, ושלא יהיה בו שום קרע ונקב. ואף־על־פי־כן בכל עת שהוא בדרך הוא ממשמש בכיסו בכל שעה אם יש אצלו הממון. ובכל עת שנודמן שאחד מאנשי־שלוֹמנו נאבד אצלו איזה סך ממון בדרך, והיו באים בקבלנא לפניו, היה מבזה ומזכים אותו מאד על־זה על שלא נודרו בשמירתו יפה:

תקמיט

קו פַּעַם אחת אמר לי בְּשִׁהֲיִיתִי עומד לְבַד לְפָנָיו, אֵלֶיהוּ מֵלֵא לבו וקרא להקדוש־ברוך־הוא "עלת כל העלות וסבת כל הסבות" (פתח אליהו תקוני זהר דף לב:), ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון שהוא ("דער ווייגעניש"). ואיני יודע פרושו של דבר היטב.

תקנ

קח ספרו לי שפעם אחת דבר הרבה מהפסוק (משלי כ"ג):
 "אמת קנה ואל תמכר", והקשה שהפסוק מזהיר
 לבלי למכר אם-כן ממי יקנה, ואיך יתכן שהפסוק מזהיר
 תחלה אמת קנה לקנות האמת ואחר-כך מזהיר ואל תמכר
 ששום אדם לא ימכר, אם-כן ממי יקנה. ודבר הרבה מזה
 אך לא זכיתי לשמע הענין:

תקנא

קט שמעתי בשמו שאמר שבשחזורין השקר שתי פעמים
 נעשה אמת, כלומר שנעשה אצלו כאמת על-
 ידי שחזר הדברים של שקר שתי פעמים. גם אמר שיש
 אחד שישוכב על מטתו ובודה מלבדו דבר שקר על חברו,
 שחברו דבר עליו או עשה לו שלא פהגן להכעיסו וכיוצא
 בזה, ומתחיל להתרגז על-זה ובוער פעסו על חברו ונתמלא
 רגז עליו חנם על לא דבר, כי הוא בעצמו חשב ובדה זאת
 על חברו ובאמת חברו נקי מזה לגמרי:

תקנב

קי פעם אחת דבר מענין תפלת הצדיקים האמתיים
 שלפעמים אין פועלים בתפלתם, כי זמנין דשמע
 וזמנין דלא שמע כמבאר בזהר הקדוש (פראשית קה:):

תקנג

קיא פֿעם אחת ספֿרתי לִפְנֵי מַעֲנֵן הַחֲסִיד מֵאִמְשֻׁמְרָדִים
 שֶׁהָיָה מְפָרָסִם בְּפָרָאד שְׁנַסַּע לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל
 וּרְאִיתִיו בְּקִהְלֵת קַרְעֵמִינִיץ בַּחֲזִירְתּוֹ מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. וְסִפֵּרְתִי
 לוֹ שֶׁשְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ שְׁאָמַר שְׂכָבֵר הָרַג אֶת הַיֶּצֵר הָרָע.
 הַשִּׁיב לִי בְלִשׁוֹן גְּעֵרָה וְאָמַר וְכִי מָה צְרִיכִין לְדַבֵּר שֶׁהָרַג
 אֶת הַיֶּצֵר הָרָע מֵאַחַר שֶׁהִתְעַנָּה כָּל־כֶּף, כִּי הַחֲסִיד הֵנָּה לִ
 הִתְעַנָּה הַרְבֵּה מְאֹד. כִּי שְׁמַעְתִּי מִחוּתְנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה
 שֶׁהִתְעַנָּה מֵאֵה וְשִׁשָּׁה פְּעָמִים מִשְׁפַּת לְשִׁפַּת רְצוּפִים.

שְׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אחת ספֿרוּ לִפְנֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה אוֹדוֹת
 הָרַב דִּקְהֵלֵת בְּרִדִימִשׁוּב שְׁלֹא רָצָה לִילָךְ לְמִקְוֵה
 בְּבִקְרָ שֶׁל חֵג הַשְּׁבוּעוֹת עַד שִׁירָאוֹ לוֹ הַמְרַכְּבָה שְׂרָאָה
 יְחִזְקָאֵל, וְהִתְפַּלְאוּ הָעוֹלָם מְאֹד עַל זֶה. וְגַעַר בָּהֶם רַבֵּנוּ
 זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה וְאָמַר, וּמָה זֹאת לְפָלֵא כָּל־כֶּף בְּעֵינֵיכֶם הֲלֹא
 גַּם יְחִזְקָאֵל הָיָה בֶּן אָדָם וְכוּ', כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם אֲחֵר. וְכִבֵּר
 מְבָאָר בְּמָקוֹם אֲחֵר (לְעֵיל ע"ר) הַהִפְלָגוֹת שֶׁהִפְלִיג בְּשִׁבְחָ
 מַעֲלֵת קִדְשֵׁת הָרַב הֵנָּה. וְשְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר עָלָיו שְׁאֵל־מֵלֵא
 מָה שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בְּבִרְדִימִשׁוּב וְכוּ', הָיָה זֹכֵה עַל־יָדֵי עֲבוֹדָתוֹ
 הַגְּדוֹלָה לְמַדְרַגַּת הָרַב הַמְּגִיד זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה מִמְּעוֹרִימִשׁ.
 וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁאָמַר שֶׁהָיָה זֹכֵה לְמַדְרַגַּת הַפְּעֵל־שֵׁם־טוֹב

זכרוננו לברכה. ושמעתי מאחד מחשובי אנשי-שלומונו,
 שספר עמו רבנו זכרוננו לברכה מקדשת הרב הנ"ל בסמוך
 אחר פטירתו זכרוננו לברכה, ואמר עליו שהיה חד בדרא.
 ופעם אחת ספרו לפניו מצדיק אחד שאמר על הרב
 המגיד הקדוש רבי דב הנ"ל שבכל הסתפלות
 שהיה המגיד זכרוננו לברכה מסתפל ראה כל השבעה
 רועים. והשיב רבנו זכרוננו לברכה על המגיד זכרוננו לברכה
 יש להאמין הכל, וכן עוד הפלגות גדולות שהפליג בענין
 קדשת המגיד זכרוננו לברכה. ואין כאן [מקום] לבארם.
 והרב נשפח מאתנו ואין צריך לומר איד שהפליג בקדשת
 מדרגת הבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה בלי שעור וערך כלל.
 וכשאמר (בלקוטי תניינא סימן ע"ב) מענין הפנהיג שצריך איש
 שיהיה קדוש ופרוש גדול בבחינת קדשת ופרישות משה
 רבנו עליו השלום, אמר אז, וסמוך לימינו היה הבעל-שם-
 טוב זכרוננו לברכה וכו'. ושמעתי מהרב רבי נפתלי זכרוננו
 לברכה שפעם אחת ספר מרש"י ובעלי תוספות זכרונם
 לברכה, שרפם מנוחתם במדינת צרפת, ואמר ואנחנו זכינו
 שבמדינותינו מקום מנוחתו וקבורתו של הבעל-שם-טוב
 זכרוננו לברכה. ואמר אז שהבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה
 היה רבי על אלפים ורבבות עולמות. ופעם אחת אמר לפניו
 עלינו (הינו על זרע הקדש של הבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה) הכתוב

אומר (ישעיה ד') ופרי הארץ לגאון ולתפארת וכו', וכמבאר במקום אחר עוד (לעיל צ"א).

ופעם אחת הפלוג במעלת קדשת הרב רבי פינחס זכרונו לברכה מקאריץ ואמר שהיה איזה זמן שהיה הרב רבי פינחס חד בדרא. ופעם אחת אמר אשרי העינים שראו את רבי פינחס זכרונו לברכה. ופעם אחת שבת אחד מתלמידיו של צדיק אחד בפרסלב, ורבנו זכרונו לברכה לא היה אז בביתו וכשחזר לביתו ספרו לפניו זכרונו לברכה מענין זה ושאל אם נהגו בו כבוד פראוי לו (אף-על-פי שהאיש הזה לא היה מפרסם בלבד בעולם) ואמר אז לאיש פשוט כזה לא יספיק לנהוג בו כל הכבוד שבעולם, ועל זה נאמר (תהלים ט"ו) "ואת יראי ה' יכבד".

ופעם אחת ספר מקדשת הרב הקדוש מפולנאה, והפלוג בשבחו זכרונו לברכה, ואמר אף-על-פי שספרו תולדות יעקב יוסף וכן שאר ספריו זכרונו לברכה פלם קדושים ונפלאים מאד כידוע ומפרסם, אף-על-פי-כן קדשת מדרגת הרב הקדוש הנ"ל בעצמו היה למעלה הרבה ממה שנגראה ומוכן מתוך ספריו הקדושים. וכן פשראה את הספר הקדוש נעם אלימלך התפלא מאד ואמר שקדשת מעלת הרב הקדוש רבי אלימלך זכרונו לברכה נשגבה למעלה למעלה ממה שנגראה ומוכן מתוך ספרו הנ"ל. וגם

בְּקִדְשֵׁת אָחִיו הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי זוֹסֵיָא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה הַפְּלִיג
מְאֹד מְאֹד וְכוּ' פִּידוּעַ אֶצְלָנוּ (עַן לְעִיל תְּקוּ"ח).

וְכֵן הַפְּלִיג מְאֹד מְאֹד בְּקִדְשֵׁת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מִיכָל זְכוּר
צְדִיק לְבִרְכָה, וּבְקִדְשֵׁת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם
קְלִיֶּסְקִיר זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וּבְקִדְשֵׁת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם
מְנַדִּיל זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה מוֹיִטְפֶּסֶק, וּבְקִדְשֵׁת הָרַב רַבִּי נַחוּם
זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וּבְקִדְשֵׁת הָרַב רַבִּי שְׁלוֹם זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה וְכֵן
בְּקִדְשֵׁת שְׁאָר תַּלְמִידֵי הַמַּגִּיד זְכוּרָנָם לְבִרְכָה, וּבְקִדְשֵׁת
תַּלְמִידֵי תַּלְמִידָיו זְכוּרָנָם לְבִרְכָה בְּגוֹן הָרַב הַקְּדוֹשׁ מְנַאֲסְכִּיז
וְהָרַב הַקְּדוֹשׁ מַאֲלִיק, וְהָרַב הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ מְקַאֲזִיץ וְהָרַב
הַקְּדוֹשׁ מְלֹאֲנֶצֶט וְלוֹבְלִין, וְכֵן עוֹד מַה שְּׁנוֹדַע לָנוּ מַה
שֶׁהַפְּלִיג בְּקִדְשֵׁת שְׁאָר צְדִיקִים עוֹד בְּמַה וּבְמַה, וְעַל כֵּל
אֶחָד אָמַר הַפְּלִגוֹת וְשִׁבְחֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם כֵּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ
וּמְדַרְגָּתוֹ. וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר מַה שֶׁהַפְּלִיג בְּמַעֲלַת קִדְשֵׁת
הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם נְכֹדֵי הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה בְּגוֹן
הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶהֱרָן מְטוֹיִטְיָאב זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וְהָרַב
הַקְּדוֹשׁ מְסַדִּילְקָאב וְהָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְּרוּךְ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה.
וְאִין כָּאֵן מְקוֹם לְבָאָר בְּפִרְטוּיֹת מַה שֶׁשְּׁמַעוּ מִמֶּנּוּ זְכוּרָנוּ
לְבִרְכָה בְּעִנְיַן כֵּל צְדִיק וְצְדִיק מְכַל הַצְּדִיקִים הַנִּלְ, וְהָרַב
נִשְׁפַּח מֵאֲתָנּוּ (וְאוּלַי יִבָּאֵר עוֹד בְּמְקוֹם אַחֵר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם):

תקנד

ק"ב חכמות אינם פלום, והעקר רק הלב והעשייה של האיברים, שלבו ישתוקק ויכסף תמיד לעבודתו יתברך, ויהיה מתגעגע תמיד מתי יבוא לעבודתו יתברך פראוי. והוא דבר גדול מאד ויתפלל על זה תמיד בפרט בלשון אשכנז שרגילין לדבר בו כמבאר במקום אחר (לקוטי מוהר"ן תנינא כ"ה), ויתמיד הרבה ימים ושנים בהגעגועים והפסופין והתפללות שיקרבו השם יתברך לעבודתו. ויעשה עשיות ועבודות כל מה שיוכל, ועל ידי זה יתקרב בודאי לעבודתו יתברך:

תקנה

ק"ג שמעתי מפיו הקדוש לענן מראין רחמנא לצלן, שאמר שהקלפות של המקרות של האיש הולכים אליה, ומזה בא מראין שלהם רחמנא לצלן. ק"ד שמענו פעם אחת משיחותיו הקדושות שאמר בפיו הקדוש שהעבודה הגדולה שבגדולות בעבודת השם קלה ביותר לעשות מעסק קנן שמטריחין עצמן בשביל פרנסה ועסקי העולם הזה. פי הלא אנו רואין כמה יגיעות יגע האדם בשביל לנסע על איזה יריד ויומא דשוקא שתכף במוצאי שבת צריך לטרח ולחפש אחר

עגלה, ונחפו מאד למען סחורתו על העגלה ביגיעה גדולה, ואחר-כך צריך לנסע כל הלילה ולגדוד שנה מעיניו ומשפר כל גופו מחמת שצריך לישוב על עגלה מעונה, ושאר מרחות ויגיעות פיוצא בהן פידוע להעולם. ואחר-כך צריך לעמוד כל היום על רגליו וכו', ובפרט בימות הקד העצום וכו'. וכל אלו המרחות והיגיעות הכבדות והקשות הוא מטריח עצמו על ספק, כי ספק אם ירויח איזה רווח קטן או אולי יאיבד גם ההוצאות כמצוי ברוב הפעמים. נמצא שעל עסקי פרנסת העולם הזה מטריחין עצמן כל-כך ביגיעות כאלה על ספק רווח קטן. והעבודה הגדולה שבגדולות היא התפלה, ואף-על-פי-כן כשעומדין להתפלל מתפללין וגומרין התפלה (הובא בלקוטי הלכות הלכות תפלת ערבית הלכה ד' אות ז):

תקנו

קטו **הבנתתי משיחת רבנו זכרוננו לברכה שבכל פגיעה**
שהאדם הולך ממקום למקום, הוא פא בכל
פעם בעולמות אחרים (הובא בהלכות תחומין הלכה ב'):

תקנו

קטז **שמעתי מאדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה שכל**
אחד יש לו בחינת מה לפנים ומה לאחור
לפי מדרגתו (שם):

תקנה

קז **אָמַר** לִי וְכִי אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד חֲפִיץ,
הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד אוֹהֵב אָדָם מְרַקָּת. ("גַּאט האַט לִיעֵב אַ
גִּיפֿרעגִילטן מענמִשֵּׁן").

תקנט

קיח **עַל** מַה שֶּׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו מִגְדוֹל אֶחָד שֶׁלֹּמֶד מֵאָה וְתִשְׁעָה־
עָשָׂר (אֵינִי זוֹכֵר אִם לְמַד מֵאָה וְתִשְׁעָה־עָשָׂר דְּפִים גְּמָרָא בְּכָל
יוֹם, אוֹ אִם חֲזוֹר מֵאָה וְתִשְׁעָה־עָשָׂר דְּפִים בְּכָל יוֹם) וְאָמַר שְׂזָה מְעַט.
וְרַמְזוּ בְּדַבְּרָיו מְעַט גִּימְמָרִיא מֵאָה וְתִשְׁעָה־עָשָׂר:

תקס

קיט **יְהִי הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב** זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מִסִּפְּרִים שֶׁהִשְׁיִג
וְרָאָה כָּל הַרְפּוּאוֹת כִּמּוֹ שֶׁהֵם
נִקְרָאִים בְּכָל הַשַּׁבָּעִים לְשׁוֹן בְּפִרְשַׁת עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מִיַּיִן
עוֹפוֹת טְמֵאִים (ויקרא י"א), כְּמִדְּמָה לִי שְׁגָם רַבְּנוֹ סִפֵּר זֹאת
בְּשֵׁם הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה:

תקסא

קכ **שְׁמַעְתִּי** מִפִּי הַקְדוֹשׁ שְׁכָל יוֹם יֵשׁ לוֹ שְׁפַע שְׁלוֹ (הַלְכוֹת
ראש הַדָּשׁ הַלְכָה וּ"ו וְהַלְכוֹת נְמִילַת־יָדַיִם הַלְכָה א'): :

תקסב

קבא שְׁמַעְתִּי מִרְבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׁזָמַן נְתִינַת הַצְדָּקָה
שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא בְּאֶדְר (עֲנֵן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת
הַלְכָה א'):

קכב מוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׁעָקַר הַנְּפִילָה עַל־
יְדֵי גְדֻלוֹת. כִּי בְּאֵמֶת אֵין שׁוּם נְפִילָה בְּעוֹלָם
כִּלְכָּל כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מְקוֹם, כִּי (יִשְׁעִיהוּ ו') מְלֵא כָּל
הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. אֲדָּ כְּשֵׁיִשׁ לוֹ גְדֻלוֹת אִזּוּ אֹמֵר הַקְּדוֹשׁ־שֶׁבְּרוּךְ־
הוּא (סוֹטָה ה.) אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר וְכוּ', נִמְצָא שְׁכָּל
הַנְּפִילוֹת הֵם עַל־יְדֵי גְדֻלוֹת (הַלְכוֹת שְׁחִיטָה הַלְכָה ג'):

תקסג

קכג שְׁמַעְתִּי מִרְבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׁבִימֵי אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ
הִיְתָה הַשְּׂכִינָה נְקִרְאָת בְּשֵׁם שְׂרָה, וּבִימֵי
יִצְחָק בְּשֵׁם רַבֵּקָה, וּבִימֵי יַעֲקֹב בְּשֵׁם רָחֵל וְלֵאָה (הַלְכוֹת בְּשָׂר
וְחֵלֶב הַלְכָה ב'). וְכֵן מוֹבָן בְּזֵהֵר הַקְּדוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית קיב.) מַעֲיֵן זֶה:

תקסד

קכד אַמוּנָה הִיא מִדָּה אַחֲרוֹנָה, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן עַל יְדֵה
דִּיקָא עוֹלִין עַל כָּל הַמְּדַרְגּוֹת כְּלָן. כִּי אַמוּנָה
הִיא בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים ק"ח) "אֲבָן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֵאשׁ

פְּנֵה" כִּידוּעַ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּשִׁיחוֹתָיו
הַקְדוּשִׁים שֶׁדָּבַר עִמָּנוּ אַחֲרֵי הַתּוֹרָה "כִּי מֵרַחֲמִים יִנְהַגֵּם"
(בְּלִקְוֵי תַנּוּנָא סִימָן ז').

וְאָמַר אִזּוֹ שֶׁאֲמוּנָה הִיא מִדְּרָגָה אַחֲרוֹנָה, אֲבָל עַל יְדֵהָ
זוֹכִין לְעֹלֹת עַל הַכֹּל, וְלַהֲגִיעַ לְבְּחִינַת רְצוֹן מִפְּלֶגֶ
וְכו' שֶׁעוֹלָה עַל הַכֹּל. עֵינֵי שָׁם בְּהִשְׁיחוֹת שֶׁאֲחֵר הַסְּפוּרֵי-
מַעֲשִׂוֹת (בְּדָרִים הַלְכָה ד' אוֹת ט"ז וּבְשִׁיחוֹת הָרַ"ן ל"ב):

תקסה

קַח שְׁמֵעֵתִי מִפִּי הַקְדוּשׁ שִׁיחָה נוֹרָאָה מְנוֹרָאוֹת גְּדֻלַּת
הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבִאָרָה בְּכַתָּב. אִךְ
אַחֲרֵיכֶּךָ נִכְנָס עַל-יְדֵי-זוֹהַר לְדַבְרֵי הַתְּחִזּוֹקוֹת, שֶׁאֶפְלוּ אִם נִפְלוּ
לְמָקוֹם שֶׁנִּפְלוּ כֹּל אֶחָד לְפִי נִפְּלוּ רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אַף-עַל-פִּי-
כֵן יִחִזַּק אֶת עַצְמוֹ וְאֵל יִתְיַאֲשׁ עַצְמוֹ לְעוֹלָם. כִּי גְדֻלַּתוֹ יִתְבָּרַךְ
שֶׁנֶּבֶה מְאֹד לְמַעֲלָה מֵהַתּוֹרָה שִׁשֵּׁם יָכוֹל הַכֹּל לְהַתְתַּקֵּן וְכו',
כִּי תִשׁוּבָה לְמַעֲלָה מֵהַתּוֹרָה.

וְשֶׁאֲלַתִּי אוֹתוֹ אֲבָל אִיךְ זוֹכִין לְזוֹהַר. וְהַשִּׁיב יָכוֹלִין לְבוֹא לְזוֹהַר
וּבִלְבָד שְׁלֵא יִתְיַאֲשׁוּ עַצְמָן מִן הַצַּעֲקָה וְתַפְּלָה
וּבִקְשָׁה, רַק לְעַסֵּק בְּצַעֲקָה וְתַפְּלָה וְתַחֲנּוּה וְכו', וְלֹא יִתְיַנָּע
לְעוֹלָם עַד שֶׁיָּבוֹא לְזוֹהַר לְעֹלֹת וְכו'. כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא
צַעֲקָה וְזַעֲקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכו' (שָׁם אוֹת כ"ז עֵינֵי שָׁם דְּבָרִים
נִפְּלָאִים):

תקסו

קבו עקר שְׁלֵמוֹת הָאֵמֶת וְהַאֲמוּנָה הוּא לְכֹל חַד כְּפֹּם מָה
דְּמִשְׁעַר בְּלִבָּהּ. כְּמוֹ שֶׁשְׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוּשׁ וְכָרוֹנוֹ
לְבָרְכָהּ. (הַלְכוֹת לֹא יִלְבַּשׁ גָּבַר שֶׁבַהֲלֻכוֹת רַבִּית הִלְכָה ה' אוֹת ג"ב):

תקסז

קבו פֶּעַם אַחַת מִבְּלַל דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים הֵייתִי שׁוֹמֵעַ שֶׁעָקַר
שֵׁם עֲשִׂיהַּ דְּקַדְשָׁהּ הוּא צְדָקָה. (הַלְכוֹת צְדָקָה הִלְכָה
א'):)

תקסח

קכח עָקַר הַתְקוּהָ, עַל־יְדֵי בְּחִינַת לְמַעְלָה מֵהַזְמַן שֶׁמִּשְׁיָגִים
הַצְדִּיקִים שֶׁהֵם בְּבְחִינַת מְשִׁיחַ. כֹּאֲשֶׁר הִבְנֵיתִי
מִפִּי הַקְדוּשׁ שֶׁאָמַר סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִתָּהּ
עִם הַמְּאֹמֵר שֶׁגָּלָה עַל פְּסוּק(תְּהִלִּים ב') "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ"
(לְקוּמֵי מוהר"ן תַּנְיִנָא ס"א), שֶׁהוּא בְּחִינַת לְמַעְלָה מֵהַזְמַן וְכו',
וְאִי אֶפְשָׁר לְבֹאֵר עֲנִינֵן זֶה בְּכַתָּב כָּלֵל. רַק מֵה שֶׁהִבְנֵיתִי אֲנִי
מְדַבְּרָיו הוּא שֶׁאָמַר זֹאת לְעֲנִינֵן זֶה שֶׁהוּא עוֹסֵק בִּיגִיעוֹת
גְּדוּלוֹת כָּל־כֶּךָ לְקָרֵב נַפְשׁוֹת רַבּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַדִּין לֹא
עָלְתָה בִּידוֹ כִּרְצוֹנוֹ, וְהַמְחִלּוֹקוֹת וְהַמְנִיעוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחָנִיּוֹת מֵתַגְבְּרִין וּמֵתַפְשְׁטִין מְאֹד מְאֹד בְּכִלְלִיּוֹת

ובפרטיות על כל אחד ואחד, עד אשר פֶּשַׁל כַּח הַסֶּפֶל,
 ורבים נכשלו ונפלו על ידי זה וכו'. ולענין זה אמר, שהוא
 מחיה עצמו בענין זה של "אני היום ילדתיך", הינו שהשם
 יתברך יעזרנו לדלג על הפל, וסוף-פל-סוף יתגלה האמת,
 וכלנו נשוב להשם יתברך באמת, והימים הראשונים יפלו,
 כי כל הזמן יתבטל, ויכלל הפל בבחינת למעלה מהזמן,
 ושם יתתקן הכל וכו'. (הלכות מילה והלכות עבדים, הלכה ד, אות
 י"ז ע"ן שם):

תקסט

קטט שְׁמַעְתִּי מַרְבָּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁפוּזָה שְׁמַחְדָּשִׁין
 בתורה, עוֹשִׁין טוֹבָה גְדוֹלָה מְאֹד מְאֹד
 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ.

קל סֵפֶר לִי רַבְנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁדַבֵּר עִם אֶחָד שֶׁהָיָה
 קוֹבֵל לְפָנָיו מְאֹד עַל רַבּוֹי מַעֲשָׂיו הַמְכַעְרִין. כִּי זֶה
 הָאִישׁ הָיָה חָפֵץ מְאֹד לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְצֵאת
 מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, אֲךָ בְּכָל פַּעַם הִתְנַבְּרוּ עָלָיו יוֹתֵר, עַד
 שֶׁעָבְרוּ עָלָיו יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה וְלֹא זָכָה לְצֵאת מִמָּוָה שֶׁהָיָה
 צָרִיךְ לְצֵאת. אֲךָ אַף־עַל־פִּי־כֵן הִתְחַזַּק אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר
 וְחָתַר בְּכָל פַּעַם לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה קוֹבֵל מְאֹד
 מְאֹד לְפָנָיו זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עַל עֲכִירַת מַעֲשָׂיו רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּחֻכְמָתוֹ בְּתַמִּימוֹת
 וּבְפְשִׁיטוֹת: אֵין לִי עִם מִי לְדַבֵּר, כִּי כָּבֵד כְּלוֹ רַע. וְתִכְּפֶה
 נִתְעוֹרֵר הָאִישׁ הַנֶּ"ל וְעָנָה וְאָמַר לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: הֲלֹא
 עַל כָּל זֶה אֲנִי מִתְגַּבֵּר לְפַעֲמִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמִי לְקִדְשֵׁת
 יִשְׂרָאֵל וְכו'. עָנָה רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר לוֹ: הוּא מְעַט
 דְּמַעַט. וְתִכְּפֶה אָמַר לוֹ, שִׁירְגִיל עַצְמוֹ לִילָךְ עִם מְאָמַר
 "אֲזַמְרָה לְאֱלֹקֵי בְּעוֹדֵי וְכו'" (לְקוּטֵי מוהר"ן רפ"ב), כֵּן זֶה סֵפֶר לִי
 רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. וְהִבְנֵתִי בּוֹנֵתוֹ הַקְדוֹשָׁה שְׂדֵיקָא עַל־יְדֵי
 זֶה הַחִיָּה אֶת הָאִישׁ. כִּי כָּבֵד נִפְלַ בְּעֵינַי עַצְמוֹ כֵּן כֵּן עַד
 שְׁלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַחִיּוֹתוֹ בְּשׁוּם דְּבָר. רַק בְּשֹׁאֲמַר לוֹ שֶׁהוּא
 כְּלוֹ רַע אִזּוֹ נִתְעוֹרֵר בְּעַצְמוֹ וְהִתְחִיל לְהִרְגִישׁ מְעַט קִדְשֵׁת
 הַנְּקוּדוֹת טוֹבוֹת שְׁנִמְצָאִין בּוֹ עֲדוּן, וְאִזּוֹ אָמַר לוֹ שִׁילָךְ עִם
 מְאָמַר "אֲזַמְרָה" וְכו' כֵּן"ל (הַלְכוֹת רֵאשִׁית הַגּוֹ הַלְכָה ד' אוֹת ו')

תקע

כֹּלֵי שְׂמֵעֵתִי מִפִּי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂאָמַר לְעֵנִן מַה
 שֶׁהָיוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים קוֹבְלִין לְפָנָיו עַל צָרַת
 נַפְשָׁם שְׂאִינִם זוֹכִים לְהִתְקַדֵּשׁ בְּאֵמֶת וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם
 כְּרָאוּי, וּפַעַם אַחַת עָנָה וְאָמַר שִׁישׁ עֲצוֹת שֶׁהָיוּ מוֹעִילִים
 בְּיָדָיו. אֲבָל גַּם הָעֲצוֹת בְּעַצְמָן קָשָׁה לְקַיֵּם. (הַלְכוֹת עֲרוּבֵי

תַּחֲמוּן הַלְכָה ד' אוֹת כ"ה):

תקעא

קלב שְׁמַעְתִּי מֵאֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ שְׁיֵשׁ טִיקְלָא [מקום סגור] שְׁנִלְכְּדוּ בָּהּ כַּמָּה גְּדוּלֵי הַדּוֹר. וְעַל־כֵּן לַפְעָמַיִם מִתְּפִלָּיִם כָּרְאוּ כְּדֶרֶךְ הַגְּדוּלִים, וְגַם עוֹשִׂים טוֹב הַרְבֵּה, וְאִף־עַל־פִּי־כֵן לַפְעָמַיִם לְהַפְּךָ חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶה עַל־יְדֵי אִמָּה יְדוּעָה שְׁלֹכְדָה וְכַבְּשָׁה אֶת הַמְּדִינָה וְכו', אִךְ עַכְשָׁו מַחֲמַת שְׂיִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה יוֹשְׁבֵינָא אֶצְלָם עַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ רַע כָּל כָּךְ כְּמִקְדָּם ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְכו'. (הַלְכוֹת טוֹעֵן וְנִמְעֵן הַלְכָה א')

תקעב

קלג שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂאֵמֵר, שְׂוִיה יֵצֵר הָרַע גְּדוֹל אֶצְלָא כַּמָּה בְּנֵי אָדָם וּבִפְרֹט הַגְּדוּלִים בְּמַעֲלָה, שְׁבִשְׁבִיל דְּכָר אַחַד שְׁנַדְמָה לָהֶם שְׂהוּא מִצְוָה הֵם מִפְּקִירִים הַכֹּל וּבָאִים עַל־יְדֵי־זֶה לְקַלְקוּלִים רַבִּים, וּבִפְרֹט כְּשִׁפְאִים עַל־יְדֵי־זֶה לְיָדֵי מַחְלוּקוֹת וְכו'. (הַלְכוֹת גְּזֵלָה הַלְכָה ה' אוֹת י')

תקעג

קלד אִמֵּר הַמַּעֲתִיק שְׁמַעְתִּי שְׁבִשְׂעָה שְׂאֵמֵר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מֵאֵמֵר "נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ הָעוֹלָם אֶל הָעֲשִׂיָה" וְכו', וְהַפְּלִיג אִזּוּ בְּשִׁבְחָ עֶסֶק הַתּוֹרָה כְּמִבְּאֵר

בְּהַשְׁיָחוֹת שְׁאַחַר הַסְּפוּרֵי־מַעֲשִׂיֹת סִימֵן י"ט. שְׁאֵל לוֹ הַרְבֵּי רַבֵּי נֶתַן זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְאִם אֶחָד הוּא בְּעַל עֲבָרָה מִמֶּשׁ רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. הַשִּׁיב לוֹ רַבְּנֵנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה וְכִי אַתָּה יוֹדֵעַ גְּדֹל מַעֲלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הֲלֹא עִסַק הַתּוֹרָה הוּא גְּדוֹל בְּמַעֲלָה מִשְׁמִירַת הַבְּרִית. כִּי בְּרִית בְּיָסוּד וְאוֹרִיטָא בְּתַפְאֶרֶת (עֵן בְּתַקּוּנִים בְּסוֹף תְּקוּנָא תְּלִיתָאָה):

תקעד

קלָה לְעַנְיָן מֵה שְׁמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחַר מֵהַסְּפוּדוֹת שְׁבַפְסַפֵּר הַנְּשַׁרְף (לְעִיל קס"ט ק"ע). שְׁמַעְתִּי שְׁשֵׁם הָיָה מִבְּאָר סוּד גְּדֹל קְדוּשָׁת וּמַעֲלַת מִצְוֹת הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים, וְעַנְיָן מַעֲלַת מִצְוֹת הַצֵּעַת הַמַּפָּה בְּשִׁבִיל הָאוֹרַח:

תקעה

קלָה רְאִיתִי מֵאֲמַר אֶחָד בְּשֵׁם רַבְּנֵנוּ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה מְלִשׁוֹן הַחֲבָרִים וְהַמֵּאֲמַר הַזֶּה נֶאֱמַר פְּרַשְׁתָּ עֵקֶב תַּקַּס"ו, וַיְסוּד הָעַנְיָן כִּי פֶּאֶשֶׁר הָאָדָם צָרִיךְ לְעֵצָה אֲזִי יִשְׁאֵל עֵצָה מֵהַצְּדִיקִים אוֹ מֵתַלְמִידֵיהֶם אוֹ עַל־כָּל־פְּנִים מִבְּנֵי הַצְּדִיקִים וְכוּ' עֵינֵי שָׁם, וְעַל־יְדִיזָה נִמְתַּקֵּין כָּל הַדִּינִים וְזוֹכָה לְהַנְצִיל מֵיַסּוּרִים שְׁלֹא יָבֹאוּ עָלָיו כָּלָל. וְאִפְלוּ אִם חָס וְשָׁלוֹם יָבֹאוּ עָלָיו הַיַּסּוּרִים זוֹכָה עַל־יְדִיזָה לְקַבֵּל אוֹתָם בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה וְזוֹכָה לְרֵאוֹת הַהַתְגַּלּוֹת אֱלֹקוֹת אִיךְ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

מִצְמָצִים אֶת עֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל, וּמִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בָּהֶם וְעַל־יְדֵי־זוּ
 מַגִּיעַ עַל־יְדֵי הַיְסוּדִים לְרַב טוֹב וּלְחֶסֶד גָּדוֹל. גַּם עַל־יְדֵי
 שְׂמֵחָה הַגָּ' לְזוֹכֵה לְשִׁמְרֵת הַבְּרִית שֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ
 כְּבִיכּוֹל יִשְׁמַר אֶת בְּרִיתוֹ וְכו':

תקעו

קלז יְכוֹל לְהִיּוֹת שְׂיָמוֹת אֶחָד בֶּן שְׂמוֹנִים שָׁנָה וְאַף־עַל־פִּי־
 בֶּן מֵת בְּקִצּוֹר יָמִים לְגַמְרֵי, כְּלוּמַר מֵאַחַר שְׂלֵא
 הַטִּיב מַעֲשָׂיו בּוֹדְאֵי כָּל שְׁנוֹתָיו הַכֵּל. אִין צְרִיכִין רַק לְחַיּוֹת
 אֶפְלוֹ מַעֲט רַק שְׂיִהְיֶה יָפָה וְנֶאֱדָה ("מַעַ דְּאַרְףּ מִיין גִּיט נָאֵר אַבִּיסֵל
 שִׁין לַעֲבִין"):

תקעז

קלח שְׂמַעְתִּי שְׂאֲמַר לְאַחַד שְׂיִהְדַּר שְׂיִהְיֶה לוֹ כּוֹס נֶאֱדָה
 וְיִקְרָה לְקִדּוּשׁ וְזוֹה מְסַגֵּל לַעֲשִׂירוֹת. וְאָמַר לוֹ
 אִז כִּי כּוֹס גִּימְטָרִיא אֱלֻקִּים, וְאַלְקִים הוּא בְּחִינַת יְרֵאָה,
 וְיֵרֵאָה הִיא בְּחִינַת אִשָּׁה. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה
 (בְּבֵא מְצִיעָא גַּמ): "אוֹקִירוֹ לְנִשְׂיָכוֹ כִּי הִיכִי דִתְתַעְתְּרוּ":

תקעח

קלט עוֹד שְׂמַעְתִּי שְׂאֲמַר רַבְּנֵנוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה "פְּסָל לָךְ
 הַפְּסֵלֶת יִהְיֶה שְׁלֹךְ" (בְּדָרִים ל.ח.). הִינּוּ שְׂפִכְל מְקוֹם

שְׁתַּרְאָה אֵיזָה פְּסֻלַּת יְהִיָּה הַפְּסֻלַּת שְׁלֹף שְׁתַּתְּלָה הַפְּסֻלַּת
 בְּד. "מִשֶּׁם נִתְעַשֵּׂר מִשָּׂה" (שם) הִינּוּ עַל־יְדִי־זָה זָכָה לְחֻכְמָה
 וְכו'. (אוּלַי רְצוֹנוֹ לִזְמַר עַל דֶּרֶךְ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנוֹם לְבִרְכָה (נְדָרִים
 מא.) דַּעַת קְנִיית מַה חִסְרָת) כִּי (אֵיזֹב כ"ח) הַחֻכְמָה מֵאִינן תַּמְצָא,
 וּמַחֲמַת שְׁהִיָּה לֹא מִדַּת הָעֲנוּהָ כִּלְכֹּף שְׁכָל הַפְּסֻלַּת הָיָה רַק
 שְׁלוֹ, עַל־יְדִי־זָה זָכָה לְחֻכְמָה:

תקעט

קמ שְׁמַעְתִּי אֵיךְ שֶׁסִּפֵּר רַבְּנוּ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה לְאַחַד מֵאֲנָשָׁיו
 הַחֲשׂוּבִים שֶׁפָּעַת הָיָתוֹ בְּלָבוֹב אִז הָיָה שֶׁם
 גַּם־כֵּן הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי צְבִי אַרְיָה זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה מֵאֲלִיק.
 וּפָעַם אַחַת נָסְעוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד לְתוֹךְ אֵיזָה יַעַר, וְדִבְרוּ אִז
 מִכָּל הַצְּדִיקִים וּמָה הָיָה עֲבוֹדָתָם. וְנִשָּׂא רַבְּנוּ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָה
 עֵינָיו לְמַעַלָּה וְסִים אָבָל מַה הוּא הָעֲנִין שְׁלִי, זֶה אֵינּוּ יוֹדֵעַ
 שׁוֹם אָדָם. (וּבְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: "אֲבַעַר וְוֹאִם מִיּוֹן זֶה אִז דָּאִם וְוִיִּסְט קִיִּיעַר
 גִּיט"). אַחֲר־כֵּן אָמַר לְהָאִישׁ הַנַּ"ל אֶסְפֵּר לְךָ מֵהוּ הַחֹלְאָת
 שְׁלִי וְכו', זְכוּת אָבוֹת לֹא יִסְפִּיק עַל רַפּוּאת הַחֹלְאָת, רַק
 בְּדַבַּר אֶחָד בְּמַחְתִּי קִצַּת עַל שְׁכַמָּה אֲנָשִׁים הַחֲזֹרְתֵי אוֹתָם
 לְמוֹטָב. הַשִּׁיב לֹא הָאִישׁ הַנַּ"ל אֶמַּת הַדְּבָר כִּי יַדְעֵתִי שֶׁהָרַב
 רַבִּי נִתֵּן בְּדוּאֵי יְהִיָּה צְדִיק (גּוֹטְעַר יוֹד), הַשִּׁיב לֹא מַה שְׁאֵתָה
 יְכוֹל לִזְמַר ("וְוֹאִם דוּא קִאֲנִקְט זֶאֲנִן") אֲנִי אֹמֵר לְךָ שֶׁהוּא כָּבֵר
 גַּם עַכְשָׁו צְדִיק ("עַר אִז שׁוֹיִן א גּוֹטְעַר יוֹד"):

תקפ

קמא אָמַר הַמַּעֲתִיק עוֹד שָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד שֶׁסִּפֵּר לוֹ הָאִישׁ שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׂ אֶז אֶת הַרְבֵּי רַבֵּי צְבִי אַרְיָה הַנַּ"ל, שֶׁכְּשֶׁחֲזָר רַבֵּי צְבִי אַרְיָה לְבֵיתוֹ מִהַנְּסִיעָה לְהִיעָר הַנַּ"ל אָמַר אֶז אֲנִי רֵאִיתִיו (הֵינּוּ אֶת רַבְּנּוֹ וּזְכוּנּוֹ לְבִרְכָּה) לְפָנָי כַּמָּה שָׁנִים בְּהִיּוֹתוֹ בְּבֵיתִי, וְגַם אֶז לֹא הָיָה לִי בּוֹ שׁוֹם הַשָּׁנָה כְּלָל, רַק עָכְשׁוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל. ("נֶאֱרָא הֵינַט וַיִּישׁ אִידֵּךְ שׁוֹיֵן גָּאָר נִישְׁמ"). וּכְפִי הַנֶּרְאָה צְרִיכִין כְּלָנוּ לְהַתְּבַיֵּשׁ מִפְּנֵיו:

תקפא

קמב שָׁמַעְתִּי אִידֵּךְ שֶׁרַבְּנּוֹ וּזְכוּנּוֹ לְבִרְכָּה כָּתַב פַּעַם אַחַת מִכְּתָב לְבָתוֹ שָׂרָה וּזְכוּנָה לְבִרְכָּה בְּאַהֲבָה וְחֶבֶד גְּדוֹלָה, וְאִידֵּךְ שֶׁהוּא מִשְׁתַּוְּקֵק מְאֹד שְׁתַּהֲיָה עַל שְׁלַחְנּוֹ בְּכַדֵּי שְׁיוּכַל לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִמָּה בְּכָל יוֹם, וּלְקַבֵּל מִדְּבוּרֶיהָ חֲכָמָה וִירָאָה. הֲלֹא אַתָּה דוֹמָה שֶׁם כְּהַרְס בְּמִדְּבַר שְׁאִין מִי שֶׁיִּקְבַּל מִמֶּנּוּ רִיחוֹ הַטּוֹב וְכוּ':

תקפב

קמג וְשָׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁעָמַד אֶז עִם עוֹד כַּמָּה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּשַׁעָה שֶׁקְּבָלָה אֶת הַמְּכָתָב הַנַּ"ל וְקִרְאָה אוֹתוֹ, וּבְכַתָּה לְפָנֶיהֶם

בדמעות שלישי ואמרה, מסתמא אני עכשו במדרגה פחותה
 ושפלה מאד כשאבי משבח אותי בעיני כלכך. פי שמעתי
 מאבי שאמר להרב רבי נתן שלפעמים הוא משבח את אחד
 בעיני ובפניו, מחמת שרואה שנפל ממדרגתו ועלבן צריך
 לחזק אותו:

תקפג

קמד עוד שמעתי שאמר רבנו זכרוננו לברכה הבנים שלי
 (רצונו לומר בנותיו) יש להם רוח הקדש שהוא קרוב
 לנבואה, ומבתי שרה אין אני מדבר כלל. ("פון שארקע שמים
 איד ניט"), הפלל אם באנו לדבר ולכתב מקדשת זרעו
 הקדושים תקצר המון יריעות לספר אפלו מקצת שבחם
 ומדותיהם הטובות וצדקתם וחסידותם ותמימותם
 וענותנותם הגדולה ורוח נמוכה ושפלה שהיה להם
 וכיוצא בשאר כל המדות טובות וישרות, ומכל שפן
 מפנימיות קדשתם אשר אין לנו שום השגה בזה כלל.
 ואלמלי היו זוכין העולם שיהיה נשאר מרבנו זכרוננו לברכה
 בן הממלא מקומו, כבר היה העולם נתתקן על מלואו
 ותקונו ושלמותו על צד היותר טוב. ושמעתי פעם אחת
 מהרב רבי נתן זכרוננו לברכה שיחה נוראה בענין זה אשר
 תסמר שערות ראש אדם בשמעו זאת, ואי אפשר לכאר זה
 בכתב אפלו ברמז:

תקפד

קמה **שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה שְׁאֵמַר שְׁעַל כָּל**
דְּבָרֵי הָאֱלֹהֵי-בֵּית שְׁלוֹ יֵשׁ מֵהִיכָא תִּיתִי,
 (רצונו לומר מאיזה מקום נלמד הדבר מאיזה פסוק או מאמר רבותינו
 זכרונום לברכה וכיוצא), ומאי טעמא, רק על דבר אחד מהאלף-
 בית החדש אמר מהיכא תיתי יודע אני, ומאי טעמא איני
 יודע עדין.

(אמר המעתיק בזה מובן מה שהפליג כל־כך בשבח
 הא"ב השני החדש (ספר המדות) כמבאר בהקדמה,
 היתה פונתו העקר על המאי טעמא, הינו פנימיות ההשגה
 שהיה לו זכרונו לברכה בכל ענין וענין המבאר שם, אבל
 מהיכא תיתי יכול למצא גם על כמה דברים המבארים
 בהאלף-בית החדש, איך מרמזים בדברי רבותינו זכרונום
 לברכה, וכבר מצאו אנשי-שלוֹמנו הרבה מהם, ואיזה
 מאמרים מהם מבאר בדברי רבנו זכרונו לברכה להדיא):

תקפה

קמו **שְׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת סָפְרוּ לְפָנָיו מְנַסֵּיעַת הָרֵב**
הַקְדוּשׁ מִבְּרֵדִיטְשׁוּב זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה לְיָאָם,
 ואיך שאסף שם ממון הרבה, אמר רבנו זכרונו לברכה נגון
 טוב מזה, ובפרט נגון של ארץ ישראל בודאי טוב מזה. אם

היו לוקחין בעל תאוות ממון שעליו דרשו רבותינו זכרונם
 לברכה (ברכות סא:): "ובכל מאדך יש לך אדם שממונו חביב
 עליו מגופו", אף-על-פי-כן אם היו מראין לפניו נגון של
 ארץ ישראל, היה נתבטל אצלו כל תאוותו אל הממון.

**(אמר המעתיק עין בלקוטי תניינא (סימן מ"ה) "מי שיודע
 מארץ-ישראל וכו', בסוף המאמר מובן שם ששפע
 של ארץ ישראל היא בחינת שפע כפולה שעל-ידיה
 נתתקן תאוות ממון. וכן מבאר בלקוטי הלכות (הלכות ברכת
 המזון הלכה ד' אות ט"ז) עין שם. ועין בלקוטי תניינא (סימן ס"ג)
 על ענין קחו מזמרת הארץ רצונו לומר נגון של ארץ ישראל
 וכו' עין שם. ויש לומר שזהו שפיים אחר-כך וכסף משנה
 קחו בידכם בחינת שפע כפולה הנ"ל):**

תקפו

אמר לאחד סמוך לחתנתו כיצד מרקדין לפני הכלה
 (פתבות טז:). ורמז לו כיצד מרקדין ומדלגין על מה
 שהיה לפני הכלה, הינו לפני החתנה:

תקפז

שמעתי אף שאחד מבני הנעורים הקטנים היה
 שוכב בחדרו של רבנו זכרוננו לברכה. פעם

אחת נגש אל רבנו זכרוננו לברכה והתחיל לבפות לפניו
 באשר שרוצה להיות איש פשוט. ורבנו זכרוננו לברכה כבר
 היה שוכב על מפתו. ועמד רבנו זכרוננו לברכה וישב על
 מפתו, והתחיל לדבר עמו, והורה לו הדרך בזה. וגם צוה
 עליו איזה למודים שילמד, וגם צוה עליו שיהיה ממארי
 דחושפנא, הינו שבכל לילה קדם שישפוב על מפתו יחשב
 איך עבר עליו היום. אם למד והתפלל כראוי ביום זה,
 יודה להשם יתברך, ויאמר לו שבח והודאה לשמך הגדול
 והקדוש על שזפיתני ללמוד ולהתפלל ביום העבר פרצונך
 קצת, ומתחנן אני לפניך ה' אלוקי שתעזרני ביום הבא
 למחר להוסיף בעבודתך בתורה ותפלה מרבה ביותר,
 ובכונה שלמה ביותר. ואם חס ושלום לא למד והתפלל
 כראוי ביום העבר, יתודה ויתחנן לפניו יתברך ויאמר, רבנו
 של עולם ידעתי כי פשעתי ביום הזה ולא עבדתיך כראוי
 לא בתורה ולא בתפלה וכו', ועתה מבקש ומתחנן אני
 לפניך וכו' שתמחול ותסלח לי על העבר שלא עבדתיך
 כראוי, ותעזרני למחר ביום הבא לעבד עבודתך בתורה
 ותפלה בכונה ובשלמות הראוי פרצונך.

(אמר המעתיק: עמוד והתבונן על צדקתו ותמימותו, איך
 שהוריד את עצמו אל בני אדם נמוכים ושפלים
 ללמד גם אותם דעת ויראת ה' בתמימות ופשיטות בזה):

תקפח

קמט **אָחַד** מַאֲנִשֵּׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הָיָה קוֹבֵל וּמְתַנַּצֵּל לְפָנָיו זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה בְּאִשֶּׁר שָׁיֵשׁ לוֹ צֶעַר גָּדוֹל מִזֶּה שְׂאִין לוֹ
 מְקוֹם מִיחָד לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם. כִּי בֵּיתוֹ קָטָן וְצָר מְאֹד, וּבְכָל
 פַּעַם יוֹשְׁבֵינָם שָׁם עִבְדוּם כְּמוֹ שְׂרָגִילִין בְּבֵית הַמְּזוּזָה, וְעַל־
 יְדִיָּוָה דַּעַתוֹ מְבַלְבֶּלֶת מְאֹד. הַשֵּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה
 מִסֶּתְמָא אִם הָיָה הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד יוֹדֵעַ שְׁכָל בְּחִירְתָּךְ
 וְעִבּוֹדְתָךְ תִּלּוּי בְּוָה שִׁיְהִיָּה לְךָ מְקוֹם מִיחָד, מִסֶּתְמָא הָיָה
 גּוֹתֵן לְךָ מְקוֹם מִיחָד, וְעַכְשָׁו בְּנֹדְאֵי מִסֶּתְמָא אַתָּה יְכוֹל
 לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר גַּם בְּבֵית זֶה. וְעוֹד דְּבַר עֲמוֹ בְּדְבָרִים
 הָאֵלֶּה:

תקפט

קכ **פַּעַם** אַחַת דְּבַר אָחַד מַאֲנִשֵּׁי־שְׁלוֹמֵנוּ עִם רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה מֵעֲנִין שָׁיֵשׁ לְפַעְמִים שְׂמֵרָגִישִׁין בְּעֲצָמֵן שְׂיִוְצָא
 הַדְּבִוּר מִן הָעֶרְף וְלֹא מִן הַלֵּב (וְכַעֲשֵׂן זֶה מְבַאֵר בְּדְבָרָיו זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה בְּלִקְוֵי מוהר"ן קס"ג). הַשֵּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה,
 אַתָּה יוֹדֵעַ מַה הוּא לֵב וּמַה הוּא עֶרְף ("דִּי ווִיִּסַט וְעֵלִיכַעַם
 עִם אִיז הָאֶרֶץ אָדַעַר אִין אַקוּ"):

תקצ

קנא פַּעַם אַחַת הָיָה קוֹבֵל אִישׁ אֶחָד לְפָנָיו זְכוּרוֹ לְבִרְכָה אֵיךְ שֶׁקָּשָׁה לוֹ מְאֹד לְהַתְּפִיל, כִּי הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ מְאֹד. הַשֵּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרוֹ לְבִרְכָה מְקַבְּלִין זֹאת לְכַפֶּרֶת עֲוֹן, ("נַעֲמֹט מֵעַן דַּאֵם אֲהוּ פֶּאָר אַכְפֶּרֶת עֲוֹן") וְחִידָה קִצְתָּ. וְקִצְתָּ הִיָּה נִרְאָה כְּוֹנֵתוֹ בְּזוֹה, כִּי הֲלֹא בְּאֵמֶת אֵלֹו הַמַּחְשְׁבוֹת הֵם בְּעֵצָמָם עוֹנוֹת, וְעַל־כֵּן חִידָה קִצְתָּ. אֵיךְ אֶרְעֵל־פִּי־כֵן בְּוֹדָאֵי כָּל דְּבָרָיו אֵמֶת וְצֶדֶק, כִּי עַל־כֵּל־פָּנִים בְּזוֹה שְׂאִין מְהֵרָה אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ חֵם וְשְׁלוֹם, וְיִוֹדַע שְׁבֹדָאֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוּצָה לְקַרְבוֹ וּלְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ רַק שְׁעוֹנוֹתָיו נִגְרְמוּ לוֹ כֹּל אֵלֹו הַמַּחְשְׁבוֹת הַבְּאִין לְבַלְבְּלוֹ, וְיֵשׁ לוֹ צַעַר מְזוּה וּבוֹרַח מֵהֵם בְּכָל כּוֹחַ, יְכוּל לְהִיּוֹת בְּוֹדָאֵי שְׂזוּה בְּעֵצָמוֹ נִחְשָׁב לוֹ לְכַפֶּרֶת עֲוֹן, עַד שְׂאֵם הִיָּה זוֹכֵה לְהַתְּנַהֵג בְּזוֹה בְּתַמִּימוֹת וּבְאֵמֶת כְּרֵאוּי (כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְבֹאֵר זֹאת בְּכֶתֶב) כְּכֹר הָיָה עוֹנוֹתָיו נִמְחָלִין עַל־יְדִי־זוֹה בְּעֵצָמוֹ, וְאִז מִפִּילָא הָיָה מְסַתְּלֵקִין מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת. וְכַעֲיִן שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת יב:), "הָעוֹבֵר עֲבָרָה וּמִתְבַּיֵּשׁ בָּהּ מוֹחֲלִין לוֹ" וְכוּ' וְעַיִן בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא (סִימָן מ"ו) וּבְהַשִּׁיחוֹת (שִׁיחוֹת הַרְ"ן י"ב) שְׂמָה שְׁנִלְחָמִין עִם הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה לְהַכְנִיעַ אוֹתָם, אוֹ עַל־כֵּל־פָּנִים לְבִרְחַ מֵהֵם, הוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים מ"ד)

"כי עלִיךְ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם", בְּחֵינַת מְסִירַת נַפְשׁ וּבְחֵינַת קַרְפָּנוֹת וְכוּ'. וְכֵּן מִבְּאֵר הַרְפָּה בְּדַבְּרֵי זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה מְעַנְיָנִים אֵלָיו:

קנב **איש** אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הָיָה בְּפֶטְעֵרְבוֹרְג. וְהָיָה כּוֹתֵב לוֹ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה מִשֵּׁם מִכְתָּבִים הַרְפָּה בְּאִשְׁר שֵׁישׁ לוֹ צֶעַר גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁנִּזְרַק לְשָׁם, כִּי כִּמָּה פְעָמִים שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה שֵׁשֵׁם בְּמָקוֹם זֶה הַנִּזְ"ל קָשָׁה מְאֹד לְהִתְחַזֵּק בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְפַּרֵּךְ, כִּי הוּא מְקוֹם מְסַכֵּן מְאֹד. וּפְעַם אַחַת סִפֵּר רֵבֵנוּ זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה מִזֶּה וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ("דאס וואס ער האט מורא און ציטערט טאמער חס ושלום וועט ער זיך ניט דער האלטן. האט דאס דער האלט אים"). דְּבַר זֶה בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא מְתִירָא וְחֵרֵד כָּל־כֶּף שְׂמָא מִחֲמַת זֶה־מַת הַמְּקוֹם לֹא יוֹכֵל לַעֲמֹד בְּמִדְרַגְתּוֹ, דְּבַר זֶה בְּעֶצְמוֹ מְעַמִּיד וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ לַעֲמֹד עַל עֲמֻדוֹ, וְלִבְלִי לִפְלֵ מִמִּדְרַגְתּוֹ:

תקצא

קנב **אֶחָד שָׂאֵל** אוֹתוֹ אִם לְהִיּוֹת מְלַמֵּד, הַשִּׁיב לוֹ לֹא (כִּי) אָמַר הוּא זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה שֶׁשְׁלֵשָׁה דְבָרִים אֵינָם חֲשׂוּבִים בְּעֵינָיו שׁוֹחֵט וּמְלַמֵּד וְחֹסֵד בְּעִיר קְטַנָּה מִחֲמַת שֶׁבִּנְקֵל לוֹ לְהַכְשִׁיל בְּגֵאוֹת חֵס וְשְׁלוֹם). טוֹב לָךְ יוֹתֵר לְהִיּוֹת סוֹחֵר וּבֵעֵל מִשָּׂא וּמִתָּן, רַק בְּשִׁעָה שְׁתַּלֵּךְ בְּשׂוֹק תִּמָּאס וּתְבִיזָה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּפִיךָ:

תקצב

קנד אַחד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים דִּבֶּר עִמּוֹ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר,
אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת אִישׁ בָּשָׂר ("אִיד וויל זיין אַיִן
עַרְלִיכער יוד"). וְהַיּוֹב לוֹ רַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה ("ווילסטוּ אָבְעֵר
וועלן") [רוֹצֵה אֶתָּה לְרִצּוֹת]. וְהַמְשָׁפִיל יְבִין פִּי דְבוּרִים אֱלוֹ
הַמוֹעֲטִים מַחְזִיקִים הַרְבֵּה מְאֹד פִּידוּעַ וּמוֹבֵן לְמַעֲיָן
בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים וְהַנְּפְלָאִים מְאֹד. יְהִי רָצוֹן שְׁנוֹפְּהָ
לְקַיָּמָם אָמֵן:

תקצג

קנה הַלֵּךְ אָנָּה וְאָנָּה בְּבֵית הַמִּיּוֹחַד שֶׁהָיָה לוֹ פֶּה בְּרַסְלָב,
וּסְפָר עִמִּי מַעֲגֵן דְּרַכֵּי עֲבוּדַת ה'. שֵׁשׁ לַפְעָמִים
עַל־פִּי רַב יְסוּרִים גְּדוֹלִים לְעֲבוּדַתוֹ, וְאַחֲר־כֵּן מַנְיַחִין לוֹ
לַפְעָמִים מְעַט, וַיֵּשׁ לוֹ אִיזָה נִיחָא פִּידוּעַ לְמִי שְׁנַכְנַם קֶצֶת
בְּעֲבוּדַת ה'. עָנָה וְאָמַר אֵין רְשָׁאִים לוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ בְּזֵה הַלִּשׁוֹן: ("מַע טָאָר דַּעַם אַיִבְעֵר־שְׂמֵן נִישׁ
נאָךְ גַּעֲבִין"), בְּלוֹמַר שֶׁבְּתַחֲלָה הָיוּ לוֹ יְסוּרִים וּבְלַבּוּלִים וְאַחֲר־
כֵּן בְּשֵׁשׁ לוֹ נִיחָא קֶצֶת יֵאמֵר, שְׁכַבְר מְלֵא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שְׂאֵלָתוֹ וְאֵין צְרִיכִים לְהַפְצִירוֹ עוֹד, פִּי בְּאֶמֶת עֵדִין לֹא נָתַן
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַיְשׁוּעָה בְּשִׁלְמוֹת, וְעֵדִין צְרִיכִין לְהַסְתַּפֵּל
לַיְשׁוּעָה וּלְהַתְחַטֵּא לְפָנָיו הַרְבֵּה כִּבְּנֵי הַמִּתְחַטֵּא לְפָנָיו אָבִיו

וְלַהֲרַבּוֹת בְּגִעּוּגוּעִים וְהַפְּצָרוֹת וְכוּ' שְׂעִיזוֹר לוֹ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ
עוֹד וְעוֹד וְכוּ'.

אֲחֵר־כֶּךְ אָמַר אֲבָל לָכֶם אֵין צְרִיכִין לוֹמַר זֹאת, כִּי אַתֶּם
צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כְּלוּמַר שְׂאֵם
נְחוּשׁ בְּכָל עֵת אֲפֹלוּ כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ מְרוֹיַח לָנוּ קֶצֶת
לְחֶשֶׁב תָּמִיד עַל חֶסְרוֹן הַיְשׁוּעָה הַמְּכַרְחַת לָנוּ עוֹד, אִם־כֵּן
תִּתְגַּבֵּר חֵם וְשִׁלּוּם הַמְּרָה־שְׁחוּרָה וְהַעֲצָבוֹת בְּיוֹתֵר. אֲשֶׁר
זֹאת הַמִּדָּה שֶׁל עֲצָבוֹת מוֹקֶת לָנוּ לְעִבּוּדְתוֹ יִתְפָּרֵךְ יוֹתֵר
מִהַבֵּל, וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד אִיךְ
שֶׁהוּא. עַל־כֵּן אֲפֹלוּ בְּעֵת הַצַּעַר וְהַרְחוֹק מִעִבּוּדְתוֹ צְרִיכִין
לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת אִיךְ שְׂמִיחַ תָּמִיד, וּלְשִׂמְחָת אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל
מָה דְאֲפֹשֶׁר בְּמָה שְׂמוּצָא בְּעֲצָמוֹ אִיזָה נִקְדָּה טוֹבָה עֲדוּן,
וּבְמָה שְׂזָכָה שְׁלֵא עֲשִׂאֲנִי גוֹי וְכוּיֹצֵא בְּזֵה, וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיְגוּן
וְאִנְחָה וְהַצַּעַר וְיִסּוּרִין לְשִׂמְחָה. לוֹמַר, אֶף־עַל־פִּי שְׂאֲנִי כְּמוֹ
שְׂאֲנִי, אֶף־עַל־פִּי־כֵן זָכִיתִי לְהִיּוֹת מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל, וְלִקְיָם כְּמָה
מִצּוּוֹת בְּכָל יוֹם צִיצִית וּתְפִלִּין וּקְרִיאַת שְׁמַע וְצַדִּיקָה
וְכוּיֹצֵא. וְאֶף־עַל־פִּי שְׂעִשִׂית הַמִּצּוּוֹת הֵם כְּמוֹ שְׂהֵם, אֶף־
עַל־פִּי־כֵן עַל־כָּל־פָּנִים יֵשׁ בָּהֶם נִקְדוּת טוֹבוֹת מְאֹד שְׂנַעֲשֶׂה
מֵהֶם שְׂעִשׁוּעִים גְּדוּלִים לְמַעֲלָה, וְאֲפֹלוּ עַל־יְדֵי הַמִּצּוּוֹת
שְׂנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל זְמַן שֵׁשׁם יִשְׂרָאֵל
נִקְרָא עָלָיו מִתְפָּאֵר בּוֹ הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ הִרְבָּה בְּבַחֲיַנֵּת (יְשׁוּעָה

מ"ט) "ישראל אשר בך אתפאר", וכמבאר בדברינו בענין זה תלי תלים של הלכות, כמה וכמה דרכי עצות איך לשמח את עצמו תמיד יהיה איך שיהיה. אשרי שיאחז בהם.

ועל-פי רב צריכין לשמח את עצמו במלי דשמוותא, לעשות עניני צחוק ומלתא דבדיחותא כדי לשמח את עצמו במה דאפשר. ועל-פי רב אי אפשר לשמח את עצמו כיום על-ידי-זה, כי המרה-שחורה והעצבות מתגבר על האדם יותר מן הכל, וקשה לשברה יותר מכל המדות, ומזקת להאדם מאד יותר מהכל. וכל עקר התרחקות כל אדם מהשם יתברך היא רק מחמת עצבות ומרה שחורה, על-כן צריכין לראות לשמח את עצמו בכל הפחות בכל מה דאפשר אפלו בעת שצד להאדם ודחוק לו מאד בגשמיית וברוחניות, הן בפרנסת הנפש הן בפרנסת הגוף אף-על-פי-כן צריך לראות לבטח בה' תמיד שסוף כל סוף לא יעזב ה' אותו לנצח חלילה, ולשמח את עצמו בכל מה דאפשר. מכל-שפן כשהשם יתברך מרחיב לו בעת צרתו ודוחקו קצת, ויש לו איזה נוחא בעלמא, בודאי צריך להיות בשמחה תמיד ולהגדיל השמחה ביותר. והבן דברים אלו כי דברי רבנו זכרוננו לברכה הם עמקים מאד. ועקר העמקות הוא להבין הדברים לקימם בפשיטות גמור.

וְאֶף־עַל־פִּי שְׁאֲחַרְכֶּךָ הָיָה נִרְאָה כְּאִלּוּ סוֹתֵר רַבְּנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעִצְמוֹ הַדְּבָרִים שְׁאָמַר לְפָנָי
 שְׂאִין צְרִיכִין לְוִתֵּר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מַחֲמַת שְׂאִינוּ צְרִיכִים
 לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. אֶף־עַל־פִּי־כֵן הַדְּבָרִים נִצְרָכִים מְאֹד
 לְפָנָי וּלְפָנָי בְּנֵי אָדָם כְּגִילְנוּ, כִּי הִכְנַתִּי בּוֹנְתוֹ קֶצֶת שְׂרוּצָה
 שְׂלֹא גָפַל חֵם וְשָׁלוֹם לְעִצְבוֹת עַל־יְדִיָּוָה, מַחֲמַת שְׂנַחֲשֵׁב
 תָּמִיד אֶפְלוּ בְּעַת הַהִרְחָבָה עַל חֶסְרוֹן הַיְשׁוּעָה הַחֲסֵרָה
 עֲדִין, כִּי בְּאֵמַת צְרִיכִין לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד אֶפְלוּ בְּעִצְמָם
 הַדְּחָקוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וּבְגִדְל הָרַחוּק. וְגַם אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד
 לָזֶה שְׂאֵר יְסוּרִים מִפְּרִנְסָה וּמוֹנְעִים וְכוּ', אֶף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיךְ
 לְשַׂמַּח אֶת עִצְמוֹ בְּמָה שְׂיוּכַל בְּנִ"ל, מְכַל־שֶׁפֶן כְּשִׂמְנִיחַ לוֹ
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו וּמְרַחֵב לוֹ קֶצֶת. אָבֵל אֶף־עַל־פִּי־כֵן
 אֵל יַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ שְׂכָבֵר הַגֵּיעַ לְמָה שְׂצָרִיךְ, וּכְבָר אִין חֶסֶר
 לוֹ כְּלוּם בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן לוֹ כְּבָר
 כָּל בְּקִשְׁתּוֹ, כִּי בְּאֵמַת עֲדִין נִשְׂאָר אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רֵב
 יְשׁוּעוֹת, וְאִין צְרִיכִין לְוִתֵּר לוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ'. רַק אֶף־עַל־פִּי־כֵן
 יְהִיָּה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא צְרִיכִין לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה
 תָּמִיד. וְהוֹלֵךְ בָּתֵּם יוּכַל לְהִבִּין דְּבָרִים אֵלּוּ בְּפִשְׁימוֹת:

תקצד

קטו לְזַכְרוֹן מַה שְׁאָמַר לִי לְבִדִּי כְּבָר בְּעַת שְׂבִאֲתִי אֵלָיו
 מִנְעַמְרוֹב אָנִי וַחֲבָרֵי רַבִּי נִפְתְּלֵי קִדְּם שְׂבוּעוֹת,

ואז נדמה לי שהוא מקפיד קצת על שאני שוקד על
 דלתותיו יותר מדאי, כי נסעתי אז כמה פעמים רצופים
 אליו, ותכף כשזכננתי אליו ומצאתיו בבית הגדול שלו
 שהיה סמוך לבית המדרש ונתן לי שלום, ואמר לי שלום
 עליכם ("פאר גיוונד") [סע לשלום] וחיך קצת. אחר-כך נשאר
 יושב במקום שישב שם סמוך להדלת שהיתה לחוץ נגד
 הבית המדרש הישן, ואז דבר עמי ונחם אותי מאד, ואמר
 לי איך אתה יודע מה השם יתברך רוצה לעשות ממך,
 היום אתה כך ולאחר-כך תהיה וכו'. ענה ואמר יהיה
 נעשה עמך וכו'. ורמז לי שאהיה בספנות גדולות מאד
 כמה וכמה פעמים בלי שעור, וכמעט כמעט וכו'. ואני
 אפתח לך שבילי השכל, ותלך ותטיל דרך כל התורות שלי
 בדרך ההולך ומטיל בהיכלות ובגנינים נפלאים ונוראים. ואז
 באר לי הענין קצת, ואמר לי כי התורות שלו הם כמו מי
 שנכנס לפלמין שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות
 ופשפושין נאים נפלאים ונוראים נאים מאד, ועליות על-גבי
 עליות שונות בדרכי חדושים נוראים, ותכף כשזכננתי
 בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על נפלאות
 החדושים אשר בו, בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא
 לחדר אחר, וכן מחדר זה לחדר עוד וכן מחדר לחדר
 ומחדר לעליה וכו' מכלם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות

וּמְקַשְׂרִים וּמְשַׁלְבִים זֶה בְּזֶה בְּסֵדֶר נִפְלָא וּבְחֻכְמָה עֲמֻקָּה
 וּבְתַכְלִית הַיָּפִי וְהַגּוֹי וְכוּ'. (וְכֵל זֶה אִי אֶפְשֶׁר לְכַאֵר לְכַתֵּב כִּי־אִם לְמִי
 שְׁנַכְנַם קִצֵּת בְּהֶכְנֵת עִמָּךְ דְּבָרֵי רַבְּנֵי וְכוּ' לְבָרְכָה. אֲשֶׁר־י הַזֹּכֵה לְמַעַם נַעַם
 מְתִיקַת עֲמֻקּוֹת תּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר אֵין דְּגַמְתָּהּ). אֲבָל אֶף־עַל־פִּי־כֵן עֲדוֹן לֹא
 יִהְיֶה שְׁלֹף רַק כְּמוֹ שְׁמַטִּיל בְּשָׁל אַחֲרֵים. אֲבָל אֲנִי רוֹצֵה
 שְׂיִהְיֶה שְׁלֹף לְגַמְרִי, וְגַם זֶה יִהְיֶה ("אִיד וויל אָפֶער זײא זאַלן טאַקן
 זײן דײן. וועט דאס אױך זײן. דיא מײנסט פֿאר דײנע מעשׂים טובים נאר
 ווארים אױך וויל אזוי") [אַתָּה חוֹשֵׁב עֲבוּר הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלֹף,
 רַק בְּשִׁבִיל שְׂאֵנִי רוֹצֵה כִּךְ].

וְאֵז סֵפֶר לִי מְצַדִּיק אֶחָד גָּדוֹל שְׁכַמָּה פְּעָמִים הָיָה חוֹשֵׁב
 בְּדַעְתּוֹ, וְאֶפְלוֹ אִם יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִמְּנֵי חֵם וְשְׁלוֹם אֶפֶר
 תַּחַת כְּפוֹת רַגְלֵי הַצְּדִיקִים וְכוּ', כְּמוֹ שְׂאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְבָרְכָה
 (רֵאשׁ הַשָּׁנָה ז.ו.) עַל גְּשֻׁמוֹת הַרְשָׁעִים. יִהְיֶה מַה שְׂיִהְיֶה
 עַל־כָּל־פָּנִים אֵין וְאֶפֶס לֹא יִהְיֶה מִמְּנֵי. (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "נִישַׁט
 וועט שױן אויס מיר ניט זײן"). וְסֵפֶר זֹאת לְעַנֵּן הַתְּחִזְקוֹת שְׁגָם
 הַצְּדִיק הַגָּדוֹל מְאֹד נִפְל בְּדַעְתּוֹ כְּמָה פְּעָמִים כָּל־כֶּךָ, עַד
 שְׁנַדְמָה לוֹ שְׂאֶבְדָּה תַקְוָתוֹ חֵם וְשְׁלוֹם, עַד שֶׁהִכְרַח לְהַחִיּוֹת
 אֶת עֲצָמוֹ וּלְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה שְׁעַל־כָּל־פָּנִים לֹא יִהְיֶה
 מִמְּנֵי וְלֹא כְלוּם. אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן כִּי בּוֹדָאֵי מַה שְׂאֶמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְבָרְכָה שְׂיִהְיוּ נַעֲשִׂין אֶפֶר בּוֹדָאֵי יִהְיֶה בְּזֶה
 הָאֶפֶר אִיזָה בְּחִינַת חַיּוּת, וְגַם זֶה טוֹב כִּי אֶפֶס לֹא יִהְיֶה עוֹד

ממנו. והנראה מדבריו שפמה וכמה פעמים החיה עצמו
 בזה ונתרצה גם לזה שאפלו אם חס ושלום יהיה כך, הוא
 מרצה לעסק בעבודת השם במה שיוכל לחמף כל ימי חייו,
 וה' הטוב יעשה עמו מה שיעשה כרצונו הטוב:

תקצה

קני שמעתי בשמו בעת שבא מהנסיעה הגדולה שנסע
 לנאוורטש עד שבא לזאסלב ושם נפטרה
 אשתו, ואחר כך נשתדף מבראד עם אשתו השנייה. ואז
 כשבא לביתו לפה ברסלב דבר הרבה משדוכים, ואמר
 שאין מי שיודע מענין זה של שדוכים. וכבר נרשם מעט
 בזה במקום אחר.

ואמר שכשהיה בקהלת קדש ראדוויל בשביל להשתדף
 עם אשתו השנייה מקהלת קדש בראד, אז באו
 כמה עגלות עם נשים שבאו בשביל להשתדף עמו. ואמר
 שכלן היו זווגים שלו. ואמר שכל איש יש לו כמה וכמה
 זווגים, רק שיש בזה כמה בחינות שונות וענינים נפלאים.
 כי מכל הדבורים שמדברים בעניני השדוכים, אף על פי
 שאינם נגמרים זה בעצמו בחינת זווג ושדוף. ולפעמים
 יושבים בני אדם בבתיהם ואומרים שראוי שזה ישא את
 זאת ועל ידי זה נגמר בחינת הזווג של זה האיש עם

אותה האשה. ולפעמים באים שדכנים ומדברים השדודך
 אבל אינו נגמר, וגם זה בחינת זווג משדודך. ובנדאי היא
 בחינת זווג יותר מהראשון. ולפעמים נוסעים לעשות
 השדודך ובעת הגמר נפרדים מאיזה סבה. ולפעמים נגמר
 השדודך ואחר כך מפסיקים הקשר של הנאים. ולפעמים
 באין לידי נשואין ואחר כך בסמוך נעשה גט ביניהם.
 ולפעמים אינו נעשה הגט עד אחר איזה זמן וכיוצא בזה
 כמה בחינות שיש בעניני השדוכים והזווגים שאינם
 נגמרים אחר כך, אבל כלם הם בחינת זווגים שלו. כי כל
 אחד יש לו כמה זווגים, רק שאצל זה נגמר איזה זווג שלו
 על ידי איזה דבור בעלמא שמדברים מזה השדודך.
 ולפעמים על ידי איזה דבור יותר או על ידי איזה
 התקשרות או נסיעה או עבדא בשביל השדודך לפי שעה
 וכו' כנ"ל. וזה הדבר הוא ענין נפלא ונורא שלא נשמע
 כזאת שהדבור בעלמא שמדברים מהשדודך זה בעצמו הוא
 בחינת שדודך. וכן מבאר בהאלף בית שלו החדש שהדבור
 בעצמו מהשדודך עושה רשם בו ובה, עין שם (באות חתון
 בסין ז). והדבר נראה לעינים כי ידע בזה סודות נוראים
 שלא נתגלו בעולם, כדרכו בכל השגותיו הנוראות. ובאמת
 ספרו שהתפאר אז שידע מענין השדוכים מה שאין יודעין
 בזה כל גדולי הדור מאומה:

תקצו

קנח אָמַר: "אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדַע וּכְסִיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת" (תהלים צ"ב), שְׂאִינָם יוֹדְעִים וּמְבִינִים עֲנֵן זֶה הַכְּסִילִים וְהַבּוֹעֲרִים מֵהַ זֶה עֲשֵׂה ה', "בְּפֶרֶחַ רִשְׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב, וַיִּצְיָצוּ כָּל פְּעָלֵי אֲוֶן לְהַשְׁמִדֵם עַדִּי עַד", לָמָּה לֹא לְהַפְרִיחֵם וּלְהַשְׁמִידֵם עַדִּי עַד. אֲבָל בְּאֵמַת יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה', "וְלֹא עֹלְתָהּ בּוֹ" רַק שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְהִבִּין זֹאת בְּשׁוּם שִׁכָּל אֲנוּשִׁי:

תקצו

קנט שְׂמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שֶׁאָמַר שְׂמֹשִׁיחַ יָבֹוא פְּתֹאֹם, וַיְהִי גַעֲשֵׂה קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל שֶׁבֹא מִשִּׁיחַ וְכָל אֶחָד יִשְׁלִיךְ הַמַּשָּׂאֵו־וּמָתָן שֶׁהוּא עוֹסֵק בּוֹ. הַשְּׁלַחְנֵי יִשְׁלִיךְ הַשְּׁלַחֵן שָׁלוֹ, וְזֶה יִשְׁלִיךְ הַשְּׁעוּהָ וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב בִּישְׁעִיָּה (ישעיה ב') "וְהַשְּׁלִיכוּ אִישׁ אֶלְיָי כֶּסֶף וְאֶלְיָי זָהָב". וְלֹא כְּמוֹ שֶׁפּוֹבְרִין קָצֵת שֶׁכְּשִׁיבֹוא מִשִּׁיחַ יְהִיָּה עוֹלָם אַחַר מִשְׁלַח עֲכָשׁוֹ רַק הוּא כְּנִ"ל. וְכָל אֶחָד יִתְבַּיֵּשׁ מִשְׁמֹת מַעֲשָׂיו כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וַצְּרִיכִין חֲקִירָה וְשִׂאלָה עַדִּין מִי שֶׁמַּע שִׁיחָה זֹאת מִפְּיוֹ הַקְּדוֹשׁ:

תקצח

קס פַּעַם אַחַת עֲמַדְנוּ לְפָנָיו וְהִגִּיעַ זְמַן סְעֻדַת הַלֵּילָה וְהָיָה רוּצָה לֵאכֹל עִמָּנוּ יַחַד וְאֵנִי לֹא הִתְפַּלֵּלְתִּי עֲרֵבִית עֲדִין, וְהִתְחַלֵּתִי לְהַשְׁמֵט מִמֶּנּוּ וּמִן הָעוֹלָם שְׁעַמְדוֹ לְפָנָיו כְּדֵי לֵילֵךְ וּלְהִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית. וְהוּא זָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה רָאָה זֹאת וְשָׂאֵל מַה זֹאת, וְהִשִּׁיבוּ לוֹ כִּי לֹא הִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית עֲדִין. עָנָה וְאָמַר אֵיךְ אָנוּ יְכוּלִין לְהִמָּתִין עֲלָיו עַד שְׁיִתְפַּלֵּל, כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה יְהִיָּה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, כִּי תְּפִלָּה צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּמִסִּירַת נַפְשׁוֹ. וְאִם־כֵּן מִי יוֹדֵעַ מַה יְהִיָּה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ. וְהֵבִין הַדְּבָרִים כִּי כָּךְ צְרִיכִין בְּאִמָּת לְהִתְפַּלֵּל בְּמִסִּירַת נַפְשׁוֹ כְּזֶה וּבְכַטּוּל כְּזֶה עַד שְׁיִזְכַּל לְהִיוֹת שְׂיִהְיָה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ עַנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה:

תקצט

קסא פַּעַם אַחַת אָמַר לִי בְּזֶה הַלְּשׁוֹן ("דָּאם ווייסטו ניט, אז דער בארדיטשובער רב זאגט דער בורא, שפריצט איהם פייער פון דיא אויגן") [זֶה אֵינְךָ יוֹדֵעַ שְׁכַשְׁהֶרֶב מִבְּרִדִּיטְשׁוּב אֹמֵר הַבּוֹרָא, נִיתָו אֵשׁ מִהָעֵינַיִם] וְדַחַק תִּבַּת "דְּעַר בּוֹרָא" [הַבּוֹרָא] וְאָמַרְם בְּאִימָה וִירָאָה, וְהָיוּ הַדְּבָרִים מְרַתְּתִין כְּשִׁיצָא מִפּוֹי הַקְּדוּשׁ:

תר

קסב שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ, שְׁאֶחָד סֵפֶר לוֹ שְׁחַלֵּם לוֹ אֵשׁ, עָנָה
 וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אֱלֹוֵי וַיְמַה פְּתַרְתָּ לָךְ, הַשִּׁיב
 לוֹ הָאִישׁ שֶׁפִּתַּר לְעַצְמוֹ שְׂיִהְיֶה לוֹ הַיּוֹם יָרִיד טוֹב וַיְרוּיַח
 מָמוֹן. הַשִּׁיב לוֹ רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כֵּן דְּבִרְתָּ שְׁאִישׁ מֵרַמּוֹ
 עַל מָמוֹן, כִּי כָסֶף בְּמִלּוֹאוֹ גִּימְטְרִיא אֵשׁ, כָּוָה כִּ"ף סְמ"ךְ
 פ"א עוֹלָה מְכוּן אֵשׁ:

תרא

קסג סֵפֶר עִם אֶחָד מֵצַדִּיק מְפָרְסֵם, וְשִׁבַּח אוֹתוֹ לְפָנֵי רַבֵּנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁמִשְׁבֵּר כָּל הַתַּאֲוֹת שֶׁהֵם
 אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. שְׁאֵל אוֹתוֹ רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה אֲבָל זֹאת
 הַתַּאֲוָה אֵיךְ הוּא אוֹחֵז, הַשִּׁיב לוֹ מִי יוֹדֵעַ זֹאת. עָנָה רַבֵּנוּ
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְאָמַר אֲבָל בְּאֵמַת הָעֶקֶר הוּא רַק הַתַּאֲוָה
 הַזֹּאת, כִּי שְׁאֵר כָּל הַתַּאֲוֹת בְּקַל יְכוּלִים לְשַׁבֵּרם וְעֶקֶר
 מַעֲלַת הַצַּדִּיק הִיא כִּפִּי קִדְשָׁתוֹ בַּתַּאֲוָה הַזֹּאת כְּשִׁזְזָהּ
 לְשִׁבְרָה לְגַמְרֵי:

תרב

קסד שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ עַל מֵאֵמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה
 (בְּרֻכּוֹת כח:) שְׁאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זְכַאי "וְלֹא

עוד אלא שיש שני דרכים לפני אחד לגן עדן ואחד לגיהנם ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי, שאמר וכי שיד שרבן יוחנן בן זכאי יהיה מספק בזה אם יוליכו אותו לגיהנם. אך הצדיק הגדול מוליכין אותו אחר מותו דרך הגיהנם כדי להעלות משם נשמות בידוע. נמצא שהצדיק הגדול הוא עובד את ה' גם אחר מותו כי הוא עוסק גם אחר מותו להעלות נשמות הנפולות מהמקומות שנפלו לשם ולהחזירם להשם יתברך. וזהו (יהושע א'): "ויהי אחרי מות משה עבד ה'", שגם אחרי מות משה היה עובד ה'. כי משה עובד ה' גם עתה אחרי מותו, כי הוא עוסק להעלות נשמות הנפולות להשם יתברך. ועין בלקוטי א' סימן רט"ו שם מבאר גם כן שמשה גם עתה לאחר מותו הוא עוסק להעלות ולתקן נפשות להחזירם בתשובה ולעשות גרים. וזה שהיה רבן יוחנן בן זכאי מתירא ומסתפק אם יוליכו אותו בגן עדן או בגיהנם כי היה חושש שיוליכו אותו דרך הגיהנם בשביל להעלות נשמות כנ"ל. (אמר המעתיק עין בהרי"ף לעין יעקב מפרש גם כן באפן זה).

כל זה שמעתי בשמו, אך בענין רבן יוחנן בן זכאי נסתפקו השומעים בפרושו על פי הקדמה הנ"ל אם הפונה שרבן יוחנן בן זכאי היה בוכה פן יוליכו אותו דרך הגן עדן מחמת שאינו גדול במעלה כל כך שיוכל לילך לגיהנם

להעלות משם נשמות, נמצא שהפירוש הוא בהפך מפרוש הפשוט. או שהפירוש בפשוטו שהיה מתירא שלא יוליכו אותו לגיהנם, הינו בשביל להעלות נשמות בנ"ל, ואף-על-פי-כן היה מתירא מאד ובוכה על זה, כי אף-על-פי שהיה צדיק גדול אף-על-פי-כן היא עבודה גדולה להצדיק ויגיעה גדולה ופחד גדול כשצריך לילך לגיהנם בשביל להעלות נשמות, וכמוכן קצת בספרים:

תרג

קסה ספרו לי בשמו שאמר לענין עסק הקבוצין שלו משל שיש עוף אחד שמטיל ביצים הרבה מאד רבוי מפלג עד שאי אפשר לו לישב עליהם על כלם להוליד מהם עופות. ונתן לו השם יתברך בטבעו שהוליד ומשליך בערמה איזה ביצים בקן עוף אחד, וכן משליך עוד איזה ביצים באיזה קן אחר, וכן משליך ביצים שלו בקנים של עופות אחרים, ואלו העופות אחרים אינם יודעים שהביצים אינם שלהם והם יושבים עליהם עד שמולידים מהם עופות. וגם זה העוף לוקח לעצמו כמה ביצים שלו ויושב עליהם ומוליד לעצמו עופות ואחר-כך פורח העוף הנ"ל עם הילדים שלו ומתחיל לצפצף, ואזי שומעים כל העופות שנעשו אצל אחרים מביצים שלו, והם מכירים הקול

וּנְמַשְׁכִּים מִיַּד אַחַר הָעוֹף הַנִּ"ל שְׂבָאֵמֶת יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְחוֹזְרִים
 אֵלָיו. וְהַנְּמַשֵּׁל מוֹבֵן מַעֲט לְמִי שִׁיּוֹדַע אֵיזָה רָמֵז מַעֲנִין גְּדֻלַּת
 עֶסֶק הַנְּהַגַת שָׁל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עִם הָעוֹלָם:

תרד

קסו **אָמַר** שֶׁאֶצְלוּ אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂוִין הֵינּוּ שְׂאִין מְגִיעַ לוֹ שׁוּם
 צַד מִחֲשֻׁבָה בְּשֵׁרוּאָה אִשָּׁה רַק הַכֹּל שְׁוָה אֶצְלוֹ
 בְּעֵינָיו כְּאֵלוֹ רוּאָה אִישׁ. וְאָמַר שְׂאִינוּ מִתִּירָא לֹא מֵאִשָּׁה וְלֹא
 מִמְּלֶאֶךְ. וּבִזְוָה יֵשׁ הַרְבֵּה לְבָאָר, כִּי מִי שִׁישׁ לוֹ עֲדִין אֵיזָה צַד
 פֶּחַד כֹּל שֶׁהוּא מִהַרְהוּרֵי אִשָּׁה, אֶפְלוֹ אִם הוּא צַדִּיק גְּדוֹל
 בְּאֵמֶת רַק שְׂאִינוּ נָקִי בְּתַכְלִית הַזְּכוּיָה וְעֲדִין יֵשׁ לוֹ אֵיזָה פֶּחַד
 כֹּל שֶׁהוּא מְזוּה, הוּא צָרִיךְ לְפֶחַד מִמְּלֶאֶךְ, אֲבָל הוּא זְכוּרֵנוּ
 לְבִרְכָה הַתְּפָאָר שְׂאִין לוֹ שׁוּם פֶּחַד מְזוּה, עַל־כֵּן אֵין לוֹ פֶּחַד
 מִמְּלֶאֶךְ. וְזֶה מְרָמֵז בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (בְּקִדּוּשֵׁין
 פ.א.) "אֲנָא בְּשָׂרָא וְאֲנִיתְ אִשׁ וְאֲנָא עַדִּיפְנָא מִנְּךָ" שְׂאֵמַר רַב
 עֶמְרָם חֲסִידָא אֶל הַמְּלֶאֶךְ. וּמוּבָא בְּדַבְרֵיו זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה
 בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ מִמִּשְׁלָה (בְּלִקּוּטֵי תַנּוּגָא בְּסִימָן א') עֵין שֵׁם הַיְטִיב:

תרה

קסו **שְׂמַעְתִּי** בְּשִׁמוֹ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שְׂאֵמַר אֶפְלוֹ אִם אֵינוּ
 אִישׁ כְּשֵׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן מוֹב לֹא מְאֹד מֵה
 שְׂמַתְקָרֵב עֲצֵמוֹ לְהַצְדִּיק. וְעַל זֶה הַזְּהִיר הַתְּנָא (אֲבוֹת ב')::

"ואל תהי רשע בפני עצמך", שאפלו אם הוא רשע חס
 ושלום, לא יהיה רשע בפני עצמו, רק הוא גם הוא ישתדל
 להתקרב להצדיק כדי שיהיה לו איזה אחרית ותקוה על-
 כל-פנים:

תרז

קסח לרשם המעשה של מטי ולא מטי שהיה מרקד וח'
 מנגן והרגיש אז את רבי שמעון בר יוחאי.
 בשעה שהיה בבחינת מטי לא שמע כלל את ח' מנגן,
 ואחר-כך בשחזר בבחינת ולא מטי אז שמע קצת:

תרז

קסט שיך למאמר "שמי שנכתב בקדשה" (לקוטי תנינא סימן
 ל"ב). זה המאמר נאמר על-פי שאלה ששאל
 המגיד מטיראוויצע את רבנו זכרוננו לברכה, באשר
 שהאבות ושאר הצדיקים הקדמונים בודאי חברו ספרים
 הרבה והיכן הם אלו הספרים והשיב לו רבנו זכרוננו
 לברכה ענין הנאמר במאמר הנ"ל ששם מתרין הדבר היטב
 עין שם.

אחר-כך בא המגיד זכרוננו לברכה לאיזה מקום אשר גר
 שם חתנו רבי יצחק זכרוננו לברכה כי היה שם

מלמד, ושאל אותו חתנו הנ"ל על שלום אשתו ובניו, והשיב לו חותנו המגיד עד שאתה שואלני על שלומם שאל אותי מהיכן אני בא, כי אני בא מבְּרַסְלָב והייתי שם אצל רבנו רפי נחמן וזכרוננו לברכה ושאלתי אותו מה שפָּכַר שאלתי לְכַמָּה צדיקים ולא השיבו לי תשובה נכונה, והוא השיב לי תשובה נכונה וברורה. כי שאלתי אותו באֲשֶׁר שְׁהָאֲבוֹת וְשָׂר הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹמוֹנִים בְּוֵדָאֵי חֲבָרֵי סְפָרִים הֲרַבְתָּ, וְהִיכֵן הֵם אֵלֹו הַסְּפָרִים. וְדָבָר זֶה כָּבַר שְׁאֵלְתִי לְכַמָּה צְדִיקִים וְלֹא מְצֵאתִי מַעֲנֶה בְּפִיהֶם, וְהוּא גָּלָה לִי עַל זֶה תוֹרָה נִפְלְאָה. וּבִשְׁעָה שָׁאֵמַר לְפָנַי הַתּוֹרָה הַזֹּאת רָאִיתִי לְהַבּוֹת אֵשׁ יוֹצֵאִין מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְנִדְמָה לִי שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אַפֵּן לְהַעֲלוֹת זֹאת עַל הַכֶּתֶב, וְלִמְחַר בְּבִקְרָא בְּאֶבְרַד רַבִּי נִתֵּן וְהִבִּיא הַמַּאֲמָר הַזֶּה כְּתוּב עַל הַגִּיז וּבְדִיו:

תרה

מַעֲשֵׂה בִימֵי הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִכַּר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. שְׁהִיָּה אִישׁ אֶחָד רֶךְ בְּשָׁנִים וְהִיָּה מִפְּלֵג מְאֹד וְחָרִיף גָּדוֹל וְהִיָּה מִתְנַגֵּד מְאֹד עַל הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִכַּר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְצוּהַ הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְאִנְשֵׁיו, שִׁישְׁתַּדְּלוּ לְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו, וְכֵן עָשׂוּ וְהִשְׁתַּדְּלוּ

והביאו אותו להבעל-שם-טוב זכרונו לברכה. ובתחלה רחק
 אותו הבעל-שם-טוב זכרונו לברכה מאד ולא דבר אתו
 מאומה, ולא קבל ממנו ש"לום. וכשראה האיש הנ"ל שהוא
 מרחקו, הצמער מאד ודחק עצמו ונכנס אליו כמה פעמים.
 והבעל-שם-טוב זכרונו לברכה היה מרחקו בכל פעם. פעם
 אחת נתעורר מאד ובא לפני הבעל-שם-טוב זכרונו לברכה
 בהכנעה גדולה ובבכיה רבה, והתחיל לקרבו. ואמר לו,
 שיעמדו עליו מחלקת הרבה, מתחלה מבני-ביתו ואחר-כך
 משכניו, אחר-כך מפל העיר וכל העולם, ואפלו עופות
 יחלקו עליו. וחזר לביתו. וכן הוה, שבתחלה התחילו בני-
 ביתו להתגרות בו ולחלק עמו, אשר מקדם היה חשוב
 בעיניהם ונחמד בעיני כל מחמת שהיה איש טוב וכשר,
 ועתה התחילו לחלק עמו בתחלה בני-ביתו, ואחר-כך חלקו
 עמו השכנים, ואחר-כך כל העיר. וכן גם הסביבות כלם
 חלקו עליו. פעם אחד היה עומד ומתפלל, והיה מתפלל
 בראוי בהתלהבות, ובתוך תפלתו והתלהבותו פרח עליו
 עוף אחד שקורין "אינדיק" [תרנגול הדן] ובבלב אותו
 באמצע התלהבותו, וחרה לו מאד והיה מפריח אותו וחזר
 לתפלתו והתלהבותו כבתחלה, ופרח עוד הפעם העוף
 הנ"ל ובבלב אותו שנית באמצע התלהבותו, וחרה לו
 ביותר והפריח אותו פעם שנית וחזר לתפלתו. בתוך

תפלתו והתלהבותו חזר עוד העוף הנ"ל ובלבל אותו עוד, וחרה לו מאד, והיה רץ וחטף גרון ורצה להתזו ראש העוף מחמת רגזו שבלבל אותו כל כך. בתוך כך נזכר מה שאמר לו הפעל-שם טוב שאפלו עופות יחלקו עליו ועל ידי זה נח רגזו, והניח העוף ונמנע מלהתזו ראשו.

וכלל פונת מעשה זאת לידע כמה וכמה ענינים ונסיונות צריכין לעבר על כל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך ולילך בדרכיו יתברך. כי זה האיש הנ"ל היה צריך לנסיון פנה שיתנסה על-ידי הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה בעצמו דיקא, שהפעל-שם טוב וזכרונו לברכה בעצמו יהיה מדחה אותו וירחיק אותו ויבזה אותו כל כך. ויהיה צריך לעמוד בנסיון זה לבלי להשגיח על התרחקות הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה, רק אדרבא יכתת עצמו תחת רגליו ויסע אחריו כל כך. גם לסבל כל מה שסבל אחר-כך מרבויה המחלקת שעליו כל-כך. ועל-ידי שעמד בכל זה זכה להיות צדיק גדול אשרי לו. גם הבנתי ממנו וזכרונו לברכה שגם זה היה לו לישועה גדולה מה שנתאפק על פעסו ולא הרג את העוף על ידי שזכר שהפעל-שם טוב וזכרונו לברכה אמר לו שגם העופות יחלקו עמו. כי אם היה הורג את העוף היה מזיק לו הרבה לעבודתו, אך הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה הקדים לו רפואה שרמז לו תחלה זאת שגם עופות יחלקו

עליו, ואחר-כך היה כן שפמעט הרג את העוף ובחמלת ה' עליו נזכר מה שאמר לו הפעל-שם טוב וזכרונו לברכה, ועל ידי זה פסק פעם ונצל וזכה אחר כך למה שזוכה:

תרט

א שִׁמְעֵתִי רַבְּנוּ וְזָכוּנוּ לְבִרְכָה הִיא בַחֲרָף אֵצֶל הַמַּגִּיד מְטִירֵהָאוֹיָצֵעַ. וְעַמֵּד אֵצֶל הַכִּירָה (שְׁקוּרוֹן "ריבע"). וְהַמַּגִּיד לֹא הִיא בְּבֵיתוֹ וְאֲנָשָׁיו עִמָּדוֹ אֵצֶלוֹ. וְאָמַר לָהֶם רַבְּנוּ וְזָכוּנוּ לְבִרְכָה תַּפְּרוֹסוּ בְּשָׁלוֹם הַמַּגִּיד עֲבוּרֵי, וְתִגִּדוּ לוֹ: "וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת הָעַם דְּרָךְ הַמְדַבֵּר יַם סוּף" (שמות י"ג), וַיִּסַּב אֱלֹקִים, כְּשֶׁדִּינִין חֵם וְשָׁלוֹם מְקִיפִין אֶת הָאָדָם דְּרָךְ הַמְדַבֵּר מִיוֹסֵף, הֵינּוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר מֵהַצְדִּיק הַנִּקְרָא יוֹסֵף. וְחַמְשִׁים עָלוּ פֶּרֶשׁ רִשִׁי מִחַמְשָׁה, הֵינּוּ עַל־יְדֵי חַמְשָׁה מוֹצְאוֹת הַפֶּה שֶׁהוּא הַדְּבֹר, עָלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמְּצָרִים, הֵינּוּ מִכָּל הַמְּצָר:

תרי

ב אָמַר הַמַּעֲתִיק: שִׁמְעֵתִי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, פֶּעַם אַחַת הִיא מוֹהֲרֵנִי מְדַבֵּר בְּיַחַד עִם אֲנָשֵׁי אֲדָמוֹר ז"ל בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים חַיִּיתוֹ, מְגֹדְלוֹת נוֹרָאוֹת קִדְשַׁת אֲדָמוֹר ז"ל, וְתוֹךְ דְּבַרְיָהֶם נִדְּמָן אֲשֶׁר אִמּוֹ הַצְּדָקָת שֶׁל אֲדָמוֹר זצ"ל, הַמְּפָרְסֵמֶת בְּשִׁמְהָ הַטּוֹב מֵרַת פִּיגָא זצ"ל, עֲבָרָה דְּרָךְ

מקום שהיו עומדים ומדברים, ושמעה איך שמדברים מקדשת אדמור וצ"ל. ענתה ואמרה להם, אנכי אספר לכם איזה רבי יש לכם ותדעו קדשתו וקדשת נשמתו. בעלי הצדיק הרב ר' שמחה וצ"ל נסע פעם אחת לדרפו, ויתמהמה שם לערד ב' שבועות, ואמר לי אשר על שבת קדש יבוא לביתו. ועל אותו השבת שאמר לי שיבוא, עמדתי ביום ו' בבקר למען דעת אם יבוא על שבת לביתו (פי היא היתה פאחת מן הנביאות בידוע, אשר אחיה הצדיק הרב ר' ברוך וצ"ל ממעז'בו' קרא אותה בשם נביאה), ולא ראיתי אותו. וכן אחר-כך בפשעשיתי איזה דבר לכבוד שבת, חפשתי אותו גם-כן ולא ראיתיו, וכן כמה פעמים, ואחר-כך בעת הדלקת הנרות לכבוד שבת-קדש, גם כן חפשתי ולא ראיתיו (ומנהגה היה להדליק נרות לכבוד שבת קדש בעוד היום גדול שעות הרבה קדם לערב). ואחר הדלקת הנרות שכבתי על מטתי והייתי מנמנם. ובאה אלי אמי הצדקת מרת אדיל, עם האמהות שרה רבקה רחל לאה, ואמרו לי אל תצטערי בעלך יבוא על שבת לביתו. ולקחו אותי והוליכוני לחדר הנשמות וראיתי נשמה אשר אורה גדול מאד, ושאלתי אותם מי היא הנשמה הזאת, ואמרו לי זאת היא נשמת זקנד הפעל שם טוב הקדוש וצ"ל.

וְאַחֲרֵי־כֵן הוֹלִיכוֹ אוֹתִי לְהֵלֵךְ יוֹתֵר, וְרֵאִיתִי נִשְׁמָה אֲשֶׁר
 אוֹרָה הָיָה גָדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר,
 וְשֹׂאֲלָתִי אוֹתָם מִי הִיא הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת, וְאָמְרוּ לִי, זֹאת
 הַנִּשְׁמָה רוֹצִים לָתֵת לָךְ וְכוּ' וְכוּ'. וְתַכְּפָה הַקִּיצוֹתַי, וּבְעֲלֵי בֶּא
 מִדְרָכּוֹ לְבֵיתוֹ, וְשֹׂאֲלָתִי אֹתוֹ, מָה זֹאת שְׁחַפְּשֵׁתִי אוֹתְךָ וְלֹא
 רֵאִיתִיךָ בְּשׁוּם מְקוֹם, וְהִשִּׁיב לִי, כִּי בְּיוֹם שֵׁשִׁי בִּבְקָר גָּסַע
 בְּדַרְכּוֹ וְהָיָה רְחוֹק עָרֶךְ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָסוֹת מִמְּעוֹז'בוֹז',
 וְתַעֲהָ בְּדַרְכּוֹ כָּל הַיּוֹם, וְלָעֵת עָרֵב הַבַּיִט וְהִנֵּה הוּא קָרוֹב
 לְעִיר מְעוֹז'בוֹז', וְנִתְפַּלֵּא מְאֹד, וּבָא לְבֵיתוֹ בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל.
 וּבָאוּתוֹ הַלַּיְלָה הָיָה לַיִל טְבִילָתִי וְנִתְעַבְרָתִי עִם בְּנֵי אֲשֶׁר
 הוּא הַרְבֵּי שְׁלֹכֶם. עֵתָה תוּכְלוּ לִידַע גְּדֻלַּת הַרְבֵּי שְׁלֹכֶם
 וְגִדְלַת נִשְׁמָתוֹ:

ג עוֹד שָׁמַעְתִּי מֵה שְׁמוּבָא בְּשִׂיחוֹת הַר"ן (סִימָן קס"ו)
 שָׁאָמַר: "עִם דְּבַר אֶחָד הַצְּלַחְתִּי, וְעַל־יְדֵי־זֶה זְכִיתִי
 לְמַה שְׁזָכִיתִי" (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "מִיט אֵיין זְאָךְ אִיז מִיר
 גִּיפֵאטִיין"), וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ שָׁם מֵהוּ הַדְּבַר. וְשָׁמַעְתִּי שָׁאָמַר, כִּי
 אֵינִי בְּדַרְשֵׁי הַמְּקַבְּלִים, אֲשֶׁר אָדָם הֵרֵאשׁוֹן בְּעֵת שְׁאָכַל
 מִעֵץ הַדַּעַת, טַעְמוֹ כָּל הַנִּשְׁמוֹת מִעֵץ הַדַּעַת, אֲבָל נִשְׁמָתוֹ
 הַקְּדוּשָׁה זְכָתָהּ, שְׁלֹא טַעְמָה כָּלֵל מִעֵץ הַדַּעַת):

תריא

ד' שִׁמְעֵתִי פֶּעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְהִרְבֵּה
 יוֹדִיל חֲתָן הָרַב לַיֵּבֶל מִטְּרָאסְמִינָן שְׁהִיָּה
 מִקְרַב לְהִרְבֵּה הַצַּדִּיק הָרַב פִּינְחָס מִקְרִיין, הַגִּידוּ לִי דָבָר
 מִהִרְבֵּה הַצַּדִּיק הָרַב פִּינְחָס מִקְרִיין זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. אָמַר לוֹ
 כִּךְ אָמַר הָרַב פִּינְחָס הַנַּ"ל, אָנוּ אוֹמְרִים אֲשַׁמְנוּ בְּגִדְנוּ
 גּוֹלְנוּ. לְשׁוֹן רַבִּים, כִּי צְרִיכִים לוֹמַר אֲשַׁמְתִּי וְכוּ' רַק אָנוּ
 אוֹמְרִים כְּבִיכּוֹל בְּלִשׁוֹן מְעַנֶּה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֲשַׁמְנוּ. דָּאָם
 שְׁלֵא נְתַתְּ לָנוּ כַּח וּרְשׁוֹת לֹא הֵיִינוּ יְכוּלִין לְחַטֵּא. אָמַר
 רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, אֲנִי גַם־כֵּן מְפָרֵשׁ כִּךְ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה
 (בראשית מ"ד), כַּאֲשֶׁר אִישׁ יִשְׂרָאֵל נִגַּשׁ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ לְבַקֵּשׁ
 מִחִילָה עַל עֲוֹנוֹתָיו, וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי. רְצוּנוּ לוֹמַר כַּכֵּךְ בִּי
 בְּאֵם שְׁנַמְלַת אֶת כַּח שְׁלֵךְ מִמֶּנִּי לֹא יְכַלְתִּי לְחַטֵּא. וַיִּדְּמָה
 הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא פּוֹטֵר אֶת עַצְמוֹ בְּמַעֲנֶה זוֹ, עַל־זוֹ
 הוּא אוֹמֵר, יִדְבֵּר נָא עִבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי, הִנְנִי מְדַבֵּר
 דְּבָרֵי כְּדֵי שְׁתִּבּוֹא תַפְלְתִּי בְּאָזְנְךָ, אֲכַל אֵל יַחַר אַפְךָ
 בְּעִבְדְּךָ, כִּי יִדְעֵתִי אֲשֶׁר אֲנִי הַחַיִּיב:

תריב

התקרבנות הרב יודיל הנ"ל אצל רבנו זכרוננו לברכה:

ה הרב יודיל הנ"ל היה חתן הרב ליבלי מטראסטניץ. הרב לייב הנ"ל נסתלק על הים בנסיעת ארץ ישראל, ואמר אם היה בכאן חתני הרב יודיל, אזי לא היה מניח אותי להסתלק כן. שמעתי בשעה שנסע הרב ליב הנ"ל על הים, הושיטה חיה אחת את ראשה מהמים והלכה בנגד הספינה. ונפלה אימה וחרדה גדולה על האנשים מהספינה, שלא תהפך את הספינה. ולבש הרב ליב הנ"ל את הטלית ותפלין והלך לנגדה, ונכנסה להים. לאחר הסתלקותו הניחו אותו על דף על המים וצפה הדף אל הנמל. ועמד עליו עמודא דנורא, ויצאו כל אנשי העיר וקבלו אותו. ובאותה העיר מפמה שנים מקדם היה חכם, ועשה צוואה שלא יניחו אצלו שום פרי-גש, וכשיבוא חכם מארץ פולגיה ועמד עליו עמודא דנורא אזי יניחו אותו אצלו. והרב יודיל הנ"ל חתנו היה למדן גדול גם בעל מקפל וזמן בשעה שנתקרב אל רבנו זכרוננו לברכה. ורבנו זכרוננו לברכה היה אז רך בשנים, והיה באותה

העת במעודועדיוקע, והוא היה דר בעיר דאשיב, בערך
 עשרים פרסאות ממעודועדיוקע, ואמר איד יכולין לישב
 מרחק כזה מרבי כזה. ועקר דירתו משם סמוך
 למעודועדיוקע:

תריג

ו מצינו בקונטרסים ישנים מכתב יד החברים וכו' אשר
 שם הלשון מתקן יותר בהתורה "אמר אל
 הבהנים" (בסימן ב' פאות ז') בהספר הנדפס. כתוב שם,
 והנשמות עם התפלה נקרא כבוד על שם שהיא מלכשת
 אותם וכו'.

זה בחינת תפלה, כמו שכתוב (דברים כ"ו) "את ה' האמרת
 היום". בהנים בחינת תורה בבחינת נשמות כמו
 שכתוב (מלאכי ב'): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה
 יבקשו". אהרן בחינת משפט כמו שכתוב (שמות כ"ח):
 "ונשא אהרן את משפט בני ישראל", כי צריך לזה בחינת
 משפט. "ואמרת אליהם", ואמרת דיקא כי צריך להביא כל
 התפלות לבחינת משה משיח והוא יקים אותם, כמו
 שכתוב (שם ל"ט): "ויביאו את המשפן אל משה, ויקם
 משה את המשפן". "ולנפש לא יטמא בעמיו" הינו שמירת
 הברית הנ"ל:

תריד

וְזֶה מִצָּאתַי בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן כְּתִיבַת יָד שְׁכַתָּב שָׁם
 מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נִתָּן ז"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן: מִי יִפָּאֵר גְּדוֹל
 פֶּאֶר הַדְּבוּר הַקְּדוֹשׁ כְּשִׁינָא מִפּוֹי בְּקִדְשָׁהּ וּבְמַהֲרָה בְּצַחוֹת
 וּבְזִכּוֹת בְּתַכְלִית הַבְּהִירוֹת, שְׁאֵפְלוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת הָיָה מִנַּח עַל
 דְּבוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים כָּל מִינֵי חַן שְׁפָעוּלָם, אֲשֶׁר אֵפְלוּ אֲנָשִׁים
 פְּשׁוּטִים נִבְהָלוּ מְאֹד מִדְּבוּרָיו, וְהָיוּ נִכְסָפִים תָּמִיד לְשִׁמְעַ
 דְּבוּרָיו מִפּוֹי. וְכֹל מִי שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ הָיָה נִמְשָׁךְ וְנִכְרָךְ
 אַחֲרָיו בְּהַשְׁתַּקְּקוֹת גְּדוֹל. וְאֵפְלוּ הַרְשָׁעִים שְׁבִקְהֵלֶת קִדְשׁ
 אוֹמְאֵן בָּלָם הָיוּ כְּרוֹכִים אַחֲרָיו וְנִתְעוֹרְרוּ קֶצֶת עַד שֶׁהָיָה
 לָהֶם כְּמָה וְכְמָה הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, מַה שְׁלֵא עָלָה עַל לִבָּם
 מֵעוֹלָם. כְּאֲשֶׁר סִפְרוּ בְּפִיהֶם בְּפִרוּשׁ, שְׁכָבֵר הַתִּיאֲשׁוּ עֲצָמָן,
 וְהָיוּ כְּמִשְׁבָּעִים וְעוֹמְדִים שְׁפוֹדָאֵי לֹא יִהְיֶה לָהֶם שׁוֹם
 הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְהָיוּ רְחוּקִים לְגַמְרֵי מִשׁוֹם צַד הַרְהוּר
 תְּשׁוּבָה כְּמִפְרָסָם לְכֹל מִי שֶׁהָיָה מִפִּיר אוֹתָם. וְעַל־יְדֵי
 דְּבוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם גַּם־כֵּן הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֶף־
 עַל־פִּי שְׁמַעוֹלָם לֹא דִבֵּר עִמָּהֶם מֵעַנְיֵי תְּשׁוּבָה וּמֵעַנְיֵי
 קִדְשָׁהּ, כִּלְלֵי כִּלְלֵי לֹא, רַק אֲדַרְבָּא תָּמִיד הָיָה מְדַבֵּר עִמָּהֶם
 שִׁיחַת חֲלִין וְסִפּוּרִים בְּעֵלְמָא, אֶף־עַל־פִּי־כֵן נִמְשָׁכוּ אַחֲרֵי
 הַקִּדְשָׁה מִדְּבוּרִים שְׁלוֹ לְבָר, עַד שֶׁהָיוּ סְמוּכִין מְאֹד לְשׁוּב

אליו יתברך. ואם לא היתה נמרפה השעה שהתגבר
הקטרוג מאד ונסתלק באמצע, בודאי היו שבים אליו
יתברך וכו' וכו'.

וכל מה שאנו מספרים ממנו הכל נחשב לגנות אצלו
בערך עצם הפלגת מעלתו. כי אלו כל הימים דיו
וכו', אי אפשר לספר אפס קצתו מעצם מעלתו וקדשותו, הן
גדלת חכמתו ותורתו המפרסם, והן עצם קדשותו וכו' סמא
דמלתא משתוקא [רפואה לפה לשתק]. עד כי יבוא שילה
אז ידעו ויראו עצם גדלת רבנו הקדוש והנורא וכווננו
לברכה, כי אז יספרו ממנו הרבה בעת שיבוא משיח צדקנו
שיצא מחלציו, באשר ספר ברבים שפעל אצל השם יתברך
שהגואל צדק יהיה מיוצאי חלציו. יהי רצון שיבוא במהרה
בימינו אמן:

תם ונשלם שבת ליל בורא עולם